

**Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
Навчально-науковий інститут економіки і права
Кафедра державно-правових дисциплін**

Міжнародне публічне право в документах

Т.3

«Право Гааги». «Право Женеви».

Акти міжнародного безпекового права.

Міжнародне кримінальне право в конвенціях.

**Черкаси
2022**

УДК 341.1/.8(094)
М72

Рецензенти:

Земзюліна Н. І. – д. і. н., професор, директор інституту міжнародних відносин, історії та філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Колісник А. С. – к. ю. н., провідний фахівець з навчально-консультаційної роботи ЦДН «Черкаський інститут» Міжрегіональної академії управління персоналом

Лисенко О. М. – к. політ. н., доцент, декан факультету права та гуманітаристики Східноєвропейського університету імені Рауфа Аблязова

Затверджено до друку рішенням вченої ради
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
(протокол №7 від 24.06.2021 р.)

М72 Міжнародне публічне право в документах : зб. норм. актів : у 3-х т. / укладачі Т. В. Коваль, І. М. Лубко, О. С. Парамонова / за заг. ред. І. М. Лубко. Черкаси, 2022. Т. 3. «Право Гааги». «Право Женеви». Акти міжнародного безпекового права. Міжнародне кримінальне право в конвенціях. 557 с.

ISBN 978-966-353-486-2

Багатотомне видання «Міжнародне публічне право в документах» містить міжнародні акти, необхідні для опанування таких навчальних курсів, як «Міжнародне право», «Право зовнішніх зносин», «Право Європейського Союзу», «Право міжнародних організацій», «Міжнародний захист прав людини», «Міжнародне кримінальне право» тощо.

У третій том увійшли різноманітні за призначенням та формою документи, що складають основу міжнародного гуманітарного права, зокрема конвенції про правила ведення війни та захист жертв війни, акти безпекового права, а також акти міжнародного кримінального права.

Матеріали, включені до збірника, будуть корисними широкому колу учасників освітнього процесу, практикуючим юристам і тим, хто цікавиться проблематикою міжнародного права.

ISBN 978-966-353-486-2

УДК 341.1/.8(094)
М72

© Коваль Т. В., Лубко І. М., Парамонова О. С.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
§ 1. «ПРАВО ГААГИ» (КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВИЛА ВЕДЕННЯ ВІЙНИ)	7
1.1 I ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО МИРНЕ РОЗВ'ЯЗАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗІТКНЕНЬ (1907 р.).....	8
1.2 II ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ОБМЕЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ У РАЗІ СТЯГНЕННЯ ДОГОВІРНИХ БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ (1907 р.).....	21
1.3 III ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ВІДКРИТТЯ ВОЄННИХ ДІЙ (1907 р.).....	22
1.4 IV ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАКОНИ І ЗВИЧАЇ ВІЙНИ НА СУХОДОЛІ (1907 р.) ТА ДОДАТОК ДО НЕЇ: ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАКОНИ І ЗВИЧАЇ ВІЙНИ НА СУХОДОЛІ.....	24
1.5 V ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ НЕЙТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ ТА ОСІБ У РАЗІ СУХОПУТНОЇ ВІЙНИ (1907 р.).....	32
1.6 VI ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО СТАНОВИЩЕ ВОРОЖИХ ТОРГОВИХ СУДЕН НА ПОЧАТКУ ВОЄННИХ ДІЙ (1907 р.).....	36
1.7 VII ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПЕРЕТВОРЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ СУДЕН У ВІЙСЬКОВІ СУДНА (1907 р.).....	38
1.8 VIII ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ПІДВОДНИХ МІН, ЩО АВТОМАТИЧНО ПІДРИВАЮТЬСЯ ВІД ЗІТКНЕННЯ (1907 р.).....	40
1.9 IX ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО БОМБАРДУВАННЯ МОРСЬКИМИ СИЛАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ (1907 р.).....	42
1.10 X ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО АДАПТУВАННЯ ДО МОРСЬКОЇ ВІЙНИ ПРИНЦИПІВ ЖЕНЕВСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ 1864 Р. (1907 р.).....	45
1.11 XI ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ДЕЯКІ ОБМЕЖЕННЯ КОРИСТУВАННЯ ПРАВОМ ЗАХОПЛЕННЯ У МОРСЬКІЙ ВІЙНІ (1907 р.).....	50
1.12 XIII ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ НЕЙТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ У РАЗІ МОРСЬКОЇ ВІЙНИ (1907 р.).....	52
§ 2. «ПРАВО ЖЕНЕВИ» (КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ЖЕРТВ ВІЙНИ)	58
2.1 КОНВЕНЦІЯ ПРО ПОЛІПШЕННЯ ДОЛІ ПОРАНЕНИХ І ХВОРИХ У ДІЮЧИХ АРМІЯХ (1949 р.).....	59
2.2 КОНВЕНЦІЯ ПРО ПОЛІПШЕННЯ ДОЛІ ПОРАНЕНИХ, ХВОРИХ ТА ОСІБ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ КОРАБЕЛЬНОЇ АВАРІЇ, ЗІ СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ НА МОРІ (1949 р.).....	75

2.3 КОНВЕНЦІЯ ПРО ПОВОДЖЕННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ (1949 р.).....	88
2.4 КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ (1949 р.).....	132
2.5. ДОДАТКОВІ ПРОТОКОЛИ ДО ЖЕНЕВСЬКИХ КОНВЕНЦІЙ ВІД 12 СЕРПНЯ 1949 РОКУ.....	169
2.5.1 Додатковий протокол I, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (1977 р.).....	169
2.5.2 Додатковий протокол II, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (1977 р.).....	213
2.5.3 Додатковий протокол III, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (2005 р.).....	219
§ 3. АКТИ МІЖНАРОДНОГО БЕЗПЕКОВОГО ПРАВА.....	224
3.1 ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТІВ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ В ГАЛУЗІ ПІДТРИМАННЯ МІЖНАРОДНОГО МИРУ І БЕЗПЕКИ (1991 р.).....	225
3.2 ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ Й УСУНЕННЯ СПОРІВ, ЩО МОЖУТЬ ЗАГРОЖУВАТИ МІЖНАРОДНОМУ МИРУ ТА БЕЗПЕЦІ, І ПРО РОЛЬ ООН У ЦІЙ ГАЛУЗІ (1988 р.).....	228
3.3 ДОГОВІР ПРО ЗАБОРОНУ ВИПРОБУВАНЬ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ В АТМОСФЕРІ, У КОСМІЧНОМУ ПРОСТОРИ ТА ПІД ВОДОЮ (1963 р.).....	231
3.4 ДОГОВІР ПРО НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ (1968 р.).....	233
3.5 ДОГОВІР ПРО ВСЕОСЯЖНУ ЗАБОРОНУ ЯДЕРНИХ ВИПРОБУВАНЬ (1996 р.).....	237
3.6 ЗАКЛЮЧНИЙ АКТ НАРАДИ З БЕЗПЕКИ ТА СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПІ (1975 р.).....	283
3.7 КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАБОРОНУ АБО ОБМЕЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОНКРЕТНИХ ВИДІВ ЗВИЧАЙНОЇ ЗБРОЇ, ЯКІ МОЖУТЬ ВВАЖАТИСЯ ТАКИМИ, ЩО ЗАВДАЮТЬ НАДМІРНИХ УШКОДЖЕНЬ АБО МАЮТЬ НЕВИБІРКОВУ ДІЮ (1980 р.) ТА ДОДАТКОВІ ПРОТОКОЛИ ДО НЕЇ.....	326
3.8 КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАБОРОНУ ЗАСТОСУВАННЯ, НАКОПИЧЕННЯ ЗАПАСІВ, ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕДАЧІ ПРОТИПІХОТНИХ МІН ТА ПРО ЇХНЄ ЗНИЩЕННЯ (1997 р.).....	343
3.9 КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАБОРОНУ РОЗРОБКИ, ВИРОБНИЦТВА ТА НАКОПИЧЕННЯ ЗАПАСІВ БАКТЕРІОЛОГІЧНОЇ (БІОЛОГІЧНОЇ) І ТОКСИННОЇ ЗБРОЇ ТА ПРО ЇХ ЗНИЩЕННЯ (1972 р.).....	353
3.10 КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАБОРОНУ РОЗРОБКИ, ВИРОБНИЦТВА, НАКОПИЧЕННЯ, ЗАСТОСУВАННЯ ХІМІЧНОЇ ЗБРОЇ ТА ПРО ЇЇ ЗНИЩЕННЯ (1993 р.).....	357
3.11 МАНІЛЬСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО МИРНЕ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ (1982 р.).....	382

3.12	МЕМОРАНДУМ ПРО ГАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЄДНАННЯМ УКРАЇНИ ДО ДОГОВОРУ ПРО НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ (1994 р.).....	386
3.13	ПІДСУМКОВИЙ АКТ МІЖУРЯДОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ У ВИПАДКУ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ (1954 р.).....	387
3.14	ХАРТІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ (1999 р.).....	388
§ 4.	МІЖНАРОДНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО В КОНВЕНЦІЯХ.....	403
4.1	ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО НЕЗАСТОСУВАННЯ СТРОКІВ ДАВНОСТІ ДО ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ ТА ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ (1974 р.).....	404
4.2	ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО БОРТЬБУ З ТЕРОРИЗМОМ (1977 р.).....	406
4.3	ЄДИНА КОНВЕНЦІЯ ПРО НАРКОТИЧНІ ЗАСОБИ (1961 р.) З ДОПОВНЕННЯМИ, ВНЕСЕНИМИ ДО НЕЇ ВІДПОВІДНО ДО ПРОТОКОЛУ (1972 р.) ПРО ДОПОВНЕННЯ ДО ЄДИНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО НАРКОТИЧНІ ЗАСОБИ (1961 р.).....	409
4.4	КОНВЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРО БОРТЬБУ ПРОТИ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ І ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН (1988 р.).....	437
4.5	КОНВЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРОТИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ (2000 р.).....	459
4.6	КОНВЕНЦІЯ ПРО ВІДМИВАННЯ, ПОШУК, АРЕШТ ТА КОНФІСКАЦІЮ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ (1990 р.).....	482
4.7	КОНВЕНЦІЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ (1983 р.).....	495
4.8	КОНВЕНЦІЯ ПРО ПСИХОТРОПНІ РЕЧОВИНИ (1971 р.).....	502
4.9	КОНВЕНЦІЯ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТЕРОРИЗМУ (2005 р.).....	520
4.10	МІЖНАРОДНА КОНВЕНЦІЯ ПРО БОРТЬБУ ІЗ ЗАХОПЛЕННЯМ ЗАРУЧНИКІВ (1979 р.).....	532
4.11	МІЖНАРОДНА КОНВЕНЦІЯ ЩОДО БОРТЬБИ З ПІДРОБКОЮ ГРОШОВИХ ЗНАКІВ (1929 р.).....	537
4.12	МІЖНАРОДНА КОНВЕНЦІЯ ПРО БОРТЬБУ З ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ (1999 р.).....	545

ВСТУП

Правовий доробок світової спільноти у сфері міжнародного гуманітарного, безпекового і кримінального права XX-XXI століть представлений значною кількістю конвенцій, хартій, договорів, декларацій, пактів тощо. Їх роль та значення для забезпечення міжнародної безпеки і правопорядку, мирного вирішення спірних ситуацій, запобігання транснаціональній організованій злочинності, тероризму, захисту людського життя, здоров'я, гідності та інших цінностей є неоціненними.

Усвідомлюючи важливість практичного застосовування міжнародних нормативно-правових актів у вказаних сферах, авторський колектив зібрав у запропонованому виданні найвагоміші документи.

Перший і другий параграфи збірника містять нормативні акти з міжнародного гуманітарного права, зокрема права ведення війни та захисту жертв воєних конфліктів, кодифікованого у Гаазьких (1907 р.) і Женевських конвенціях (1949 р.) та додаткових протоколах до них.

Третій параграф складається із актів, що безпосередньо регламентують відносини, пов'язані з підтриманням міжнародної безпеки, які водночас варто розглядати в якості джерел права міжнародної безпеки, зокрема документи, спрямовані на заборону виробництва окремих видів зброї, ліквідацію їх наявних запасів та на стримування нарощування ядерних озброєнь у просторовому відношенні, а також спрямовані на попередження випадкового (несанкціонованого) виникнення війни та на створення регіональних систем безпеки.

У четвертому параграфі розміщено окремі джерела міжнародного права, що регулюють співробітництво держав із запобігання транснаціональній злочинності, боротьби з тероризмом, захопленням заручників, підробкою грошей, незаконним обігом наркотичних та психотропних речовин, а також визначають правовий статус засуджених та стандарти поводження з ними.

Вміщені у збірнику міжнародно-правові акти розрізняються за своїм правовим статусом. Проте цінність цих документів полягає в їх прийнятті значною кількістю держав і в тому, що вони декларують загальноприйняті цілі і принципи в рамках міжнародного співтовариства.

Укладачі розраховують, що це видання сприятиме поширенню знань і підвищенню інформованості в галузі міжнародного права, буде цінним джерелом для фахівців у цій сфері, дозволить їм професійно тлумачити міжнародно-правові норми та віднаходити відповідні юридичні механізми захисту прав людини і держави у разі їхнього порушення.

§ 1. «ПРАВО ГААГИ»

**КОНВЕНЦІЇ
ПРО ПРАВИЛА ВЕДЕННЯ ВІЙНИ**

І ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО МИРНЕ РОЗВ'ЯЗАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗІТКНЕНЬ*

Гаага, 18 жовтня 1907 року

Германия, Американские Соединенные Штаты, Аргентинская Республика, Австро-Венгрия, Бельгия, Боливия, Бразилия, Болгария, Чили, Китай, Колумбия, Республика Кубы, Дания, Доминиканская Республика, Республика Эквадора, Испания, Франция, Великобритания, Греция, Гватемала, Республика Гаити, Италия, Япония, Люксембург, Мексика, Черногория, Никарагуа, Норвегия, Панама, Парагвай, Нидерланды, Перу, Персия, Португалия, Румыния, Россия, Сальвадор, Сербия, Сиам, Швеция, Швейцария, Турция, Уругвай, Венесуэльские Соединенные Штаты).

Преисполненные твердою волею содействовать сохранению всеобщего мира; положив способствовать всеми силами мирному решению международных столкновений; признавая солидарность, связующую между собою цивилизованные народы в их совокупности;

желая расширить область действия права и укрепить чувство международной справедливости;

будучи убеждены, что учреждение среди независимых государств постоянного, всем доступного третейского суда может служить действительным средством для достижения этой цели;

сознавая преимущества единообразной и правильной организации третейского судопроизводства;

присоединяясь к мысли Августейшего Монарха, по почину которого созвана была Международная конференция мира, о том, что необходимо закрепить международным соглашением начала права и справедливости, на коих зиждется безопасность государств и преуспеяние народов;

желая, с этой целью, лучше обеспечить практическое действие следственных комиссий и третейских судов и облегчить обращение к третейскому разбирательству, когда дело идет о спорах, могущих подлежать сокращенному производству;

признали необходимым пересмотреть по некоторым пунктам и восполнить труд Первой конференции мира, посвященный мирному решению международных столкновений;

Высокие Договаривающиеся Стороны решили заключить для сего новую конвенцию и назначили своими уполномоченными: (перечень уполномоченных).

Каковые, по представлении своих полномочий, признанных составленными в надлежащей и законной форме, согласились о нижеследующем:

Раздел I. О сохранении всеобщего мира

Статья 1

С целью предупредить, по возможности, обращение к силе в отношениях между государствами, Договаривающиеся державы соглашаются прилагать все свои усилия к тому, чтобы обеспечить мирное решение международных несогласий.

Раздел II. О добрых услугах и посредничестве

Статья 2

Договаривающиеся державы соглашаются, в случае важного разногласия или столкновения, прежде чем прибегнуть к оружию, обращаться, насколько позволят

* Конвенция о мирном решении международных столкновений 1907 г. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_938 (дата звернення : 31.01.2020)

обстоятельства, к добрым услугам или посредничеству одной или нескольких дружественных держав.

Статья 3

Независимо от этого обращения, Договаривающиеся державы признают полезным и желательным, чтобы одна или несколько держав, непричастных столкновению, по собственному почину предлагают находящимся в споре государствам, насколько позволят обстоятельства, свои добрые услуги или посредничество.

Право предлагать добрые услуги или посредничество принадлежит непричастным столкновению державам даже во время военных действий.

Применение этого права отнюдь не может быть почитаемо тою или другою из спорящих Сторон за действие недружелюбное.

Статья 4

Задача посредника заключается в согласовании противоположных притязаний и в успокоении чувства неприязни, если оно возникло между государствами, находящимися в споре.

Статья 5

Обязанности посредника прекращаются с того времени, когда одна из спорящих Сторон или сам посредник удостоверятся, что предложенные средства примирения не были приняты.

Статья 6

Добрые услуги и посредничество, будут ли они применяться по просьбе спорящих Сторон или по почину непричастных столкновению держав, имеют исключительно значение совета и отнюдь не могут почитаться обязательными.

Статья 7

Принятие посредничества, при отсутствии иного соглашения, не может иметь последствием приостановку, замедление или задержание мобилизации и прочих приговорительных к войне мер.

Если посредничество последует по открытии военных действий, то оно, при отсутствии иного соглашения, не приостанавливает текущих военных операций.

Статья 8

Договаривающиеся державы единодушно советуют в тех случаях, когда позволят обстоятельства, применять следующий особый способ посредничества.

В случае важного несогласия, представляющего опасность для мира, находящиеся в споре государства избирают, каждое со своей стороны, державу, которой они поручают войти в непосредственные сношения с державой, избранною другою Стороною, с целью предупредить нарушение мирных отношений.

Пока длится это поручение, срок коего, если не будет постановлено иначе, не может превышать тридцати дней, находящиеся в споре государства прекращают всякие непосредственные между собою сношения по предмету спора, каковой считается переданным исключительно на обсуждение держав-посредниц. Последние должны приложить все свои старания к решению несогласия.

В случае действительного нарушения мирных сношений, на этих державах продолжает лежать общая для них обязанность пользоваться всяким случаем для восстановления мира.

Раздел III. О Международных следственных комиссиях

Статья 9

В международных спорах, не затрагивающих ни чести, ни существенных интересов, и проистекающих из разногласия в оценке фактических обстоятельств дела, Договаривающиеся державы признают полезным и желательным, чтобы Стороны, не достигшие соглашения дипломатическим путем, учреждали, насколько позволят обстоятельства, международную следственную комиссию, на коей будет лежать обязанность облегчать разрешение этих споров,

выяснением вопросов факта посредством беспристрастного и добросовестного их расследования.

Статья 10

Международные следственные комиссии учреждаются на основании особого соглашения между спорящими Сторонами.

Соглашение о следствии точно определяет подлежащие расследованию факты; оно устанавливает порядок и срок образования комиссии и объем полномочий комиссаров.

Оно равным образом определяет, если надо, место пребывания комиссии и ее право перемещаться, язык, которым комиссия будет пользоваться, и языки, прибегать к которым будет перед нею дозволено, а также срок, в который каждая Сторона должна будет представить свое изложение фактов, и вообще все условия, о которых Стороны согласились.

Если Стороны признают необходимым назначить ассесоров, соглашение о следствии определяет порядок их назначения и объем их полномочий.

Статья 11

Если соглашением о следствии не назначено место пребывания комиссии, последняя пребывает в Гааге.

Место пребывания, раз назначенное, не может быть изменено комиссией иначе, как с согласия Сторон.

Если соглашением о следствии не указано, каким языком надлежит пользоваться, то это решается комиссией.

Статья 12

Международные следственные комиссии образуются, при отсутствии иного о сем условии, порядком, определенным статьями 45 и 57 настоящей Конвенции.

Статья 13

В случае смерти, отставки или отсутствия, по какой бы то ни было причине, одного из комиссаров или, соответственно, одного из ассесоров, замещение его производится порядком, установленным для его назначения.

Статья 14

Стороны имеют право назначить при следственной комиссии особых агентов, с поручением представлять их и служить посредникам между ними и комиссией.

Стороны, кроме того, могут поручать назначенным или советникам или адвокатам излагать и поддерживать их интересы перед комиссией.

Статья 15

Международное бюро Постоянной палаты третейского суда служит канцелярией для следственных комиссий, заседающих в Гааге, и предоставляет свое помещение и свои услуги в распоряжение Договаривающихся держав для действия следственной комиссии.

Статья 16

Если комиссия заседает не в Гааге, она назначает Генерального секретаря, Бюро коего служит ей канцелярией.

Канцелярии поручается, под руководством Председателя, внешнее устройство заседаний комиссии, составление протоколов и, во время следствия, сохранение архива, который потом передается Международному бюро в Гааге.

Статья 17

Дабы облегчить образование и действие следственных комиссий Договаривающиеся державы предлагают нижеследующие правила, которые будут применяться к следственному производству, поскольку Стороны не примут других правил.

Статья 18

Комиссия устанавливает подробности производства, не предусмотренные особым соглашением о следствии или настоящей Конвенцией, и производит все формальности,

сопряженные с представлением доказательств.

Статья 19

Следствие производится состязательным порядком.

В указанные сроки каждая Сторона сообщает комиссии и другой Стороне, если надо, изложение фактов и, во всяком случае, акты, бумаги и документы, кои она признает полезными для раскрытия истины, а равно список свидетелей и экспертов, которых она желает выслушать.

Статья 20

Комиссия имеет право, с согласия Сторон, временно перенести свои заседания на места, если она считает полезным обратиться к этому средству осведомления, или отправить туда одного или нескольких из своих членов. Разрешение государства, на территории коего должно состояться такое расследование, должно быть испрашено.

Статья 21

Всякое удостоверение фактических обстоятельств и всякий осмотр местности должны совершаться в присутствии агентов и советников Сторон или по надлежащем их приглашении.

Статья 22

Комиссия имеет право просить у каждой из Сторон тех объяснений или сведений, кои она признает полезными.

Статья 23

Стороны обязываются предоставить следственной комиссии в самой широкой мере, признаваемой ими возможной, все средства и способы, необходимые для полного выяснения и точной оценки спорных фактов.

Они обязуются воспользоваться всеми средствами, которые находятся в их распоряжении согласно их внутреннему законодательству, чтобы обеспечить явку свидетелей или экспертов, находящихся на их территории и вызываемых в комиссию.

Если последние не могут явиться в комиссию, то Стороны озабочиваются допросом их перед своими подлежащими властями.

Статья 24

Для всех оповещений, кои комиссия должна была бы сделать на территории третьей Договолившейся державы, комиссия непосредственно обращается к правительству этой державы. Тот же порядок применяется, если надо установить на местах какое-либо доказательство.

Требования, обращенные с этою целью, исполняются средствами, коими запрошенная держава располагает согласно ее внутреннему законодательству. В них может быть отказано лишь в том случае, если эта держава считает их способными нарушить ее верховенство или ее безопасность.

Комиссия равным образом будет всегда иметь право обращаться к посредству державы, на территории которой она заседает.

Статья 25

Свидетели и эксперты вызываются или по просьбе Сторон, или самой комиссией, и во всяком случае чрез посредство правительства державы, на территории коей они находятся.

Свидетели выслушиваются поочередно и отдельно, в присутствии агентов и советников и в порядке, который устанавливается комиссией.

Статья 26

Допросом свидетелей руководит председатель.

Члены комиссии могут, тем не менее, ставить каждому свидетелю вопросы, которые они считают полезными для пояснения или дополнения его показания или для осведомления о всем, касающемся свидетеля в границах, необходимых для установления истины.

Агенты и советники Сторон не могут прерывать свидетеля во время его показания, ни непосредственно к нему обращаться, но могут просить Председателя поставить свидетелю

дополнительные вопросы, которые они находят полезными.

Статья 27

Свидетелю, при даче показаний, не разрешается читать никакого писанного проекта. Однако ему может быть позволено председателем прибегать к помощи заметок и документов, если свойство передаваемых фактов делает необходимым пользование ими.

Статья 28

Протокол показания свидетеля составляется в том же заседании и прочитывается свидетелю. Свидетель может внести в него любые изменения и дополнения, кои и отмечаются в конце его показания.

После того, как свидетелю прочтено все его показание, ему предлагается его подписать.

Статья 29

Агенты имеют право в течение или в конце следствия передавать комиссии и другой Стороне такие заявления, представления или сводки фактов, которые они считают полезными для раскрытия истины.

Статья 30

Совещания комиссии происходят при закрытых дверях и остаются секретными.

Всякое решение постановляется по большинству голосов членов комиссии.

Отказ кого-либо из членов от участия в голосовании подлежит занесению в протокол.

Статья 31

Заседания Комиссии могут быть открыты, а протоколы и документы следствия обнародованы лишь по решению комиссии, принятому с согласия Сторон.

Статья 32

После того, как Стороны представили все разъяснения и доказательства, а все свидетели были выслушаны, председатель объявляет следствие законченным, и комиссия приостанавливает заседания, дабы обсудить и составить свой доклад.

Статья 33

Доклад подписывается всеми членами комиссии.

Если один из членов отказывается подписать, то это отмечается; доклад тем не менее остается в силе.

Статья 34

Доклад комиссии читается в открытом заседании в присутствии агентов и советников Сторон или по надлежащем их приглашении.

Экземпляр доклада вручается каждой Стороне.

Статья 35

Доклад комиссии, ограничиваясь лишь установлением фактов, отнюдь не имеет характера третейского решения. За Сторонами сохраняется полная свобода воспользоваться по своему усмотрению этими фактическими выводами.

Статья 36

Стороны несут каждая свои собственные издержки и поровну издержки комиссии.

Раздел IV. О Международном третейском суде

Глава I

О третейском разбирательстве

Статья 37

Международный третейский суд имеет предметом решение споров между государствами, судьями по их выбору и на основании уважения к праву.

Обращение к третейскому суду влечет за собою обязанность добросовестно подчиниться третейскому решению.

Статья 38

В вопросах юридического свойства и преимущественно в вопросах толкования или применения международных договоров, третейский суд признается Договаривающимися державами самым действительным и вместе с тем самым справедливым средством решения споров, не улаженных дипломатическим путем.

Поэтому желательно, чтобы, в спорах по указанным вопросам, Договаривающиеся державы обращались в случае надобности к третейскому суду, поскольку то позволят обстоятельства.

Статья 39

Соглашение о третейском суде заключается для решения споров уже возникших или могущих представиться в будущем.

Оно может относиться ко всякому спору или только к спорам определенного рода.

Статья 40

Независимо от общих или частных договоров, устанавливающих ныне обязанность для Договарившихся держав обращаться к третейскому суду, эти державы, сохраняют за собою право заключать новые соглашения, общие или частные, с целью распространения обязательного третейского суда на все те дела, которые они признают возможным ему подчинить.

Глава II

О Постоянной палате третейского суда

Статья 41

Договаривающиеся державы, желая облегчить возможность обращаться без замедления к третейскому суду в случае международных споров, которые не могли быть улажены дипломатическим путем обязываются сохранить в том виде, как она была учреждена Первой конференцией мира, Постоянную палату третейского суда, доступную во всякое время и действующую, при отсутствии иного о сем условия, сообразно порядку производства, изложенному в настоящей Конвенции.

Статья 42

Постоянная палата третейского суда компетентна для всех случаев третейского разбирательства, если только Сторонами не будет заключено соглашения об установлении особого суда.

Статья 43

Постоянная палата имеет свое местопребывание в Гааге.

Международное бюро служит канцелярией Палаты; это Бюро является посредником для сообщений, касающихся созвания Палаты; на него возлагается хранение архива и заведывание всею распорядительною частью.

Договаривающиеся державы обязываются сообщать Бюро при первой возможности засвидетельствованную копию с каждого заключенного между ними соглашения о третейском суде и со всякого касающегося их третейского приговора, постановленного особыми третейскими судами.

Они обязываются также сообщать Бюро законы, распоряжения и документы, удостоверяющие в соответствующих случаях исполнение постановленных Палатою решений.

Статья 44

Каждая Договаривающаяся держава назначает не более четырех лиц, которые были бы известны своими познаниями в вопросах международного права, пользовались бы полнейшим личным уважением и выразили бы готовность принять на себя обязанности третейского судьи.

Лица, таким образом, назначенные, вносятся, в качестве членов Постоянной палаты, в особый список, который сообщается всем Договаривающимся державам чрез посредство Бюро.

Всякое изменение в списке третейских судей доводится чрез Бюро до сведения

Договаривающихся держав.

Две или несколько держав могут войти в соглашение о назначении сообща одного или нескольких членов.

Одно и то же лицо может быть назначено разными державами.

Члены Палаты назначаются на шестилетний срок. Полномочие их может быть возобновляемо.

В случае смерти или выхода в отставку члена Палаты, замещение его производится тем же порядком, как и его назначение, и на новый шестилетний период.

Статья 45

Когда Договаривающиеся державы пожелают обратиться к Постоянной палате третейского суда для решения возникшего между ними несогласия, то выбор третейских судей, призванных образовать надлежащий суд для разрешения этого спора, должен быть сделан из общего списка членов Палаты.

В случае, если третейский суд не будет образован по соглашению Сторон, то таковой будет составлен следующим образом:

Каждая Сторона назначает двух судей, из коих только один может быть ее подлинным или выбранным из лиц, назначенных ею членами Постоянной палаты. Эти судьи сообща выбирают старшего судью.

В случае разделения голосов, выбор старшего судьи вверяется третьей державе, избранной Сторонами с общего их согласия.

Если по этому предмету не будет достигнуто соглашения, то каждая Сторона избирает отдельно державу, и выбор старшего судьи производится по соглашению между избранными таким образом державами.

Если в течение двух месяцев эти две державы не могли придти к соглашению, каждая из них представляет двух кандидатов, взятых из списка членов Постоянной палаты, но не из членов, назначенных спорящими Сторонами и не принадлежащих к подданным ни одной из них. Жребий определяет, который из кандидатов, представленных таким образом, будет старшим судьей.

Статья 46

Как только суд составлен, Стороны сообщают Бюро свое решение обратиться к Палате, текст своей третейской записи и имена судей.

Бюро сообщает без промедления каждому судье третейскую записку и имена других судей.

Суд собирается в день, назначенный Сторонами. Бюро озабочивается его помещением.

Члены суда, при исполнении своих обязанностей и вне своей страны, пользуются дипломатическими преимуществами и изъятиями.

Статья 47

Бюро может предоставлять в распоряжение Договаривающихся держав свое помещение и свои услуги для отправления всякого специального третейского разбирательства.

Юрисдикция Постоянной палаты третейского суда может быть распространяема при условиях, указанных в подлежащих правилах, также и на споры, возникающие между державами не Договаривающимися или державами Договаривающимися и не Договаривающимися, если Стороны согласятся обратиться к этой юрисдикции.

Статья 48

Подписавшиеся державы считают своим долгом в случае, если бы между двумя или несколькими из них грозило возникнуть острое столкновение, напомнить им, что Постоянная палата для них открыта.

Посему они объявляют, что самое напоминание спорящим Сторонам о положениях настоящей Конвенции и даваемый им в высших интересах мира совет обратиться к Постоянной

палате должны быть почитаемы только как акт добрых услуг.

В случае столкновения между двумя державами, одна из них будет всегда иметь возможность обратиться к Международному бюро с нотой, содержащей ее заявление, что она была бы готова подвергнуть спор третейскому разбирательству.

Бюро должно будет тотчас же довести до сведения другой державы о таком заявлении.

Статья 49

Постоянный Распорядительный совет, образованный из аккредитованных в Гааге дипломатических представителей Договаривающихся держав и нидерландского министра иностранных дел, который будет исполнять обязанности председателя, заведует Международным бюро и наблюдает за ним.

Совет составляет свой наказ, а также и все другие необходимые правила.

Он решает все распорядительные вопросы, могущие возникнуть по отношению к деятельности Палаты.

Ему всецело принадлежит назначение, временное удаление или увольнение от должности чинов и служащих Бюро.

Он определяет оклады содержания и жалования и поверяет общий расход.

Для законности совещаний Совета признается достаточным, если на его собраниях, надлежащим порядком созванных, присутствует не менее девяти членов. Решения постановляются по большинству голосов.

Совет немедленно сообщает Договаривающимся державам о принятых им правилах. Он представляет им ежегодно доклад о трудах Палаты, о деятельности ее распорядительных органов и о расходах. Доклад содержит равным образом свод основного содержания документов, сообщенных Бюро державами по силе статьи 43, части 3 и 4.

Статья 50

Расходы на Бюро будут нести Договаривающиеся державы по соразмерности, установленной для Международного бюро Всемирного почтового союза.

Расходы, падающие на держав присоединившихся, исчисляются с того дня, когда их присоединение вступило в силу.

Глава III

О порядке третейского разбирательства

Статья 51

Дабы способствовать возможно большему распространению третейского суда, Державы постановили следующие правила, применяемые к третейскому разбирательству, если между Сторонами не последовало соглашения о применении иных правил.

Статья 52

Державы, обращающиеся к третейскому суду, подписывают третейскую запись, в которой определяются предмет спора, срок назначения третейских судей, форма, порядок и сроки, согласно которым сообщение, указанное статьей 63, должно быть сделано, и размер суммы, которую каждая Сторона должна будет внести, как аванс на расходы.

Третейская запись определяет равным образом, если надо, порядок назначения третейских судей, особые, в случае надобности, полномочия суда, место заседаний, язык, которым он будет пользоваться, и те языки, прибегать к которым будет перед ним дозволено, и вообще все условия, о которых державы согласились.

Статья 53

Постоянная палата имеет право установить третейскую запись, если Стороны согласны обратиться к ней с этою целью.

Она равным образом в праве, даже если просьба исходит только от одной из Сторон, сделать это, после того как не удалось достигнуть соглашения дипломатическим путем, если дело

идет:

1) о споре, предусматриваемом таким общим договором о третейском суде, который заключен или возобновлен после вступления в силу настоящей Конвенции и который предвидит для каждого спора третейскую запись и не исключает ни прямо, ни косвенно компетенции Палаты. Однако, обращение к Палате не имеет места, если другая Сторона заявляет, что, по ее мнению, спор не принадлежит к категории тех споров, кои подлежат обязательному третейскому разбирательству, за исключением того случая, когда третейский договор дает третейскому суду право разрешать этот предварительный вопрос;

2) о споре, проистекающем из договорных долгов, взыскиваемых одной державы с другой державы в пользу своих подданных для решения коего предложение о третейском разбирательстве было принято. Это постановление не применяется, если принятие совершилось под условием, что третейская запись будет установлена другим порядком.

Статья 54

В случае, предусмотренном предшествующей статьей, третейская запись устанавливается комиссией, состоящей из пяти членов, назначенных порядком, указанным в статье 45, части 3 □ 6.

Пятый член является по праву председателем комиссии.

Статья 55

Обязанности третейского судьи могут быть возложены на одного или нескольких судей, назначенных Сторонами по их усмотрению или же выбранных ими из числа членов Постоянной палаты третейского суда, установленной настоящей Конвенцией.

В случае, если третейский суд не будет образован по соглашению Сторон, то таковой будет составлен порядком, указанным в статье 45, частях 3-6.

Статья 56

Если третейским судьей будет избран Государь или глава государства, то порядок третейского разбирательства определяется им.

Статья 57

Старший судья является по праву председателем суда.

Если старший судья не входит в состав суда, то последний сам избирает своего председателя.

Статья 58

В случае установления третейской записи комиссией, предусмотренной в статье 54, и при отсутствии иного постановления, комиссия сама образует третейский суд.

Статья 59

В случае смерти, отставки или отсутствия по какой-либо причине одного из судей замещение его производится порядком, установленным для его назначения.

Статья 60

При отсутствии указания Сторон, суд имеет местопребывание в Гааге.

Суд может иметь местопребывание на территории третьей державы лишь с согласия последней.

Раз определенное место пребывания не может быть изменено судом без согласия Сторон.

Статья 61

Если третейская запись не определила, обращение к каким языкам будет допущено, то это решает суд.

Статья 62

Стороны имеют право назначать при третейском суде особых агентов, с поручением служить посредниками между ними и судом.

Сверх сего Сторонам разрешается поручать защиту своих прав и интересов перед судом

советникам или адвокатам, для сего ими назначаемым.

Члены Постоянной палаты могут осуществлять обязанности агентов, советников или адвокатов лишь в пользу державы, которая их назначила членами Палаты.

Статья 63

Третейское разбирательство состоит по общему правилу из двух отдельных частей: письменного следствия и прений.

Письменное следствие состоит в сообщении агентами обеих Сторон членам суда и противной Сторон памятных записок, ответных памятных записок и, в случае надобности, вторичных возражений; Стороны прилагают к ним бумаги и документы, на которые имеется ссылка в деле. Это сообщение будет совершаться, прямо или чрез посредство Международного бюро, в порядке и в сроки, установленные третейской записью.

Сроки, установленные третейской записью, могут быть продолжены Сторонами с общего их согласия или судом, когда он признает это необходимым, чтобы придти к правильному решению.

Прения состоят в устном изложении перед судом доводов Сторон.

Статья 64

Каждая бумага, представленная одною из Сторон, должна быть сообщена другой из засвидетельствованной копии.

Статья 65

За исключением особых условий, суд собирается лишь после окончания следствия.

Статья 66

Прениями руководит председатель.

Прения могут происходить при открытых дверях не иначе, как по постановленному о сем, с согласия Сторон, решению суда.

Прения заносятся в протоколы, составляемые секретарями, которые назначаются председателем. Протоколы эти подписываются председателем и одним из секретарей; они признаются единственно достоверными.

Статья 67

По окончании следствия, суд имеет право устранять от рассмотрения все новые акты и документы, которые пожелала бы предъявить ему одна из Сторон, без согласия другой.

Статья 68

Суду предоставляется право принять в соображение те новые акты или документы, на которые обратили бы его внимание агенты или советники Сторон.

Статья 69

Кроме того, суд может требовать от агентов Сторон представления всяких актов и просить всех необходимых объяснений. В случае отказа, суд заносит о сем в протокол.

Статья 70

Агентам и советникам Сторон разрешается представлять словесно суду все доводы, которые они признают полезными для защиты своего дела.

Статья 71

Они в праве предъявлять возражения и отводы. Определения суда по этим вопросам считаются окончательными и не могут служить предметом дальнейших прений.

Статья 72

Члены суда имеют право предлагать вопросы агентам и советникам Сторон и требовать от них разъяснений по возбуждающим сомнение вопросам.

Как поставленные вопросы, так и замечания членов суда во время прений не могут считаться выражением мнения суда вообще или отдельных его членов.

Статья 73

Суд в праве определить предметы своего ведения путем толкования третейской записи, а также и других договоров, которые могут иметь значение в данном случае, и путем применения начал права.

Статья 74

Суд имеет право устанавливать процессуальные правила относительно хода производства, а также формы, порядок и сроки предъявления каждою из Сторон своих окончательных заключений и производить все формальности, сопряженные с представлением доказательств.

Статья 75

Стороны обязуются предоставить суду в самой широкой мере, признаваемой ими возможною, все средства, необходимые для разрешения спора.

Статья 76

Для всех оповещений, кои суд должен будет передавать на территории третьей Договолившейся державы, он непосредственно обращается к правительству этой державы. То же правило применяется, когда надо установить на месте какое-либо доказательство.

Требования, обращенные с этою целью, исполняются средствами, коими запрошенная держава располагает согласно ее внутреннему законодательству. В них может быть отказано лишь в том случае, если эта держава считает их способными нарушить ее верховенство или ее безопасность.

Суд будет равным образом иметь право обращаться к посредству державы, на территории которой он пребывает.

Статья 77

По представлении агентами и советниками Сторон всех разъяснений и доказательств для обоснования их требований, председатель объявляет прения оконченными.

Статья 78

Совещания суда происходят при закрытых дверях и остаются секретными.

Всякое решение постановляется по большинству голосов членов.

Статья 79

Третейское решение должно быть мотивировано. Оно перечисляет имена судей; оно подписывается председателем и делопроизводителем или секретарем, исполняющим обязанности делопроизводителя.

Статья 80

Третейское решение прочитывается в открытом заседании суда, в присутствии агентов и советников Сторон или по надлежащем их приглашении.

Статья 81

Третейское решение, правильно постановленное и объявленное агентам Сторон, разрешает спор окончательно и безапелляционно.

Статья 82

Всякий спор, который мог бы возникнуть между Сторонами относительно толкования и исполнения решения, подвергается, при отсутствии иного соглашения, разбирательству суда, который постановил это решение.

Статья 83

Стороны могут в третейской записи оговорить свое право просить о пересмотре третейского решения.

В этом случае, при отсутствии иного соглашения, просьба о пересмотре третейского решения.

В этом случае, при отсутствии иного соглашения, просьба о пересмотре должна быть направлена в суд, который постановил решение. Она может быть обоснована обнаружением

такого нового обстоятельства, которое было бы в состоянии оказать существенное влияние на решение и которое, при заключении судебных прений, было неизвестно ни самому суду, ни Стороне, просящей о пересмотре.

Производство о пересмотре решения может быть начато не иначе, как по постановлению суда, коим положительно удостоверяется наличие нового обстоятельства, признается за последним значение, указанное в предшествующей части статьи, и просьба на сем основании объявляется приемлемою.

Срок, в течение коего должна быть подана просьба о пересмотре, определяется в третьей записи.

Статья 84

Третье решение обязательно только для спорящих Сторон. Когда дело касается толкования конвенции, в которой участвовали и другие державы, кроме спорящих Сторон, то эти последние своевременно предупреждают все подписавшиеся державы. Каждая из этих держав имеет право вступить в дело. Если одна или несколько из них воспользуются этим правом, то содержащееся в третьем решении толкование Конвенции будет обязательным равным образом и для них.

Статья 85

Стороны несут каждая свои собственные издержки и поровну издержки суда.

Глава IV

О сокращенном третейском производстве

Статья 86

Для облегчения действия третейского разбирательства в тех случаях, когда дело идет о спорах, способных подлежать сокращенному производству, Договаривающиеся державы устанавливают нижеследующие правила, которые применяются при отсутствии иных постановлений и с оговоркою в пользу применения, в случае надобности, не противоречащих сему правил главы III.

Статья 87

Каждая спорящая Сторона назначает одного судью. Указанные таким образом двое судей выбирают старшего судью. Если они не могут прийти к соглашению по этому предмету, каждый из них представляет двух кандидатов, взятых из общего списка членов Постоянной палаты, вне членов, назначенных каждой из Сторон, и не принадлежащих к подданству последних; жребий решает, который из представленных таким образом кандидатов будет старшим судьей.

Старший судья председательствует в суде, который постановляет решения по большинству голосов.

Статья 88

При отсутствии предварительного соглашения, суд назначает, тотчас же после своего образования, срок, в который обе Стороны должны будут представить ему свои памятные записки.

Статья 89

Каждая Сторона представлена перед судом одним агентом, который служит посредником между судом и правительством, его назначившим.

Статья 90

Производство совершается исключительно в письменной форме. Однако каждая Сторона имеет право просить о допущении свидетелей и экспертов. Суд, со своей стороны, может просить словесных объяснений у агентов обеих Сторон, равно как у экспертов и свидетелей, допущение которых он считает полезным.

Раздел V. Заключительные постановления

Статья 91

Настоящая Конвенция, надлежащим образом ратификованная, заменит в отношении между Договолившимися державами Конвенцию о мирном решении международных столкновений 29 июля 1899 года.

Статья 92

Настоящая Конвенция будет ратификована в скорейшем по возможности времени.

Ратификации будут сданы на хранение в Гаагу.

О первой сдаче на хранение ратификации составляется протокол, подписываемый представителями держав, которые в этом участвуют, и нидерландским министром иностранных дел.

Последующие сдачи на хранение ратификаций совершаются посредством письменных оповещений, направляемых Нидерландскому Правительству и сопровождаемых актами ратификации.

Засвидетельствованная копия с протокола о первой сдаче на хранение ратификаций, с оповещений, означенных в предшествующей части статьи, а равно с актов ратификации, немедленно передается при посредстве Нидерландского Правительства и дипломатическим путем, державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, а равно другим державам, присоединившимся к Конвенции. В случаях, указанных в предшествующей части статьи, сказанное Правительство сообщает им в то же время день, в который оно получило оповещение.

Статья 93

Державам, не приглашенным на Вторую конференцию мира, предоставляется присоединиться к настоящей Конвенции.

Держава, которая желает присоединиться, письменно извещает о своем намерении Нидерландское Правительство, передавая ему акт присоединения, который будет храниться в архиве сказанного Правительства.

Это Правительство немедленно передает всем другим державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, засвидетельствованную копию оповещения, а равно акта присоединения, указывая день, когда оно получило оповещение.

Статья 94

Условия, на которых державы, не приглашенные на Вторую конференцию мира, будут иметь возможность присоединиться к настоящей Конвенции, составят предмет последующего соглашения между Договолившимися державами.

Статья 95

Настоящая Конвенция вступит в силу в отношении держав, участвовавших в первой сдаче на хранение ратификаций, шестьдесят дней спустя после дня протокола этой сдачи, а в отношении держав, которые ратификут позднее или присоединятся, шестьдесят дней после того, как оповещение о их ратификации или о их присоединении будет получено Нидерландским Правительством.

Статья 96

В случае, если бы одна из Договолившихся держав пожелала отказаться от настоящей Конвенции, об этом отказе письменно оповещается Нидерландское Правительство, которое немедленно сообщает засвидетельствованную копию оповещения всем другим державам, уведомляя их о дне, когда оно его получило.

Этот отказ будет действительным лишь в отношении державы, сделавшей о нем оповещение, и лишь год спустя после того, как оповещение было получено Нидерландским Правительством.

Статья 97

Список, составляемый в Нидерландском Министерстве иностранных дел, будет заключать указание дня сдачи на хранение ратификаций, произведенной согласно статье 92, части 3 и 4, а

равно дней, в которые будут получены оповещения о присоединении (статья 93, часть 2) и об отказе (статья 96, часть 1).

Каждая Договаривающаяся держава может знакомиться с этим списком и просит о выдаче засвидетельствованных копий.

В удостоверение сего, уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в Гааге, восемнадцатого октября тысяча девятьсот седьмого года, в одном экземпляре, который будет храниться в архиве Нидерландского Правительства и засвидетельствованные копии коего будут сообщены дипломатическим путем Договаривающимся державам.

II ГАЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ОБМЕЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ У РАЗІ СТЯГНЕННЯ ДОГОВІРНИХ БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ*

Гаага, 18 жовтня 1907 року

Желая избежать вооруженных между народами столкновений денежного происхождения, источником коих служат договорные долги, взыскиваемые правительством одной страны с правительства другой страны, как причитающиеся ее подданным,

решили заключить для сего Конвенцию и назначили своими уполномоченными:

каковые, по представлении своих полномочий, признанных составленными в надлежащей и законной форме,

согласились о нижеследующем:

Статья 1

Договаривающиеся державы согласились не прибегать к вооруженной силе для истребования договорных долгов, взыскиваемых правительством одной страны с правительства другой страны, как причитающихся ее подданным.

Однако это постановление не может иметь применения, когда государство-должник отвергает или оставляет без ответа предложение о третейском разбирательстве или, в случае принятия такового, делает невозможным установление третейской записи или, после третейскогоразбирательства, уклоняется от исполнения постановленного решения.

Статья 2

Сверх того условлено, что третейское разбирательство, предусмотренное второю частью предшествующей статьи, будет подчиняться правилам производства, предусмотренным в разделе IV, главе 3 Гаагской конвенции о мирном решении международных столкновений. Третейское решение устанавливает, при отсутствии особых соглашений между Сторонами, основательность требования, сумму долга, срок и порядок уплаты.

Статья 3

Настоящая Конвенция будет ратификована в скорейшем по возможности времени.

Ратификации будут сданы на хранение в Гаагу.

О первой сдаче на хранение ратификаций составляется протокол, подписываемый представителями держав, которые в этом участвуют, и Нидерландский министр иностранных дел.

Последующие сдачи на хранение ратификации совершаются посредством письменных оповещений, направляемых Нидерландскому Правительству и сопровождаемых актами ратификации.

* II Конвенция об ограничении в применении силы при взыскании по договорным долговым обязательствам 1907 г. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_444#Text (дата звернення : 21.01.2021)

Засвидетельствованная копия с протокола о первой сдаче на хранение ратификаций, с оповещений, упомянутых в предшествующей части статьи, а равно с актов ратификации, немедленно передается, при посредстве Нидерландского Правительства и дипломатическим путем, державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, а равно другим державам, присоединившимся к Конвенции. В случаях, указанных в предшествующей части статьи, сказанное Правительство сообщает им в то же время день, в который оно получило оповещение.

Статья 4

Державам, настоящую Конвенцию не подписавшим, предоставляется присоединиться к ней.

Держава, которая желает присоединиться, письменно извещает о своем намерении Нидерландское Правительство, передавая ему акт присоединения, который будет храниться в архиве сказанного Правительства.

Это Правительство немедленно передает всем другим державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, засвидетельствованную копию оповещения, а равно акта присоединения, указывая день, когда оно получило оповещение.

Статья 5

Настоящая Конвенция вступит в силу в отношении держав, участвовавших в первой сдаче на хранение ратификации, шестьдесят дней спустя после дня протокола этой сдачи, а в отношении держав, которые ратификут позднее или присоединятся, шестьдесят дней после того, как оповещение о их ратификации или о их присоединении будет получено Нидерландским Правительством.

Статья 6

В случае, если бы одна из Договаривающихся держав пожелала отказаться от настоящей Конвенции, об этом отказе письменно оповещается Нидерландское Правительство, которое немедленно сообщает засвидетельствованную копию оповещения всем другим державам, уведомляя их о дне, когда оно его получило.

Этот отказ будет действительным лишь в отношении державы, сделавшей о нем оповещение и лишь год спустя после того, как оповещение было получено Нидерландским Правительством.

Статья 7

Список, составляемый в Нидерландском Министерстве иностранных дел, будет заключать указание дня сдачи на хранение ратификаций, произведенной согласно статье 3 части 3 и 4, а равно дней, в которые будут получены оповещения о присоединении (статья 4, часть 2) и об отказе (статья 6, часть 1).

Каждая Договаривающаяся держава может знакомиться с этим списком и просить о выдаче засвидетельствованных копий.

В удостоверение чего, уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в Гааге, восемнадцатого октября тысяча девятьсот седьмого года, в одном экземпляре, который будет храниться в архиве Нидерландского Правительства, и засвидетельствованные копии коего будут сообщены дипломатическим путем Договаривающимся державам.

III ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ВІДКРИТТЯ ВОЄННИХ ДІЙ*

Гаага, 18 жовтня 1907 року

* III Конвенция об открытии военных действий 1907 г. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b85 (дата звернення : 31.01.2020)

Полагая, что для обеспечения мирных отношений важно, чтобы военные действия не начинались без предварительного предупреждения;

что важно равным образом, чтобы состояние войны было без замедления оповещено нейтральными державами;

желая заключить для сего конвенцию, назначили своими уполномоченными: (перечень уполномоченных)

каковые, по представлении своих полномочий, признанных составленными в надлежащей и законной форме,

согласились о нижеследующем:

Статья 1

Договаривающиеся державы признают, что военные действия между ними не должны начинаться без предварительного и недвусмысленного предупреждения, которое будет иметь или форму мотивированного объявления войны, или форму ультиматума с условным объявлением войны.

Статья 2

Состояние войны должно быть без замедления оповещено нейтральными державами и будет иметь для них действительную силу лишь после получения оповещения, каковое может быть сделано даже по телеграфу. Однако нейтральные державы не могут ссылаться на отсутствие оповещения, если будет установлено с несомненностью, что на деле они знали о состоянии войны.

Статья 3

Статья 1 настоящей Конвенции будет иметь силу в случае войны между двумя или несколькими Договаривающимися державами.

Статья 2 обязательна в отношениях между воюющею Договаривающеюся державою и нейтральными державами, равным образом участвующими в настоящем договоре.

Статья 4

Настоящая Конвенция будет ратификована в возможно скором времени.

Ратификации будут сданы на хранение в Гаагу.

О первой сдаче на хранение ратификаций составляется протокол, подписываемый представителями держав, которые в этом участвуют, и Нидерландским министром иностранных дел.

Последующие сдачи на хранение ратификаций совершаются посредством письменных оповещений, направляемых к Нидерландскому Правительству и сопровождаемых актами ратификации.

Засвидетельствованная копия с протокола о первой сдаче на хранение ратификаций, с оповещений, упомянутых в предшествующей части статьи, а равно с актов ратификации, немедленно передается, при посредстве Нидерландского Правительства и дипломатическим путем, державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, а равно другим державам, присоединившимся к Конвенции. В случаях, указанных в предшествующей части статьи, сказанное Правительство сообщает им в то же время день, в который оно получило оповещение.

Статья 5

Державам, настоящую Конвенцию не подписавшим, предоставляется присоединиться к ней.

Держава, которая желает присоединиться, письменно извещает о своем намерении Нидерландское Правительство, передавая ему акт присоединения, который будет храниться в архиве сказанного Правительства.

Это Правительство немедленно передает всем другим державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, засвидетельствованную копию оповещения, а равно акта присоединения, указывая день, когда оно получило оповещение.

Статья 6

Настоящая Конвенция вступит в силу в отношении держав, участвовавших в первой сдаче на хранение ратификации, шестьдесят дней спустя после дня протокола этой сдачи, а в отношении держав, которые ратификуают позднее или присоединятся, шестьдесят дней после того, как оповещение о их ратификации или о их присоединении будет получено Нидерландским Правительством.

Статья 7

В случае, если бы одна из Высоких Договаривающихся Сторон пожелала отказаться от настоящей Конвенции, об этом отказе письменно оповещается Нидерландское Правительство, которое немедленно сообщает засвидетельствованную копию оповещения всем другим державам, уведомляя их о дне, когда оно его получило.

Этот отказ будет действительным лишь в отношении державы, сделавшей о нем оповещение, и лишь год спустя после того, как оповещение было получено Нидерландским Правительством.

Статья 8

Список, составляемый в Нидерландском Министерстве иностранных дел, будет заключать указание дня сдачи на хранение ратификаций, произведенной согласно статье 4, части 3 и 4, а равно дней, в которые будут получены оповещения о присоединении (статья 5, часть 2) и об отказе (статья 7, часть 1).

Каждая Договаривающаяся держава может знакомиться с этим списком и просит о выдаче засвидетельствованных копий.

В удостоверение сего, уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в Гааге, восемнадцатого октября тысяча девятьсот седьмого года, в одном экземпляре, который будет храниться в архиве Нидерландского Правительства и засвидетельствованные копии коего будут сообщены дипломатическим путем державам, приглашенным на Вторую конференцию мира.

IV ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАКОНИ І ЗВИЧАЇ ВІЙНИ НА СУХОДОЛІ ТА ДОДАТОК ДО НЕЇ: ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАКОНИ І ЗВИЧАЇ ВІЙНИ НА СУХОДОЛІ*

Гаага, 18 жовтня 1907 року

(Перелік Договірних Сторін)

Беручи до уваги, що, разом із пошуком засобів для збереження миру та запобігання збройним конфліктам між народами, необхідно також мати на увазі і той випадок, коли доведеться взятися за зброю у зв'язку з подіями, запобігти яким, незважаючи на всі зусилля, виявилось неможливо;

Бажаючи і в цьому крайньому випадку служити справі гуманізму та вимогам цивілізації, що постійно розвиваються;

визнаючи, що для цього необхідно внести зміни до загальних законів і звичаїв війни з метою максимально чіткого їх визначення чи для того, щоб внести до них такі обмеження, які максимальною мірою пом'якшили б їхню суворість;

визнали за необхідне доопрацювати та розтлумачити в деяких пунктах напрацювання Першої мирної конференції, яка, наслідуючи приклад Брюссельської конференції 1874 року, та натхненна ідеями, продиктованими мудрою та великодушною обачливістю, ухвалила положення, що мають на меті встановлення та визначення змісту звичаїв війни на суходолі.

* IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі 1907 р. та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222 (дата звернення : 31.01.2020)

Відповідно до цілей Високих Договірних Сторін ці положення, текст яких був натхненний бажанням зменшити лиха війни, наскільки це дозволять воєнні вимоги, покликані служити загальним правилом поведінки для воюючих сторін у їхніх взаємовідносинах та у відносинах із місцевими жителями.

Однак, на разі, виявилось неможливим узгодити правила, які б охоплювали всі випадки, що виникають на практиці.

З іншого боку, Високі Договірні Сторони чітко не мають на меті, за відсутності зобов'язань у письмовій формі, залишити на вільний розсуд воєначальників непередбачені випадки.

Доки не буде виданий більш повний збір законів війни, Високі Договірні Сторони вважають за доцільне заявити, що у випадках, не передбачених схваленими ними правилами, місцеві жителі та воюючі сторони залишаються під захистом і верховенством принципів права народів, оскільки вони впливають зі встановлених між цивілізованими народами звичаїв, із принципів гуманності та вимог суспільної свідомості.

Вони заявляють, що саме в такому розумінні слід тлумачити, зокрема, статті 1 і 2 схвалених ними Положень.

Високі Договірні Сторони, бажаючи укласти з цією метою оновлену Конвенцію, призначили своїми повноважними представниками:

(перелік повноважних представників),

які після передачі на зберігання своїх повноважень, визнаних у відповідній і належній формі,

домовилися про таке:

Стаття 1. Договірні держави видають своїм сухопутним військам накази, які відповідають Положенню про закони і звичаї війни на суходолі, що додається до цієї Конвенції.

Стаття 2. Норми, які містяться у статті 1 Положення, а також у цій Конвенції, застосовуються лише між Договірними державами і лише у випадку, якщо всі воюючі сторони є сторонами цієї Конвенції.

Стаття 3. Воююча сторона, яка порушує норми зазначеного Положення, підлягає відповідальності у формі відшкодування збитків, якщо для цього є підстави. Вона є відповідальною за всі дії, вчинені особами, які входять до складу її збройних сил.

Стаття 4. Ця Конвенція, належним чином ратифікована, замінить у відносинах між Договірними державами Конвенцію про закони і звичаї війни на суходолі від 29 липня 1899 року.

Конвенція 1899 року залишається чинною для Держав, які її підписали, і які не ратифікували цю Конвенцію.

Стаття 5. Ця конвенція підлягає ратифікації у найкоротші строки. Ратифікаційні грамоти передаються на зберігання до Гааги.

Про першу передачу на зберігання ратифікаційних грамот складається протокол, що підписується представниками держав, які в цьому беруть участь, і Міністром закордонних справ Нідерландів.

Наступні передачі на зберігання ратифікаційних грамот здійснюються у формі письмового повідомлення, що направляється Уряду Нідерландів і супроводжується ратифікаційною грамотою.

Належним чином засвідчена копія протоколу, що стосується першої передачі на зберігання ратифікаційних грамот, повідомлень, згаданих у попередньому пункті, а також ратифікаційних грамот невідкладно надсилається Урядом Нідерландів дипломатичними каналами державам, запрошеним на Другу мирну конференцію, а також іншим державам, які приєдналися до цієї Конвенції. У випадках, передбачених попереднім пунктом, зазначений Уряд одночасно інформує їх про дату отримання повідомлення.

Стаття 6. Держави, які не підписали цю Конвенцію, мають право приєднатися до неї.

Держава, яка бажає приєднатися, повідомляє у письмовій формі про свій намір Уряд Нідерландів, направляючи йому акт про приєднання, який передається на зберігання в архів зазначеного Уряду.

Цей Уряд одночасно передає всім іншим державам належним чином засвідчену копію повідомлення, а також акту про приєднання із зазначенням дати отримання повідомлення.

Стаття 7. Ця Конвенція набирає чинності стосовно держав, що брали участь у першій передачі на зберігання ратифікаційної грамоти, через шістьдесят днів після дати протоколу цієї передачі на зберігання, а стосовно держав, які ратифікують пізніше або приєднуються, через шістьдесят днів після того, як повідомлення про їх ратифікацію або приєднання було отримане Урядом Нідерландів.

Стаття 8. У випадку, якщо одна з Договірних держав бажає денонсувати цю Конвенцію, про таку денонсацію повідомляється у письмовій формі Уряду Нідерландів, який одночасно передає належним чином засвідчену копію такого повідомлення всім іншим державам, інформуючи їх про дату його отримання.

Денонсація є чинною лише стосовно держави, яка повідомила про неї, і лише через рік після отримання такого повідомлення Урядом Нідерландів.

Стаття 9. Реєстр, який зберігається у Міністерстві закордонних справ Нідерландів, містить дату передачі на зберігання ратифікаційних грамот, зчиненої згідно з пунктами 3 і 4 статті 5, а також дату отримання повідомлень про приєднання (пункт 2 статті 6) чи про денонсацію (пункт 1 статті 8).

Кожна Договірна держава має право на доступ до цього реєстру та на отримання належним чином засвідчених витягів.

На посвідчення чого повноважні представники поставили свої підписи під цією Конвенцією.

Учинено в м. Гаазі 18 жовтня 1907 року року в одному примірнику, який зберігається в архіві Уряду Нідерландів, і належним чином засвідчені копії якого надсилаються дипломатичним каналами державам, запрошеним на Другу мирну конференцію.

ДОДАТОК ДО КОНВЕНЦІЇ

ПОЛОЖЕННЯ

про закони і звичаї війни на суходолі

Частина I

ПРО ВОЮЮЧІ СТОРОНИ

Розділ I

Критерії визнання воюючою стороною

Стаття 1. Військові закони, права і обов'язки застосовуються не лише до армій, але й також до ополчення та добровольчих загонів, якщо вони відповідають таким умовам:

1. Знаходяться під командуванням особи, відповідальної за своїх підлеглих;
2. Мають закріплену відмітну емблему, яка може бути впізнана на відстані;
3. Відкрито носять зброю; і
4. Ведуть бойові дії відповідно до законів і звичаїв війни.

У країнах, в яких ополчення або добровольчі загони становлять армію чи входять до її складу, вони включаються у категорію «армія».

Стаття 2. Жителі території, яка не була окупована, і які при наближенні ворога добровільно беруться за зброю для того, щоб чинити опір військам, що вторглися, але не мали часу самоорганізуватися відповідно до статті 1, вважаються воюючою стороною, якщо вони відкрито носять зброю і дотримуються законів і звичаїв війни.

Стаття 3. Збройні сили воюючих сторін можуть складатися з комбатантів та

некомбатантів. У разі захоплення ворогом як ті, так і інші користуються правами військовополонених.

Розділ II

Військовополонені

Стаття 4. Військовополонені знаходяться під владою уряду супротивної сторони, а не окремих осіб чи підрозділів, які взяли їх у полон.

З ними повинні поводитися гуманно.

Всі їхні особисті речі, за винятком зброї, коней і військових документів, залишаються їхньою власністю.

Стаття 5. Військовополонені можуть бути інтерновані в місто, фортецю, табір або інше місце із зобов'язанням не виходити за певні встановлені межі; але вони не можуть бути позбавлені свободи, якщо це не становить незамінного заходу безпеки і виключно лише поки існують обставини, які вимагають застосування такого заходу.

Стаття 6. Держава може використовувати працю військовополонених, за винятком офіцерів, відповідно до їхнього чину і здібностей. Завдання не повинні бути надмірними і не повинні бути пов'язані з військовими діями.

Військовополоненим може надаватися право працювати на державній службі, на приватних осіб або особисто для себе.

Робота, виконана для держави, оплачується згідно з діючими ставками за таку саму роботу, виконану солдатами національної армії, або, якщо діючої ставки немає, то згідно зі ставкою, що відповідає виконаній роботі.

Якщо роботи виконуються для інших гілок державної влади чи для приватних осіб, то її умови визначаються в угоді з військовим керівництвом.

Заробітна платня військовополонених використовується для поліпшення їхнього становища, а залишок виплачується їм при звільненні після вирахування витрат на їхнє утримання.

Стаття 7. Утримання військовополонених покладається на уряд, у владі якого вони знаходяться.

За відсутності спеціальної угоди між воюючими сторонами, військовополонені користуються на тих самих умовах харчуванням, приміщенням і одягом, як і війська уряду, який взяв їх у полон.

Стаття 8. Військовополонені підпорядковуються законам, правилам і наказам, чинним для армії держави, під владою якої вони знаходяться. Будь-який акт непокори з їхнього боку є підставою для застосування до них таких заходів суворості, які можуть вважатися за необхідні.

Військовополонені які втекли з полону і були повторно затримані раніше, ніж мали змогу приєднатися до своєї армії або раніше, ніж мали змогу залишити територію, окуповану армією, яка взяла їх у полон, підлягають дисциплінарним покаранням.

Військовополонені, які здійснили вдалу втечу і знову взяті у полон, не підлягають жодному покаранню за свою попередню втечу.

Стаття 9. Кожен військовополонений зобов'язаний на поставлене йому запитання повідомити своє справжнє ім'я і чин, і в разі порушення цього правила несе, відповідальність шляхом обмеження переваг, які надаються військовополоненим його чину.

Стаття 10. Військовополонені можуть бути умовно достроково звільнені, якщо це дозволяється законами їхньої країни, і в таких випадках зобов'язані із своєю особистою гідністю сумлінно виконати взяті на себе зобов'язання як щодо власного уряду, так і уряду, яким вони були взяті у полон.

У таких випадках їхній власний уряд зобов'язується не вимагати та не приймати від них жодних послуг, несумісних із умовно достроковим звільненням.

Стаття 11. Військовополонений не може бути примушений до умовно дострокового звільнення; так само і уряд супротивної сторони не зобов'язаний задовольняти запит військовополоненого щодо його умовно дострокового звільнення.

Стаття 12. Військовополонені, умовно достроково звільнені і повторно захоплені зі зброєю в руках проти уряду, перед яким вони зобов'язалися своєю гідністю або проти союзників такого уряду, втрачають право вважатися військовополоненими і можуть постати перед судом.

Стаття 13. Особи, які супроводжують армію, але прямо не належать до неї, такі як кореспонденти газет і репортери, маркітанти та постачальники, які потрапляють до рук ворога і він вважає за доцільне затримати їх, користуються правами військовополонених за умови, що вони мають при собі посвідчення від військового керівництва тієї армії, яку вони супроводжували.

Стаття 14. Із початком військових дій у кожній із воюючих держав, а також, за необхідності, у нейтральних країнах, які прийняли на свою територію воюючі сторони, створюється довідкове бюро у справах військовополонених. До функцій цього бюро належить надання відповідей на всі запити, що стосуються військовополонених. Воно отримує від різних причетних установ всю інформацію, пов'язану із інтернуванням та переміщенням, умовно достроковим звільненням, обміном втечею, прийомом до госпіталю, смертю, а також й іншу інформацію, необхідну для забезпечення складання та оновлення останніми даними іменної картки кожного військовополоненого. Бюро повинно заносити до цієї картки номер полку, ім'я та прізвище, вік, місце походження, звання, військову частину, поранення, день і місце взяття в полон, інтернування та смерті, а також будь-які зауваження особливого характеру. Іменна картка надсилається уряду іншої воюючої сторони після укладення миру.

Крім того, до функцій довідкового бюро належить отримання, збирання та пересилання за належністю всіх предметів особистого користування, цінностей листів тощо, що були знайдені на полі битви чи були залишені військовополоненими, які були умовно достроково звільнені або яких обміняли, чи які втекли або померли у госпіталах чи польових лазаретах.

Стаття 15. Товариства надання допомоги військовополоненим, які належним чином засновані відповідно до законів їхніх країн та мають на меті служити посередником у добродійних справах отримують від воюючих сторін для себе і для своїх належним чином акредитованих агентів відповідні приміщення для ефективного виконання свого гуманного завдання в межах, встановлених військовими вимогами та адміністративними правилами. Агенти таких товариств можуть бути допущені до місць інтернування з метою надання допомоги, а також до пунктів утримання репатрійованих військовополонених, за умови наявності особистого дозволу, виданого військовим керівництвом, та надання письмового зобов'язання дотримуватися всіх заходів з підтримання порядку та безпеки, які останнє може запровадити.

Стаття 16. Довідкові бюро користуються привілеєм звільнення від поштового збору. Листи, грошові перекази, цінності, а також посилки поштою, призначені військовополоненим або відправлені ними, звільняються від усіх поштових зборів як у країнах відправлення та призначення, такі в країнах, через які вони пересилаються.

Подарунки та подібного роду допомога військовополоненим звільняються від усіх ввізних чи інших мит, а також від сплати за перевезення державним залізничним транспортом.

Стаття 17. Військовополонені офіцери отримують такий самий оклад, як і офіцери відповідного звання в країні, де вони утримуються, з відшкодуванням в кінцевому рахунку цієї суми їхнім урядом.

Стаття 18. Військовополоненим надається повна свобода сповідувати релігію, включаючи відвідання богослужінь, незалежно від їхнього віросповідання, за єдиної умови, що зони дотримуватимуться запроваджених військовим керівництвом заходів з підтримання порядку та безпеки.

Стаття 19. Заповіти військовополонених отримуються або складаються таким самим чином, як і для солдатів національної армії.

Таких самих правил дотримуються щодо свідоцтв про смерть, а також щодо поховання військовополонених, враховуючи їхній ранг та звання.

Стаття 20. Після укладення миру репатріація військовополонених здійснюється якомога швидше.

Розділ III Хворі і поранені

Стаття 21. Обов'язки воюючих сторін щодо хворих та поранених регулюються Женевською конвенцією.

Частина II ВІЙСЬКОВІ ДІЇ Розділ I

Засоби завдання шкоди супротивнику, облога бомбардування

Стаття 22. Воюючі сторони не користуються необмеженим правом у виборі засобів завдання шкоди супротивнику.

Стаття 23. Крім заборон, передбачених спеціальними конвенціями, особливо забороняється:

- a) застосовувати отруту або отруєну зброю;
- b) віроломно вбивати чи ранили осіб, що належать до нації або армії супротивника;
- c) вбивати чи ранили супротивника, який, склавши зброю або більше не маючи засобів захисту, беззастережно здався;
- d) оголошувати, що жодної пощади не буде;
- e) застосовувати зброю, снаряди або речовини, здатні завдати зайві страждання;
- f) неналежним чином використовувати прапор парламентаря, національний прапор чи військові знаки розрізнення та форму ворога, а також відмітні знаки за Женевською конвенцією;
- g) знищувати або захоплювати власність ворога, крім випадків, коли таке знищення або захоплення настійно вимагається військовою необхідністю;
- h) оголошувати скасованими, призупиненими або неприйнятними для розгляду у суді права і позови громадян супротивної сторони. Воюючій стороні також забороняється примушувати громадян супротивної сторони брати участь у військових діях, спрямованих проти їхньої власної держави, навіть у випадку, якщо вони перебували на службі такої воюючої сторони до початку війни.

Стаття 24. Військові хитрощі і застосування заходів, необхідних дня отримання інформації про супротивника і країну, визнаються дозволеними.

Стаття 25. Забороняється будь-яким способом атакувати чи бомбардувати незахищені міста, селища, житлові будинки чи споруди.

Стаття 26. Командир атакуючих військ, перед тим як почати бомбардування, за винятком випадків штурму, повинен зробити все від нього залежне, щоб попередити відповідні органи влади.

Стаття 27. При облогах і бомбардуваннях повинні бути вжиті всі необхідні заходи для того, щоб уберегти, наскільки це можливо, будівлі, призначені для цілей релігії, мистецтва, науки чи благодійності, історичні пам'ятки, госпіталі та місця, де зібрані хворі і поранені, за умови, що вони не використовуються в цей час для військових цілей.

До обов'язків тих, хто знаходиться під облогою, належить позначення наявності таких будівель або місць відмітними та видимими знаками, які повідомляються супротивнику заздалегідь.

Стаття 28. Мародерство у місті чи місцевості, навіть у випадку, якщо його взяли штурмом,

забороняється.

Розділ II Шпигуни

Стаття 29. Шпигуном може бути визнано лише особу, яка діючи таємно або під фальшивими приводами, збирає або намагається зібрати інформацію в зоні бойових дій однієї з воюючих сторін з наміром передати таку інформацію супротивній стороні.

При цьому, солдати, які не маскуються і проникли у зону проведення бойових дій супротивної армії з метою збору інформації, не визнаються шпигунами. Подібним чином, не вважаються шпигунами солдати і цивільні особи, які відкрито виконують свої задачі і яким доручена передача депеш, призначених для їхньої власної чи армії ворога. До цієї категорії так само належать і особи, які відправляються на безпілотних аеростатах з метою передачі депеш або, загалом, для підтримки зв'язку між різними частинами армії або території.

Стаття 30. Шпигун, затриманий на місці скоєння злочину, не може бути покараний без попереднього розгляду справи у суді.

Стаття 31. Шпигун, який повернувся до своєї армії і згодом був захоплений ворогом, визнається військовополоненим і не несе жодної відповідальності за свої попередні акти шпіонажу.

Розділ III Прапори парламентарів

Стаття 32. Парламентарем вважається особа, уповноважена однією з воюючих сторін вступити в переговори з іншою та, яка рухається вперед з білим прапором. Парламентар, а також трубач, сурмач або барабанщик, особа, яка несе прапор і перекладач, що можуть супроводжувати його, користуються правом недоторканності.

Стаття 33. Командир військової частини, до якого направлений парламентар, не зобов'язаний до будь-яких обставин приймати його.

Він може вжити всіх необхідних заходів, щоб перешкодити парламентареві скористатися перевагами його місії для збору інформації.

У випадку зловживання з боку парламентаря командир військової частини має право його тимчасово затримати.

Стаття 34. Парламентар втрачає право на недоторканність, якщо буде абсолютно і безсумнівно доведено, що він скористався своїм привілейованим становищем для провокування або для вчинення зради.

Розділ IV Капітуляція

Стаття 35. При узгодженні умов капітуляції Договірними Сторонами повинні враховуватися правила військової честі.

Узгоджені умови капітуляції повинні сумлінно дотримуватись обома сторонами.

Розділ V Перемир'я

Стаття 36. Перемир'я призупиняє військові дії за взаємною згодою воюючих сторін. Якщо тривалість перемир'я не була встановлена, воюючі сторони можуть у будь-який час відновити військові дії, за обов'язкової умови, що ворог попереджається про це протягом узгодженого строку згідно з умовами перемир'я.

Стаття 37. Перемир'я може бути загальним чи локальним. Перше зупиняє всі військові дії між воюючими державами; друге – лише між окремими частинами воюючих армій та у визначених кордонах.

Стаття 38. Про перемир'я повинно бути офіційно і вчасно повідомлено компетентним органам та військам. Військові дії невідкладно зупиняються після оголошенні перемир'я або у

визначений ним строк.

Стаття 39. Договірні Сторони в умовах перемир'я визначають які види комунікації на театрі військових дій можуть здійснюватись із жителями та між жителями воюючих держав.

Стаття 40. Будь-яке істотне порушення перемир'я однією зі сторін дає право іншій відмовитися від нього і, навіть, у випадках крайньої необхідності, невідкладно відновити військові дії.

Стаття 41. Порушення умов перемир'я цивільними особами, які діють на власний розсуд, надає постраждалій стороні лише право вимагати покарання таких порушників чи, за необхідності, відшкодування понесених збитків.

Частина III

ВІЙСЬКОВЕ КЕРІВНИЦТВО НА ТЕРИТОРІЇ ДЕРЖАВИ-СУПРОТИВНИКА

Стаття 42. Територія визнається окупованою, якщо вона фактично перебуває під владою армії супротивника.

Окупація поширюється лише на ту територію, де така влада встановлена і здатна виконувати свої функції.

Стаття 43. З фактичним переходом до рук окупанта повноважень легітимної влади він вживає всіх залежних від нього заходів для того, щоб, по можливості, відновити і забезпечити громадський порядок і безпеку, дотримуючись існуючих у країні законів, за виключенням, коли це абсолютно неможливо.

Стаття 44. Будь-якій воюючій стороні забороняється примушувати жителів окупованої території надавати інформацію про армію іншої воюючої сторони чи про її засоби оборони.

Стаття 45. Забороняється примушувати жителів окупованої території присягати на вірність державі-супротивнику.

Стаття 46. Сімейна гідність і права, життя фізичних осіб і приватна власність, а також релігійні переконання і обряди повинні поважатися.

Приватна власність не підлягає конфіскації.

Стаття 47. Мародерство офіційно забороняється.

Стаття 48. Якщо на окупованій території окупант стягує визначені такою державою податки, мита і збори, він здійснює це, по можливості, відповідно до чинних правил оподаткування та їхньої сфери дії, в наслідок чого, на нього покладається обов'язок нести витрати по управлінню окупованою територією у тій самій мірі, як це був зобов'язаний робити законний уряд.

Стаття 49. Якщо на додаток до згаданих у попередній статті податків, окупант збирає інші грошові внески на окупованій території, це має вчинятися лише для потреб армії або управління зазначеною територією.

Стаття 50. Жодне загальне стягнення і грошове або інше, не може застосовуватися до всього населення через дії окремих осіб, за які не може бути передбачена солідарна відповідальність населення.

Стаття 51. Жодні внески не збираються інакше, ніж на підставі письмового наказу та під відповідальність верховного головнокомандувача.

Збір зазначених внесків здійснюється, по можливості, пише згідно з чинними правилами оподаткування і сферою дії податків.

За кожний внесок вкладникам видається розписка в отриманні.

Стаття 52. Реквізиції у негрошовій формі та у формі послуг не вимагаються від муніципалітетів і жителів, окрім як для потреб окупаційної армії. Вони повинні бути пропорційними ресурсам країни та мати такий характер, щоб не накладати на населення обов'язок брати участь у військових діях проти своєї країни.

Такі реквізиції і послуги можуть вимагатися лише на підставі рішення командира

окупованої місцевості.

Внески у негрошовій формі, по можливості, оплачуються готівкою. В іншому випадку видається розписка в отриманні, а оплата належної суми здійснюється якнайшвидше.

Стаття 53. Окупаційна армія може заволодіти лише грошима, фондами та цінними паперами, які виключно є власністю держави, складами зброї, транспортними засобами, виробничими запасами та, загалом, всією рухомою власністю держави, що може бути використана для військових дій.

Вся техніка, призначена для передачі новин як на суші, так і на морі чи у повітрі, або для перевезення осіб чи речей, за винятком випадків, які регулюються морським правом, склади зброї та, загалом, всі види військового спорядження, навіть якщо вони належать приватним особам, можуть бути захоплені, але повинні бути повернені з визначеним відшкодуванням після укладення миру.

Стаття 54. Підводні кабелі, які сполучають окуповану територію з нейтральною територією, не захоплюються і не знищуються, крім випадку крайньої необхідності. Вони повинні бути таким самим чином повернені з визначеним відшкодуванням після укладення миру.

Стаття 55. Держава-окупант розглядається лише як управляючий і узурфруктуарій адміністративних будівель, нерухомості, лісів та сільськогосподарських угідь, які належать державі-супротивнику і знаходяться на окупованій території. Держава-окупант повинна зберігати капітальну цінність цих майнових об'єктів і управляти ними згідно з правилами узурфрукту.

Стаття 56. Власність муніципалітетів, релігійних, благодійних, освітніх, мистецьких і наукових установ, навіть якщо вона належить державі, визнається як приватна власність.

Будь-яке захоплення, знищення чи навмисне пошкодження установ такого типу, історичних пам'яток, творів мистецтва та науки забороняється та повинно підлягати судовому переслідуванню.

V ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ НЕЙТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ ТА ОСІБ У РАЗІ СУХОПУТНОЇ ВІЙНИ*

Гаага, 18 жовтня 1907 року

(Перечень Договаривающихся Сторон)

Дабы точнее установить права и обязанности нейтральных Держав в случае сухопутной войны и определить положение воюющих, нашедших убежище на нейтральной территории;

желая равным образом дать определение, что такое «нейтральный», в ожидании, когда окажется возможным установить в полном объеме положение нейтральных частных лиц в их отношениях к воюющим;

решили заключить для сего Конвенцию и посему назначили своими уполномоченными:

(перечень уполномоченных),

каковые по представлении своих полномочий, признанных составленными в надлежащей и законной форме, согласились о нижеследующем.

Глава I

О правах и обязанностях нейтральных Держав

Статья 1

Территория нейтральных Держав неприкосновенна.

Статья 2

* Конвенция о правах и обязанностях нейтральных держав и лиц в случае сухопутной войны 1907 г. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_193 (дата звернення : 31.01.2020)

Воюющим запрещается проводить через территорию нейтральной Державы войска или обозы с военными или съестными припасами.

Статья 3

Равным образом воюющим воспрещается:

а) устраивать на территории нейтральной Державы станции беспроволочного телеграфа или всякого рода приспособления, предназначенные служить средством сообщения с воюющими как на море, так и на суше,

б) пользоваться всяким сооружением такого рода, установленным ими перед войною на территории нейтральной Державы в целях исключительно военных и не открытым для надобностей общего пользования.

Статья 4

На территории нейтральной Державы в пользу воюющих не могут быть формируемы военные отряды и открываемы учреждения для вербовки.

Статья 5

Нейтральная Держава не должна допускать на своей территории ни одного из действий, предусмотренных в пунктах 2-4.

Она обязана карать действия, противные нейтралитету, только в том случае, если эти действия совершены на ее собственной территории.

Статья 6

Ответственность нейтральной Державы не возникает вследствие того, что частные лица отдельно переходят границу, чтобы поступить на службу одного из воюющих.

Статья 7

Нейтральная Держава не обязана препятствовать вывозу или транзиту за счет того или другого из воюющих оружия, военных припасов и вообще всего, что может быть полезно армии или флоту.

Статья 8

Нейтральная Держава не обязана воспрещать или ограничивать пользование в интересах воюющих телеграфными или телефонными кабелями, а равно аппаратами беспроволочного телеграфа, составляющими либо ее собственность, либо собственность компании или частных лиц.

Статья 9

Все ограничительные или запретительные меры, принятые нейтральной Державой относительно предметов, указанных в статьях 7 и 8, должны быть ею применяемы к воюющим одинаково.

Нейтральная Держава будет следить за тем, чтобы та же обязанность выполнялась компаниями или частными лицами, собственниками телеграфных или телефонных кабелей или аппаратов беспроволочного телеграфа.

Статья 10

Не может рассматриваться как враждебное действие отражение нейтральной Державой, даже силою, покушений на ее нейтралитет.

Глава II

О воюющих, водворенных в нейтральном государстве, и о раненых, находящихся у него на излечении

Статья 11

Нейтральное государство, принявшее на свою территорию войска, принадлежащие к воюющим армиям, обязано водворить их по возможности далеко от театра войны.

Оно может содержать их в лагерях и даже подвергнуть заключению в крепостях или приспособленных для этой цели местах.

От него зависит решить, могут ли офицеры быть оставлены на свободе, под честным словом не покидать нейтральную территорию без дозволения.

Статья 12

Если не имеется особого соглашения, то нейтральное Государство принимает на себя довольствие водворенных пищею и одеждою, а также оказывает им помощь, требуемую человеколюбием.

Расходы по содержанию водворенных возмещаются при заключении мира.

Статья 13

Нейтральная Держава, принимающая бежавших военнопленных, оставляет их на свободе. Если она допускает их пребывание на своей территории, то она может им назначить местопребывание.

То же постановление может применяться к военнопленным, приведенным войсками, ищущими убежища на территории нейтральной Державы.

Статья 14

Нейтральная Держава может разрешить перевозку по своей территории раненых и больных, принадлежащих к воюющим армиям, под условием, чтобы везущие их поезда не перевозили бы ни войск, ни военных припасов. В этом случае нейтральное Государство обязано принять необходимые меры предосторожности и надзора.

Доставленные при этих условиях на нейтральную территорию одним из воюющих раненые и больные, принадлежащие его противнику, должны быть содержимы нейтральной Державой так, чтобы они не могли снова принять участие в военных действиях. Такие же обязанности лежат на ней и по отношению к раненым и больным другой армии, вверенным ее попечению.

Статья 15

К водворенным на нейтральной территории больным и раненым применяется Женевская конвенция.

Глава III

О нейтральных лицах

Статья 16

Почитаются нейтральными подданные Государства, не принимающего участия в войне.

Статья 17

Нейтральный не может ссылаться на свой нейтралитет:

- а) если он совершает действия, враждебные по отношению к воюющему;
- б) если он совершает действие в пользу воюющего, а именно если он добровольно поступает на службу в ряды военных сил одной из сторон.

В таком случае нейтральный не должен подвергаться более суровому обращению со стороны воюющего, во вред которому он отказался от нейтралитета, чем то, которому подвергся бы за подобное же деяние подданный другого воюющего государства.

Статья 18

Не будут рассматриваться как действия, совершенные в пользу одного из воюющих, в смысле статьи 17, литера б):

- а) поставки или займы, совершенные для одного из воюющих, если только поставщик или заимодавец не проживает ни на территории другой стороны, ни на территории, занятой ею, и поставленные предметы не происходят из этих территорий;
- б) услуги, оказанные в области полиции или гражданского управления.

Глава IV

О подвижном составе железных дорог

Статья 19

Подвижной состав железных дорог, происходящий из территории нейтральных Держав,

принадлежит ли он этим Державам или частным обществам или лицам, и могущий быть как таковой опознанным, не может подлежать реквизиции и употреблению со стороны воюющего иначе как в том случае и в той мере, когда и как того требует крайняя необходимость. Он будет отсылаем в возможной скорости в страну происхождения.

Нейтральная Держава может равным образом в случае необходимости, задержать и употреблять в соответственном количестве подвижной состав, происходящий из территории воюющей Державы.

Вознаграждение уплачивается с обеих сторон в соответствии с употребленным подвижным составом и сроком пользования.

Глава V **Заключительные постановления**

Статья 20

Постановления настоящей Конвенции применяются только между договаривающимися Государствами и в том лишь случае, если все воюющие участвуют в Конвенции.

Статья 21

Настоящая Конвенция будет ратификована в возможно скором времени.

Ратификации будут сданы в Гаагу.

О первой сдаче на хранение ратификаций составляется протокол, подписываемый Представителями Держав, которые в этом участвуют, и Нидерландским Министром Иностранных Дел.

Последующие сдачи на хранение ратификаций совершаются посредством письменных оповещений, направляемых Нидерландскому Правительству и сопровождаемых актами ратификации.

Засвидетельствованная копия с протокола о первой сдаче на хранение ратификаций, с оповещений, помянутых в предшествующей части статьи, а равно с актов ратификаций немедленно передается при посредстве Нидерландского Правительства и дипломатическим путем Державам, приглашенным на Вторую Конференцию Мира, а равно другим Державам, присоединившимся к Конвенции. В случаях, указанных в предшествующей части статьи, сказанное Правительство сообщает им в то же время день, в который оно получило оповещение.

Статья 22

Державам, настоящую Конвенцию не подписавшим, предоставляется присоединиться к ней.

Держава, которая желает присоединиться, письменно извещает о своем намерении Нидерландское Правительство, передавая ему акт присоединения, который будет храниться в архиве сказанного Правительства.

Это Правительство немедленно передает всем другим Державам, приглашенным на Вторую Конференцию Мира, засвидетельствованную копию оповещения, а равно акта присоединения, указывая день, когда оно получило оповещение.

Статья 23

Настоящая Конвенция вступит в силу в отношении Держав, участвовавших в первой сдаче на хранение ратификаций, шестьдесят дней спустя после дня протокола этой сдачи, а в отношении Держав, которые ратификут позднее или присоединятся, шестьдесят дней после того, как оповещение о их ратификации или о их присоединении будет получено Нидерландским Правительством.

Статья 24

В случае, если бы одна из договаривающихся Держав пожелала отказаться от настоящей Конвенции, об этом отказе письменно оповещается Нидерландское Правительство, которое немедленно сообщает засвидетельствованную копию оповещения всем другим Державам,

уведомляя их о дне, когда оно его получило.

Этот отказ будет действительным лишь в отношении Державы, сделавшей о нем оповещение, и лишь год спустя после того, как оповещение было получено Нидерландским Правительством.

Статья 25

Список, составляемый в Нидерландском Министерстве Иностранных Дел, будет заключать указание дня сдачи на хранение ратификации, произведенной согласно статье 21, части 3 и 4, а равно дней, в которые будут получены оповещения о присоединении (статья 22, часть 2) и об отказе (статья 24, часть 1).

Каждая договаривающаяся Держава может знакомиться с этим списком и просить о выдаче засвидетельствованных копий.

В удостоверение сего уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в Гааге восемнадцатого октября тысяча девятьсот седьмого года в одном экземпляре, который будет храниться в архиве Нидерландского Правительства и засвидетельствованные копии коего будут сообщены дипломатическим путем договаривающимся Державам.

VI ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО СТАНОВИЩЕ ВОРОЖИХ ТОРГОВИХ СУДЕН НА ПОЧАТКУ ВОЄННИХ ДІЙ*

Гаага, 18 жовтня 1907 року

Стремясь оградить безопасность международной торговли от неожиданностей войны и желая, в согласии с современной практикою, по мере возможности оказать покровительство операциям, предпринятым добросовестно и начатым до начала военных действий; решили заключить с этой целью Конвенцию и назначили своими уполномоченными: (перечень уполномоченных)

каковые, представив свои полномочия, найденные составленными в надлежащей и законной форме,

согласились о нижеследующих постановлениях:

Статья 1

Когда торговое судно одной из воюющих держав находится при начале военных действий в неприятельском порте, желательно, чтобы ему было позволено свободно выйти, немедленно или по истечении достаточного льготного срока, и, по снабжении его пропускным свидетельством, достигнуть прямым путем порт его назначения или иной порт, который будет ему указан.

То же соблюдается по отношению к судну, вышедшему из своего последнего порта отправления до начала войны и входящему в неприятельский порт, не зная о военных действиях.

Статья 2

Торговое судно, которое, вследствие чрезвычайных обстоятельств, не могло бы выйти из неприятельского порта в течение срока, указанного предыдущей статьей, или которому выход не был бы разрешен, не может быть конфисковано.

Воюющий может только его задержать, с обязательством возвратить его после войны без вознаграждения, или подвергнуть судно реквизиции за вознаграждение.

Статья 3

Неприятельские торговые суда, которые вышли из своего последнего порта отправления до начала войны и которые застигнуты в его море не осведомленными о военных действиях, не

* VI Конвенция о положении неприятельских торговых судов при начале военных действий 1907 г. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b84#Text (дата зверення: 21.01.2021)

могут быть конфискованы. Они лишь подлежат задержанию, с обязательством их возвратить после войны без вознаграждения, или реквизиции или даже уничтожению под условием вознаграждения и с обязательством озаботиться о безопасности людей и о сохранности судовых бумаг.

После того, как эти суда зашли в собственный или нейтральный порт, они подчиняются законам и обычаям морской войны.

Статья 4

Неприятельские грузы, находящиеся на судах, указанных в статьях 1 и 2, равным образом подлежат задержанию и возвращению после войны, без вознаграждения, или реквизиции, за вознаграждение, вместе с судном или отдельно.

То же соблюдается по отношению к грузам, находящимся на судах, указанных в статье 3.

Статья 5

Настоящая Конвенция не относится к торговым судам, коих постройка указывает, что они предназначены для обращения в суда военные.

Статья 6

Постановления настоящей Конвенции применяются только между Договаривающимися державами и в том лишь случае, если воюющие все участвуют в Конвенции.

Статья 7

Настоящая Конвенция будет ратификована в скорейшем по возможности времени.

Ратификации будут сданы на хранение в Гаагу.

О первой сдаче на хранение ратификаций составляется протокол, подписываемый представителями держав, которые в этом участвуют, и нидерландским министром иностранных дел.

Последующие сдачи на хранение ратификаций совершаются посредством письменных оповещений, направляемых Нидерландскому Правительству и сопровождаемых актами ратификации.

Засвидетельствованная копия с протокола о первой сдаче на хранение ратификаций, с оповещений, означенных в предшествующей части статьи, а равно с актов ратификаций, с оповещений, означенных в предшествующей части статьи, а равно с актов ратификации, немедленно передается, при посредстве Нидерландского Правительства и дипломатическим путем, державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, а равно другим державам, присоединившимся к Конвенции. В случаях, указанных в предшествующей части статьи, сказанное Правительство сообщает им в то же время день, в который оно получило оповещение.

Статья 8

Державам, настоящую Конвенцию не подписавшим, предоставляется присоединиться к ней.

Держава, которая желает присоединиться, письменно извещает о своем намерении Нидерландское Правительство, передавая ему акт присоединения, который будет храниться в архиве сказанного Правительства.

Это Правительство немедленно передает всей другим державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, засвидетельствованную копию оповещения, а равно акта присоединения, указывая день, когда оно получило оповещение.

Статья 9

Настоящая Конвенция вступит в силу в отношении держав, участвовавших в первой сдаче на хранение ратификаций, шестьдесят дней спустя после дня протокола этой сдачи, а в отношении держав, которые ратификут позднее или присоединятся шестьдесят дней после того, как оповещение о их ратификации или о их присоединении будет получено Нидерландским Правительством.

Статья 10

В случае, если бы одна из Договаривающихся держав пожелала отказаться от настоящей Конвенции, об этом отказе письменно оповещается Нидерландское Правительство, которое немедленно сообщает засвидетельствованную копию оповещения всем другим державам, уведомляя их о дне, когда оно его получило.

Этот отказ будет действительным лишь в отношении державы, сделавшей о нем оповещение, и лишь год спустя после того, как оповещение было получено Нидерландским Правительством.

Статья 11

Список, составляемый в Нидерландском Министерстве иностранных дел, будет заключать указание дня сдачи на хранение ратификаций, произведенной согласно статьи 7, части 3 и 4, а равно дней, в которые будут получены оповещения о присоединении (статья 8, часть 2) и об отказе (статья 10, часть 1).

Каждая Договаривающаяся держава может знакомиться с этим списком и просит о выдаче засвидетельствованных копий.

В удостоверение сего, уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в Гааге, восемнадцатого октября тысяча девятьсот седьмого года, в одном экземпляре, который будет храниться в архиве Нидерландского Правительства и засвидетельствованные копии коего будут сообщены дипломатическим путем державам, приглашенным на Вторую конференцию мира.

VII ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПЕРЕТВОРЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ СУДЕН У ВІЙСЬКОВІ СУДНА*

Гаага, 18 жовтня 1907 року

Полагая, что, на случай включения в военное время судов торгового флота в боевые флоты, желательно определить условия, при которых такая операция может быть сделана; что однако, так как Договарившиеся державы не могли достигнуть соглашения по вопросу, может ли обращение торгового судна в судно военное иметь место в открытом море, следует считать, что вопрос о месте обращения остается открытым и не затрагивается нижеследующими правилами; желая заключить для сего Конвенцию, назначили своими уполномоченными: (перечень уполномоченных)

каковые, по представлении своих полномочий, признанных составленными в надлежащей и законной форме,

согласились о нижеследующих постановлениях:

Статья 1

Ни одно торговое судно, обращенное в военное, не может иметь прав и обязанностей, присвоенных военному судну, если оно не поставлено под прямую власть, непосредственный контроль и ответственность державы, которой флаг оно несет.

Статья 2

Торговые суда, обращенные в военные, должны носить внешние отличительные знаки военных судов их национальности.

Статья 3

Командир должен состоять на государственной службе и быть надлежащим образом назначенным компетентными властями. Его имя должно значиться в списке офицеров военного флота.

* VII Конвенция об обращении торговых судов в суда военные 1907 г. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b83#Text (дата звернення : 21.01.2021)

Статья 4

Экипаж должен быть подчинен правилам воинской дисциплины.

Статья 5

Каждое торговое судно, обращенное в судно военное, обязано соблюдать в своих действиях законы и обычаи войны.

Статья 6

Воюющий, который обращает торговое судно в военное, должен, в возможной скорости, сделать отметку о таком обращении в списке судов своего военного флота.

Статья 7

Постановления настоящей Конвенции применяются только между Договаривающимися державами и в том лишь случае, если воюющие все участвуют в Конвенции.

Статья 8

Настоящая Конвенция будет ратификована в скорейшем по возможности времени.

Ратификации будут сданы на хранение в Гаагу.

О первой сдаче на хранение ратификаций составляется протокол, подписываемый представителями держав, которые в этом участвуют, и нидерландским министром иностранных дел.

Последующие сдачи на хранение ратификаций совершаются посредством письменных оповещений, направляемых Нидерландскому Правительству и сопровождаемых актами ратификации.

Засвидетельствованная копия с протокола о первой сдаче на хранение ратификаций, с оповещений, означенных в предшествующей части статьи, а равно с актов ратификации, немедленно передается при посредстве Нидерландского Правительства и дипломатическим путем, державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, а равно другим державам, присоединившимся к Конвенции. В случаях, указанных в предшествующей части статьи, сказанное Правительство сообщает им в то же время день, в который оно, получило ратификацию.

Статья 9

Державам, настоящую Конвенцию не подписавшим, предоставляется присоединиться к ней.

Держава, которая желает присоединиться, письменно извещает о своем намерении Нидерландское Правительство, передавая ему акт присоединения, который будет храниться в архиве сказанного Правительства.

Это Правительство немедленно передает всем другим державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, засвидетельствованную копию оповещения, а равно акта присоединения, указывая день, когда оно получило оповещение.

Статья 10

Настоящая Конвенция вступит в силу в отношении держав, участвовавших в первой сдаче на хранение ратификаций, шестьдесят дней спустя после дня протокола этой сдачи, а в отношении держав, которые ратификуют позднее или присоединятся, шестьдесят дней после того, как оповещение о их ратификации или о их присоединении будет получено Нидерландским Правительством.

Статья 11

В случае, если бы одна из Договаривающихся держав пожелала отказаться от настоящей Конвенции, об этом отказе письменно оповещается Нидерландское Правительство, которое немедленно сообщает засвидетельствованную копию оповещения всем другим державам, уведомляя их о дне, когда оно его получило.

Этот отказ будет действительным лишь в отношении державы, сделавшей о нем оповещение, и лишь год спустя после того, как оповещение было получено Нидерландским

Правительством.

Статья 12

Список, составляемый в Нидерландском Министерстве иностранных дел, будет заключать указание дня сдачи на хранение ратификаций, произведенной согласно статье 8, части 3 и 4, а равно дней, в которые будут получены оповещения о присоединении (статья 9, часть 2) и об отказе (статья 11, часть 1).

Каждая Договаривающаяся держава может знакомиться с этим списком и просит о выдаче засвидетельствованных копий.

В удостоверение сего, уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в Гааге, восемнадцатого октября тысяча девятьсот седьмого года, в одном экземпляре, который будет храниться в Архиве Нидерландского Правительства и засвидетельствованные копии коего будут сообщены дипломатическим путем державам, приглашенным на Вторую конференцию мира.

VIII ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ПІДВОДНИХ МІН, ЩО АВТОМАТИЧНО ПІДРИВАЮТЬСЯ ВІД ЗІТКНЕННЯ*

Гаага, 18 жовтня 1907 року

Вдохновляясь началом свободы морских путей, открытых для всех народов; принимая во внимание, что если при настоящем положении вещей нельзя запретить употребление подводных, автоматически взрывающихся от соприкосновения мин, то необходимо ограничить и упорядочить пользование ими, дабы уменьшить ужасы войны и дать, насколько возможно, мирному судоходству безопасность, на которую оно вправе рассчитывать, несмотря на существование войны;

в ожидании того времени, когда возможно будет установить такие правила по этому предмету, которые создали бы все желательные обеспечения для затрагиваемых сим интересов; решили заключить для сего Конвенцию и назначил своими уполномоченными (перечень уполномоченных)

каковые по представлении своих полномочий, признанных составленными в надлежащей и законной форме, согласились о нижеследующих постановлениях.

Статья 1

Воспрещается:

- 1) ставить автоматические взрывающиеся от соприкосновения мины не закрепленными на якорях, за исключением тех, которые установлены так, что делаются безопасными самое большое спустя один час после того, как тот, кто их поставил, утратит над ними наблюдение;
- 2) ставить закрепленные на якорях, автоматически взрывающиеся от соприкосновения мины, которые не делаются безопасными, как только они сорвутся со своих минрепов;
- 3) употреблять самодвижущиеся мины, которые, не попав в цель, не делаются безопасными.

Статья 2

Автоматически взрывающиеся отсоприкосновениямины воспрещается ставить у берегов и портов противника с единственной целью прерывать торговое мореплавание.

Статья 3

При употреблении автоматически взрывающихся от соприкосновения мин должны быть приняты все возможные предосторожности для безопасности мирного мореплавания.

* Конвенция о постановке подводных, автоматически взрывающихся от соприкосновения мин 1907г. ULR : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_197#Text (датазвернення: 21.01.2021)

Воюющие обязываются принимать в пределах возможного меры к тому, чтобы эти мины делались безопасными спустя ограниченный промежуток времени, а в случаях, когда наблюдение за минами прекратится, обязываются указать опасные районы, как только это дозволит военные требования, посредством предостережения мореплаванию, о каковом должно быть вместе с сим сообщено Правительствам дипломатическим путем.

Статья 4

Всякая нейтральная Держава, которая ставит перед своими берегами автоматически взрывающиеся от соприкосновения мины, должна соблюдать те же правила и принимать те же меры предосторожности, как и те, кои признаны обязательными для воюющих.

Нейтральная Держава должна поставить в известность мореплавателей посредством предварительного предостережения о местностях, где будут поставлены автоматически взрывающиеся от соприкосновения мины.

Это предостережение должно быть срочно сообщено Правительствам дипломатическим путем.

Статья 5

По окончании войны договаривающиеся Державы обязываются сделать все от них зависящее, чтобы снять каждая со своей стороны мины, которые они поставили.

Что касается поставленных на якорях автоматически взрывающихся от соприкосновения мин, которые один из воюющих поставил вдоль берегов другого, то и о их месте сообщается другой Стороне Державою, их поставившею, и каждая Держава должна в самый короткий срок приступить к снятию мин, находящихся в ее водах.

Статья 6

Договаривающиеся Державы, которые ещенеимеют усовершенствованных мин, предусматриваемых настоящею Конвенциею, и которые поэтому в настоящее время не могли бы сообразоваться с правилами, установленными в статьях 1 и 3, обязываются при первой возможности переделать свой минный материал, дабы он отвечал вышеупомянутым постановлениям.

Статья 7

Постановления настоящей Конвенции применяются только между договаривающимися Державами и в том лишь случае, если воюющие все принимают участие в Конвенции.

Статья 8

Настоящая Конвенция будет ратифицирована в возможно скором времени.

Ратификации будут сданы в Гаагу.

О первой сдаче на хранение ратификаций составляется протокол, подписываемый Представителями Держав, которые в этом участвуют, и Нидерландским Министром Иностранных Дел.

Последующие сдачи на хранение ратификаций совершаются посредством письменных оповещений, направляемых Нидерландскому Правительству и сопровождаемых актами ратификации.

Засвидетельствованная копия с протокола о первой сдаче на хранение ратификаций, с оповещений, упомянутых в предшествующей части статьи, а равно с актов ратификаций немедленно передается при посредстве Нидерландского Правительства и дипломатическим путем Державам, приглашенным на Вторую Конференцию Мира, а равно другим Державам, присоединившимся к Конвенции.

В случаях, указанных в предшествующей части статьи, сказанное Правительству сообщает им в то же время день, в который оно получило оповещение.

Статья 9

Державам, настоящую Конвенцию не подписавшим, предоставляется присоединиться к

ней.

Держава, которая желает присоединиться, письменно извещает о своем намерении Нидерландское Правительство, передавая ему акт присоединения, который будет храниться в архиве сказанного Правительства.

Это Правительство немедленно передает всем другим державам засвидетельствованную копию оповещения, а равно акта присоединения, указывая день, когда оно получило оповещение.

Статья 10

Настоящая Конвенция вступит в силу в отношении Держав, участвовавших в первой сдаче на хранение ратификации, шестьдесят дней спустя после дня протокола этой сдачи, а в отношении Держав, которые ратификут позднее или присоединятся, шестьдесят дней после того, как оповещение о их ратификации или о их присоединении будет получено Нидерландским Правительством.

Статья 11

Настоящая Конвенция будет действовать в течение семи лет, начиная с шестидесятого дня после первой сдачи на хранение ратификаций.

Кроме случаев отказа, она останется в силе по истечении этого срока.

Об отказе письменно оповещается Нидерландское Правительство, которое немедленно сообщает засвидетельствованную копию оповещения всем другим державам, уведомляя их о дне, когда оно его получило.

Этот отказ будет действительным лишь в отношении Державы, сдавшей о нем оповещение, и лишь год спустя после того, как оповещение было получено Нидерландским Правительством.

Статья 12

Договаривающиеся Державы обязуются вновь обсудить вопрос о пользовании автоматически взрывающимися от соприкосновения минами за шесть месяцев до истечения срока, предусмотренного первой частью предшествующей статьи, в том случае, если он не будет обсужден и решен в более ранний срок Третьей Конференцией Мира.

Если договаривающиеся Державы заключат новую Конвенцию относительно пользования минами, то по вступлении ее в силу настоящая Конвенция перестанет применяться.

Статья 13

Список, составляемый в Нидерландском Министерстве Иностранных Дел, будет заключать указания для сдачи на хранение ратификации, произведенной согласно статье 8, части 3 и 4, а равно дней, в которые будут получены оповещения о присоединении (статья 9, часть 2) и об отказе (статья 11, часть 3).

Каждая договаривающаяся Держава может знакомится с этим списком и просить о выдаче засвидетельствованных копий.

В удостоверение сего уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в Гааге восемнадцатого октября тысяча девятьсот седьмого года в одном экземпляре, который будет храниться в архиве Нидерландского Правительства и засвидетельствованные копии коего будут сообщены дипломатическим путем державам, приглашенным на Вторую Конвенцию Мира.

IX ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО БОМБАРДУВАННЯ МОРСЬКИМИ СИЛАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ*

Гаага, 18 жовтня 1907 року

* Конвенция о бомбардировании морскими силами во время войны 1907 г. URL : https://doc.mil.ru/documents/quick_search/more.htm?id=11911632@egNPA (дата звернення : 04.03.2021)

Воодушевленные стремлением осуществить пожелание, выраженное Первой конференцией мира, относительно бомбардирования морскими силами незащищенных портов, городов и селений принимая во внимание, что необходимо подчинить бомбардирование морскими силами действию общих постановлений, которые охраняют права жителей и обеспечивают сохранность главных зданий, распространением на эту военную операцию, в мере возможности, начал Положения 1899 года о законах и обычаях сухопутной войны вдохновляясь, таким образом, желанием служить интересам человечества и уменьшить ужасы и несчастья войны решили заключить для сего конвенцию и поэтому назначили своими уполномоченными (перечень уполномоченных), каковые, представив свои полномочия, признанные составленными в законной и надлежащей форме, согласились о следующих постановлениях:

Глава I **О БОМБАРДИРОВАНИИ НЕЗАЩИЩЕННЫХ ПОРТОВ, ГОРОДОВ, СЕЛЕНИЙ, ЖИЛИЩ И СТРОЕНИЙ**

Статья 1

Воспрещается бомбардировать морскими силами незащищенные порты, города, селения, жилища или строения.

Место не может быть бомбардируемо единственно на том основании, что у его берегов поставлены подводные, автоматически взрывающиеся от соприкосновения мины.

Статья 2

Однако такое воспрещение не распространяется на военные укрепления, военные или морские учреждения, склады оружия или военных материалов, мастерские и приспособления, могущие быть использованными для нужд неприятельских флота или армии, и военные суда, находящиеся в порту. Начальник морской силы, предъявив требование и дав достаточный срок, может их разрушить артиллерией, если никаким иным способом это не достижимо и если местные власти не выполняют такого разрушения в назначенный срок.

В этом случае начальник не несет никакой ответственности за невольные убытки, которые могли бы быть причинены бомбардировкой.

Если военная необходимость, требуя немедленных действий, не допускает предоставления срока, то считается, что воспрещение бомбардировать незащищенный город продолжает действовать как и в случае, указанном в первой части настоящей статьи, и начальник обязан принять все необходимые меры, чтобы такой город испытал от бомбардировки возможно меньше потерь.

Статья 3

Бомбардирование незащищенных портов, городов, селений, жилищ или строений допускается после специального оповещения, если местные власти, предупрежденные формальным требованием, откажутся подчиниться реквизициям продовольствия или запасов, необходимых в данное время для нужд морской силы, находящейся перед этим местом.

Таковые реквизиции должны соответствовать средствам места. Они могут быть требуемы лишь с разрешения начальника означенной морской силы и должны, по возможности, быть оплачиваемы наличными деньгами; в противном случае они удостоверяются расписками.

Статья 4

Воспрещается бомбардирование незащищенных портов, городов селений, жилищ или строений за неуплату денежных контрибуций.

Глава II **ОБЩИЕ ПОСТАНОВЛЕНИЯ**

Статья 5

При бомбардировке морскими силами должны быть приняты начальником все необходимые меры к тому, чтобы щадить, насколько возможно, исторические памятники, храмы,

здания, служащие целям науки, искусств и благотворительности, госпитали и места, где собраны больные или раненые, под условием, чтобы таковые здания и места не служили одновременно военным целям.

Жители обязаны обозначить эти памятники, здания или сборные места видимыми знаками, которые будут состоять из больших твердых щитов прямоугольной формы, разделенных по одной из диагоналей на два треугольника, из коих верхний черного цвета, а нижний белого.

Статья 6

За исключением случаев, когда военные требования того не допускают, начальник морской нападающей силы, ранее чем приступить к бомбардированию, должен сделать все от него зависящее для предупреждения о сем властей.

Статья 7

Воспрещается отдавать на разграбление город или место, даже взятые приступом.

Глава III

ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ ПОСТАНОВЛЕНИЯ

Статья 8

Постановления настоящей Конвенции применяются только между Договаривающимися державами и в том лишь случае, если воюющие все участвуют в Конвенции.

Статья 9

Настоящая конвенция будет ратифицирована в скорейшем по возможности времени.

Ратификации будут сданы на хранение в Гаагу.

О первой сдаче на хранение ратификаций составляется протокол, подписываемый представителями держав, которые в этом участвуют, и нидерландским министром иностранных дел. Последующие сдачи на хранение ратификаций совершаются посредством письменных оповещений, направляемых Нидерландскому Правительству и сопровождаемых актами ратификации.

Засвидетельствованная копия с протокола о первой сдаче на хранение ратификаций, с оповещений, означенных в предшествующей части статьи, а равно с актов ратификации, немедленно передается при посредстве Нидерландского Правительства и дипломатическим путем. Державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, а равно другим державам, присоединившимся к конвенции.

В случаях, указанных в предшествующей части статьи, сказанное Правительство сообщает им в то же время день, в который оно получило оповещение.

Статья 10

Державам, настоящую Конвенцию не подписавшим, предоставляется присоединиться к ней.

Держава, которая желает присоединиться, письменно извещает о своем намерении Нидерландское Правительство, передавая ему акт присоединения, который будет храниться в архиве сказанного Правительства. Это Правительство немедленно передает всем другим державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, засвидетельствованную копию оповещения, а равно акта присоединения, указывая день, когда оно получило оповещение.

Статья 11

Настоящая Конвенция вступит в силу в отношении держав, участвовавших в первой сдаче на хранение ратификации, шестьдесят дней спустя после дня протокола этой сдачи, а в отношении держав, которые ратифицируют позднее или присоединятся, шестьдесят дней после того, как оповещение о их ратификации или о их присоединении будет получено Нидерландским Правительством.

Статья 12

В случае, если бы одна из Договаривающихся Сторон пожелала отказаться от настоящей

Конвенции, об этом отказе письменно оповещается Нидерландское Правительство, которое немедленно сообщает засвидетельствованную копию оповещения всем другим державам, уведомляя их о дне, когда оно его получило. Этот отказ будет действительный лишь в отношении державы, сделавшей о нем оповещение и лишь год спустя после того, как оповещение было получено Нидерландским Правительством.

Статья 13

Список, составляемый в Нидерландском Министерстве иностранных дел, будет заключать указание дня сдачи на хранение ратификаций, произведенной согласно статье 9, части 3 и 4, а равно дней, в которые будут получены оповещения о присоединении (статья 10, часть 2) и об отказе (статья 12, часть 1).

Каждая Договаривающаяся держава может знакомиться с этим списком и просит о выдаче засвидетельствованных копий.

В удостоверение сего уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в Гааге, восемнадцатого октября тысяча девятьсот седьмого года в одном экземпляре, который будет храниться в архиве Нидерландского Правительства засвидетельствованные копии коего будут сообщены дипломатическим путем державам, приглашенным на Вторую конференцию мира.

Х ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО АДАПТУВАННЯ ДО МОРСЬКОЇ ВІЙНИ ПРИНЦИПІВ ЖЕНЕВСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ 1864 Р.*

Гаага, 18 жовтня 1907 року

Заклученная между Германией, Соединенными Штатами Америки, Аргентиной, Австро-Венгрией, Бельгией, Боливией, Бразилией, Болгарией, Чили, Китаем, Колумбией, Кубой, Данией, Доминиканской Республикой, Эквадором, Испанией, Францией, Великобританией и Ирландией, Грецией, Гватемалой, Республикой Гаити, Италией, Японией, Люксембургом, Мексикой, Черногорией, Норвегией, Панамской Республикой, Парагваем, Нидерландами, Перу, Персией, Португалией, Румынией, Россией, Республикой Сальвадор, Сербией, Сиамом, Швецией, Швейцарией, Турцией, Уругваем и Венесуэлой, в Гааге, 18 октября 1907 года.

Статья 1

Военно-госпитальные суда, то есть суда, которые построены или приспособлены государствами со специальною и единственною целью оказания помощи раненым, больным и погибающим и названия которых были сообщены воюющим державам, с открытием или во время военных действий, но во всяком случае ранее употребления их в дело, не подвергаются военным действиям и не подлежат захвату в продолжение войны.

Эти суда также не приравниваются к военным судам относительно пребывания их в нейтральном порте.

Статья 2

Госпитальные суда, снаряженные вполне или отчасти на средства частных лиц или официально признанных обществ подания помощи, равным образом не подвергаются военным действиям и не подлежат захвату, если воюющая держава, от которой они зависят, дала им официальное разрешение и сообщила их названия неприятельской державе с открытием или во время военных действий, но во всяком случае ранее употребления их в дело.

Эти суда должны иметь свидетельство от подлежащей власти, удостоверяющее, что при их вооружении и при окончательном отправлении они находились под ее надзором.

* Конвенция о применении к морской войне начал Женевской конвенции 1907 г. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_649#Text (дата звернення : 07.03.2021)

Статья 3

Госпитальные суда, снаряженные вполне или отчасти на средства частных лиц или официально признанных обществ нейтральных стран, не подвергаются военным действиям и не подлежат захвату, при условии, что они поставили себя под управление одного из воюющих, с предварительного согласия их собственного правительства и с разрешения самого воюющего, и что этот последний сообщил их название воюющим державам с открытием или во время военных действий, но во всяком случае ранее употребления их в дело.

Статья 4

Суда, упомянутые в статьях 1, 2 и 3, будут оказывать помощь и попечение раненым, больным и погибающим воюющих без различия национальностей.

Правительства обязуются не пользоваться этими судами для каких-либо военных целей. Эти суда ни в чем не должны стеснять движений сражающихся.

Во время боя и после боя они действуют на собственный страх.

Воюющие имеют над ними право надзора и осмотра; они могут отказаться от их услуг, приказав им удалиться, предписать определенный курс и посадить на них комиссара, даже задержать их, если того требуют важные обстоятельства.

Насколько возможно, воюющие будут записывать в вахтенном журнале госпитальных судов те приказания, которые они будут им давать.

Статья 5

Военно-госпитальные суда для отличия будут иметь наружную белую окраску с зеленой продольной полосой шириною около полутора метра.

Суда, упомянутые в статьях 2 и 3, для отличия будут иметь наружную белую окраску с красной продольной полосой шириной около полутора метра.

Шлюпки госпитальных судов, а также мелкие суда, в случае исполнения ими госпитальной службы, для отличия окрашиваются подобным же образом.

Все госпитальные суда для своего опознания поднимают одновременно с национальным флагом белый флаг с красным крестом, установленный Женевской конвенцией и, кроме того, если они происходят из нейтрального государства, выкидывают на грот-мачте национальный флаг воюющего, под управление которого они поставлены.

Госпитальные суда, которые, согласно статье 4, будут задержаны неприятелем, должны будут спустить национальный флаг воюющего, от которого они зависят.

Суда и шлюпки, упомянутые выше, которые желают обеспечить за собой в ночное время неприкосновенность, на которую они имеют право, должны, с согласия воюющего, которого они сопровождают, принимать необходимые меры к тому, чтобы отличительная окраска была достаточно видимою.

Статья 6

Отличительные знаки, предусмотренные статьей 5, могут быть использованы как в мирное, так и в военное время лишь для охраны или обозначения судов, которые в ней упомянуты.

Статья 7

В случае боя на самом военном судне, лазареты должны по возможности пользоваться покровительством и пощадой. Эти лазареты и их материальная часть подлежат действию законов войны, но не могут быть лишены своего назначения, пока они необходимы для раненых и больных.

Однако командир, во власти которого они находятся, имеет право ими распорядиться в случае настоятельной военной необходимости, обеспечив предварительно участь раненых и больных, которые там находятся.

Статья 8

Покровительство, которое должно оказываться госпитальным судам и судовым лазаретам,

прекращается, если ими пользуются для совершения вредных неприятелю действий.

Не почитается оправдывающим лишение покровительства тот факт, что личный состав этих судов и лазаретов вооружен для охраны порядка и защиты раненых или больных, а равно присутствие на судне радио-телеграфного аппарата.

Статья 9

Воюющие будут иметь право вызывать к человеколюбивому рвению командиров нейтральных торговых судов, яхт и шлюпок, дабы они приняли раненых и больных и дали им уход.

Суда, которые откликнутся на этот призыв, а равно те, кои добровольно примут раненых, больных или погибающих, будут пользоваться особым покровительством и некоторыми льготами. Ни в коем случае они не могут быть захвачены за совершение такой перевозки, но они не освобождаются от захвата за нарушение нейтралитета, которое могли совершить разве бы им были даны иные обещания.

Статья 10

Духовные лица, врачи и лазаретная прислуга на всяком взятом корабле признаются неприкосновенными и не подлежат военному плену. Оставляя корабль, они в праве взять с собою те вещи и хирургические инструменты, которые составляют их частную собственность.

Означенные лица продолжают исполнение своих обязанностей, пока это будет необходимо, и могут затем удалиться, когда главный начальник признает удаление их возможным.

Воюющие должны обеспечить таким оказавшимся в их власти лицам то же довольствие и то же содержание, как и должностным лицам тех же степеней в их собственном флоте.

Статья 11

Принятые на корабль раненые и больные моряки и военные, а равно другие лица, официально состоящие при флоте или армии, к какой бы нации они ни принадлежали, будут пользоваться покровительством и попечением взятеля.

Статья 12

Всякое военное судно воюющей стороны может требовать передачи раненых, больных и погибавших, находящихся на военно-госпитальных судах, на госпитальных судах обществ подаяния помощи или частных лиц, на торговых судах, яхтах и шлюпках, какова бы ни была национальность этих судов.

Статья 13

Если раненые, больные и погибающие приняты на нейтральное военное судно, то должно в пределах возможного озаботиться, чтобы они не могли снова принять участие в военных операциях.

Статья 14

Погибавшие, раненые и больные одного из воюющих, попавшие во власть другого, признаются военнопленными. От взятеля зависит решить, смотря по обстоятельствам, следует ли их держать у себя, отправить ли их в один из своих портов, в порт нейтральный или даже в порт неприятельский. В этом последнем случае военнопленные, таким образом возвращенные в свою страну, не могут нести службы во все продолжение войны.

Статья 15

Погибавшие, раненые и больные, высаженные, с согласия местной власти, в нейтральном порту, должны будут, разве бы состоялось иное соглашение между нейтральным государством и государствами воюющими, содержаться нейтральным государством так, чтобы они не могли снова принять участие в военных действиях.

Расходы по лечению и содержанию будут нести государство, к которому принадлежат погибавшие, раненые и больные.

Статья 16

После каждого боя обе воюющие стороны, насколько то позволяют военные интересы, примут меры для разыскания погибающих, раненых и больных и охраны их, равно как и умерших, от грабежа и дурного обращения.

Они будут следить за тем, чтобы их погребению на суше или в море или сожжению предшествовал внимательный осмотр трупов.

Статья 17

Каждый воюющий должен отправить, как только это будет возможно, властям их страны, флота или армии, удостоверяющие личность знаки или военные документы, найденные на мертвых, и поименный список раненых и больных, им принятых.

Воюющие будут взаимно держать друг друга в известности относительно водворения и перемещения, а равно поступления в госпитали и смертных случаев среди больных и раненых, находящихся в их власти. Они будут хранить все вещи личного употребления, ценности, письма и т.д., найденные на захваченных судах или оставленные больными или ранеными, скончавшимися в госпиталях, для передачи их заинтересованным лицам при посредстве властей их страны.

Статья 18

Постановления настоящей Конвенции применяются только между Договаривающимися державами и в том лишь случае, если воюющие все участвуют в Конвенции.

Статья 19

Главные начальники флотов воюющих должны будут озабочивать установлением подробностей исполнения предыдущих статей, а равно разрешением случаев, ими не предусмотренных, в согласии с инструкциями своих правительств и с общими началами настоящей Конвенции.

Статья 20

Подписавшиеся государства примут необходимые меры, чтобы ознакомить с постановлениями настоящей Конвенции их флоты и, в особенности, пользующийся покровительством личный состав и поставить о них в известность население.

Статья 21

Подписавшиеся государства равным образом обязуются принять или предложить своим законодательным собраниям, в случае недостаточности их уголовных законов, необходимые меры для борьбы с отдельными случаями грабежа и дурного обращения по отношению к раненым и больным морякам, а равно к наказанию, как за присвоение военных отличий, злоупотреблений в пользовании отличительными знаками, указанными в статье 5, со стороны судов, не находящихся под покровительством настоящей Конвенции.

Они сообщат друг другу, при посредстве Нидерландского Правительства, постановления, относящиеся к таковой борьбе, самое позднее в течение пяти лет после ратификации настоящей Конвенции.

Статья 22

В случае военных действий между сухопутными к морскими силами воюющих постановления настоящей Конвенции применяются лишь к силам морским.

Статья 23

Настоящая Конвенция будет ратификована в скорейшем, по возможности времени.

Ратификации будут сданы на хранение в Гаагу. О первой сдаче на хранение ратификаций составляется протокол, подписываемый представителями держав, которые в этом участвуют, и нидерландским министром иностранных дел.

Последующие сдачи на хранение ратификаций совершаются посредством письменных оповещений, направляемых Нидерландскому Правительству и сопровождаемых актами

ратификации.

Засвидетельствованная копия протокола о первой сдаче на хранение ратификаций, с оповещений, означенных в предшествующей части статьи, а равно актов ратификации, немедленно передается при посредстве Нидерландского Правительства и дипломатическим путем державам, приглашенным на Вторую конференцию мира, а равно другим державам, присоединившимся к Конвенции. В случае, указанном в предшествующей части статьи, сказанное правительство сообщает им в то же время день, в который оно получило оповещение.

Статья 24

Державам, настоящую Конвенцию не подписавшим, но принявшим Женевскую конвенцию 6 июля 1906 года, предоставляется присоединиться к ней.

Держава, которая желает присоединиться, письменно извещает о своем намерении Нидерландское Правительство, передавая ему акт присоединения, который будет храниться в архиве сказанного Правительства. Это Правительство немедленно передает всем другим державам засвидетельствованную копию оповещения, а равно акта присоединения, указывая день, когда оно получило оповещение.

Статья 25

Настоящая Конвенция, надлежащим образом ратификованная, заменит, в отношении между Договаривающимися державами, Конвенцию 29 июля 1899 года о применении к морской войне начал Женевской конвенции.

Конвенция 1899 года остается в силе в отношении между державами, которые ее подписали и которые не ратификуют, равным образом, настоящей Конвенции.

Статья 26

Настоящая Конвенция вступит в силу в отношении держав, участвовавших в первой сдаче на хранение ратификаций, шестьдесят дней спустя после дня протокола этой сдачи, а в отношении держав, которые ратификуют позднее или присоединятся, шестьдесят дней после того, как оповещение о их ратификации или о их присоединении будет получено Нидерландским Правительством.

Статья 27

В случае, если бы одна из Договаривающихся держав пожелала отказаться от настоящей Конвенции, об этом отказе письменно оповещается Нидерландское Правительство, которое немедленно сообщает засвидетельствованную копию оповещения всем другим державам, уведомляя их о дне, когда оно его получило.

Этот отказ будет действительным лишь в отношении державы, сделавшей о нем оповещение, и лишь год спустя после того, как оповещение было получено Нидерландским Правительством.

Статья 28

Список, составляемый в Нидерландском Министерстве иностранных дел, будет заключать указание дня сдачи на хранение ратификаций, произведенной согласно статье 23, части 3 к 4, а равно дней, в которые будут получены оповещения о присоединении (статья 24, часть 2) и об отказе (статья 27, часть 1).

Каждая Договаривающаяся держава может знакомиться с этим списком и просить о выдаче засвидетельствованных копий. В удостоверение сего, уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в г. Гааге, восемнадцатого октября тысяча девятьсот седьмого года, в одном экземпляре, который будет храниться в архиве Нидерландского Правительства и засвидетельствованные копии коего будут сообщены дипломатическим путем державам, приглашенным на Вторую конференцию мира.

**ХІ ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ
ПРО ДЕЯКІ ОБМЕЖЕННЯ КОРИСТУВАННЯ ПРАВОМ ЗАХОПЛЕННЯ
У МОРСЬКІЙ ВІЙНІ***

Гаага, 18 жовтня 1907 року

Сознавая необходимость лучше, чем это было до сих пор, обеспечить справедливое применение права в морских международных отношениях в военное время;

признавая, что для достижения этой цели надлежит, отказавшись ко всеобщей пользе от некоторых прежних противоречивых обычаев или, в случае надобности, согласовав их между собою, предпринять в форме общих правил свод гарантий, присвоенных мирной торговле и безвредному труду, а равно правил ведения военных действий на море; что надлежит определить взаимными письменными соглашениями начала, оставшиеся до сих пор в шаткой области противоречий или предоставленные произволу отдельных Правительств;

что ныне уже некоторое количество правил может быть установлено без нарушения действующего в настоящее время права относительно этих вопросов, этими правилами не предусмотренных; назначили своими уполномоченными (перечень уполномоченных),

каковые по представлении своих полномочий, признанных составленными в надлежащей и законной форме, согласились о следующих постановлениях.

Глава I

О почтовой корреспонденции

Статья 1

Почтовая корреспонденция нейтральных или воюющих, будь то официальная или частная, найденная в открытом море на нейтральном или неприятельском судне, – неприкосновенна, в случае захвата судна она досылается взятелем с наименьшим по возможности опозданием.

Исключение допускается в случае нарушения блокады, если корреспонденция направлена в блокируемый порт или отправляется оттуда.

Статья 2

Неприкосновенность почтовой корреспонденции не освобождает нейтральные почтовые пароходы от действия законов и обычаев морской войны касательно торговых судов вообще. Однако осмотр их должен иметь место лишь в случае необходимости, со всей возможной осмотрительностью и быстротою.

Глава II

Освобождение от захвата некоторых судов

Статья 3

Судна, исключительно предназначенные для берегового рыболовства или для потребностей мелкого местного мореплавания, не подлежат захвату, как равно и их машины, снасти, приспособления и груз.

Эта льгота перестает к ним применяться, как только они принимают какое-либо участие в военных действиях.

Договаривающиеся Государства считают недопустимым пользоваться безобидным свойством сказанных судов, чтобы употреблять их с военной целью, сохраняя за ними их мирную внешность.

Статья 4

Равным образом, освобождены от захвата суда, выполняющие научные, религиозные и филантропические поручения.

* Конвенция о некоторых ограничениях в пользовании правом захвата в морской войне 1907 г. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_192#Text (дата звернення : 21.01.2021)

Глава III

О положении экипажей неприятельских торговых судов, захваченных воюющими

Статья 5

Когда неприятельское торговое судно захвачено воюющими, люди его экипажа, подданные нейтральной Державы, не подвергаются военному плену.

То же относится и к капитану и офицерам, равным образом подданным нейтральной Державы, если они формально на письме обещают не служить на неприятельском судне во время войны.

Статья 6

Капитан, офицеры и состав экипажа, подданные неприятеля, не подлежат военному плену при условии, если они обяжутся, по силе формального письменного обещания, не поступать во время войны ни на какую службу, имеющую отношение к военным действиям.

Статья 7

Имена лиц, оставленных на свободе на условиях, указанных во второй части статьи 5 и в статье 6, сообщаются воюющим взятелем другому воюющему. Последнему запрещено заведомо пользоваться услугами сказанных лиц.

Статья 8

Постановления трех предшествующих статей не применяются к судам, принимающим участие в военных действиях.

Глава IV

Заключительные постановления

Статья 9

Постановления настоящей Конвенции применяются только между договаривающимися Державами и в том лишь случае, если все воюющие участвуют в Конвенции.

Статья 10

Настоящая Конвенция будет ратификована в скорейшем по возможности времени.

Ратификации будут сданы на хранение в Гаагу.

О первой сдаче на хранение ратификаций составляется протокол, подписываемый Представителями Держав, которые в этом участвуют, и Нидерландским Министром Иностранных Дел.

Последующие сдачи на хранение ратификаций совершаются посредством письменных оповещений, направляемых Нидерландскому Правительству и сопровождаемых актами ратификации.

Засвидетельствованная копия с протокола о первой сдаче на хранение ратификаций, с оповещений, упомянутых в предшествующей части статьи, а равно с актов ратификаций, немедленно передается, при посредстве Нидерландского Правительства и дипломатическим путем, Державам, приглашенным на Вторую Конференцию Мира, а равно другим Державам, присоединившимся к Конвенции. В случаях, указанных в предшествующей части статьи, сказанное Правительство сообщает им в то же время день, в который оно получило оповещение.

Статья 11

Державам, настоящую Конвенцию не подписавшим, предоставляется присоединиться к ней.

Держава, которая желает присоединиться, письменно извещает о своем намерении Нидерландское Правительство, передавая ему акт присоединения, который будет храниться в архиве сказанного правительства.

Это правительство немедленно передает всем другим Державам, приглашенным на Вторую Конференцию Мира, засвидетельствованную копию оповещения, а равно акта присоединения, указывая день, когда оно получило оповещение.

Статья 12

Настоящая Конвенция вступит в силу в отношении Держав, участвовавших в первой сдаче на хранение ратификации, шестьдесят дней спустя после дня протокола этой сдачи, а в отношении Держав, которые ратификут позднее или присоединятся, шестьдесят дней после того, как оповещение о их ратификации или о их присоединении будет получено Нидерландским Правительством.

Статья 13

В случае, если бы одна из договаривающихся Держав пожелала отказаться от настоящей Конвенции, об этом отказе письменно оповещается Нидерландское Правительство, которое немедленно сообщает засвидетельствованную копию оповещения всем другим Державам, уведомляя их о дне, когда оно его получило.

Этот отказ будет действительным лишь в отношении Державы, сделавшей о нем оповещение, и лишь год спустя после того, как оповещение было получено Нидерландским Правительством.

Статья 14

Список, составляемый в Нидерландском Министерстве Иностранных Дел, будет заключать указание дня сдачи на хранение ратификации, произведенной согласно статье 10, части 3 и 4, а равно дней, в которые будут получены оповещения о присоединении (статья 11, часть 2) и об отказе (статья 13, часть 1).

Каждая договаривающаяся Держава может знакомиться с этим списком и просить о выдаче засвидетельствованных копий.

В удостоверение сего Уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в Гааге восемнадцатого октября тысяча девятьсот седьмого года в одном экземпляре, который будет храниться в архиве Нидерландского Правительства и засвидетельствованные копии коего будут сообщены дипломатическим путем, договаривающимся Державам.

ХІІІ ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ НЕЙТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ У РАЗІ МОРСЬКОЇ ВІЙНИ**

Гаага, 18 жовтня 1907 року

(Список Договаривающихся Сторон)

В целях согласования различных мнений, которые все еще сохраняются по поводу отношений между нейтральными Державами и воюющими Державами в случае морской войны, и в целях предупреждения трудностей, к возникновению которых может привести такое различие мнений;

принимая во внимание, что даже если представляется невозможным в настоящее время договориться о мерах, применимых при всех обстоятельствах, которые могут иметь место в действительности, тем не менее несомненную пользу будет иметь выработка правил общего применения для случая, когда война, к несчастью, уже началась;

принимая во внимание, что в случаях, на которые не распространяется настоящая Конвенция, целесообразно принимать во внимание общие принципы международного права;

принимая во внимание желательность того, чтобы Державы издавали подробные

* Конвенция о правах и обязанностях нейтральных держав в случае морской войны 1907 г. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_194#Text (дата звернення : 21.01.2021)

* XII Гаазька Конвенція про заснування Міжнародної призової палати не набрала чинності, у зв'язку з тим, що учасникам конференції не вдалося досягти єдності з цього питання.

законоположения, определяющие их действия в случае, когда они занимают нейтральную позицию;

принимая во внимание, что общепризнанной обязанностью нейтральных Держав является беспристрастное применение этих правил к нескольким воюющим;

принимая во внимание, что согласно этим идеям такие правила не должны изменяться нейтральной Державой в течение войны, кроме тех случаев, когда опыт указывает на необходимость такого изменения для защиты прав этой Державы;

согласились соблюдать следующие общие правила, которые, однако, не могут изменить положений, установленных существующими общими договорами, и назначили своими Уполномоченными:

(список уполномоченных),

каковые по предоставлении своих полномочий, признанных составленными в законной и надлежащей форме, согласились о следующих постановлениях.

Статья 1

Воюющие обязаны уважать верховные права нейтральных Держав и воздерживаться на нейтральной территории или в нейтральных водах от всяких действий, которые составили бы со стороны Держав, которые их допускают, несоблюдение их нейтралитета.

Статья 2

Всякие враждебные действия, включая захват и осуществление права осмотра, совершенные военными судами воюющих в территориальных водах нейтральной Державы, составляют нарушение нейтралитета и строго воспрещаются.

Статья 3

Когда судно было захвачено в территориальных водах нейтральной Державы, эта Держава должна, если приз находится еще в пределах ее юрисдикции, употребить средства, находящиеся в ее распоряжении, чтобы приз был отпущен вместе с офицерами и его экипажем и чтобы экипаж, посаженный на судно взятелем, был подвергнут водворению.

Если приз находится вне пределов юрисдикции нейтральной Державы, Правительство взятеля обязано по просьбе последней отпустить приз вместе с его офицерами и экипажем.

Статья 4

Никакой призовой суд не может быть образован воюющим на нейтральной территории или на судне в нейтральных водах.

Статья 5

Воспрещается воюющим создавать из нейтральных портов и вод базу морских операций против своих неприятелей, в частности устраивать там станции радиотелеграфа или всякие приспособления, предназначенные служить средством сообщения с воюющими силами на суше или на море.

Статья 6

Передача по какому-то ни было основанию, прямо или косвенно, нейтральной Державой Державе воюющей военных судов, боевых припасов или всякого материала воспрещается.

Статья 7

Нейтральная Держава не обязана препятствовать вывозу или транзиту за счет того или другого из воюющих оружия, боевых припасов и вообще всего, что может быть полезно армии и флоту.

Статья 8

Нейтральное Правительство обязано прибегать к тем средствам, которые находятся в его распоряжении, чтобы препятствовать в пределах своей юрисдикции снаряжению и вооружению всякого судна, которое оно имеет разумные основания считать предназначенным для крейсера или для содействия военным операциям против Державы, с которой оно находится в мире.

Оно равным образом обязано таким же порядком следить за тем, чтобы препятствовать выходу из пределов его юрисдикции всякого судна, которое предназначено для крейсерства или для содействия военным операциям и которое было в целом или в части приспособлено в указанных пределах для военных надобностей.

Статья 9

Нейтральная Держава должна применять одинаково к обоим воюющим условия, ограничения или воспрещения, установленные ею относительно допущения в ее порты, рейды или территориальные воды военных судов воюющих или их призов.

Однако нейтральная Держава может воспретить заход в свои порты и свои рейды воюющему судну, которое пренебрегло бы исполнением приказаний и распоряжений, изданных нею, или которое нарушило бы нейтралитет.

Статья 10

Нейтралитет Державы не считается затронутым простым проходом через ее территориальные воды военных судов и призов воюющих.

Статья 11

Нейтральная Держава может предоставить военным судам воюющих пользоваться ее коронными лоцманами.

Статья 12

При отсутствии иных особых постановлений в законодательстве нейтральной Державы воспрещается военным судам воюющих оставаться в портах и на рейдах или в территориальных водах этой Державы более 24 часов, за исключением случаев, предусмотренных настоящей Конвенцией.

Статья 13

Если Держава, получившая известие об открытии военных действий, узнает, что военное судно воюющего находится в одном из ее портов и рейдов или в ее территориальных водах, она обязана оповестить это судно, что оно должно уйти в течение 24 часов или в течение срока, предписанного местным законом.

Статья 14

Военное судно воюющего может продолжить свое пребывание в нейтральном порте более законного срока лишь по причине аварий или ввиду состояния моря.

Оно должно уйти, как только причина замедления исчезнет.

Правила ограничения срока пребывания в нейтральных портах, рейдах и водах не применяются к судам, исключительно предназначенным для целей религиозных, научных или филантропических.

Статья 15

При отсутствии иных особых правил в законодательстве нейтральной Державы наибольшее число военных судов воюющего, могущих находиться одновременно в одном из ее портов или рейдов, будет равняться трем.

Статья 16

Когда военные суда обеих воюющих сторон находятся одновременно в нейтральном порте или рейде, должно протечь по крайней мере 24 часа между выходом судна одного воюющего и выходом судна другого.

Очередь выхода определяется очередью прихода, за исключением случая, когда судно, пришедшее первым, находится в положении, при котором допускается продление законного срока пребывания.

Военное судно воюющего не может покинуть нейтральный порт или рейд ранее истечения 24 часов после выхода торгового судна, носящего флаг его противника.

Статья 17

В нейтральных портах и рейдах военные суда воюющих могут исправлять свои аварии лишь в той мере, в какой это необходимо для безопасности их плавания, и не могут увеличивать каким бы то ни было образом свою военную силу.

Нейтральная власть удостоверяется в свойствах необходимым исправлений, которые должны быть выполнены в возможной скорости.

Статья 18

Военные суда воюющих не могут пользоваться нейтральными портами, рейдами и территориальными водами для возобновления или увеличения своих военных запасов или своего вооружения, а равно для пополнения своих экипажей.

Статья 19

Военные суда воюющих могут снабжаться в нейтральных портах и рейдах только для пополнения своего нормального запаса мирного времени.

Эти суда могут равным образом брать топливо только для достижения ближайшего порта их собственной страны.

Они могут, однако, брать топливо, необходимое для заполнения своих угольных ям в собственном смысле, когда они находятся в нейтральных странах, которые приняли этот способ определения подлежащего доставлению угля.

Если, согласно закону нейтральной Державы, суда получают уголь лишь через 24 часа после своего прихода, законный срок их пребывания продолжается на 24 часа.

Статья 20

Военные суда воюющих, которые взяли топливо в порту нейтральной Державы, могут возобновлять свои запасы в порте той же Державы лишь по истечении трех месяцев.

Статья 21

Приз может быть приведен в нейтральный порт лишь по причине неспособности к плаванию, дурного состояния моря, недостатка топлива или примасов.

Он должен уйти, как только причина, которая оправдывала вход, перестала существовать.

Если он этого не сделает, то нейтральная Держава обязана дать ему приказание немедленно удалиться; в случае, если бы он тому не подчинился, нейтральная Держава должна прибегнуть к находящимся в ее распоряжение средствам для того, чтобы освободить приз с его офицерами и экипажем и подвергнуть водворению экипаж, посаженный на судно взятелем.

Статья 22

Нейтральная Держава обязана равным образом освободить приз, который был бы приведен вне условий, предусмотренных статьей 21.

Статья 23

Нейтральная Держава может дозволить доступ в свои порты и рейды призам как под конвоем, так и без него, когда они приведены туда для того, чтобы оставаться под сквером в ожидании решения призового суда.

Она может распоряжаться отводом приза в другой из своих портов.

Если приз конвоируется военным судом, офицеры и нижние чины, посаженные на приз взятием, имеют право перейти на конвоирующее судно.

Если приз идет один, то личный состав, посаженный на него взятием, остается на свободе.

Статья 24

Если, несмотря на оповещение со стороны нейтральной Державы, военное судно воюющего не уходит от порта, в котором оно не имеет права оставаться, нейтральная Держава имеет право принимать меры, кои она будет считать необходимыми, для того, чтобы сделать судно неспособным выйти в море в продолжение войны, и командир судна должен облегчить

осуществление этих мер.

Когда воюющее судно задерживается нейтральной Державой, то равным образом задерживаются офицеры и экипаж.

Офицеры и экипаж, задержанные таким образом, могут быть оставлены на судне или помещены ином судне или на берегу, и они могут подвергаться действительно ограничительных мер, которые окажется необходимыми к ним применять.

Однако на судне должны быть всегда оставлены люди, необходимые для его содержания.

Офицеры могут быть оставлены на свободе под условием принятия под честное слово обязательства не покидать без разрешения нейтральной территории.

Статья 25

Нейтральная Держава обязана по мере средств, коими она располагает, озабочиваться предупреждением нарушений в ее портах или рейдах и в ее водах предшествующих постановлений.

Статья 26

Осуществление нейтральной Державою прав, определенных настоящей Конвенцией, никогда не может быть сочтенным за действие недружелюбное тем или другим из воюющих, принявшим относящиеся к сему статьи.

Статья 27

Договаривающиеся Державы сообщают друг другу своевременно все законы, распоряжения и другие постановления, определяющие у них положение военных судов воюющих в их портах и водах, посредством общения, направляемого Нидерландскому Правительству и передаваемого им немедленно другим договаривающимся Державам.

Статья 28

Постановления настоящей Конвенции применяются только между договаривающимися Державами и в том лишь случае, если все воюющие участвуют в Конвенции.

Статья 29

Настоящая Конвенция будет ратифицирована в возможно в скором времени.

Ратификации будут сданы в Гаагу.

О первой сдаче на хранение ратификаций составляется протокол, подписываемый Представителями Держав, которые в этом участвуют, и Нидерландским Министром Иностранных Дел.

Последующие сдачи на хранение ратификаций совершаются посредством письменных оповещений, направляемых Нидерландскому Правительству и сопровождаемых актами ратификации.

Засвидетельствованная копия с протокола о первой сдаче на хранение ратификаций, с оповещений, упомянутых в предшествующей части статьи, а равно с актов ратификаций немедленно передается при посредстве Нидерландского Правительства и дипломатическим путем Державам, приглашенным на Вторую Конференцию Мира, а равно другим Державам, присоединившимся к Конвенции.

В случаях, указанных в предшествующей части статьи, сказанное Правительство сообщает им в то же время день, в который оно получило оповещение.

Статья 30

Державам, настоящую конвенцию не подписавшим, предоставляется присоединиться к ней.

Держава, которая желает присоединиться, письменно извещает о своем намерении Нидерландское Правительство, передавая ему акт присоединения, который будет храниться в архиве сказанного Правительства.

Это Правительство немедленно передает всем другим Державам, приглашенным на

Вторую Конференцию Мира, засвидетельствованную копию оповещения, а равно акту присоединения, указывая день, когда оно получило оповещение.

Статья 31

Настоящая Конвенция вступит в силу в отношении Держав, участвовавших в первой сдаче на хранение ратификации, шестьдесят дней спустя после дня протокола этой сдачи, а в отношении Держав, которые ратификут позднее или присоединятся, шестьдесят дней после того, как оповещение о их ратификации или о их присоединении будет получено Нидерландским Правительством.

Статья 32

В случае, если бы одна из Договаривающихся Держав пожелала отказаться от настоящей Конвенции, об этом отказе письменно оповещается Нидерландское Правительство, которое немедленно сообщает засвидетельствованную копию оповещения всем другим Держavam, уведомляя их о дне, когда оно его получило.

Этот отказ будет действительным лишь в отношении Держав, сделавшей о нем оповещение, и лишь год спустя после того, как оповещение было получено Нидерландским Правительством.

Статья 33

Список, составляемый в Нидерландском Министерстве Иностранных Дел, будет заключать указание дня сдачи на хранение ратификации, произведенной согласно статье 29, части 3 и 4, а равно дней, в которые будут получены оповещения о присоединении (статья 30, часть 2) и об отказе (статья 32, часть 1).

Каждая Договаривающаяся Держава может знакомиться с этим списком и просить о выдаче засвидетельствованных копий.

В удостоверение сего уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в Гааге восемнадцатого октября тысяча девятьсот седьмого года в одном экземпляре, который будет храниться в архиве Нидерландского Правительства и засвидетельствованные копии коего будут сообщены дипломатическим путем Держavam, приглашенным на Вторую Конференцию Мира.

§ 2. «ПРАВО ЖЕНЕВИ»

**КОНВЕНЦІЇ
ПРО ЗАХИСТ ЖЕРТВ ВІЙНИ**

КОНВЕНЦІЯ ПРО ПОЛІПШЕННЯ ДОЛІ ПОРАНЕНИХ І ХВОРИХ У ДІЮЧИХ АРМІЯХ*

Женева, 12 серпня 1949 року

Преамбула

Нижчепідписані Вповноважені Урядів, представлених на Дипломатичній конференції, яка проходила в Женеві з 21 квітня до 12 серпня 1949 року з метою перегляду Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 27 липня 1929 року, домовилися про таке:

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Високі Договірні Сторони зобов'язуються дотримуватися та забезпечувати дотримання цієї Конвенції за будь-яких обставин.

Стаття 2

Крім положень, які виконуються в мирний час, ця Конвенція застосовується в усіх випадках оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше Високими Договірними Сторонами, навіть якщо одна з них не визнає стану війни.

Конвенція також застосовується в усіх випадках часткової чи повної окупації території держави однієї з Високих Договірних Сторін, навіть якщо цій окупації не чиниться жодний збройний опір.

Хоча одна з держав, що перебувають у конфлікті, може не бути учасницею цієї Конвенції, держави, які є учасницями цієї Конвенції, залишаються зобов'язаними застосовувати її положення у своїх взаємовідносинах. Крім того, вони зобов'язані застосовувати положення Конвенції стосовно зазначеної вище держави, якщо остання приймає та застосовує її положення.

Стаття 3

У разі збройного конфлікту, який не має міжнародного характеру та виникає на території держави однієї з Високих Договірних Сторін, кожна зі сторін конфлікту повинна застосовувати, як мінімум, такі положення:

1. За будь-яких обставин гуманно ставитися до осіб, які не беруть активної участі у воєнних діях, зокрема до тих осіб зі складу збройних сил, які склали зброю, а також тих, які припинили участь у воєнних діях у зв'язку з хворобою, пораненням, триманням під арештом чи з будь-якої іншої причини, без будь-якої дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, релігії чи вірування, статі, походження чи майнового стану чи будь-якими іншими аналогічними критеріями.

З цією метою заборонено зараз і надалі будь-коли та будь-де вчиняти стосовно зазначених вище осіб такі дії:

- a) насилля над життям та особистістю, зокрема всі види вбивств, завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури;
- b) захоплення заручників;
- c) наругу над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе ставлення;
- d) засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії, визнані цивілізованими народами як необхідні.

2. Підбирати поранених і хворих та надавати їм допомогу.

* Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151 (дата звернення : 04.03.2020)

Безстороння гуманітарна організація, така як Міжнародний комітет Червоного Хреста, може запропонувати свої послуги сторонам конфлікту.

Крім того, сторони конфлікту повинні шляхом укладення спеціальних угод докладати зусиль з метою введення в дію всіх або частини інших положень цієї Конвенції.

Застосування попередніх положень не впливає на правовий статус сторін конфлікту.

Стаття 4

Нейтральні держави за аналогією застосовують положення цієї Конвенції щодо поранених і хворих, а також медичного та духовного персоналу збройних сил конфлікту, прийнятих або інтернованих на території їхніх держав, а також знайдених померлих.

Стаття 5

До осіб, які знаходяться під захистом, але потрапили під владу супротивника, ця Конвенція застосовується до моменту їхньої остаточної репатріації.

Стаття 6

Крім угод, спеціально передбачених статтями 10, 15, 23, 28, 31, 36, 37 та 52, Високі Договірні Сторони можуть укладати інші спеціальні угоди з усіх питань, які, на їхню думку, доцільно врегулювати окремо. Жодна спеціальна угода не повинна ні погіршувати становище поранених і хворих, а також медичного й духовного персоналу, визначене цією Конвенцією, ні обмежувати права, які вона їм надає.

Поранені та хворі, а також медичний і духовний персонал, продовжують користуватися привілеями, що випливають із таких угод, протягом усього часу застосування до них Конвенції, крім випадків, коли зазначені вище або укладені пізніше угоди містять чіткі положення, що їй суперечать, а також крім випадків, коли та чи та сторона конфлікту вживає стосовно них більш сприятливих заходів.

Стаття 7

Поранені та хворі, а також медичний і духовний персонал за жодних обставин не можуть частково або цілком відмовлятися від прав, гарантованих їм цією Конвенцією та спеціальними угодами, зазначеними в попередній статті, якщо такі будуть.

Стаття 8

Ця Конвенція застосовується в співпраці та під контролем держав-покровительок, на яких покладено обов'язок охороняти інтереси сторін конфлікту. Із цією метою держави-покровительки можуть, крім свого дипломатичного та консульського персоналу, призначати делегатів із числа своїх громадян або громадян інших нейтральних держав. Призначення цих делегатів підлягає схваленню державою, в якій вони виконуватимуть свої обов'язки.

Сторони конфлікту сприяють, наскільки це максимально можливо, роботі представників чи делегатів держав-покровительок.

Представники чи делегати держав-покровительок за будь-яких обставин не повинні виходити за межі своєї місії, визначеної цією Конвенцією. Вони, зокрема, повинні враховувати нагальні потреби безпеки держави, в якій вони виконують свої функції. Їхня діяльність може бути обмежена тільки як винятковий і тимчасовий захід, коли це вважається за необхідне у зв'язку з нагальними воєнними потребами.

Стаття 9

Положення цієї Конвенції не перешкоджають гуманітарній діяльності, яку може здійснювати Міжнародний комітет Червоного Хреста чи будь-яка інша безстороння гуманітарна організація для захисту поранених і хворих, а також медичного та духовного персоналу, і для надання їм допомоги, за згодою заінтересованих сторін конфлікту.

Стаття 10

Високі Договірні Сторони можуть будь-коли погодитися довірити будь-якій організації, яка надає всі гарантії безсторонності й дієвості, обов'язки, що покладаються цією Конвенцією на

держави-покровительки.

Якщо поранені та хворі або медичний і духовний персонал не мають користі або перестали мати користь із будь-яких причин від діяльності держави-покровительки або організації, передбаченої у викладеному вище першому абзаці, то держава, яка їх затримує, повинна звернутися до нейтральної держави або до такої організації з проханням узяти на себе функції, які згідно із цією Конвенцією виконує держава-покровителька, визначена сторонами конфлікту.

Якщо захист не можна організувати належним чином, то держава, що затримує осіб, які перебувають під захистом, звертається з проханням до гуманітарної організації, наприклад Міжнародного комітету Червоного Хреста, або приймає її пропозицію взяти на себе гуманітарні функції, які держави-покровительки виконують згідно із цією Конвенцією, за умови дотримання положень цієї статті.

Будь-яка нейтральна держава чи будь-яка організація, яку запросила відповідна держава або яка пропонує свої послуги для цих цілей, повинна діяти з усвідомленням відповідальності перед стороною конфлікту, від якої залежать особи, яких захищає ця Конвенція, а також зобов'язана надати достатні гарантії того, що вона може взяти на себе відповідні функції та виконувати їх безсторонньо.

Жодний відступ від попередніх положень не може бути зроблений спеціальними угодами між державами, одна з яких є обмеженою, навіть тимчасово, у свободі вести переговори з іншою державою або її союзниками через воєнні події, зокрема в разі окупації всієї або значної частини території зазначеної держави.

Щоразу, коли в цій Конвенції є згадування держави-покровительки, це згадування стосується також організацій, які замінюють її згідно із цією статтею.

Стаття 11

Держави-покровительки у випадках, коли вони вважають це доцільним в інтересах осіб, які знаходяться під захистом, зокрема в разі виникнення розбіжностей між сторонами конфлікту щодо застосування або тлумачення положень цієї Конвенції, надають свої добрі послуги з метою врегулювання розбіжностей.

З цієї метою кожна з держав-покровительок може на прохання однієї зі сторін чи з власної ініціативи запропонувати сторонам конфлікту провести зустріч їхніх представників, зокрема представників органів влади, відповідальних за поранених і хворих а також медичний і духовний персонал, можливо на нейтральній, належним чином вибраній території. Сторони конфлікту зобов'язані виконувати пропозиції, зроблені їм із цією метою. Держави-покровительки можуть у разі необхідності запропонувати для схвалення сторонами конфлікту особу, яка належить до нейтральної держави, або особу, делеговану Міжнародним комітетом Червоного Хреста, яку буде запрошено взяти участь у цій зустрічі.

Розділ II ПОРАНЕНІ ТА ХВОРИ

Стаття 12

Особовий склад збройних сил та інші особи, зазначені в наступній статті, які є пораненими або хворими, повинні користуватися повагою та захистом за будь-яких обставин.

Сторона конфлікту, під владою якої вони можуть знаходитися, забезпечує їм гуманне ставлення та догляд без будь-якої дискримінації за ознакою статі, раси, національності, релігії, політичних переконань або іншими аналогічними критеріями. Суворо забороняються будь-які замах на їхнє життя чи будь-яке насилля над їхньою особистістю; зокрема, їх заборонено вбивати або знищувати, піддавати тортурам чи біологічним дослідом, залишати умисно без медичної допомоги та обслуговування або умисно створювати умови для їхнього зараження чи інфікування.

Пріоритетність у наданні медичної допомоги дозволяється лише з медичних причин

термінового характеру. До жінок повинні ставитися з усією особливою повагою, яка відповідає їхній статі. Сторона конфлікту, яка змушена залишити супротивнику поранених або хворих, залишає разом із ними, наскільки це дозволяють воєнні міркування, частину свого медичного персоналу та спорядження для сприяння догляду за ними.

Стаття 13

Ця Конвенція застосовується до поранених і хворих, які належать до таких категорій:

1. Особового складу збройних сил сторони конфлікту, а також членів ополчення або добровольчих загонів, які є частиною таких збройних сил.

2. Членів інших ополчень та добровольчих загонів, зокрема членів організованих рухів опору, які належать до однієї зі сторін конфлікту й діють на своїй території або за її межами, навіть якщо цю територію окуповано, за умови, що ці ополчення або добровольчі загони, зокрема такі організовані рухи опору, відповідають таким умовам:

- a) ними командує особа, яка відповідає за своїх підлеглих;
- b) мають постійний відмітний знак, добре помітний на відстані;
- c) носять зброю відкрито;
- d) здійснюють свої операції згідно із законами та звичаями війни.

3. Членів особового складу регулярних збройних сил, які заявляють про свою відданість урядові або владі, що не визнані державою, яка їх затримує.

4. Осіб, які супроводжують збройні сили, але фактично не входять до їхнього складу, наприклад цивільних осіб із екіпажів військових літаків, військових кореспондентів, постачальників, особового складу робочих підрозділів або служб побутового обслуговування збройних сил, за умови, що вони отримали на це дозвіл збройних сил, яких вони супроводжують.

5. Членів екіпажів суден торгового флоту, у тому числі капітанів, лоцманів та юнг, а також екіпажів цивільних повітряних суден сторін конфлікту, які не користуються більш сприятливим режимом згідно з будь-якими іншими положеннями міжнародного права.

6. Жителів неокупованої території, які під час наближення ворога озброюються, щоб чинити опір силам загарбника, не маючи часу сформуватися в регулярні війська, за умови, що вони носять зброю відкрито й дотримуються законів і звичаїв війни.

Стаття 14

З урахуванням положень статті 12 поранені та хворі воюючої сторони, які потрапили під владу супротивника, вважаються військовополоненими, і до них застосовуються норми міжнародного права, яке стосується військовополонених.

Стаття 15

Завжди, а особливо після бою, сторони конфлікту повинні без затримки вживати всіх можливих заходів для того, щоб розшукати й підібрати поранених і хворих для захисту їх від мародерства та поганого ставлення, для забезпечення їм належного догляду, а також для того, щоб розшукати мертвих та запобігти їхньому пограбуванню.

Щоразу, коли дозволяють обставини, улаштовують короткочасне перемир'я чи припинення вогню або досягають місцевих домовленостей, щоб дати змоги підібрати, обміняти й транспортувати поранених, які були залишені на полі бою.

Так само між сторонами конфлікту можуть укладатися локальні домовленості про евакуацію поранених і хворих із зони облоги чи оточення, та обмін ними, а також про пропуск медичного й релігійного персоналу й техніки на їхньому шляху до цієї зони.

Стаття 16

Сторони конфлікту повинні якомога швидше реєструвати стосовно кожного пораненого, хворого або померлого супротивної сторони, які потрапили під їхню владу, будь-які подробиці, які можуть допомогти під час його ідентифікації.

Ці відомості повинні, по можливості, містити таку інформацію:

- a) зазначення держави, від якої він;
- b) армійський, полковий, особовий чи серійний номер;
- c) прізвище;
- d) ім'я чи імена;
- e) дату народження;
- f) будь-які інші подробиці, зазначені в його посвідченні особи чи на ідентифікаційному жетоні;
- g) дату й місце взяття в полон або смерті;
- h) подробиці щодо поранень, хвороби або причини смерті.

Зазначену вище інформацію якомога скоріше передають до описаного в статті 122 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року Інформаційного бюро, яке передає цю інформацію державі, від якої залежать ці особи, за посередництва держави-покровительки й Центрального агентства у справах військовополонених.

Сторони конфлікту готують та надсилають одна одній через це саме бюро свідоцтва про смерть або належним чином засвідчені переліки померлих. Вони таким же чином збирають та передають одна одній через це саме бюро половину подвійного ідентифікаційного жетона, заповіти й інші документи, що є важливими для найближчих родичів, гроші та взагалі всі предмети, виявлені на померлому, які мають об'єктивну або суб'єктивну цінність. Ці предмети а також непізнані предмети пересилають у запечатаних пакетах, до яких додаються заяви з усіма подробицями, які необхідні для встановлення особи померлих власників, і повний перелік вмісту пакетів.

Стаття 17

Сторони конфлікту забезпечують таке становище, при якому похованню чи кремації померлих, що здійснюються, наскільки це дозволять обставини, індивідуально, передусе ретельний, по можливості медичний, огляд тіл для констатації смерті, встановлення особи та забезпечення можливості складення звіту. Половина ідентифікаційного жетона або власне ідентифікаційний жетон, якщо він одинарний, залишаються на тілі.

Тіла піддають кремації лише тоді, коли це необхідно відповідно до обов'язкових вимог гігієни або у зв'язку з мотивами, пов'язаними з релігією померлого.

У разі кремації її обставини та причини детально викладають у свідоцтві про смерть або засвідченому списку померлих.

Вони, крім того, забезпечують гідне поховання померлих, по можливості відповідно до обрядів релігії, до якої вони належали, шанобливе ставлення до їхніх могил, групування могил, по можливості, відповідно до національності померлих, належний догляд за могилами та позначення їх так, щоб знайти їх можна було завжди. Із цією метою на початку воєнних дій вони організують офіційну службу реєстрації могил, щоб уможливити майбутню ексгумацію та забезпечити, незалежно від місцезнаходження могил, ідентифікацію тіл та їхнє можливе відправлення на батьківщину. Ці положення таким самим чином застосовуються до праху, який зберігається службою реєстрації могил до належного розпорядження ними відповідно до побажань батьківщини померлих.

Як тільки дозволяють обставини, але не пізніше закінчення воєнних дій, ці служби обмінюються через Інформаційне бюро, зазначене в другому пункті статті 16, переліками, в яких зазначено точне місцезнаходження й позначення могил разом із подробицями щодо померлих, які в них поховані.

Стаття 18

Військові власті можуть звертатися із закликом до милосердя жителів, щоб вони під їхнім контролем добровільно підбирали й доглядали поранених і хворих, та надавати особам, які відгукнулися на цей заклик, необхідний захист і пільги. Якщо супротивник установить чи

поновить свій контроль над цим районом, він також повинен надати цим особам такий самий захист і такі самі пільги.

Військові власті повинні дозволяти жителям і благодійним товариствам, навіть на захоплених чи окупованих територіях, з власної ініціативи підбирати поранених і хворих та доглядати за ними, незалежно від їхньої національності. Цивільне населення повинно ставитися з повагою до таких поранених і хворих і, зокрема, утримуватися від насилля.

Жодна особа ніколи не може переслідуватися чи бути засудженою за те, що вона доглядала поранених або хворих.

Положення цієї статті не звільняють державу, яка окупує, від обов'язку надавати медичну допомогу та моральну підтримку пораненим і хворим.

Розділ III

МЕДИЧНІ ФОРМУВАННЯ ТА УСТАНОВИ

Стаття 19

На стаціонарні установи та пересувні медичні формування медичної служби за жодних обставин не може здійснюватися напад, натомість сторони конфлікту оберігають і захищають їх. Якщо вони потрапляють під владу супротивної сторони, їхній персонал може продовжувати виконувати свої обов'язки доти, доки держава, яка їх полонила, сама не забезпечить необхідний догляд за пораненими та хворими, виявленими в таких установах та формуваннях.

Відповідальні органи влади, по можливості, забезпечують таке розміщення зазначених медичних установ і формувань, при якому їхній безпеці не можуть загрозувати напади на військові об'єкти.

Стаття 20

На плавучі госпіталі, які знаходяться під захистом, забезпечуваним Женевською конвенцією про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 року, не повинні здійснюватися напади із суходолу.

Стаття 21

Захист, на який мають право стаціонарні установи та пересувні медичні формування медичної служби, не припиняється, якщо їх не використовують поза сферою їхніх гуманітарних функцій для вчинення дій, шкідливих для супротивника. Однак захист може бути припинений тільки після того, як було зроблене належне попередження, в якому в усіх випадках визначають обґрунтований строк, і після того, як таке попередження не було взяте до уваги.

Стаття 22

Наведені нижче обставини не вважаються такими, що позбавляють медичне формування або установу захисту, гарантованого статтею 19:

1. Персонал формування або установи озброєний і використовує зброю для самозахисту або захисту поранених і хворих, за якими він доглядає.
2. Через відсутність озброєних санітарів формування або установа охороняються пікетом, вартовими або конвоєм.
3. У формуванні або установі знайдено стрілецьку зброю та боеприпаси, які були вилучені в поранених і хворих, але не здані належній службі.
4. У формуванні або установі виявлено персонал та майно ветеринарної служби, які не є невід'ємною частиною формування або установи.
5. Гуманітарна діяльність медичних формувань та установ чи їхнього персоналу включає надання допомоги цивільним пораненим або хворим.

Стаття 23

У мирний час Високі Договірні Сторони, а після початку воєнних дій сторони конфлікту можуть створювати на власній території, а в разі необхідності – на окупованих територіях,

госпітальні зони та місцевості, організовані так, щоб захистити від впливу війни поранених і хворих, а також персонал, який відповідає за організацію й управління цими зонами й місцевостями та догляд за особами, які там зосереджені.

З початком та під час воєнних дій відповідні сторони можуть укласти угоди про взаємне визнання створених ними госпітальних зон і місцевостей. Із цією метою вони можуть використовувати положення проекту угоди, що додається до цієї Конвенції, і вносити до нього необхідні, на їхню думку, зміни.

Державам-покровителькам та Міжнародному комітету Червоного Хреста пропонується надавати добрі послуги для сприяння створенню та визнанню цих госпітальних зон і місцевостей.

Розділ IV ОСОБОВИЙ СКЛАД

Стаття 24

Медичний персонал, який займається виключно розшукуванням, підбиранням, транспортуванням або лікуванням поранених чи хворих або який запобігає захворюванню, особовий склад, який здійснює виключно керування медичними формуваннями та установами, а також духовний персонал, який знаходиться при збройних силах, користується повагою та захистом за всіх обставин.

Стаття 25

Особовий склад збройних сил, спеціально підготовлений для залучення, у разі необхідності, до роботи як госпітальних санітарів, медсестер або додаткових санітарів-носіїв для розшукування або підбирання, транспортування чи лікування поранених і хворих, так само користується повагою та захистом під час виконання ними цих обов'язків, коли він стикнувся із супротивником чи опинився під його владою.

Стаття 26

До зазначеного в статті 24 персоналу прирівнюються працівники національних товариств Червоного Хреста й інших добровільних товариств допомоги, належним чином визнаних та уповноважених своїми урядами, яких можуть залучати до виконання тих обов'язків, які виконує персонал, зазначений у названій статті, за умови, що на працівників таких товариств поширюється військове законодавство.

Кожна Висока Договірна Сторона повідомляє іншій у мирний час або з початком чи під час воєнних дій – у будь-якому разі до початку їхньої фактичної діяльності – назви товариств, яких вона під свою відповідальність уповноважила надавати допомогу постійній медичній службі своїх збройних сил.

Стаття 27

Визнане товариство нейтральної країни може надавати допомогу стороні конфлікту своїм медичним персоналом та формуваннями лише за попередньою згодою свого уряду й з дозволу відповідної сторони конфлікту. Цей персонал і ці формування передаються під контроль цієї сторони конфлікту.

Нейтральний уряд повідомляє про цю згоду стороні, що є супротивником держави, яка приймає цю допомогу. Сторона конфлікту, яка приймає таку допомогу, зобов'язана повідомити про це супротивній стороні перед тим як скористатися цією допомогою.

Ця допомога за жодних обставин не вважається як втручання у конфлікт.

Членів персоналу, зазначеного в першому абзаці, належним чином забезпечують посвідченнями особи, передбаченими статтею 40, до того, як вони залишать нейтральну країну, до якої вони належать.

Стаття 28

Визначений у статтях 24 та 26 персонал, який опинився під владою супротивної сторони, затримують лише такою мірою, якою цього вимагають стан здоров'я, духовні потреби та

чисельність військовополонених.

Особи, які належать до персоналу, затриманого в такий спосіб, не вважаються військовополоненими. Однак вони користуються принаймні всіма привілеями, що передбачені положеннями Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949. Вони в рамках військового законодавства держави, яка їх затримує, і під керівництвом її компетентної служби, а також згідно з їхньою професійною етикою продовжують виконувати свої медичні та духовні обов'язки в інтересах військовополонених, переважно зі складу тих збройних сил, до яких вони самі належать. З метою виконання своїх медичних та духовних обов'язків вони користуються, крім того, такими пільгами:

а) їм дозволено періодично відвідувати військовополонених, які знаходяться в робочих командах чи госпіталях, розміщених поза табором. Держава, яка їх затримує, надає в їхнє розпорядження необхідні транспортні засоби;

б) у кожному таборі старший за званням медичний працівник керівного складу несе відповідальність перед військовими властями табору за професійну діяльність затриманого медичного персоналу. Із цією метою з початку воєнних дій сторони конфлікту домовляються про співвідношення звань їхнього медичного персоналу, у тому числі персоналу товариств, визначених у статті 26. Цей медичний працівник і духовний персонал з усіх питань, що виникають у зв'язку з їхніми обов'язками, мають безпосередній доступ до військових та медичних властей табору, які надають їм необхідні можливості для ведення листування із цих питань;

с) хоча затримуваний у таборі персонал зобов'язаний дотримуватися внутрішньотабірного порядку, від нього не вимагають виконання робіт, не пов'язаних із його медичними або духовними обов'язками.

Під час воєнних дій сторони конфлікту домовляються про можливу заміну затриманого персоналу та встановлюють порядок такої заміни.

Жодне з попередніх положень не звільняє державу, яка затримує, від зобов'язань, покладених на неї стосовно задоволення медичних і духовних потреб військовополонених.

Стаття 29

Члени особового складу, зазначеного в статті 25, які опинилися під владою супротивника, вважаються військовополоненими, але в разі необхідності їх залучають до виконання їхніх медичних обов'язків.

Стаття 30

Персонал, затримання якого не є необхідним на підставі положень статті 27, повертають стороні конфлікту, до якої він належить, як тільки буде відкрито шлях для його повернення й дозволятимуть воєнні потреби.

Особи із числа такого персоналу не вважаються військовополоненими.

Однак вони користуються принаймні всіма привілеями, що передбачені положеннями Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року. Вони продовжують виконувати свої обов'язки відповідно до наказів супротивної сторони, і їх залучають переважно до догляду за пораненими та хворими тієї сторони конфлікту, до якої вони самі належать.

Від'їжджаючи, вони забирають із собою майно, особисті речі, цінні предмети й інструменти, які їм належать.

Стаття 31

Відбір персоналу, який підлягає поверненню відповідно до статті 30, здійснюється незалежно від будь-яких міркувань із погляду раси, релігії або політичних переконань, але переважно з хронологічною послідовністю їхнього затримання й станом їхнього здоров'я.

Одразу після початку воєнних дій сторони конфлікту за допомогою спеціальної угоди можуть визначити процентне співвідношення персоналу, який підлягає затриманню, виходячи

при цьому із чисельності військовополонених і їхнього розподілу по таборах.

Стаття 32

Особи, зазначені в статті 27, які потрапили під владу супротивної сторони, не можуть бути затримані.

Якщо не домовлено про інше, то їм дозволяють повернутися до своєї країни, або, якщо це неможливо, – на територію сторони конфлікту, на службі в якій вони знаходилися, як тільки буде відкрито шлях для їхнього повернення й дозволять воєнні міркування.

До свого звільнення вони продовжують виконувати свої обов'язки під керівництвом супротивної сторони; їх залучають переважно до догляду за пораненими та хворими тієї сторони конфлікту, на службі в якій вони перебували.

Від'їжджаючи, вони забирають із собою своє майно, особисті речі, цінні речі, інструменти, зброю та, по можливості, транспортні засоби, які їм належать.

Сторони конфлікту забезпечують цей персонал, поки він знаходиться під їхньою владою, такими самими продуктами харчування, житлом, забезпеченням та коштами, як і ті, що надаються відповідному персоналу їхніх збройних сил. Їжа за своєю кількістю, якістю й різноманітністю в будь-якому разі повинна бути достатньою для забезпечення зазначеному персоналу нормального стану здоров'я.

Розділ V

БУДІВЛІ ТА СПОРЯДЖЕННЯ

Стаття 33

Спорядження пересувних медичних формувань збройних сил, яке потрапляє під владу супротивника, зберігають для догляду за пораненими та хворими.

Будівлі, спорядження та запаси стаціонарних медичних установ збройних сил продовжують підпадати під закони війни, але їхнє призначення не може бути змінене, поки вони потрібні для догляду за пораненими та хворими. Однак командири діючої армії можуть користуватися ними в разі невідкладної воєнної потреби за умови, що вони попередньо організували догляд за пораненими та хворими, за якими там доглядають.

Спорядження та запаси, визначені в цій статті, умисно знищуватися не можуть.

Стаття 34

Нерухоме та рухоме майно товариств допомоги, на які поширюються привілеї, установлені Конвенцією, вважаються приватною власністю.

Право реквізиції, яке визнане за тими, хто воює, за законами та звичаями війни, не здійснюється, за винятком випадків нагальної потреби, і лише після того як буде забезпечене благополуччя поранених і хворих.

Розділ VI

САНІТАРНИЙ ТРАНСПОРТ

Стаття 35

Транспорт із пораненими та хворими або медичним обладнанням оберігають і захищають так само, як і пересувні медичні формування.

Якщо такий транспорт, або транспортні засоби, потрапляє під владу супротивної сторони, то він підпадає під дію законів війни за умови, що сторона конфлікту, яка полонила такий транспорт, забезпечує в усіх випадках догляд за пораненими та хворими, що знаходяться в ньому.

Цивільний персонал і всі реквізовані транспортні засоби підпадають під загальні норми міжнародного права.

Стаття 36

Нападів на санітарні повітряні судна, тобто повітряні судна, які використовуються виключно для евакуації поранених і хворих та для транспортування медичного персоналу й обладнання, не здійснюють, натомість воюючі сторони оберігають їх, коли вони летять на

висотах, у час та за маршрутами, про які спеціально домовилися відповідні воюючі сторони.

Вони повинні мати чітку відмітну емблему, передбачену статтею 38, поряд із зображенням свого національного прапора на нижній, верхній та бокових площинах. На них наносять будь-які інші позначення, чи їх забезпечують відмітними засобами, про які воюючі сторони можуть домовитися на початку або в ході воєнних дій.

Якщо немає домовленості іншого характеру, то польоти над територією супротивника чи над територією, зайнятою супротивником, забороняються.

Санітарні повітряні судна повинні виконувати будь-яку вимогу щодо приземлення. У разі приземлення на вимогу літальний апарат із пасажирами може продовжити свій політ після огляду, якщо такий буде здійснено.

У разі вимушеної посадки на території супротивника або на території, зайнятій супротивником, поранені та хворі, а також екіпаж повітряного судна стають військовополоненими. З медичним персоналом поводяться відповідно до статті 24 та наступних статей.

Стаття 37

Санітарні повітряні судна сторін конфлікту можуть за умови дотримання положень, викладених у другому абзаці, пролітати над територією нейтральних держав, приземлятися на ній у разі необхідності або використовувати її для проміжної посадки. Вони повинні завчасно сповіщати нейтральні держави про свій політ над їхньою територією та виконувати будь-яку вимогу щодо приземлення або приводнення. Вони будуть захищені від нападу лише тоді, коли літатимуть за маршрутами, на висотах та в час, про які спеціально домовилися сторони конфлікту й відповідна нейтральна держава.

Однак нейтральні держави можуть установити умови чи обмеження щодо польотів санітарних повітряних суден над їхньою територією чи щодо їхнього приземлення. Ці можливі умови чи обмеження застосовують до всіх сторін конфлікту однаково.

Якщо між нейтральною державою та сторонами конфлікту немає домовленості іншого характеру, то нейтральна держава, коли цього вимагає міжнародне право, затримує поранених і хворих, висаджених санітарним повітряним судном на нейтральній території з дозволу місцевих органів влади, у такий спосіб, при якому вони не можуть знову взяти участь у воєнних діях. Витрати на їхнє розміщення та інтернування несе держава, від якої залежать ці поранені та хворі.

Розділ VII

ВІДМІТНА ЕМБЛЕМА

Стаття 38

На знак поваги до Швейцарії геральдична емблема у вигляді червоного хреста на білому тлі, що створена шляхом заміни кольорів федерального прапора протилежними їм кольорами, зберігається як емблема й відмітний знак медичної служби збройних сил.

Однак стосовно країн, що вже використовують як емблему замість червоного хреста червоний півмісяць або червоних лева й сонце на білому тлі, ці емблеми також визнаються умовами цієї Конвенції.

Стаття 39

Емблему зображають під керівництвом компетентних військових властей на прапорах, нарукавних пов'язках та всьому обладнанні, яке використовується в медичній службі.

Стаття 40

Персонал, зазначений у статті 24 і статтях 26 і 27, носить на лівій руці вологостійку нарукавну пов'язку з відмітною емблемою, яку видали військові власті й на якій вони поставили печатку.

Такий персонал на додаток до носіння ідентифікаційних жетонів, зазначених у статті 16, також має при собі спеціальне посвідчення особи з відмітною емблемою. Це посвідчення повинно

бути вологостійким і такого розміру, який дозволяє носити його в кишені. Його складають державною мовою. У ньому зазначають принаймні прізвище, ім'я, дату народження, звання та службовий номер власника, а також те, як хто він має право на захист, забезпечуваний цією Конвенцією. Посвідчення повинно мати фотокартку власника, а також або його підпис, або відбитки його пальців, або перше й друге разом. На ньому військові власті ставлять рельєфну печатку.

Посвідчення особи повинні бути однаковими в одних і тих самих збройних силах й однотипними, наскільки це можливо, в усіх збройних силах Високих Договірних Сторін. Сторони конфлікту можуть керуватися зразком, що додається до цієї Конвенції як приклад. На початку воєнних дій вони сповіщають одна одну про зразок, яким вони користуються. Кожне посвідчення особи, по можливості, виготовляють принаймні у двох примірниках, один з яких зберігається державою, до якої належить відповідна особа.

За жодних обставин зазначений персонал не може бути позбавлений своїх знаків розрізнення або посвідчень особи, а також права носити нарукавну пов'язку. У разі їхньої втрати персонал має право на отримання дублікатів посвідчень та заміну знаків розрізнення.

Стаття 41

Особовий склад, зазначений у статті 25, носить, але тільки під час виконання медичних обов'язків, білу нарукавну пов'язку з відмітним знаком невеликого розміру, розташованим у центрі. Цю пов'язку видають військові власті, вони ж ставлять на них печатку.

У військових документах, які посвідчують особу і які повинен мати при собі такий особовий склад, зазначають відомості про спеціальну підготовку власника, тимчасовий характер обов'язків, які він виконує, а також право носити нарукавну пов'язку.

Стаття 42

Відмітний прапор Конвенції може бути піднято лише над такими медичними формуваннями й установами, які мають право на її захист, і лише за згодою військових властей.

У пересувних формуваннях, так само як у стаціонарних установах, разом із ним може бути піднятий національний прапор сторони конфлікту, до якої належить це формування або установа.

Однак медичні формування, які опинилися під владою супротивника, піднімають лише прапор Конвенції. Сторони конфлікту вживають, наскільки це дозволяють військові міркування, необхідних заходів для того, щоб відмітні емблеми, якими позначені медичні формування та установи, чітко проглядалися сухопутними, повітряними та морськими силами супротивника для уникнення будь-яких ворожих дій.

Стаття 43

Медичні формування, які належать до нейтральних країн і яким, можливо, було дозволено надавати послуги одній із воюючих сторін відповідно до умов, визначених у статті 27, піднімають разом із прапором Конвенції прапор воюючої сторони щоразу, коли ця сторона користується правом, наданим їй статтею 42.

Крім випадків, коли є накази протилежного характеру з боку відповідальних військових властей, такі медичні формування можуть за будь-яких обставин піднімати свій національний прапор, навіть тоді, коли вони опинилися під владою супротивника.

Стаття 44

За винятком випадків, зазначених у подальших абзацах цієї статті, емблема у вигляді Червоного Хреста на білому тлі та слова «Червоний Хрест» або «Женевський Хрест» можуть використовуватися в мирний час або під час війни тільки для позначення або захисту медичних формувань й установ, персоналу та спорядження, які користуються захистом, забезпечуваним цією Конвенцією та іншими конвенціями, що стосуються подібних питань. Те саме стосується емблем, зазначених у другому абзаці статті 38, щодо країн, які ними користуються. Національні

товариства Червоного Хреста й інші товариства, зазначені в статті 26, мають право використовувати відмітну емблему, яка надає забезпечуваний Конвенцією захист, лише в рамках положень цього абзацу.

Крім того, національні товариства Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева й Сонця) у мирний час також можуть використовувати відповідно до їхнього національного законодавства назву та емблему Червоного Хреста для інших видів діяльності, що відповідають принципам, сформульованим міжнародними конференціями Червоного Хреста. Коли ці види діяльності здійснюються під час війни, умови використання емблеми повинні бути такими, за яких її не можна вважати такою, що забезпечує захист за Конвенцією. Емблема повинна бути порівняно невеликого розміру, її не можна розміщувати на нарукавних пов'язках та на дахах будівель.

Міжнародним організаціям Червоного Хреста і їхньому належним чином уповноваженому персоналу дозволяється користуватися будь-коли емблемою у вигляді червоного хреста на білому тлі.

Як винятковий захід відповідно до національного законодавства та із чітко вираженого дозволу одного з національних товариств Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева й Сонця), емблема Конвенції може використовуватись у мирний час для позначення транспортних засобів, які використовуються як машини швидкої допомоги, та для позначення пунктів медичної допомоги, призначених виключно для надання безоплатної допомоги пораненим або хворим.

Стаття 45

Кожна сторонаконфлікту, діючи через своїх головнокомандувачів, забезпечує детальне виконання попередніх статей і вживає заходів у непередбачених випадках відповідно до загальних принципів цієї Конвенції.

Стаття 46

Застосування репресалій до поранених, хворих, персоналу, будівель чи обладнання, що знаходяться під захистом, забезпечуваним Конвенцією, забороняється.

Стаття 47

Високі Договірні Сторони зобов'язуються як у мирний час, так і під час війни якнайширше розповсюджувати текст цієї Конвенції у своїх країнах та, зокрема, уключити її вивчення до програм військового та, по можливості, цивільного навчання, щоб її принципи стали відомі всьому населенню, зокрема бойовим військам, медичному та духовному персоналу.

Стаття 48

Високі Договірні Сторони передають одна одній через Швейцарську Федеральну Раду та (під час воєнних дій) держави-покровительки офіційні переклади цієї Конвенції, а також закони й постанови, які вони можуть прийняти для забезпечення її застосування.

Розділ IX

ПРИПИНЕННЯ ЗЛОВЖИВАНЬ І ПОРУШЕНЬ

Стаття 49

Високі Договірні Сторони зобов'язуються приймати будь-які законодавчі акти, необхідні для встановлення ефективних кримінальних покарань для осіб, які вчиняють або віддають накази вчиняти будь-які серйозні порушення цієї Конвенції, визначені в наступній статті.

Кожна Висока Договірна Сторона зобов'язана розшукувати осіб, обвинувачуваних у тому, що вони вчинили або віддали наказ вчинити такі серйозні порушення, та незалежно від їхнього громадянства віддавати їх до свого суду. Вона може також, якщо вважає це за доцільне, передавати їх згідно з положеннями свого законодавства для суду іншій заінтересованій Високій Договірній Стороні за умови, що ця Договірна Сторона зібрала достатньо серйозні докази для порушення справи.

Кожна Висока Договірна Сторона вживає заходів, необхідних для припинення всіх дій, які суперечать положенням цієї Конвенції, але не є серйозними порушеннями, визначеними в наступній статті.

За будь-яких обставин звинувачені користуються гарантіями щодо належного судового розгляду й захисту, які не можуть бути менш сприятливими, ніж ті, що передбачені статтею 105 й подальшими статтями Женевської конвенції про поводження з військовополоненими (995_153) від 12 серпня 1949 року.

Стаття 50

Серйозними порушеннями, про які йдеться в попередній статті, є ті, що пов'язані з будь-яким із таких діянь: умисним вбивством, тортурами або нелюдським поводженням, зокрема біологічними експериментами, умисним заподіянням тяжких страждань або серйозного тілесного ушкодження й шкоди здоров'ю та із широкомасштабним руйнуванням і привласненням майна, не виправданими воєнною необхідністю й здійсненими незаконно та умисно, – якщо їх скоєно проти осіб чи майна, що знаходяться під захистом, забезпечуваним цією Конвенцією.

Стаття 51

Жодній Високій Договірній Стороні не дозволено звільнити себе чи будь-яку іншу Високу Договірну Сторону від відповідальності, яку вона або інша Договірна Сторона несе за порушення, передбачені в попередній статті.

Стаття 52

На прохання однієї зі сторін конфлікту повинно бути розпочате розслідування за процедурою, яку визначають заінтересовані сторонами, щодо будь-якого звинувачення в порушенні Конвенції.

У разі недосягнення згоди щодо процедури розслідування сторони за взаємною згодою вибирають арбітра, який вирішить питання про процедуру.

Як тільки порушення буде встановлено, сторони конфлікту повинні будуть з якомога меншою затримкою припинити його та вжити заходів для покарання за нього.

Стаття 53

Приватним особам, товариствам, фірмам або компаніям, як державним, так і приватним, крім тих, які на це мають право відповідно до цієї Конвенції, завжди заборонено використовувати емблему або назву «Червоний хрест» або «Женевський хрест» чи будь-який знак або найменування, які їх імітують, незалежно від мети використання та дати їхнього прийняття.

У зв'язку з повагою, виявленою до Швейцарії прийняттям емблеми у вигляді червоного хреста на білому тлі, створеної шляхом заміни кольорів її федерального прапора протилежними кольорами, та у зв'язку з тим, що герб Швейцарії можна сплутати з відмітною емблемою Конвенції, приватним особам, товариствам або фірмам завжди заборонено використовувати герб Швейцарської Конфедерації або знаки, що його імітують, як торговельні або комерційні марки чи як частини таких марок або з метою, що суперечить комерційній чесності, або за обставин, якими можуть бути ображені національні почуття швейцарців.

Але ті Високі Договірні Сторони, які не були учасниками Женевської конвенції від 27 липня 1929 року, можуть надати тим, хто раніше використовував емблеми, найменування, знаки чи марки, зазначені у першому абзаці, граничний строк, що не повинен перевищувати три роки з моменту набуття чинності цією Конвенцією, для припинення такого використання за умови, що зазначене використання не буде таким, при якому у воєнний час здаватиметься, що воно надає захист, забезпечуваний цією Конвенцією.

Заборона, установлена першим абзацом цієї статті, поширюється, не впливаючи на будь-які права, набуті завдяки попередньому використанню, також на емблеми й марки, зазначені в другому абзаці статті 38.

Стаття 54

Високі Договірні Сторони, якщо їхнє законодавство ще не є адекватним, вживають заходів, необхідних для недопущення та припинення будь-коли зловживань, зазначених у статті 53.

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 55

Цю Конвенцію складено англійською та французькою мовами. Обидва тексти є однаково автентичними.

Швейцарська Федеральна Рада забезпечує офіційні переклади Конвенції російською та іспанською мовами.

Стаття 56

Ця Конвенція, датована сьогоднішнім числом, до 12 лютого 1950 року відкрита для підписання від імені держав, представлених на Конференції, яка відкрилась у Женеві 21 квітня 1949 року, а також держав, які не представлені на цій Конференції, але є сторонами Женевських конвенцій про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях 1864, 1906 або 1929 років.

Стаття 57

Цю Конвенцію ратифікують якомога скоріше. Ратифікаційні грамоти здають на зберігання в Берні. Про здачу кожної ратифікаційної грамоти складають протокол, засвідчені копії якого Швейцарська Федеральна Рада надсилає всім державам, від імені яких підписано Конвенцію або зроблено заяву про приєднання.

Стаття 58

Ця Конвенція набуває чинності через шість місяців після того, як на зберігання буде здано принаймні дві ратифікаційні грамоти.

Після цього вона набуває чинності для кожної Високої Договірної Сторони через шість місяців після здачі ратифікаційної грамоти на зберігання.

Стаття 59

Ця Конвенція замінює Конвенції від 22 серпня 1864 року, 6 липня 1906 року та 27 липня 1929 року у відносинах між Високими Договірними Сторонами.

Стаття 60

Ця Конвенція з дня набрання нею чинності є відкритою для приєднання до неї будь-якої держави, від імені якої цю Конвенцію не було підписано.

Стаття 61

Про кожне приєднання повідомляють Швейцарській Федеральній Раді письмово, і воно набуває чинності через шість місяців із дня отримання відповідного повідомлення.

Швейцарська Федеральна Рада повідомляє про приєднання всі держави, від імені яких було підписано Конвенцію чи про приєднання яких було зроблено повідомлення.

Стаття 62

Випадки, передбачені статтями 2 та 3, негайно надають чинності ратифікаційним грамотам, зданим на зберігання, а також повідомленням про приєднання, надісланим сторонами конфлікту до чи після початку воєнних дій чи окупації. Швейцарська Федеральна Рада якнайскоріше повідомляє про ратифікаційні грамоти або повідомлення про приєднання, отримані від сторін конфлікту.

Стаття 63

Кожна з Високих Договірних Сторін може денонсувати цю Конвенцію.

Про денонсацію письмово повідомляють Швейцарській Федеральній Раді, яка сповіщає про це Урядам усіх Високих Договірних Сторін.

Денонсація набирає чинності через рік після того, як про неї було повідомлено Швейцарській Федеральній Раді. Однак денонсація, про яку було повідомлено тоді, коли держава,

що денонсує, брала участь у конфлікті, не набуває чинності доти, доки не буде укладено мир і доки не будуть закінчені операції, пов'язані зі звільненням і репатріацією осіб, які користуються захистом, забезпечуваним цією Конвенцією.

Денонсація є чинною лише для держави, що денонсує. Вона жодним чином не применшує зобов'язань, виконання яких сторони конфлікту повинні продовжувати згідно з принципами міжнародного права, оскільки вони впливають зі звичаїв, установлених між цивілізованими народами, із законів людяності й з велінь суспільного сумління.

Стаття 64

Швейцарська Федеральна Рада реєструє цю Конвенцію в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй. Швейцарська Федеральна Рада повідомляє також Секретаріату Організації Об'єднаних Націй про всі ратифікаційні грамоти, повідомлення про приєднання й денонсацію, отримані нею стосовно цієї Конвенції.

На посвідчення чого нижчепідписані, здавши на зберігання відповідні повноваження, підписали цю Конвенцію.

Учинено в Женеві 12 серпня 1949 року англійською та французькою мовами. Оригінал здається на зберігання до архіву Швейцарської Конфедерації. Швейцарська Федеральна Рада надсилає засвідчені копії оригіналу кожній із держав, які підписали Конвенцію або приєдналися до неї.

Додаток I

ПРОЕКТ УГОДИ ПРО ГОСПІТАЛЬНІ ЗОНИ ТА МІСЦЕВОСТІ

Стаття 1

Госпітальні зони призначені виключно для осіб, названих у статті 23 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року, а також для персоналу, що відповідає за організацію цих зон та місцевостей, керування ними та догляд за особами, які там зосереджені.

Однак особи, що постійно проживають на території таких зон, мають право перебувати в таких зонах.

Стаття 2

Жодна особа, яка проживає в госпітальній зоні, незалежно від того, як хто вона там проживає, не може виконувати ні в межах зони, ні поза її межами роботу, безпосередньо пов'язану з воєнними операціями або виробництвом продукції для війни.

Стаття 3

Держава, яка створює госпітальну зону, уживає всіх необхідних заходів для того, щоб заборонити доступ на територію цієї зони всім особам, які не мають права проживати в цій зоні або в'їздити до неї.

Стаття 4

Госпітальні зони повинні відповідати таким умовам:

- а) становити лише невелику частину території, яку контролює держава, що її створила;
- б) бути малозаселеними з погляду можливостей розквартирування;
- в) не мати на своїй території жодних військових об'єктів чи великих промислових або адміністративних установ, і знаходитись якомога далі від них;
- г) не знаходитись у районах, які, дуже ймовірно, зможуть стати важливими для ведення війни.

Стаття 5

До госпітальних зон ставлять такі вимоги:

- а) шляхи сполучення й транспортні засоби, які можуть бути в цих зонах, не повинні

використовуватися для транспортування військовослужбовців, військової техніки чи вантажів, навіть транзитом;

б) за жодних обставин їх не повинні захищати військовими засобами.

Стаття 6

Госпітальні зони позначають червоними хрестами (червоними півмісяцями, червоними левами й сонцями) на білому тлі, розміщеними на периферії зони й на будівлях. Уночі вони можуть бути позначені так само за допомогою відповідного освітлення.

Стаття 7

У мирний час або з початком воєнних дій держави повідомляють усім Високим Договірним Сторонам перелік госпітальних зон, створених на керованих ними територіях. Вони також повідомляють про будь-які нові зони, створені під час воєнних дій.

З моменту отримання супротивною стороною зазначеного вище повідомлення зона є законноствореною.

Однак, якщо супротивна сторона вважає, що умови цієї угоди не були виконані, вона може відмовитися визнати зону, негайно повідомивши про свою відмову стороні, яка відповідає за зазначену зону, або може поставити своє визнання такої зони в залежність від установаження контролю, передбаченого статтею 8.

Стаття 8

Будь-яка держава, що визнала одну або кілька госпітальних зон, створених супротивною стороною, має право вимагати, щоб одна чи більше спеціальних комісій здійснили контроль для з'ясування відповідності зон умовам і вимогам, викладеним у цій угоді.

Для цього члени спеціальних комісій повинні мати будь-коли вільний доступ до різних зон і можуть навіть постійно проживати там. Їм створюють усі умови для виконання обов'язків щодо перевірки.

Стаття 9

Якщо спеціальні комісії констатують будь-які факти, що, на їхню думку, суперечать умовам цієї угоди, вони негайно звертають на ці факти увагу держави, що керує зазначеною зоною, і встановлюють п'ятиденний строк, упродовж якого становище повинно бути виправлене. Вони також повідомляють про це державі, яка визнала зону.

Якщо цей строк закінчився, а держава, що керує зоною, не вжила заходів згідно з попередженням, то супротивна сторона може заявити, що стосовно зазначеної зони вона не має більше зобов'язань за цією угодою.

Стаття 10

Будь-яка держава, яка створює одну або кілька госпітальних зон і місцевостей, а також супротивні сторони, яким повідомлено про існування таких зон, призначають або просять нейтральні держави призначити осіб, що ввійдуть до складу спеціальних комісій, зазначених у статтях 8 і 9.

Стаття 11

За жодних обставин госпітальні зони не можуть бути об'єктом нападу. Сторони конфлікту будь-коли захищають й оберігають їх.

Стаття 12

У випадку окупації території госпітальні зони, які знаходяться на ній, як і раніше, оберігають та використовують як такі.

Однак держава, що окупує, може змінити їхнє призначення за умови, що буде вжито всіх заходів, щоб гарантувати безпеку осіб, які там знаходяться.

Стаття 13

Ця угода застосовується й до місцевостей, які держави можуть використовувати в цілях, в яких вони використовують госпітальні зони.

Додаток II
ФОРМА ПОСВІДЧЕННЯ ОСОБИ

Лицьовий бік	Зворотний бік
(місце для назви країни та органу військових властей, який видав це посвідчення)	Фото власника
ПОСВІДЧЕННЯ ОСОБИ для медичного та духовного персоналу, приданого збройним силам	Підпис власника, або відбитки його пальців, або перше й друге разом
Прізвище _____	Рельєфна печатка органу(військових властей), який видав це посвідчення
Ім'я та по батькові _____	Зріст _____
_____	Очі _____
Дата народження _____	Волосся _____
Звання _____	Інші відмітні прикмети _____
Військовий номер _____	
Власник цього посвідчення перебуває під захистом, передбаченим Женевською конвенцією про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року, як _____	

Дата видачі	
Номер посвідчення	

КОНВЕНЦІЯ
ПРО ПОЛІПШЕННЯ ДОЛІ ПОРАНЕНИХ, ХВОРИХ ТА ОСІБ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ
КОРАБЕЛЬНОЇ АВАРІЇ, ЗІ СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ НА МОРІ*

Женева, 12 серпня 1949 року

Нижчепідписані Вповноважені Урядів, представлених на Дипломатичній конференції, яка проходила в Женеві з 21 квітня до 12 серпня 1949 року з метою перегляду 10-ї Гаазької конвенції від 13 жовтня 1907 року про адаптування до морської війни принципів Женевської конвенції 1906 року, домовилися про таке:

Розділ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Високі Договірні Сторони зобов'язуються за всіх обставин дотримуватися та забезпечувати дотримання цієї Конвенції.

Стаття 2

На додаток до положень, які набувають чинності в мирний час, ця Конвенція застосовується в усіх випадках оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше Високими Договірними Сторонами, навіть якщо одна з них не визнає стану війни.

Конвенція також застосовується в усіх випадках часткової або повної окупації території

* Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152 (дата звернення : 04.03.2020)

однієї з Високих Договірних Сторін, навіть якщо цій окупації не чиниться жодний збройний опір.

Хоча одна з держав, між якими існує конфлікт, може й не бути стороною цієї Конвенції, держави, які є сторонами цієї Конвенції, залишаються зобов'язаними нею в їхніх взаємовідносинах. Більше того, вони є зобов'язаними Конвенцією стосовно зазначеної держави, якщо остання визнає та застосовує її положення.

Стаття 3

У разі збройного конфлікту, який не має міжнародного характеру й виникає на території однієї з Високих Договірних Сторін, кожна зі сторін конфлікту зобов'язана застосовувати, як мінімум, такі положення:

1) За будь-яких обставин гуманно ставитися до осіб, які не беруть безпосередньої участі в бойових діях, у тому числі до тих осіб зі складу збройних сил, що склали зброю, а також тих, хто припинив участь у бойових діях у зв'язку з хворобою, пораненням, затриманням чи з будь-якої іншої причини, без будь-якої дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, релігії чи віросповідання, статі, походження чи майнового стану чи за іншими аналогічними ознаками. Із цією метою забороняються зараз і надалі будь-коли та будь-де такі дії стосовно зазначених вище осіб:

а) насилля над життям й особистістю, зокрема всі види вбивств, калічення, жорстоке ставлення, тортури та катування;
б) захоплення в заручники;
в) наруга над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе ставлення;
г) засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії, визнані цивілізованими народами як необхідні.

2) Підбирати поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії.

Безстороння гуманітарна організація, така як Міжнародний комітет Червоного Хреста, може запропонувати свої послуги сторонам конфлікту.

Крім того, сторони конфлікту повинні шляхом укладення спеціальних угод докладати зусиль з метою введення в дію всіх або частини інших положень цієї Конвенції.

Застосування попередніх положень не впливає на правовий статус сторін конфлікту.

Стаття 4

У випадку воєнних дій між сухопутними та морськими силами сторін конфлікту положення цієї Конвенції застосовують лише стосовно сил, які знаходяться на судах.

Сили, висаджені на берег, негайно підпадають під дію положень Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року.

Стаття 5

Нейтральні держави застосовують положення цієї Конвенції за аналогією стосовно поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, а також медичного та духовного персоналу, який належить до збройних сил сторін конфлікту й стосовно прийнятих або інтернованих на їхній території, а також стосовно знайдених померлих.

Стаття 6

Крім угод, які спеціально передбачені статтями 10, 18, 31, 38, 39, 40, 43 та 53, Високі Договірні Сторони можуть укладати інші спеціальні угоди з усіх питань, які, на їхню думку, доцільно врегулювати окремо. Жодна спеціальна угода не повинна ні погіршувати становища хворих, поранених та осіб, які зазнали корабельної аварії, а також медичного і духовного персоналу, відповідно до цієї Конвенції, ні обмежувати надані їм цією Конвенцією права.

Хворі, поранені та особи, які зазнали корабельної аварії, так само як медичний і духовний персонал продовжують користуватися привілеями цих угод протягом усього часу застосування до них Конвенції, крім випадків, в яких зазначені вище або укладені угоди містять чіткі

положення, що їй суперечать, а також крім випадків, в яких та чи та сторона конфлікту вживає стосовно них більш сприятливих заходів.

Стаття 7

Поранені, хворі та особи, які зазнали корабельної аварії, так само як медичний і духовний персонал, за жодних обставин не можуть відмовлятися частково або повністю від прав, гарантованих їм цією Конвенцією та спеціальними угодами, зазначеними в попередній статті, якщо такі будуть.

Стаття 8

Ця Конвенція застосовується за сприяння та під контролем держав-покровительок, на які покладено обов'язок охороняти інтереси сторін конфлікту. Із цією метою держави-покровительки можуть крім свого дипломатичного та консульського персоналу призначати делегатів із числа своїх громадян або громадян інших нейтральних держав. Призначення цих делегатів підлягає схваленню державою, в якій вони будуть виконувати свої обов'язки.

Сторони конфлікту сприяють, наскільки це максимально можливо, роботі представників чи делегатів держав-покровительок.

Представники чи делегати держав-покровительок за будь-яких обставин не повинні виходити за рамки своєї місії, визначеної цією Конвенцією. Вони, зокрема, повинні враховувати нагальні потреби безпеки держави, в якій вони виконують свої функції. Їхня діяльність може бути обмежена лише як винятковий і тимчасовий захід, коли це вважається за необхідне у зв'язку з нагальними воєнними потребами.

Стаття 9

Положення цієї Конвенції не перешкоджають гуманітарним діям, які може здійснювати Міжнародний комітет Червоного Хреста чи будь-яка інша безстороння гуманітарна організація для захисту поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, а також медичного та духовного персоналу й для надання їм допомоги за згодою заінтересованих сторін конфлікту.

Стаття 10

Високі Договірні Сторони можуть будь-коли домовитися довірити будь-якій організації, яка дає всі гарантії безсторонності й дієвості, обов'язки, що покладаються цією Конвенцією на державу-покровительку.

Якщо на поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, або медичний і духовний персонал не поширюється або перестала поширюватися з будь-яких причин діяльність держави-покровительки або організації, зазначеної в першому абзаці, то держава, під владою якої знаходяться особи, що перебувають під захистом, звертається з проханням до нейтральної держави або зазначеної організації взяти на себе функції, які, відповідно до цієї Конвенції, виконує держава-покровителька, призначена сторонами конфлікту.

Якщо захист не можна організувати належним чином, то держава, що затримує осіб, які перебувають під захистом, звертається з проханням до гуманітарної організації, наприклад Міжнародного комітету Червоного Хреста, або приймає її пропозицію взяти на себе виконання гуманітарних функцій, які держави-покровительки виконують згідно із цією Конвенцією, за умови дотримання положень цієї статті.

Будь-яка нейтральна держава чи будь-яка організація, яку запросила заінтересована держава, або яка сама пропонує свої послуги для цих цілей, повинна діяти з усвідомленням відповідальності перед стороною конфлікту, від якої залежать особи, що їх захищає ця Конвенція, а також зобов'язана надати достатні гарантії того, що вона може взяти на себе відповідні функції та виконувати їх безсторонньо.

Жодний відступ від попередніх положень не може бути зроблений спеціальними угодами між державами, одна з яких є обмеженою, навіть тимчасово, у свободі вести переговори з іншою державою або її союзниками через воєнні події, зокрема в разі окупації всієї або значної частини

території зазначеної держави.

Щоразу, коли в цій Конвенції згадується держава-покровителька, це згадування стосується також організацій, які замінюють її згідно із цією статтею.

Стаття 11

Держави-покровительки у випадках, коли вони вважають це доцільним в інтересах захищених осіб, зокрема в разі виникнення розбіжностей між сторонами конфлікту щодо застосування або тлумачення положень цієї Конвенції, надають свої добрі послуги з метою врегулювання розбіжностей.

Із цією метою кожна держава-покровителька може на прохання однієї зі сторін чи з власної ініціативи запропонувати сторонам конфлікту провести зустріч їхніх представників, зокрема представників органів влади, відповідальних за поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, а також медичний і духовний персонал, можливо на нейтральній, належним чином вибраній території. Сторони конфлікту зобов'язані виконувати пропозиції, зроблені їм із цією метою. Держави-покровительки можуть, у разі необхідності, запропонувати для схвалення сторонами конфлікту особу, яка належить до нейтральної держави, або особу, делеговану Міжнародним комітетом Червоного Хреста, яку буде запрошено взяти участь у цій зустрічі.

Розділ II

ПОРАНЕНІ, ХВОРИ ТА ОСОБИ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ КОРАБЕЛЬНОЇ АВАРІЇ

Стаття 12

Особовий склад збройних сил та інших осіб, зазначених у наступній статті, які перебувають на морі та які зазнають поранення, хвороби або корабельної аварії, оберігають та захищають за будь-яких обставин, причому термін “корабельна аварія” означає будь-яку аварію корабля, що виникла з будь-якої причини, у тому числі вимушені посадки літаків чи висадками з літаків на море.

Сторона конфлікту, під владою якої вони можуть знаходитися, забезпечує їм гуманітарне ставлення та догляд без будь-якої дискримінації за ознакою статі, раси, національності, релігії, політичних переконань або за іншими аналогічними ознаками. Суворо забороняються будь-які замаху на їхнє життя чи будь-яке насилля над їхньою особистістю; зокрема їх заборонено вбивати та знищувати, піддавати тортурам чи біологічним дослідом, умисно залишати їх без медичної допомоги та обслуговування, умисно створювати умови для їхнього зараження чи інфікування.

Пріоритетність у наданні медичної допомоги дозволяється лише з медичних причин термінового характеру.

До жінок потрібно ставитися з усією особливою повагою, яка відповідає їхній статі.

Стаття 13

Ця Конвенція застосовується до поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, що належать до таких категорій:

1) особового складу збройних сил сторони конфлікту, а також членів ополчення або добровольчих загонів, які є частиною таких збройних сил;

2) членів інших ополчень та добровольчих загонів, у тому числі членів організованих рухів опору, які належать до однієї зі сторін конфлікту й діють на своїй території або за її межами, навіть якщо цю територію окуповано, за умови, що ці ополчення або добровольчі загони, у тому числі організовані рухи опору, відповідають таким умовам:

- a) ними командує особа, яка відповідає за своїх підлеглих;
- b) вони мають постійний відмітний знак, добре помітний на відстані;
- c) вони носять зброю відкрито;
- d) вони здійснюють свої операції згідно із законами та звичаями війни;

3) членів особового складу регулярних збройних сил, які заявляють про свою відданість уряду або владі, що не визнані державою, яка їх затримує;

4) осіб, які супроводжують збройні сили, але фактично не входять до їхнього складу, наприклад цивільних осіб з екіпажів військових літаків, військових кореспондентів, постачальників, особового складу робочих підрозділів або служб побутового обслуговування збройних сил, за умови, що вони отримали на це дозвіл тих збройних сил, які вони супроводжують;

5) членів екіпажів суден торговельного флоту, у тому числі капітанів, лоцманів та юнг, а також екіпажів цивільних повітряних суден сторін конфлікту, які не користуються більш сприятливим режимом згідно з будь-якими іншими положеннями міжнародного права;

б) жителів не окупованої території, які під час наближення ворога озброюються, щоб чинити опір силам загарбника, не маючи часу сформуватися в регулярні війська, за умови, що вони носять зброю відкрито й дотримуються законів та звичаїв війни.

Стаття 14

Усі військові кораблі воюючої сторони мають право вимагати передачі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії та знаходяться на військово-госпітальних кораблях та на госпітальних суднах, що належать товариствам допомоги або приватним особам, а також на торговельних суднах, яхтах та інших суднах, незалежно від національної приналежності цих суден, за умови, що стан здоров'я поранених і хворих дозволяє їх перемістити і якщо військовий корабель може забезпечити належні умови для необхідного лікування.

Стаття 15

Якщо поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, узято на борт нейтрального військового корабля або нейтрального військового літака, то забезпечують їхню подальшу неучасть у воєнних діях, коли цього вимагає міжнародне право.

Стаття 16

З урахуванням положень статті 12 поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, воюючої сторони, які потрапили до рук супротивника, вважають військовополоненими й до них застосовують норми міжнародного права, які стосуються військовополонених. Сторона, яка взяла їх у полон, має право вирішити залежно від обставин, чи доцільно залишати їх у себе, чи перевезти їх до порту своєї країни, до нейтрального порту або навіть до порту на території супротивника. В останньому випадку військовополонені, повернуті в такий спосіб до їхньої країни, не можуть далі нести військову службу протягом усієї війни.

Стаття 17

Висаджені в нейтральному порту за згодою місцевих органів влади поранені, хворі чи особи, які зазнали корабельної аварії, якщо не існує іншої домовленості нейтральної держави з воюючими державами, охороняються нейтральною державою, коли цього вимагає міжнародне право, так, щоб вони не мали змоги знову взяти участь у воєнних діях.

Витрати на госпіталізацію та інтернування покладаються на державу, від якої залежать поранені, хворі чи особи, які зазнали корабельної аварії.

Стаття 18

Після кожного бою сторони конфлікту без затримки вживають усіх можливих заходів, щоб розшукати й підібрати осіб, які зазнали корабельної аварії, поранених та хворих, щоб захистити їх від мародерства та поганого ставлення, щоб забезпечити їм необхідний догляд, а також щоб розшукати мертвих і запобігти їхньому пограбуванню.

Щоразу, коли дозволяють обставини, сторони конфлікту укладають локальні угоди про перемир'я для евакуації поранених та хворих морським шляхом із зони облоги або оточення, а також для пропускання до цієї зони медичного й духовного персоналу, а також обладнання.

Стаття 19

Сторони конфлікту реєструють якомога скоріше стосовно кожної особи, яка зазнала корабельної аварії, пораненого, хворого або померлого супротивної сторони, які потрапляють до

них, будь-які подробиці, що можуть допомогти ідентифікувати цих осіб. Ці реєстраційні дані по можливості повинні містити:

- a) назву держави, від якої залежить особа;
- b) армійський, полковий, особовий чи серійний номер;
- c) прізвище;
- d) ім'я чи імена;
- e) дату народження;
- f) усі інші подробиці, відображено в посвідченні особи чи на ідентифікаційному жетоні;
- g) дату й місце взяття в полон або смерті;
- h) подробиці, що стосуються поранень, хвороби чи причини смерті.

Зазначену вище інформацію якомога скоріше передають до описаного в статті 122 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року Інформаційного бюро, яке передає цю інформацію державі, від якої залежать ці особи, за посередництва держави-покровительки й Центрального агентства у справах військовополонених.

Сторони конфлікту готують і надсилають одна одній через це саме бюро свідоцтва про смерть або належним чином засвідчені списки померлих. Вони таким же чином збирають і передають одна одній через це саме бюро половину подвійного ідентифікаційного жетона, або весь жетон, якщо він одинарний, заповіти або інші документи, що є важливими для найближчих родичів померлого, гроші та взагалі всі предмети, виявлені на померлому, які мають об'єктивну або суб'єктивну цінність. Ці предмети, а також непізнані предмети пересилають у запечатаних пакетах, до яких додають заяви з усіма подробицями, які необхідні для встановлення особи померлих власників, і повний перелік вмісту пакетів.

Стаття 20

Сторони конфлікту забезпечують таке становище, при якому поховання в морі померлих, що здійснюються, наскільки це дозволять обставини, індивідуально, передусє ретельний, по можливості медичний, огляд тіл для констатації смерті, встановлення особи та забезпечення можливості складення звіту. У випадках, коли використовується подвійний ідентифікаційний жетон, його одна половина повинна залишитися на тілі.

Якщо померлих доставляють на берег, то до них застосовують положення Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року.

Стаття 21

Сторони конфлікту можуть закликати до милосердя капітанів нейтральних торговельних суден, яхт й інших суден, щоб вони брали на борт і доглядали поранених, хворих чи осіб, які зазнали корабельної аварії, а також підбирали померлих.

Судна будь-якого виду, які відгукуються на цей заклик, а також ті, які з власної волі підбирають поранених, хворих чи осіб, які зазнали корабельної аварії, користуються спеціальними захистом і засобами для здійснення такої допомоги.

У жодному випадку вони не можуть бути захоплені в результаті будь-якого такого транспортування, але за відсутності будь-якої обіцянки протилежного змісту, вони залишаються такими, що підлягають захопленню в полон за будь-які порушення нейтралітету, які вони, можливо, здійснили.

Розділ III ГОСПІТАЛЬНІ СУДНА

Стаття 22

Військові госпітальні судна, тобто судна, побудовані або оснащені державами спеціально й виключно з метою надання допомоги пораненим, хворим та особам, які зазнали корабельної аварії, їхнього лікування та перевезення, за жодних обставин не можна атакувати або захоплювати, а завжди необхідно оберігати й захищати за умови, що їхні назви та опис було

повідомлено сторонам конфлікту за десять днів до того, як ці судна будуть використані.

Характеристики, які повинні бути наведені в повідомленні, включають валовий реєстровий тоннаж, довжину від носа до корми та кількість щогл і труб.

Стаття 23

Установи на березі, які мають право на захист відповідно до Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року, захищають від бомбардувань або нападів з моря.

Стаття 24

Госпітальні судна, що використовуються національними товариствами Червоного Хреста, офіційно визнаними товариствами допомоги або приватними особами, користуються таким самим захистом, як і військові госпітальні судна, і не можуть бути захоплені, якщо сторона конфлікту, від якої вони залежать, дала їм офіційне доручення і якщо було виконано вимоги статті 22 стосовно повідомлень.

Відповідальні органи влади повинні забезпечити ці судна документами, в яких стверджується, що судна перебували під їхнім контролем під час їхнього обладнання й відправлення.

Стаття 25

Госпітальні судна, що використовуються національними товариствами Червоного Хреста, офіційно визнаними товариствами допомоги або приватними особами нейтральних країн, користуються таким самим захистом, як і військові госпітальні судна, і не можуть бути захоплені за умови, що вони поставили себе під контроль однієї зі сторін конфлікту за попередньою згодою своїх урядів і з дозволу заінтересованої сторони конфлікту, а також коли виконано вимоги статті 22 стосовно повідомлень.

Стаття 26

Захист, зазначений у статтях 22, 24 та 25, поширюється на госпітальні судна будь-якого тоннажу й на їхні рятувальні шлюпки незалежно від того, де вони використовуються. Але для того, щоб забезпечити максимальну зручність і безпеку, сторони конфлікту намагаються використовувати для транспортування на великі відстані й у відкритому морі хворих, поранених та осіб, які зазнали корабельної аварії, тільки госпітальні судна загальною водотоннажністю понад 2000 тонн.

Стаття 27

За тих самих умов, що передбачені статтями 22 і 24, невеликі судна, які використовуються державою чи офіційно визнаними товариствами допомоги для проведення прибережних рятувальних операцій, також оберігають і захищають настільки, наскільки дозволяють оперативні вимоги.

Це саме стосується, наскільки можливо, стаціонарних берегових споруд, які використовуються лише цими суднами для виконання їхніх гуманітарних завдань.

Стаття 28

У випадку бою на борту військового корабля лазарети, наскільки це можливо, оберігають і щадять. Лазарети і їхнє обладнання підпадають під дію законів війни, але не можуть отримати іншого призначення доти, доки вони потрібні для поранених і хворих. Проте командир, під владою якого вони опинилися, може використовувати їх з іншою метою у випадку нагальної воєнної потреби, забезпечивши належний догляд за зібраними в них пораненими й хворими.

Стаття 29

Будь-якому госпітальному суднові, яке знаходиться в порту, що потрапив під владу супротивника, дозволяється залишити цей порт.

Стаття 30

Судна, описані в статтях 22, 24, 25 та 27, надають розраду й допомогу пораненим, хворим

та особам, які зазнали корабельної аварії, без розрізнення за національністю.

Високі Договірні Сторони зобов'язуються не використовувати ці судна для жодних воєнних цілей.

Такі судна жодним чином не повинні утруднювати пересування воюючих сторін.

Під час і після бою вони будуть діяти на свій ризик.

Стаття 31

Сторони конфлікту мають право контролювати й обшукувати судна, зазначені в статтях 22, 24, 25 та 27. Вони можуть відмовитися від допомоги цих суден, наказати їм віддалитись, змусити їх узяти певний курс, контролювати використання їхньої радіостанції та інших засобів зв'язку й навіть затримати їх на строк до 7 днів з моменту їхнього перехоплення, якщо цього вимагає серйозність обставин.

Вони можуть тимчасово призначити на судно комісара, єдине завдання якого – наглядати за виконанням наказів, які віддають відповідно до положень попереднього абзацу.

Наскільки можливо, сторони конфлікту записують у судових журналах госпітальних суден мовою, зрозумілою капітану госпітального судна, накази, які вони йому віддали.

Сторони конфлікту можуть в односторонньому порядку чи згідно зі спеціальними угодами брати на борт своїх суден нейтральних спостерігачів, які перевіряють точне дотримання положень цієї Конвенції.

Стаття 32

Судна, описані в статтях 22, 24, 25 та 27, стосовно їхнього перебування в нейтральному порту не класифікуються як військові кораблі.

Стаття 33

Торговельні судна, переобладнані на госпітальні, не можуть використовуватися для інших цілей протягом воєнних дій.

Стаття 34

Захист, на який мають право госпітальні судна й корабельні лазарети, не припиняється, якщо їх не використовують поза їхніми гуманітарними обов'язками для вчинення дій, спрямованих проти супротивника. Однак захист може бути припинений лише після того, як було зроблене відповідне попередження, в якому в усіх відповідних випадках установлюють обґрунтований строк, і після того, як це попередження залишилося не взятим до уваги.

Зокрема, госпітальні судна не можуть мати чи використовувати таємний код для своєї радіостанції або інших засобів зв'язку.

Стаття 35

Не вважаються такими, що позбавляють госпітальні судна або корабельні лазарети належної їм охорони, такі обставини:

- 1) факт, що екіпажі суден або персонал корабельних лазаретів є озброєними для підтримання порядку, для самозахисту або для захисту поранених і хворих;
- 2) наявність на борту апаратури, призначеної лише для полегшення навігації або зв'язку;
- 3) виявлення на борту госпітальних суден або в корабельних лазаретах переносної зброї та бойових припасів, що забрані в поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, та ще не здані відповідній службі;
- 4) факт, що гуманітарна діяльність госпітальних суден і корабельних лазаретів або їхніх команд і персоналу охоплює надання допомоги пораненим, хворим цивільним особам або таким цивільним особам, які зазнали корабельної аварії;
- 5) транспортування обладнання та персоналу, призначених лише для виконання медичних функцій, понад звичну потребу.

Розділ IV ОСОБОВИЙ СКЛАД

Стаття 36

Духовний, медичний та госпітальний персонал госпітальних суден та їхні екіпажі оберігають і захищають; їх не можна захоплювати тоді, коли вони перебувають на службі госпітального судна незалежно від наявності чи відсутності на його борту поранених і хворих.

Стаття 37

Духовний, медичний та госпітальний персонал, призначений для духовного або медичного обслуговування осіб, зазначених у статтях 12 і 13, якщо він потрапляє під владу супротивника, оберігають і захищають; він може продовжувати виконання своїх обов'язків доти, доки це буде необхідно для обслуговування поранених і хворих. У подальшому його направляють назад, як тільки головнокомандувач, під владою якого він знаходиться, вважатиме це можливим. Залишаючи корабель, цей персонал може забрати із собою особисту власність.

Однак якщо виявиться необхідним затримати частину цього персоналу у зв'язку з медичними або духовними потребами військовополонених, то роблять усе можливе, щоб висадити її на берег якомога раніше.

Після висадки на берег затриманий персонал підпадає під дію положень Конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року.

Розділ V САНІТАРНИЙ ТРАНСПОРТ

Стаття 38

Суднам, зафрахтованим із цією метою, дозволено перевозити обладнання, призначене тільки для лікування поранених і хворих зі складу збройних сил або для запобігання захворюванням, за умови, що дані про відповідний рейс повідомлено супротивній державі й вона їх схвалила. Супротивна держава зберігає право сходити на борт транспортних суден, але не захоплювати їх або конфіскувати обладнання, що вони перевозять.

За домовленістю між сторонами конфлікту на борту таких суден можуть бути розміщені нейтральні спостерігачі для перевірки обладнання, що перевозиться. Із цією метою надається вільний доступ до обладнання.

Стаття 39

Санітарні повітряні судна, тобто повітряні судна, які використовуються виключно для евакуації поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, а також для перевезення медичного персоналу та обладнання, не можуть бути об'єктом нападу, натомість сторони конфлікту оберігають їх, коли вони летять на висотах, у час та за маршрутами, про які спеціально домовилися відповідні сторони конфлікту.

Вони повинні мати чітку відмітну емблему, передбачену статтею 41, поряд із зображенням свого національного прапора на нижній, верхній та бокових площинах. На них наносять будь-які інші позначення, чи їх забезпечують відмітними засобами, про які сторони конфлікту можуть домовитися на початку або в ході воєнних дій.

Якщо немає домовленості іншого характеру, то польоти над територією супротивника чи над територією, зайнятою супротивником, забороняються.

Санітарні повітряні судна повинні виконувати будь-яку вимогу стосовно здійснення посадки на землю або воду. У випадку здійснення такої вимушеної посадки повітряне судно з тими, хто є на його борту, може продовжити політ після огляду, якщо такий буде здійснено.

У випадку вимушеної посадки на землю або воду, що знаходяться на території супротивника або на території, яка зайнята супротивником, поранені, хворі та особи, які зазнали корабельної аварії, а також екіпаж повітряного судна стають військовополоненими. З медичним персоналом поводяться відповідно до статей 36 і 37.

Стаття 40

Санітарні повітряні судна сторін конфлікту можуть за умови дотримання положень, викладених у другому абзаці цієї статті, пролітати над територією нейтральних держав, приземлятися на ній у разі необхідності або використовувати її для проміжної посадки. Вони повинні завчасно сповіщати нейтральні держави про свій політ над їхньою територією та виконувати будь-яку вимогу стосовно здійснення посадки на землю або воду. Вони будуть захищені від нападу лише тоді, коли літатимуть за маршрутами, на висотах та в час, про які спеціально домовилися сторони конфлікту й відповідна нейтральна держава.

Однак нейтральні держави можуть установити умови чи обмеження стосовно польотів санітарних повітряних суден над їхньою територією чи стосовно їхнього приземлення. Ці можливі умови чи обмеження застосовують до всіх сторін конфлікту однаково.

Якщо між нейтральною державою та сторонами конфлікту немає домовленості іншого характеру, то нейтральна держава, коли цього вимагає міжнародне право, затримує поранених і хворих, висаджених санітарним повітряним судном на нейтральній території з дозволу місцевих органів влади, у такий спосіб, при якому вони не можуть знову взяти участь у воєнних діях. Витрати на їхнє розміщення та інтернування несе держава, від якої вони залежать.

Розділ VI ВІДМІТНА ЕМБЛЕМА

Стаття 41

Під керівництвом компетентних військових властей емблему у вигляді червоного хреста на білому тлі зображають на прапорах, нарукавних пов'язках та всьому обладнанні, яке використовується в медичній службі.

Однак стосовно країн, що вже використовують як емблему замість червоного хреста червоний півмісяць або червоних лева й сонце на білому тлі, ці емблеми також визнаються умовами цієї Конвенції.

Стаття 42

Персонал, зазначений у статтях 36 і 37, носить на лівій руці вологостійку нарукавну пов'язку з відмітною емблемою, яку видали військові власті й на якій вони поставили печатку.

Такий персонал на додаток до носіння ідентифікаційних жетонів, зазначених у статті 19, також має при собі спеціальне посвідчення особи з відмітною емблемою. Це посвідчення повинно бути вологостійким і такого розміру, який дозволяє носити його в кишені. Його складають державною мовою. У ньому зазначають принаймні прізвище, ім'я, дату народження, звання та службовий номер власника, а також те, як хто він має право на захист, забезпечуваний цією Конвенцією. Посвідчення повинно мати фотокартку власника, а також або його підпис, або відбитки його пальців, або перше й друге разом. На ньому військові власті ставлять рельєфну печатку.

Посвідчення особи повинні бути однаковими в одних і тих самих збройних силах й однотипними, наскільки це можливо, в усіх збройних силах Високих Договірних Сторін. Сторони конфлікту можуть керуватися зразком, що додається до цієї Конвенції як приклад. На початку воєнних дій вони сповіщають одна одну про зразок, яким вони користуються. Кожне посвідчення особи, по можливості, виготовляють принаймні у двох примірниках, один з яких зберігається державою, до якої належить відповідна особа.

За жодних обставин зазначений персонал не може бути позбавлений своїх знаків розрізнення або посвідчень особи, а також права носити нарукавну пов'язку. У разі їхньої втрати персонал має право на отримання дублікатів посвідчень та заміну знаків розрізнення.

Стаття 43

Судна, описані в статтях 22, 24, 25 та 27, чітко позначаються таким чином:

а) усі зовнішні поверхні повинні бути білими;

б) один чи більше темно-червоних хрестів якнайбільших розмірів малюють фарбою й роблять видимими на кожному боці корпусу й на горизонтальних поверхнях таким чином, щоб забезпечити найліпшу видимість з моря і з повітря.

Усі госпітальні судна дають можливість себе розпізнати шляхом підняття свого національного прапора, і, крім того, якщо вони належать до нейтральної держави, прапор сторони, яка перебуває у конфлікті й чие керівництво вони прийняли. Прапор із червоним хрестом на білому тлі піднімають на грот-щоглі якнайвище.

Рятувальні шлюпки госпітальних суден, прибережні рятувальні судна та всі невеликі судна, що використовуються медичною службою, повинні бути покриті фарбою білого кольору й мати чітко помітні темно-червоні хрести, і взагалі, відповідати пізнавальній системі, яку встановлено вище для госпітальних суден.

Зазначені вище судна й човни, які можуть захотіти забезпечити собі вночі й під час обмеженої видимості захист, на який вони мають право, повинні за згодою сторони конфлікту, під владою якої вони знаходяться, ужити необхідних заходів, щоб забезпечити достатню видимість їхнього кольору й відмітних емблем.

Госпітальні судна, які згідно зі статтею 31 тимчасово затримані супротивником, повинні спустити прапор сторони конфлікту, на службі в якій вони перебувають або керівництво якої вони прийняли.

Прибережним рятувальним суднам, якщо вони продовжують діяти за згодою держави-окупанта з окупованої бази, може бути дозволено продовжувати піднімати свій національний прапор разом з прапором із червоним хрестом на білому тлі, коли знаходяться вдалині від своєї бази, за умови попереднього сповіщення всіх заінтересованих сторін конфлікту.

Усі положення цієї статті, які стосуються емблеми у формі червоного хреста, так само застосовуються до всіх інших емблем, зазначених у статті 41.

Сторони конфлікту постійно намагаються укласти взаємні угоди з метою використання найсучасніших методів, які сприяють ідентифікації госпітальних суден.

Стаття 44

Відмітні знаки, зазначені в статті 43, можуть бути використані як у мирний час, так і під час війни лише для розпізнавання чи захисту суден, що перелічені в цій статті; винятки можуть бути обумовлені будь-якою іншою міжнародною конвенцією або угодою між усіма заінтересованими сторонами конфлікту.

Стаття 45

Високі Договірні Сторони, якщо їхнє законодавство ще не відповідає вимогам, уживають заходів, необхідних для недопущення та припинення будь-коли зловживань відмітними знаками, передбаченими статтею 43.

Розділ VII ВИКОНАННЯ КОНВЕНЦІЇ

Стаття 46

Кожна сторона конфлікту, діючи через своїх головнокомандуючих, забезпечує детальне виконання попередніх статей і передбачає несподівані випадки згідно із загальними принципами цієї Конвенції.

Стаття 47

Застосування репресалій до осіб, які є пораненими, хворими та потерпілими в корабельній аварії, особового складу, суден або майна, що перебувають під захистом Конвенції, забороняється.

Стаття 48

Високі Договірні Сторони зобов'язуються як у мирний час, так і під час війни якнайширше розповсюджувати текст цієї Конвенції у своїх країнах та, зокрема, включити її вивчення до

програм військового та, по можливості, цивільного навчання, щоб її принципи стали відомі всьому населенню, зокрема бойовим військам збройних сил, медичному та духовному персоналу.

Стаття 49

Високі Договірні Сторони передають одна одній через Швейцарську Федеральну Раду та (під час воєнних дій) держави-покровительки офіційні переклади цієї Конвенції, а також закони й постанови, які вони можуть прийняти для забезпечення її застосування.

Розділ VIII

ПРИПИНЕННЯ ЗЛОВЖИВАНЬ І ПОРУШЕНЬ

Стаття 50

Високі Договірні Сторони зобов'язуються приймати будь-які законодавчі акти, необхідні для встановлення ефективних кримінальних покарань для осіб, які вчиняють або віддають накази вчиняти будь-які серйозні порушення цієї Конвенції, визначені в наступній статті.

Кожна Висока Договірна Сторона зобов'язана розшукувати осіб, звинувачуваних у тому, що вони вчинили або віддали наказ вчинити такі серйозні порушення, та незалежно від їхнього громадянства віддавати їх до свого суду. Вона може також, якщо вважає це за доцільне, передавати їх згідно з положеннями свого законодавства для суду іншій заінтересованій Високій Договірній Стороні за умови, що ця Договірна Сторона збрала достатньо серйозні докази для порушення справи.

Кожна Висока Договірна Сторона вживає заходів, необхідних для припинення всіх дій, які суперечать положенням цієї Конвенції, але не є серйозними порушеннями, визначеними в наступній статті.

За будь-яких обставин звинувачені користуються гарантіями стосовно належного судового розгляду й захисту, які не можуть бути менш сприятливими, ніж ті, що передбачені статтею 105 й подальшими статтями Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року.

Стаття 51

Серйозними порушеннями, про які йдеться в попередній статті, є ті, що пов'язані з будь-яким із таких діянь: умисним вбивством, тортурами або нелюдським поводженням, зокрема біологічними експериментами, умисним заподіянням тяжких страждань або серйозного тілесного ушкодження й шкоди здоров'ю та із широкомасштабним руйнуванням і привласненням майна, не виправданими воєнною необхідністю й здійсненими незаконно та умисно, – якщо їх скоєно проти осіб чи майна, що знаходяться під захистом, забезпечуваним цією Конвенцією.

Стаття 52

Жодній Високій Договірній Стороні не дозволено звільняти себе чи будь-яку іншу Високу Договірну Сторону від відповідальності, яку вона або інша Договірна Сторона несе за порушення, передбачені в попередній статті.

Стаття 53

На прохання однієї зі сторін конфлікту повинно бути розпочате розслідування за процедурою, яку визначають заінтересовані сторони, стосовно будь-якого звинувачення в порушення Конвенції.

У разі недосягнення згоди стосовно процедури розслідування сторони за взаємною згодою вибирають арбітра, який вирішить питання про процедуру.

Як тільки порушення буде встановлено, сторони конфлікту повинні будуть з якомога меншою затримкою припинити його та вжити заходів для покарання за нього.

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 54

Цю Конвенцію складено англійською та французькою мовами. Обидва тексти є однаково автентичними.

Швейцарська Федеральна Рада забезпечує офіційні переклади Конвенції російською та іспанською мовами.

Стаття 55

Ця Конвенція, датована сьогоднішнім числом, до 12 лютого 1950 року відкрита для підписання від імені держав, представлених на Конференції, що відкрилась у Женеві 21 квітня 1949 року, а також держав, які не представлені на цій Конференції, але є сторонами 10-ї Гаазької конвенції від 13 жовтня 1907 року про адаптування до морської війни принципів Женевської конвенції 1906 року або Женевських конвенцій про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях 1864, 1906 або 1929 років.

Стаття 56

Цю Конвенцію ратифікують якомога скоріше. Ратифікаційні грамоти здають на зберігання в Берні.

Про здачу кожної ратифікаційної грамоти складають протокол, засвідчені копії якого Швейцарська Федеральна Рада надсилає всім державам, від імені яких підписано Конвенцію або зроблено заяву про приєднання.

Стаття 57

Ця Конвенція набуває чинності через шість місяців після того, як на зберігання буде здано принаймні дві ратифікаційні грамоти.

Після цього вона набуває чинності для кожної Високої Договірної Сторони через шість місяців після здачі ратифікаційної грамоти на зберігання.

Стаття 58

Ця Конвенція замінює 10-ту Гаазьку конвенцію від 13 жовтня 1907 року про адаптування до морської війни принципів Женевської конвенції 1906 року у відносинах між Високими Договірними Сторонами.

Стаття 59

Ця Конвенція з дня набрання нею чинності є відкритою для приєднання до неї будь-якої держави, від імені якої ця Конвенція не була підписана.

Стаття 60

Про кожне приєднання повідомляють Швейцарській Федеральній Раді письмово, і воно набирає чинності через шість місяців із дня отримання відповідного повідомлення.

Швейцарська Федеральна Рада повідомляє про приєднання всім державам, від імені яких було підписано Конвенцію чи про приєднання яких було зроблено повідомлення.

Стаття 61

Випадки, передбачені статтями 2 та 3, негайно надають чинності ратифікаційним грамотам, зданим на зберігання, а також повідомленням про приєднання, надісланим сторонам конфлікту до чи після початку воєнних дій чи окупації. Швейцарська Федеральна Рада якнайскоріше повідомляє про ратифікаційні грамоти або документи про приєднання, отримані від сторін конфлікту.

Стаття 62

Кожна з Високих Договірних Сторін може денонсувати цю Конвенцію. про денонсацію письмово повідомляють Швейцарській Федеральній Раді, яка сповіщає про це Уряди всіх Високих Договірних Сторін.

Денонсація набуває чинності через рік після того, як про неї було повідомлено Швейцарській Федеральній Раді. Однак денонсація, про яку було повідомлено тоді, коли держава, що денонсує, брала участь у конфлікті, не набуває чинності доти, доки не буде мир і доки не будуть закінчені операції, пов'язані зі звільненням і репатріацією осіб, які користуються захистом, забезпечуваним цією Конвенцією.

Денонсація є чинною лише для держави, що денонсує. Вона жодним чином не применшує зобов'язань, виконання яких сторони конфлікту повинні продовжувати згідно з принципами міжнародного права, оскільки вони впливають зі звичаїв, установлених між цивілізованими народами, із законів людяності й з велінь суспільного сумління.

Стаття 63

Швейцарська Федеральна Рада реєструє цю Конвенцію в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй. Швейцарська Федеральна Рада повідомляє також Секретаріату Організації Об'єднаних Націй про всі ратифікаційні грамоти, повідомлення про приєднання й денонсацію, отримані нею стосовно цієї Конвенції.

На посвідчення чого нижчепідписані, здавши на зберігання відповідні повноваження, підписали цю Конвенцію.

Учинено в Женеві 12 серпня 1949 року англійською та французькою мовами. Оригінал здається на зберігання до архіву Швейцарської Конфедерації. Швейцарська Федеральна Рада надсилає засвідчені копії оригіналу кожній з держав, які підписали Конвенцію або приєдналися до неї.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ПОВОДЖЕННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ*

Женева, 12 серпня 1949 року

Уповноважені, які підписалися нижче, Урядів, представлених на Дипломатичній конференції, що проходила в Женеві з 21 квітня до 12 серпня 1949 року, з метою перегляду Конвенції, укладеної в Женеві 27 липня 1929 року, про поводження з військовополоненими, домовилися про таке:

Частина I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Високі Договірні Сторони зобов'язуються дотримуватися й забезпечувати дотримання цієї Конвенції за всіх обставин.

Стаття 2

Крім положень, які виконуються в мирний час, ця Конвенція застосовується в усіх випадках оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше Високими Договірними Сторонами, навіть якщо стан війни не визнаний однією з них.

Конвенція також застосовується в усіх випадках часткової або повної окупації території Високої Договірної Сторони, навіть якщо цій окупації не чиниться жодний збройний опір.

Хоча одна з держав, що перебувають у конфлікті, може не бути учасницею цієї Конвенції, держави, які є учасницями цієї Конвенції, залишаються зобов'язаними нею у своїх взаємовідносинах. Крім того, вони зобов'язані Конвенцією стосовно зазначеної держави, якщо остання приймає та застосовує її положення.

Стаття 3

У випадку збройного конфлікту, який не має міжнародного характеру та виникає на території однієї з Високих Договірних Сторін, кожна сторона конфлікту зобов'язана застосовувати як мінімум такі положення:

1) З особами, які не беруть активної участі у воєнних діях, зокрема з тими особами зі складу збройних сил, які склали зброю, а також тими, які припинили участь у воєнних діях у зв'язку з

* Женевська конвенція про поводження з військовополоненими. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153 (дата звернення : 04.03.2020)

хворобою, пораненням, триманням під арештом чи з будь-якої іншої причини, поведуться за будь-яких обставин гуманно, без будь-якої дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, релігії чи вірування, статі, походження чи майнового становища чи будь-якими іншими аналогічними критеріями.

Із цією метою заборонено зараз і надалі вчиняти стосовно зазначених вище осіб такі дії:

насилля над життям та особистістю, зокрема всі види вбивств, завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури;

b) захоплення заручників;

c) наругу над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе поводження;

d) засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії визнані цивілізованими народами як необхідні.

2. Підбирати поранених і хворих та надавати їм допомогу.

Безстороння гуманітарна організація, наприклад Міжнародний комітет Червоного Хреста, може запропонувати свої послуги сторонам конфлікту.

Крім того, сторони конфлікту повинні шляхом укладення спеціальних угод докладати зусиль з метою введення в дію всіх або частини інших положень цієї Конвенції.

Застосування попередніх положень не впливає на правовий статус сторін конфлікту.

Стаття 4

А. Військовополоненими, у розумінні цієї Конвенції, є особи, які потрапили в полон досупротивника й належать до однієї з таких категорій:

1. Особового складу збройних сил сторони конфлікту, а також членів ополчення або добровольчих загонів, які є частиною цих збройних сил.

2. Членів інших ополчень та добровольчих загонів, зокрема членів організованих рухів опору, які належать до однієї зі сторін конфлікту й діють на своїй території або за її межами, навіть якщо цю територію окуповано, за умови, що ці ополчення або добровольчі загони, зокрема організовані рухи опору, відповідають таким умовам:

a) ними командує особа, яка відповідає за своїх підлеглих;

b) вони мають постійний відмітний знак, добре розпізнаваний на відстані;

c) вони носять зброю відкрито;

d) вони здійснюють свої операції згідно із законами та звичаями війни.

3. Членів особового складу регулярних збройних сил, які заявляють про свою відданість урядові або владі, що не визнані державою, яка їх затримує.

4. Осіб, які супроводжують збройні сили, але фактично не входять до їхнього складу, наприклад цивільних осіб з екіпажів військових літаків, військових кореспондентів, постачальників, особового складу робочих підрозділів або служб побутового обслуговування збройних сил, за умови, що вони отримали на це дозвіл тих збройних сил, які вони супроводжують, для чого останні видають їм посвідчення особи за зразком, наведеним у додатку.

5. Членів екіпажів суден торговельного флоту, зокрема капітанів, лоцманів та юнг, а також екіпажів цивільних повітряних суден сторін конфлікту, які не користуються більш сприятливим режимом згідно з будь-якими іншими положеннями міжнародного права.

6. Жителів неокупованої території, які під час наближення ворога озброюються, щоб чинити опір силам загарбника, не маючи часу сформуватися в регулярні війська, за умови, що вони носять зброю відкрито й дотримуються законів і звичаїв війни.

В. З наведеними нижче особами поведуться так само, як і з військовополоненими, згідно із цією Конвенцією:

1. Особами, які належать або належали до збройних сил окупованої країни, якщо держава-окупант вважає за потрібне з причини такої відданості інтернувати їх, навіть якщо перед тим їх

було звільнено тоді, коли бойові дії проходили за межами окупованої зазначеною державою території, зокрема коли ці особи зробили безуспішну спробу приєднатися до збройних сил, до яких вони належать і які ведуть бойові дії, або коли вони не з'явилися за викликом, зробленим з метою їхнього інтернування.

2. Особами, які належать до однієї з категорій, перелічених у цій статті, яких прийняли на своїй території нейтральні держави або держави, що не воюють, і яких ці держави повинні інтернувати відповідно до міжнародного права, якщо вони не вирішать застосувати до них більш сприятливий режим; проте на цих осіб не поширюються положення статей 8, 10, 15, 30 п'ятого абзацу, статей 58-67, 92, 126, та у випадках, коли між сторонами конфлікту й заінтересованою нейтральною державою або державою, що не воює, існують дипломатичні відносини, положення статей стосовно держави-покровительки. У випадку, коли існують такі дипломатичні відносини, сторонам конфлікту, від яких залежать ці особи, дозволяється здійснювати стосовно них функції держави-покровительки, передбачені цією Конвенцією, без шкоди для тих функцій, які ці сторони зазвичай виконують відповідно до дипломатичної й консульської практики та угод.

С. Ця стаття жодним чином не впливає на статус медичного й духовного персоналу, передбачений у статті 33 цієї Конвенції.

Стаття 5

Ця Конвенція застосовується до осіб, зазначених у статті 4, з моменту, коли вони підпадають під владу супротивника, до їхнього остаточного звільнення та репатріації.

Якщо з'являється сумнів, чи належать особи, які брали участь у воєнних діях і потрапили до рук супротивника, до категорій, перелічених у статті 4, то такі особи користуються захистом цієї Конвенції доти, доки їхній статус не буде визначений компетентним трибуналом.

Стаття 6

На додаток до угод, чітко передбачених у статтях 10, 23, 28, 33, 60, 65, 66, 67, 72, 73, 75, 109, 110, 118, 119, 122 та 132, Високі Договірні Сторони можуть укладати інші спеціальні угоди з усіх питань, які, на їхню думку, доцільно врегулювати окремо. Жодна спеціальна угода не повинна ні погіршувати становища військовополонених, визначеного цією Конвенцією, ні обмежувати прав, які вона їм надає.

Військовополонені продовжують користуватися привілеями, що випливають з таких угод, доти, доки до них застосовується Конвенція, крім випадків, в яких зазначені або укладені пізніше угоди містять чіткі положення, що їй суперечать, а також крім випадків, в яких та чи та сторонаконфлікту вжила стосовно них більш сприятливих заходів.

Стаття 7

Військовополонені за жодних обставин не можуть частково або повністю відмовлятися від прав, гарантованих їм цією Конвенцією та спеціальними угодами, зазначеними в попередній статті, якщо такі будуть.

Стаття 8

Ця Конвенція застосовується у взаємодії з державами-покровительками та під їхнім контролем, обов'язком яких є охороняти інтереси сторін конфлікту. Із цією метою держави-покровительки можуть призначати, крім свого дипломатичного або консульського персоналу, делегатів із числа своїх громадян або громадян інших нейтральних держав. Призначення цих делегатів підлягає схваленню державою, в якій вони виконуватимуть свої обов'язки.

Сторони конфлікту сприяють, наскільки це максимально можливо, роботі представників чи делегатів держав-покровительок.

Представники чи делегати держав-покровительок у жодному випадку не повинні виходити за рамки свого цільового призначення, передбаченого цією Конвенцією. Вони, зокрема, повинні враховувати нагальні потреби безпеки держави, в якій вони виконують свої обов'язки.

Стаття 9

Положення цієї Конвенції не перешкоджають гуманітарній діяльності, яку за згодою відповідних сторін конфлікту може здійснювати Міжнародний комітет Червоного Хреста чи будь-яка інша безстороння гуманітарна організація для захисту військовополонених і для полегшення їхнього становища.

Стаття 10

Високі Договірні Сторони можуть будь-коли погодитися довірити будь-якій організації, яка надає всі гарантії безсторонності й дієвості, обов'язки, покладені цією Конвенцією на держави-покровительки.

Якщо військовополонені не мають користі або перестали мати користь з будь-яких причин від діяльності держави-покровительки або організації, передбаченої у викладеному вище першому абзаці, то держава, яка їх затримує, повинна звернутися до нейтральної держави або до такої організації з проханням узяти на себе функції, які згідно із цією Конвенцією виконує держава-покровителька, визначена сторонами конфлікту.

Якщо захист не можна організувати належним чином, то держава, що тримає в полоні, звертається з проханням до гуманітарної організації, наприклад Міжнародного комітету Червоного Хреста, або з урахуванням положень цієї статті приймає пропозицію такої організації взяти на себе виконання гуманітарних функцій, які виконує держава-покровителька відповідно до цієї Конвенції.

Будь-яка нейтральна держава чи будь-яка організація, запрошена відповідною державою, або та, яка пропонує свої послуги для цих цілей, повинна діяти з усвідомленням відповідальності перед стороною конфлікту, від якої залежать особи, яких захищає ця Конвенція, а також зобов'язана надати достатньо гарантій стосовно того, що вона може взяти на себе відповідні функції та виконувати їх безсторонньо.

Жодний відступ від попередніх положень не може бути зроблений спеціальними угодами між державами, одна з яких є обмеженою, навіть тимчасово, у свободі вести переговори з іншою державою або її союзниками через воєнні події, зокрема у випадку окупації всієї або значної частини території зазначеної держави.

Щоразу, коли в цій Конвенції згадується держава-покровителька, це згадування стосується також організацій, які заміщають її згідно із цією статтею.

Стаття 11

Держави-покровительки у випадках, коли вони вважають це доцільним в інтересах захищених осіб, зокрема у випадку виникнення розбіжностей між сторонами конфлікту з приводу застосування або тлумачення положень цієї Конвенції, надають свої добрі послуги з метою врегулювання суперечностей.

Із цією метою кожна з держав-покровительок може на прохання однієї зі сторін чи з власної ініціативи запропонувати сторонам конфлікту провести зустріч їхніх представників, зокрема представників органів влади, відповідальних за військовополонених, можливо на нейтральній, належним чином вибраній території. Сторони конфлікту зобов'язані виконувати пропозиції, зроблені їм із цією метою. Держави-покровительки можуть, за необхідності, запропонувати для схвалення сторонами конфлікту особу, яка належить до нейтральної держави, або особу, делеговану Міжнародним комітетом Червоного Хреста, яку буде запрошено взяти участь у цій зустрічі.

Частина II

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ

Стаття 12

Військовополонені перебувають у руках ворожої держави, а не окремих осіб чи військових частин, які взяли їх у полон. Незалежно від відповідальності, яку можуть нести окремі особи,

держава, що тримає в полоні, відповідає за поведження з військовополоненими.

Військовополонені можуть передаватися державою, що тримає в полоні, лише державі, яка є учасницею цієї Конвенції, та лише після того, як держава, що тримає в полоні, упевнилася в тому, що зазначена держава має намір і змогу застосовувати Конвенцію. Якщо військовополонені передаються за таких обставин, то відповідальність за застосування Конвенції лежить на державі, що приймає їх, під час їхнього перебування під її охороною.

Однак, якщо ця держава не виконає положень цієї Конвенції з будь-якого важливого погляду, держава, яка передала військовополонених, після одержання повідомлення держави-покровительки, вживає ефективних заходів для виправлення становища або вимагає повернення їй військовополонених. Така вимога повинна бути задоволена.

Стаття 13

З військовополоненими необхідно завжди поводитися гуманно. Будь-який незаконний акт чи бездіяльність з боку держави, що тримає в полоні, які спричиняють смерть або створюють серйозну загрозу здоров'ю військовополоненого, що перебуває під її охороною, забороняються та будуть розглядатись як серйозне порушення цієї Конвенції. Зокрема, жодного військовополоненого не можна піддавати фізичному каліченню або медичним чи науковим експериментам будь-якого характеру, які не обґрунтовані потребою в проведенні медичного, стоматологічного або стаціонарного лікування військовополоненого та не здійснюються в його інтересах.

Так само військовополонені завжди повинні бути захищеними, зокрема від актів насилля чи залякування, а також від образ та цікавості публіки.

Застосування репресалій до військовополонених забороняється.

Стаття 14

Військовополонені за всіх обставин мають право на повагу до їхньої особи й честі. Із жінками необхідно поводитися з усією повагою, зумовленою їхньою статтю, й у всіх випадках з ними необхідно поводитися так само прихильно, як і з чоловіками. Військовополонені повністю зберігають свою цивільну правоздатність, яку вони мали на момент узяття в полон. Держава, що тримає в полоні, не може обмежувати здійснення прав, які забезпечує така правоздатність, за винятком того, наскільки такого обмеження вимагають умови полону.

Стаття 15

Держава, що тримає в полоні, зобов'язана забезпечувати безоплатне утримання їх, а також надавати їм безоплатну медичну допомогу, якої вимагає їхній стан здоров'я.

Стаття 16

З урахуванням положень цієї Конвенції, що стосуються звання й статі, держава, що тримає в полоні, повинна поводитися з усіма військовополоненими однаково, без будь-якої дискримінації за ознаками раси, національності, релігії чи віросповідання, політичних переконань, або за іншими аналогічними ознаками, за винятком випадків привілейованого режиму, який вона могла б установити для військовополонених з причини стану їхнього здоров'я, віку чи професійної кваліфікації.

Частина III

ПОЛОН

Розділ I

ПОЧАТОК ПОЛОНУ

Стаття 17

Кожний військовополонений під час допиту зобов'язаний повідомити лише своє прізвище, ім'я та військове звання, дату народження та армійський, полковий, особовий чи серійний номер або, якщо цього немає, іншу рівноцінну інформацію. Якщо він свідомо порушує це правило, то цим він може зумовити обмеження переваг, які надаються відповідно до його звання або статусу.

Кожна сторона конфлікту повинна наділити кожному особу, що знаходиться під її юрисдикцією та може потрапити в полон, посвідченням особи із зазначенням прізвища власника, його імені, звання, армійського, полкового, особистого або серійного номера чи іншої рівноцінної інформації, а також дати народження. Таке посвідчення особи може, крім того, містити особистий підпис або відбитки пальців власника чи те й те разом і може містити також будь-яку іншу інформацію, яку сторона конфлікту може вважати за необхідне додати стосовно осіб, що належать до її збройних сил. Посвідчення особи повинно, наскільки це можливо, бути розміром 6,5 x 10 см і видаватися у двох примірниках. Посвідчення особи пред'являється військовополоненим на вимогу, але в жодному випадку воно не може бути вилучене в нього.

Будь-які фізичні чи моральні тортури та будь-яка інша форма примусу не можуть застосовуватися до військовополонених для одержання від них будь-яких відомостей. Військовополоненим, які відмовляються відповідати, не можна погрожувати, не можна їх ображати, переслідувати або вдаватися до обмежень їхніх прав.

Військовополонених, які не можуть надати про себе відомостей через свій фізичний або психічний стан, передають медичній службі. Особу таких військовополонених устанавлюють усіма можливими засобами з урахуванням положень попереднього абзацу.

Допит військовополонених здійснюється мовою, яку вони розуміють.

Стаття 18

Усі речі та предмети особистого користування, за винятком зброї, коней, військового спорядження та військових документів, залишаються в розпорядженні військовополонених, так само, як металеві каски, протигази та подібні предмети особистого захисту. В їхньому користуванні залишаються також речі та предмети, необхідні для їхнього обмундирування або харчування, навіть якщо такі речі та предмети належать до офіційного військового спорядження.

Військовополонені завжди повинні мати при собі документи, що посвідчують особу. Держава, що тримає в полоні, видає такі документи особам, що їх не мають.

Відмітні знаки й знаки державної належності, нагороди та предмети, які мають насамперед особисту або суб'єктивну цінність, не можна відбирати у військовополонених.

Суми грошей, що їх мають при собі військовополонені, не можна вилучати в них, за винятком вилучення за наказом офіцера й лише після того, як у спеціальному реєстрі буде зафіксовано суму цих грошей та відомості про їхнього власника, а також після того, як останньому буде видано докладну розписку з розбірливо написаними прізвищем, званням та військовою частиною особи, яка видала відповідну розписку. Суми у валюті держави, що тримає в полоні, або ті, які на прохання військовополоненого були конвертовані в цю валюту, зараховуються вкредитособового рахунку військовополоненого, як передбачено в статті 64.

Держава, що тримає в полоні, може вилучати у військовополонених коштовні речі лише з міркувань безпеки; коли такі речі вилучають, застосовується процедура, устанавлена для сум грошей, які вилучаються.

Такі предмети, а також суми, які були вилучені в будь-якій валюті, яка не є валютою держави, що тримає в полоні, і які їхні власники не просили конвертувати, зберігаються державою, що тримає в полоні, та повертаються військовополоненим у початковій формі наприкінці перебування в полоні.

Стаття 19

Військовополонених після захоплення їх у полон евакуюють якомога скоріше до таборів, розміщених у зоні, що знаходиться на достатній відстані від зони бойових дій, для того щоб вони перебували в безпеці.

У небезпечній зоні можна тимчасово залишати лише тих військовополонених, які наражалися б на більшу небезпеку, будучи евакуйованими, через поранення або хворобу, ніж залишаючись на місці.

Військовополонених не можна без необхідності наражати на небезпеку під час чекання евакуації із зони бойових дій.

Стаття 20

Евакуація військовополонених завжди проводиться гуманно й в умовах, подібних до тих, які держава, що тримає в полоні, створює для своїх військ під час їхнього переміщення.

Держава, що тримає в полоні, забезпечує військовополонених, яких евакуюють, продуктами й питною водою в достатній кількості, а також необхідним одягом і надає їм необхідну медичну допомогу. Держава, що тримає в полоні, уживає всіх необхідних заходів для гарантування їхньої безпеки під час евакуації та якомога скоріше складає список евакуйованих військовополонених.

Якщо військовополонені під час евакуації повинні проходити через тимчасові табори, то їхнє перебування в таких таборах повинно бути якомога коротшим.

Розділ II

ІНТЕРНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ

Глава I

Загальні положення

Стаття 21

Держава, що тримає в полоні, може інтернувати військовополонених. Вона може зобов'язати їх не виходити за встановлену межу табору, в якому їх інтерновано, або, якщо цей табір огорожено, не виходити за огорожу. З урахуванням положень цієї Конвенції, які стосуються кримінальних і дисциплінарних санкцій, військовополонених не дозволяється тримати в ізоляції, за винятком випадків, в яких ізоляція є необхідною для охорони їхнього здоров'я, й лише протягом тривалості обставин, які роблять таку ізоляцію необхідною.

Військовополонені можуть бути частково або повністю звільнені під слово честі або зобов'язання, наскільки це дозволяють закони держави, від якої вони залежать. Таких заходів уживають, зокрема, у випадках, в яких це може сприяти поліпшенню стану їхнього здоров'я. Жодний військовополонений не може бути примушений погодитися на звільнення під слово честі або зобов'язання.

Одразу після початку бойових дій кожна сторона конфлікту повинна повідомити супротивній стороні закони та правила, які дозволяють або забороняють її громадянам давати згоду на звільнення під слово честі або зобов'язання. Військовополонені, звільнені під слово честі або інше зобов'язання згідно з повідомленими в такий спосіб законами та правилами, відповідають своєю особистою честю за точне дотримання всіх узятих на себе зобов'язань як стосовно держави, від якої вони залежать, так і стосовно держави, яка взяла їх у полон. У таких випадках держава, від якої вони залежать, не повинна ні вимагати, ні приймати від них будь-яких послуг, які суперечать їхньому слову або зобов'язанню.

Стаття 22

Інтерновані військовополонені можуть перебувати лише в приміщеннях, які знаходяться на суходолі й дають повну гарантію гігієни та умов, сприятливих для здоров'я. За винятком особливих випадків, які виправдані інтересами самих військовополонених, їх не слід розміщувати у в'язницях.

Військовополонених, яких тримають у небезпечних для здоров'я місцях або місцевостях, клімат яких є згубним для їхнього здоров'я, потрібно якомога швидше переводити в місця з більш сприятливим кліматом.

Держава, що тримає в полоні, повинна групувати військовополонених у таборах або тимчасових таборах з урахуванням їхньої національності, мови та звичаїв, за умови, що таких військовополонених не будуть відокремлювати від військовополонених тих збройних сил, в яких вони служили на момент їхнього взяття в полон, за винятком відокремлення за їхньою згодою.

Стаття 23

Жодного військовополоненого не можна будь-коли відправити в такий район, в якому йому загрожував би вогонь із зони боїв, або тримати його там, а також не можна використовувати його присутність для захисту будь-яких пунктів чи районів від військових операцій.

Військовополонені повинні мати укриття від повітряних бомбардувань та інших небезпек війни в такій самій мірі, в якій їх має місцеве цивільне населення. За винятком тих осіб, які беруть участь у захисті своїх приміщень від зазначених небезпек, після оголошення тривоги вони можуть якомога швидше переходити в укриття. До них також можуть застосовуватися будь-які інші заходи захисту населення.

Держави, що тримають у полоні, повинні повідомляти відповідним державам через посередника держав-покровительок усю корисну інформацію про географічне положення таборів для військовополонених.

Щоразу, коли це дозволяють міркування воєнного характеру, табори для військовополонених удень повинні бути позначені літерами «PW» або «PG», розміщеними так, щоб їх добре було видно з повітря. Однак заінтересовані держави можуть домовитися про будь-яку іншу систему позначення. Так можуть бути позначені тільки справжні табори для військовополонених.

Стаття 24

Транзитні або фільтраційні табори постійного типу обладнуються в умовах, подібних до тих, які описано в цьому розділі, а з військовополоненими, яких тримають у них, поведуться так само, як і в інших таборах.

Глава II

Приміщення, харчування та одяг військовополонених

Стаття 25

Військовополонених розміщують в умовах, настільки сприятливих, наскільки сприятливими є умови розквартирування в тій самій місцевості військ держави, що тримає в полоні. Ці умови створюються з урахуванням звичок та звичаїв військовополонених і в жодному випадку не повинні бути шкідливими для їхнього здоров'я.

Зазначені вище положення застосовуються, зокрема, до спальних приміщень військовополонених, як стосовно загальної площі й мінімальної кубатури, так і стосовно основного обладнання, постільної білизни та ковдр.

Приміщення, передбачені для того, щоб ними користувалися військовополонені індивідуально або колективно, повинні бути повністю захищеними від вологи, достатньо обігріватися й освітлюватися, зокрема між настанням темноти й вимкненням світла. Необхідно вживати всіх запобіжних протипожежних заходів.

У будь-яких таборах, в яких розміщено військовополонених-жінок, а також чоловіків, для них передбачаються окремі спальні приміщення.

Стаття 26

Основний добовий раціон харчування повинен бути достатнім за кількістю, якістю й різноманітністю для того, щоб підтримувати добрий стан здоров'я військовополонених та запобігати втраті ваги або розвитку недостатності харчування. До уваги слід брати й звичний для військовополонених режим харчування.

Держава, що тримає в полоні, забезпечує працюючих військовополонених необхідними додатковими раціонами, що необхідні для роботи, яку вони виконують.

Військовополонених забезпечують питною водою в достатній кількості. Дозволяється паління тютюну.

Військовополонених настільки, наскільки це можливо, залучають до приготування їхньої їжі; із цієї метою їх можна використовувати для роботи на кухнях. Крім того, їм надають засоби

для самостійного приготування їжі в них додаткової їжі.

Відповідні приміщення передбачаються для годування за спільним столом.

Колективні дисциплінарні заходи, що завдають шкоди харчуванню, забороняються.

Стаття 27

Одяг, білизна та взуття видаються військовополоненим у достатній кількості державою, що тримає в полоні, з урахуванням кліматичних умов місцевості, де вони перебувають. Формений одяг збройних сил супротивника, захоплений державою, що тримає в полоні, повинен видаватися військовополоненим, якщо він відповідає кліматичним умовам.

Регулярну заміну й ремонт зазначених вище речей забезпечує держава, що тримає в полоні. Крім того, військовополонені, що працюють, одержують належний одяг в усіх випадках, коли цього вимагає характер їхньої роботи.

Стаття 28

В усіх таборах відкривають крамниці, де військовополонені можуть купувати продукти харчування, мило й тютюн, а також предмети повсякденного вжитку. Розцінка за будь-яких обставин не може перевищувати ціни місцевого ринку.

Прибутки від табірних крамниць використовуються на благо військовополонених; із цією метою створюється спеціальний фонд. В управлінні крамницею та цим фондом має право брати участь представник військовополонених.

Після припинення функціонування табору кредитне сальдо спеціального фонду передається міжнародній благодійній організації для використання на благо військовополонених, які мають однакове громадянство з особами, що робили внески до цього фонду. У випадку загальної репатріації такі прибутки залишаються в державі, що тримає в полоні, якщо між відповідними державами не існує будь-якої іншої угоди протилежного змісту.

Глава III

Гігієна та медична допомога

Стаття 29

Держава, що тримає в полоні, зобов'язана вживати всіх санітарно-профілактичних заходів, необхідних для забезпечення в таборах чистоти й умов, сприятливих для здоров'я, а також для запобігання епідеміям.

Військовополонені повинні мати у своєму розпорядженні вдень і вночі санітарне обладнання, що відповідає правилам гігієни й тримається в постійній чистоті. У будь-яких таборах, в яких перебувають військовополонені-жінки, для них передбачають окреме санітарне обладнання.

Також, крім лазень та душів, обладнаних у таборах, військовополонених забезпечують у достатній кількості водою й милом для особистого туалету й прання їхньої білизни; із цією метою їм надають необхідні приміщення, обладнання та час.

Стаття 30

Кожний табір повинен мати відповідний лазарет, в якому військовополонені можуть отримувати необхідну медичну допомогу й в якому їм може бути забезпечений необхідний режим харчування. За необхідності окремо створюються ізолятори для інфекційних хворих і душевнохворих.

Військовополонені, які хворіють на тяжку хворобу, або стан здоров'я яких вимагає спеціального лікування, хірургічного втручання або госпіталізації, повинні прийматися до будь-якої військової чи цивільної медичної установи, в якій може бути забезпечене таке лікування, навіть якщо їхня репатріація передбачається в близькому майбутньому. Сприятливі умови створюються для догляду за інвалідами, зокрема сліпими, й для їхньої реабілітації, поки вони очікують репатріації.

Медична допомога військовополоненим повинна надаватися переважно медичним

персоналом держави, до якої вони належать, а також, по можливості, однієї з ними національності.

Не можна перешкоджати військовополоненим з'являтися на прийом до медичного персоналу для огляду. Власті, що тримають у полоні, видають на прохання кожному військовополоненому, який пройшов лікування, офіційну довідку із зазначенням характеру його хвороби чи поранень, тривалості й характеру лікування. Дублікат такої довідки надсилають до Центрального агентства у справах військовополонених.

Витрати на лікування, зокрема витрати на придбання будь-яких пристроїв, необхідних для підтримання здоров'я військовополонених, зокрема зубних протезів й інших штучних пристроїв, та окулярів покладаються на державу, що тримає в полоні.

Стаття 31

Медичні огляди військовополонених проводяться, принаймні, раз на місяць. Вони включають визначення й записування ваги кожного військовополоненого. Їхньою метою, зокрема, є перевірка загального стану здоров'я, харчування та чистоти військовополонених, а також виявлення інфекційних хвороб, особливо туберкульозу, малярії та венеричних хвороб. Із цією метою застосовують найбільш ефективні доступні методи, наприклад періодичну масову рентгенографію з виготовленням мініатюрних знімків для виявлення туберкульозу на ранніх стадіях.

Стаття 32

Держава, що тримає в полоні, може вимагати, щоб військовополонені, які хоча й не належать до медичних служб своїх збройних сил, але є терапевтами, хірургами, стоматологами, середнім медичним персоналом або санітарами виконували свої медичні обов'язки в інтересах військовополонених, які належать до тієї самої держави, до якої належать вони самі. У такому випадку вони продовжують бути військовополоненими, але з ними поводяться так само, як і з відповідним медичним персоналом, затриманим державою, що тримає в полоні. Їх звільняють від будь-якої іншої роботи, передбаченої статтею 49.

Глава IV

Медичний та духовний персонал, затриманий для надання допомоги військовополоненим

Стаття 33

Особи зі складу медичного та духовного персоналу, затримані державою, що тримає в полоні, з метою надання допомоги військовополоненим, не вважаються військовополоненими. Однак вони як мінімум користуються пільгами та захистом, передбаченими цією Конвенцією, їм також забезпечують усі можливості для надання медичної та духовної допомоги військовополоненим.

Вони продовжують виконувати свої медичні й духовні обов'язки на благо військовополонених, переважно тих, які входять до складу збройних сил, до яких належать вони самі, у рамках військових законів і статутів держави, що тримає в полоні, під керівництвом її компетентних служб та згідно з професійною етикою. Під час виконання своїх медичних та духовних обов'язків вони також користуються такими привілеями:

а) їм дозволяється періодично відвідувати військовополонених, які перебувають у складі робочих команд або в госпіталях поза табором. Із цією метою держава, що тримає в полоні, надає в розпорядження їх необхідні транспортні засоби;

б) у кожному таборі старший офіцер медичної служби несе відповідальність перед військовими властями табору за все, що пов'язане з діяльністю затриманого медичного персоналу. Із цією метою сторони конфлікту з початком бойових дій погоджують питання відповідності військових звань їхнього медичного персоналу, зокрема й персоналу товариств, зазначених у статті 26 Женевської Конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих

арміях від 12 серпня 1949 року. Цей старший офіцер медичної служби, а також військові священники мають право розглядати з компетентними властями табору усі питання, що стосуються їхніх обов'язків. Такі власті забезпечують їм необхідні сприятливі умови для листування із цих питань;

с) хоча вони повинні дотримуватися внутрішнього порядку табору, в якому їх тримають, таких осіб не можна змушувати виконувати будь-яку роботу, що не пов'язана з їхніми медичними або релігійними обов'язками.

Під час бойових дій сторони конфлікту домовляються про можливе звільнення затриманого персоналу й устанавлюють порядок звільнення.

Жодне з попередніх положень не звільняє державу, що тримає в полоні, від зобов'язань, покладених на неї стосовно військовополонених з медичного або духовного погляду.

Глава V

Релігійна, інтелектуальна та фізична діяльність

Стаття 34

Військовополонені користуються повною свободою виконувати їхні релігійні обов'язки, зокрема відвідувати служби, які відповідають їхній вірі, за умови дотримання ними дисциплінарного порядку, устанавленого військовими властями.

Надаються відповідні приміщення, в яких можна проводити релігійні служби.

Стаття 35

Військовим священникам, які опинилися під владою ворожої держави та залишаються або яких тримають з метою надання допомоги військовополоненим, дозволяється здійснювати богослужіння для них та вільно виконувати обов'язки священника серед військовополонених тієї самої релігії відповідно до їхньої релігійної совісті. Їх розподіляють між різними таборами та робочими командами, в яких знаходяться військовополонені, що належать до одних і тих самих збройних сил, розмовляють однією й тією самою мовою або сповідують одну й ту саму релігію. Їм створюють сприятливі умови, зокрема надають транспортні засоби, передбачені статтею 33, для відвідування військовополонених, які перебувають за межами табору. Вони є вільними стосовно листування, яке підлягає цензурі, з питань їхніх релігійних обов'язків з духовними властями країни, в якій їх тримають, та з міжнародними релігійними організаціями. Листи й поштові картки, які вони можуть надсилати із цією метою, не входять до норми, передбаченої в статті 71.

Стаття 36

Військовополонені, які належать до духовенства, але не входили до складу військового духовенства у власних збройних силах, незалежно від їхнього віросповідання можуть вільно здійснювати богослужіння для своєї громади. Із цією метою з ними поводяться так само, як з військовими священниками, яких утримує держава, що тримає в полоні.

Виконувати будь-яку іншу роботу їх не примушують.

Стаття 37

У випадках, коли військовополонені не отримують допомоги представника військового духовенства з числа затриманих осіб або військовополоненого – священника їхнього віросповідання, на прохання заінтересованих військовополонених для виконання цих обов'язків призначають священника, що належить до того самого або аналогічного віросповідання, що й ці військовополонені, або, якщо такого немає, – обізнаного мирянина, якщо це є здійсненням з конфесійного погляду. Це призначення, яке повинно бути схвалене державою, що тримає в полоні, відбувається за погодженням з громадою заінтересованих військовополонених, а також, якщо це виявиться необхідним, за згодою місцевої духовної влади того самого віросповідання. Призначена в такий спосіб особа дотримується всіх правил, устанавлених державою, що тримає в полоні, в інтересах дисципліни та військової безпеки.

Стаття 38

Поважаючи особисті вподобання кожного військовополоненого, держава, що тримає в полоні, сприяє практиці влаштування для військовополонених інтелектуальних, освітніх та оздоровчих занять, спортивних змагань та ігор і вживає заходів, необхідних для їхнього здійснення, шляхом забезпечення їх відповідними приміщеннями та необхідним обладнанням.

Військовополонені повинні мати можливості робити фізичні вправи, зокрема займатися спортом і грати в ігри, та перебувати на свіжому повітрі. Для цього в усіх таборах повинно бути передбачено достатньо відкритих місць.

Глава VI

Дисципліна

Стаття 39

Кожний табір військовополонених безпосередньо підпорядковується відповідальному офіцеру, який входить до складу регулярних збройних сил держави, що тримає в полоні. Такий офіцер повинен мати текст цієї Конвенції; він забезпечує доведення її положень до відома всього персоналу та охорони табору й відповідає, під керівництвом свого уряду, за її застосування.

Військовополонені, за винятком офіцерів, повинні віддавати честь усім офіцерам держави, що тримає в полоні, і виявляти до них зовнішні ознаки поваги, які передбачені статутами, чинними у власних збройних силах.

Військовополонені-офіцери зобов'язані віддавати честь лише старшим за званням офіцерам держави, що тримає в полоні, однак начальнику табору віддавати честь вони зобов'язані незалежно від його звання.

Стаття 40

Носіння відмітних знаків і знаків державної належності, а також нагород дозволяється.

Стаття 41

Текст цієї Конвенції, тексти додатків до неї, а також зміст будь-якої спеціальної угоди, передбаченої в статті 6, викладені мовою військовополонених, вивішують у кожному таборі в місцях, де їх можуть прочитати всі військовополонені. На прохання окремі примірники надають військовополоненим, які не можуть мати доступу до вивішеного примірника.

Будь-які правила, накази, повідомлення та оголошення стосовно поведінки військовополонених повідомляють їм мовою, яку вони розуміють. Такі правила, накази та оголошення вивішують у спосіб, зазначений вище, а копії передають представникові військовополонених. Кожний наказ та кожна команда, призначені для окремих військовополонених, повинні бути віддані мовою, яку вони розуміють.

Стаття 42

Застосування зброї проти військовополонених, зокрема проти тих, які тікають або намагаються здійснити втечу, є надзвичайним заходом, якому завжди повинні передувати попередження, що відповідають обставинам.

Глава VII

Військові звання військовополонених

Стаття 43

Із самого початку бойових дій сторони конфлікту повідомляють одна одній посади та звання всіх осіб, зазначених у статті 4 цієї Конвенції, щоб забезпечити однаковість поводження між військовополоненими, які мають однакові звання. Створені в подальшому посади й звання є предметом подібних повідомлень.

Держава, що тримає в полоні, визнає вищі звання, які були присвоєні військовополоненим і про які було належним чином повідомлено державою, від якої залежать ці військовополонені.

Стаття 44

З офіцерами та військовополоненими, які мають такий самий статус, поводяться з

повагою, належною їхньому званню та віку.

Щоб забезпечити обслуговування в офіцерських таборах, виділяють у достатній кількості військовополонених, які мають інші звання тих самих збройних сил та які по можливості розмовляють тією самою мовою, при цьому до уваги беруть звання офіцерів та військовополонених, які мають такий самий статус. Таких днювальних не зобов'язують виконувати будь-яку іншу роботу.

Усіляко заохочується здійснення нагляду самими офіцерами за харчуванням офіцерів за спільним столом.

Стаття 45

З військовополоненими, які не є офіцерами, та військовополоненими, які мають такий самий статус, поводяться з повагою, належною їхньому званню та віку.

Усіляко заохочується здійснення нагляду самими військовополоненими за харчуванням військовополонених за спільним столом.

Глава VIII

Переміщення військовополонених після їхнього прибуття до табору

Стаття 46

Держава, що тримає в полоні, вирішуючи питання про переміщення військовополонених, бере до уваги інтереси самих військовополонених, зокрема для того, щоб не ускладнити їхньої репатріації.

Переміщення військовополонених завжди здійснюють гуманно й в умовах, не менш сприятливих, ніж ті, в яких здійснюють переміщення військ держави, що тримає в полоні. До уваги завжди беруть кліматичні умови, до яких звикли військовополонені, і умови переміщення в жодному випадку не повинні бути шкідливими для їхнього здоров'я. Держава, що тримає в полоні, під час переміщення забезпечує військовополонених їжею та питною водою в кількості, достатній для підтримання їхнього здоров'я в доброму стані, а також надає їм необхідний одяг, притулок та медичну допомогу. Держава, що тримає в полоні, уживає відповідних запобіжних заходів, особливо у випадку перевезення морем або повітряним шляхом, щоб забезпечити їхню безпеку в ході переміщення, а також складає повний список переміщуваних військовополонених перед їхнім вибуттям.

Стаття 47

Хворих або поранених військовополонених не переміщують доти, доки їхня поїздка не буде загрожувати їхньому одужанню, якщо переміщення не вимагає їхня безпека.

Якщо лінія фронту наближається до табору, то військовополонених, які знаходяться в цьому таборі, не можна переміщувати, якщо їхнє переміщення не може бути здійснене у відповідних умовах безпеки або якщо вони будуть наражатися на більшу небезпеку, коли їх залишать на місці, ніж коли їх будуть переміщувати.

Стаття 48

У випадку переміщення військовополоненим офіційно повідомляють про їхнє вибуття та їхню нову поштову адресу. Такі повідомлення роблять заздалегідь, щоб військовополонені встигли зібрати свої речі та повідомити своїм найближчим родичам.

Їм дозволяють забрати особисті речі, кореспонденцію та посилки, які надійшли на їхню адресу. Вага такого багажу може бути обмежена, якщо цього вимагають обставини переміщення, вагою, яку військовополонений може нормально переносити і яка в жодному випадку не може перевищувати 25 кг на одну особу.

Кореспонденцію та посилки, надіслані на адресу їхнього колишнього табору, пересилають їм без затримки. Начальник табору за погодженням з представником військовополонених уживає будь-яких заходів, необхідних для забезпечення перевезення колективного майна військовополонених та речей, які вони не можуть узяти із собою через обмеження, накладені на

підставі другого абзацу цієї статті.

Витрати на переміщення покриває держава, що тримає в полоні.

Розділ III ПРАЦЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ

Стаття 49

Держава, що тримає в полоні, може використовувати працю військовополонених, які є працездатними, беручи до уваги їхній вік, стать, військове звання та фізичну здатність виконувати певну роботу й маючи на меті, зокрема, підтримання їх у доброму фізичному та психічному стані.

Від унтер-офіцерів, які є військовополоненими, можна вимагати лише виконання роботи наглядового характеру. Унтер-офіцери, від яких цього не вимагають, можуть попросити, щоб їм надали іншу підходящу роботу, яку по можливості для них знаходять.

Якщо офіцери або прирівняні до них особи просять надати їм підходящу роботу, то для них її по можливості знаходять, але за жодних обставин їх не можна примушувати працювати.

Стаття 50

Крім робіт, пов'язаних з керуванням табором, уведенням його в експлуатацію або утриманням і технічним обслуговуванням, військовополонених можна примушувати виконувати лише ті види робіт, які включено до таких класів:

а) сільського господарства;

б) галузей промисловості, пов'язаних з виробництвом або видобутком сировини, а також обробних галузей промисловості, за винятком металургійної, машинобудівної та хімічної промисловості; громадських та будівельних робіт, які не мають воєнного характеру або призначення;

с) транспорту й навантаження-розвантаження матеріальних запасів, які не мають воєнного характеру або призначення;

д) торговельного підприємництва, прикладного мистецтва;

е) побутового обслуговування;

ф) комунальних послуг, які не мають воєнного характеру або призначення.

Якщо викладені вище положення порушено, то військовополоненим дозволяється використовувати своє право на оскарження відповідно до статті 78.

Стаття 51

Для військовополонених повинні бути створені відповідні умови для праці, зокрема стосовно помешкання, харчування, одягу та спорядження; такі умови не повинні бути гіршими, ніж ті, які мають громадяни держави, що тримає в полоні, зайняті на аналогічних роботах; слід також брати до уваги кліматичні умови.

Держава, що тримає в полоні, під час використання праці військовополонених забезпечує належне застосування національного законодавства про охорону праці там, де зайняті військовополонені.

Військовополонені проходять таку попередню підготовку й забезпечуються такими засобами захисту, які відповідають роботі, що вони повинні будуть виконувати, і які подібні до тих, які надаються громадянам держави, що тримає в полоні. За умови виконання положень статті 52 військовополонених дозволяється наражати на звичайну небезпеку, на яку наражаються ці цивільні працівники.

У жодному випадку не можна створювати тяжчі умови праці шляхом уживання дисциплінарних заходів.

Стаття 52

Жодного військовополоненого не дозволяється використовувати для виконання роботи, яка має шкідливий для здоров'я або небезпечний характер, якщо він з власної волі не береться за виконання такої роботи.

Жодному військовополоненому не наказують виконувати роботу, яка виглядала б принизливою для військовослужбовця власних збройних сил держави, що тримає в полоні.

Видалення мін або подібних до них пристроїв вважається небезпечною роботою.

Стаття 53

Тривалість робочого дня військовополонених, включно із часом переїзду до місця виконання роботи й назад, не може бути надмірною й у жодному випадку не повинна перевищувати тривалості робочого дня, дозволеної для цивільних робітників у тому самому районі, які є громадянами держави, що тримає в полоні, і найняті для виконання такої самої роботи.

Військовополоненим у середині робочого дня повинен надаватися відпочинок тривалістю не менше як година. Цей відпочинок буде такий самий, як і відпочинок, на який мають право робітники держави, що тримає в полоні, якщо останній буде мати більшу тривалість. Їм також надають додатково відпочинок тривалістю двадцять чотири години поспіль щотижня, здебільшого в неділю або в день відпочинку, установлений у країні їхнього походження. Крім того, кожному військовополоненому, який пропрацював один рік, надають відпочинок тривалістю вісім днів поспіль, під час якого йому виплачують його винагороду за працю.

Якщо застосовуються такі форми праці, як відрядна робота, це не повинно призводити до надмірного подовження тривалості робочого дня.

Стаття 54

Розмір винагороди за працю військовополонених, установлюють відповідно до положень статті 62 цієї Конвенції.

Військовополоненим, які постраждали внаслідок нещасного випадку на роботі або які захворіли під час або в результаті виконання роботи, надають таку медичну допомогу, якої може вимагати їхній стан. Крім того, держава, що тримає в полоні, видає військовополоненим медичне свідоцтво, яке дозволяє їм подати свої вимоги до держави, від якої вони залежать, і надсилає копію до Центрального агентства у справах військовополонених, передбаченого в статті 123.

Стаття 55

Придатність військовополонених до праці періодично перевіряють шляхом медичних оглядів, принаймні раз на місяць. Під час оглядів особливу увагу приділяють характеру робіт, виконувати які вимагають від військовополонених.

Якщо будь-який військовополонений вважає себе непрацездатним, то йому дозволяють звернутися до медичного персоналу його табору. Терапевти або хірурги можуть рекомендувати звільнити від роботи військовополонених, які, на їхню думку, є непрацездатними.

Стаття 56

Організація робочих загонів та керування ними подібні до організації таборів військовополонених та керування ними.

Кожний робочий загін залишається під контролем табору військовополонених та його частиною в адміністративно-господарському відношенні. Військова влада та начальник зазначеного табору несуть відповідальність під контролем свого уряду за дотримання положень цієї Конвенції в робочих загонах.

Начальник табору веде поточний облік робочих загонів, залежних від його табору, і повідомляє його тим делегатам держави-покровительки, Міжнародного комітету Червоного Хреста або інших організацій, що надають допомогу військовополоненим, які можуть відвідати табір.

Стаття 57

Поводження з військовополоненими, які працюють на приватних осіб, навіть якщо ці останні відповідають за їхню охорону та захист, не повинно бути гіршим, ніж поведження, передбачене цією Конвенцією. Держава, що тримає в полоні, військова влада та начальник

табору, до якого належать такі військовополонені, несуть повну відповідальність за тримання військовополонених, піклування про них, поводження з ними та виплату винагороди за їхню працю.

Такі військовополонені мають право підтримувати зв'язок з представниками військовополонених у таборах, від яких вони залежать.

Розділ IV КОШТИ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ

Стаття 58

Від самого початку бойових дій та до укладення угоди із цього питання з державою-покровительською держава, що тримає в полоні, може встановлювати таку максимальну суму в грошах готівкою чи в будь-якій іншій аналогічній формі, яку військовополоненим дозволяється мати при собі. Будь-яку надлишкову суму, яку вони законно мали при собі та яку в них взяли або вилучили, зараховують на їхній рахунок разом з будь-якими іншими грошовими сумами, які вони здали на зберігання; такі суми не мажуть бути конвертовані в будь-яку іншу валюту без згоди військовополонених.

Якщо військовополоненим дозволено придбавати послуги або речі вжитку за межами табору за готівку, то такі платежі здійснюються військовополоненим особисто або адміністрацією табору, яка відносить їх на рахунки відповідних військовополонених. Держава, що тримає в полоні, встановлює стосовно цього необхідні правила.

Стаття 59

Готівка, яку вилучили у військовополонених згідно зі статтею 18 під час узяття їх у полон та яка є валютою держави, що тримає в полоні, зараховують на їхні окремі рахунки відповідно до положень статті 64 цього розділу.

Суми у валюті держави, що тримає в полоні, одержані в результаті конвертації вилучених у військовополонених у той самий час коштів в іншій валюті, також зараховують у кредит їхніх окремих рахунків.

Стаття 60

Держава, що тримає в полоні, виплачує всім військовополоненим щомісячний такий аванс грошового забезпечення, розмір якого встановлюється конвертацією у валюту зазначеної держави таких сум:

категорія I (полонені, які мають звання, нижче за сержанта) – восьми швейцарських франків; категорія II (сержанти й інші унтер-офіцери або військовополонені, які мають відповідне звання) – дванадцяти швейцарських франків;

категорія III (уоррант-офіцери й офіцери до капітана включно або військовополонені, які мають відповідне звання) – п'ятдесяти швейцарських франків;

категорія IV (майори, підполковники, полковники або військовополонені, які мають відповідне звання) – шістдесяти швейцарських франків;

категорія V (генерали або військовополонені, які мають відповідне звання) – сімдесяти п'яти швейцарських франків.

Однак відповідні сторони конфлікту за допомогою спеціальних угод можуть змінювати розмір авансів грошового забезпечення, що належить військовополоненим зазначених вище категорій.

Крім того якщо зазначені в першій частині суми будуть занадто великими порівняно з грошовим забезпеченням, яке виплачують у збройних силах держави, що тримає в полоні, або якщо з будь-якої причини це буде серйозно обтяжувати державу, що тримає в полоні, то до укладення спеціальної угоди з державою, від якої залежать військовополонені, про зміну зазначених вище сум держава, що тримає в полоні:

а) продовжує зараховувати вкредитрахунків військовополонених суми, зазначені у

викладених вище абзацах;

б) може тимчасово обмежити суму, що виплачують із цих авансів грошового забезпечення військовополоненим для їхнього використання, до сум, які є обґрунтованими, але які для категорії І не можуть бути меншими, ніж сума, яку держава, що тримає в полоні, виплачує особам зі складу власних збройних сил.

Причини будь-яких обмежень повідомляють без затримки державі-покровительці.

Стаття 61

Держава, що тримає в полоні, приймає для роздачі як додаткове грошове забезпечення суми, які держава, від якої залежать військовополонені, може переказувати їм, за умови, що ці суми, які підлягають виплаті, однакові для кожного військовополоненого тієї самої категорії, виплачуються всім військовополоненим цієї категорії, які залежать від цієї держави, і кладуться на їхні окремі рахунки якомога скоріше відповідно до положень статті 64. Це додаткове грошове забезпечення не звільняє державу, що тримає в полоні, від жодного зобов'язання відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 62

Військовополонені одержують безпосередньо від властей, які тримають їх, справедливу винагороду за працю. Розмір винагороди встановлюють ці самі власті, але ніколи він не може бути меншим, ніж чверть швейцарського франка за повний робочий день. Держава, що тримає в полоні, повідомляє військовополоненим, а також державі, від якої вони залежать, через посередника держави-покровительки розмір установленної нею щоденної винагороди за працю.

Власті, які тримають військовополонених, так само виплачують винагороду за працю військовополоненим, яких постійно призначають виконувати обов'язки або займатися кваліфікованими чи напівкваліфікованими справами у зв'язку з управлінням таборами, їхнім облаштуванням чи ремонтом, а також військовополоненим, яким наказують виконувати обов'язки духовного або медичного персоналу в інтересах їхніх товаришів.

Винагорода за працю представника військовополонених, його помічників, якщо такі є, виплачується з фонду, що поповнюється від прибутків військової крамниці. Розмір такої винагороди встановлюється представником військовополонених і затверджується начальником табору. Якщо такого фонду не існує, то власті, які тримають у полоні, виплачують цим військовополоненим справедливу винагороду за їхню працю.

Стаття 63

Військовополоненим дають дозвіл на одержання грошових переказів, адресованих їм особисто, або колективних грошових переказів.

Кожний військовополонений має право розпоряджатися кредитним сальдо свого рахунку, передбаченого наступною статтею, у рамках, установлених державою, яка тримає в полоні і яка на прохання здійснює такі виплати. За умови дотримання фінансових та валютних обмежень, які держава, що тримає в полоні, вважає необхідними, військовополонені можуть також здійснювати платежі за кордоном. У цьому випадку платежам, які військовополонені здійснюють на користь своїх утриманців, віддається перевага.

У будь-якому випадку військовополонені можуть, якщо держава, від якої вони залежать, дає на це згоду, робити розпорядження про здійснення виплат у своїй країні таким чином: держава, що тримає в полоні, надсилає зазначеній вище державі через державу-покровительку авізо, яке містить усю необхідну інформацію про військовополонених, одержувачів грошей, а також суму платежу, виражену у валюті держави, що тримає в полоні. Зазначене авізо підписують військовополонені та візує начальник табору. Держава, що тримає в полоні, записує відповідну суму на рахунок військовополоненого. Дебетовані таким чином суми держава, що тримає в полоні, зараховує в кредит держави, від якої залежать військовополонені.

Для застосування зазначених вище положень держава, що тримає в полоні, може

скористатися типовими правилами, які викладено в додатку V до цієї Конвенції.

Стаття 64

Держава, що тримає в полоні, відкриває на кожного військовополоненого рахунок, який містить відомості, принаймні, про таке:

1. Суми, які належить виплатити військовополоненому, або ті, які він одержав як аванс у рахунок грошового забезпечення, плату за працю або з інших джерел; суми у валюті держави, що тримає в полоні, вилучені у військовополоненого; а також суми, вилучені у військовополоненого та конвертовані на його прохання у валюту зазначеної держави;

2. Кошти, видані військовополоненому готівкою, або в іншому аналогічному вигляді; виплати, здійснені від його імені та на його прохання; суми, переказані відповідно до третього абзацу статті 63.

Стаття 65

Біля кожного запису в рахунку військовополоненого ставляться підпис чи ініціали військовополоненого або довіреної особи, яка діє від його імені.

Військовополоненим завжди надають достатні можливості для ознайомлення зі станом своїх рахунків і для одержання копій цих рахунків, які також можуть бути перевірені представниками держави-покровительки під час відвідування ними табору.

Коли військовополонених переводять з одного табору до іншого, їхні особові рахунки супроводжують їх. У випадку передачі військовополонених від однієї держави, що тримає в полоні, до іншої, грошові суми, які їм належать, не конвертовані у валюту держави, що тримає в полоні, супроводжують їх також. На всі інші кошти, які залишаються на кредиті їхніх рахунків, вони одержують свідоцтво.

Заінтересовані сторони конфлікту можуть домовитися про повідомлення одна одній через визначені проміжки часу за посередництвом держави-покровительки даних про кошти, які є на рахунках військовополонених.

Стаття 66

Після закінчення перебування в полоні внаслідок звільнення військовополоненого або його репатріації, держава, що тримає в полоні, видає йому документ, підписаний уповноваженим на те офіцером цієї держави, із зазначенням кредитного сальдо, яке належить військовополоненому на той час. Держава, що тримає в полоні, також надсилає через державу-покровительку урядові, від якого залежать військовополонені, списки, що містять усі належні дані про всіх військовополонених, перебування яких у полоні закінчилося у зв'язку з репатріацією, звільненням, утечею або смертю чи в будь-який інший спосіб, зазначивши розмір їхнього кредитного сальдо. Кожний аркуш таких списків засвідчує вповноважений представник держави, що тримає в полоні.

Будь-яке із зазначених вище положень цієї статті, може бути змінене за взаємною згодою будь-яких двох сторін конфлікту.

Держава, від якої залежить військовополонений, несе відповідальність за врегулювання з ним кредитного сальдо, яке йому належить від держави, що тримала в полоні, після закінчення строку його перебування в полоні.

Стаття 67

Аванси в рахунок грошових виплат, які видаються військовополоненим відповідно до статті 60, вважаються авансами, виданими від імені держави, від якої вони залежать. Такі аванси в рахунок грошових виплат, так само, як і виплати, що їх зазначена держава здійснює відповідно до третього абзацу статті 63 та статті 68, є предметом погодження між заінтересованими державами після закінчення бойових дій.

Стаття 68

Будь-яку вимогу військовополоненого стосовно компенсації у зв'язку з каліцтвом чи

інвалідністю, що пов'язані з його працею, надсилають до держави, від якої залежить військовополонений, через державу-покровительку. Відповідно до статті 54, держава, що тримає в полоні, в усіх випадках видає військовополоненому документ, в якому зазначаються: характер каліцтва чи інвалідності, обставини, за яких це трапилося, та дані про медичне лікування чи госпіталізацію, які йому надавалися. Цей документ підписує вповноважений офіцер держави, що тримає в полоні, а медичні дані засвідчує лікар медичної служби.

Будь-які вимоги військовополоненого стосовно компенсації за особисті речі, гроші або цінності, конфісковані в нього державою, що тримає в полоні, у порядку, передбаченому статтею 18, і не повернуті йому під час його репатріації, або стосовно компенсації за збитки, що їх, як уважає військовополонений, він зазнав з вини держави, що тримає в полоні, чи будь-якого з її представників, також надсилають державі, від якої залежить військовополонений. Проте всі особисті речі, необхідні для військовополонених під час їхнього перебування в полоні, замінюють за рахунок держави, що тримає в полоні. Держава, що тримає в полоні, в усіх випадках видає їм документ, підписаний уповноваженим офіцером, із зазначенням причин, з яких ці речі, гроші або цінності не були повернуті. Копію такого документа надсилають державі, від якої залежить військовополонений, через Центральне агентство у справах військовополонених, зазначене в статті 123.

Розділ V

ЗВ'ЯЗОК ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ІЗ ЗОВНІШНІМ СВІТОМ

Стаття 69

Одразу після того, як військовополонені потрапляють під її владу, держава, що тримає в полоні, повідомляє як самим військовополоненим, так і державам, від яких вони залежать, за посередництвом держави-покровительки, заходи, ужиті на виконання положень цієї частини. Вона також повідомляє заінтересованим сторонам про будь-які зміни цих заходів.

Стаття 70

Кожному військовополоненому відразу після взяття в полон або не пізніше, ніж через тиждень після прибуття до табору, навіть якщо це транзитний табір, а також у випадку хвороби або переведення до госпіталю чи до іншого табору, надають можливість надіслати безпосередньо своїй родині, з одного боку, а з іншого – до Центрального агентства у справах військовополонених, зазначеного в статті 123, поштову картку, написану, якщо це можливо, за зразком, наведеним у додатку до цієї Конвенції, з інформацією про взяття в полон, про стан свого здоров'я та поштову адресу. Такі картки надсилають якомога швидше, їхнє відправлення не можна затримувати під будь-яким приводом.

Стаття 71

Військовополоненим дозволено як надсилати, так й одержувати листи й поштові картки. Якщо держава, що тримає в полоні, визнає за необхідне обмежити кількість листів і поштових карток, що їх надсилає кожний військовополонений, це не повинно бути менше двох листів і чотирьох поштових карток на місяць без урахування карток з повідомленням про взяття в полон, передбачених у статті 70, написаних, якщо це можливо, за зразком, наведеним у додатку до цієї Конвенції. Інші обмеження можуть бути застосовані лише у випадку, коли держава-покровителька має підстави вважати, що це відповідає інтересам самих військовополонених, з огляду на труднощі перекладу, на які натрапить держава, що тримає в полоні, через неможливість залучення достатньої кількості кваліфікованих перекладачів для цензурування кореспонденції. Якщо необхідно обмежити кореспонденцію, адресовану військовополоненим, таке рішення може бути винесене лише державою, від якої залежать військовополонені, по можливості, на прохання держави, що тримає в полоні. Такі листи й поштові картки пересилають самим швидким способом, який є у держави, що тримає в полоні; забороняється невідправлення або затримування відправлення їх як дисциплінарне стягнення.

Військовополоненим, які тривалий час не одержують відомостей від родини, або не мають можливості листуватися з нею у звичайний спосіб, так само як і військовополоненим, що перебувають на великій відстані від своїх домівок, дозволяється надсилати телеграми, вартість яких або заносять на дебет їхнього рахунку, який має держава, що тримає в полоні, або сплачують вони самі грошми, що є в їхньому розпорядженні. Військовополонені також користуються такою можливістю у випадку нагальної потреби.

Як загальне правило кореспонденція військовополонених ведеться їхньою рідною мовою. Сторони конфлікту можуть дозволити листування також іншими мовами.

Мішки з кореспонденцією військовополонених повинні бути ретельно опечатані, позначені етикетками з точним описом їхнього вмісту та надіслані на адресу поштового відділення місця призначення.

Стаття 72

Військовополонені мають право одержувати поштою чи будь-якими іншими способами посилки, індивідуальні та колективні, які містять, зокрема, продукти харчування, одяг, медикаменти й предмети релігійного, освітнього або розважального характеру, які можуть задовольнити їхні потреби, зокрема книжки, предмети культу, наукове обладнання, екзаменаційні білети, музичні інструменти, спортивний інвентар і матеріали, що дозволяють військовополоненим продовжувати навчання або займатися мистецькою діяльністю.

Ці посилки в жодному випадку не звільняють державу, що тримає в полоні, від зобов'язань, які вона має відповідно до цієї Конвенції.

Єдиними обмеженнями стосовно цих посилок можуть бути лише ті, які будуть запропоновані державою-покровителькою в інтересах самих військовополонених або Міжнародним комітетом Червоного Хреста чи іншою організацією, яка надає допомогу військовополоненим – це стосується лише власних поштових відправлень військовополонених – у випадках надзвичайного перевантаження транспорту або системи зв'язку.

Умови відправлення індивідуальних та колективних посилок стають, якщо це необхідно, предметом спеціальних угод між заінтересованими державами, які в жодному випадку не можуть затримувати надходження до військовополонених посилок допомоги. Книжки не можна укласти до посилок з продуктами харчування та одягом. Медикаменти, як правило, пересилають у колективних посилках.

Стаття 73

За відсутності спеціальних угод між заінтересованими державами про порядок одержання та розподілу колективних посилок допомоги, застосовують додані до цієї Конвенції правила стосовно колективних посилок.

Названі вище спеціальні угоди в жодному випадку не обмежують прав представників військовополонених на одержання ними колективних посилок, призначених для військовополонених, на розподіл та на розпорядження ними в інтересах військовополонених.

Ці угоди не обмежують також права контролювати розподіл колективних посилок серед адресатів, яке мають представники держави-покровительки, Міжнародного комітету Червоного Хреста чи будь-якої іншої організації, що надає допомогу військовополоненим та відповідає за відправку колективних посилок.

Стаття 74

Усі посилки допомоги, призначені для військовополонених, звільняються від митних та інших зборів.

Кореспонденція, посилки допомоги та дозволені грошові перекази, адресовані військовополоненим, або ті, які вони надсилають поштою чи безпосередньо, або через Довідкове бюро, зазначене в статті 122, або через Центральне агентство у справах військовополонених, зазначене в статті 123, звільняються від усіх поштових зборів, як у країнах відправлення та

призначення, так й у проміжних країнах.

Витрати з пересилки призначених для військовополонених посилок допомоги, які через свою вагу або з будь-якої іншої причини не можуть бути відправлені їм поштою, несе держава, що тримає в полоні, на всіх контрольованих нею територіях. Інші держави – учасниці Конвенції несуть витрати з пересилки на власних територіях.

За відсутності спеціальних угод між заінтересованими Сторонами, витрати з пересилки таких посилок, що не підпадають під дію зазначених вище пільг, сплачує сам відправник.

Високі Договірні Сторони намагаються зменшити, наскільки це можливо, тарифи на телеграми, які надсилають військовополонені або які надсилають їм.

Стаття 75

У випадку, коли військові операції перешкоджають заінтересованим державам виконувати покладений на них обов'язок забезпечувати транспортування посилок, зазначених у статтях 70, 71, 72 та 77, заінтересовані держави-покровительки, Міжнародний комітет Червоного Хреста чи будь-яка інша організація, що її визнають сторони конфлікту, може взяти на себе забезпечення транспортування цих посилок відповідними засобами (залізницею, вантажними машинами, кораблями, чи літаками тощо). Із цією метою Високі Договірні Сторони намагаються надати ці транспортні засоби та дозволити їхній рух, зокрема, видаючи необхідні охоронні свідоцтва.

Ці транспортні засоби можна також використовувати для транспортування:

а) кореспонденції, списків та звітів, якими обмінюються Центральне агентство у справах військовополонених, зазначене в статті 123, та Національне бюро, зазначене в статті 122;

б) кореспонденції та звітів стосовно військовополонених, якими держава-покровителька, Міжнародний комітет Червоного Хреста чи будь-яка інша організація, яка надає допомогу військовополоненим, обмінюються або зі своїми представниками, або зі сторонами конфлікту.

Ці положення жодним чином не обмежують права будь-якої сторони конфлікту організувати інші транспортні засоби, якщо вона вважає за потрібне, і не перешкоджають видачі перепусток на взаємно погоджених умовах.

За відсутності спеціальних угод, витрати, пов'язані з використанням таких засобів транспортування, несуть пропорційно сторони конфлікту, чії громадяни користуються такими послугами.

Стаття 76

Цензурування кореспонденції, яку надсилають або одержують військовополонені, здійснюють якомога швидше. Цензурування кореспонденції здійснюють лише держава-відправник і держава-одержувач, при цьому кожна з них здійснює цензурування лише раз.

Огляд посилок, призначених для військовополонених, не може здійснюватися в таких умовах, які можуть піддати псуванню товари, що в них знаходяться; за винятком посилок з друкованими або письмовими матеріалами, огляд здійснюється в присутності адресата або його товариша, який також є військовополоненим і якого він уповноважив належним чином. Вручення військовополоненим посилок, індивідуальних та колективних, не може затримуватися під приводом труднощів, пов'язаних із цензурою.

Будь-який наказ про заборону листування, який видають сторони конфлікту з політичних чи військових міркувань, може бути лише тимчасовим, а строк його чинності – якомога коротшим.

Стаття 77

Держави, що тримають у полоні, забезпечують усі можливості для передачі за посередництвом держави-покровительки або Центрального агентства у справах військовополонених, зазначеного в статті 123, актів, паперів та документів, які надсилаються військовополоненим або які надсилають військовополонені, зокрема доручень і заповітів.

У всіх випадках вони сприяють укладанню та виконанню цих документів від імені

військовополонених, зокрема дозволяють їм консультиватися з юристом та вживають заходів для забезпечення засвідчення підписів військовополонених.

Розділ VI

ВІДНОСИНИ МІЖ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ ТА ВЛАСТЯМИ

Глава I

Скарги військовополонених на умови полону

Стаття 78

Військовополонені мають право подавати військовим властям, від яких вони залежать, клопотання стосовно умов полону, яким їх піддають.

Вони також мають необмежене право звертатися через довірену особу чи, якщо вони вважають це необхідним, безпосередньо до представників держав-покровительок, щоб звернути їхню увагу на будь-які питання, з яких вони можуть мати скарги на свої умови полону.

Ці клопотання та скарги не обмежуються й не розглядаються як частина квоти кореспонденції, зазначеної в статті 71. Вони повинні бути передані негайно. Навіть якщо вони визнані необґрунтованими, вони не можуть зумовлювати жодного покарання.

Довірені особи військовополонених можуть періодично надсилати представникам держав-покровительок доповіді про становище в таборах та потреби військовополонених.

Глава II

Представники військовополонених

Стаття 79

У всіх місцях, де перебувають військовополонені, за винятком місць, де є офіцери, військовополонені вільно, шляхом таємного голосування, обирають кожні шість місяців, а також у випадку наявності вакансій, представників військовополонених, яким доручається представляти їх перед військовими властями, державами-покровительками, Міжнародним комітетом Червоного Хреста й будь-якою іншою організацією, яка може допомагати їм. Ці представники військовополонених мають право бути переобраними.

У таборах для офіцерів та прирівняних до них осіб або в змішаних таборах представником військовополонених табору визнається офіцер, який є старшим за званням серед військовополонених. У таборах для офіцерів йому допомагають один чи більше консультантів, обраних офіцерами; у змішаних таборах його помічників обирають військовополонені, що не є офіцерами, зі свого середовища.

У трудових таборах для військовополонених розміщують військовополонених офіцерів того самого громадянства, щоб вони виконували адміністративні функції, покладені на військовополонених. Ці офіцери можуть бути обрані як представники військовополонених згідно з першим абзацом цієї статті. У такому випадку помічники представників військовополонених обираються з-поміж військовополонених, які не є офіцерами.

Кожний обраний представник військовополонених перед тим, як почати виконувати свої обов'язки, повинен бути затверджений державою, що тримає в полоні. Якщо держава, що тримає в полоні, відмовляється затвердити військовополоненого, обраного його товаришами, вона повинна повідомити державі-покровительці причину такої відмови.

В усіх випадках громадянство, мова та звичаї представника військовополонених повинні бути такими, як громадянство, мова та звичаї військовополонених, яких він представляє. Отже, військовополонені, що розподілені по різних секторах табору відповідно до їхнього громадянства, мови та звичаїв, мають у кожному секторі свого представника відповідно до викладених вище абзаців.

Стаття 80

Представники військовополонених підтримують фізичне, духовне та інтелектуальне благополуччя військовополонених.

Зокрема, у випадках, коли військовополонені вирішать організувати серед себе систему взаємодопомоги, ця організація буде належати до компетенції представника військовополонених на додаток до спеціальних обов'язків, покладених на нього іншими положеннями цієї Конвенції.

Представники військовополонених не несуть відповідальності лише з причини їхніх обов'язків за будь-які правопорушення, скоєні військовополоненими.

Стаття 81

Представників військовополонених не примушують виконувати будь-яку іншу роботу, якщо через це буде утруднене виконання їхніх обов'язків.

Представники військовополонених можуть призначати потрібних їм помічників зі складу військовополонених. Їм надаються всі практичні можливості, зокрема певна свобода пересування, необхідна для виконання їхніх обов'язків (відвідання робочих команд, одержання посилок допомоги тощо).

Представникам військовополонених дозволено відвідувати приміщення, в яких тримають військовополонених, а кожний військовополонений має право безперешкодно консультуватися зі своїм представником військовополонених.

Представникам військовополонених також надають усі можливості для обміну інформацією за допомогою пошти й телеграфу з властями, які тримають у полоні, з державами-покровительками, з Міжнародним комітетом Червоного Хреста та їхніми представниками, зі змішаними медичними комісіями, а також з організаціями, які надають допомогу військовополоненим. Представники військовополонених з робочих команд користуються такими самими можливостями стосовно обміну інформацією з представниками військовополонених основного табору. Такі обміни інформацією не є обмеженими й не вважаються частиною квоти, зазначеної в статті 71.

Тим представникам військовополонених, яких переміщують до іншого місця, дають відповідний час, щоб вони ознайомили своїх наступників з поточними справами.

У випадку усунення представника військовополонених про причини цього повідомляють державі-покровительці.

Глава III

Кримінальні й дисциплінарні санкції

I

Загальні положення

Стаття 82

Військовополонений підпорядковується законам, статутам і наказам, які є чинними у збройних силах держави, що тримає в полоні; остання є виправданою в уживанні юридичних або дисциплінарних заходів стосовно будь-якого скоєного військовополоненим порушення таких законів, статутів або наказів. Однак не дозволяються будь-яке судочинство або санкції, які суперечать положенням цієї глави.

Якщо будь-який закон, статут чи наказ держави, що тримає в полоні, визначає дії, учинені військовополоненим, як карані, тоді як такі самі дії не були б караними, якби їх здійснила особа зі складу військ держави, що тримає в полоні, то такі дії спричиняють лише дисциплінарні стягнення.

Стаття 83

Під час вирішення питання про те, якими – судовими чи дисциплінарними – повинні бути процесуальні дії стосовно правопорушення, що, як стверджується, учинене військовополоненим, держава, що тримає в полоні, забезпечує таке становище, при якому компетентні органи виявляють якомога більшу поблажливість і вживають, по можливості, дисциплінарних, а не судових заходів.

Стаття 84

Військовополоненого судить лише військовий суд, якщо чинне законодавство держави, що тримає в полоні, не містить чітко викладеного дозволу цивільним судам судити особу зі складу збройних сил держави, що тримає в полоні, за такий самий злочин, що, як стверджується, був скоєний військовополоненим.

За жодних обставин військовополоненого не може судити будь-який суд, який не надає необхідних загально визнаних гарантій незалежності й безсторонності й, зокрема, судова процедура якого не забезпечує підсудному прав та засобів захисту, передбачених у статті 105.

Стаття 85

Військовополонені, яких переслідують судовим порядком відповідно до законодавства держави, що тримає в полоні, за діяння, учинені ними до взяття в полон, користуються, навіть у випадку засудження, пільгами цієї Конвенції.

Стаття 86

Жодний військовополонений не може бути покараний більше одного разу за одне й те саме діяння або за одним і тим самим обвинуваченням.

Стаття 87

Військові власті й суди держави, що тримає в полоні, не можуть застосовувати до військовополонених будь-яких інших покарань, крім тих, які передбачено за такі самі правопорушення для осіб зі складу збройних сил зазначеної держави, які вчинили такі самі діяння.

Під час призначення покарання військові суди або власті держави, що тримає в полоні, максимально враховують той факт, що підсудний, не будучи громадянином держави, що тримає в полоні, не пов'язаний з нею жодним обов'язком бути вірним їй і що він знаходиться під її владою внаслідок обставин, не залежних від його волі. Зазначені суди чи військові власті мають можливість пом'якшити покарання, призначене за правопорушення, в якому обвинувачують військовополоненого, і, отже, не зобов'язані дотримуватися передбаченого законом мінімуму цього покарання.

Будь-які колективні покарання за індивідуальні діяння, тілесні покарання, тримання в приміщеннях без денного світла та взагалі будь-які види тортур або прояви жорстокості заборонено.

Держава, що тримає в полоні, не може позбавити жодного військовополоненого його звання або можливості носити відмітні знаки.

Стаття 88

До офіцерів, унтер-офіцерів та солдатів, які є військовополоненими й відбувають дисциплінарне стягнення або кримінальне покарання, не застосовується більш суворий режим, ніж той, який застосовується у випадку накладення такого самого стягнення або покарання на осіб, які мають такі самі звання, із числа збройних сил держави, що тримає в полоні.

Жінок-військовополонених не засуджують до більш суворих покарань і не застосовують до них більш суворого режиму під час відбування покарання, ніж до тих жінок зі складу збройних сил держави, що тримає в полоні, які відбувають покарання за таке саме порушення.

У жодному випадку жінок-військовополонених не засуджують до більш суворого покарання і не застосовують до них більш суворого режиму під час відбування покарання, ніж режим, що його застосовують у випадку покарання за аналогічні правопорушення чоловіків зі складу збройних сил держави, що тримає в полоні.

Після відбування військовополоненими накладених на них дисциплінарних стягнень або кримінальних покарань з ними не поведуться інакше, ніж з іншими військовополоненими.

II

Дисциплінарні стягнення

Стаття 89

На військовополонених накладають такі дисциплінарні стягнення:

1. Штраф у розмірі не більше 50% авансу в рахунок грошового забезпечення й оплати за роботу, які в іншому випадку військовополонений одержав би відповідно до положень статей 60 та 62 протягом строку, що не перевищує 30 днів.
2. Позбавлення пільг, наданих додатково до передбачених цією Конвенцією.
3. Позачергові наряди тривалістю не більше двох годин на день.
4. Арешт.

Зазначене в пункті 3 стягнення до офіцерів не застосовують.

У жодному випадку дисциплінарні стягнення не повинні бути негуманними, жорстокими або небезпечними для життя військовополонених.

Стаття 90

Тривалість одного покарання в жодному випадку не може перевищувати 30 днів. Будь-який строк перебування військовополоненого під вартою в очікуванні слухання у справі про дисциплінарне порушення або винесення вироку чи дисциплінарного стягнення віднімається від загального строку покарання, призначеного військовополоненому.

Передбачений вище максимальний строк, що становить 30 днів, не може бути перевищений, навіть якщо військовополонений є відповідальним за кілька порушень у той самий час, коли йому призначають строк покарання, незалежно від того, чи ці порушення пов'язані між собою, чи ні.

Період між моментом винесення рішення про накладення дисциплінарного стягнення й до його виконання не перевищує одного місяця.

Коли на військовополоненого накладають нове дисциплінарне стягнення, тоді між виконанням будь-яких двох стягнень повинно минути, принаймні, три доби, якщо тривалість одного з них становить десять чи більше днів.

Стаття 91

Утеча військовополоненого вважається такою, що вдалась, якщо:

1. Він приєднався до збройних сил держави, від якої він залежить, або до збройних сил союзної з нею держави.
2. Він залишив територію, яка перебуває під контролем держави, що тримає в полоні, або союзної з нею держави.
3. Він потрапив на судно, яке плаває під прапором держави, від якої він залежить, або союзної з нею держави, що перебуває в територіальних водах держави, що тримає в полоні, за умови, що це судно не знаходиться під контролем останньої.

Військовополонені, які після втечі, удалої в значенні цієї статті, знову потрапляють у полон, не несуть будь-якого покарання за попередню втечу.

Стаття 92

Військовополонений, який намагається втекти і якого спіймано до здійснення втечі, удалої в значенні статті 91, підлягає за цю дію лише дисциплінарному стягненню, навіть у випадку рецидиву.

Спійманого військовополоненого без зволікання передають відповідним військовим властям.

Однак незважаючи на четвертий абзац статті 88, військовополонені, покарані внаслідок невдалої втечі, можуть бути піддані особливому нагляду. Такий нагляд не повинен негативно впливати на стан їхнього здоров'я, повинен здійснюватися в таборі для військовополонених і не повинен спричиняти позбавлення жодної з гарантій, наданих їм цією Конвенцією.

Стаття 93

Втеча або спроба втечі, навіть якщо це повторне порушення, не вважається обставиною, що обтяжує відповідальність, військовополонений притягається до суду за правопорушення, яке він учинив під час втечі або спроби втечі.

Згідно з принципом, викладеним у статті 83, правопорушення, які вчинені військовополоненими з єдиною метою полегшити собі втечу і які не спричиняють жодних насильницьких дій проти життя або здоров'я, наприклад злочини проти суспільної власності, крадіжка без наміру збагатитися, виготовлення або використання фальшивих документів, носіння цивільного одягу, спричиняють лише дисциплінарні стягнення.

На військовополонених, які є співучасниками втечі або спроби втечі, накладають за це лише дисциплінарне стягнення.

Стаття 94

Якщо військовополоненого, який здійснив утечу, спіймано, то про повідомляють державі, від якої він залежить, у порядку, передбаченому статтею 122, якщо раніше було повідомлено про його втечу.

Стаття 95

Військовополонений, якого обвинувачують у порушенні дисципліни, не підлягає ув'язненню до слухання справи, якщо особа зі складу збройних сил держави, що тримає в полоні, підлягала б такому ув'язненню, якби її обвинуватили в скоєнні подібного порушення, або якщо це є необхідним в інтересах підтримання порядку й дисципліни в таборі.

Будь-який строк, протягом якого військовополонений є ув'язненим, чекаючи розгляду порушення дисципліни, зменшують до абсолютного мінімуму, і він не може перевищувати 14 днів.

Положення статей 97 та 98 цієї глави застосовуються до військовополонених, які є ув'язненими, чекаючи розгляду порушень дисципліни.

Стаття 96

Дії, які є порушенням дисципліни, розслідують негайно.

Без завдання шкоди компетенції судів та вищих військових властей дисциплінарне стягнення може бути накладене лише офіцером, який має дисциплінарні повноваження як начальник табору, або відповідальним офіцером, який його заміщає або якому він передав свої дисциплінарні повноваження.

У жодному випадку такі повноваження не можуть бути передані військовополоненому або не можуть здійснюватися військовополоненим.

До винесення рішення про накладення будь-якого дисциплінарного стягнення обвинуваченому надають точну інформацію про порушення, в яких його обвинувачують, та дають можливість пояснити свою поведінку й захищатися. Йому дозволяється, зокрема, викликати свідків та за необхідності вдаватися до послуг кваліфікованого перекладача. Рішення повідомляють обвинуваченому військовополоненому та представнику військовополонених.

Начальник табору веде реєстр накладених дисциплінарних стягнень; цей реєстр є відкритим для перевірки представниками держави-покровительки.

Стаття 97

Військовополонених за жодних обставин не переводять для відбуття дисциплінарних стягнень до пенітенціарних установ (в'язниць, каторжних в'язниць, тюрем для засуджених злочинців тощо).

Усі приміщення для відбування дисциплінарних стягнень повинні відповідати санітарним вимогам, викладеним у статті 25. Відповідно до статті 29 військовополонений, що відбуває дисциплінарне стягнення, повинен мати змогу додержуватися особистої гігієни.

Офіцерів та осіб, що мають такий самий статус, не тримають в одних і тих самих

приміщеннях з унтер-офіцерами чи рядовими.

Жінок-військовополонених, які відбувають дисциплінарні стягнення, тримають у приміщеннях окремо від чоловіків-військовополонених і під безпосереднім наглядом жінок.

Стаття 98

Військовополонений, який відбуває дисциплінарне стягнення у формі тримання під арештом, продовжує користуватися перевагами, що передбачені положеннями цієї Конвенції, крім тих, які є не застосовними через сам факт тримання під арештом. Військовополоненого в жодному випадку не позбавляють переваг, передбачених статтями 78 та 126.

Військовополонений, на якого накладено дисциплінарне стягнення, не може бути позбавлений привілеїв, закріплених за його званням.

Військовополоненим, на яких накладено дисциплінарне стягнення, дозволено щоденно робити фізичні вправи та перебувати на свіжому повітрі протягом не менше двох годин.

Їм дозволено, на їхнє прохання, щоденно проходити медичний огляд. Вони отримують необхідну за станом їхнього здоров'я медичну допомогу, а за необхідності їх переводять до табірної лазарету чи до госпіталю.

Їм дозволено читати й писати, а також надсилати та одержувати листи. Проте видачу їм посилок та грошових переказів може бути відкладено до завершення покарання; протягом цього часу посилки знаходяться в розпорядженні представника військовополонених, який передає до лазарету швидкопсувні речі, що знаходяться в таких посилках.

III

Судовий процес

Стаття 99

Жодного військовополоненого не можна передавати до суду або засуджувати за дію, яка не заборонена законодавством держави, що тримає в полоні, або міжнародним правом, чинним на момент здійснення цієї дії.

Не можна чинити будь-якого морального чи фізичного тиску на військовополоненого, щоб примусити його визнати себе винним у порушенні, в якому його обвинувачують.

Жодного військовополоненого не можна визнати винним, якщо йому не було надано можливості захищатися в суді та допомоги кваліфікованого захисника чи консультанта.

Стаття 100

Військовополоненим та державам-покровителькам якомога швидше повідомляють про правопорушення, за які передбачено смертну кару законодавством держави, що тримає в полоні.

У подальшому за жодне інше правопорушення не може бути встановлено смертної кари без згоди на це держави, від якої залежать військовополонені.

Смертний вирок військовополоненому виносять лише у випадку, коли відповідно до другого абзацу статті 87 увагу суду було звернено на той факт, що, оскільки підсудний не є громадянином держави, що тримає в полоні, він не пов'язаний з нею обов'язком бути вірним їй і що він знаходиться під її владою внаслідок обставин, не залежних від його волі.

Стаття 101

Якщо військовополоненому винесено смертний вирок, то його не виконують до закінчення строку, що становить, принаймні, шість місяців з дати одержання державою-покровителькою за зазначеною нею адресою докладного повідомлення, передбаченого в статті 107.

Стаття 102

Вирок стосовно будь-якого військовополоненого вважається законним лише тоді, коли його виносять ті самі суди й за тією самою процедурою, що встановлені для осіб зі складу збройних сил держави, що тримає в полоні, та, крім того за умови дотримання положень цієї глави.

Стаття 103

Судові розслідування стосовно військовополоненого проводять настільки швидко, наскільки це дозволяють обставини, й так, щоб судовий процес відбувся якомога скоріше. Військовополоненого, який очікує суду, не тримають під вартою, якщо такий самий захід не застосували б до особи зі складу збройних сил держави, що тримає в полоні, якби вона обвинувачувалася в подібному порушенні, або якщо це є необхідним в інтересах національної безпеки. За жодних обставин тримання під арештом не перевищує тримісячного строку.

Будь-який період перебування військовополоненого під вартою в очікуванні суду віднімають від загального строку покарання, призначеного військовополоненому, та беруть до уваги під час винесення вироку.

Положення статей 97 та 98 цієї глави застосовують до військовополоненого під час його перебування під вартою в очікуванні суду.

Стаття 104

У будь-якому випадку, коли держава, що, тримає в полоні, прийняла рішення розпочати судовий процес проти військовополоненого, вона повідомляє про це державі-покровительці якомога швидше, принаймні за три тижні до початку суду. Відлік цього тритижневого строку починається з дня одержання державою-покровителькою такого повідомлення за адресою, яку вона попередньо повідомила державі, що тримає в полоні.

Зазначене повідомлення містить таку інформацію:

1. Прізвище та ім'я військовополоненого, його звання, армійський, полковий, особовий чи серійний номер, дату народження, професію, якщо вона є.
2. Місце інтернування або ув'язнення.
3. Детальний виклад обвинувачення чи обвинувачень, висунутих військовополоненому, із зазначенням застосованих юридичних положень закону.
4. Найменування суду, який буде слухати справу, а також дату й місце, призначені для початку судового слухання.

Таке саме повідомлення держава, що тримає в полоні, надсилає представнику військовополонених.

Якщо до початку судового слухання не подано доказів, що держава-покровителька, військовополонений та відповідний представник військовополонених одержали зазначене вище повідомлення, принаймні, за три тижні до початку судового слухання, то судове слухання не може бути проведене й повинно бути відкладене.

Стаття 105

Військовополонений має право користуватися допомогою одного зі своїх товаришів-полонених, мати захист кваліфікованого адвоката або радника на власний вибір, викликати до суду свідків, та, якщо він вважає це необхідним, користуватися послугами компетентного перекладача. Держава, що тримає в полоні, інформує його про ці права завчасно, до початку слухання справи.

Якщо військовополонений не вибрав собі захисника, то держава-покровителька знаходить йому адвоката, маючи для цього у своєму розпорядженні, принаймні, один тиждень. На прохання держави-покровительки, держава, що тримає в полоні, передає їй список кваліфікованих осіб, які можуть забезпечити захист. У випадку, коли ні військовополонений, ні держава-покровителька не вибрали захисника, держава, що тримає в полоні, призначає кваліфікованого адвоката для здійснення захисту.

Адвокат, який здійснює захист від імені військовополоненого, має у своєму розпорядженні, принаймні, два тижні до початку слухання справи, а також необхідні можливості для підготовки захисту обвинуваченого. Він може, зокрема, вільно відвідувати обвинуваченого та розмовляти з ним без свідків. Він може також розмовляти з усіма свідками захисту, зокрема з

військовополоненими. Йому надаються такі можливості до закінчення строку оскарження вироку.

За певний, достатньо тривалий час до початку слухання справи, обвинувачений військовополонений одержує мовою, яку він розуміє, подробиці обвинувачення, а також ті документи, які зазвичай доводять до відома обвинуваченого згідно із законами, які є чинними у збройних силах держави, що тримає в полоні. Таку саму інформацію за тих самих обставин передають адвокату, який здійснює захист від імені військовополоненого.

Представники держави-покровительки мають правобути присутніми під час розгляду справи, якщо у виключних випадках справу не розглядають на закритому засіданні в інтересах державної безпеки. У таких випадках держава, що тримає в полоні, повідомляє про це відповідним чином державі-покровительці.

Стаття 106

Кожний військовополонений так само, як й особи зі складу збройних сил держави, що тримає в полоні, має право подавати апеляційну чи касаційну скаргу на будь-який винесений йому вирок або прохати перегляду справи. Йому надають повну інформацію про його право на оскарження вироку та про строк, протягом якого він може це зробити.

Стаття 107

Інформацію про будь-який вирок, винесений військовополоненому, негайно доводять до відома держави-покровительки у вигляді короткого повідомлення, в якому також зазначають, чи має військовополонений право подавати апеляційну або касаційну скаргу на винесений йому вирок або прохати про перегляд справи. Таку саме інформацію надсилають відповідному представнику військовополонених. Також її надсилають самому військовополоненому мовою, яку він розуміє, якщо вирок не було оголошено в його присутності. Держава, що тримає в полоні, також негайно повідомляє державі-покровительці про рішення військовополоненого скористатися своїм правом на апеляцію чи відмовитися від нього.

Крім того, у випадку, коли військовополоненого нарешті засуджено або коли судом першої інстанції його засуджено до смертної кари, держава, що тримає в полоні, якомога скоріше надсилає державі-покровительці детальне повідомлення, яке містить:

1. Точний текст вироку.
2. Короткий звіт про попереднє слідство та про слухання справи, в якому, зокрема, наголошують на елементах обвинувачення та захисту.
3. Повідомлення, у відповідних випадках, про місце, в якому військовополонений буде відбувати покарання.

Передбачені в попередніх абзацах повідомлення надсилають державі-покровительці на адресу, яку вона попередньо повідомила державі, що тримає в полоні.

Стаття 108

Військовополонені відбувають покарання, до яких вони були засуджені за вироками, що набрали законної сили, у тих самих закладах та в тих самих умовах, що й особи зі складу збройних сил держави, що тримає в полоні. Ці умови в усіх випадках повинні відповідати вимогам збереження здоров'я та гуманності.

Жінку-військовополонену, якій було винесено такий вирок, тримають в окремому приміщенні під наглядом жіночого персоналу.

У будь-якому випадку військовополонені, засуджені до покарання з позбавленням волі, мають переваги, передбачені статтями 78 та 126 цієї Конвенції. Крім того, вони мають право одержувати й відправляти кореспонденцію, одержувати, принаймні, одну посилку-допомогу на місяць, регулярно перебувати на свіжому повітрі; отримувати необхідну за станом їхнього здоров'я медичну допомогу, а також духовну допомогу, яку вони можуть захотіти отримати. Покарання, які можуть застосуватися до них, повинні відповідати положенням третього абзацу

статті 87.

Частина IV
ЗАКІНЧЕННЯ ПЕРЕБУВАННЯ В ПОЛОНІ
Розділ I
БЕЗПОСЕРЕДНЯ РЕПАТРІАЦІЯ
ТА ГОСПІТАЛІЗАЦІЯ В НЕЙТРАЛЬНІЙ КРАЇНІ
Стаття 109

З урахуванням положень третього абзацу цієї статті, сторони конфлікту зобов'язані, відповідно до першого абзацу наступної статті, відправляти на батьківщину тяжко хворих і тяжко поранених військовополонених, незалежно від їхнього звання та їхньої кількості, після того, як стан їхнього здоров'я буде доведено до такого, що дозволить перевезення.

Упродовж бойових дій сторони конфлікту намагаються за сприяння заінтересованих нейтральних держав організувати госпіталізацію в нейтральних країнах хворих та поранених військовополонених, про яких ідеться в другому абзаці наступної статті. Вони можуть, крім того, укладати угоди з метою репатріації або інтернування в нейтральній країні здорових військовополонених, які вже тривалий час перебувають у полоні.

Жодний поранений або хворий військовополонений, придатний для репатріації відповідно до першого абзацу цієї статті, не може бути репатрійований під час бойових дій усупереч його бажанню.

Стаття 110

Безпосередній репатріації підлягають:

1. Невиліковні поранені та хворі, розумова чи фізична придатність яких видається такою, що суттєво погіршилась.
2. Поранені та хворі, які, на думку лікарів, імовірно, не одужають протягом року, стан яких потребує догляду та розумова чи фізична придатність яких видається такою, що суттєво погіршилась.
3. Поранені та хворі, які одужали, але розумова чи фізична придатність яких видається такою, що суттєво погіршилася надовго.

У нейтральній країні можуть бути госпіталізовані:

1. Поранені та хворі, одужання яких можна очікувати протягом року з дати поранення або з початку хвороби, якщо лікування в нейтральній країні могло б збільшити перспективи більш достовірного й швидкого одужання.
2. Військовополонені, розумовому або фізичному здоров'ю яких, на думку лікарів, серйозно загрожує подальше перебування в полоні, але госпіталізація яких у нейтральній країні могла б усунути таку загрозу.

Умови, яким військовополонені, госпіталізовані в нейтральній країні, повинні відповідати для отримання дозволу на їхню репатріацію, так само, як і їхній статус, установлюють за домовленістю між відповідними державами. Зазвичай репатріації підлягають госпіталізовані в нейтральній країні військовополонені, які належать до таких категорій:

1. Ті, стан здоров'я яких погіршився настільки, що відповідає умовам, визначеним для безпосередньої репатріації.
2. Ті, розумові чи фізичні можливості яких залишилися, навіть після лікування, значно погіршеними.

Якщо між відповідними сторонами конфлікту немає спеціальних угод про визначення тих випадків інвалідності чи хвороби, наслідком яких є безпосередньо репатріація або госпіталізація в нейтральній країні, такі випадки встановлюються згідно з принципами, викладеними в типовій угоді про безпосередню репатріацію та госпіталізацію в нейтральних країнах поранених та хворих військовополонених, а також у Положенні про змішані медичні комісії, доданому до цієї

Конвенції.

Стаття 111

Держава, що тримає в полоні, держава, від якої військовополонені залежать, а також нейтральна держава, яку погодили ці дві держави, намагаються укласти угоди, що будуть давати змогу інтернувати військовополонених на території зазначеної нейтральної держави до припинення бойових дій.

Стаття 112

На початку бойових дій призначають змішані медичні комісії для огляду поранених та хворих військовополонених і для прийняття всіх необхідних рішень стосовно них. Призначення, обов'язки та діяльність цих комісій повинні відповідати Положенню, доданому до цієї Конвенції. Однак військовополонені, які, на думку медичних властей держави, що тримає в полоні, є явно тяжкопораненими або тяжкохворими, можуть бути репатрійовані без обов'язкового огляду змішаною медичною комісією.

Стаття 113

Крім військовополонених, визначених медичними властями держави, що тримає в полоні, право на огляд змішаною медичною комісією, передбаченою в попередній статті, мають поранені або хворі військовополонені, які належать до категорій, перелік яких наведено нижче:

1. Поранені та хворі, рекомендовані терапевтом чи хірургом, який є їхнім співвітчизником або громадянином держави, що є стороною конфлікту й союзницею держави, від якої залежать зазначені військовополонені, і який виконує свої обов'язки в таборі.

2. Поранені та хворі, рекомендовані представником військовополонених.

3. Поранені та хворі, рекомендовані державою, від якої вони залежать, або організацією, яку належним чином визнає зазначена держава і яка надає допомогу військовополоненим.

Однак військовополонені, які не належать до жодної з трьох зазначених вище категорій, можуть бути оглянуті змішаною медичною комісією, але тільки після того, як будуть оглянуті особи, що належать до зазначених категорій.

Терапевт або хірург, що є співвітчизниками військовополонених, які з'являються для огляду змішаною медичною комісією, а також їхній представник мають право бути присутніми під час цього огляду.

Стаття 114

Військовополонені – жертви нещасних випадків, якщо ушкодження не завдано самому собі умисно, користуються положеннями цієї Конвенції стосовно репатріації чи госпіталізації в нейтральній країні.

Стаття 115

Жодний військовополонений, на якого накладено дисциплінарне стягнення і який є прийнятним для репатріації чи госпіталізації в нейтральній країні, не може бути затриманий на тій підставі, що він не відбув цього стягнення.

Військовополонені, яких тримають під вартою у зв'язку із судовим переслідуванням або засудженням і які підлягають репатріації або госпіталізації в нейтральній країні, за згодою держави, що тримає в полоні, можуть бути репатрійовані або госпіталізовані до закінчення судового процесу або завершення покарання.

Сторони конфлікту повідомляють одна одній прізвища тих, кого будуть тримати під вартою до закінчення судового процесу або завершення покарання.

Стаття 116

Витрати на репатріацію військовополонених або перевезення їх до нейтральної країни починаючи з кордону держави, що тримає в полоні, бере на себе держава, від якої ці військовополонені залежать.

Стаття 117

Жодна репатрійована особа не може бути використана на дійсній військовій службі.

Розділ II

ЗВІЛЬНЕННЯ ТА РЕПАТРІАЦІЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВОЄННИХ ДІЙ

Стаття 118

Військовополонених звільняють і репатріюють без зволікання після закінчення бойових дій.

За відсутності умов із цього питання в будь-якій угоді, укладеній сторонами конфлікту для припинення бойових дій, або за відсутності такої угоди кожна з держав, що тримають у полоні, самостійно складає та без зволікання виконує план репатріації відповідно до принципу, викладеного в попередньому абзаці.

В обох випадках військовополоненим повідомляють про вжиті заходи.

Витрати на репатріацію військовополонених у всіх випадках справедливо розподіляють між державою, що тримає в полоні, та державою, від якої ці військовополонені залежать. Розподіл здійснюють з дотриманням таких принципів:

а) якщо обидві ці держави мають спільний кордон, то витрати на репатріацію військовополонених починаючи з кордону держави, що тримає в полоні, бере на себе держава, від якої ці військовополонені залежать;

б) якщо обидві ці держави не мають спільного кордону, то держава, що тримає в полоні, бере на себе витрати на транспортування військовополонених власною територією до кордону або до самого близького до території держави, від якої ці військовополонені залежать, порту посадки. Відповідні сторони домовляються між собою про справедливий розподіл решти витрат, пов'язаних з репатріацією. Укладення такої угоди в жодному випадку не виправдовує будь-якого зволікання в репатріації військовополонених.

Стаття 119

Репатріація здійснюється в умовах, подібних до тих, що встановлені в статтях 46-48 цієї Конвенції для переміщення військовополонених, та з урахуванням статті 118 і положень таких абзаців.

Під час репатріації цінні речі, вилучені у військовополонених відповідно до статті 18, та іноземну валюту, яку не було конвертовано у валюту держави, що тримає в полоні, повертають їм. Цінні речі та іноземну валюту, що з будь-яких причин не були повернуті військовополоненим під час їхньої репатріації, передають Довідковому бюро, зазначеному в статті 122.

Військовополоненим дозволяється взяти із собою особисті речі, будь-яку кореспонденцію та посилки, які надійшли на їхню адресу. Вага такого багажу, якщо цього вимагатимуть обставини репатріації, може бути обмежена тією вагою, яку військовополонений спроможний нормально нести. В усіх випадках кожному військовополоненому дозволяється взяти із собою, принаймні, 25 кг.

Інші особисті речі військовополоненого, якого репатріюють, залишають на зберігання державі, що тримає в полоні, яка пересилає їх військовополоненому відразу після укладення з державою, від якої військовополонений залежить, угоди про умови транспортування та оплати пов'язаних з цим витрат.

Військовополонені, стосовно яких здійснюється кримінальне переслідування за злочин, що переслідується за обвинувальним актом, можуть бути затримані до закінчення суду, а якщо необхідно, то до завершення покарання. Таке саме положення застосовується й до військовополонених, засуджених за злочин, що переслідується за обвинувальним актом.

Сторони конфлікту повідомляють одна одній прізвища будь-яких військовополонених, яких тримають під вартою до закінчення суду або до завершення покарання.

Сторони конфлікту домовляються про створення комісій для розшуку військовополонених, які розосереджені по всій країні, та для забезпечення їхньої репатріації з якомога меншою затримкою.

Розділ III **СМЕРТЬ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ** **Стаття 120**

Заповіти військовополонених складають так, щоб вони відповідали вимогам визнання їх дійсними згідно з вимогами законодавства країни їхнього походження, яка буде вживати заходів для повідомлення цих вимог державі, що тримає в полоні. На прохання військовополоненого та в усіх випадках після їхньої смерті заповіт передають без зwołікання державі-покровительці, а одну засвідчену копію надсилають до Центрального агентства у справах військовополонених.

Свідоцтва про смерть, складені за формою, яку наведено в додатку до цієї Конвенції, або засвідчені відповідальним офіцером списки всіх військовополонених, які померли в полоні, якомога швидше передають до Довідкового агентства у справах військовополонених, створеного відповідно до статті 122. Свідоцтва про смерть і засвідчені списки містять усі дані про особу, як це визначено в статті 17, а також про дату й місце смерті, причину смерті, дату й місце поховання та всі дані, необхідні для ідентифікації місця поховання.

Похованню або кремації передуює медичний огляд тіла для підтвердження смерті й складання акту, й, за необхідності, для встановлення особи померлого.

Власті, що тримають у полоні, дбають про те, щоб ті військовополонені, які померли в полоні, були поховані гідно, та, якщо це можливо, за обрядами релігії, до якої вони належали, а також про те, щоб місця поховання померлих оберігалися, були доглянуті й позначені так, щоб їх завжди можна було знайти. Якщо це можливо, померлих, які були військовополоненими та яких тримала в полоні одна й та сама держава, ховають в одному місці.

Померлих військовополонених ховають в окремих могилах, якщо непереборні обставини не змушують ховати їх у братській могилі. Тіла піддають кремації лише з нагальних потреб гігієни, з огляду на релігію померлого або згідно з висловленим бажанням померлого стосовно цього. У випадку кремації цей факт зазначається у свідоцтві про смерть разом з поясненням мотивів.

Щоб могили можна було завжди розшукати, усі дані про факти й місця поховання реєструє Служба місць поховання, створена державою, що тримає в полоні. Переліки місць поховання та дані про військовополонених, похованих на кладовищах та в інших місцях, передають державі, від якої залежали ці військовополонені. Відповідальність за догляд за могилами та за реєстрацію всіх подальших переміщень тіл покладається на державу, яка контролює цю територію, якщо вона є стороною цієї Конвенції. Ці положення стосуються також праху, який зберігається Службою місць поховання доти, доки не буде вирішено долю цих останків згідно з побажанням батьківщини військовополонених.

Стаття 121

З приводу кожного випадку смерті чи тяжкого поранення військовополоненого, які спричинені або стосовно яких є підозра, що вони спричинені вартовим, іншим військовополоненим чи будь-якою іншою особою, а також з приводу кожного випадку смерті з невідомих причин, держава, що тримає в полоні, негайно розпочинає офіційне слідство.

Про це також негайно повідомляють державі-покровительці. Звіт з показаннями свідків, особливо військовополонених, надсилають тій самій державі-покровительці.

Якщо розслідуванням встановлено провину однієї чи більш, ніж однієї особи, то держава, що тримає в полоні, уживає всіх необхідних заходів для переслідування судовим порядком винної особи чи винних осіб.

Частина V
ДОВІДКОВЕ БЮРО Й ТОВАРИСТВА ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМ
Стаття 122

На початку конфлікту й у всіх випадках окупації кожна зі сторін конфлікту засновує офіційне Довідкове бюро у справах військовополонених, які перебувають під її владою. Нейтральні держави або держави, що не воюють, стосовно яких є припущення, що вони прийняли на своїй території осіб, що належать до однієї з категорій, зазначених у статті 4, стосовно цих осіб уживають таких самих заходів. Відповідна держава стежить за тим, щоб Довідкове бюро у справах військовополонених мало у своєму розпорядженні необхідні приміщення, обладнання та персонал для забезпечення його ефективної діяльності. Держава має право використовувати військовополонених для роботи в цьому бюро за умов, визначених тією частиною даної Конвенції, яка стосується праці військовополонених.

В якомога коротший строк кожна зі сторін конфлікту передає своєму Довідковому бюро всі відомості, зазначені в четвертому, п'ятому та шостому абзацах цієї статті, про кожну особу з боку супротивника, яка потрапила до неї в полон та належить до однієї із зазначених у статті 4 категорій. Нейтральні держави або держави, що не воюють, стосовно осіб цих категорій, яких вони прийняли на своїй території, діють так само.

За посередництвом, з одного боку, держав-покровительок, та, з іншого боку, Центрального агентства, зазначеного в статті 123, бюро негайно надсилає в якомога швидшим способом ці відомості відповідним державам.

Ця інформація дає можливість швидко поінформувати самих близьких родичів. З урахуванням положень статті 17, інформація повинна включати, наскільки це можливо для Довідкового бюро, стосовно кожного військовополоненого його прізвище, ім'я, звання, армійський, полковий, особовий чи серійний номер, місце та повну дату народження, зазначення держави, від якої він залежить, ім'я батька, дівоче прізвище матері, ім'я та адресу особи, яку слід поінформувати, а також адресу, на яку можна надіслати кореспонденцію для військовополоненого.

Довідкове бюро одержує від різних відповідних органів відомості про всі випадки переміщення, звільнення, репатріації, втечі, госпіталізації, смерті й передає такі відомості в порядку, передбаченому вище в третьому абзаці.

Так само регулярно, якщо можливо щотижня, передають відомості про стан здоров'я тяжко поранених або хворих військовополонених.

До обов'язків Довідкового бюро також входить надання відповідей на всі надіслані йому запити стосовно військовополонених, зокрема тих, які померли в полоні, а також здійснення будь-яких запитів, необхідних для одержання інформації, яку просять надати, якщо бюро її не має.

Усі письмові повідомлення, які робить бюро, скріплюють підписом або печаткою.

Крім того, на Довідкове бюро покладається обов'язок збирати й передавати відповідним державам усі цінні речі, зокрема кошти в будь-якій валюті, крім валюти держави, що тримає в полоні, а також документи, що мають важливе значення для самих близьких родичів, залишені військовополоненими, яких репатріювали чи звільнили або які втекли чи померли. Такі речі Бюро пересилає в пакетах з печаткою Бюро з доданням документа, в якому точно зазначено детальні відомості про власника речей, а також повний перелік умісту пакета. Інші особисті речі таких військовополонених передають за домовленістю між відповідними сторонами конфлікту.

Стаття 123

Центральне агентство у справах військовополонених створюють у нейтральній країні. Міжнародний комітет Червоного Хреста, якщо він вважає це необхідним, пропонує державам організувати таке агентство.

Це агентство призначене для збору інформації, яку воно може одержати приватними чи

офіційними каналами про військовополонених, та для передачі її якомога швидше на батьківщину військовополонених або державі, від якої вони залежать. Сторони конфлікту створюють агентству всі умови для здійснення такої передачі.

До Високих Договірних Сторін, зокрема тих, громадяни яких користуються послугами Центрального агентства, звертаються з проханням надавати зазначеному агентству таку фінансову допомогу, якої воно може потребувати.

Зазначені вище положення жодним чином не тлумачаться як такі, що обмежують гуманітарну діяльність Міжнародного комітету Червоного Хреста й товариств допомоги, зазначених у статті 125.

Стаття 124

Національні довідкові бюро та Центральне довідкове агентство звільняються від оплати поштових зборів та користуються всіма пільгами, передбаченими в статті 74, та, крім того, їм, наскільки це можливо, надають право користуватися телеграфом безоплатно або, принаймні, за значно зниженими тарифами.

Стаття 125

З урахуванням заходів, які держави, що тримають військовополонених, можуть уважати необхідними для забезпечення своєї безпеки чи для задоволення інших обґрунтованих потреб, представники релігійних організацій, товариств допомоги чи будь-якої іншої організації, яка допомагає військовополоненим, отримують від зазначених держав для себе та для своїх належним чином акредитованих агентів усі необхідні можливості для відвідування військовополонених, розподілу між ними посилок допомоги та матеріалів будь-якого походження, призначених для релігійних, освітніх чи розважальних цілей, а також для надання їм допомоги в організації дозвілля в межах таборів. Такі товариства чи організації можуть створюватися на території держави, що тримає в полоні, чи в будь-якій іншій країні або мати міжнародний характер.

Держава, що тримає в полоні, може обмежити кількість товариств або організацій, уповноважених яких дозволено здійснювати діяльність на її території та під її контролем, за умови, однак, що таке обмеження не завадить наданню відповідної допомоги всім військовополоненим.

Особливе становище Міжнародного комітету Червоного Хреста в цій галузі визнають і поважають завжди.

Одразу після передачі військовополоненим призначених для зазначених вище цілей посилок або матеріалів або в самий короткий строк після цього товариству допомоги чи організації, які є відправниками, надсилають окремі розписки на кожне відправлення, підписані представником військовополонених. Водночас адміністративні власті, які відповідають за охорону військовополонених, надають розписки стосовно цих відправлень.

Частина VI ВИКОНАННЯ КОНВЕНЦІЇ

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 126

Представникам абовповноваженим держав-покровительок дозволено відвідувати всі місця, де можуть знаходитися військовополонені, зокрема місця інтернування, ув'язнення та праці; вони мають доступ до всіх приміщень, якими користуються військовополонені; їм також дозволено відвідувати місця відправлення, транзиту та прибуття військовополонених, яких переводять з одного місця до іншого. Вони можуть розмовляти з військовополоненими, зокрема з їхніми представниками, особисто або через перекладача.

Представники та делегати держав-покровительок мають повну свободу вибирати місця, які вони бажають відвідати. Тривалість і частота таких відвідувань не обмежуються. Відвідування

можуть бути заборонені тільки з причин нагальної воєнної необхідності, і лише як винятковий і тимчасовий захід.

Держава, що тримає в полоні, та держава, від якої залежать військовополонені, можуть домовитися, якщо необхідно, про те, що співвітчизникам цих військовополонених може бути дозволено брати участь у відвіданнях.

Делегати Міжнародного комітету Червоного Хреста мають такі самі привілеї. Документ про призначення цих делегатів подають на затвердження державі, що тримає в полоні військовополонених, яких мають намір відвідати.

Стаття 127

Високі Договірні Сторони зобов'язуються як у мирний час, так і під час війни якомога ширше розповсюджувати текст цієї Конвенції у своїх країнах, та зокрема, включити її вивчення до своїх програм військового та, по можливості, цивільного навчання, щоб її принципи могли стати відомі всім збройним силам та всьому населенню.

Будь-які військові або інші власті, які під час війни беруть на себе відповідальність за військовополонених, повинні мати текст Конвенції та бути спеціально ознайомленими з її положеннями.

Стаття 128

Високі Договірні Сторони передають одна одній через Швейцарську Федеральну Раду, а під час воєнних дій – через держави-покровительки, офіційні переклади цієї Конвенції, а також нормативно-правові акти, які вони можуть прийняти для забезпечення її застосування.

Стаття 129

Високі Договірні Сторони зобов'язуються приймати будь-які законодавчі акти, необхідні для встановлення ефективних кримінальних покарань для осіб, які вчиняють або віддають накази вчиняти будь-які із серйозних порушень цієї Конвенції, визначених у наступній статті.

Кожна Висока Договірна Сторона зобов'язана розшукувати осіб, обвинувачуваних у тому, що вони вчинили або віддали наказ учинити такі серйозні порушення, та незалежно від їхнього громадянства віддавати їх до свого суду. Вона може також, якщо вважає це за доцільне, передавати їх згідно з положеннями свого законодавства для суду іншій заінтересованій Високій Договірній Стороні за умови, що ця Договірна Сторона зібрала достатньо серйозні докази для порушення справи.

Кожна Висока Договірна Сторона вживає заходів, необхідних для припинення всіх дій, які суперечать положенням цієї Конвенції, але не є серйозними порушеннями, визначеними в наступній статті.

За будь-яких обставин обвинувачені користуються гарантіями стосовно належного судового розгляду й захисту, які не можуть бути менш сприятливими, ніж ті, що передбачені статтею 105 й подальшими статтями цієї Конвенції.

Стаття 130

Серйозними порушеннями, про які йдеться в попередній статті, є ті, що пов'язані з будь-яким з таких діянь, якщо їх учинено проти осіб або майна, які користуються захистом цієї Конвенції: умисне вбивство, тортури або нелюдське поводження, зокрема біологічні експерименти, умисне заподіяння тяжких страждань або серйозного тілесного ушкодження або шкоди здоров'ю, примушування військовополоненого до служби в збройних силах ворожої держави або умисне позбавлення його прав на справедливе та належне судове розслідування, передбачених цією Конвенцією.

Стаття 131

Жодній Високій Договірній Стороні не дозволено звільнити себе чи будь-яку іншу Високу Договірну Сторону від будь-якої відповідальності, яку вона чи інша Договірна Сторона несе за порушення, згадані в попередній статті.

Стаття 132

На прохання однієї зі сторін конфлікту повинно бути розпочато розслідування за процедурою, яку визначають заінтересовані сторони, стосовно будь-якого обвинувачення в порушенні Конвенції.

Якщо не досягнуто згоди стосовно процедури розслідування, то сторони за взаємною згодою вибирають арбітра, який вирішить питання про процедуру, якої необхідно дотримуватись.

Як тільки порушення встановлено, сторони конфлікту повинні з якомога меншою затримкою припинити його та вжити заходів для покарання за нього.

Розділ II

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 133

Цю Конвенцію складено англійською та французькою мовами. Обидва тексти є рівноавтентичні. Швейцарська Федеральна Рада забезпечує офіційні переклади Конвенції російською та іспанською мовами.

Стаття 134

Ця Конвенція замінює Конвенцію від 27 липня 1929 року у відносинах між Високими Договірними Сторонами.

Стаття 135

У відносинах між державами, для яких обов'язковою для виконання є Гаазька конвенція про закони та звичаї сухопутної війни як від 29 липня 1899 року, так і від 18 жовтня 1907 року та які є сторонами цієї Конвенції, ця остання Конвенція доповнює главу II Регламенту, доданого до зазначених вище Гаазьких конвенцій.

Стаття 136

Ця Конвенція, датована сьогоднішнім числом, відкрита для підписання до 12 лютого 1950 року від імені держав, представлених на Конференції, що відкрилась у Женеві 21 квітня 1949 року, а також держав, які не представлені на цій Конференції, але є сторонами Конвенції від 27 липня 1929 року.

Стаття 137

Цю Конвенцію ратифікують якомога скоріше, і ратифікаційні грамоти здають на зберігання в Берні.

Про здачу кожної ратифікаційної грамоти складають протокол, засвідчені копії якого Швейцарська Федеральна Рада надсилає всім державам, від імені яких підписано Конвенцію або зроблено повідомлення про приєднання.

Стаття 138

Ця Конвенція набирає чинності через шість місяців після того, як на зберігання буде здано, принаймні, дві ратифікаційні грамоти.

Після цього вона набирає чинності для кожної Високої Договірної Сторони через шість місяців після здачі ратифікаційної грамоти на зберігання.

Стаття 139

Ця Конвенція з дня набрання нею чинності є відкритою для приєднання до неї будь-якої держави, від імені якої ця Конвенція не була підписана.

Стаття 140

Про кожне приєднання повідомляють Швейцарській Федеральній Раді письмово, і воно набирає чинності через шість місяців з дня одержання повідомлення.

Швейцарська Федеральна Рада повідомляє про приєднання всім державам, від імені яких було підписано Конвенцію чи про приєднання яких було зроблено повідомлення.

Стаття 141

Випадки, передбачені статтями 2 й 3, негайно надають чинності ратифікаційним грамотам,

зданим на зберігання, а також повідомленням про приєднання, надісланим сторонами конфлікту до чи після початку бойових дій чи окупації. Швейцарська Федеральна Рада якомога скоріше повідомляє про ратифікаційні грамоти або документи про приєднання, одержані від сторін конфлікту.

Стаття 142

Кожна з Високих Договірних Сторін отримує право денонсувати цю Конвенцію.

Про денонсацію письмово повідомляють Швейцарській Федеральній Раді, яка сповіщає про це уряди всіх Високих Договірних Сторін.

Денонсація набирає чинності через рік після того, як про неї було повідомлено Швейцарській Федеральній Раді. Однак денонсація, про яку було повідомлено тоді, коли держава, що денонсує, брала участь у конфлікті, не набирає чинності доти, доки не буде укладено миру й доки не будуть закінчені операції, пов'язані зі звільненням і репатріацією осіб, які користуються захистом цієї Конвенції.

Денонсація є чинною лише для держави, що денонсує. Вона жодним чином не применшує зобов'язань, які сторони конфлікту повинні продовжувати виконувати згідно з принципами міжнародного права, оскільки вони впливають зі звичаїв, установлених між цивілізованими народами, із законів людяності й з велінь суспільної свідомості.

Стаття 143

Швейцарська Федеральна Рада реєструє цю Конвенцію в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй. Швейцарська Федеральна Рада також повідомляє Секретаріату Організації Об'єднаних Націй про всі ратифікаційні грамоти, повідомлення про приєднання й денонсацію, одержані нею стосовно цієї Конвенції.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, здавши на зберігання відповідні повноваження, підписали цю Конвенцію.

Учинено в Женеві 12 серпня 1949 року англійською та французькою мовами. Оригінал здається на зберігання до архіву Швейцарської Конфедерації. Швейцарська Федеральна Рада надсилає засвідчені копії оригіналу кожній з держав, які підписали Конвенцію або приєдналися до неї.

ДОДАТОК І

ТИПОВА УГОДА

з питання безпосередньої репатріації та госпіталізації в нейтральних країнах поранених і хворих військовополонених

(Див. статтю 110)

І. Принципи безпосередньої репатріації та госпіталізації в нейтральних країнах

А. Безпосередня репатріація

Безпосередній репатріації підлягають:

1. Усі військовополонені, які отримали в результаті травматизму такі каліцтва: утрату кінцівки, параліч, каліцтво суглобів або інші каліцтва, за умови, що вони є, принаймні, втратою однієї руки або ноги або що вони є такими, які прирівнюються до втрати однієї руки або однієї ноги.

Такими, які прирівнюються до втрати руки або ноги, вважаються такі випадки (це, однак, не означає, що не може бути дана більш широка інтерпретація цих випадків):

а) утрата руки або всіх пальців, або великого й вказівного пальців однієї руки; утрата ноги або всіх пальців й плюсових кісток однієї ноги;

б) анкілоз, утрата кісткової тканини, рубцеве звуження, що порушує рух одного з великих суглобів або всіх суглобів пальців однієї руки;

с) хибний суглоб довгих кісток;

д) каліцтво, яке є наслідком перелому або іншої травми й супроводжується серйозним

зменшення діяльності або здатності до перенесення ваги.

2. Усі поранені військовополонені, стан яких набув хронічного характеру настільки, що, зважаючи на прогноз, можливість відновлення здоров'я протягом року з дня поранення, незважаючи на лікування, очевидно, виключається, як, наприклад, у таких випадках:

a) осколка снаряда в серці, навіть якщо змішана медична комісія не змогла під час огляду встановити наявність тяжких розладів;

b) металевого осколка в мозку або легенях, навіть якщо змішана медична комісія не змогла під час огляду встановити наявності місцевої або загальної реакції;

c) остеомієліту, на вигоєння якого протягом року, наступного після поранення, не можна розраховувати і який, очевидно, повинен призвести до анкілозу зчленування або до інших ушкоджень, рівних утраті руки або ноги;

d) поранення, що проникають у великий суглоб і викликають його нагноєння;

e) ураження черепа з втратою або зміщенням кісткової тканини;

f) поранення чи опіку обличчя з втратою тканини й пошкодженнями функцій;

g) поранення спинного мозку;

h) ушкодження периферичних нервів, наслідки якого рівні втраті руки або ноги й вигоєння якого потребує більше одного року після поранення, наприклад: поранення плечового або попереково-крижового сплетіння, серединного або сідничного нерва, а також комбіноване поранення променевого або ліктьового нервів або малогомілкового нерва (*N. peroneus communes*) разом з великогомілковим нервом (*N. tibialis*) тощо. Під час ізольованого ураження нервів променевого, ліктьового, малогомілкового або великогомілкового нервів поранені не підлягають репатріації, за винятком випадків контрактур або тяжких невро-трофічних розладів;

i) ураження сечового апарату, які серйозно порушують його діяльність.

3. Усі хворі військовополонені, хвороба яких набула хронічного характеру настільки, що, зважаючи на медичний прогноз, можливість одужання протягом року після початку захворювання, незважаючи на лікування, очевидно, виключається, як, наприклад, у таких випадках:

a) туберкульозу, що розвивається, будь-якого органа, який не може привести, зважаючи на медичний прогноз, до вигоєння або, принаймні, значного поліпшення під час лікування в нейтральній країні;

b) ексудативного плевриту;

c) серйозних захворювань дихальних органів нетуберкульозного походження, що вважаються невиліковними, як, наприклад: тяжкої емфіземи легень (з бронхітом чи без нього), хронічної астми, хронічного бронхіту, що продовжується під час перебування в полоні більше року, бронхоектазії тощо;

d) тяжких хронічних уражень органів кровообігу, як, наприклад: уражень клапанів серця й міокарда з ознаками декомпенсації, які виявилися під час перебування в полоні, навіть якщо змішана медична комісія не зможе під час огляду встановити наявності жодної із цих ознак; уражень перикарду й судин (хвороба Бюргера, аневризми великих судин) тощо;

e) тяжких хронічних уражень травних органів, як, наприклад: виразки шлунку або дванадцятипалої кишки; наслідків зробленої під час перебування в полоні хірургічної операції в ділянці шлунка; хронічного гастриту, ентериту або коліту, які тривають більше року й сильно погіршують стан здоров'я; цирозного запалення печінки; хронічної холецистопатії тощо;

f) тяжких хронічних уражень сечостатевих органів, наприклад: хронічного нефриту з подальшими розладами; видалення туберкульозної нирки; хронічного пієліту або циститу; гідрота піонефрозу; тяжких хронічних гінекологічних захворювань; вагітності й пов'язаними з нею болючими явищами, у випадку, коли госпіталізація в нейтральній країні не можлива, тощо;

g) тяжких хронічних захворювань центральної та периферичної нервової систем, а саме:

усіх явно виражених психозів і психоневрозів, таких, як тяжка істерія, тяжкий психоневроз на ґрунті перебування в полоні, належним чином установлені спеціалістом; будь-якої епілепсії, належним чином установлені табірним лікарем, артеріосклерозу мозку; хронічного невриту, який триває більше року, тощо;

h) тяжких хронічних захворювань вегетативної нервової системи, що супроводжуються значним зниженням фізичних і розумових здібностей з помітною втратою ваги й загальним виснаженням;

i) сліпоти обох очей або одного ока у випадку, коли зір іншого ока не досягає одиниці, незважаючи на застосування корегувальних окулярів; зменшення гостроти зору, яке неможливо відновити до 1/2, принаймні в одному оці; інших серйозних уражень очей, наприклад, таких, як: глаукоми, запалення райдужної оболонки, запалення судинної оболонки, трахоми тощо;

k) розладу слуху, як, наприклад: повної односторонньої глухоти, якщо інше вухо не розрізняє слів, вимовлених звичайним голосом на відстані одного метра, тощо;

l) тяжких хвороб обміну речовин, як, наприклад: цукрового діабету, який вимагає лікування інсуліном, тощо;

m) тяжких захворювань залоз внутрішньої секреції, як тиреотоксикозу, гіпотиреозу, хвороби Аддісона, кахексії Сіммондса, тетанії тощо;

n) тяжких хронічних захворювань кровотворних органів;

o) хронічних тяжких інтоксикацій: свинцевого отруєння, отруєння ртуттю, морфінізму, кокаїнізму, алкоголізму, отруєння газами або в результаті дії різних променів тощо;

p) хронічного розладу рухових органів з яскраво вираженими порушеннями функцій, наприклад: деформуючих артрозів; поліартритів – хронічного прогресуючого, первинного та вторинного; ревматизму з тяжкими клінічними явищами тощо;

q) тяжких хронічних шкірних хвороб, які не піддаються лікуванню;

r) усіх злоякісних новоутворень;

s) тяжких інфекційних хронічних хвороб, що тривають рік після початку захворювання, як, наприклад: малярії з явно вираженими органічними змінами; амебної чи бацилярної дизентерії із серйозними розладами; вісцерального сифілісу третьої стадії, що не піддається лікуванню; прокази тощо;

t) тяжких авітамінозів і дистрофії.

В. Госпіталізація в нейтральній країні

Для госпіталізації в нейтральній країні будуть запропоновані:

1. Усі поранені військовополонені, які, імовірно, не одужають у полоні, але які могли бвилікуватися або стан яких міг би серйозно поліпшитися в результаті госпіталізації в нейтральній країні.

2. Військовополонені, які мають будь-яку форму туберкульозу будь-кого органа, за винятком туберкульозу першої стадії, вигоєного до взяття в полон, і лікування яких у нейтральній країні, імовірно, привело б до одужання або, принаймні, до значного поліпшення.

3. Військовополонені, які мають захворювання, що потребують вигоєння, органів дихання, кровообігу, травлення, нервової системи, органів чуття, сечостатевої системи, шкірної системи, органів руху тощо, лікування яких явно дало б ліпші результати в нейтральній країні, ніж у полоні.

4. Військовополонені, які перенесли в полоні операцію видалення нирки внаслідок нетуберкульозного ураження нирки; які мають остеомієліт у стадії вигоєння або в прихованій формі; цукровий діабет, який не потребує вигоєння інсуліном, тощо.

5. Військовополонені, які мають неврози, викликані війною або полоном.

Хворі на невроз, викликаний полоном, які не одужали після трьох місяців госпіталізації в нейтральній країні або які не стоять явно на шляху до повного одужання, після закінчення цього строку повинні бути репатрійовані.

6. Усі військовополонені, які мають хронічну інтоксикацію (газами, металами, алкалоїдами тощо), для яких перспективи одужання в нейтральній країні є особливо сприятливими.

7. Усі вагітні жінки-військовополонені та матері з немовлятами й малолітніми дітьми.

Не підлягають госпіталізації в нейтральній країні такі хворі:

1. Усі хворі, які мають установлені належним чином хронічні психози.

2. Усі хворі, які мають визнані невигойними органічні або функціональні захворювання нервової системи.

3. Усі хворі, які мають інфекційні хвороби в період, коли вони є заразними, за винятком туберкульозу.

II. Загальні зауваження

1. Усі викладені умови повинні взагалі тлумачитися й застосовуватися, по можливості, у дусі самого широкого розуміння.

Таким повинно бути тлумачення насамперед під час стану невротатії або психопатії, що виникли в результаті війни або перебування в полоні, а також у випадках туберкульозу всіх стадій. Військовополонені, що отримали кілька поранень, з яких жодне, узятє окремо, не може слугувати підставою для репатріації, повинні обстежуватись у тому самому дусі з урахуванням психічних травм, до

2. В усіх безперечних випадках, що дають право на безпосередню репатріацію (ампутація, повна сліпота або глухота, відкритий туберкульоз легень, психічне захворювання, злоякісне новоутворення тощо), хворі підлягають якомога скорішому оглядові й репатріації, які здійснюються лікарями табору або військовими медичними комісіями, призначеними державою, що тримає в полоні.

3. Поранення та хвороби, які існували до війни й перебіг яких не погіршився, а також поранення, отримані під час війни, які не стали перешкодою для повернення на військову службу, не дають права на безпосередню репатріацію.

4. Положення цього додатка повинні однаково тлумачитись і застосовуватись усіма державами – сторонами конфлікту. Відповідні держави й власті повинні надати змішаним медичним комісіям усі можливості, необхідні для виконання їхнього завдання.

5. Приклади, наведені у викладеному вище пункті 1, є лише типовими випадками. Випадки, які не зовсім відповідають цим положенням, повинні розглядатися в дусі положень статті 110 цієї Конвенції, а також принципів, утілених у цій Угоді.

ДОДАТОК II ПОЛОЖЕННЯ про Змішані медичні комісії (Див. статтю 112)

Стаття 1

Передбачені в статті 112 Конвенції змішані медичні комісії повинні складатися з трьох членів, з яких двоє повинні бути громадянами нейтральної країни, а третій призначається державою, що тримає в полоні. Головувати в комісії повинен один із зазначених вище двох нейтральних членів комісії.

Стаття 2

Обидва нейтральні члени комісії призначаються Міжнародним комітетом Червоного Хреста за угодою з державою-покровителькою на прохання держави, що тримає в полоні. Вони можуть проживати як у себе на батьківщині, так і в іншій нейтральній країні або на території держави, що тримає в полоні.

Стаття 3

Кандидатури нейтральних членів комісії повинні бути схвалені відповідними сторонами

конфлікту, які повідомляють про свою згоду Міжнародному комітетові Червоного Хреста й державі-покровительці. З моменту повідомлення ці особи вважаються дійсно призначеними членами комісії.

Стаття 4

Також повинна бути призначена достатня кількість заступників членів комісії для того, щоб заміщати за необхідності дійсних членів комісії. Це призначення здійснюється одночасно з призначенням дійсних членів комісії або принаймні в якомога коротший строк після цього.

Стаття 5

Якщо з будь-якої причини Міжнародний комітет Червоного Хреста не може домовитися про призначення нейтральних членів комісії, то їх призначає держава-покровителька.

Стаття 6

Настільки, наскільки можливо, один з нейтральних членів комісії повинен бути хірургом, а інший – терапевтом.

Стаття 7

Нейтральні члени комісії повинні бути повністю не залежними від сторін конфлікту, які повинні надавати їм усі можливості для виконання їхніх обов'язків.

Стаття 8

За допомогою угоди з державою, що тримає в полоні, Міжнародний комітет Червоного Хреста, здійснюючи призначення, зазначені в статтях 2 і 4 цього Положення, повинен визначити умови служби запропонованих на посади кандидатів.

Стаття 9

Змішані медичні комісії повинні почати свою роботу якомога скоріше після схвалення нейтральних членів комісії, у будь-якому випадку не пізніше, ніж через три місяці з дня цього схвалення.

Стаття 10

Змішані медичні комісії повинні здійснювати огляд усіх військовополонених, зазначених у статті 113 Конвенції. Вони повинні висувати пропозиції стосовно репатріації, виключення із числа репатрійованих або стосовно відстрочки рішення до подальшого огляду. Рішення повинні прийматися більшістю голосів.

Стаття 11

Рішення, прийняті Змішаними медичними комісіями в кожному окремому випадку повинні бути повідомлені протягом місяця, що настає після огляду, державі, що тримає в полоні, державі-покровительці та Міжнародному комітетові Червоного Хреста. Змішані медичні комісії також повинні повідомити про прийняте рішення кожному військовополоненому, який пройшов огляд, і видати свідоцтво, подібне до зразка, доданого до цієї Конвенції, тим, кого запропоновано репатріювати.

Стаття 12

Держава, що тримає в полоні, зобов'язана виконати рішення Змішаних медичних комісій протягом трьох місяців відтоді, як вона отримає належні повідомлення про такі рішення.

Стаття 13

Якщо в країні, в якій видається, що можуть бути потрібними послуги Змішаної медичної комісії, немає нейтрального терапевта і якщо з будь-якої причини неможливо призначити нейтральних лікарів, які проживають в іншій країні, то держава, що тримає в полоні, діючи за згодою держави-покровительки, сама повинна створити медичну комісію, яка повинна виконувати ті самі обов'язки, що й Змішана медична комісія, з урахуванням статей 1, 2, 3, 4, 5 та 8 цього Положення.

Стаття 14

Змішані медичні комісії повинні функціонувати постійно й відвідувати кожний табір з

інтервалами, що не перевищують шести місяців.

ДОДАТОК III
ПРАВИЛА,
ЩО СТОСУЮТЬСЯ КОЛЕКТИВНИХ ПОСИЛОК ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМ
(Див. статтю 73)

Стаття 1

Довіrenим особам військовополонених повинно бути дозволено розподіляти колективні посилки допомоги, за які вони відповідають, серед усіх військовополонених, якими керує їхній табір, зокрема серед тих, хто перебуває в госпіталях або в'язницях чи інших виправних установах.

Стаття 2

Розподіл колективних посилок допомоги повинен здійснюватися згідно з вказівками жертвувателів і відповідно до розроблених довіреними особами військовополонених планів. Розподіл посилок з медичними матеріалами, однак, повинен здійснюватися переважно за погодженням зі старшими офіцерами медичної служби, а останні можуть у госпіталях і лазаретах відступати від зазначених указівок, якщо цього вимагають потреби їхніх пацієнтів. У встановлених таким чином рамках цей розподіл повинен завжди здійснюватися по справедливості.

Стаття 3

Довіrenим особам військовополонених або їхнім заступникам повинно бути дозволено виїздити на пункти прибуття посилок допомоги поблизу їхнього табору для того, щоб вони мали можливість перевіряти якість і кількість одержаних вантажів і скласти із цього питання детальні звіти для жертвувателів.

Стаття 4

Довіrenим особам військовополонених повинні бути надані необхідні можливості, щоб вони могли пересвідчитися в тому, що розподіл колективних вантажів допомоги в усіх підрозділах і філіях їхніх таборів здійснювався згідно з їхніми вказівками.

Стаття 5

Довіrenим особам військовополонених повинно бути дозволено заповнювати бланки або анкети, які призначені для жертвувателів і стосуються колективних поставок допомоги (розподіл, потреба, кількість тощо), а також доручати заповнити ці бланки довіреним особам у робочих командах або старшим офіцерам медичної служби лазаретів і госпіталів. Ці бланки й анкети, належним чином заповнені, повинні бути переданими жертвувателям без зволікання.

Стаття 6

Довіrenим особам військовополонених повинно бути дозволено створювати й підтримувати адекватні запаси колективних вантажів допомоги для забезпечення регулярного розподілу колективних вантажів допомоги серед військовополонених свого табору й задоволення будь-яких потреб, що можуть виникнути у зв'язку з прибуттям нових контингентів військовополонених. Для цього вони повинні мати відповідні склади; кожний склад повинен бути оснащеним двома замками, причому ключі від одного замка повинні знаходитися в довіреної особи, а від іншого – у начальника табору.

Стаття 7

У випадку надсилання одягу, у порядку колективної допомоги, кожний військовополонений повинен мати, принаймні, один повний комплект одягу. Якщо військовополонений має більше одного комплекту одягу, то довірений особі військовополонених повинно бути дозволено вилучати зайвий одяг у тих, хто має найбільшу кількість комплектів, або певні предмети, яких є більше, ніж один, якщо це є необхідним для задоволення потреб менш забезпечених військовополонених. Вона може, однак, вилучити другий комплект одягу, шкарпеток або взуття лише тоді, коли немає іншої можливості для забезпечення цими речами

військовополоненого, в якого їх немає зовсім.

Стаття 8

Високі Договірні Сторони, особливо держави, що тримають у полоні, повинні дозволяти настільки, наскільки це можливо, й з урахуванням розпоряджень, які регулюють продовольче постачання населення, здійснювати на своїй території будь-які закупівлі з метою розподілу серед військовополонених колективних вантажів допомоги. Вони повинні так само сприяти передачі коштів й іншим фінансовим заходам технічного або адміністративного характеру, яких уживають для здійснення таких закупівель.

Стаття 9

Викладені вище положення не повинні бути на заваді ні праву військовополонених одержувати колективні вантажі допомоги до їхнього прибуття до табору або під час переїзду, ні можливості для представників держави-покровительки, Міжнародного комітету Червоного Хреста чи будь-якої іншої організації, яка надає допомогу військовополоненим і якій може бути доручена передача таких вантажів, забезпечувати розподіл їх серед одержувачів будь-якими іншими способами, які вони можуть уважати корисними.

ДОДАТОК IV

- A. Посвідчення особи (Див. статтю 4)
- B. Картка – повідомлення про взяття в полон (Див. статтю 70)
- C. Поштова картка й лист (Див. статтю 71)
 - 1. Поштова картка
 - 2. Лист
- D. Повідомлення про смерть (Див. статтю 120)
- C. Свідоцтво про репатріацію (Див. додаток II, статтю 11)

СВІДОЦТВО ПРО РЕПАТРІАЦІЮ

Дата _____
Табір _____
Госпіталь _____
Прізвище _____
Ім'я та по батькові _____
Дата народження _____
Звання _____
Особовий номер _____
Номер військовополоненого _____
Поранення, захворювання _____
Рішення комісії _____
Голова змішаної медичної комісії _____
A = Безпосередня репатріація
B = Госпіталізація в нейтральній країні
NC = Повторний огляд

ДОДАТОК V

ТИПОВІ ПРАВИЛА, що стосуються грошових переказів, які військовополонений надсилає до своєї країни

(Див. статтю 63)

1. Авізо, зазначене в третьому абзаці статті 63, буде містити такі дані:
 - а) номер, зазначений у статті 17, звання, прізвище, ім'я та по батькові

військовополоненого, який здійснює платежі;

б) прізвище й адресу одержувача в його країні;

с) грошову суму, яка повинна бути сплачена, виражену у валюті країни, в якій знаходиться військовополонений.

2. Авізо буде підписане військовополоненим або, якщо він не вмів писати, під ним повинен бути поставлений його знак, і воно повинно бути засвідчене довіреною особою.

3. Начальник табору додасть до цього авізо довідку про те, що цей військовополонений має кредитне сальдо не менше, ніж грошова сума, яка повинна бути сплачена.

4. Авізо може бути складене у вигляді переліків; кожний аркуш такого переліку повинен бути засвідчений довіреною особою й підтверджений начальником табору.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ*

Женева, 12 серпня 1949 року

Уповноважені, які підписалися нижче, Урядів, представлених на Дипломатичній конференції, що проходила в Женеві з 21 квітня до 12 серпня 1949 року, з метою створення Конвенції про захист цивільного населення під час війни, домовилися про таке:

Частина I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Високі Договірні Сторони зобов'язуються дотримуватися та забезпечувати дотримання цієї Конвенції за всіх обставин.

Стаття 2

На додаток до положень, які втілюються в мирний час, ця Конвенція застосовується до всіх випадків оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше Високими Договірними Сторонами, навіть якщо одна з них не визнає стану війни.

Конвенція також застосовується до всіх випадків часткової або цілковитої окупації Високої Договірної Сторони, навіть якщо ця окупація не натрапляє на жодний збройний спротив.

Хоча одна з держав, які перебувають у конфлікті, може не бути учасницею цієї Конвенції, держави, які є її учасницями, залишаються зобов'язаними нею у своїх взаємовідносинах. Крім того, вони зобов'язані Конвенцією стосовно зазначеної держави, якщо остання приймає та застосовує її положення.

Стаття 3

У разі збройного конфлікту, який не має міжнародного характеру й виникає на території однієї з Високих Договірних Сторін, кожна сторона конфлікту зобов'язана застосовувати як мінімум такі положення:

1. З особами, які не беруть активної участі в бойових діях, у тому числі з особами зі складу збройних сил, що склали зброю, а також із тими, хто *hors de combat** унаслідок хвороби, поранення, затримання чи з будь-якої іншої причини, поведуться гуманно, без будь-якої ворожої дискримінації, причиною якої слугують раса, колір шкіри, релігія чи вірування, стать, походження чи майновий стан чи будь-які інші подібні критерії.

Із цією метою є забороненими й залишатимуться забороненими будь-коли та будь-де такі діяння стосовно зазначених вище осіб:

* Конвенція про захист цивільного населення під час війни. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154
(дата звернення : 03.03.2020)

** *Hors de combat* – той, що вийшов з ладу (фр.). – Прим.пер.

а) насилля над життям й особистістю, зокрема всі види вбивств, завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури;
б) захоплення заручників;
с) наруга над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе поводження;
д) засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії, визнані цивілізованими народами як необхідні.

2. Підбирати поранених і хворих та надавати їм допомогу.

Безстороння гуманітарна організація, така, як Міжнародний комітет Червоного Хреста, може запропонувати свої послуги сторонам конфлікту.

Крім того, сторони конфлікту повинні шляхом укладення спеціальних угод докладати зусиль з метою введення в дію всіх або частини інших положень цієї Конвенції.

Застосування попередніх положень не впливає на правовий статус сторін конфлікту.

Стаття 4

Особами, що перебувають під захистом цієї Конвенції, є ті, хто в будь-який момент та за будь-яких обставин опиняються, у разі конфлікту чи окупації, під владою сторони конфлікту або окупаційної держави, громадянами яких вони не є.

Громадяни держави, не зобов'язаної цією Конвенцією, під її захистом не перебувають. Громадяни нейтральної держави, які опиняються на території воюючої держави, та громадяни союзної з воюючою державою не вважаються особами, що перебувають під захистом, тоді, коли держава, громадянами якої вони є, має нормальне дипломатичне представництво в державі, під владою якої вони є.

Проте положення частини II є ширшими в застосуванні, визначеному в статті 13.

Особи, що перебувають під захистом Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року, або Женевської конвенції про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 року, або Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року, не розглядаються як особи, що перебувають під її захистом.

Стаття 5

У випадках, коли на території сторони конфлікту остання пересвідчилася в тому, що окрему особу, що перебуває під захистом, насправді підозрюють у тому, що вона займається діяльністю, ворожою для безпеки держави, або що її залучено до такої діяльності, така окрема особа не має права заявляти про права й переваги, що надає ця Конвенція, через те, що вони, якби виконувалися на користь такої особи, були б такими, що завдають шкоди безпеці такої держави.

Якщо на окупованій території окрему особу, що перебуває під захистом Конвенції, затримано як шпигуна чи диверсанта або як підозрюваного на законній підставі в діяльності, що загрожує безпеці окупаційної держави, у тих випадках, коли цього вимагають настійні міркування воєнної безпеки, ця особа може бути позбавленою прав на зв'язок, які надаються цією Конвенцією.

У кожному із цих випадків такі особи, однак, користуватимуться гуманним поводженням і в разі судового переслідування не позбавлятимуться своїх прав на справедливий і нормальний суд, передбачений цією Конвенцією. Їм будуть також цілком надані в якомога коротший строк, сумісний з безпекою держави або, у відповідному випадку, окупаційної держави, права та переваги, які надаються особі, що перебуває під захистом, відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 6

Ця Конвенція повинна застосовуватися з самого початку будь-якого конфлікту або окупації, зазначених у статті 2.

На території сторін конфлікту застосування Конвенції припиняється після загального припинення бойових дій.

На окупованій території застосування цієї Конвенції припиняється через рік після загального припинення бойових дій, але окупаційна держава, настільки, наскільки вона виконує функції уряду на цій території, буде пов'язана на строк окупації положеннями таких статей цієї Конвенції: 1 – 12, 27, 29 – 34, 47, 49, 51 – 53, 59, 61 – 77 та 143.

Особи, що перебувають під захистом, звільнення, репатріація або влаштування яких відбудуться після цих строків, будуть протягом зазначеного часу перебувати під захистом цієї Конвенції.

Стаття 7

Крім угод, спеціально передбачених у статтях 11, 14, 15, 17, 36, 108, 109, 132, 133 та 149 Високі Договірні Сторони зможуть укласти інші спеціальні угоди з будь-якого питання, що його вони вважали б за доцільне врегулювати окремо. Жодна спеціальна угода не повинна погіршувати становища осіб, які перебувають під захистом, установленим цією Конвенцією, або обмежувати прав, які вона їм надає.

Особи, які перебувають під захистом, продовжують користуватися привілеями цих угод протягом усього часу застосування до них Конвенції, крім випадків спеціального включення інших умов до зазначених вище або пізніше укладених угод, а також крім випадків, коли та чи та сторона конфлікту надасть їм сприятливі умови.

Стаття 8

Особи, які перебувають під захистом, за жодних обставин не можуть відмовлятися, частково або цілком від прав, які їм забезпечують ця Конвенція та спеціальні угоди, згадані в попередній статті, якщо такі є.

Стаття 9

Ця Конвенція застосовується за сприяння та під контролем держав-покровительок, на які покладено охорону інтересів сторін конфлікту. Для цього держави-покровительки можуть призначати крім свого дипломатичного або консульського персоналу делегатів з-поміж своїх громадян або громадян інших нейтральних держав. Названі делегати повинні бути погоджені державою, у якій їм належить виконувати свої обов'язки.

Сторони конфлікту якомога більше сприяють виконанню завдань представників чи делегатів держав-покровительок.

Представники чи делегати держав-покровительок за жодних обставин не повинні виходити за межі своєї місії, яку визначено цією конвенцією.

Вони повинні, зокрема, брати до уваги нагальні потреби безпеки держави, у якій вони виконують свої обов'язки.

Стаття 10

Положення цієї Конвенції не перешкоджають гуманітарній діяльності, яку Міжнародний комітет Червоного Хреста чи будь-яка інша безстороння гуманітарна організація, за згодою заінтересованих сторін конфлікту, можуть здійснювати для захисту цивільних осіб та надання їм допомоги.

Стаття 11

Високі Договірні Сторони можуть будь-коли домовитися доручити міжнародній організації, яка дає всі гарантії безсторонності й дієвості, виконання обов'язків, що покладаються цією Конвенцією на державу-покровительку.

Коли особи, які перебувають під захистом цієї Конвенції, не мають користі або перестали мати користь від діяльності держави-покровительки або організації, передбаченої у викладеному вище абзаці першому, тоді держава, яка затримує, звертається з проханням до нейтральної

держави або такої організації взяти на себе функції, що виконуються відповідно до цієї Конвенції державою-покровительською, визначеною сторонами конфлікту.

Якщо про захист не можна домовитися відповідним чином, то держава, яка затримує, звертається з проханням надати або приймає пропозицію, з урахуванням положень цієї статті, надати послуги гуманітарної організації, наприклад Міжнародного комітету Червоного Хреста, з узяття на себе виконання гуманітарних функцій, що виконуються державами-покровительками відповідно до цієї Конвенції.

Будь-яка нейтральна держава чи будь-яка організація, яку запросила заінтересована держава або яка сама пропонує свої послуги для цих цілей, повинна діяти з почуттям відповідальності стосовно сторони конфлікту, від якої залежать особи, що перебувають під захистом цієї Конвенції, та повинна надати достатні гарантії того, що вона може взяти на себе відповідні функції та виконувати їх безсторонньо.

Попередні положення не можуть частково скасовуватися спеціальними угодами між державами, одна з яких є обмеженою, навіть тимчасово, у своїх можливостях вільно вести переговори через воєнні події, особливо у випадках, коли всю або значну частину території зазначеної держави окуповано.

Кожного разу, коли в цій Конвенції згадується держава-покровителька, таке згадування стосується й організацій, які заміщають її в розумінні цієї статті.

Положення цієї статті поширюються на випадки та адаптуються до випадків, пов'язаних з громадянами нейтральної держави, які перебувають на окупованій території або які опиняються на території воюючої держави, у якій держава, громадянами якої вони є, не має нормального дипломатичного представництва.

Стаття 12

Держави-покровительки у випадках, коли вони вважатимуть це за потрібне в інтересах осіб, що перебувають під захистом, зокрема в разі розбіжності між сторонами конфлікту з приводу застосування або тлумачення положень цієї Конвенції, надаватимуть свої добрі послуги з метою врегулювання розбіжності.

З цією метою кожна з держав-покровительок може, або на прохання однієї зі сторін, або з власної ініціативи, запропонувати сторонам конфлікту скликати нараду їхніх представників, зокрема властей, відповідальних за осіб, що перебувають під захистом, можливо, на нейтральній, належним чином вибраній території. Сторони конфлікту повинні розглянути такі пропозиції. Держави-покровительки можуть, у разі необхідності, запропонувати для схвалення сторонами конфлікту особу, яка належить до нейтральної держави або яку делегував Міжнародний комітет Червоного Хреста, яку буде запрошено взяти участь у такій нараді.

Частина II

ЗАГАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ВІД ДЕЯКИХ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ

Стаття 13

Положення частини II стосуються всього населення країн, які перебувають у конфлікті, без будь-якої дискримінації за ознакою, зокрема, раси, національності, релігійних або політичних переконань, і спрямовані на полегшення страждань, спричинених війною.

Стаття 14

У мирний час Високі Договірні Сторони, а після початку бойових дій і сторони конфлікту можуть створювати на своїй території, а в разі необхідності й на окупованих територіях санітарні та безпечні зони та місцевості, організовані в такий спосіб, який дає змогу оберігати від наслідків війни поранених, хворих та осіб похилого віку, дітей до п'ятнадцяти років, вагітних жінок та матерів з дітьми до семи років.

З початком та протягом бойових дій, заінтересовані сторони можуть укладати угоди про

взаємне визнання створених ними зон та місцевостей. Із цією метою вони можуть використовувати положення проекту угоди, що додається до цієї Конвенції, з такими змінами, які вони можуть uważати необхідними.

Державам-покровителькам та Міжнародному комітету Червоного Хреста пропонується надавати добрі послуги для полегшення створення та визнання цих санітарних і безпечних зон та місцевостей.

Стаття 15

Будь-яка сторона конфлікту може звернутися безпосередньо або за посередництвом нейтральної держави чи якоїсь гуманітарної організації до протилежної сторони з пропозицією про створення в районах, де відбуваються бойові дії, нейтралізованих зон, призначених для захисту від наслідків війни таких осіб, без різниці:

а) поранених та хворих комбатантів або некомбатантів;

б) цивільних осіб, які не беруть участі в бойових діях та, перебуваючи в зонах, не виконують жодної роботи воєнного характеру.

Коли відповідні сторони доходять згоди стосовно географічного положення нейтралізованої зони, керівництва нею, постачання продуктів харчування до неї та здійснення контролю над нею, представники сторін конфлікту укладають й підписують письмову угоду. Угода встановлює початок і тривалість нейтралізації зони.

Стаття 16

Поранені та хворі, а також інваліди та вагітні жінки перебувають під особливим захистом і користуються особливим шануванням.

Настільки, наскільки дозволяють воєнні фактори, які необхідно враховувати, кожна сторона конфлікту сприяє заходам, ужитим для розшуку вбитих та поранених, з метою надання допомоги особам, які зазнали корабельної аварії, та іншим особам, що наражаються на серйозну небезпеку, а також з метою захисту їх від пограбування та поганого поводження.

Стаття 17

Сторони конфлікту намагаються укласти місцеві угоди про евакуацію з обложених або оточених зон поранених, хворих, інвалідів, осіб похилого віку, дітей і породілей та про пропуск служителів культу всіх віросповідань, медичного персоналу та санітарного майна на їхньому шляху до таких зон.

Стаття 18

Цивільні лікарні, організовані для надання допомоги пораненим, хворим, інвалідам та породіллям, за жодних обставин не можуть бути об'єктом нападу, натомість вони завжди користуються повагою сторін конфлікту й перебуватимуть під їхнім захистом.

Держави, які є сторонами конфлікту, забезпечують усі цивільні лікарні свідоцтвами, які підтверджують, що вони є цивільними лікарнями та що будівлі, які вони займають, не використовуються для жодних цілей, які могли б позбавити ці лікарні захисту відповідно до статті 19.

Цивільні лікарні позначаються емблемою, передбаченою в статті 38 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року, але тільки якщо на це є дозвіл держави.

Сторони конфлікту намагаються, наскільки на це дозволяють воєнні фактори, які необхідно брати до уваги, уживати необхідних заходів для того, щоб зробити розпізнавальні емблеми, якими позначаються цивільні лікарні, чітко помітними сухопутним, повітряним та морським силам супротивника для усунення можливості будь-якої ворожої дії.

З огляду на небезпеки, яким лікарні можуть піддаватися через свою близькість до воєнних об'єктів, рекомендується розташовувати такі лікарні якнайдалі від таких об'єктів.

Стаття 19

Захист, на який мають право цивільні лікарні, не може припинитися, якщо вони використовуються, крім виконання гуманітарних обов'язків, для вчинення дій, шкідливих для супротивника. Захист, однак, може бути припинено лише після відповідного попередження, у якому в усіх відповідних випадках встановлено обґрунтований строк, і після того, як таке попередження залишилося без уваги.

Те, що в цих лікарнях лікуються поранені та хворі із числа особового складу збройних сил, або наявність стрілецької зброї та боєприпасів, вилучених у таких комбатантів, але ще не зданих відповідним службам, не вважається діями, шкідливими для супротивника.

Стаття 20

Особи, які займаються регулярно й виключно обслуговуванням та адмініструванням цивільних лікарень, у тому числі персонал, призначений для пошуку, підбирання, транспортування та лікування поранених і хворих цивільних осіб, інвалідів та породілей, користуються повагою та перебувають під захистом.

На окупованих територіях та в зонах бойових дій зазначений вище персонал розпізнається за допомогою посвідчення особи, що підтверджує його статус, з фотокарткою власника та рельєфною печаткою відповідального органу, а також за допомогою проштемпельованої водостійкої пов'язки, яку він носить на лівій руці під час виконання ним службових обов'язків. Ця пов'язка видається державою й має емблему, передбачену в статті 38 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року.

Інший персонал, зайнятий обслуговуванням та адмініструванням цивільних лікарень, має право на повагу й захист, а також на носіння пов'язки, передбаченої в умовах, установлених у цій статті, відповідно до них під час виконання ним таких обов'язків. У посвідченні особи зазначаються обов'язки, для виконання яких його найнято.

Адміністрація кожної лікарні завжди надає компетентним національним або окупаційним органам влади оновлений список такого персоналу.

Стаття 21

Колони автомобілів або санітарні поїзди на суші чи на спеціально оснащених суднах на морі, які перевозять поранених і хворих цивільних осіб, інвалідів та породілей, користуються повагою та захищаються так само, як і лікарні, передбачені в статті 18, і позначаються, за згодою держави, демонстрацією відмітної емблеми, передбаченої в статті 38 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року.

Стаття 22

Літальні апарати, призначені виключно для транспортування поранених і хворих цивільних осіб, інвалідів та породілей або для транспортування медичного персоналу й санітарного майна, не можуть бути атаковані, натомість користуються повагою, коли вони летять на висоті, в час та за маршрутами, які спеціально погоджені всіма заінтересованими сторонами конфлікту.

Вони можуть бути позначені відмітною емблемою, передбаченою в статті 38 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року.

Якщо не погоджено інше, то польоти над ворожою територією або територією, окупованою супротивником, забороняються.

Такі літальні апарати повинні виконувати кожну вимогу приземлитися. У разі приземлення на вимогу літальний апарат зі своїми пасажирами може продовжувати свій політ після огляду, якщо такий є.

Стаття 23

Кожна Висока Договірна Сторона дозволяє вільне пропускання всіх посилок з медикаментами та санітарними матеріалами, а також предметами, необхідними для виконання

релігійних обрядів, які призначаються виключно для цивільного населення іншої Високої Договірної Сторони, навіть якщо ця остання є ворожою Вона також дозволяє вільне пропускання всіх посилок з найважливішими продуктами харчування, одягом і тонізуючими засобами, призначеними для дітей, молодших 15 років, вагітних жінок та породілей.

Зобов'язання Високої Договірної Сторони забезпечувати вільний пропуск усіх посилок, зазначених у попередньому абзаці, виконується за умови, що ця Сторона може пересвідчитися в тому, що немає причин боятися:

- a) що посилки можуть потрапити не за призначенням, або
- b) що контроль може бути неефективним, або
- c) що посилки можуть очевидно сприяти успіху воєнних зусиль або економіки супротивника, будучи заміною товарів, які в іншому разі супротивник повинен був би забезпечити чи виробити, або вивільняючи сировину, матеріали і робочу силу, необхідні для виробництва таких товарів.

Держава, яка дозволяє пропускання посилок, зазначених в абзаці першому цієї статті, може поставити умовою такого дозволу, щоб розподіл їх адресатам виконувався під контролем на місці доставки з боку держав-покровительок.

Пересилання таких посилок здійснюватиметься, і держава, яка дозволяє їхнє вільне пропускання, повинна мати право встановлювати технічні умови, за яких воно дозволяється.

Стаття 24

Сторони конфлікту вживатимуть усіх необхідних заходів для того, щоб діти до 15 років, які осиротіли чи були розлучені зі своїми сім'ями внаслідок війни, не залишалися напризволяще, а також для того, щоб полегшити, за будь-яких обставин, догляд за ними, виконання обрядів, пов'язаних з їхнім віросповіданням, та їхню освіту. Якщо це буде можливо, їхню освіту слід доручати особам з такими самими культурними традиціями.

Сторони конфлікту сприятимуть прийманню цих дітей нейтральною країною на час конфлікту за згодою держави-покровительки, якщо така є, та коли гарантується додержання принципів, викладених в абзаці першому.

Крім того, вони намагатимуться вжити необхідних заходів для того, щоб особу усіх дітей до 12 років можна було встановити завдяки спеціальним медальйонам або якимось інакше.

Стаття 25

Кожна особа, яка знаходиться на території однієї зі сторін конфлікту або на окупованій нею території, зможе повідомляти членам своєї сім'ї, де б вони не були, а також отримувати від них відомості суто сімейного характеру. Ця кореспонденція повинна пересилатися швидко й без невинувданого зволікання.

Якщо внаслідок обставин, що склалися, обмін сімейною кореспонденцією звичайною поштою ускладнений або неможливий, заінтересовані сторони конфлікту повинні звернутися до нейтрального посередника, такого як, наприклад, Центральне агентство, зазначене в статті 140, для того, щоб визначити разом з ним, як найліпше забезпечити виконання ними своїх зобов'язань, зокрема з допомогою національних товариств Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева та Сонця).

Якщо сторони конфлікту визнають за доцільне обмежити сімейне листування, такі обмеження можуть полягати лише у вимозі обов'язкового використання стандартних формулярів, на яких можна написати 25 слів будь-якого тексту, та обмежити листування до одного разу на місяць.

Стаття 26

Кожна зі сторін конфлікту повинна полегшувати пошуки, які здійснюють члени розлучених війною сімей з метою встановлення контакту, та, наскільки це можливо, об'єднання. Вона, зокрема, повинна підтримувати діяльність організацій, які присвячують себе цій справі,

коли вони визнані цією стороною та поважають заходи безпеки, яких вона вживає.

Частина III

СТАТУС ОСІБ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ЗАХИСТОМ, ТА ПОВЕДЖЕННЯ З НИМИ

Розділ I

ПОЛОЖЕННЯ, СПІЛЬНІ ДЛЯ ТЕРИТОРІЙ СТОРІН КОНФЛІКТУ ТА ДЛЯ ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Стаття 27

Особи, що перебувають під захистом, мають право за будь-яких обставин, на особисту повагу, повагу до своєї честі, права на сім'ю, їхніх релігійних переконань та обрядів, звичок та звичаїв. До них завжди слід ставитися гуманно й захищати їх, зокрема, від будь-якого акту насильства чи залякування, від образ та цікавості натовпу.

Жінки потребують особливого захисту від будь-якого зазіхання на їхню честь, і, зокрема, захисту від згвалтування, примушування до проституції чи будь-якої іншої форми посягання на їхню моральність.

З урахуванням положень стосовно здоров'я, віку та статі, сторона конфлікту, під владою якої є особи, що перебувають під захистом, має право поводитися з усіма ними однаково, без жодної дискримінації, зокрема стосовно раси, релігії або політичних переконань.

Проте сторони конфлікту повинні застосовувати до осіб, що перебувають під захистом, таких заходів контролю чи безпеки, які будуть визнані за необхідні під час ведення війни.

Стаття 28

Присутність будь-якої особи, яка перебуває під захистом, у будь-яких пунктах чи районах не може бути використана для захисту цих місць від воєнних операцій.

Стаття 29

Сторона конфлікту, під владою якої є особи, що перебувають під захистом, відповідає за поведження своїх представників із цими особами, причому це не знімає особистої відповідальності з таких представників.

Стаття 30

Особам, що перебувають під захистом, будуть надані всі можливості звертатися до держав-покровительок, до Міжнародного комітету Червоного Хреста, до Національного товариства Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева та Сонця) країни, у якій перебувають, а також до будь-якої іншої організації, яка зможе надати їм допомогу.

Власті сприятимуть цим організаціям в межах, які дозволяють умови війни або вимоги безпеки.

Крім візитів делегатів держав-покровительок та Міжнародного комітету Червоного Хреста, передбачених статтею 143, держави, під владою яких є особи, що перебувають під захистом, або окупаційні держави сприятимуть, у міру можливого, відвідуванню представниками інших організацій, метою яких є надання духовної або матеріальної допомоги, осіб, що перебувають під захистом.

Стаття 31

Жодний примус фізичного чи морального порядку не може застосовуватися до осіб, які перебувають під захистом, зокрема з метою отримання від них або від третіх осіб якихось відомостей.

Стаття 32

Високі Договірні Сторони спеціально дають згоду на те, що їм забороняється застосування будь-яких заходів, які можуть завдати фізичних страждань або призвести до знищення осіб, що перебувають під захистом, які є під їхньою владою. Ця заборона поширюється не лише на вбивства, тортури, тілесні покарання, калічення та медичні чи наукові дослідження, які не викликані потребою лікування особи, що перебуває під захистом, а й на будь-яке інше брутальне

поводження з боку як цивільних, так і військових властей.

Стаття 33

Жодну особу, що перебуває під захистом, не може бути покарано за правопорушення, якого вона не вчинила особисто. Колективні покарання, так само як і будь-які залякування чи терор, забороняються.

Пограбування забороняються.

Репресалії стосовно осіб, які перебувають під захистом, та їхнього майна забороняються.

Стаття 34

Захоплення заручників забороняється.

Розділ II

ІНОЗЕМЦІ НА ТЕРИТОРІЇ ОДНІЄЇ ЗІ СТОРІН КОНФЛІКТУ

Стаття 35

Будь-яка особа, що перебуває під захистом, яка захотіла би залишити територію на початку чи під час конфлікту, матиме право це зробити, якщо її виїзд не суперечить національним інтересам держави. Розгляд заяв про виїзд повинен відбуватися за встановленою процедурою, і рішення повинно прийматися у якомога скоріше. Ті особи, які отримають дозвіл на виїзд, зможуть забезпечити себе необхідними для поїздки грошима та взяти з собою, в розумних межах, достатню кількість речей та предметів особистого вжитку.

Особи, яким буде відмовлено в дозволі залишити територію, мають право на розгляд цієї відмови в найкоротший строк відповідним судом або адміністративним органом, призначеним для цього державою, яка затримує.

Якщо таке клопотання було подано, представники держави-покровительки зможуть, коли це дозволяють міркування безпеки, або коли заінтересовані особи не виступають проти, отримати повідомлення про причини відмови стосовно будь-якого клопотання про дозвіл залишити територію, та повідомлення, якомога скоріше, прізвищ усіх осіб, яким було відмовлено у такому дозволі.

Стаття 36

Для виїздів, дозволених відповідно до попередньої статті, повинні бути створені задовільні умови з погляду безпеки, гігієни здоров'я та харчування. Усі пов'язані із цим витрати від пункту виїзду з території держави, яка затримує, повинна взяти на себе країна, до якої вони виїжджають, або у разі перебування у нейтральній країні, держава, громадяни якої користуються такою можливістю. Практичні умови таких переміщень визначатимуть, у разі необхідності, спеціальні угоди між заінтересованими державами.

Зазначене вище не стосується спеціальних угод, які можуть укладати сторони конфлікту стосовно обміну та репатріації їхніх громадян, що опинилися під владою супротивника.

Стаття 37

До осіб, що перебувають під захистом, які відбувають попереднє ув'язнення або покарання у місцях позбавлення волі, слід ставитися гуманно протягом періоду їхнього ув'язнення.

Після звільнення вони мають право звернутися з проханням залишити територію згідно з попередніми статтями.

Стаття 38

За винятком особливих заходів, передбачених цією Конвенцією, зокрема статтями 27 та 41, становище осіб, що перебувають під захистом, в цілому продовжуватиме регулюватися положеннями про статус іноземців у мирний час. У будь-якому разі їм надаватимуться такі права:

1) вони матимуть змогу отримувати індивідуальну або колективну допомогу, що їм надсилатиметься.

2) вони матимуть право на медичну допомогу та лікування в лікарні такою настільки, наскільки й громадяни держави, на території якої вони перебувають, якщо цього вимагає стан

їхнього здоров'я.

3) вони матимуть право сповідувати свою релігію та отримувати духовну підтримку від служителів їхньої віри.

4) якщо вони перебувають на території, що є особливо небезпечною у зв'язку з веденням воєнних дій, вони матимуть право залишити цей регіон, так само як і громадяни держави, на території якої вони перебувають.

5) діти віком до п'ятнадцяти років, вагітні жінки та матері дітей віком до семи років матимуть право скористатися перевагами настільки, наскільки й громадяни держави, на території якої вони перебувають.

Стаття 39

Особи, що перебувають під захистом, які внаслідок воєнних дій втратили свій заробіток, повинні бути забезпечені можливістю отримати оплачувану роботу. З міркувань безпеки та враховуючи положення статті 40, така можливість повинна бути забезпечена на такому самому рівні, як і для громадян держави, на території якої перебувають ці особи.

Якщо державою – стороною конфлікту здійснюється контроль над особами, що перебувають під захистом, який призводить до неспроможності останніх забезпечити свою життєдіяльність, і, особливо, якщо таким особам з міркувань безпеки відмовляють у наданні оплачуваної роботи на задовільних для них умовах, згадана вище держава повинна забезпечити їх та осіб, яких вони утримують засобами для існування.

У будь-якому разі, особи, що перебувають під захистом, мають право отримувати грошову допомогу від країни, громадянами якої вони є, від держави-покровительки або від організацій з надання підтримки, зазначених у статті 30.

Стаття 40

Особи, що перебувають під захистом, можуть бути зайняті на примусових роботах виключно настільки, наскільки й громадяни держави – сторони конфлікту, на території якої вони перебувають.

Якщо особи, що перебувають під захистом, є громадянами держави-супротивниці, їх можна залучати лише до таких видів примусових робіт, виконання яких є необхідним для забезпечення продуктів харчування, житла, одягу, транспорту та здоров'я людей і які не є безпосередньо пов'язаними з проведенням воєнних операцій.

У випадках, зазначених у двох попередніх абзацах, особи, що перебувають під захистом, залучені до примусових робіт прирівнюються у правах до громадян цієї держави стосовно умов та гарантій праці, зокрема це стосується зарплатні, тривалості робочого дня, одягу та обладнання, попередньої підготовки та компенсації за нещасні випадки на виробництві та хвороби.

У разі порушення згаданих вище положень, особам, що перебувають під захистом, дозволяється скористатися своїм правом на оскарження згідно зі статтею 30.

Стаття 41

Якщо держава, під владою якої можуть бути особи, що перебувають під захистом, визнає заходи контролю, згадані у цій Конвенції, недостатніми, то вона, однак, не зможе вживати заходів, жорсткіших, ніж примусове поселення на певній території або інтернування згідно з положеннями статей 42 та 43.

Під час застосування положень абзацу другого статті 39 стосовно осіб, від яких вимагається залишити їхнє постійне місце проживання у зв'язку з рішенням про переселення їх на іншу визначену територію, держава, яка затримує, повинна максимально точно дотримуватись вимог стосовно забезпечення їхнього добробуту, зазначених у розділі IV частини III цієї Конвенції.

Стаття 42

Розпорядження стосовно інтернування або примусового виселення осіб, що перебувають

під захистом, може бути видане лише тоді, коли це є абсолютно необхідним для забезпечення безпеки держави, яка затримує.

Якщо будь-яка особа через представників держави-покровительки добровільно звертається з проханням про її інтернування і якщо це є необхідним через її особисте становище, особу буде інтерновано державою, під владою якої вона є.

Стаття 43

Будь-яка особа, що перебуває під захистом, яку було інтерновано або примусово поселено на визначеній території, матиме право на перегляд цього рішення у найкоротший строк відповідним судом або адміністративним органом, призначеним з цією метою державою. Якщо рішення про інтернування або примусове поселення на визначеній території залишається чинним, суд або адміністративний орган повинен періодично, принаймні двічі на рік переглядати справу цієї особи, щоб вносити сприятливі зміни до попереднього рішення, якщо це дозволяють обставини.

Якщо особи, що перебувають під захистом, не заперечують, держава, яка затримує, повинна в найкоротший строк повідомляти державі-покровительці прізвища всіх осіб, що перебувають під захистом, яких було інтерновано або примусово поселено на визначених територіях, або прізвища осіб, яких було звільнено з місць інтернування або примусового поселення. Державу-покровительку слід також у найкоротший строк повідомляти про рішення судів та органів згаданих в абзаці першому цієї статті, дотримуючись таких самих умов.

Стаття 44

Застосовуючи заходи контролю, зазначені в цій Конвенції, держава, яка затримує, не повинна вороже поводитися з біженцями, які фактично не перебувають під захистом жодного уряду, лише на підставі їхньої юридичної належності до держави-супротивниці.

Стаття 45

Особа, що перебувають під захистом, не можуть бути передані державі, яка не є учасницею Конвенції.

Це положення не може перешкоджати репатріації осіб, що перебувають під захистом, або їхньому поверненню до країни їхнього проживання після закінчення воєнних дій.

Особа, що перебувають під захистом, можуть бути передані державою, яка затримує, лише державі, яка є учасницею цієї Конвенції, і лише тоді, коли держава, яка затримує, упевниться в бажанні та спроможності цієї держави виконувати положення Конвенції. Якщо за таких умов передача осіб, що перебувають під захистом, відбулась, відповідальність за виконання положень Конвенції покладається на державу, яка погодилась їх прийняти протягом періоду, на який вони будуть їй довірені. Однак, якщо ця держава не дотримається положень Конвенції стосовно будь-якого важливого питання, держава, яка здійснила передачу осіб, що перебувають під захистом, повинна після письмового повідомлення держави-покровительки вжити ефективних заходів, щоб виправити ситуацію або повинна звернутися з вимогою про повернення осіб, що перебувають під захистом. Така вимога повинна бути задоволена.

Особу, що перебуває під захистом, за будь-яких обставин не може бути передано країні, де існує можливість її переслідування за політичні чи релігійні переконання.

Положення цієї статті не є перешкодою для видачі осіб, що перебувають під захистом, яких звинувачують у порушенні кримінального законодавства на підставі угод, укладених до початку воєнних дій.

Стаття 46

Обмежувальні заходи, яких ужито стосовно осіб, що перебувають під захистом, будуть скасовані у найкоротший строк після припинення воєнних дій, якщо цього не було зроблено раніше.

Обмежувальні заходи, яких ужито стосовно майна осіб, що перебувають під захистом, будуть скасовані у найкоротший строк після припинення воєнних дій відповідно до законодавства держави, яка затримує.

Розділ III ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ

Стаття 47

Особи, що перебувають під захистом, які знаходяться на окупованій території не будуть у жодному разі та жодним чином позбавлені переваг цієї Конвенції у зв'язку з будь-якими змінами, запровадженими стосовно керівних установ чи управління цією територією внаслідок її окупації, або у зв'язку з будь-якою угодою, укладеною між властями окупованої території та властями окупаційної держави, або у зв'язку з анексією окупаційною державою всієї або частини окупованої території.

Стаття 48

Особи, що перебувають під захистом, які не є громадянами держави, територію якої окуповано можуть скористатися правом залишити цю територію за умови дотримання положень, передбачених статтею 35 і рішення пов'язані з цим повинні прийматися згідно з процедурою, яку встановить окупаційна держава відповідно до зазначеної статті.

Стаття 49

Забороняється, незалежно від мотивів, здійснювати примусове індивідуальне чи масове переселення або депортацію осіб, що перебувають під захистом, з окупованої території на територію окупаційної держави або на територію будь-якої іншої держави, незалежно від того, окупована вона чи ні.

Однак окупаційна держава може здійснювати загальну або часткову евакуацію з певної території, якщо це є необхідним для забезпечення безпеки населення або зумовлено особливо вагомими причинами військового характеру. Проведення таких евакуацій не може передбачати переміщення осіб, що перебувають під захистом, за межі окупованої території за винятком випадків, коли цього неможливо уникнути з матеріальних причин. Особи, яких було евакуйовано в такий спосіб, повинні бути відправлені додому відразу після припинення воєнних дій на цій території.

Окупаційна держава, що здійснює таке переміщення або евакуацію повинна в межах своїх можливостей максимально забезпечити розміщення осіб, що перебувають під захистом, у належних приміщеннях, а також забезпечити щоб власне переміщення відбувалось у задовільних умовах з погляду санітарії, здоров'я, безпеки та харчування, а також те, що члени однієї сім'ї не будуть розлучені.

Одразу після здійснення переміщень або евакуації, про них слід повідомити державі-покровительці.

Окупаційна держава не повинна затримувати осіб, що перебувають під захистом, на території, що є особливо небезпечною у зв'язку з веденням воєнних дій, за винятком випадків, коли це є необхідним для забезпечення безпеки населення або у зв'язку з особливо вагомими причинами військового характеру.

Окупаційна держава не повинна здійснювати переміщення або депортації частини свого громадянського населення на територію, яку вона окуповує.

Стаття 50

Окупаційна держава повинна в співробітництві з державними та місцевими органами влади сприяти належному функціонуванню закладів, відповідальних за піклування про дітей і їхню освіту.

Окупаційна держава повинна вжити всіх необхідних заходів для полегшення процедури встановлення особи дітей та реєстрації їхніх сімейних зв'язків. Вона за будь-яких обставин не

повинна змінювати їхнього громадянського статусу або вносити їх до списків підконтрольних їй формувань або організацій.

Якщо місцеві установи виявляться неспроможними забезпечити утримання та освіти дітей, окупаційна держава повинна вжити всіх необхідних заходів, щоб забезпечити ними дітей, які втратили батьків чи були з ними розлучені в результаті війни і які не мають можливості отримати необхідне піклування з боку близького родича або друга; навчання повинно здійснюватися по можливості особами їхньої національності, мови та релігії.

Спеціальний відділ бюро, створеного згідно зі статтею 136 повинен вживати всіх необхідних заходів для встановлення особи дітей, якщо існують сумніви стосовно їхньої особи. Дані про їхніх батьків та інших близьких родичів, якими вони володітимуть необхідно також реєструвати.

Окупаційна держава не повинна перешкоджати реалізації будь-яких преференційних заходів стосовно надання харчування, медичної допомоги та забезпечення захисту постраждалих внаслідок війни, реалізація яких була затверджена до початку окупації з метою сприяння дітям віком до 15 років, вагітним жінкам та матерям дітей віком до 7 років.

Стаття 51

Окупаційна держава не має права примушувати осіб, що перебувають під захистом, служити в її збройних чи допоміжних силах.

Окупаційна держава може залучати до примусових робіт лише осіб, що перебувають під захистом, яким виповнилося 18 років, і лише до такої роботи, яка є необхідною для забезпечення потреб окупаційної армії або для належного забезпечення населення окупованої країни комунальними послугами, продуктами харчування, житлом, одягом, транспортом та медичними послугами. Особи, що перебувають під захистом, не можуть бути примушені виконувати будь-яку роботу, що передбачала б їхню участь у воєнних операціях. Окупаційна держава не може вимагати від осіб, що перебувають під захистом, застосовувати силу для забезпечення безпеки приміщень, де вони виконують доручену їм роботу.

Робота повинна виконуватись лише в межах окупованої території, на якій знаходяться ці особи. Кожна така особа, наскільки це дозволяють обставини, повинна бути залишена на своєму звичайному місці роботи. Робота повинна належним чином оплачуватись та відповідати фізичним та інтелектуальним можливостям робітників. Дія чинного в окупованій країні законодавства, яким регулюються умови та гарантії праці, зокрема що стосується зарплатні, робочих годин, обладнання, попередньої підготовки та компенсації за виробничі травми та хвороби поширюватиметься на осіб, що перебувають під захистом, залучених до роботи зазначеної в цій статті.

У жодному разі примусове залучення до праці не повинно передбачати участі робітників в організаціях військового або напіввійськового характеру.

Стаття 52

Жодний контракт, угода чи положення не можуть обмежувати права робітника добровільного чи недобровільного, де б він не знаходився, звертатися до представників держави-покровительки з проханням про її покровительство.

Будь-які заходи, що мають на меті спричинити безробіття чи обмежити можливості працевлаштування для робітників окупованої території, щоб примусити їх працювати на окупаційну державу, забороняються.

Стаття 53

Будь-яке знищення окупаційною державою рухомого чи нерухомого майна, що є індивідуальною або колективною власністю приватних осіб чи держави, або інших громадських установ чи соціальних або кооперативних організацій забороняється, за винятком випадків, коли це є необхідним для проведення воєнних операцій.

Стаття 54

Окупаційній державі забороняється змінювати статус посадових осіб чи суддів на окупованих територіях або вживати стосовно них будь-яких заходів примусу, якщо вони утримуватимуться від виконання своїх обов'язків з міркувань совісті.

Ця заборона не становить перешкоди для виконання абзацу другого статті 51. Вона не впливає на право окупаційної держави звільняти посадових осіб з посад, які вони обіймають.

Стаття 55

Окупаційна держава зобов'язана за допомогою усіх наявних засобів забезпечувати населення продуктами харчування та медичним матеріалами; зокрема, постачати необхідні продукти харчування, медичні матеріали та інші припаси, якщо ресурсів окупованої території виявиться недостатньо.

Окупаційна держава може реквізувати харчові та інші припаси, а також медичні матеріали, що знаходяться на окупованій території виключно для потреб окупаційних сил та співробітників адміністрації і лише враховуючи потреби громадянського населення. За умов дотримання положень інших міжнародних конвенцій, окупаційна держава повинна вжити заходів для забезпечення справедливої компенсації будь-якої реквізиції.

Держава-покровителька має право будь-коли здійснити перевірку стану постачання продуктів харчування та медичних матеріалів на окупованій території, за винятком випадків, коли діють тимчасові обмеження, спричинені особливо важливими воєнними потребами.

Стаття 56

Окупаційна держава зобов'язана за допомогою всіх наявних засобів та в співробітництві з державними та місцевими органами влади забезпечувати та підтримувати діяльність медичних та лікарняних установ, а також забезпечити та підтримувати на окупованій території умови задовільні з погляду охорони здоров'я та санітарії, зокрема, вдаючись до вживання та проведення профілактичних та запобіжних заходів, необхідних для запобігання поширенню інфекційних захворювань та епідемій. Медичному персоналу усіх категорій буде дозволено виконувати свої обов'язки.

При створенні нових лікарень на окупованій території за відсутності тут компетентних органів, окупаційна влада повинна, якщо це необхідно, офіційно визнати ці лікарні згідно зі статтею 18. За подібних обставин окупаційна влада повинна також офіційно визнати медичний персонал та транспортні засоби відповідно до положень статей 20 та 21.

Ухвалюючи рішення про проведення заходів з охорони здоров'я та забезпечення задовільних санітарних умов та під час реалізації цих заходів окупаційна держава повинна враховувати моральні та етичні вимоги населення окупованої території.

Стаття 57

Окупаційна держава може реквізувати громадські лікарні лише тимчасово і лише в разі нагальної потреби в лікуванні поранених та хворих військовослужбовців за умови, що своєчасно буде вжито належних заходів стосовно забезпечення догляду та лікування пацієнтів, що знаходяться у цих лікарнях, а також для забезпечення потреби громадянського населення у лікарняному догляді.

Майно та запаси громадських лікарень не можуть бути реквізовані доти, доки вони є необхідними для потреб громадянського населення.

Стаття 58

Окупаційна держава повинна дозволити релігійним служителям надавати духовну підтримку їхнім одновітцям.

Окупаційна держава також прийматиме посилки, у яких містяться книжки та предмети, необхідні для задоволення релігійних потреб, та сприятиме їхньому розповсюдженню на окупованій території.

Стаття 59

Якщо усе або частина населення окупованої території отримують недостатній обсяг постачань, окупаційна держава повинна погодитись взяти заходів, спрямованих на надання підтримки цьому населенню і повинна сприяти реалізації цих заходів усіма наявними у неї засобами.

Така допомога може надходити як з боку держав, так і з боку незалежних гуманітарних організацій, таких, як Міжнародний комітет Червоного Хреста, і повинна, зокрема, передбачати забезпечення посилками, що містять продукти харчування, медичні матеріали та одяг.

Усі Договірні Сторони повинні дозволити вільне перевезення таких посилок та забезпечити їхню охорону.

Держава, яка надає право на вільне ввезення посилок на територію, окуповану супротивною стороною, повинна, однак, мати право на огляд посилок та контроль за їхнім перевезенням відповідно до визначеного строку та маршруту, і за сприяння держави-покровительки пересвідчитись, що ці посилки використовуватимуться для надання допомоги населенню, яке її потребує, а не в інтересах окупаційної держави.

Стаття 60

Вантажі допомоги жодним чином не позбавляють окупаційну державу зобов'язань, що покладаються на неї відповідно до статей 55, 56 та 59. Окупаційна держава не повинна в жодному разі змінювати призначення цих вантажів, за винятком випадків, коли в цьому є особлива потреба, в інтересах населення окупованої території та за згодою держави-покровительки.

Стаття 61

Розповсюдження вантажів допомоги, зазначених у попередніх статтях повинно здійснюватись за сприяння та під контролем держави-покровительки. Цей обов'язок може бути передано нейтральній державі, Міжнародному комітету Червоного Хреста чи будь-якій іншій незалежній гуманітарній організації за згодою окупаційної держави та держави-покровительки.

Такі вантажі допомоги звільняються від усіх видів оплат, податків та митних зборів, за винятком випадків, коли це необхідно в інтересах економіки цієї території.

Усі сторони контракту повинні докладати всіх зусиль, щоб дозволити безоплатне перевезення та транспортування вантажів допомоги, що направляються на окуповані території.

Стаття 62

Коли це не суперечить особливим вимогам безпеки, особи, що перебувають під захистом, зможуть також отримувати допомогу, що надсилається їм особисто.

Стаття 63

За умов дотримання тимчасових та виняткових заходів, які запроваджуються окупаційною державою з особливо важливих міркувань безпеки:

а) визнані національні Товариства Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева та Сонця) матимуть змогу продовжувати свою діяльність, яка відповідає принципам Червоного Хреста, визначеним на міжнародних конференціях організації Червоного Хреста. Іншим організаціям з надання допомоги буде дозволено продовжувати їхню гуманітарну діяльність за таких самих умов;

б) Окупаційна держава не має права вимагати будь-якої зміни персоналу чи структури цих організацій, що може негативно позначитись на згаданій вище діяльності.

Таким самим принципам повинна відповідати діяльність персоналу чи спеціальних організацій невійськового характеру, які вже існують або можуть бути засновані з метою забезпечення умов життя громадянського населення шляхом сприяння функціонуванню основних служб громадського користування, розподілення допомоги та організації рятувальних операцій.

Стаття 64

Кримінальне законодавство окупованої території залишається чинним, за винятком випадків, коли дія його скасовується або призупиняється окупаційною державою, якщо це законодавство становить загрозу безпеці окупаційної держави або є перешкодою виконання цієї Конвенції. Враховуючи згадане вище, та з огляду на необхідність забезпечення ефективного судочинства, суди окупованої території продовжуватимуть виконувати свої функції стосовно розгляду правопорушень, визначених цим законодавством.

Окупаційна держава, однак, може поширювати на населення окупованої території дію положень, які є необхідними для виконання нею зобов'язань, що покладаються на неї відповідно до цієї Конвенції, підтримання ефективного управління територією, забезпечення безпеки окупаційної держави, особового складу та власності окупаційних сил та адміністрації, а також об'єктів та комунікаційних ліній, які ними використовуються.

Стаття 65

Положення про кримінальну відповідальність, які ухвалюються окупаційною державою можуть набирати чинності лише після того, як їх опубліковано та доведено до відома населення їхньою рідною мовою. Ці положення не повинні мати зворотної сили.

Стаття 66

У разі порушення положень про кримінальну відповідальність, ухвалених окупаційною державою на підставі абзацу другого статті 64, окупаційна держава може передавати обвинувачених своїм неполітичним військовим судам, які належним чином організовані за умови їхнього розташування на окупованій території. Апеляційні суди повинні функціонувати переважно на території окупованої держави.

Стаття 67

Суди повинні діяти лише відповідно до тих законодавчих положень, які були чинними до моменту скоєння правопорушення і які відповідають загальним принципам права, зокрема принципу відповідності покарання правопорушенню.

Стаття 68

Якщо особи, що перебувають під захистом, скоюють правопорушення з метою завдання шкоди виключно окупаційній державі і якщо це правопорушення не є замахом на життя чи фізичну недоторканість представників особового складу окупаційних військ чи адміністрації, не становить серйозної колективної загрози й не завдає великої шкоди майну окупаційних військ або адміністрації чи об'єктам, які ними використовуються, то такі особи підлягають інтернуванню або ув'язненню, за умови, що строк цього інтернування або ув'язнення є відповідним ступеню важкості скоєного ними правопорушення. Крім того, інтернування або ув'язнення повинні бути єдиними видами покарання, що передбачають позбавлення волі, які застосовуватимуться до осіб, що перебувають під захистом, у разі скоєння ними згаданих вище правопорушень. Суди, дія яких передбачена статтею 66 цієї Конвенції мають право на власний розсуд замінити ув'язнення інтернуванням на той самий строк.

Положення про кримінальну відповідальність, ухвалені окупаційною державою згідно зі статтями 64 та 65 можуть передбачати покарання осіб, що перебувають під захистом, через смертну кару лише у разі визнання їх винними у шпіонажі, здійсненні серйозних актів диверсії проти військових об'єктів окупаційної держави або скоєнні умисних правопорушень, які призвели до смерті однієї чи більше осіб, та за умови, що законодавство окупованої території, яке було чинним до початку окупації передбачало покарання через смертну кару за скоєння таких злочинів.

Смертний вирок особі, що перебуває під захистом, може бути призначений лише тоді, коли суд приділив особливу увагу тому, що обвинувачений не є громадянином окупаційної держави, а отже, – не є пов'язаним з нею жодними зобов'язаннями вірності.

У жодному разі смертної кари не може бути призначено особі, що перебуває під захистом, яка на момент скоєння злочину не досягла 18-річного віку.

Стаття 69

У всіх випадках строк попереднього ув'язнення буде зараховуватися до будь-якого строку тюремного ув'язнення, до якого було засуджено особу, що перебуває під захистом.

Стаття 70

Окупаційна держава не має права здійснювати арешт, переслідування або висувати обвинувачення проти осіб, що перебувають під захистом, за вчинки або переконання скоєні або виражені ними до початку окупації або протягом періоду її тимчасового припинення, за винятком випадків порушення законів або звичаїв війни.

Арешт, переслідування, висунення обвинувачень та депортація за межі окупованої території громадян окупаційної держави, які до початку конфлікту шукали притулок на окупованій території можуть здійснюватись лише в разі скоєння ними злочину після початку воєнних дій, або за кримінальні злочини, скоєні до початку воєнних дій, за які згідно із законодавством окупованої держави передбачалась би видача злочинця у мирний період.

Стаття 71

Компетентні судові органи окупаційної держави не мають права виносити будь-якого вирок без розгляду справи відповідно до встановленого процесуального порядку.

Особам, проти яких висунуто обвинувачення з боку окупаційної держави, слід негайно повідомити про це в письмовій формі, зрозумілою для них мовою з викладом усіх подробиць обвинувачення, яке проти неї висувається та притягнути її до судової відповідальності у найкоротший строк. Державі-покровительці повинно бути повідомлено про будь-яке переслідування, розпочате окупаційною державою проти особи, що перебуває під захистом, у зв'язку із скоєнням ними злочинів, за які передбачається покарання через смертний вирок або ув'язнення на строк понад два роки; окупаційна держава повинна мати змогу будь-коли отримувати інформацію про стан проведення таких переслідувань. Крім того, держава-покровителька матиме право отримати на її вимогу усі дані про ці судові справи або інші переслідування, розпочаті окупаційною державою проти особи, що перебуває під захистом.

Повідомлення державі-покровительці, як це передбачено в абзаці другому цієї статті, повинно бути надіслане негайно й у будь-якому разі держава-покровителька повинна отримати його за три тижні до початку першого слухання справи. Слухання справи не може розпочатись, якщо до його початку не було надано доказів про повне виконання положень цієї статті. Це повідомлення повинно містити такі дані:

- a) дані про особу обвинуваченого;
- b) місце перебування або ув'язнення;
- c) детальна інформація про висунуті обвинувачення (із зазначенням постанов про кримінальну відповідальність, на яких базується обвинувачення);
- d) найменування суду, де буде проходити слухання справи;
- e) місце та дата першого слухання.

Стаття 72

Обвинувачені мають право надати докази, необхідні для їхнього захисту, зокрема викликати до суду свідків. Вони повинні мати право на допомогу кваліфікованого правозахисника за власним вибором, який повинен мати змогу вільно відвідувати обвинуваченого та повинен бути забезпечений усіма необхідними засобами для підготовки захисту.

Якщо обвинувачений не обирає захисника сам, то держава-покровителька може йому його надати. Коли проти особи висувається обвинувачення у скоєнні серйозного злочину і за відсутності держави-покровительки, окупаційна держава за згодою обвинуваченого повинна надати йому захисника.

Обвинуваченому повинні бути надані послуги перекладача як під час попереднього розслідування, так і під час слухання справи в суді, за винятком випадків, коли обвинувачений добровільно відмовляється від таких послуг. Вони мають право у будь-який момент відмовитися від послуг перекладача або попросити його замінити.

Стаття 73

Засуджений має право на подання апеляції у порядку визначеному законодавством згідно з яким діє суд. Він повинен бути цілком поінформований про своє право на подання апеляції або оскарження, а також про строк, протягом якого він може скористатися цим правом.

Кримінально-процесуальна процедура, передбачена цим розділом, повинна застосовуватись, наскільки це можливо, до процедури оскарження. Якщо в законодавстві, відповідно до якого діє суд, немає положень, якими регулюється процедура оскарження, засуджений матиме право на оскарження вироку у відповідних органах окупаційної держави.

Стаття 74

Представники держави-покровительки мають право бути присутніми на будь-якому засіданні суду, де розглядається справа особи, що перебуває під захистом, окрім виняткових випадків, коли слухання проходить за зачиненими дверима в інтересах безпеки окупаційної держави, про що вона повинна повідомити державі-покровительці. Повідомлення про місце та дату проведення слухання повинно бути надіслане державі-покровительці.

Про всі вироки, якими передбачається смертна кара або ув'язнення строком понад два роки, слід у найкоротший строк повідомляти державі-покровительці із зазначенням підстав, на яких було винесено вирок. У повідомленні повинно міститись посилання на повідомлення, зроблене відповідно до статті 71, а в разі винесення вироку, яким передбачається ув'язнення, також бути зазначене місце відбування строку ув'язнення. Записи про інші вироки, крім тих, які зазначено вище, повинні зберігатись у суді та надаватись для перегляду представникам держави-покровительки. Строк, установлений для подання оскарження в разі винесення вироку, яким передбачається смертна кара або ув'язнення строком на два роки й більше не повинен розпочинатися доти, доки держава-покровителька не отримає повідомлення про винесення вироку.

Стаття 75

У жодному разі людина, що була засуджена до смертної кари, не повинна бути позбавлена права звертатися з проханням про помилування.

Жодного смертного вироку не буде виконано до завершення шестимісячного періоду з моменту, коли держава-покровителька отримає повідомлення про остаточне рішення суду, що підтверджує смертну кару чи рішення про відмову стосовно помилування.

В окремих випадках, коли через надзвичайні обставини виникає підготовлена загроза для безпеки чи для збройних сил окупаційної держави, шестимісячний період до виконання вироку про смертну кару може бути зменшено. Державі-покровительці буде завжди повідомлено про таке скорочення строку, та вона завжди буде мати достатньо часу та можливість звернутися з пропонуванням до компетентних окупаційних органів.

Стаття 76

Особи, що перебувають під захистом, що обвинувачі в скоєнні злочину, повинні знаходитися в окупованій країні, а в разі засудження повинні там само відбувати строк покарання. Вони повинні бути, якщо це можливо, відділені від інших ув'язнених, причому для них повинно бути встановлено санітарний та харчовий режими, що є достатніми для підтримання їхнього здоров'я та відповідають режимам в'язниць окупованої країни.

Вони повинні отримувати таку медичну допомогу, яку вимагає стан їхнього здоров'я.

Їм буде дозволено користуватись духовною підтримкою, яка б могла їм допомогти.

Жінки будуть утримуватись в окремих приміщеннях та за ними будуть наглядати

безпосередньо жінки.

Буде взято до уваги запровадження спеціального режиму для неповнолітніх.

Особи, що перебувають під захистом і є в'язнями, будуть мати право отримувати візити від делегатів держави-покровительки та Міжнародного комітету Червоного Хреста, згідно з положеннями статті 143.

Такі особи мають право отримувати, принаймні, одну посылку з предметами допомоги на місяць.

Стаття 77

Особи, що перебувають під захистом, які були обвинувачені або визнані судом винними та які знаходяться на окупованій території, після закінчення строку окупації повинні бути передані відповідним органам на визволеній території разом з заведеними на них справами.

Стаття 78

Якщо окупаційна держава через причини збереження безпеки визнає необхідним вжити заходів стосовно осіб, що перебувають під захистом, найбільше, що вона може застосувати – це змушено поселити їх у визначеному місці чи інтернувати.

Рішення стосовно вимушеного переселення чи інтернування повинні бути ухвалені згідно з нормативною процедурою, яка повинна бути визначена окупаційною державою згідно з положеннями цієї Конвенції. Ця процедура повинна передбачати право на апеляцію з боку заінтересованих сторін. Рішення стосовно апеляції будуть прийматися в якомога швидші строки.

Якщо рішення залишатимуться в силі, вони стануть предметом періодичного перегляду, по можливості через кожні шість місяців компетентними органами, що створює держава.

Особи, що перебувають під захистом, яких вимушено переселяють, а отже змушують покинути місця їхнього проживання, будуть користуватися всіма перевагами, що згадані в статті 39 цієї Конвенції.

Розділ IV

ПРАВИЛА, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПОВОДЖЕННЯ З ІНТЕРНОВАНИМИ

Глава I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 79

Сторони конфлікту можуть інтернувати осіб, що перебувають під захистом, лише згідно з положеннями статей 41, 42, 43, 68 та 78.

Стаття 80

Інтерновані цілком зберігають свою громадянську правоспроможність і можуть її використовувати настільки, наскільки це дозволяє статус інтернованого.

Стаття 81

Сторони конфлікту, до яких будуть інтерновані особи, що перебувають під захистом, зобов'язані забезпечити безоплатне утримання цих осіб та медичну допомогу, якої потребує стан їхнього здоров'я.

Жодних вирахувань із грошової допомоги, заробітних плат чи виплат інтернованим не повинно бути використано для цілей виплат зазначених вище витрат.

Держава, яка затримує, повинна забезпечувати підтримку всіх утриманців інтернованих, якщо ці утриманці не мають достатніх засобів існування чи неспроможні забезпечити свою життєдіяльність.

Стаття 82

Держава, яка затримує, буде, наскільки це можливо, розселяти інтернованих відповідно до їхньої національності, мови та звичаїв. Інтерновані, що є громадянами однієї й тієї самої країни, не будуть поселені окремо лише через мовну різницю.

Протягом усього періоду інтернування члени однієї сім'ї, особливо батьки та діти будуть

проживати разом, за винятком випадків, коли через стан здоров'я, місце роботи чи застосування положень глави IX цього розділу розлучення буде необхідним і матиме тимчасовий характер. Інтерновані мають право вимагати, щоб їхні діти, які залишились на свободі без опіки батьків, були інтерновані разом з ними.

Завжди, коли це можливо, члени інтернованої сім'ї повинні жити в одному приміщенні, але окремо від інших інтернованих; їм повинні бути надані необхідні умови для сімейного життя.

Глава II МІСЦЯ ІНТЕРНУВАННЯ

Стаття 83

Держава, яка затримує, не створює місць інтернування в районах, де особливо є небезпеки війни.

Держава, яка затримує, передасть всю необхідно інформацію стосовно географічного розташування місць, де знаходяться інтерновані ворожим державам за допомогою держав-покровительок.

Кожного разу, коли це дозволяють міркування військового порядку, табори для інтернованих, повинні бути позначені літерами ІС таким чином, щоб протягом дня їх чітко було видно з повітря. Хоча заінтересовані держави можуть домовитися про інший спосіб позначення. Жодне інше місце окрім табору для інтернованих не може бути позначено таким самим чином.

Стаття 84

Інтерновані повинні бути поселені окремо від полонених та осіб, позбавлених волі по іншим причинам та мати окремі органи управління.

Стаття 85

Держава, яка затримує, повинна вжити всіх можливих та необхідних заходів з метою забезпечення особам, що перебувають під захистом, з самого початку їхнього інтернування поселення в будівлях чи інших приміщеннях, що забезпечують повну гарантію задоволення гігієнічних потреб та потреб здоров'я, забезпечують надійний захист від суворих кліматичних умов та наслідків війни. У жодному разі місця поселення інтернованих не повинні знаходитися в екологічно небезпечних зонах, або в місцях з несприятливими для інтернованих кліматичними умовами. В тих випадках, коли особи, що перебувають під захистом, тимчасово інтерновані до екологічно небезпечного місця, або до місця з небезпечними для здоров'я кліматичними умовами, вони повинні бути переселені до місця з ліпшими умовами, як тільки це стане можливим.

Приміщення повинні бути цілком захищені від вологості, належним чином опалюватися та мати освітлення, особливо в години сутінок. Приміщення для сну повинні бути достатньо просторими і добре провітрюватися, інтерновані повинні мати постільні речі та достатню кількість ковдр, з урахуванням кліматичних умов, віку, статі та стану здоров'я інтернованих.

Інтерновані будуть користуватись, незалежно від годин доби, санітарними зручностями, що відповідають санітарним вимогам і чистота яких постійно підтримується. Вони будуть забезпечені необхідною кількістю води та мила для щоденного туалету та прання особистої білизни; їм також будуть забезпечені прилади та можливості для досягнення цих цілей. Крім того, вони повинні мати можливість приймати душ чи ванну. Їм потрібно надавати час, необхідний для прання та прибирання приміщень.

В тих випадках, коли як виняток як тимчасовий захід необхідно поселити інтернованих жінок, що не є членами однієї сім'ї, в одному приміщенні з інтернованими чоловіками, їм обов'язково необхідно надати окремі місця для сну та санітарні установки.

Стаття 86

Держава, яка затримує, повинна забезпечити інтернованих необхідним приміщенням для проведення релігійних обрядів, незалежно від їхнього віросповідання.

Стаття 87

Щоб інтерновані мали змогу купити продовольчі товари та предмети повсякденного користування, що можуть поліпшити їхнє життя і побут, зокрема мило й тютюнові вироби, за цінами, не вищими, ніж ті, що існують на місцевих ринках, в місцях, де проживають інтерновані, повинні бути встановлені ларьки, за винятком місць, де існують інші можливості задоволення таких потреб.

Прибутки від продаж у ларьках буде направлено до фонду матеріальної підтримки, який повинно бути створено в кожному місці інтернування, та буде використано на користь інтернованих, що знаходяться в цій місцевості. Комітет з питань інтернованих, створення якого передбачено статтею 102, має право здійснювати перевірку ведення справ в ларьках та використання коштів фонду.

У разі закриття місця інтернування, кошти фонду матеріальної підтримки будуть направлені в інший фонд, створений в місці інтернування людей такої самої національності, або, коли такого місця не існує, до центрального фонду матеріальної підтримки що діє на користь усіх інтернованих, які залишаються під владою держави, яка затримує.

У разі загального визволення зазначені вище кошти залишаються державі, де перебували інтерновані, якщо між державами не існує іншої угоди.

Стаття 88

З метою забезпечення необхідного захисту в місцях інтернувань, де існує загроза повітряних нападів та інших проявів воєнних дій, належним чином та в достатній кількості повинні бути побудовані захисні споруди. Під час тривоги інтерновані можуть вільно якомога швидше скористуватись захисними спорудами, за винятком тих, хто залишився захищати місця проживання від небезпеки, що виникла. Усі заходи з метою захисту населення будуть спрямовані й на захист інтернованих.

Усі місця інтернувань повинні бути обладнані протипожежними приладами безпеки.

Глава III

ХАРЧУВАННЯ ТА ОДЯГ

Стаття 89

Щоденний харчовий раціон інтернованих повинен бути достатнім по кількості, якості та різноманіттю, щоб забезпечити нормальний стан здоров'я та запобігання явищам, пов'язаним з недостатнім харчуванням. Треба враховувати звичний для інтернованих режим харчування.

Крім того, інтернованим повинна надаватися можливість самим готувати їжу з додаткових харчів, які вони мають.

Інтерновані будуть забезпечені необхідною кількістю питної води. Повинно бути дозволено паління тютюнових виробів.

Інтерновані, що працюють, будуть отримувати додаткові харчі залежно від об'єму роботи, яку вони виконують.

Вагітні, жінки, що годують дітей груддю та діти до п'ятнадцяти років повинні отримувати додаткові харчі залежно від їхніх фізіологічних потреб.

Стаття 90

Після позбавлення волі інтернованим повинно бути надано можливість забезпечити себе необхідним одягом, взуттям та змінною білизною, а надалі можливість самозабезпечення речами, які вони потребують. Якщо інтерновані не мають необхідного одягу (потрібно враховувати кліматичні умови) і не мають можливості його дістати, держава, яка затримує, зобов'язана безоплатно забезпечити їм цей одяг.

Одяг, яким держава, яка затримує, забезпечить інтернованих, чи зовнішні позначки на ньому не повинні мати образливого характеру чи викликати насміхання.

Робітники отримують відповідні знаряддя праці, зокрема захисний одяг, якщо цього

вимагає характер праці.

Глава IV ГІГІЄНА ТА МЕДИЧНА ДОПОМОГА

Стаття 91

В кожному місці інтернування буде створено відповідний лазарет під керівництвом кваліфікованого лікаря, де інтерновані зможуть отримати необхідну допомогу і де їм буде забезпечено необхідний режим харчування. Для тих, хто страждає на інфекційні та психічні хвороби будуть створені спеціальні ізолятори.

Інтернованих, серед яких є породіллі, особи, що страждають від серйозних захворювань, чи стан яких потребує спеціального лікування, хірургічного втручання або стаціонарного догляду, повинні прийняти будь-які медичні установи, де їм буде забезпечено необхідний догляд, що за якістю дорівнює догляду звичайного населення.

Медична допомога інтернованим буде переважно надаватися медичним персоналом тієї самої національності, що й інтерновані.

Інтернованим не можна заважати приходити на обстеження до медичних установ. Медичні органи влади держави, яка затримує, буде видавати на запит інтернованого офіційний медичний лист, у якому буде описано характер хвороби чи поранення та строки наданого лікування. Копію цього листа буде надіслано до Центрального агентства, передбаченого в статті 140.

Лікування, зокрема забезпечення необхідними приладами для підтримання здоров'я інтернованих, у тому числі зубними протезами та окулярами, повинно надаватися безоплатно.

Стаття 92

Медичний огляд інтернованих здійснюватиметься, принаймні, один раз на місяць. Метою таких оглядів буде, зокрема, перевірка загального стану здоров'я, харчування та гігієни інтернованих та виявлення заразних хвороб, особливо венеричних, туберкульозу та малярії. Таки огляди включатимуть в себе, зокрема, перевірку ваги кожного інтернованого та щорічний рентген.

Глава V РЕЛІГІЯ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ТА ФІЗИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Стаття 93

Інтернованим буде надано повну свободу у виконанні релігійних обрядів, зокрема відвідування церемоній, що пов'язані з їхньою вірою, за умови, що вони не будуть порушувати правил дисципліни, визначених керівництвом інтернованих.

Виконувачам релігійних обрядів буде дозволено вільно виконувати свою місію серед єдиновірців. З цією метою держава, яка затримує, забезпечує їхній рівний розподіл між місцями інтернувань, де інтерновані розмовляють однією мовою та належать до однієї релігії. Якщо виникає проблема недостатньої кількості виконувачів релігійних обрядів, держава, яка затримує, надасть їм усі необхідні умови, зокрема транспортні засоби, щоб вони могли пересуватися з одного місця до іншого, вони також будуть мати право відвідувати інтернованих, що знаходяться в лікарні. Виконувачі релігійних обрядів будуть вести вільне листування стосовно релігійних культів з релігійними управліннями країни, де перебувають інтерновані, і, наскільки це можливо, з міжнародними релігійними організаціями, що належать до цієї самої віри. Норми цього листування не підпадають під статтю 107, але передбачені статтею 112.

Коли інтерновані не отримують необхідної духовної допомоги з боку виконувачів релігійних обрядів, або існує недостатня кількість останніх, місцеві релігійні органи цієї самої віри можуть призначати виконувачів релігійних обрядів релігії інтернованих, або, якщо це можливо з погляду релігії, виконувачів обрядів подібної релігії чи кваліфікованих в цих питаннях осіб, попередньо узгодивши кандидатів з владними представниками держави, яка затримує. Особа, що взяла на себе повноваження виконувача релігійних обрядів, користуватиметься всіма

привілеями, що відповідають цій посаді. Призначені таким чином особи повинні дотримуватись усіх правил держави, яка затримує, установлених з метою підтримання дисципліни та безпеки.

Стаття 94

Держави, яка затримує, сприятиме інтелектуальній, освітній та спортивній діяльності, потребам у розважаннях серед інтернованих, а також залишати для них право вибору стосовно участі в подібних заходах. Вона повинна вжити всіх практичних заходів з метою забезпечення сприяння такій діяльності, зокрема шляхом надання відповідних приміщень.

Інтернованим будуть забезпечені можливості продовжувати навчання чи розпочати нове. повинно бути забезпечено можливість навчання дітей та підлітків. Вони будуть відвідувати школи в місцях інтернувань чи за їхніми межами.

Інтерновані будуть мати змогу займатися фізкультурою, спортом та грати в спортивні ігри на свіжому повітрі. З цією метою буде надано достатню кількість відкритої території в усіх місцях інтернування. Для дітей та підлітків також буде відведено спеціальні ділянки.

Стаття 95

Держава, яка затримує, може використовувати інтернованих як працівників лише за їхнім бажанням. Виконання роботи, яка була б примусовою для осіб, що перебувають під захистом та не є інтернованими, а отже означала порушення статті 40 чи 51 цієї Конвенції, та робота, що носить образливий чи принизливий характер, забороняється в будь-якому разі.

Після закінчення шеститижневого періоду роботи інтернований має право в будь-який момент припинити працювати, попередивши керівництво про таке рішення за вісім тижнів.

Ці положення не є перешкодою для держави, яка затримує, зобов'язувати інтернованих лікарів, дантистів та інший медичний персонал займатися їхньою професійною діяльністю на користь спів інтернованих, зобов'язувати інтернованих керувати та підтримувати місця інтернувань у належному стані та використовувати таких осіб у роботі на кухні та у виконанні іншої господарської діяльності, а також використовувати їх в діяльності, пов'язаній із захистом інтернованих від повітряних бомбардувань та інших небезпек війни. Хоча неможна інтернованого змушувати виконувати діяльність, на виконання якої він фізично не здатний згідно з діагнозом лікаря, призначеного адміністрацією.

Держава, яка затримує, бере на себе повну відповідальність за умови на робочому місці, медичну допомогу, виплату заробітних плат, страхування нещасних випадків та хвороб, пов'язаних з трудовою діяльністю. Умови праці та рівень компенсацій повинні відповідати нормам національного законодавства та існуючій практиці; у жодному разі вони не повинні бути гіршими, ніж ті, що існують у цьому регіоні. Рівень заробітної плати визначається на основі справедливих засад угоди між інтернованими та державою, яка затримує, і, якщо необхідно, й іншими роботодавцями окрім держави, яка затримує, причому угодою передбачається безоплатне утримання інтернованих та надання медичної допомоги, якої вимагає стан здоров'я інтернованих. Інтернованим, що призначені на постійне виконання робіт, зазначених в абзаці третьому цієї статті, буде виплачуватися заробітна плата, що справедливо відповідає їхній діяльності. Умови праці та рівень компенсацій за нещасні випадки та хвороби, пов'язані з професією діяльністю, не повинні буди нижчими, ніж ті, що отримують працівники цього самого району, під час виконання суміжної діяльності.

Стаття 96

Вся команда працівників підпорядковується відповідному місцю інтернування. Компетентні органи влади держави, яка затримує, та коменданти місць інтернувань несуть відповідальність за виконання положень цієї Конвенції серед команд працівників. Комендант зобов'язаний вести список членів підпорядкованих йому робочих груп та повідомлювати про його склад делегатам держави, яка затримує, Міжнародного комітету Червоного Хреста та інших гуманітарних організацій, які можуть прибути з візитом до місць інтернувань.

Глава VI
ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ ТА ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ
Стаття 97

Інтернованим буде дозволено залишити при собі речі власного користування. Гроші, чеки, цінні папери тощо, коштовні речі можуть бути відібрані лише відповідно визначеній процедури. У такому разі інтернованим буде видано детальну розписку.

Грошові суми буде перераховано на особовий рахунок інтернованого відповідно статті 98; вони не можуть бути обміняні на іншу валюту, якщо цього не вимагає законодавство, що діє на території, де перебуває інтернований, чи власник сам не бажає цього.

Не можна забирати пам'ятні речі чи ті, що мають суб'єктивну цінність.

Обшук інтернованих жінок може здійснюватись лише жінками.

Після визволення чи репатріації, інтернованим буде повернено всі речі, грошові кошти в еквіваленті, що дорівнює сумі на їхньому особовому рахунку, відповідно статті 98, чи інші коштовності, які були відібрані під час інтернування, за винятком речей, які повинні залишитись на території держави, яка затримує, згідно із чинним законодавством. Якщо приватна річ інтернованого не була йому видана, він отримує детальну розписку.

Сімейні документи чи документи, що посвідчують особу, відбираються лише під розписку. У жодному разі інтернований не може залишитися без документа, що посвідчує особу. Коли інтернований не має такого документа, вони отримують спеціальні посвідчення, що видаються органами влади, які затримують.

Інтерновані можуть мати при собі визначену суму грошей готівкою чи у вигляді купонів, так щоб вони мали змогу зробити покупки.

Стаття 98

Всі інтерновані будуть отримувати виплати на придбання таких товарів як тютюн, туалетні речі тощо. Таки виплати можуть надаватись у вигляді кредитів чи купонів на покупки.

Крім того, інтерновані можуть отримувати матеріальну допомогу від держави-батьківщини, від держав-покровительок, від організацій, що можуть надати їм допомогу, чи від своїх сімей, а також прибуток від власності згідно із законодавством держави, яка затримує. Розмір матеріальної допомоги, що надходить з батьківщини, повинен бути рівним для кожної категорії інтернованих (інваліди, хворі, вагітні жінки тощо), і під час визначення розміру допомоги, що встановлює ця держава, та її розподілу державою, яка затримує, не повинно бути дискримінації інтернованих, що забороняється статтею 27 цієї Конвенції.

Державою, яка затримує, для кожного інтернованого повинен бути відкритий особовий рахунок, до якого будуть записуватись всі виплати, згадані в цій статті, заробітна плата, отримані грошові перекази. До його рахунка буде також внесено вираховані суми, які він міг би використати згідно із законодавством, що є чинним на території інтернування. Інтерновані матимуть усі можливості, сумісні з чинним законодавством на такій території для переказів коштів сім'ям та особам, що залежать від них матеріально. Вони можуть знімати з рахунка кошти, необхідні для забезпечення особистих потреб, в рамках визначених державою, яка затримує. Їм буде надано можливість будь-коли ознайомитися зі своїми рахунками та отримати їхні копії. Про стан рахунків на вимогу повідомляється державі-покровительці; рахунок переводиться разом з інтернованою особою.

Глава VII
КЕРІВНИЦТВО ТА ДИСЦИПЛІНА
Стаття 99

Кожне місце інтернування буде підпорядковане відповідальному офіцеру з регуляторних військових сил чи регуляторної цивільної адміністрації держави, яка затримує. Офіцер, що керує місцем інтернування, повинен мати текст цієї Конвенції офіційною мовою чи офіційною мовою

країни та відповідати за її виконанням. Керуючий персонал повинен бути ознайомлений з положеннями цієї Конвенції та дотримуватись їхнього виконання.

Текст цієї Конвенції та угод, укладених на її підставі, буде розміщено в місцях інтернувань мовою, зрозумілою інтернованим, чи знаходитиметься в Комітеті інтернованих.

Інтерновані будуть інформовані про різноманітні правила, накази, повідомлення та публікації зрозумілою для них мовою.

Всі накази та команди, спрямовані на інтернованих, також повинні віддаватися зрозумілою для них мовою.

Стаття 100

Норми дисципліни в місцях інтернування повинні бути сумісними з принципами гуманності й ні за яких обставин не передбачати правил, які спричиняли б інтернованим фізичне напруження, що ставило б під загрозу їхнє здоров'я, чи передбачали фізичне чи моральне знущання. Позначення інтернованих шляхом татуювання чи інших знаків на тілі заборонено.

Зокрема, забороняється змушувати інтернованих довго стояти, постійно перевіряти їх за списком, карати фізичними та військовими вправами чи обмежувати доступ до харчування.

Стаття 101

Інтерновані мають право представляти органам влади, під юрисдикцією яких вони перебувають, будь-яку петицію стосовно умов інтернування, яким вони підлягають.

Вони також мають право подавати заяви без обмежень через Комітет інтернованих, або, якщо вони вважають це за необхідне, безпосередньо до представників держави-покровительки для того, щоб указати будь-які питання, які вони можуть оскаржити стосовно умов інтернування.

Такі петиції та скарги передаються негайно і без змін, і навіть якщо останні визнано безпідставними, вони не можуть бути приводом для будь-якого покарання.

Періодичні звіти про стан у місцях інтернування та стосовно потреб інтернованих можуть надсилатися Комітетами інтернованих до представників держав-покровительок.

Стаття 102

У кожному місці інтернування шляхом таємного голосування інтерновані вільно вибирають членів Комітету, уповноваженого представляти їх перед державою, яка затримує, та державою-покровителькою, Міжнародним комітетом Червоного Хреста та будь-якою іншою організацією, яка може допомогти їм. Члени Комітету мають право на переобрання.

Інтерновані, обрані таким чином, приступають до виконання своїх обов'язків після того, як їхнє обрання було схвалене органами влади, які здійснюють утримання під вартою. Причини будь-яких відмов або зміщень з посад передаються до заінтересованих держав-покровительок.

Стаття 103

Комітет інтернованих підтримує фізичний, духовний та інтелектуальний добробут інтернованих.

Якщо інтерновані вирішать, зокрема, організувати систему взаємодопомоги серед них, ця організація буде в межах компетенції цих Комітетів на додаток до спеціальних обов'язків, покладених на них відповідно до інших положень цієї Конвенції.

Стаття 104

Від членів Комітетів інтернованих не вимагається виконання іншої роботи, якщо виконання їхніх службових обов'язків вважається складнішим.

Члени Комітетів інтернованих можуть призначати серед інтернованих таких помічників, стосовно яких вони можуть зробити запит. Їм надаються всі матеріальні засоби, зокрема певна свобода пересування, потрібна для виконання їхніх обов'язків (відвідування робочих загонів, одержання постачання тощо).

Усі засоби також надаються членам Комітетів інтернованих для зв'язку поштою і телеграфом з органами влади, які здійснюють утримання під вартою, державами-

покровительками, Комітетом інтернованих Червоного Хреста та їхніми делегатами, та з організаціями, які надають допомогу інтернованим. Члени комітету в робочих загонах матимуть схожі засоби для зв'язку з їхнім Комітетом інтернованих в головному місці інтернування. Такий зв'язок не обмежується й не вважається таким, що створює частину квоти, згаданої в статті 107.

Членам Комітетів інтернованих, яких переводять, надають обґрунтований час для того, щоб увести їхніх наступників у курс справ.

Глава VIII

ВІДНОСИНИ ІЗ ЗОВНІШНІМ СВІТОМ

Стаття 105

Відразу після інтернування осіб, які перебувають під захистом, держави, які затримують, повідомляють їм, державі, громадянами якої вони є, та їхній державі-покровительці про заходи, ужиті для виконання положень цієї глави. Держави, які затримують, також повідомляють заінтересованим Сторонам про будь-які подальші зміни в таких заходах.

Стаття 106

Як тільки його інтернують, або не пізніше, ніж через тиждень після його прибуття до місця інтернування, а також у випадках хвороби або переведення до іншого місця інтернування або до лікарні, кожному інтернованому надають змогу надіслати безпосередньо своїй сім'ї, з одного боку, та до Центрального агентства, передбаченого статтею 140, з іншого боку, листівку інтернування, схожу, якщо можливо, на зразок, який додається до цієї Конвенції, у якій повідомляє своїм рідним про затримання, свою адресу і стан здоров'я. Згадані листівки пересилаються якомога скоріше й не можуть затримуватися будь-яким чином.

Стаття 107

Інтернованим дозволяється надсилати й отримувати листи й листівки. Якщо держава, яка затримує, вважає за необхідне обмежити кількість листів і листівок, які надсилає кожний інтернований, згадана кількість не може бути меншою, ніж два листи й чотири листівки на місяць; вони пишуться та, щоб якомога точніше відповідати зразкам, які одаються до цієї Конвенції. Якщо на кореспонденцію, адресовану інтернованим, треба накласти обмеження, їх накладає держава, громадянами якої вони є, по можливості на запит держави, яка затримує. Такі листи й листівки повинні передаватися обґрунтованою депешею; вони не можуть затримуватись або утримуватись з дисциплінарних причин.

Інтерновані, які тривалий час перебували без новин або які не мають можливості отримувати новини від своїх рідних чи надавати їм новини звичайним поштовим шляхом, а також ті, хто знаходиться на значній відстані від дому, мають дозвіл надсилати телеграми, причому вони сплачують витрати у валюті в місці їхньої передачі. Також вони користуються перевагою цього положення у випадках, які визнаються терміновими.

Як правило, пошта інтернованих пишеться їхньою. Воюючі сторони можуть санкціонувати кореспонденцію іншими мовами.

Стаття 108

Інтернованим дозволяється отримувати, поштою чи будь-якими іншими засобами, індивідуальні пакунки чи спільні посилки, які містять певний харч, одяг, медикаменти, а також книжки та предмети побожного, освітнього та рекреаційного характеру, які можуть задовольнити їхні потреби. Такі посилки жодним чином не звільняють держави, яка затримує, від обов'язків, покладених на неї цією Конвенцією.

Якщо за воєнної необхідності кількість таких посилок обмежується, належне повідомлення про це надсилається державі-покровительці та Міжнародному комітетові Червоного Хреста, чи будь-якій іншій організації, яка надає допомогу інтернованим і відповідає за пересилку таких посилок.

Умови надсилання індивідуальних пакунків і спільних посилок, у разі необхідності,

підлягають спеціальним угодам між заінтересованими державами, що в жодному разі не може затримувати отримання інтернованими поставок для надання допомоги. Пакунки з одягом і харчами не повинні містити книжок. Як правило, поставки медикаментів надсилаються в спільних пакунках.

Стаття 109

За відсутності спеціальних угод між воюючими сторонами стосовно умов отримання та розподілу спільних посилок допомоги, застосовуються правила стосовно спільної допомоги, які додаються до цієї Конвенції.

Спеціальні угоди, передбачені вище у тексті, у жодному разі не обмежують права Комітетів інтернованих отримати у володіння спільні посилки допомоги, надісланих для інтернованих, взяти на себе їхній розподіл і розпоряджатися ними в інтересах одержувачів.

Такі угоди також не обмежують права представників держав-покровительок, Міжнародного комітету Червоного Хреста, чи будь-якої іншої організації, яка надає допомогу інтернованим і відповідає за пересилку спільних посилок, на нагляд за їхнім розподілом серед одержувачів.

Стаття 110

Усі посилки з допомогою для інтернованих звільняються від імпортного мита, митних та інших зборів.

Усі речі, надіслані поштою, зокрема пакунки з допомогою, надіслані поштово-посилочною службою та грошові перекази, адресовані з інших країн інтернованим або відправлені ними через поштове відділення, безпосередньо або через Інформаційне бюро, передбачене в статті 136, і Центральне інформаційне агентство, передбачене в статті 140, звільняються від усіх поштових зборів як у країні походження, так і в країні одержання і транзитних країнах. Для цього, зокрема звільнення від зборів, передбачене Всесвітньою Поштовою Конвенцією від 1947 та угодами Всесвітнього Поштового Союзу на користь цивільних осіб – громадян ворожої країни, затриманих у таборах або цивільних в'язницях, поширюється на інших інтернованих осіб, що перебувають під захистом цієї Конвенції. Країни, які не підписали згаданих вище угод, зобов'язані гарантувати звільнення від витрат за таких самих обставин.

Вартість транспортування посилок з допомогою, які адресовані інтернованим і які з причин їхньої ваги чи будь-якої іншої причини не можуть бути надіслані через поштове відділення, сплачується державою, яка затримує, на всіх територіях, які є під її контролем. Інші держави – сторони цієї Конвенції сплачують витрати на транспорт на їхніх відповідних територіях.

Витрати, пов'язані з перевезенням таких посилок, які не охоплені положеннями попередніх абзаців, сплачуються відправниками.

Високі Договірні Сторони намагаються зменшити, наскільки це можливо, витрати на телеграми, надіслані інтернованими або адресовані їм.

Стаття 111

Якщо воєнні дії заважають заінтересованим державам виконувати їхні обов'язки по забезпеченню передачі пошти й посилок з допомогою, передбачених статтями 106, 107, 108 і 113, то заінтересовані держави-покровительки, Міжнародний комітет Червоного Хреста чи будь-яка інша організація, належним чином ухвалена воюючими сторонами, можуть взяти на себе передачу таких посилок підходящими засобами (залізниця, автотранспорт, судна або авіація тощо). Для цього Високі Договірні Сторони намагаються надати їм такий транспорт і дозволити його курсування, особливо гарантуючи необхідні охоронні перепустки.

Такий транспорт може також використовуватися для перевезення:

а) кореспонденції, списків і звітів, обмін якими здійснюється між Центральним інформаційним агентством, зазначеним у статті 140, і Національним бюро, зазначеним у статті

136;

б) кореспонденція та звіти, які стосуються інтернованих, якими держави-покровительки, Міжнародний комітет Червоного Хреста чи будь-яка інша організація, яка допомагає інтернованим, обмінюються або з їхніми делегатами, або з воюючими сторонами.

Ці положення жодним чином не заважають праву будь-якої воюючої сторони організувати інші засоби перевезення, якщо вона віддасть їм перевагу, та не перешкоджають наданню охоронних перепусток, згідно з взаємно погодженими умовами, для таких засобів перевезення.

Витрати, спричинені використанням таких засобів перевезення сплачують, пропорційно до важливості посилок, воюючими сторонами, на користь чийх громадян вони надсилаються.

Стаття 112

Цензурування кореспонденції, яка адресована інтернованим або відправлена ними виконується якомога швидше.

Перевірка вантажів, адресованих інтернованим не проводиться за умов, які спричинять зіпсування товарів, які вони містять. Ця процедура виконується в присутності адресата, або одного з інтернованих, належним чином ним на те уповноваженого. Доставка інтернованим індивідуальних або спільних вантажів не затримується з приводу труднощів цензури.

Будь-яка заборона кореспонденції, накладена воюючими сторонами з воєнних або політичних міркувань є тимчасовою й її тривалість є якомога коротшою.

Стаття 113

Держави, які затримують, надають усі обґрунтовані засоби для передачі, через державу-покровительку або Центральне агентство, передбачене в статті 140, або яким-небудь іншим чином, заповітів, довіреностей, письмових повноважень чи будь-яких інших документів, адресованих інтернованим або відправлених ними.

У всіх випадках держави, які затримують, спрощують виконання та засвідчення в належній юридичній формі таких документів від імені інтернованих, зокрема дозволяючи їм отримати консультацію в юриста.

Стаття 114

Держава, яка затримує, надає інтернованим усі засоби для того, щоб вони мали змогу розпоряджатися своєю власністю, за умови, що це відповідає умовам інтернування та закону, який можна застосувати. Для цього згадана держава може надати їм дозвіл на виїзд з місця інтернування у крайніх випадках, і якщо дозволяють обставини.

Стаття 115

У всіх випадках, коли інтернований є учасником судового процесу в будь-якому суді, держава, яка затримує, якщо він робить про це запит, повідомляє суду про його затримання, забезпечує, щоб були вжиті всіх необхідних заходів для запобігання упередженості стосовно нього в суді з причини його інтернування, в тому, що стосується підготовки і ведення його справи або що стосується винесення будь-якого вироку в суді.

Стаття 116

Кожному інтернованому дозволяється приймати відвідувачів, особливо близьких родичів, регулярними інтервалами та якомога частіше.

Настільки, наскільки це можливо, інтернованим дозволяється відвідувати їхні домівки в крайніх випадках, особливо у випадках смерті або серйозної хвороби рідних.

Глава IX

КАРНІ ТА ДИСЦИПЛІНАРНІ САНКЦІЇ

Стаття 117

За умови положень цієї глави, чинне законодавство території, на якій вони затримуються, буде продовжувати застосовуватися до інтернованих, які вчиняють правопорушення під час

інтернування.

В загальному законодавстві, якщо правила або накази визнають дії, учинені інтернованими такими, що підлягають покаранню, тоді як ті самі дії не підлягають покаранню, якщо вчинені особами, які не є інтернованими, такі дії караються лише дисциплінарно.

Жодний інтернований не може бути покараним більше, ніж раз за один і той самий вчинок, або з того самого приводу.

Стаття 118

Суди й органи влади під час винесення вироків якомога більше беруть до уваги те, що підсудний не є громадянином держави, яка затримує. Вони вільні зменшити покарання, приписане для цього правопорушення, у якому обвинувачується інтернований і не повинні для цього застосовувати мінімального приписаного вироку.

Ув'язнення в приміщенні без денного світла та в цілому всі форми жорстокості без винятків забороняються.

З інтернованими, які відбули дисциплінарні чи судові вирокі, поводяться так само, як і з іншими інтернованими.

Тривалість превентивного затримання, яке пройшов інтернований, віднімається від будь-якого дисциплінарного або судового вироку з ув'язненням, на який він може бути засуджений.

Комітетам інтернованих повідомляється про всі судові процеси, які ведуться проти інтернованих, яких вони представляють і про їхній результат.

Стаття 119

Дисциплінарні стягнення, які застосовуються до інтернованих:

1) Штраф, який не перевищує 50 відсотків зарплатні, яку інтернований отримав би згідно з положеннями статті 95 за період не більше, ніж 30 днів.

2) Припинення привілеїв, які надаються поза межами поведження, обумовленого цією Конвенцією.

3) Додаткові фізичні роботи, які не перевищують двох годин на день, у зв'язку з обслуговуванням місця інтернування.

4) Ув'язнення.

У жодному разі дисциплінарні стягнення не можуть бути жорстокими, брутальними чи небезпечними для здоров'я інтернованих. Потрібно звертати увагу на вік інтернованого, стать і стан здоров'я.

Тривалість будь-якого окремого покарання в жодному разі не повинна перевищувати максимум 30 послідовних днів, навіть якщо інтернований відповідає за кілька порушень дисципліни, коли розбирають його справу, пов'язані ці порушення чи ні.

Стаття 120

Інтерновані, яких повторно затримано після того, як вони втекли чи під час спроби втечі, підлягають лише дисциплінарному стягненню стосовно цієї дії, навіть якщо це багаторазове правопорушення.

Незважаючи на абзац третій статті 118, інтерновані, покарані внаслідок втечі або спроби втекти, можуть підлягати спеціальному спостереженню, за умови, що таке спостереження не впливає на стан їхнього здоров'я, яке виконується в місці інтернування, і що воно не спричиняє скасування будь-яких охоронних свідоцтв, забезпечених цією Конвенцією.

Інтерновані, які допомагають і сприяють втечі або намагаються втекти, підлягають з цього приводу лише дисциплінарному стягненню.

Стаття 121

Втеча або спроба втекти, навіть якщо це неодноразове правопорушення, не вважається обтяжливою обставиною у випадках, коли інтернований обвинувачується в правопорушеннях, учинених під час його втечі.

Воюючі сторони забезпечують, щоб компетентні органи влади були толерантними у вирішенні чи повинне покарання, винесене за правопорушення, мати дисциплінарний або судовий характер, особливо стосовно дій, учинених у зв'язку з втечею, незважаючи на її успіх.

Стаття 122

Дії, які становлять правопорушення проти дисципліни розслідуються негайно. Це правило застосовується, зокрема у випадках втечі або спроби втекти. Повторно затримані інтерновані передаються до компетентних органів влади якомога швидше.

У разі правопорушень проти дисципліни, ув'язнення до суду зменшується до абсолютного мінімуму для всіх інтернованих і не перевищує чотирнадцять днів. Його тривалість у будь-якому разі віднімається від будь-якого вироку з ув'язненням.

Положення статей 124 и 125 застосовуються до інтернованих, які ув'язнені, очікуючи суду, за правопорушення проти дисципліни.

Стаття 123

Без шкоди для компетенції судових органів і вищих властей дисциплінарне стягнення може бути накладене лише комендантом місця інтернування або відповідальним чиновником або службовою особою, яка його замінює, або якій він передав свої дисциплінарні повноваження.

До того, як призначено будь-яке дисциплінарне стягнення, обвинуваченому інтернованому надають точні відомості стосовно правопорушень, у яких він обвинувачується, і надають можливість пояснити свою поведінку та захистити себе. Йому дозволяється зокрема викликати свідків і звернутися по допомогу, якщо це необхідно, до послуг компетентного перекладача. Рішення оголошується в присутності обвинуваченого та члена Комітету інтернованих.

Період, який минає між часом призначення дисциплінарного стягнення та його виконанням не перевищує одного місяця.

Коли інтернованому призначають подальше дисциплінарне стягнення, між виконанням будь-якого з двох покарань повинно минути, принаймні, три дні, якщо тривалість одного з цих покарань складає десять днів чи більше.

Облік дисциплінарних стягнень ведеться комендантом місця інтернування та є відкритим для перевірки представниками держави-покровительки.

Стаття 124

Інтернованих у жодному разі не переводять до виправних закладів (в'язниць, виправних будинків, каторжних тюрем тощо) для відбування там дисциплінарного стягнення.

Приміщення, у яких відбувають дисциплінарні стягнення, повинні відповідати санітарним вимогам; зокрема, в них повинно бути достатньо ліжок. Інтернованим, які відбувають покарання, надається можливість підтримувати себе в чистоті.

Інтерновані-жінки, які відбувають дисциплінарне стягнення, розміщуються в окремих приміщеннях від інтернованих-чоловіків і перебувають під безпосереднім наглядом жінок.

Стаття 125

Інтернованим, яким призначено дисциплінарне стягнення, дозволяється займатися фізичними вправами та залишатися на відкритому повітрі, принаймні, дві години щодня.

Їм дозволяється, якщо вони це просять, бути присутніми на щоденних медичних перевірках. Вони отримують увагу, якої потребує їхній стан здоров'я, і, якщо необхідно, переводяться в лазарет місця інтернування або лікарню.

Їм дозволяється читати й писати, а також відправляти й отримувати листи. Посилки і грошові перекази, однак, можуть утримуватися від них до закінчення їхнього покарання; такі вантажі на цей час надаються Комітету інтернованих, який передасть до лазарету товари, які містять посилки і які можуть зіпсуватися.

Жодний інтернований, якому призначили дисциплінарне стягнення, не може бути

позбавлений переваги положень статей 107 і 143 цієї Конвенції.

Стаття 126

Положення статей 71 й 76 включно застосовуються за аналогією до судових процесів над інтернованими, які знаходяться на національній території держави, яка затримує.

Глава X

ПЕРЕВЕДЕННЯ ІНТЕРНОВАНИХ

Стаття 127

Переведення інтернованих завжди виконується гуманно. Як правило, воно проводиться залізницею або іншими засобами перевезення та за умов, принаймні рівних тим умовам, які діють для сил держави, яка затримує, в їхніх змінах станції. Якщо як винятковий захід такі переведення повинні виконуватися пішки, вони можуть не відбутися, якщо здоров'я інтернованих знаходиться в поганому стані, і в будь-якому разі не можуть піддавати їх надмірному виснаженню.

Держава, яка затримує, надає інтернованим під час переведення питну воду та їжу в достатній кількості, якості й різноманітності для того, щоб підтримувати себе в доброму здоров'ї, а також необхідний одяг, притулок, що відповідає нормам, і необхідну медичну увагу. Держава, яка затримує, уживає всіх необхідних заходів застереження для забезпечення їхньої безпеки під час переведення, і створює перед їхнім від'їздом повний список усіх інтернованих, яких переводять.

Хворі, поранені або госпіталізовані інтерновані і породіллі не переводяться, якщо подорож буде серйозно шкідливою для них, крім випадків, коли цього категорично вимагає їхня безпека.

Якщо зона бойових дій підходить близько до місця інтернування, інтерновані в згаданому місці не переводяться, якщо їхнє переведення не може бути здійснене в адекватних умовах безпеки, або якщо вони наражаються на більший ризик, залишаючись на місці, ніж за умов переведення.

Під час ухвалення рішень стосовно переведення інтернованих держава, яка затримує, ураховує їхні інтереси, зокрема не робить нічого, що підвищує труднощі їхньої репатріації або повернення до їхніх домівок.

Стаття 128

У разі переведення інтернованим повідомляють про їхній від'їзд і про їхню нову поштову адресу. Такі повідомлення даються вчасно для того, щоб вони могли спакувати багаж та повідомити своїм близьким родичам.

Їм дозволяється брати з собою особисті речі, кореспонденцію і посилки, які їм прислали. Вага такого багажу може обмежуватися, якщо так вимагають умови переведення, але в жодному разі не повинна бути менше, ніж двадцять п'ять кілограмів на інтернованого.

Пошта і посилки, адресовані на їхнє колишнє місце інтернування, пересилаються їм без затримки.

Комендант місця інтернування вживає, погоджено з Комітетом інтернованих, будь-яких заходів, необхідних для забезпечення перевезення власності громади інтернованих і багажу, який інтерновані не можуть узяти з собою внаслідок обмежень, накладених на підставі абзацу другого.

Глава XI

СМЕРТІ

Стаття 129

Заповіти інтернованих отримуються для зберігання відповідальним органами влади; і в разі смерті інтернованого його заповіт передається без затримки особі, яку він заздалегідь призначив.

Смерті інтернованих засвідчуються лікарем кожного разу, і свідоцтво про смерть складається, підтверджуючи причину смерті й умови, за яких вона сталася.

Офіційний звіт про смерть, належним чином зареєстрований, складається відповідно до

процедури, яка цього стосується, і яка чинна на території, де розташоване місце інтернування, і належним чином засвідчена копія такого звіту передається без затримки державі-покровительці, а також до Центрального агентства, зазначеного в статті 140.

Стаття 130

Органи влади, які затримують, забезпечують, щоб інтерновані, які померли під час інтернування, були поховані з пошаною, і, якщо можливо, згідно з ритуалами релігії, до якої вони належали, і щоб їхні могили шанували, належним чином прибирали і позначалися так, щоб їх завжди можна було впізнати.

Померлих інтернованих ховають в індивідуальних могилах, крім випадків, коли обставини, яких неможливо уникнути, вимагають використання спільних могил. Тіла може бути піддано кремації лише з категоричних причин гігієни, відповідно до релігії померлого або згідно з його чітким побажанням на цю дію. У разі кремації її факт буде констатовано і причини надано в свідоцтві про смерть померлого. Попіл зберігається в цілості органами влади, які затримують, і передається якомога швидше близьким рідним на їхній запит.

Як тільки дозволять обставини, але не пізніше припинення воєнних дій, держава, яка затримує, пересилає списки могил померлих інтернованих державам, громадянами яких були померлі інтерновані, через Інформаційне бюро, обумовлене статтею 136. Такі списки містять усі особливості, необхідні для визначення померлих інтернованих, а також точне місцезнаходження їхніх могил.

Стаття 131

Кожна смерть або серйозна травма інтернованого, спричинена чи підозрювана як така, що була спричинена вартовим, ще одним інтернованим чи будь-якою іншою особою, а також будь-яка смерть, причина якою невідома, негайно супроводжується офіційним розслідуванням держави, яка затримує.

Повідомлення з цього приводу негайно надсилається державі-покровительці. Приймаються свідчення будь-яких свідків, і звіт, який містить такі свідчення готується та пересилається згаданій державі-покровительці.

Якщо розслідування визначає провину однієї чи більше осіб, держава, яка затримує, уживає всіх необхідних заходів із забезпечення покарання винної особи чи осіб.

Глава XII

ЗВІЛЬНЕННЯ, РЕПАТРІАЦІЯ ТА ПРИТУЛОК В НЕЙТРАЛЬНИХ КРАЇНАХ

Стаття 132

Кожна інтернована особа звільняється державою, під яка затримує, як тільки причини, що спричинили її інтернування, більше не існують.

Воюючі сторони, крім цього, намагаються під час воєнних дій укласти угоди про звільнення, репатріацію, повернення до місць проживання або притулку в нейтральній країні певних класів інтернованих, особливо дітей, вагітних жінок і матерів з немовлятами й маленькими дітьми, поранених і хворих та інтернованих, яких затримували тривалий час.

Стаття 133

Інтернування припиняється відразу ж, як це є можливим після припинення воєнних дій.

Інтернованих на території воюючої сторони, проти яких триває карний судовий процес за правопорушення, які не є виключно предметом дисциплінарних стягнень, може бути затримано до закриття такого судового процесу і, якщо цього вимагають обставини, до завершення покарання. Теж саме застосовується до інтернованих, яких було до цього засуджено на покарання з позбавленням волі.

За угодою між державою, яка затримує, та заінтересованими державами, після припинення воєнних дій або окупації територій можуть створюватися комітети для пошуку загублених інтернованих.

Стаття 134

Високі Договірні Сторони намагаються після припинення воєнних дій або окупації забезпечити повернення всіх інтернованих до їхнього останнього місця проживання чи спростити їхню репатріацію.

Стаття 135

Держава, яка затримує, несе витрати на повернення звільнених інтернованих до місць, де вони проживали, коли їх інтернували, або, якщо вона взяла їх під варту, коли вони подорожували транзитом чи у відкритому морі, витрати на завершення їхньої подорожі чи їхнє повернення до початку подорожі.

У випадках, коли держава, яка затримує, відмовляється дати дозвіл на проживання на її території звільненому інтернованому, який до цього мав тут постійне проживання, то така держава, яка затримує, сплачує витрати на репатріацію згаданого інтернованого. Якщо, однак, інтернований вирішує повернутися до своєї країни на власний ризик або згідно з наказом уряду держави, громадянином якої він є, держава, яка затримує, не повинна сплачувати витрат на його подорож з моменту його виїзду з її території. Держава, яка затримує, не повинна сплачувати витрат на репатріацію інтернованого, якого інтернували за власним бажанням.

Якщо інтернованих передають згідно зі статтею 45, держави, які здійснюють таку передачу й отримання погоджують суму витрат на згадане вище, яку сплачує кожна з них.

Згадане вище повинно бути без шкоди для особливих угод, які можуть укладатися між воюючими сторонами стосовно обміну та репатріації їхніх громадян, які знаходяться у ворожому полоні.

Розділ V

ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО ТА ЦЕНТРАЛЬНЕ АГЕНТСТВО

Стаття 136

Під час раптового початку війни й у всіх випадках окупації кожна воююча сторона засновує офіційне Інформаційне бюро, відповідальне за отримання та передачу інформації стосовно осіб, що перебувають під захистом, які знаходяться під її юрисдикцією.

Кожна воююча сторона за найкоротший період надає своєму Бюро відомості про будь-який захід, ужитий нею стосовно будь-яких осіб, що перебувають під захистом і тримаються в полоні більше, ніж два тижні, які підлягають призначеному місцю проживання або яких інтерновано. Вона, крім того, надсилає запит своїм різним відділам, які займаються такими справами, швидко надати згаданому вище Бюро відомості про всі зміни стосовно цих осіб, що перебувають під захистом, як, наприклад, стосовно передач, звільнень, репатріацій, втеч, направлення до лікарень, народження та смерті.

Стаття 137

Кожне національне Бюро негайно пересилає відомості стосовно осіб, що перебувають під захистом, найшвидшими засобами до держав, громадянами яких є особи, згадані вище, або до держав, на чий території вони проживали, через Центральне агентство, передбачене в статті 140. Такі Бюро також відповідають на всі запити, які можуть отримуватися стосовно осіб, що перебувають під захистом.

Інформаційні бюро передають відомості стосовно особи, яка перебуває під захистом, крім випадку, коли така передача може бути шкідливою для заінтересованої особи чи для його (її) рідних. Навіть у такому разі ці відомості не можуть замовчуватися від Центрального агентства, яке, після того, як йому повідомили про обставини, уживатиме необхідних пересторог, зазначених у статті 140.

Увесь зв'язок у письмовій формі, здійснений будь-яким Бюро, повинен бути засвідчений підписом або печаткою.

Стаття 138

Відомості, отримані національним Бюро та передані ним, носять такий характер, щоб було можливо точно визначити особу, якій надається захист, і швидко повідомити її близьким родичам. Відомості стосовно кожної особи містять, принаймні, її прізвище, імена, місце та дату народження, національність, останнє місце проживання та характерні риси, ім'я батька і жіноче прізвище матері, дата, місце та природа дії, яка вживалася стосовно цієї особи, адресу, на яку може надсилатися кореспонденція для неї й ім'я та адреса особи, якій треба повідомити.

Також відомості стосовно стану здоров'я інтернованих, які серйозно хворі чи яких серйозно поранено, передаються регулярно та, якщо можливо, кожного тижня.

Стаття 139

Кожне національне Інформаційне бюро, крім того, є відповідальним за збирання всіх особистих цінних речей, залишених особами, яким надається захист, згаданим у статті 136, особливо тих, кого було репатрійовано чи звільнено, або тих, хто втік або помер; воно пересилає згадані цінні речі заінтересованим особам безпосередньо чи, якщо це необхідно, через Центральне агентство. Такі статті надсилаються Бюро в запечатаних пакетах, які супроводжуються документами, що надають повний звіт про тотожність особи, якій належали ці статті, та повним списком вмісту пакунку. Ведуться докладні реєстраційні записи про отримання й відправку всіх таких цінних речей.

Стаття 140

Центральне інформаційне агентство у справах осіб, що перебувають під захистом, зокрема інтернованих, створюється в нейтральній країні. Міжнародний комітет Червоного Хреста, якщо він вважає це необхідним, пропонує заінтересованим державам організувати таке агентство, яке може бути там самим агентством, яке передбачено в статті 123 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р.

Функція цього агентства полягає в збиранні всіх відомостей такого типу, що викладений у статті 136, які воно може отримати через офіційні чи приватні канали та передати їх якнайшвидше до країн походження чи проживання заінтересованих осіб, за винятком випадків, коли такі передачі можуть бути шкідливими для осіб, яких стосується ця інформація або для їхніх родичів. Воно повинно отримувати від воюючих сторін усе обґрунтоване устаткування, необхідне для здійснення таких передач.

Від Високих Договірних Сторін, і особливо тих чийі громадяни отримують переваги від послуг Центрального агентства, вимагається надати згаданому Агентству фінансову допомогу, яку воно може попросити.

Згадане вище положення в жодному разі не трактується як такі, що обмежують гуманітарну діяльність Міжнародного комітету Червоного Хреста й Організацій з надання допомоги, описаних у статті 142.

Стаття 141

Національне інформаційне бюро та Центральне інформаційне агентство мають переваги безоплатного відправлення всієї пошти, також звільнення від митних зборів, обумовлені статтею 110, і крім того, наскільки це можливо, звільнення від плати за телеграф, принаймні, набагато зменшені тарифи.

Частина IV ВИКОНАННЯ КОНВЕНЦІЇ Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 142

За умови заходів, що держави, які затримують, можуть вважати необхідними для того, щоб забезпечити безпеку або виконати будь-яку іншу обґрунтовану потребу, представники релігійних

організацій, організацій з надання допомоги чи будь-яких інших організацій, які надають допомогу особам, що перебувають під захистом, отримують від цих держав, самотійно або через їхніх належним чином на те вповноважених представників, усі засоби для відвідування осіб, яким надається захист, для роздачі припасів допомоги й матеріалу з будь-якого джерела, адресованих для освітніх, рекреаційних або релігійних цілей, або для надання їм допомоги в організації їхнього вільного часу в межах місць інтернування. Такі об'єднання й організації можуть розміщуватися на території держави, яка затримує, чи в будь-якій іншій країні, або вони можуть мати міжнародний характер.

Держава, яка затримує, може обмежити кількість об'єднань або організацій, чиїм делегатам дозволяється здійснювати їхню діяльність на її території й під її наглядом, однак за умови, що таке обмеження не перешкоджає поставкам ефективної та адекватної допомоги всім особам, що перебувають під захистом. Особлива позиція Міжнародного комітету Червоного Хреста з цього питання визнається й шанується повсякчасно.

Стаття 143

Представники чи делегати держав-покровительок мають дозвіл відвідувати всі місця, де знаходяться особи, яким надається захист, особливо місця інтернування, затримання чи роботи.

Вони мають доступ до всіх приміщень, у яких знаходяться особи, яким надається захист, і можуть проводити співбесіди з останніми без свідків, особисто або через перекладача.

Такі відвідування не можуть заборонятися, окрім з причин нагальної воєнної необхідності, і навіть тоді – лише як винятковий і тимчасовий захід. Їхня тривалість і частота не обмежуються.

Такі представники та делегати мають повну свободу вибирати місця, які вони хочуть відвідати. Держава, яка затримує, чи окупаційна держава, держава-покровителька та, коли виникає необхідність, держава походження осіб, яких відвідують, можуть погодити, щоб співвітчизникам інтернованих дозволялося брати участь у таких відвідуваннях.

Делегати Міжнародного комітету Червоного Хреста також користуються згаданими вище прерогативами. Призначення таких делегатів подається на схвалення до держави, яка управляє територіями, де вони будуть виконувати свої службові обов'язки.

Стаття 144

Високі Договірні Сторони зобов'язуються, як у мирний час, так і воєнний час, розповсюджувати текст цієї Конвенції якомога ширше в їхніх відповідних країнах, та, зокрема, додавати навчання про цю Конвенцію в їхні програми військового, та, якщо можливо, цивільного інструктування так, щоб принципи цієї Конвенції стали відомими всьому населенню.

Будь-які цивільні, військові, поліцейські чи інші органи влади, які в воєнний час беруть на себе зобов'язання стосовно осіб, що перебувають під захистом, повинні мати текст цієї Конвенції і бути спеціально проінструктованими стосовно її положень.

Стаття 145

Високі Договірні Сторони передають одна одній через Швейцарську Федеральну Раду та, під час воєнних дій, через держави-покровительки, офіційні переклади цієї Конвенції, а також закони й адміністративні правила, які вони можуть ухвалити для того, щоб забезпечити застосування цієї Конвенції.

Стаття 146

Високі Договірні Сторони зобов'язуються надати чинності будь-якому закону, необхідному для надання дієвих карних санкцій для осіб, які вчинять, або наказують іншим учинити будь-яке серйозне порушення цієї Конвенції, визначеного в цій статті.

Кожна Висока Договірна Сторона зобов'язується розшукати осіб, яких обвинувачено у вчиненні або в наказі вчинити такі серйозні порушення, і представляють таких осіб, незалежно від їхнього громадянства, перед своїми судами. Вона може також, якщо вона вважає це потрібним, і відповідно до положень свого законодавства, передати таких осіб для судового

процесу іншій заінтересованій Високій Договірній Стороні за умови, що така Висока Договірна Сторона не має доказів, які давали б підстави для обвинувачення таких осіб.

Кожна Висока Договірна Сторона вживає заходів, необхідних для припинення всіх дій, які суперечать положенням цієї Конвенції, крім серйозних порушень визначених наступною статтею.

За будь-яких обставин обвинувачені особи користуються перевагами гарантій належного судового процесу та захисту, що надають не менше переваг, ніж ті, що обумовлені статтею 105, і ті, що випливають з Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р.

Стаття 147

Серйозні порушення, про які йдеться в попередній статті, становлять такі порушення, що охоплюють такі дії, якщо їх здійснено проти осіб або власності, які перебувають під захистом цієї Конвенції: умисне вбивство, тортури або нелюдяне поводження, зокрема біологічні експерименти, які умисно спричинять великі страждання чи серйозні травми тілу чи здоров'ю, нелегальна депортація чи переведення або нелегальне ув'язнення особи, що перебуває під захистом, примушення особи, що перебуває під захистом, служити в збройних силах ворожої держави, або умисне відбирання в особи, що перебуває під захистом, прав на справедливий і офіційний судовий процес, рекомендований цією Конвенцією, захоплення полонених і широкомасштабне руйнування і привласнення власності, не виправдане воєнною необхідністю, і здійснюване незаконним чином і безцільно.

Стаття 148

Жодній Високій Договірній Стороні не дозволяється звільнити себе чи будь-яку іншу Високу Договірну Сторону від відповідальності, яку несе вона чи інша Висока Договірна Сторона за порушення, наведені в попередній статті.

Стаття 149

На запит воюючої сторони створюється розслідування у спосіб, який вирішується між заінтересованими Сторонами, стосовно будь-якого інкримінованого порушення цієї Конвенції.

Якщо не було досягнуто згоди стосовно процедури такого розслідування, Сторони повинні погодити вибір посередника, який винесе рішення стосовно процедури, якої треба дотримуватися.

Як тільки таке порушення було встановлено, воюючі сторони припиняють його і придушують з якомога меншою затримкою.

Розділ II

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 150

Ця Конвенція приймається англійською та французькою мовами. Обидва тексти є автентичними. Швейцарська Федеральна Рада організовує офіційні переклади цієї Конвенції російською та іспанською мовами.

Стаття 151

Ця Конвенція, яка датована цим днем, відкрита для підписання до 12 лютого 1950 р., від імені держав, представлених на Конференції, що відкрилася в Женеві 21 квітня 1949 р.

Стаття 152

Ця Конвенція ратифікується якомога швидше, і ці ратифікаційні грамоти здаються на зберігання в Берн.

Записується реєстрація здачі на зберігання кожної ратифікаційної грамоти, і засвідчені копії цієї реєстрації передаються Швейцарською Федеральною Радою всім державам, від імені яких була підписана ця Конвенція, або про чие приєднання було повідомлено.

Стаття 153

Ця Конвенція набирає чинності через шість місяців після того, як, принаймні, дві ратифікаційні грамоти здано на зберігання. Відповідно до цього, вона набирає чинності для

кожної Високої Договірної Сторони через шість місяців після здачі на зберігання ратифікаційної грамоти.

Стаття 154

У відносинах між державами, які зобов'язані Гаазькими конвенціями про закони та звичаї сухопутної війни як від 29 липня 1899, так і від 18 жовтня 1907, і які є сторонами цієї Конвенції, ця остання Конвенція є додатковою до розділів II й III Положень, доданих до згаданих вище Гаазьких конвенцій.

Стаття 155

З дати набрання нею чинності ця Конвенція є відкритою для приєднання будь-якої держави, від імені якої її було підписано.

Стаття 156

Про приєднання повідомляється в письмовій формі Швейцарській Федеральній Раді, і вони набирають чинності через шість місяців з дати, в яку їх було отримано. Швейцарська Федеральна Рада передає ці приєднання всім державам, від імені яких було підписано цю Конвенцію або про час приєднання було повідомлено.

Стаття 157

Ситуації, обумовлені статтями 2 й 3, негайно надають сили ратифікаційним грамотам, зданим на зберігання, і приєднанням, про які було повідомлено воюючими сторонами до чи після початку воєнних дій або окупації. Швейцарська Федеральна Рада передає найшвидшим шляхом будь-які ратифікаційні грамоти чи документи про приєднання, отримані від воюючих сторін.

Стаття 158

Кожна з Високих Договірних Сторін може денонсувати цю Конвенцію.

Про таку денонсацію повідомляється письмово Швейцарській Федеральній Раді, яка передає її урядам Високих Договірних Сторін.

Денонсація набирає чинності через рік після того, як повідомлення про неї було надіслано Швейцарській Федеральній Раді. Однак денонсація, про яку було надіслане повідомлення тоді, коли держава, що здійснює цю денонсацію, веде воєнні дії, не набирає чинності доти, доки не буде укладено миру й доки не буде припинено операцій, пов'язаних зі звільненням, репатріацією та поновленням у суспільстві осіб, що перебувають під захистом цієї Конвенції.

Денонсація є чинною лише для держави, що денонсує. Вона жодним чином не порушує зобов'язань, які воюючі сторони зобов'язані виконати відповідно до принципів міжнародного права, оскільки вони є результатом звичаїв, установлених серед цивілізованих народів, законів гуманності й веління суспільної думки.

Стаття 159

Швейцарська Федеральна Рада реєструє цю Конвенцію в Секретаріаті Об'єднаних Націй. Швейцарська Федеральна Рада також повідомляє Секретаріатові Об'єднаних Націй про всі ратифікаційні грамоти, документи про приєднання та денонсацію, отримані нею, стосовно цієї Конвенції.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, передавши на зберігання їхні повні відповідні повноваження, підписали цю Конвенцію.

Учинено в м. Женева дванадцятого серпня 1949 року англійською та французькою мовами. Оригінал Конвенції зберігається в архіві Швейцарської Конфедерації. Швейцарське Федеральне Консульство передає засвідчені копії документа кожній з держав, що підписали Конвенцію чи приєдналися до неї.

**ДОДАТКОВІ ПРОТОКОЛИ
ДО ЖЕНЕВСЬКИХ КОНВЕНЦІЙ ВІД 12 СЕРПНЯ 1949 РОКУ**

**ДОДАТКОВИЙ ПРОТОКОЛ І,
ЩО СТОСУЄТЬСЯ ЗАХИСТУ ЖЕРТВ
МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ***

Женева, 8 червня 1977 року

Преамбула

Високі Договірні Сторони,

заявляючи про своє щире бажання бачити народи, що живуть у мирі, нагадуючи, що кожна держава зобов'язана згідно із Статутом Організації Об'єднаних Націй утримуватися в їх міжнародних відносинах від загрози силою або її застосування як проти суверенітету, територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-яким державам, так і будь-яким іншим чином, несумісним з цілями Організації Об'єднаних Націй,

вважаючи, однак, за необхідне підтвердити й розвинути положення, що передбачають захист жертв збройних конфліктів, та доповнити заходи, спрямовані на забезпечення більш ефективного їх застосування,

висловлюючи своє переконання в тому, що ніщо в цьому Протоколі або в Женевських конвенціях від 12 серпня 1949 року не може бути витлумачене як таке, що узаконює чи санкціонує будь-який акт агресії або будь-яке інше застосування сили, несумісне із Статутом Організації Об'єднаних Націй,

підтверджуючи далі, що положення Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року та цього Протоколу повинні за всіх обставин цілком застосовуватися до всіх осіб, які перебувають під захистом цих документів, без яких-небудь несприятливих відмінностей, що полягають у характері чи походженні збройного конфлікту або у причинах, що висуваються Сторонами в конфлікті чи приписуються їм,

погодилися про таке:

Частина I

Загальні положення

Стаття 1. Загальні принципи і сфера застосування

1. Високі Договірні Сторони зобов'язуються додержувати цього Протоколу та забезпечувати його додержання за будь-яких обставин.

2. У випадках, не передбачених цим Протоколом або іншими міжнародними угодами, цивільні особи й комбатанти залишаються під захистом і дією принципів міжнародного права, що впливають з усталених звичаїв, з принципів гуманності та з вимог суспільної свідомості.

3. Цей Протокол, що доповнює Женевські конвенції від 12 серпня 1949 року про захист жертв війни, застосовується при ситуаціях, зазначених у статті 2, спільній для цих Конвенцій.

4. Ситуації, згадані в попередньому пункті, включають збройні конфлікти, в яких народи ведуть боротьбу проти колоніального панування, іноземної окупації та расистських режимів для здійснення свого права на самовизначення, закріпленого в Статуті Організації Об'єднаних Націй та в Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 2. Визначення

Для цілей цього Протоколу:

* Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199 (дата звернення : 04.03.2020)

а) «Перша конвенція», «Друга конвенція», «Третя конвенція» і «Четверта конвенція» означають відповідно: Женевську конвенцію про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року; Женевську конвенцію про поліпшення долі поранених, хворих та осіб зі складу збройних сил, які потерпіли корабельну аварію на морі, від 12 серпня 1949 року; Женевську конвенцію про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року; Женевську конвенцію про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року; «Конвенції» означають чотири Женевські конвенції від 12 серпня 1949 року про захист жертв війни;

б) вислів «норми міжнародного права, застосовуваного в період збройних конфліктів» означає норми, застосовувані в період збройних конфліктів, наведені в міжнародних угодах, учасниками яких є сторони, що перебувають у конфлікті, а також загальноновизнані принципи і норми міжнародного права, застосовувані до збройних конфліктів;

в) «Держава-покровителька» означає нейтральну державу або іншу державу, що не є стороною в конфлікті, яка була призначена стороною, що перебуває в конфлікті, і визнана супротивною стороною та яка погодилася здійснювати функції, що покладаються на Державу-покровительку згідно з Конвенціями та цим Протоколом;

г) «субститут» означає організацію, яка виступає замість Держави-покровительки згідно зі статтею 5.

Стаття 3. Початок і припинення застосування

Без шкоди для положень, які застосовуються в будь-який час:

а) Конвенції і цей Протокол застосовуються з початку будь-якої ситуації, згаданої у статті 1 цього Протоколу;

б) застосування Конвенцій і цього Протоколу на території сторін, що перебувають у конфлікті, припиняється із загальним припиненням воєнних дій, а на окупованій території – після припинення окупації. Винятком в обох випадках є особи, остаточне звільнення, репатріація чи влаштування яких відбудеться пізніше. Ці особи продовжують користуватися покровительством відповідних положень Конвенцій і цього Протоколу до моменту їх остаточного звільнення, репатріації чи влаштування.

Стаття 4. Правовий статус сторін, що перебувають у конфлікті

Застосування Конвенцій і цього Протоколу, а також укладання угод, передбачених цими документами, не торкаються правового статусу сторін, що перебувають у конфлікті. Ні окупація якої-небудь території, ні застосування Конвенцій і цього Протоколу не торкаються правового статусу цієї території.

Стаття 5. Призначення Держави-покровительки та її субститут

1. Зобов'язання сторін, що перебувають у конфлікті, полягають у тому, щоб з початку такого конфлікту забезпечити додержання й застосування Конвенцій і цього Протоколу шляхом застосування системи Держав-покровительок, включаючи, зокрема, їх призначення та визнання відповідно до нижченаведених пунктів. На Держави-покровительки покладається обов'язок охороняти інтереси сторін, що перебувають у конфлікті.

2. З моменту виникнення ситуації, згаданої у статті 1, кожна сторона, що перебуває в конфлікті, без затримки призначає Державу-покровительку з метою застосування Конвенцій і цього Протоколу, а також без затримки дозволяє діяльність Держави-покровительки, визнаної нею такою після призначення супротивною стороною.

3. Якщо Держава-покровителька не призначена чи не визнана з моменту виникнення ситуації, згаданої у статті 1, Міжнародний комітет Червоного Хреста, не зачіпаючи права будь-якої іншої неупередженої гуманітарної організації чинити так само, пропонує свої добрі послуги сторонам, що перебувають у конфлікті, з метою призначення без затримки Держави-покровительки за згодою сторін, що перебувають у конфлікті. З цією метою він може, зокрема,

звернутися з проханням до кожної сторони подати йому список принаймні п'яти держав, які така сторона вважає прийнятними для того, щоб діяти як Держава-покровителька від її імені щодо супротивної сторони, та звернутися з проханням до кожної супротивної сторони, подати список принаймні п'яти держав, які вона вважатиме прийнятними як Держави-покровительки іншої сторони; такі списки повинні бути надіслані цьому Комітету протягом двох тижнів після одержання прохання; він зіставляє їх і запитує згоди будь-якої запропонованої держави, зазначеної у двох списках.

4. Якщо незважаючи на вищевикладене Держава-покровителька або не призначена або не діє, сторони, що перебувають у конфлікті, без затримки приймають пропозицію, яка може бути зроблена Міжнародним комітетом Червоного Хреста чи будь-якою іншою організацією, що надає гарантії неупередженості та ефективності, діяти як субститут після відповідних консультацій з вищезгаданими сторонами та з урахуванням результатів цих консультацій. Діяльність такого субституту обумовлюється згодою сторін, що перебувають у конфлікті; сторони, що перебувають у конфлікті, докладають усіх зусиль для сприяння діяльності субституту при виконанні його завдань згідно з Конвенціями і цим Протоколом.

5. Згідно зі статтею 4 призначення й визнання Держав-покровительок з метою застосування Конвенцій і цього Протоколу не торкаються правового статусу сторін, що перебувають у конфлікті, чи будь-якої території, включаючи окуповану територію.

6. Підтримання дипломатичних відносин між сторонами, що перебувають у конфлікті, або доручення третій державі захисту інтересів однієї із сторін та інтересів її громадян згідно з нормами міжнародного права, що стосуються дипломатичних зносин, не є перешкодою для призначення Держав-покровительок з метою застосування Конвенцій і цього Протоколу.

7. Кожного разу, коли в цьому Протоколі згадується Держава-покровителька, це стосується також субституту.

Стаття 6. Спеціально підготовлений персонал

1. Ще в мирний час Високі Договірні Сторони з допомогою національних товариств Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця) докладають зусиль для підготовки спеціального персоналу з метою сприяння застосування Конвенцій та цього Протоколу і, зокрема, діяльності Держав-покровительок.

2. Набір і підготовка такого персоналу є компетенцією держави.

3. Міжнародний комітет Червоного Хреста зберігатиме для представлення їх Високим Договірним Сторонам списки осіб, підготовлених таким чином, які Високі Договірні Сторони могли б скласти й надіслати йому з цією метою.

4. Умови використання цих осіб за межами національної території у кожному випадку є предметом спеціальних угод між заінтересованими сторонами.

Стаття 7. Наради

Депозитарій цього Протоколу на прохання однієї чи кількох Високих Договірних Сторін та за згодою більшості Високих Договірних Сторін скликає наради всіх зазначених Сторін з метою розгляду загальних проблем, які стосуються застосування Конвенцій і цього Протоколу.

Частина II

Поранені, хворі і особи, які потерпіли корабельну аварію

Розділ I

Загальний захист

Стаття 8. Термінологія

Для цілей цього Протоколу:

а) «Поранені» і «хворі» означають як військовослужбовців, так і цивільних осіб, які внаслідок травми, хвороби або іншого фізичного чи психічного розладу або інвалідності потребують медичної допомоги чи догляду, та які утримуються від будь-яких ворожих дій. Ці

слова стосуються також породіль, новонароджених та інших осіб, які можуть потребувати в даний час медичної допомоги чи догляду, наприклад, вагітні жінки чи немічні, та які утримуються від будь-яких ворожих дій;

б) «особи, які потерпіли корабельну аварію» означають як військовослужбовців, так і цивільних осіб, які зазнають небезпеки на морі чи в інших водах внаслідок нещастя, що сталося або з ними, або з судном чи літальним апаратом, що перевозив їх, та які утримуються від будь-яких ворожих дій. Ці особи продовжують вважатися такими, що потерпіли корабельну аварію, під час їх рятування і доти, доки вони не одержать іншого статусу згідно з Конвенціями або цим Протоколом, за умови, що вони продовжують утримуватися від ворожих дій;

с) «медичний персонал» означає осіб, які призначені стороною, що перебуває в конфлікті, виключно для медичних цілей, перерахованих у пункті «е», для адміністративно-господарського забезпечення медичних формувань або для роботи на санітарно-транспортних засобах та для адміністративно-технічного забезпечення. Такі призначення можуть бути або постійними, або тимчасовими. Цей термін включає:

с.1) медичний персонал сторони, що перебуває в конфлікті, як військовий, так і цивільний, включаючи персонал, зазначений в Першій і Другій конвенціях, та персонал, який придано організаціям цивільної оборони;

с.2) медичний персонал національних товариств Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця) та інших національних добровільних товариств допомоги, належним чином визнаних і уповноважених стороною, що перебуває в конфлікті;

с.3) медичний персонал медичних формувань або санітарно-транспортних засобів, зазначених у статті 9, пункт 2;

д) «духовний персонал» означає осіб, як військових, так і цивільних, як, наприклад, священиків, що зайняті виключно виконанням своїх духовних функцій та придані:

d.1) збройним силам сторони, що перебуває в конфлікті;

d.2) медичним формуванням або санітарно-транспортним засобам сторони, що перебуває в конфлікті;

d.3) медичним формуванням або санітарно-транспортним засобам, зазначеним у статті 9, пункт 2;

d.4) організаціям цивільної оборони сторони, що перебуває в конфлікті.

Духовний персонал може бути приданий постійно або тимчасово, і на нього поширюються відповідні положення пункту к;

е) «медичні формування» означають установи та інші формування, як воєнні, так і цивільні, створені для медичних цілей, а саме: для розшуку, підбирання, транспортування, встановлення діагнозу чи лікування, включаючи надання першої допомоги, поранених, хворих і осіб, які потерпіли корабельну аварію, а також для профілактики захворювань. Цей термін стосується, наприклад, госпіталів та інших подібних медичних центрів та інститутів, складів медичного майна та медико-фармацевтичних складів таких формувань. Медичні формування можуть бути стаціонарними або рухомими, постійними або тимчасовими;

ф) «санітарне перевезення» означають перевезення сушею, водою чи повітрям поранених, хворих і осіб, які потерпіли корабельну аварію, а також медичного і духовного персоналу, медичного обладнання й запасів, що перебувають під захистом Конвенцій і цього Протоколу;

г) «санітарно-транспортні засоби» означають будь-які засоби перевезення, як воєнні, так і цивільні, постійні або тимчасові, що призначені виключно для санітарного перевезення й перебувають під контролем компетентного органу влади сторони, що перебуває в конфлікті;

h) «наземні санітарно-транспортні засоби» означають будь-які засоби санітарного перевезення сушею;

i) «санітарні судна і плаваючі засоби» означають будь-які засоби санітарного перевезення

по воді;

ж) «санітарні літальні апарати» означають будь-які засоби санітарного перевезення в повітрі;

к) «постійними» є медичні формування, медичний персонал і санітарно-транспортні засоби, які призначаються виключно для медичних цілей на невизначений період часу. «Тимчасовими» є медичні формування, медичний персонал і санітарно-транспортні засоби, залучені виключно для медичних цілей на обмежені періоди часу протягом усього строку таких періодів. За відсутністю іншого спеціального визначення терміни «медичні формування», «медичний персонал» і «санітарно-транспортні засоби» стосуються як постійних, так і тимчасових категорій;

л) «розпізнавальна емблема» означає розпізнавальну емблему Червоного Хреста, Червоного Півмісяця або Червоного Лева і Сонця на білому тлі, коли вони використовуються для захисту медичних формувань і санітарно-транспортних засобів, медичного і духовного персоналу та устаткування або запасів;

м) «розпізнавальний сигнал» означає будь-який сигнал або повідомлення, які встановлені виключно для розпізнавання медичних формувань або санітарно-транспортних засобів згідно з главою III Додатка 1 до цього Протоколу.

Стаття 9. Сфера застосування

1. Ця частина, положення якої спрямовані на поліпшення долі поранених, хворих і осіб, які потерпіли корабельну аварію, застосовується до всіх осіб, яких торкається ситуація, зазначена у статті 1, без яких-небудь несприятливих відмінностей, як-от: раса, колір шкіри, стать, мова, релігія чи віра, політичні чи інші переконання, національне чи соціальне походження, майновий стан, місце народження чи інший статус або будь-які інші аналогічні критерії.

2. Відповідні положення статей 27 і 32 Першої конвенції застосовуються до постійних медичних формувань і санітарно-транспортних засобів (крім госпітальних суден, до яких застосовуються положення статті 25 Другої конвенції та їх персоналу, наданих з гуманітарною метою стороні, що перебуває в конфлікті:

а) нейтральною державою або іншою державою, яка не є стороною, що перебуває в конфлікті;

б) визнаним і уповноваженим товариством допомоги такої держави;

с) неупередженою міжнародною гуманітарною організацією.

Стаття 10. Захист та догляд

1. Всі поранені, хворі й особи, які потерпіли корабельну аварію, незалежно від того, до якої сторони вони належать, користуються повагою та захистом.

2. За всіх обставин з ними поведуться гуманно і надають їм в максимально можливій мірі та в найкоротші строки медичну допомогу й догляд, яких вимагає їх стан. Між ними не робиться жодної різниці з яких би то не було міркувань, крім медичних.

Стаття 11. Захист окремих осіб

1. Фізичному і психічному стану здоров'я і недоторканності осіб, що перебувають під владою супротивної сторони, або інтернованих, затриманих чи яким-небудь іншим чином позбавлених свободи в результаті ситуації, зазначеної у статті 1, не повинно завдаватися шкоди шляхом якоїсь невинуватої дії або бездіяльності. Відповідно забороняється піддавати осіб, зазначених у цій статті, жодній медичній процедурі, яка не вимагається за станом здоров'я зазначеної особи й не відповідає загальноприйнятим медичним нормам, що застосовуються за аналогічних, з медичної точки зору, обставин до громадян сторони, що проводить цю процедуру, які не позбавлені свободи в якій би то не було формі.

2. Зокрема, забороняється піддавати таких осіб, навіть за їх згодою:

а) фізичним каліцтвам;

- b) медичним чи науковим експериментам;
- c) видаленню тканин чи органів для пересадки;

за винятком тих випадків, коли такі дії є виправданими згідно з умовами, передбаченими пунктом 1.

3. Винятки із заборони, що містяться в пункті 2 с, можуть бути зроблені тільки в разі здавання крові для переливання або шкіри для пересадки за умови, що це робиться добровільно, без жодного примусу чи спонукання й до того ж лише з лікувальною метою в умовах, що відповідають загальноновизнаним медичним нормам, та під контролем, спрямованим на благо як донора, так і реципієнта.

4. Будь-яка навмисна дія чи навмисна бездіяльність, що серйозно загрожують фізичному чи психічному стану або недоторканності будь-якої особи, яка перебуває під владою супротивної сторони, до котрої вона не належить, та які або порушують будь-яку із заборон, що містяться в пунктах 1 і 2, або не виконують вимог пункту 3, є серйозним порушенням цього Протоколу.

5. Особи, зазначені в пункті 1, мають право відмовитися від будь-якої хірургічної операції. У разі відмови медичний персонал повинен домагатися отримання письмової заяви, підписаної або підтвердженої пацієнтом.

6. Кожна сторона, що перебуває в конфлікті, повинна вести медичні записи при кожному здаванні крові для переливання або шкіри для пересадки особами, зазначеними в пункті 1, якщо таке здавання проводиться під відповідальність такої сторони. Крім того, кожна сторона, що перебуває в конфлікті, прагне вести запис всіх медичних процедур, застосованих щодо будь-якої особи, інтернованої, затриманої або яким-небудь іншим чином позбавленої волі в результаті ситуації, зазначеної у статті 1. Такі записи повинні бути готові для надання в будь-який час Державі-покровительці для перевірки.

Стаття 12. Захист медичних формувань

1. Медичні формування в будь-який час користуються повагою й захистом і не можуть бути об'єктом нападу.

2. Пункт 1 застосовується до цивільних медичних формувань за умови, що вони:

- a) належать до однієї із сторін, що перебувають у конфлікті;
- b) визнані й уповноважені компетентними властями однією із сторін, що перебувають у конфлікті; або
- c) уповноважені згідно з пунктом 2 статті 9 цього Протоколу або статтею 27 Першої конвенції.

3. Сторонам, що перебувають у конфлікті, пропонується сповіщати одна одну про розміщення своїх стаціонарних медичних формувань. Відсутність таких оповіщень не звільняє будь-яку із сторін від обов'язку додержувати положень пункту 1.

4. Ні за яких обставин медичні формування не повинні використовуватися для спроб прикрити воєнні об'єкти від нападу. Сторони, що перебувають у конфлікті, забезпечують, якщо це можливо, таке розміщення своїх медичних формувань, за якого їх безпека не буде перебувати під загрозою при нападі на воєнні об'єкти.

Стаття 13. Припинення надання захисту цивільним медичним формуванням

1. Захист, на який мають право цивільні медичні формування, припиняється лише в тому разі, якщо вони використовуються, крім їхніх гуманітарних функцій, для вчинення дій, що завдають шкоди противнику. Надання захисту може, однак, бути припинено тільки після попередження із встановленням у відповідних випадках розумного строку й після того, як таке попередження не було взято до уваги.

2. Не розглядаються як дії, що завдають шкоди противнику:

- a) наявність у персоналу медичних формувань легкої особистої зброї для самооборони або для захисту поранених і хворих, якими вони опікуються;

- b) охорона медичних формувань караулами, вартовими та конвоєм;
- c) наявність у медичних формуваннях стрілецької зброї і боезапасів, відібраних у поранених та хворих і ще не зданих відповідним службам;
- d) перебування в медичних формуваннях військовослужбовців чи інших комбатантів з міркувань медичного характеру.

Стаття 14. Обмеження реквізиції цивільних медичних формувань

1. Окупуюча держава зобов'язана забезпечувати подальше задоволення медичних потреб цивільного населення на окупованій території.

2. Через це окупуюча держава не може реквізувати цивільні медичні формування, їх обладнання і матеріали або залучати в примусовому порядку до праці їх персонал, поки ці ресурси необхідні для забезпечення належного медичного обслуговування цивільного населення і для безперервного догляду за пораненими та хворими, які вже лікуються.

3. За умови, що загальне право, яке міститься в пункті 2, продовжує бути чинним, окупуюча держава може реквізувати згадані ресурси, додержуючи таких конкретних умов:

a) ці ресурси необхідні для надання належної і невідкладної медичної допомоги пораненим та хворим особам із складу збройних сил окупуючої держави або військовополоненим;

b) реквізиція триває тільки доти, доки існує така необхідність;

c) негайно слід вжити заходів для подальшого задоволення медичних потреб цивільного населення, поранених і хворих, що перебувають на лікуванні, яких торкається така реквізиція.

Стаття 15. Захист цивільного медичного і духовного персоналу

1. Цивільний медичний персонал користується повагою та захистом.

2. У разі необхідності в районі, де цивільні медичні служби порушені внаслідок бойових дій, цивільному медичному персоналу надається всіляка можлива допомога.

3. Окупуюча держава надає цивільному медичному персоналу на окупованих територіях всіляку допомогу з тим, щоб дати йому можливість виконувати свої гуманітарні функції найкращим чином. Окупуюча держава не може вимагати, щоб при виконанні своїх функцій цей персонал віддав перевагу будь-якій особі, крім як з міркувань медичного характеру. Цей персонал не можна примушувати виконувати завдання, несумісні з його гуманітарною місією.

4. Цивільний медичний персонал має доступ у будь-яке місце, де його послуги є необхідними, за умови додержання таких заходів контролю й безпеки, які заінтересована сторона, що перебуває в конфлікті, може вважати за необхідні.

5. Цивільний духовний персонал користується повагою й захистом. Положення Конвенцій і цього Протоколу, що стосуються захисту й розпізнавання медичного персоналу, однаковою мірою застосовні до цих осіб.

Стаття 16. Загальний захист осіб, які виконують медичні функції

1. Ні за яких обставин жодна особа не може бути піддана покаранню за виконання нею медичних функцій, сумісних з медичною етикою, незалежно від того, в інтересах якої особи виконуються ці функції.

2. Осіб, які виконують медичні функції, не можна примушувати до вчинення дій чи виконання робіт на порушення норм медичної етики чи медичних норм, що відповідають інтересам поранених і хворих, або на порушення положень Конвенцій чи цього Протоколу, а також до невиконання дій чи робіт, яких вимагають такі нормативи й положення.

3. Жодну особу, яка виконує медичні функції, не можна примушувати надавати кому б то не було з супротивної сторони чи з її власної сторони, за винятком випадків, передбачених законодавством останньої, якої-небудь інформації щодо хворих і поранених, про яких вона піклувалась чи піклується, якщо така інформація, на його думку, завдасть шкоди пацієнтам або їхнім сім'ям. Однак повинні виконуватися обов'язкові медичні вимоги, коли йдеться про повідомлення щодо інфекційних хвороб.

Стаття 17. Роль цивільного населення й товариств допомоги

1. Цивільне населення ставиться з повагою до поранених, хворих та осіб, які потерпіли корабельну аварію, навіть якщо вони належать до супротивної сторони, і не допускає щодо них актів насильства. Цивільному населенню й товариствам допомоги, таким як національні товариства Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця), дозволяється, навіть з їх власної ініціативи, підбирати поранених, хворих і осіб, які потерпіли корабельну аварію, та доглядати їх навіть на захопленій чи окупованій території. Ніхто не може зазнавати утисків, переслідування, засудження або покарання за такі гуманні дії.

2. Сторони, що перебувають у конфлікті, можуть звертатися до цивільного населення або товариств допомоги, зазначених у пункті 1, з проханням підбирати поранених, хворих і осіб, які потерпіли корабельну аварію, та доглядати їх, розшукувати мертвих і повідомляти про їх місцезнаходження; вони забезпечують захист і необхідне сприяння тим, хто відгукується на їх звернення. Якщо супротивна сторона встановлює чи відновлює контроль над територією, то ця сторона надає такий самий захист і сприяння доти, доки вони необхідні.

Стаття 18. Розпізнавання

1. Кожна сторона, що перебуває в конфлікті, прагне забезпечити розпізнавання медичного і духовного персоналу, а також медичних формувань і санітарно-транспортних засобів.

2. Кожна сторона, що перебуває в конфлікті, прагне також застосовувати і здійснювати методи процедури, які дають змогу розпізнати медичні формування та санітарно-транспортні засоби, що використовують розпізнавальну емблему і розпізнавальні сигнали.

3. На окупованій території та в районах, де йдуть чи можуть іти бої, цивільний медичний персонал і цивільний духовний персонал розпізнаються по розпізнавальних емблемах та посвідченнях осіб, що підтверджують їх статус.

4. За згодою компетентних властей медичні формування та санітарно-транспортні засоби позначаються емблемою. Судна і плавучі засоби, згадані у статті 22 цього Протоколу, позначаються згідно з положеннями Другої конвенції (995_152).

5. Крім розпізнавальної емблеми, сторона, що перебуває в конфлікті, може, відповідно до глави III Додатка 1 до цього Протоколу, дозволяти використання розпізнавальних сигналів для розпізнавання медичних формувань та санітарно-транспортних засобів. Як виняток в особливих випадках, передбачених у зазначеній вище главі, санітарно-транспортні засоби можуть користуватися розпізнавальними сигналами, не використовуючи розпізнавальної емблеми.

6. Застосування положень пунктів 1 – 5 цієї статті визначається главами I – III Додатка 1 до цього Протоколу. Сигнали, описані в главі III цього Додатка й призначені виключно для використання їх медичними формуваннями та санітарно-транспортними засобами, не повинні, за винятком випадків, зазначених у цій главі, використовуватися для якої-небудь іншої мети, крім як для розпізнавання тих медичних формувань та санітарно-транспортних засобів, які зазначені в цій главі.

7. Положення цієї статті не дозволяють розширення застосування в мирний час розпізнавальної емблеми за межами того, що передбачено у статті 44 Першої конвенції.

8. Положення Конвенцій і цього Протоколу, що стосуються контролю над використанням розпізнавальної емблеми та запобігання і припинення зловживань нею, застосовуються й до розпізнавальних сигналів.

Стаття 19. Нейтральні держави та інші держави, які не є сторонами, що перебувають у конфлікті

Нейтральні держави та інші держави, які не є сторонами, що перебувають у конфлікті, застосовують відповідні положення цього Протоколу щодо осіб, які користуються захистом згідно з положеннями частини II цього Протоколу і які можуть бути прийняті або інтерновані в межах їх території, а також щодо померлих осіб, які належать сторонам, що перебувають у

конфлікті, і яких вони зможуть знайти.

Стаття 20. Заборона репресалій

Репресалії проти осіб і об'єктів, яким відповідно до цієї частини надається захист, заборонені.

Розділ II

Санітарні перевезення

Стаття 21. Наземні санітарно-транспортні засоби

Наземні санітарно-транспортні засоби користуються такою самою повагою й захистом, як і рухомі медичні формування відповідно до Конвенцій і цього Протоколу.

Стаття 22. Госпітальні судна та прибережні рятувальні плавучі засоби

1. Положення Конвенцій, що стосуються:

а) суден, зазначених у статтях 22, 24, 25 і 27 Другої конвенції;

б) їх рятувальних шлюпок і невеликих суден;

с) їх персоналу і команд; і

д) поранених, хворих та осіб, які потерпіли корабельну аварію, що перебувають на борту, застосовуються також у випадках, коли ці судна перевозять цивільних поранених, хворих та осіб, які потерпіли корабельну аварію, що не належать до жодної з категорій, зазначених у статті 13 Другої конвенції. Однак такі цивільні особи не підлягають передачі будь-якій стороні, яка не є їхньою стороною, або захопленню в полон на морі. Якщо вони опиняються під владою сторони, що перебуває в конфлікті і не є їх власною, вони підпадають під дію Четвертої конвенції і цього Протоколу.

2. Передбачуваний Конвенціями захист суден, зазначених у статті 25 Другої конвенції, поширюється на госпітальні судна, які надаються з гуманітарною метою стороні, що перебуває в конфлікті:

а) нейтральною державою або іншою державою, яка не є стороною, що перебуває в конфлікті; або б) неупередженою міжнародною гуманітарною організацією, якщо в обох випадках виконуються вимоги, викладені в цій статті.

3. Невеликі судна, зазначені у статті 22 Другої конвенції, користуються захистом, навіть якщо повідомлення, передбачене в цій статті, не було зроблене. Проте сторонам, що перебувають у конфлікті, пропонується інформувати одна одну про всі подробиці, що стосуються таких суден, які можуть полегшити їх упізнання й визначення.

Стаття 23. Інші санітарні судна та плавучі засоби

1. Санітарні судна та плавучі засоби, крім зазначених у статті 22 цього Протоколу та в статті 38 Другої конвенції, що перебувають або в морі, або в інших водах, користуються такою ж повагою й захистом, як і рухомі санітарні формування, згідно з Конвенціями і цим Протоколом. Оскільки цей захист буде ефективним тільки в тому разі, якщо вони можуть бути впізнані й визначені як санітарні судна або плавучі засоби, такі судна повинні позначатися розпізнавальною емблемою і, наскільки це можливо, додержувати положень пункту 2 статті 43 Другої конвенції.

2. На судна та плавучі засоби, зазначені в пункті 1, також поширюються закони війни. Будь-яке воєнне судно, що перебуває на поверхні, яке в змозі негайно примусити їх до виконання своєї команди, може дати їм наказ зупинитися, покинути район чи взяти певний курс, і вони повинні підкоритися будь-якій такій команді. Такі судна та плавучі засоби не можуть жодним іншим чином відволікатися від виконання своєї санітарної місії доти, доки вони необхідні для поранених, хворих і осіб, які потерпіли корабельну аварію й перебувають на борту.

3. Захист, передбачений у пункті 1, припиняється тільки за умов, які викладені у статтях 34 і 35 Другої конвенції. Явна відмова підкоритися наказу, відданому згідно з пунктом 2, вважається дією, що завдає шкоди противнику згідно зі статтею 34 Другої конвенції.

4. Сторона, що перебуває в конфлікті, може повідомити будь-яку супротивну сторону якомога раніше, до відплиття, про назву, технічні дані, очікуваний час відплиття, курс і передбачувану швидкість санітарного судна або плавучого засобу, особливо щодо суден водотоннажністю 2000 брутто-тонн, і може подати відомості, які полегшать впізнання й визначення. Супротивна сторона підтверджує одержання таких відомостей.

5. Положення статті 37 Другої конвенції застосовуються до медичного і духовного персоналу, який перебуває на таких суднах та плавучих засобах.

6. Положення Другої конвенції застосовуються до поранених, хворих та осіб, які потерпіли корабельну аварію, зазначених у статті 13 Другої конвенції й у статті 44 цього Протоколу, що можуть перебувати на борту таких санітарних суден та плавучих засобів. Цивільні поранені, хворі та особи, які потерпіли корабельну аварію, але не належать до жодної з категорій, зазначених у статті 13 Другої конвенції, поки вони перебувають на морі, не підлягають ні передачі будь-якій стороні, яка не є їх власною, ні зніманню з таких суден або плавучих засобів. Однак, якщо вони опиняються під владою сторони, що перебуває в конфлікті, яка не є їх власною, вони підпадають під дію положень Четвертої конвенції і цього Протоколу.

Стаття 24. Захист санітарних літальних апаратів

Санітарні літальні апарати користуються повагою й захистом відповідно до положень цієї частини.

Стаття 25. Санітарні літальні апарати в районах, що не контролюються супротивною стороною

В районах суші та в повітряному просторі над ними, фізичний контроль над якими здійснюється дружніми силами, або в районах моря та в повітряному просторі над ними, фізичний контроль над якими супротивною стороною не здійснюється, повага й захист санітарних літальних апаратів сторони, що перебуває в конфлікті, не залежать від будь-якої угоди з супротивною стороною. Проте сторона, що перебуває в конфлікті і використовує в цих районах санітарні літальні апарати, для більшої безпеки може повідомити супротивну сторону, як передбачено у статті 29, зокрема, коли такі літальні апарати здійснюють польоти в межах досяжності зброї класу «поверхня-повітря» супротивної сторони.

Стаття 26. Санітарні літальні апарати в зоні стикання або аналогічних зонах

1. У тих частинах зони стикання, фізичний контроль над якими здійснюється дружніми силами, та в тих районах, де фізичний контроль над будь-якими силами чітко не встановлено, а також у відповідному повітряному просторі над ними захист санітарних літальних апаратів може бути повністю дійсним лише на підставі попередньої угоди між компетентними властями сторін, що перебувають у конфлікті, як передбачено у статті 29. Хоча за відсутності такої угоди санітарні літальні апарати діють на свій власний ризик, але вони користуються повагою після того, як були розпізнані як такі.

2. «Зона стикання» означає будь-який район суші, в якому передові підрозділи супротивних сторін перебувають у стиканні один з одним, тобто в межах досяжності вогню прямою наводкою з землі.

Стаття 27. Санітарні літальні апарати в районах, що контролюються супротивною стороною

1. Санітарні літальні апарати сторони, що перебуває в конфлікті, продовжують користуватись захистом під час польотів над районами суші або моря, фізичний контроль над якими здійснюється супротивною стороною, за умови, що на здійснення таких польотів попередньо було одержано згоду компетентних властей цієї супротивної сторони.

2. Санітарний літальний апарат, що виконує політ над районом, фізичний контроль над яким здійснює супротивна сторона, при відсутності згоди, передбаченої пунктом 1, або при порушенні умов, за яких така згода була одержана, або внаслідок навігаційної помилки, або через

надзвичайні обставини, що загрожують польоту, докладає всіх зусиль для свого розпізнавання та для повідомлення супротивної сторони про такі обставини. Як тільки такий санітарний літальний апарат розпізнано супротивною стороною, ця сторона докладає всіх розумних зусиль з тим, щоб віддати наказ приземлитися або зробити посадку на воду, як це передбачено пунктом 1 статті 30, або вчинити інші заходи для охорони своїх інтересів, і в будь-якому разі перед тим, як нападати на літальний апарат, дати йому час для виконання наказу.

Стаття 28. Обмеження використання санітарних літальних апаратів

1. Сторонам, що перебувають у конфлікті, заборонено використовувати їхні санітарні літальні апарати з метою отримання будь-якої військової переваги над супротивною стороною. Присутність санітарних літальних апаратів не повинна використовуватися для забезпечення недоторканності військових об'єктів від нападу.

2. Санітарні літальні апарати не повинні використовуватися для збирання або передачі розвідувальних даних і не повинні нести на своєму борту жодного устаткування, призначеного для таких цілей. Їм заборонено транспортувати будь-яких осіб і вантажі, які не включені у визначення, що містяться в пункті е статті 8. Перевезення на борту особистих речей осіб, що перебувають на борту, або наявність устаткування, призначеного виключно для полегшення пілотування, зв'язку чи розпізнавання, не вважаються забороненими.

3. Санітарні літальні апарати не повинні нести будь-якого іншого озброєння, крім стрілецької зброї і боєзапасів, знятих з поранених, хворих та осіб, які потерпіли корабельну аварію, що перебувають на борту й ще не передані відповідній службі, та такої легкої особистої зброї, яка може бути необхідна медичному персоналу, що перебуває на борту, для самооборони й захисту поранених, хворих та осіб, які потерпіли корабельну аварію і знаходяться на його піклуванні.

4. При здійсненні польотів, згаданих у статтях 26 і 27, санітарні літальні апарати, за винятком випадків, передбачених попередньою угодою з супротивною стороною, не повинні використовуватися для розшуку поранених, хворих та осіб, які потерпіли корабельну аварію.

Стаття 29. Повідомлення й угоди, що стосуються санітарних літальних апаратів

1. Повідомлення відповідно до статті 25 або запити про попередню згоду відповідно до статей 26, 27, 28, пункт 4, та статті 31 містять дані про передбачувану кількість санітарних літальних апаратів, плани їх польотів і засоби розпізнавання і розглядаються як підтвердження, що кожний політ здійснюватиметься відповідно до статті 28.

2. Сторона, що отримує повідомлення, яке надсилається згідно зі статтею 25, негайно підтверджує отримання такого повідомлення.

3. Сторона, що отримала запит про попередню згоду відповідно до статей 26, 27, 28, пункт 4, або статті 31, якомога швидше повідомляє запитуючу сторону:

а) про згоду на задоволення запиту;

б) про відхилення запиту; або

в) про розумні альтернативні пропозиції у відповідь на запит. Вона може також запропонувати заборонити та обмежити інші польоти в даному районі у відповідний час. Якщо сторона, що подає запит, приймає альтернативні пропозиції, вона повідомляє іншу сторону про свою згоду прийняти ці пропозиції.

4. Сторони вживають необхідних заходів для того, щоб забезпечити швидке повідомлення й укладання угод.

5. Сторони вживають також необхідних заходів з тим, щоб суть будь-якого такого повідомлення й угоди могла бути швидко доведена до відома відповідних військових частин, та інструктують такі частини про засоби розпізнавання, які будуть використані даним санітарним літальним апаратом.

Стаття 30. Приземлення й перевірка санітарних літальних апаратів

1. Санітарним літальним апаратам, що літають над районами, фізичний контроль над якими здійснюється супротивною стороною, а також над районами, фізичний контроль над якими чітко не встановлений, може бути наказано, залежно від випадку, приземлитися або зробити посадку на воду для проведення перевірки відповідно до нижченаведених пунктів. Санітарні літальні апарати повинні підкорятися будь-якому такому наказу.

2. У випадку приземлення або посадки на воду за наказом чи з інших причин літальний апарат може бути перевірений виключно з метою встановлення того, чи задовольняє він умовам, зазначеним у пунктах 3 і 4. Будь-яка така перевірка проводиться без затримок і за короткий строк. Сторона, що проводить перевірку не вимагає видалення поранених і хворих з борту літального апарата, за винятком випадків, коли їх видалення необхідне для перевірки. Сторона, що проводить перевірку в усіх випадках діє таким чином, щоб стан поранених і хворих не погіршувався в результаті перевірки чи видалення їх з борту літального апарата.

3. Якщо така перевірка покаже, що літальний апарат:

a) є санітарним літальним апаратом у значенні статті 8 пункт j;

b) не порушує умови, що передбачені в статті 28, і

c) не здійснює політ без попередньої угоди чи порушує її, коли така угода вимагається, то літальному апарату і тим особам, що перебували на його борту, які належали до супротивної сторони або до нейтральної чи іншої держави, яка не є стороною, що перебуває в конфлікті, дозволяється продовжувати політ без затримки.

4. Якщо така перевірка покаже, що літальний апарат:

a) не є санітарним літальним апаратом у значенні статті 8 пункт j;

b) порушує умови, що передбачені в статті 28, або

c) здійснює політ без попередньої угоди чи порушує її, коли така угода вимагається, такий літальний апарат може бути затриманий. З усіма особами, що перебувають на борту літального апарата, поводяться згідно з відповідним положенням Конвенції і цього Протоколу. Будь-який затриманий літальний апарат, що був призначений для використання як постійний літальний апарат, може потім використовуватися тільки як санітарний літальний апарат.

Стаття 31. Нейтральні держави або інші держави, які не є сторонами, що перебувають у конфлікті

1. Санітарні літальні апарати не повинні здійснювати польоти над територією нейтральної або іншої держави, яка не є стороною, що перебуває в конфлікті, і не повинні робити посадки на ній крім посадки на підставі попередньо досягнутої угоди. Однак за наявності такої угоди вони користуються повагою протягом усього польоту, а також під час будь-якої проміжної посадки на такій території. Але вони повинні підкорятися будь-якому наказу приземлитися чи зробити посадку на воду, залежно від випадку.

2. Якщо санітарний літальний апарат здійснює політ над територією нейтральної держави або іншої держави, яка не є стороною, що перебуває в конфлікті за відсутності угоди чи відступає від його умов, у результаті навігаційної помилки або через надзвичайні обставини, що впливають на безпеку польоту, то він вживає всіх заходів для повідомлення про такий політ та для свого розпізнання. Як тільки такий санітарний літальний апарат розпізнано, ця держава докладає всіх розумних зусиль до того, щоб видати наказ приземлитися або зробити посадку на воду відповідно до пункту 1 статті 30, або вживає інших заходів для охорони своїх інтересів і, в будь-якому разі, надає літальному апарату час для виконання наказу, до того як вчинити напад на нього.

3. Якщо санітарний літальний апарат згідно з угодою або через об'єктивні обставини, зазначені в пункті 2, приземлиться або зробить посадку на воду за наказом чи з яких-небудь інших причин на території нейтральної держави або іншої держави, яка не є стороною, що перебуває в конфлікті, цей літальний апарат піддається перевірці для встановлення того, чи є він санітарним

літальним апаратом. Перевірка проводиться без затримки і в короткий час. Сторона, що проводить перевірку, не вимагає видалення з борту поранених і хворих сторони, що використовує літальний апарат, за винятком випадків, коли їх видалення необхідне для перевірки. Сторона, що проводить перевірку, в усіх випадках піклується, щоб стан поранених і хворих не погіршувався в результаті перевірки чи видалення їх з борту літального апарата. Якщо перевірка показує, що літальний апарат є санітарним літальним апаратом, то такому літальному апарату разом з особами, які перебувають на його борту, за винятком тих, хто повинен бути затриманий відповідно до норм міжнародного права, що застосовуються в період збройних конфліктів, дозволяється продовжити політ, і йому надаються необхідні умови для продовження польоту. Якщо перевіркою встановлено, що літальний апарат не є санітарним літальним апаратом, то він затримується, і з особами, що перебувають на його борту, поводяться згідно з пунктом 4.

4. За винятком знятих тимчасово, поранені, хворі й особи, які потерпіли корабельну аварію, зняті з санітарного літального апарата за згодою місцевих властей на території нейтральної держави або іншої держави, яка не є стороною, що перебуває в конфлікті, за відсутності угоди іншого характеру між цими державами і сторонами, що перебувають у конфлікті, затримуються цією державою, коли цього вимагають норми міжнародного права, застосовувані в період збройних конфліктів, таким чином, щоб вони не змогли знову взяти участь у воєнних діях. Витрати, пов'язані з госпіталізацією та інтернуванням, несе держава, якій належать ці особи.

5. Нейтральні держави або інші держави, які не є сторонами, що перебувають у конфлікті, застосовують умови й обмеження щодо польоту над своєю територією або посадки на ній санітарних літальних апаратів на рівній основі з усіма сторонами, що перебувають у конфлікті.

Розділ III

Особи, що пропали безвісти, та померлі

Стаття 32. Загальний принцип

При застосуванні положень цього розділу Високі Договірні Сторони, сторони, що перебувають у конфлікті, та міжнародні гуманітарні організації, згадані в Конвенціях і в цьому Протоколі, у своїй діяльності насамперед виходять з права сімей знати про долю своїх родичів.

Стаття 33. Особи, які пропали безвісти

1. Як тільки дозволяють обставини і найпізніше після закінчення активних воєнних дій, кожна сторона, що перебуває в конфлікті, розшукує осіб, про які супротивна сторона повідомляє як про таких, що пропали безвісти. Ця супротивна сторона подає всі необхідні відомості про таких осіб з метою сприяння їх розшуку.

2. З метою сприяння збиранню відомостей відповідно до попереднього пункту кожна сторона, що перебуває в конфлікті, щодо осіб, які не будуть користуватися більш сприятливим ставленням згідно з Конвенцією і цим Протоколом:

а) реєструє відомості, як це передбачено статтею 138 Четвертої конвенції, про тих осіб, які були затримані, ув'язнені чи яким-небудь іншим чином позбавлені волі на строк, що перевищує два тижні, внаслідок воєнних дій чи окупації, або які померли під час такого затримання;

б) максимально можливо сприяє розшуку таких осіб та реєстрації відомостей про них, якщо вони померли за інших обставин внаслідок воєнних дій чи окупації, і, за необхідності, сама проводить розшук і реєстрацію.

3. Відомості про осіб, про яких згідно з пунктом 1 повідомлялося як про таких, що пропали безвісти, та запити щодо відомостей передаються або безпосередньо, або через Державу-покровительку, або через Центральне агентство Міжнародного комітету Червоного Хреста, або через національні товариства Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця). Коли відомості передаються не через Міжнародний комітет Червоного Хреста і його Центральне довідкове агентство, кожна сторона, що перебуває в конфлікті, забезпечує надсилання таких

відомостей також у Центральне довідкове агентство.

4. Сторони, що перебувають у конфлікті, прагнуть дійти згоди щодо створення команд для розшуку, впізнання й вивезення померлих із районів бойових дій, включаючи угоди, якщо це необхідно, про супроводження таких команд персоналом супротивної сторони при виконанні цих завдань у районах, що контролюються супротивною стороною. Персонал таких команд користується повагою й захистом при виконанні ним виключно таких обов'язків.

Стаття 34. Останки померлих

1. Останки осіб, які померли з причин, пов'язаних з окупацією, або в ув'язненні, що є наслідком окупації або воєнних дій, та осіб, котрі не є громадянами країни, в якій вони померли внаслідок воєнних дій, користуються повагою, і місця поховання таких осіб також користуються повагою, утримуються й позначаються, як це передбачено у статті 130 Четвертої конвенції, якщо останки таких осіб або місця їх поховання не користуються більш сприятливим ставленням згідно з Конвенціями й цим Протоколом.

2. Як тільки дозволять обставини й відносини між супротивними сторонами, Високі Договірні Сторони, на території яких розміщені могили і, можливо, інші місця поховання останків осіб, померлих внаслідок воєнних дій під час окупації або ув'язнення, укладають угоди з метою:

- a) сприяння доступу родичів померлих і представників офіційних служб реєстрації могил до місць поховання, а також визначення практичних заходів щодо забезпечення такого доступу;
- b) постійного збереження й догляду за такими місцями поховання;
- c) сприяння поверненню останків і особистого майна померлих на батьківщину на прохання цієї країни або, якщо ця країна не заперечує, на прохання близьких родичів померлих.

3. У разі відсутності угод, передбачених у пунктах 2 b і 2 c, і якщо країна, що є батьківщиною померлих, не згодна утримувати місця поховання за свій рахунок, Висока Договірна Сторона, на території якої є такі місця поховання, може запропонувати надати сприяння поверненню останків таких померлих на батьківщину. Коли така пропозиція не приймається, Висока Договірна Сторона після закінчення п'яти років з дати такої пропозиції і після належного повідомлення країни, що є батьківщиною померлих, може вжити заходів, передбачених у її власному законодавстві щодо кладовищ і могил.

4. Високій Договірній Стороні, на території якої розміщені місця поховання, зазначені в цій статті, дозволяється проводити ексгумацію тільки:

- a) згідно з пунктами 2 b і 3; або
- b) коли ексгумація викликана вищою громадською необхідністю, включаючи випадки, зумовлені медичною необхідністю й необхідністю проведення розслідування; у цьому разі Висока Договірна Сторона завжди з повагою ставиться до останків і повідомляє країну, що є батьківщиною померлих, про свій намір провести ексгумацію, а також повідомляє подробиці про гадане місце перепоховання.

Частина III

Методи та засоби ведення війни – статус комбатантів і військовополонених

Розділ I

Методи та засоби ведення війни

Стаття 35. Основні норми

1. У разі будь-якого збройного конфлікту право сторін, що перебувають у конфлікті, обирати методи або засоби ведення війни не є необмеженим.

2. Заборонено застосовувати зброю, снаряди, речовини й методи ведення воєнних дій, здатні завдати надмірних пошкоджень або надмірних страждань.

3. Заборонено застосовувати методи або засоби ведення воєнних дій, які мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть широкої, довгочасної і серйозної шкоди природному середовищу.

Стаття 36. Нові види зброї

При вивченні, розробці, придбанні чи прийнятті на озброєння нових видів зброї, засобів або методів ведення війни Висока Договірна Сторона повинна визначити, чи підпадає їх застосування, за деяких або за всіх обставин, під заборони, що містяться в цьому Протоколі або в яких-небудь інших нормах міжнародного права, застосовуваних до Високої Договірної Сторони.

Стаття 37. Заборона віроломства

1. Заборонено вбивати, завдавати поранення або брати в полон противника, вдаючись до віроломства. Віроломством вважаються дії, спрямовані на те, щоб викликати довіру противника і примусити його повірити, що він має право на захист і зобов'язаний надати такий захист згідно з нормами міжнародного права, застосовуваного в період збройних конфліктів, з метою обману такої довіри. Прикладами такого віроломства є дії:

- a) симулювання наміру вести переговори під прапором перемир'я або симулювання капітуляції;
- b) симулювання виходу із строю внаслідок поранення або хвороби;
- c) симулювання володіння статусом цивільної особи або некомбатанта; і
- d) симулювання володіння статусом, що надає захист, шляхом використання знаків, емблем або форменого одягу Організації Об'єднаних Націй, нейтральних держав, які не є сторонами, що перебувають у конфлікті.

2. Воєнні хитрощі не заборонені. Такими хитрощами є дії, спрямовані на те, щоб призвести противника до помилки чи спонукати його діяти необачно, але які не порушують будь-яких норм міжнародного права, застосовуваних у період збройних конфліктів, і які не є віроломними, оскільки вони не обманюють довіри супротивної сторони щодо захисту, який надається цим правом. Прикладами хитрощів є такі дії: використання маскування, пасток, обманні операції та дезінформація.

Стаття 38. Визнані емблеми

1. Заборонено використовувати не за призначенням розпізнавальну емблему Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця або інші емблеми, знаки та сигнали, передбачені Конвенціями або цим Протоколом. Також заборонено навмисно зловживати під час збройних конфліктів іншими міжнародно визнаними захисними емблемами, знаками та сигналами, включаючи прапор перемир'я та захисну емблему культурних цінностей.

2. Заборонено використовувати розпізнавальну емблему Організації Об'єднаних Націй, крім як з дозволу цієї Організації.

Стаття 39. Національні емблеми

1. Заборонено використовувати у збройних конфліктах прапори, воєнні емблеми, військові відзнаки або формений одяг нейтральних держав чи інших держав, що не є сторонами, які перебувають у конфлікті.

2. Заборонено використовувати прапори, військові емблеми, військові відзнаки або формений одяг супротивних сторін під час нападу або для прикриття воєнних дій, сприяння цим діям, захисту або утруднення їх.

3. Ніщо в цій статті або пункті 1 d статті 37 не торкається існуючих, загальноновизнаних норм міжнародного права, застосовуваних до шпигунства чи до використання прапорів під час збройних конфліктів на морі.

Стаття 40. Пощада

Заборонено віддавати наказ не залишати нікого в живих, погрожувати цим противнику або вести воєнні дії таким чином.

Стаття 41. Гарантії особам супротивної сторони, які вибули із строю

1. Заборонено нападати на особу, яку визнано чи яку за даних обставин належить визнати особою, яка вибула із строю.

2. Вибулою із строю вважається будь-яка особа, якщо вона:

- перебуває під владою супротивної сторони;
- ясно виражає намір здатися в полон; або
- непритомна чи яким-небудь іншим чином виведена із строю внаслідок поранення чи хвороби й тому не здатна оборонятися,

за умови, що в будь-якому разі ця особа утримується від ворожих дій і не намагається втекти.

3. Якщо особи, які мають право на захист як військовополонені, підпадають під владу супротивної сторони при незвичайних умовах воєнних дій, за яких неможлива їхня евакуація, як це передбачено в частині I розділу III Третьої конвенції, то вони звільняються, а для їхньої безпеки належить вжити всіх можливих застережних заходів.

Стаття 42. Особи на борту літальних апаратів

1. Жодна особа, яка покидає на парашуті літальний апарат, що зазнає аварії, не зазнає нападу протягом свого спускання на землю.

2. Особі, яка покинула на парашуті літальний апарат, що зазнає аварії, після приземлення на території, що контролюється супротивною стороною, надається можливість здатися в полон до того, як вона стане об'єктом нападу, якщо не стає очевидним, що вона вчиняє ворожу дію.

3. Повітряно-десантні війська не підпадають під захист цієї статті.

Розділ II

Статус комбатантів і військовополонених

Стаття 43. Збройні сили

1. Збройні сили сторони, що перебуває в конфлікті, складаються з усіх організованих збройних сил, груп і підрозділів, що перебувають під командуванням особи, відповідальної перед цією стороною за поведінку своїх підлеглих, навіть якщо ця сторона представлена урядом чи властями, не визнаними супротивною стороною. Такі збройні сили підпорядковані внутрішній дисциплінарній системі, яка, поряд з іншим, забезпечує додержання норм міжнародного права, застосовуваних у період збройних конфліктів.

2. Особи, які входять до складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті (крім медичного і духовного персоналу, про який ідеться у статті 33 Третьої конвенції, є комбатантами, тобто вони мають право брати безпосередню участь у воєнних діях.

3. Щоразу, коли сторона, яка перебуває в конфлікті, включає у свої збройні сили напіввоєнну організацію або озброєну організацію, що забезпечує охорону порядку, вона повідомляє про це інші сторони, що перебувають у конфлікті.

Стаття 44. Комбатанти і військовополонені

1. Будь-який комбатант, як це визначено у статті 43, який потрапляє під владу супротивної сторони, є військовополоненим.

2. Хоча всі комбатанти зобов'язані додержувати норм міжнародного права, застосовуваного в період збройних конфліктів, порушення цих норм не позбавляє комбатанта його права вважатися комбатантом або, якщо він підпадає під владу супротивної сторони, його права вважатися військовополоненим, за винятком випадків, передбачених у пунктах 3 і 4.

3. Для сприяння посиленню захисту цивільного населення від наслідків воєнних дій комбатанти зобов'язані відрізняти себе від цивільного населення в той час, коли вони беруть участь у нападі або у воєнній операції, що є підготовкою до нападу. Однак у зв'язку з тим, що під час збройних конфліктів бувають такі ситуації, коли через характер воєнних дій озброєний комбатант не може відрізнити себе від цивільного населення, він зберігає свій статус комбатанта за умови, що в таких ситуаціях він відкрито носить свою зброю:

- під час кожного воєнного зіткнення, і
- в той час, коли він перебуває на виду у противника в ході розгортання в бойові порядки,

що передують початку нападу, в якому він повинен взяти участь.

Дії, що відповідають вимогам цього пункту, не розглядаються як віроломні в значенні статті 37, пункт 1 в.

4. Комбатант, який підпадає під владу супротивної сторони в той час, коли він не виконує вимог, викладених у другій фразі пункту 3, позбавляється права вважатися військовополоненим, проте йому надається захист, рівноцінний у всіх відношеннях тому, який надається військовополоненим згідно з Третьою конвенцією і цим Протоколом. Такий захист включає захист, рівноцінний тому, який надається військовополоненим згідно з Третьою конвенцією, в разі якщо така особа передається до суду й несе покарання за будь-які правопорушення, які вона вчинила.

5. Будь-який комбатант, який потрапляє під владу супротивної сторони, якщо він не бере участі в нападі або у війсьній операції, що є підготовкою до нападу, не втрачає свого права вважатися комбатантом і військовополоненим через вчинені ним раніше дії.

6. Дана стаття не завдає шкоди праву будь-якої особи вважатися військовополоненим відповідно до статті 4 Третьої конвенції.

7. Дана стаття не має на меті змінити загальноприйнятую практику держав щодо носіння форменого одягу комбатантами, включеними до складу одягнених у форму озброєних підрозділів регулярних військ сторони, що перебуває в конфлікті.

8. На доповнення до категорій осіб, зазначених у статті 13 Першої і Другої конвенцій, всі особи із складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті, як це визначено у статті 43 цього Протоколу, мають право на захист згідно з цими Конвенціями, якщо вони поранені або хворі, або стосовно до Другої конвенції, якщо вони зазнали корабельної аварії на морі або в інших водах.

Стаття 45. Захист осіб, які беруть участь у воєнних діях

1. Особа, яка бере участь у воєнних діях і потрапляє під владу супротивної сторони, вважається військовополоненою й тому користується захистом Третьої конвенції, якщо вона претендує на статус військовополоненого, якщо видається, що вона має право на такий статус, або, якщо сторона, від якої вона залежить, вимагає для неї такого статусу шляхом повідомлення держави, що її затримує, або Держави-покровительки. У разі виникнення якогось сумніву в тому, чи має будь-яка така особа право на статус військовополоненого, вона продовжує зберігати такий статус і, отже, користуватися захистом Третьої конвенції і цього Протоколу доти, доки її статус не буде визначено компетентним судовим органом.

2. Якщо особа, яка потрапила під владу супротивної сторони, не затримується як військовополонена й підлягає суду цієї сторони за правопорушення, пов'язане з воєнними діями, вона має право на статус військовополоненого перед судовим органом і на винесення рішення з цього питання. У тих випадках, коли це можливо згідно із застосовуваною процедурою, це рішення виноситься до суду за правопорушення. Представники Держави-покровительки мають право бути присутніми на судовому розгляді, на якому виноситься рішення з цього питання, якщо тільки, як виняток, він не відбувається на закритому судовому засіданні в інтересах державної безпеки. У такому разі затримуюча держава відповідним чином повідомляє Державу-покровительку.

3. Будь-яка особа, що бере участь у воєнних діях, яка не має права на статус військовополоненого й не користується більш сприятливим ставленням згідно з Четвертою конвенцією (995_154), має право в усіх випадках на захист, передбачений статтею 75 цього Протоколу. На окупованій території будь-яка така особа, якщо тільки вона не затримана як шпигун, має також, незалежно від статті 5 Четвертої конвенції, право на зв'язок, що надається даною Конвенцією.

Стаття 46. Шпигуни

1. Незалежно від будь-якого іншого положення Конвенцій або цього Протоколу будь-яка

особа із складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті, яка потрапляє під владу супротивної сторони в той час, коли вона займається шпигунством, не має права на статус військовополоненого, і з нею можуть поводитися як із шпигуном.

2. Особа із складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті, яка від імені цієї сторони збирає або намагається зібрати інформацію на території, що контролюється супротивною стороною, не вважається особою, яка займається шпигунством, якщо, діючи таким чином, вона носить формений одяг своїх збройних сил.

3. Особа із складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті, яка проживає на території, окупованій супротивною стороною, і яка від імені сторони, від котрої вона залежить, збирає або намагається зібрати на цій території інформацію, що має воєнне значення, не вважається особою, яка займається шпигунством, якщо вона не діє обманним шляхом або навмисно не вдається до таємних методів. Понад те, така особа не втрачає свого права на статус військовополоненого, і з нею не можуть поводитися як із шпигуном, якщо тільки вона не захоплена в той час, коли займалась шпигунством.

4. Особа із складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті, яка не проживає на території, окупованій супротивною стороною, і яка займається шпигунством на цій території, не втрачає свого права на статус військовополоненого, і з нею не можуть поводитися як із шпигуном, крім випадків, коли її захоплено до того, як вона знову приєдналася до збройних сил, до яких вона належить.

Стаття 47. Найманці

1. Найманець не має права на статус комбатанта або військовополоненого.

2. Найманець – це будь-яка особа, яка:

а) спеціально завербована на місці або за кордоном для того, щоб брати участь у збройному конфлікті;

б) фактично бере безпосередню участь у воєнних діях;

с) бере участь у воєнних діях, керуючись, головним чином, бажанням одержати особисту вигоду, і якій дійсно було обіцяно стороною або за дорученням сторони, що перебуває в конфлікті, матеріальну винагороду, що істотно перевищує винагороду, яка обіцяна чи сплачується комбатантам такого ж рангу і функцій, які входять до особового складу збройних сил даної сторони;

д) не є ні громадянином сторони, що перебуває в конфлікті, ні особою, яка постійно проживає на території, яка контролюється стороною, що перебуває в конфлікті;

е) не входить до особового складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті;

ф) не послана державою, яка не є стороною, що перебуває в конфлікті, для виконання офіційних обов'язків як особи, яка входить до складу її збройних сил.

Частина IV

Цивільне населення

Розділ I

Загальний захист від наслідків воєнних дій

Глава I

Основна норма і сфера застосування

Стаття 48. Основна норма

Для забезпечення поваги й захисту цивільного населення та цивільних об'єктів сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й воєнні об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти воєнних об'єктів.

Стаття 49. Визначення нападів та сфера застосування

1. «Напад» означає акти насильства щодо противника незалежно від того, здійснюються

вони під час наступу чи під час оборони.

2. Положення цього Протоколу, що стосуються нападів, застосовуються до всіх нападів незалежно від того, на якій території вони здійснюються, включаючи національну територію, яка належить стороні, що перебуває в конфлікті, але є під контролем супротивної сторони.

3. Положення цього розділу застосовуються до будь-яких воєнних дій на суші, у повітрі або на морі, які можуть завдати шкоди цивільному населенню або цивільним об'єктам, що розміщені на суші. Вони також застосовуються до всіх нападів з моря або з повітря на об'єкти, що розміщені на суші, але не торкаються будь-яким чином норм міжнародного права, застосовуваних у період збройних конфліктів на морі або в повітрі.

4. Положення цього розділу доповнюють норми, що стосуються гуманітарного захисту, які містяться в Четвертій конвенції, зокрема в частині II цієї Конвенції, та в інших міжнародних угодах, обов'язкових для Високих Договірних Сторін, а також доповнюють інші норми міжнародного права, що стосуються захисту цивільних осіб і цивільних об'єктів на суші, на морі або в повітрі від наслідків воєнних дій.

Глава II

Цивільні особи й цивільне населення

Стаття 50. Визначення цивільних осіб і цивільного населення

1. Цивільною особою є будь-яка особа, що не належить до жодної з категорій осіб, зазначених у статті 4 А, 1, 2, 3 та 6 Третьої конвенції та у статті 43 цього Протоколу. У разі сумніву щодо того, чи є яка-небудь особа цивільною особою, вона вважається цивільною особою.

2. Цивільне населення складається з усіх осіб, які є цивільними особами.

3. Присутність серед цивільного населення окремих осіб, які не підпадають під визначення цивільних осіб, не позбавляє це населення його цивільного характеру.

Стаття 51. Захист цивільного населення

1. Цивільне населення й окремі цивільні особи користуються загальним захистом від небезпек, що виникають у зв'язку з воєнними операціями. З метою здійснення цього захисту, на доповнення до інших застосовуваних норм міжнародного права, за всіх обставин слід додержувати таких норм.

2. Цивільне населення як таке, а також окремі цивільні особи не повинні бути об'єктом нападів. Заборонено акти насильства чи загрози насильства, що мають головною метою тероризувати цивільне населення.

3. Цивільні особи користуються захистом, передбаченим цим розділом, за винятком окремих випадків і на такий період, поки вони беруть безпосередню участь у воєнних діях.

4. Напади невибіркового характеру заборонено. До нападу невибіркового характеру належать:

а) напади, не спрямовані на конкретні воєнні об'єкти;

б) напади, при яких застосовуються методи або засоби ведення воєнних дій, які не можуть бути спрямовані на конкретні воєнні об'єкти; або

в) напади, при яких застосовуються методи або засоби ведення воєнних дій, наслідки яких не можуть бути обмежені, як це вимагається згідно з цим Протоколом; і які, таким чином, у кожному такому випадку поразяють воєнні об'єкти й цивільних осіб або цивільні об'єкти, не розрізняючи їх.

5. Серед інших належить вважати невибірковими такі види нападів:

а) напад шляхом бомбардування будь-якими методами або засобами, при якому як єдиний воєнний об'єкт розглядається ряд явно пов'язаних один з одним і розрізнюваних воєнних об'єктів, розміщених у місті, у селі чи в іншому районі, де сконцентровані цивільні особи або цивільні об'єкти; і

б) напад, котрий, як можна очікувати, попутно потягне за собою втрати життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб та шкоду цивільним об'єктам, або те й інше разом, які були б надмірними щодо конкретної і безпосередньої воєнної переваги, якої передбачається таким чином досягти.

6. Заборонено напади на цивільне населення або на окремих цивільних осіб у порядку репресалій.

7. Присутність або пересування цивільного населення або окремих цивільних осіб не повинні використовуватись для захисту певних пунктів або районів від воєнних дій, зокрема у спробах захистити воєнні об'єкти від нападу або прикрити воєнні дії, сприяти чи перешкодити їм. Сторони, що перебувають у конфлікті, не повинні направляти пересування цивільного населення або окремих цивільних осіб з метою спробувати захистити воєнні об'єкти від нападу чи прикрити воєнні операції.

8. Будь-яке порушення цих заборон не звільняє сторони, що перебувають у воєнному конфлікті, від їх правових зобов'язань щодо цивільного населення й цивільних осіб, у тому числі від зобов'язань вживати запобіжних заходів, передбачених у статті 57.

Глава III Цивільні об'єкти

Стаття 52. Загальний захист цивільних об'єктів

1. Цивільні об'єкти не повинні бути об'єктом нападу або репресалій. Цивільними об'єктами є всі ті об'єкти, які не є воєнними об'єктами, як вони визначені в пункті 2.

2. Напади повинні суворо обмежуватися об'єктами. Що стосується об'єктів, то воєнні об'єкти обмежуються тими об'єктами, які через свій характер, розміщення, призначення або використання вносять ефективний вклад у воєнні дії і повне або часткове руйнування, захоплення чи нейтралізація яких за існуючих у даний момент обставин дає явну воєнну перевагу.

3. У разі сумніву в тому, чи не використовується об'єкт, який звичайно призначений для цивільних цілей, наприклад, місце відправлення культу, житловий будинок чи інші житлові будови або школа, для ефективної підтримки воєнних дій, передбачається, що такий об'єкт використовується в цивільних цілях.

Стаття 53. Захист культурних цінностей і місць відправлення культів

Без шкоди для положень Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту від 14 травня 1954 року та інших відповідних міжнародних документів заборонено:

- а) здійснювати будь-які ворожі акти, спрямовані проти історичних пам'яток, творів мистецтва або місць відправлення культів, які є культурною або духовною спадщиною народів;
- б) використовувати такі об'єкти для підтримки воєнних зусиль;
- с) робити такі об'єкти об'єктами репресалій.

Стаття 54. Захист об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення

1. Заборонено вдаватися до голоду серед цивільного населення як методу ведення війни.

2. Заборонено піддавати нападу або знищувати, виводити або доводити до непридатності об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення, такі як запаси продуктів харчування, сільськогосподарські райони, що виробляють продовольство, посіви, худобу, споруди для забезпечення питною водою й запаси останньої, а також іригаційні споруди спеціально з метою не допустити використання їх цивільним населенням або супротивною стороною як засобу підтримання існування, незалежно від мотивів, ніби з метою викликати голод серед цивільних осіб, примусити їх до виїзду або з якої-небудь іншої причини.

3. Заборони, передбачені в пункті 2, не застосовуються щодо таких об'єктів, зазначених у цьому пункті, які використовуються супротивною стороною:

- а) для підтримання виключно особового складу їх збройних сил; або

б) якщо не для підтримання існування, то для прямої підтримки воєнних дій, за умови, однак, що проти цих об'єктів ні в якому разі не вдаються до дій, в результаті яких можна очікувати, що цивільне населення залишиться без достатньої кількості продовольства або води, що викличе серед нього голод, або примусить до виїзду.

4. Ці об'єкти не повинні ставати об'єктами репресалій.

5. Виходячи із визнання життєво важливих для будь-якої сторони, що перебуває в конфлікті, потреб в обороні своєї національної території від вторгнення, допускається відступ від заборон, передбачених у пункті 2, стороною, що перебуває в конфлікті, на такій контрольованій нею території, де цього вимагає постійна воєнна необхідність.

Стаття 55. Захист природного середовища

1. При веденні воєнних дій має бути виявлена турбота про захист природного середовища від широкої, довготривалої і серйозної шкоди. Такий захист включає заборону використання методів або засобів ведення війни, що мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть такої шкоди природному середовищу й тим самим завдадуть шкоди здоров'ю або виживанню населення.

2. Заподіяння шкоди природному середовищу як репресалій заборонено.

Стаття 56. Захист установок і споруд, що містять небезпечні сили

1. Установки і споруди, що містять небезпечні сили, а саме: греблі, дамби й атомні електростанції, – не повинні ставати об'єктами нападу навіть у тих випадках, коли такі об'єкти є воєнними об'єктами, якщо такий напад може викликати звільнення небезпечних сил і наступні тяжкі втрати серед цивільного населення. Інші воєнні об'єкти, розміщені в цих установках або спорудах чи поблизу них, не повинні ставати об'єктами нападу, якщо такий напад може викликати вивільнення небезпечних сил у таких установках або спорудах та наступні тяжкі втрати серед цивільного населення.

2. Загальний захист від нападу, передбачений у пункті 1, припиняється:

а) щодо гребель і дамб тільки в тому разі, якщо вони використовуються яким-небудь чином, що різниться від їх нормального функціонування, та для регулярної істотної і безпосередньої підтримки воєнних операцій і якщо такий напад є єдиним практично можливим засобом припинити таку підтримку;

б) щодо атомних електростанцій тільки в тому разі, якщо вони виробляють електроенергію для регулярної істотної і безпосередньої підтримки воєнних операцій і якщо такий напад є єдиним практично можливим засобом припинити таку підтримку;

в) щодо інших воєнних об'єктів, розміщених у цих установках або спорудах чи поблизу них, тільки в тому разі, якщо вони використовуються для регулярної і безпосередньої підтримки воєнних операцій і якщо такий напад є єдиним практично можливим засобом припинити таку підтримку.

3. У всіх випадках цивільне населення й окремі цивільні особи продовжують користуватися правом на повний захист, що надається їм міжнародним правом, включаючи захист шляхом вжиття застережних заходів, передбачених у статті 57. Якщо захист припиняється і які-небудь з установок, споруд або воєнних об'єктів, зазначених у пункті 1, зазнають нападу, вживаються всі практичні запобіжні заходи, щоб уникнути вивільнення небезпечних сил.

4. Заборонено робити об'єктом репресалій будь-які установки, споруди або воєнні об'єкти, зазначені в пункті 1.

5. Сторони, що перебувають у конфлікті, повинні прагнути уникати розміщення будь-яких воєнних об'єктів поблизу установок або споруд, зазначених у пункті 1. Однак допускаються споруди, збудовані з єдиною метою оборони установок або споруд, що використовуються для захисту від нападу на установки і споруди, і самі вони не повинні ставати об'єктом нападу за умови, що вони не використовуються для ведення воєнних дій, за винятком оборонних дій,

необхідних для відбиття нападу на установки або споруди, які користуються захистом, і що їх озброєння обмежується зброєю для відбиття нападу противника на установки і споруди, що користуються захистом.

6. Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, закликаються укладати між собою інші угоди для забезпечення додаткового захисту об'єктів, що містять небезпечні сили.

7. Для того щоб полегшити розпізнавання об'єктів, які користуються захистом цієї статті, сторони, що перебувають у конфлікті, можуть позначати їх спеціальним знаком у вигляді групи яскраво оранжевих кругів, розміщених на одній і тій самій осі, як зазначено у статті 16 Додатка 1 до цього Протоколу. Відсутність такої позначки жодним чином не звільняє жодну із сторін, що перебувають у конфлікті, від її зобов'язань, що покладаються цією статтею.

Глава IV

Запобіжні заходи

Стаття 57. Запобіжні заходи при нападі

1. При проведенні воєнних операцій повинна постійно виявлятися турбота про те, щоб оберігати цивільне населення, цивільних осіб і цивільні об'єкти.

2. Щодо нападів вживаються такі запобіжні заходи:

а) ті, хто планує напад або приймає рішення про його здійснення:

а.1) роблять все практично можливе, щоб пересвідчитися в тому, що об'єкти нападу не є ні цивільними особами, ні цивільними об'єктами й не підлягають особливому захисту, а є воєнними об'єктами у значенні пункту 2 статті 52, і що згідно з положенням цього Протоколу напад на них не заборонено;

а.2) вживають усіх практично можливих запобіжних заходів при виборі засобів і методів нападу з тим, щоб уникнути випадкових втрат життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб і випадкової шкоди цивільним об'єктам і, в усякому випадку, звести їх до мінімуму;

а.3) утримуються від прийняття рішень про здійснення будь-якого нападу, який, як можна очікувати, викличе випадкові втрати життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб і завдасть випадкової шкоди цивільним об'єктам або те й інше разом, що було б надмірним щодо конкретної і прямої воєнної переваги, яку передбачається одержати;

б) напад відмінюється або зупиняється, якщо стає очевидним, що об'єкт не є воєнним, що він підлягає особливому захисту, або що напад, як можна очікувати, викличе випадкові втрати життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб і завдасть випадкової шкоди цивільним об'єктам або те й інше разом, що було б надмірним щодо конкретної і прямої воєнної переваги, яку передбачається отримати;

с) робиться ефективно завчасне попередження про напади, які можуть торкнутися цивільного населення, за винятком тих випадків, коли обставини цього не дозволяють.

3. Коли можливий вибір між кількома воєнними об'єктами для отримання рівноцінної воєнної переваги, обирається той об'єкт, напад на який, як можна очікувати, створить найменшу небезпеку для життя цивільних осіб та для цивільних об'єктів.

4. При проведенні воєнних операцій на морі або в повітрі кожна сторона, що перебуває в конфлікті, вживає, відповідно до своїх прав і обов'язків згідно з нормами міжнародного права, застосовними в період воєнних конфліктів, усіх розумних запобіжних заходів з тим, щоб уникнути втрат життя серед цивільного населення і шкоди цивільним об'єктам.

5. Жодне з положень цієї статті не може тлумачитися як таке, що дозволяє будь-які напади на цивільне населення, цивільних осіб або цивільні об'єкти.

Стаття 58. Запобіжні заходи щодо наслідків нападу

Сторони, що перебувають у конфлікті, максимально можливою мірою:

- а) прагнуть без шкоди для статті 49 Четвертої конвенції вивести цивільне населення, цивільних осіб і цивільні об'єкти, що перебувають під їхнім контролем, із районів, розміщених поблизу воєнних об'єктів;
- б) уникають розміщення воєнних об'єктів у густонаселених районах або поблизу них;
- с) вживають інших необхідних запобіжних заходів щодо захисту цивільного населення й цивільних об'єктів, що перебувають під їхнім контролем, від небезпек, що виникають у результаті воєнних операцій.

Глава V

Місцевості й зони, що перебувають під особливим захистом

Стаття 59. Необоронювані місцевості

1. Сторонам, що перебувають у конфлікті, забороняється нападати на необоронювані місцевості якими б то не було засобами.

2. Відповідні власті сторони, що перебуває в конфлікті, можуть оголосити необоронюваною місцевістю будь-який населений пункт, розміщений у зоні зіткнення збройних сил або поблизу неї, відкритий для окупації супротивною стороною. Ця місцевість повинна відповідати таким умовам:

- а) всі комбатанти, а також мобільні бойові засоби та мобільне воєнне спорядження мають бути евакуйовані;
- б) стаціонарні воєнні установки або споруди не повинні використовуватися з ворожою метою;
- с) ні власті, ні населення не повинні здійснювати ворожих дій;
- д) не повинно чинитися жодних дій на підтримку воєнних операцій.

3. Присутність у цій місцевості осіб, які користуються особливим захистом згідно з Конвенціями та цим Протоколом, і присутність поліцейських сил, що залишилися з єдиною метою підтримки законності й порядку, не суперечить умовам, викладеним у пункті 2.

4. Супротивній стороні робиться заява, передбачена в пункті 2, в якій якнайточніше подається визначення й опис межінеоборонюваної місцевості. Сторона, що перебуває в конфлікті, до якої адресована така заява, підтверджує її отримання і ставиться до цієї місцевості як до необоронюваної місцевості, за винятком тих випадків, коли умов, передбачених пунктом 2, фактично не додержано; у цьому разі вона негайно повідомляє про це сторону, що зробила заяву. Навіть у тому разі, коли умови, викладені в пункті 2, не додержані, така місцевість продовжує користуватися захистом, передбаченим іншими положеннями цього Протоколу та іншими нормами міжнародного права, застосованими в період збройних конфліктів.

5. Сторони, що перебувають у конфлікті, можуть погодитися на оголошення місцевостей необоронюваними, навіть якщо такі місцевості не відповідають умовам пункту 2. У такій угоді повинно даватися якомога точніше визначення й опис межі необоронюваної місцевості; за необхідності в ній можуть бути передбачені методи контролю.

6. Сторона, під контролем якої перебуває місцевість, що є предметом такої угоди, позначає її, наскільки це можливо, такими знаками, які можуть бути погоджені з іншою стороною і встановлюються там, де їх ясно видно, особливо по її периметру, на межах і на шосейних дорогах.

7. Місцевість втрачає свій статус необоронюваної місцевості, якщо вона перестає відповідати умовам, викладеним у пункті 2 або в угоді, згаданій у пункті 5. У такому разі ця місцевість продовжує користуватися захистом, передбаченим іншими положеннями цього Протоколу та іншими нормами міжнародного права, застосованими в період збройних конфліктів.

Стаття 60. Демілітаризовані зони

1. Сторонам, що перебувають у конфлікті, заборонено поширювати свої воєнні операції на зони, яким вони за згодою надали статус демілітаризованих зон, якщо таке поширення суперечить

положенням такої угоди.

2. Така угода має бути ясно визначеною й може бути укладена в усній чи письмовій формі, або безпосередньо, або через Держави-покровительки, або будь-яку безсторонню гуманітарну організацію, і може являти собою взаємні збіжні заяви. Угода може бути укладена в мирний час, а також після початку воєнних дій, і в ній повинні бути подані якомога точніші визначення й опис межі демілітаризованої зони та, за необхідності, встановлені методи контролю.

3. Предметом такої угоди звичайно є будь-яка зона, що відповідає таким умовам:

а) всі комбатанти, а також мобільні бойові засоби й мобільне воєнне спорядження повинні бути евакуйовані;

б) стаціонарні воєнні установки і споруди не повинні використовуватися у ворожих цілях;

с) ні власті, ні населення не повинні чинити ворожих дій; і

д) будь-яка діяльність, пов'язана з воєнними зусиллями, повинна бути припинена.

Сторони, що перебувають у конфлікті, повинні дійти згоди про тлумачення, яке належить давати умовам, викладеним у підпункті d цієї статті, та про осіб, які повинні бути допущені в демілітаризовану зону, крім осіб, згаданих у пункті 4.

4. Присутність у цій зоні осіб, які користуються особливим захистом згідно з Конвенціями і цим Протоколом, та поліцейських сил, залишених з єдиною метою підтримання законності та порядку, не суперечить умовам, викладеним у пункті 3 цієї статті.

5. Сторона, під контролем якої перебуває така зона, позначає її, наскільки це можливо, такими знаками, які можуть бути погоджені з іншою стороною і які встановлюються там, де їх ясно видно, зокрема по її периметру, на її межах і на шосейних дорогах.

6. Якщо воєнні дії наближаються до демілітаризованої зони і якщо сторони, що перебувають у конфлікті, дійшли такої згоди, жодна з них не може використовувати цю зону з метою, що має відношення до ведення воєнних дій, або в односторонньому порядку скасувати її статус.

7. Якщо одна із сторін, що перебувають у конфлікті, вчинить істотне порушення положень пунктів 3 і 6 цієї статті, інша сторона звільняється від своїх зобов'язань, передбачених угодою про надання цій зоні статусу демілітаризованої. У такому разі ця зона втрачає свій статус, але продовжує користуватися захистом, передбаченим іншими положеннями цього Протоколу та іншими нормами міжнародного права, застосовними в період збройних конфліктів.

Глава VI **Цивільна оборона**

Стаття 61. Визначення і сфери застосування

Для мети даного Протоколу:

а) «цивільною обороною» є виконання деяких або всіх зазначених нижче гуманітарних завдань, спрямованих на те, щоб захистити цивільне населення від небезпек та допомогти йому усунути безпосередні наслідки воєнних дій або лиха, а також створити умови, необхідні для його виживання. Цими завданнями є:

а.1) оповіщення;

а.2) евакуація;

а.3) надання сховищ та їх улаштування;

а.4) вжиття заходів для світломаскування;

а.5) рятувальні роботи;

а.6) медичне обслуговування, включаючи першу допомогу, а також релігійна допомога;

а.7) боротьба з пожежами;

а.8) виявлення й позначення небезпечних районів;

а.9) знезараження та інші подібні методи захисту;

а.10) термінове надання притулку й постачання;

a.11) термінова допомога у відновленні й підтриманні порядку в районах лиха;
a.12) термінове відновлення роботи необхідних комунальних служб;
a.13) термінове поховання трупів;
a.14) допомога у збереженні об'єктів, у край необхідних для виживання;
a.15) додаткова діяльність, необхідна для здійснення будь-якого з вищезазначених завдань, включаючи планування та організацію, але не обмежуючись ними;

b) «організація цивільної оборони» означає й установи та інші організаційні одиниці, які створені або уповноважені компетентними властями сторони, що перебуває в конфлікті, виконувати будь-яке із завдань, зазначених у підпункті а, і які призначені та використовуються виключно для виконання цих завдань;

с) «персонал організацій цивільної оборони» означає таких осіб, які призначені стороною, що перебуває в конфлікті, виключно для виконання завдань, зазначених у пункті а, у тому числі персонал, призначений компетентними властями сторони, що перебуває в конфлікті, суто для управління цими організаціями;

d) «матеріальна частина» організацій цивільної оборони означає обладнання, матеріали та транспортні засоби, використовувані цими організаціями для виконання завдань цивільної оборони, зазначених у пункті а.

Стаття 62. Загальний захист

1. Цивільні організації цивільної оборони та їх персонал користуються повагою й захистом згідно з положеннями цього Протоколу, особливо даного розділу. Вони мають право виконувати доручені їм завдання з цивільної оборони, за винятком випадків настійної воєнної необхідності.

2. Положення пункту 1 застосовуються також до цивільних осіб, які, хоча й не є членами цивільних організацій цивільної оборони, на заклик компетентних властей та під їх контролем виконують завдання цивільної оборони.

3. Стаття 52 цього Протоколу поширюється на будівлі й матеріальну частину, використовувані з метою цивільної оборони, а також на сховища, що надаються для цивільного населення. Об'єкти, використовувані з метою цивільної оборони, не можуть знищуватися або використовуватися не за їх прямим призначенням, крім як стороною, якій вони належать.

Стаття 63. Цивільна оборона на окупованих територіях

1. На окупованих територіях цивільні організації цивільної оборони отримують від властей сприяння, необхідне для здійснення їх завдань. За жодних обставин їх персонал не може бути примушений до діяльності, яка утруднювала б належне виконання цих завдань. Окупуюча держава не вносить жодних змін у структуру або персонал цих організацій, що могли б поставити під загрозу ефективне виконання цих завдань. Від цих організацій не вимагається надання пріоритету громадянам або інтересам цієї держави.

2. Окупуюча держава не повинна примушувати чи спонукати цивільні організації цивільної оборони виконувати їх завдання таким чином, щоб це згубно відбивалося на інтересах цивільного населення.

3. Окупуюча держава може роззброювати персонал цивільної оборони з міркувань безпеки.

4. Окупуюча держава не повинна ні змінювати прямого призначення будівель або матеріальної частини, що належать організаціям цивільної оборони або використовуються ними, ні реквізувати їх, якщо така зміна призначення або реквізиція завдають шкоди цивільному населенню.

5. За умови, що загальне положення, про яке йдеться в пункті 4, зберігається, окупуюча держава може реквізувати або міняти призначення цих ресурсів за наявності таких конкретних умов:

a) ці будівлі або матеріальна частина необхідні для інших потреб цивільного населення; і

б) реквізиція або зміна призначення проводяться тільки доти, доки існує така необхідність.

6. Окупуюча держава не повинна ні змінювати призначення, ні реквізувати сховища, призначені для використання цивільним населенням або необхідні для цього населення.

Стаття 64. Цивільні організації цивільної оборони нейтральних держав або інших держав, які не є сторонами, що перебувають у конфлікті, та міжнародні координуючі організації

1. Положення статей 62, 63, 65 і 66 застосовуються також до персоналу й матеріальної частини цивільних організацій і цивільної оборони нейтральних держав або інших держав, які не є сторонами, що перебувають у конфлікті, які виконують завдання цивільної оборони, зазначеної в статті 61, на території сторони, що перебуває в конфлікті за згодою й під контролем цієї сторони. Будь-яка заінтересована супротивна сторона повідомляє про таку допомогу якомога швидше. За жодних обставин ця діяльність не розглядається як втручання в конфлікт. Однак цю діяльність необхідно здійснювати з належним урахуванням інтересів безпеки заінтересованих сторін, що перебувають у конфлікті.

2. Сторони, що перебувають у конфлікті, які отримують допомогу, про яку йдеться в пункті 1, та Високі Договірні Сторони, що подають таку допомогу, повинні, якщо це необхідно, сприяти міжнародній координації такої діяльності в галузі цивільної оборони. У таких випадках на відповідні міжнародні організації поширюються положення цієї глави.

3. На окупованих територіях окупуюча держава може забороняти або обмежувати діяльність цивільних організацій цивільної оборони нейтральних держав або інших держав, які не є сторонами, що перебувають у конфлікті, та міжнародних координуючих організацій лише в тому разі, якщо вона може забезпечити належне виконання завдань цивільної оборони своїми власними засобами або засобами, що є на окупованій території.

Стаття 65. Припинення надання захисту

1. Надання захисту, на який мають право цивільні організації цивільної оборони, їх персонал, будівлі, сховища й матеріальна частина, припиняється лише в тому разі, коли вони, крім своїх власних завдань, чинять дії, що завдають шкоди противнику, або використовуються для вчинення таких дій. Однак надання захисту може припинитися тільки після того, як було зроблено попередження, що встановлює кожного разу, коли це необхідно, розумний строк, і після того, як таке попередження не було взято до уваги.

2. Такі дії не вважаються діями, що завдають шкоди противнику в разі:

а) виконання завдань цивільної оборони під керівництвом або контролем військових властей;

б) співробітництва цивільного персоналу цивільної оборони з воєнним персоналом у виконанні завдань цивільної оборони або придання деякої кількості військовослужбовців цивільним організаціям цивільної оборони;

с) якщо виконання завдань цивільної оборони може водночас приносити користь жертвам з числа військових, зокрема тим, які вибули зі строю.

3. Носіння легкої особистої зброї цивільним персоналом цивільної оборони з метою підтримання порядку або самооборони також не вважається дією, що завдає шкоди противнику. Однак у районах на суші, де мають або, вірогідно, матимуть місце бої, сторони, що перебувають у конфлікті, вживають необхідних заходів з метою обмежити озброєння такою ручною зброєю, як пістолети або револьвери, щоб було легше відрізнити персонал цивільної оборони від комбатантів. Навіть, якщо персонал цивільної оборони носить інші види легкої особистої зброї у таких районах, він, проте, користується повагою й захистом, як тільки його розпізнано.

4. Формування цивільних організацій цивільної оборони на зразок військових і обов'язкова служба в них також не позбавляють їх захисту, що передбачений цією главою.

Стаття 66. Розпізнавання

1. Кожна сторона, що перебуває в конфлікті, прагне вжити заходів для того, щоб її

організації цивільної оборони, їх персонал, будівлі й матеріальна частина могли бути розпізнані в той час, коли вони призначені виключно для виконання завдань цивільної оборони. Таким самим чином належить забезпечити розпізнавання сховищ, призначених для цивільного населення.

2. Кожна сторона, що перебуває в конфлікті, прагне також прийняти й застосовувати методи і процедури, що дають можливість розпізнавати цивільні сховища, а також персонал, будівлі та матеріальну частину цивільної оборони, на яких ставиться міжнародний розпізнавальний знак цивільної оборони.

3. На окупованих територіях і в районах, де йдуть або можуть іти бої, цивільний персонал цивільної оборони розпізнається за допомогою міжнародного розпізнавального знака цивільної оборони та посвідчення особи, що підтверджує її статус.

4. Міжнародним розпізнавальним знаком цивільної оборони є рівнобічний голубий трикутник на оранжевому тлі, якщо він використовується для захисту організацій цивільної оборони, їх персоналу, будівель і матеріальної частини, а також цивільних сховищ.

5. Крім розпізнавального знака, сторони, що перебувають у конфлікті, можуть домовитися про використання розпізнавальних сигнальних знаків з метою розпізнавання цивільної оборони.

6. Застосування положень пунктів 1 – 4 цієї статті регламентується главою V Додатка 1 до цього Протоколу.

7. У мирний час розпізнавальним знаком, описаним у пункті 4, можна, за згодою компетентних державних властей, користуватися з метою розпізнавання цивільної оборони.

8. Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, вживають необхідних заходів для забезпечення контролю над використанням міжнародного розпізнавального знака цивільної оборони та для запобігання і припинення будь-якого зловживання ним.

9. Розпізнавання медичного та духовного персоналу цивільної оборони, медичних формувань і санітарно-транспортних засобів також регламентується статтею 18.

Стаття 67. Особовий склад збройних сил і військові підрозділи, призначені в організації цивільної оборони

1. Особовий склад збройних сил і військові підрозділи, призначені в організації цивільної оборони, користуються повагою й захистом за умови, що:

а) такий особовий склад і такі військові підрозділи постійно призначені та займаються виключно виконанням завдань, зазначених у статті 61;

б) призначений таким чином цей особовий склад не виконує яких-небудь інших військових обов'язків під час конфлікту;

в) такий особовий склад чітко відрізняється від інших осіб, які входять до складу збройних сил, міжнародним розпізнавальним знаком, що носить на видному місці, й має бути настільки великим, наскільки це можливо, цей особовий склад забезпечується згідним у главі V Додатка 1 до цього Протоколу посвідченням особи, що підтверджує його статус;

г) такий особовий склад і такі військові підрозділи озброєні тільки легкою особистою зброєю з метою підтримання порядку або для самооборони, Положення пункту 3 статті 65 також застосовуються в цьому разі;

е) такий особовий склад не бере безпосередньої участі у воєнних діях і не чинить або не використовується для вчинення, крім своїх завдань цивільної оборони, дій, що завдають шкоди супротивній стороні;

ф) такий особовий склад і такі військові підрозділи виконують свої завдання цивільної оборони тільки в межах національної території своєї сторони.

Недодержання умов, викладених вище в підпункті f, будь-якою особою, яка входить до складу збройних сил, що зв'язане умовами, передбаченими вище в підпунктах а і б, заборонено.

2. Особи, які входять до складу збройних сил і служать в організаціях цивільної оборони,

якщо вони потрапляють під владу супротивної сторони, є військовополоненими. На окупованій території у випадку, коли в цьому виникне необхідність, вони можуть бути використані для виконання завдань цивільної оборони, але тільки в інтересах цивільного населення цієї території і за умови, що в разі небезпечності такої роботи вони погоджуються виконувати її добровільно.

3. Будівлі, велике обладнання та транспортні засоби військових підрозділів, призначені в організації цивільної оборони, повинні чітко позначатися міжнародним розпізнавальним знаком цивільної оборони. Цей розпізнавальний знак має бути настільки великим, наскільки це можливо.

4. Матеріальна частина й будівлі військових підрозділів, призначених в організації цивільної оборони суто для завдань цивільної оборони, в разі, якщо вони потрапляють під владу супротивної сторони, продовжують підпорядковуватися законам війни. Вони не можуть використовуватись для інших цілей, крім як для цілей цивільної оборони, до тих пір, поки вони вимагаються для виконання завдань цивільної оборони, за винятком випадків настійної воєнної необхідності, якщо тільки заздалегідь не було вжито заходів для достатнього забезпечення потреб цивільного населення.

Розділ II

Допомога цивільному населенню

Стаття 68. Сфера застосування

Положення цього розділу застосовуються до цивільного населення, як воно визначене цим Протоколом, і є доповненням до статей 23, 55, 59, 60, 61 і 62 та до інших відповідних положень Четвертої конвенції.

Стаття 69. Основні потреби на окупованих територіях

1. На доповнення до перелічених у статті 55 Четвертої конвенції обов'язків, що стосуються постачання продовольства і медикаментів, окупаюча держава, максимально можливою мірою використовуючи наявні в неї засоби і без будь-якої дискримінації, забезпечує також одягом, постільною білизною, засобами притулку та припасами, істотно важливими для виживання цивільного населення окупованої території, а також предметами, необхідними для відправлення релігійних обрядів.

2. Заходи щодо надання без істотної затримки допомоги цивільному населенню окупованих територій регулюються статтями 59, 60, 61, 62, 108, 109, 110 і 111 Четвертої конвенції, а також статтею 71 цього Протоколу.

Стаття 70. Операції з надання допомоги

1. Якщо цивільне населення будь-якої території, яка перебуває під контролем сторони, що бере участь у конфлікті, крім окупованої території, недостатньо забезпечується запасами, згаданими у статті 69, то проводяться операції з надання допомоги, які мають гуманітарний та беззастережний характер і здійснюються без будь-яких несприятливих особливостей за згодою між сторонами, заінтересованими в таких операціях щодо надання допомоги. Пропозиції щодо надання допомоги, що відповідають вищезазначеним умовам, не розглядаються як втручання у збройний конфлікт або як недружні акти. При розподілі поставок допомоги пріоритет надається таким особам, як діти, вагітні жінки, породіллі й годувальниці, які згідно з Четвертою конвенцією або цим Протоколом користуються особливими пільгами та особливим захистом.

2. Сторони, що перебувають у конфлікті, і кожна Висока Договірна Сторона дозволяють швидко й безперешкодне перевезення всіх поставок, обладнання та персоналу для надання допомоги згідно з цим розділом, і сприяють йому, якщо навіть така допомога призначається для цивільного населення супротивної сторони.

3. Сторони, що перебувають у конфлікті, і кожна Висока Договірна Сторона, які дозволяють перевезення поставок, обладнання та персоналу з метою надання допомоги відповідно до пункту 2:

а) мають право на проведення технічних заходів, включаючи огляд, за умови виконання

яких дозволено таке перевезення;

б) можуть обумовити такий дозвіл тим, щоб розподіл допомоги проводився на місці під контролем Держави-покровительки;

с) жодним чином не змінюють первісного призначення поставок допомоги й не затримують їх перевезення, за винятком випадків термінової необхідності в інтересах відповідного цивільного населення.

4. Сторони, що перебувають у конфлікті, забезпечують захист поставок допомоги і сприяють їх швидкому розподіленню.

5. Сторони, що перебувають у конфлікті, і кожна заінтересована Висока Договірна Сторона заохочують ефективну міжнародну координацію операцій з надання допомоги, зазначених у пункті 1, та сприяють їй.

Стаття 71. Персонал, який бере участь в операціях з надання допомоги

1. У разі потреби виділення персоналу для сприяння проведенню операцій з надання допомоги, особливо для транспортування й розподілу поставок допомоги, може складати частину цих операцій; на участь такого персоналу в операціях з надання допомоги має бути отримана згода сторони, на території якої він виконуватиме свої обов'язки.

2. Такий персонал користується повагою й захистом.

3. Кожна сторона, що отримує поставки допомоги, максимально практично можливою мірою допомагає згаданому в пункті 1 персоналу у виконанні його місії з надання допомоги. Тільки за настійної воєнної потреби діяльність такого персоналу та його пересування можуть бути тимчасово обмежені.

4. За жодних обставин персонал для проведення операцій з надання допомоги не повинен виходити за рамки своєї місії відповідно до цього Протоколу. Зокрема, він має брати до уваги вимоги безпеки сторони, на території якої виконує свої обов'язки. Діяльність будь-якої особи, що входить до складу даного персоналу, яка не додержує цих вимог, може бути припинена.

Розділ III

Поводження з особами, які перебувають під владою сторони, що бере участь у конфлікті

Глава I

Сфера застосування й захист осіб та об'єктів

Стаття 72. Сфера застосування

Положення, що містяться в даному розділі, є доповненням до норм, що стосуються гуманітарного захисту цивільних осіб і цивільних об'єктів, які перебувають під владою сторони, що бере участь у конфлікті, які містяться в Четвертій конвенції, зокрема її частинах I і III, а також до інших застосовуваних норм міжнародного права, щодо захисту основних прав людини в період міжнародних збройних конфліктів.

Стаття 73. Біженці й апатриди

Особи, які до початку воєнних дій розглядалися як апатриди або біженці згідно з відповідними міжнародними актами, прийнятими заінтересованими сторонами, або з національним законодавством держави, що надала притулок, чи держави проживання, є особами, які користуються захистом відповідно до смислу частин I і III Четвертої конвенції за всіх обставин і без будь-якого несприятливого розрізнення.

Стаття 74. Воз'єднання роз'єднаних сімей

Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, будь-якими можливими шляхами сприяють воз'єднанню сімей, роз'єднаних внаслідок збройних конфліктів, і, зокрема, заохочують роботу гуманітарних організацій, що виконують це завдання, відповідно до положень Конвенцій і цього Протоколу та згідно з їхніми відповідними правилами безпеки.

Стаття 75. Основні гарантії

1. Тією мірою, якою їх торкається ситуація, зазначена у статті 1 цього Протоколу, з особами, які перебувають під владою сторони, що бере участь у конфлікті, і не користуються сприятливим ставленням згідно з Конвенціями або згідно з цим Протоколом, за всіх обставин поведуться гуманно, і вони, як мінімум, користуються захистом, передбаченим у цій статті, без будь-якої несприятливої різниці, заснованої на ознаках раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи віросповідання, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи іншого статусу або на яких-небудь інших подібних критеріях. Кожна сторона має з повагою ставитися до особи, честі, переконань та релігійних обрядів усіх таких осіб.

2. Заборонені й будуть залишатися забороненими в будь-який час і в будь-якому місці такі дії, незалежно від того, чиняться вони представниками цивільних чи воєнних органів:

а) насильство над життям, здоров'ям і фізичним та психічним станом осіб, зокрема:

a.1) вбивство;

a.2) катування всіх видів – фізичні чи психічні;

a.3) тілесні покарання;

a.4) каліцтво;

б) знущання над людською гідністю, зокрема, принижуюче й образливе поведження, примус до проституції чи непристойне посягання в будь-якій його формі;

с) взяття заручників;

д) колективне покарання; і

е) погрози вчинити будь-яку з вищезазначених дій.

3. Будь-яка особа, що піддається арешту, затриманню або інтернуванню за дії, пов'язані зі збройним конфліктом, має бути невідкладно проінформована зрозумілою їй мовою про причини вжиття таких заходів, за винятком випадків арешту або затримання за кримінальні правопорушення. Такі особи повинні бути звільнені у найкоротший строк і в будь-якому разі, як тільки обставини, що виправдовують арешт, затримання чи інтернування, стали недійсними.

4. Особі, визнаній винною у вчиненні кримінального правопорушення, пов'язаного зі збройним конфліктом, не може бути винесено жодного вироку, і вона не може бути піддана жодному покаранню, крім як за постановою неупередженого й відповідним чином створеного суду, що додержує загально визнаних принципів звичайного судочинства, які включають таке:

а) процедура повинна передбачати, щоб обвинувачений був без затримки проінформований про деталі правопорушення, що ставиться йому за вину, й надавати звинуваченому до і під час суду всі необхідні права та засоби захисту;

б) жодна особа не може бути засуджена за правопорушення, крім як на підставі кримінальної відповідальності;

с) жодна особа не може бути звинувачена у вчиненні кримінального правопорушення або засуджена за нього на підставі будь-якої дії чи недоліку, які не є кримінальним правопорушенням згідно з нормами національного законодавства або міжнародного права, дія яких поширювалася на цю особу під час вчинення такої дії чи бездіяльності; також не може накладатися суворіше покарання, ніж те, яке було застосоване в той час, коли було вчинено це кримінальне правопорушення, якщо після вчинення правопорушення законом устанавлюється легше покарання, то дія цього закону поширюється й на даного правопорушника;

д) кожний, кому пред'являється звинувачення у правопорушенні, вважається невинним доти, доки його вина не буде доведена за законом;

е) кожний, кому пред'являється звинувачення у правопорушенні, має право на судовий розгляд у його присутності;

ф) жодна особа не може бути примушена до подання свідчень проти самої себе або визнання себе винною;

г) кожний, кому пред'являється звинувачення у правопорушенні, має право допитувати свідків, які дають свідчення проти нього, або вимагати, щоб свідки були допитані, а також право на виклик і допит свідків на його користь на тих самих умовах, що й для свідків, які дають свідчення проти нього;

h) жодна особа не може переслідуватися або каратися тією ж стороною за правопорушення, за яке згідно з тим самим законом і судовою процедурою даній особі раніше було винесено вирок, що виправдовує чи засуджує її;

і) кожний, хто є переслідуваним у судовому порядку за правопорушення, має право на те, щоб вирок суду було оголошено публічно; і

j) при винесенні вироку засудженому має бути повідомлено про його право на оскарження в судовому чи іншому порядку, а також про строк, протягом якого він може скористатися цим правом.

5. Жінки, свобода яких обмежується з причин, пов'язаних із збройним конфліктом, утримуються в приміщеннях, відокремлених від приміщень для чоловіків. Вони перебувають під безпосереднім наглядом жінок. Однак у випадках, коли затримуються чи інтернуються сім'ї, їх, за можливості, розміщують в одному й тому самому місці й утримують як окремі сім'ї.

6. Особи, які піддаються арешту, затриманню чи інтернуванню з причин, пов'язаних зі збройним конфліктом, користуються захистом, передбаченим цією статтею, до їх остаточного звільнення, репатріації чи влаштування навіть після закінчення збройного конфлікту.

7. Щоб уникнути будь-якого сумніву щодо переслідування осіб, які звинувачуються у вчиненні воєнних злочинів або у злочинах проти людства, та суду над ними, застосовуються такі принципи:

а) особи, які звинувачуються в таких злочинах, повинні переслідуватися й передаватися до суду згідно із чинними нормами міжнародного права; і

б) будь-які особи, які не користуються сприятливим обходженням згідно з Конвенціями і цим Протоколом, користуються обходженням, передбаченим цією статтею, незалежно від того, є чи не є злочини, в яких їх звинувачують, серйозним порушенням Конвенцій і цього Протоколу.

8. Жодне з положень цієї статті не може бути використане як таке, що обмежує будь-яке інше сприятливіше положення, що надає особам, про які йдеться в пункті 1, більший захист згідно з будь-якими застосовуваними нормами міжнародного права.

Глава II

Заходи для захисту жінок і дітей

Стаття 76. Захист жінок

1. Жінки користуються особливою повагою і їм забезпечується захист, зокрема, від зґвалтування, примусу до проституції і будь-яких інших форм непристойних посягань.

2. Справи вагітних жінок і матерів малолітніх дітей, від яких такі діти залежать, які піддаються арешту, затриманню чи інтернуванню з причин, пов'язаних із збройним конфліктом, розглядаються в першочерговому порядку.

3. Максимально можливою мірою сторони, що перебувають у конфлікті, прагнуть уникати винесення смертних вироків за правопорушення, пов'язані зі збройним конфліктом, щодо вагітних жінок або матерів малолітніх дітей, від яких такі діти залежать. Смертний вирок за такі правопорушення не виконується щодо таких жінок.

Стаття 77. Заходи для захисту дітей

1. Діти користуються особливою повагою, і їм забезпечується захист від будь-якого роду непристойних посягань. Сторони, що перебувають у конфлікті, забезпечують захист і допомогу, які їм потрібні з огляду на їх вік або з будь-якої іншої причини.

2. Сторони, що перебувають у конфлікті, вживають усіх практично можливих заходів для того, щоб діти, які не досягли п'ятнадцятирічного віку, не брали безпосередньої участі у воєнних

діях, і, зокрема, сторони утримуються від вербування їх у свої збройні сили. При вербуванні із числа осіб, які досягли п'ятнадцятирічного віку, але яким ще не виповнилося вісімнадцяти років, сторони, що перебувають у конфлікті, прагнуть віддавати перевагу особам старшого віку.

3. Якщо, у виключних випадках, у супереч положенням пункту 2, діти, які не досягли п'ятнадцятирічного віку, беруть безпосередню участь у воєнних діях і потрапляють під владу супротивної сторони, вони продовжують користуватися особливим захистом, що надається цією статтею, незалежно від того, є вони військовополоненими чи ні.

4. У разі арешту, затримання чи інтернування з причин, пов'язаних зі збройним конфліктом, діти утримуються в приміщеннях, відокремлених від приміщень для дорослих, крім тих випадків, коли сім'ї розміщуються окремо, як це передбачено пунктом 5 статті 75.

5. Смертний вирок за правопорушення, пов'язане зі збройним конфліктом, не виконується щодо осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку на той час, коли це правопорушення було вчинено.

Стаття 78. Евакуація дітей

1. Жодна сторона, що перебуває в конфлікті, не вживає заходів щодо евакуації дітей, крім як своїх власних громадян в іноземну державу, за винятком випадків, коли йдеться про тимчасову евакуацію, необхідну з невідкладних причин, пов'язану зі станом здоров'я чи лікуванням дітей або, якщо вони не перебувають на окупованій території, з їх безпекою. У разі, коли можуть бути знайдені батьки чи законні опікуни, вимагається їхня письмова згода на таку евакуацію. Якщо такі особи не можуть бути знайдені, вимагається письмова згода на евакуацію від осіб, які за законом або звичаєм несуть головну відповідальність за опіку над дітьми. Будь-яка така евакуація проводиться під спостереженням Держави-покровительки за погодженням із заінтересованими сторонами, тобто стороною, що здійснює евакуацію, стороною, що приймає дітей, і будь-якими сторонами, громадяни яких евакуюються. У кожному випадку всі сторони, що перебувають у збройному конфлікті, вживають усіх практично можливих заходів обережності з метою уникнути створення загрози для евакуації.

2. У всіх випадках здійснення евакуації згідно з пунктом 1 навчання кожної дитини, включаючи її релігійне й моральне виховання згідно з бажанням її батьків, здійснюється, поки вона перебуває в евакуації, максимально можливою мірою безперервно.

3. З метою полегшення повернення у свої сім'ї й у свою країну дітей, евакуйованих згідно з цією статтею, власті сторони, що здійснює евакуацію, і, коли це доцільно, власті приймаючої країни заповнюють на кожну дитину картку з фотографіями, яку вони надсилають у Центральне довідкове агентство Міжнародного комітету Червоного Хреста. У кожній картці міститься, якщо це можливо й не має наслідку ризик завдати шкоди дитині, така інформація:

- a) прізвище (прізвища) дитини;
- b) ім'я (імена) дитини;
- c) стать дитини;
- d) місце й дата народження (якщо дата народження невідома, приблизний вік);
- e) повне ім'я батька;
- f) повне ім'я і дівоче прізвище матері, якщо таке зберігається;
- g) найближчі родичі дитини;
- h) національність дитини;
- i) рідна мова дитини та будь-які інші мови, якими вона володіє;
- j) адреса сім'ї дитини;
- k) будь-який особистий номер дитини;
- l) стан здоров'я дитини;
- m) група крові дитини;
- n) розпізнавальні прикмети;

- о) дата й місце, де була знайдена дитина;
- р) дата виїзду дитини із своєї країни й назва місця, звідки вона виїхала;
- q) релігія дитини, якщо така є;
- г) у разі смерті дитини до її повернення – дата, місце й обставини смерті та місце її поховання.

Глава III Журналісти

Стаття 79. Заходи щодо захисту журналістів

1. Журналісти, що перебувають у небезпечних професійних відрядженнях у районах збройного конфлікту, розглядаються як цивільні особи у значенні пункту 1 статті 50.

2. Як такі вони користуються захистом згідно з Конвенціями й цим Протоколом за умови, що вони не чинять дій, несумісних з їх статусом цивільних осіб, і без шкоди праву воєнних кореспондентів, акредитованих при збройних силах, на статус, передбачений статтею 4 а (4) Третьої конвенції.

3. Вони можуть отримувати посвідчення особи згідно зі зразком, що наводиться в Додатку 2 до цього Протоколу. Це посвідчення, що видається урядом держави, громадянином якої є журналіст, або на території якої він постійно проживає, або в якій перебуває інформаційне агентство, де він працює, підтверджує статус його пред'явника як журналіста.

Частина V

Виконання Конвенцій і цього Протоколу

Розділ I

Загальні поняття

Стаття 80. Заходи щодо виконання

1. Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, без затримки вживають усіх необхідних заходів щодо виконання зобов'язань, які покладаються на них Конвенціями і цим Протоколом.

2. Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, видають накази й розпорядження з метою забезпечення додержання Конвенцій і цього Протоколу та здійснюють контроль за їх виконанням.

Стаття 81. Діяльність Червоного Хреста та інших гуманітарних організацій

1. Сторони, що перебувають у конфлікті, надають Міжнародному комітету Червоного Хреста всі засоби в межах їх можливостей, які дають змогу йому виконувати гуманітарні функції, покладені на нього Конвенціями та цим Протоколом з метою забезпечення захисту й допомоги жертвам конфліктів; Міжнародний комітет Червоного Хреста також може здійснювати будь-яку іншу гуманітарну діяльність на користь таких жертв за згодою заінтересованих сторін, що перебувають у конфлікті.

2. Сторони, що перебувають у конфлікті, надають своїм відповідним організаціям Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця) засоби, необхідні для здійснення їх гуманітарної діяльності на користь жертв даного конфлікту, відповідно до положень Конвенцій і цього Протоколу та основних принципів Червоного Хреста, сформульованих Міжнародними конференціями Червоного Хреста.

3. Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, всіма можливими засобами сприяють наданню допомоги, яку організації Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця) та Ліги товариств Червоного Хреста надають жертвам конфліктів відповідно до положень Конвенцій і цього Протоколу та основних принципів Червоного Хреста, сформульованих Міжнародними конференціями Червоного Хреста.

4. Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, надають, наскільки це можливо, засоби, подібні до тих, про які йдеться в пунктах 2 і 3, іншим гуманітарним

організаціям, зазначеним у Конвенціях або в цьому Протоколі, які належним чином уповноважені відповідними сторонами, що перебувають у конфлікті, та здійснюють свою гуманітарну діяльність відповідно до положень Конвенцій і цього Протоколу.

Стаття 82. Юридичні радники у збройних силах

Високі Договірні Сторони в будь-який час і сторони, що перебувають у конфлікті, в період збройного конфлікту забезпечують наявність юридичних радників, які могли б в разі необхідності давати поради командирам на відповідному рівні про застосування Конвенцій і цього Протоколу та відповідний інструктаж збройним силам з цього питання.

Стаття 83. Розповсюдження

1. Високі Договірні Сторони зобов'язуються як у мирний час, так і під час збройного конфлікту розповсюджувати якомога ширше Конвенції та цей Протокол у своїх країнах і, зокрема, включати їх вивчення в програми військової підготовки та заохочувати їх вивчення цивільним населенням з тим, щоб ці документи могли стати відомими збройним силам і цивільному населенню.

2. Будь-які воєнні або цивільні власті, які під час збройних конфліктів беруть на себе відповідальність щодо застосування Конвенцій і цього Протоколу, повинні бути повністю ознайомлені з їх текстами.

Стаття 84. Правила застосування

Високі Договірні Сторони в якомога коротші строки надсилають одна одній через депозитарія і, в разі необхідності, за допомогою Держав-покровительок свої офіційні переклади цього Протоколу, а також закони й положення, які вони можуть прийняти для забезпечення його застосування.

Розділ II

Припинення порушень Конвенцій і цього Протоколу

Стаття 85. Припинення порушень цього Протоколу

1. Положення Конвенцій, що стосуються припинення порушень і серйозних порушень, доповнені цим розділом, застосовуються щодо припинення порушень і серйозних порушень цього Протоколу.

2. Дії, що характеризуються в Конвенціях як серйозні порушення, є серйозними порушеннями цього Протоколу, якщо вони вчиняються проти осіб, які перебувають під владою супротивної сторони й користуються захистом статей 44, 45 і 73 цього Протоколу, або проти поранених, хворих та осіб, що потерпіли корабельну аварію, які належать до супротивної сторони й користуються захистом цього Протоколу, або проти медичного чи духовного персоналу, медичних формувань чи санітарно-транспортних засобів, що перебувають під контролем супротивної сторони й користуються захистом цього Протоколу.

3. На доповнення до серйозних порушень, визначених у статті 11, такі дії розглядаються як серйозні порушення цього Протоколу, коли вони вчиняються навмисне на порушення відповідних положень цього Протоколу і є причиною смерті або серйозного тілесного пошкодження чи шкоди здоров'ю:

а) перетворення цивільного населення або окремих цивільних осіб на об'єкт нападу;

б) вчинення нападу невибіркового характеру, що торкається цивільного населення або цивільних об'єктів, коли відомо, що такий напад стане причиною надмірних втрат життя, поранень серед цивільного населення або завдасть шкоди цивільним об'єктам, як це визначено в пунктах а.2, а.3 статті 57;

с) вчинення нападу на установки або споруди, що містять небезпечні сили, коли відомо, що такий напад стане причиною надмірних втрат життя, поранень серед цивільного населення або завдасть шкоди цивільним об'єктам, як це визначено в пунктах а.2, а.3 статті 57;

д) перетворення необоронних місцевостей і нейтральних зон на об'єкт нападу;

е) вчинення нападу на особу, коли відомо, що вона припинила брати участь у воєнних діях;
ф) віроломне використання на порушення статті 37 розпізнавальної емблеми Червоного Хреста, Червоного Півмісяця або Червоного Лева і Сонця, або інших захисних знаків, визнаних Конвенціями і цим Протоколом.

4. На доповнення до серйозних порушень, зазначених у попередніх пунктах цієї статті та в Конвенціях, розглядаються як серйозні порушення цього Протоколу такі дії, коли вони здійснюються навмисне й на порушення Конвенцій або цього Протоколу:

а) переміщення окупаючою державою частини її власного цивільного населення на окуповану нею територію або депортація чи переміщення всього або частини населення окупованої території у межах цієї території чи за її межі на порушення статті 49 Четвертої конвенції;

б) невинуватена затримка репатріації військовополонених або цивільних осіб;

с) застосування практики апартеїду інших негуманних і принижуючих дій, заснованих на расовій дискримінації, які зневажають гідність особи;

д) перетворення ясно розпізнаних історичних пам'яток, творів мистецтва або місць відправлення культу, які є культурною або духовною спадщиною народів і яким спеціальною угодою, укладеною, наприклад, у рамках компетентної організації, надається особливий захист на об'єкт нападу, внаслідок чого вони зазнають великих руйнувань, коли немає свідчень про порушення супротивною стороною пункту b статті 53, і коли такі історичні пам'ятки, твори мистецтва та місця відправлення культу не розміщені поблизу воєнних об'єктів;

е) позбавлення особи, яка користується захистом Конвенцій або захистом, згаданим у пункті 2 цієї статті, права на неупереджене й нормальне судочинство.

5. Без шкоди для застосування Конвенцій і цього Протоколу серйозні порушення цих документів розглядаються як воєнні злочини.

Стаття 86. Неприйняття заходів

1. Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, повинні перепиняти серйозні порушення та вживати необхідних заходів щодо перепинення всіх інших порушень Конвенцій або цього Протоколу, які є результатом неприйняття заходів, що мають бути прийняті.

2. Той факт, що порушення Конвенцій і цього Протоколу було вчинене підлеглою особою, не звільняє її начальників від кримінальної або дисциплінарної відповідальності в разі, якщо вони знали, що мають у своєму розпорядженні інформацію, яка повинна була б надати їм можливість дійти висновку в обстановці, що існувала на той час, що така підлегла особа вчиняє або має намір вчинити подібне порушення, і якщо вони не вжили всіх практично можливих заходів у межах своїх повноважень для відвернення або перепинення цього порушення.

Стаття 87. Обов'язки командирів

1. Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, повинні вимагати від воєнних командирів, оскільки це стосується осіб, які входять до складу підлеглих їм збройних сил, та інших підлеглих їм осіб, щоб вони не допускали порушень Конвенцій і цього Протоколу і, в разі потреби, перепиняли ці порушення та повідомляли про це компетентні власті.

2. З метою запобігання порушенням і перепинення їх Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, повинні вимагати, щоб особи, які входять до складу підлеглих їм збройних сил, були обізнані з обов'язками, що покладаються на них Конвенціями і цим Протоколом.

3. Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, повинні вимагати від кожного командира, який знає про те, що його підлеглі чи інші особи, що перебувають під його контролем, мають намір вчинити або вчинили порушення Конвенцій або цього Протоколу, вжиття необхідних заходів щодо запобігання подібним порушенням Конвенцій або цього Протоколу і, за потреби, щодо порушення дисциплінарного чи кримінального переслідування

проти тих, хто вчинив такі порушення.

Стаття 88. Взаємна допомога в питаннях кримінального переслідування

1. Високі Договірні Сторони максимально сприяють одна одній у зв'язку з кримінальним переслідуванням, що розпочинається в разі серйозних порушень Конвенцій і цього Протоколу.

2. Без шкоди для прав і обов'язків, встановлених Конвенціями і пунктом 1 статті 85 цього Протоколу, і коли обставини це дозволяють, Високі Договірні Сторони співробітничать у тому, що стосується видачі. Вони належним чином враховують прохання держави, на території якої було вчинено дане правопорушення.

3. У всіх випадках застосовується законодавство Високої Договірної Сторони, що отримала прохання про видачу. Однак положення, наведені в попередніх пунктах, не торкаються зобов'язань, що випливають з положень будь-якої іншої двосторонньої або багатосторонньої угоди, яка повністю або частково визначає чи буде визначати надання взаємної допомоги в питаннях кримінального переслідування.

Стаття 89. Співробітництво

У випадках серйозних порушень Конвенцій або цього Протоколу Високі Договірні Сторони зобов'язуються вживати заходів як спільно, так й індивідуально у співробітництві з Організацією Об'єднаних Націй і у відповідності зі Статутом Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 90. Міжнародна комісія із встановлення фактів

1. а) Засновується Міжнародна комісія із встановлення фактів (далі – Комісія) у складі п'ятнадцяти членів, які мають високі моральні якості й визнану неупередженість;

б) після того як не менше двадцяти Високих Договірних Сторін погодяться прийняти компетенцію Комісії згідно з пунктом 2, депозитарій скликає тоді, а згодом через кожні п'ять років, конференцію представників таких Високих Договірних Сторін з метою обрання членів Комісії. На конференції представники обирають членів Комісії шляхом таємного голосування зі списку осіб, до якого кожна з цих Високих Договірних Сторін може внести одну кандидатуру;

с) члени Комісії виступають як самостійні особи й виконують свої функції аж до обрання нових членів на наступній конференції;

д) під час виборів Високі Договірні Сторони стежать за тим, щоб кожна окрема особа, яку обирають у Комісію, мала необхідні якості й щоб у Комісії в цілому було забезпечене справедливе географічне представництво;

е) у разі виникнення непередбаченої вакансії сама Комісія заповнює цю вакансію, враховуючи належним чином положення попередніх пунктів;

ф) депозитарій надає Комісії необхідну адміністративну допомогу у виконанні її функцій.

2. а) Високі Договірні Сторони можуть під час підписання, ратифікації або приєднання до Протоколу чи в будь-який інший наступний час заявити, що вони визнають *ipso facto* і без спеціальної угоди щодо будь-якої іншої Високої Договірної Сторони, яка бере на себе таке ж зобов'язання, компетенцію Комісії щодо розслідування заяв такої іншої сторони, як це дозволяється цією статтею;

б) вищезгадані заяви вручаються депозитарієві, який надсилає копії цих заяв Високим Договірним Сторонам;

с) Комісія компетентна:

I) розслідувати будь-які факти, котрі, як передбачається, є серйозним порушенням, як воно визначається Конвенціями і цим Протоколом, або інше серйозне порушення Конвенцій і цього Протоколу;

II) сприяти шляхом надання добрих послуг відновленню поваги до Конвенцій і цього Протоколу;

д) в інших ситуаціях Комісія призначає розслідування на прохання сторони, що перебуває в конфлікті, тільки за згодою іншої заінтересованої сторони чи сторін;

е) з урахуванням визначених положень цього пункту положення статей 52, 53, 132 і 149 відповідно Першої, Другої, Третьої і Четвертої конвенцій, продовжують застосовуватися до будь-якого передбачуваного порушення Конвенцій і поширюються на будь-які передбачувані порушення цього Протоколу;

3. а) Якщо не буде досягнуто іншої угоди між заінтересованими сторонами, всі розслідування проводяться палатою у складі семи членів, що призначаються таким чином:

і) п'ять членів Комісії, які не є громадянами жодної із сторін, що перебувають у конфлікті, призначає голова Комісії на основі справедливого географічного представництва після консультацій зі сторонами, що перебувають у конфлікті;

ii) два спеціальні члени, які не є громадянами жодної сторони, що перебуває в конфлікті, призначаються по одному кожною із сторін;

б) після отримання прохання про проведення розслідування голова Комісії встановлює відповідний строк для заснування Палати. Якщо який-небудь спеціальний член не був призначений протягом встановленого строку, голова негайно призначає таких додаткових членів або членів Комісії, які можуть бути необхідні для укомплектування складу палати.

4. а) Палата, що засновується згідно з пунктом 3 для проведення розслідування, пропонує сторонам, що перебувають у конфлікті, сприяти їй та надавати докази. Палата може також шукати інші докази, які вона вважатиме за необхідні, та проводити розслідування становища на місці;

б) усі докази повністю доводяться до відома заінтересованих сторін, що мають право подавати Комісії зауваження щодо цих доказів;

с) кожна заінтересована сторона має право оспорювати такі докази.

5. а) Комісія подає заінтересованим сторонам доповідь про факти, встановлені палатою, з рекомендаціями, які вона вважає за необхідні;

б) якщо палата не має можливості отримати достатні докази для вироблення об'єктивних і безсторонніх висновків, то Комісія повідомляє причини, з яких вона не змогла це зробити;

с) Комісія не повідомляє публічно про свої висновки, якщо тільки всі сторони, що перебувають у конфлікті, не попросять Комісію це зробити.

6. Комісія встановлює власні правила процедури, включаючи правила, що стосуються головування в Комісії і головування в Палаті. Ці правила забезпечують виконання головою Комісії своїх функцій у будь-який час, а в разі проведення розслідування – виконання їх особою, яка не є громадянином якої-небудь зі сторін, що перебувають у конфлікті.

7. Адміністративні витрати Комісії покриваються за рахунок внесків Високих Договірних Сторін, які роблять заяви згідно з пунктом 2 та за рахунок добровільних внесків. Сторона або сторони, що перебувають у конфлікті, які звертаються з проханням про проведення розслідування, авансують необхідні кошти на покриття витрат Палати, які відшкодовуються їм стороною або сторонами, щодо яких зроблені такі заяви, в розмірі п'ятдесяти відсотків від суми витрат палати. У разі подання Палаті зустрічних заяв сторін кожна сторона вносить аванс у розмірі п'ятдесяти відсотків необхідних коштів.

Стаття 91. Відповідальність

Сторона, що перебуває у конфлікті й порушує положення Конвенцій або цього Протоколу, повинна відшкодовувати завдані збитки, якщо для цього є підстави. Вона несе відповідальність за всі дії, що вчиняються особами, які входять до складу її збройних сил.

Частина VI

Заключні положення

Стаття 92. Підписання

Цей Протокол буде відкритий для підписання учасниками Конвенцій через шість місяців після підписання Заключного акта й буде залишатися відкритим протягом дванадцяти місяців.

Стаття 93. Ратифікація

Цей Протокол має бути ратифікований якомога швидше. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Швейцарській Федеральній Раді, депозитарієві Конвенцій.

Стаття 94. Приєднання

Цей Протокол відкритий для приєднання будь-якого учасника Конвенцій, що не підписав його. Документи про приєднання здаються на зберігання депозитарієві.

Стаття 95. Набуття чинності

1. Цей Протокол набуває чинності через шість місяців після здачі на зберігання двох ратифікаційних грамот або документів про приєднання.

2. Для кожного учасника Конвенцій, що ратифікує цей Протокол або приєднується до нього потім, він набуває чинності через шість місяців після здачі на зберігання таким учасником його ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 96. Договірні відносини після набуття чинності цим Протоколом

1. Якщо учасники Конвенцій є також учасниками цього Протоколу, Конвенції застосовуються з доповненнями, внесеними до них цим Протоколом.

2. Якщо одна зі сторін, що перебувають у конфлікті, не зв'язана цим Протоколом, останній залишається обов'язковим для сторін-учасниць Протоколу в їх взаємовідносинах. Крім того, цей Протокол є обов'язковим для них щодо кожної зі сторін, не зв'язаних ним, якщо остання визнає й застосовує його положення.

3. Влада, що представляє народ, який веде боротьбу проти однієї з Високих Договірних Сторін у збройному конфлікті, типу, зазначеного в пункті 4 статті 1, може взяти на себе зобов'язання застосовувати Конвенції і цей Протокол щодо такого конфлікту шляхом односторонньої заяви, адресованої депозитарієві. Така заява, після одержання її депозитарієм, буде мати щодо даного конфлікту таку дію:

а) Конвенції і цей Протокол набувають чинності для зазначеної влади як сторони, що перебуває в конфлікті, негайно;

б) зазначена влада отримує ті самі права й бере на себе ті ж зобов'язання, як і права та зобов'язання, що були отримані і взяті на себе Високою Договірною Стороною Конвенцій і цього Протоколу; і

с) Конвенції і цей Протокол є рівною мірою обов'язковими для всіх сторін, що перебувають у цьому конфлікті.

Стаття 97. Поправки

1. Будь-яка з Високих Договірних Сторін може запропонувати поправки до цього Протоколу. Текст запропонованої поправки надсилається депозитарієві, який після консультацій з усіма Високими Договірними Сторонами й Міжнародним Комітетом Червоного Хреста вирішує, чи належить скликати конференцію для розгляду запропонованої поправки або поправок.

2. Депозитарій запрошує на таку конференцію всі Високі Договірні Сторони, а також учасників Конвенцій, незалежно від того підписали чи не підписали вони цей Протокол.

Стаття 98. Перегляд Додатка 1

1. Не пізніше як через чотири роки після набуття чинності цим Протоколом, а потім через інтервали не менш чотирьох років Міжнародний Комітет Червоного Хреста консультується з Високими Договірними Сторонами щодо Додатка 1 до цього Протоколу і, якщо він вважатиме за необхідне, може запропонувати скликати нараду технічних експертів для перегляду Додатка 1 і внесення таких поправок до нього, які можуть бути бажаними. Якщо протягом шести місяців після повідомлення Високим Договірним Сторонам про пропозицію скликати таку нараду не надійдуть заперечення від однієї третини Високих Договірних Сторін, Міжнародний Комітет Червоного Хреста скликає таку нараду й запрошує також спостерігачів від відповідних міжнародних організацій. Така нарада також може бути скликана Міжнародним Комітетом

Червоного Хреста в будь-який час на прохання однієї третини Високих Договірних Сторін.

2. Депозитарій скликає конференцію Високих Договірних Сторін і сторін-учасниць Конвенцій для розгляду поправок, запропонованих нарадою технічних експертів, якщо після наради Міжнародний Комітет Червоного Хреста або одна третина Високих Договірних Сторін будуть просити про це.

3. Поправки до Додатка 1 можуть бути прийняті на такій конференції більшістю в дві третини голосів присутніх і голосуючих Високих Договірних Сторін.

4. Депозитарій повідомляє Високі Договірні Сторони і сторони-учасниці Конвенцій про будь-яку поправку, прийняту таким чином. Поправка вважається прийнятою через один рік після такого повідомлення про неї, якщо протягом цього періоду на адресу депозитарію не надійдуть заяви про неприйняття поправки не менш ніж від однієї третини Високих Договірних Сторін.

5. Поправка, що вважається прийнятою згідно з пунктом 4, стає чинною для всіх Високих Договірних Сторін через три місяці після її прийняття, за винятком тих, які згідно з цим пунктом зробили заяви про її неприйняття. Будь-яка сторона, що робить таку заяву, може в будь-який час відкликати її, і поправка в такому разі стає чинною для цієї сторони через три місяці.

6. Депозитарій повідомляє Високі Договірні Сторони і сторони-учасниці Конвенцій про набуття чинності будь-якою поправкою, про сторони, на які ця поправка поширюється, про дату її чинності щодо сторони, про заяви щодо неприйняття поправки, зроблені згідно з пунктом 4, та про відкликання таких заяв.

Стаття 99. Денонсація

1. У разі, якщо Висока Договірна Сторона денонсує цей Протокол, денонсація стає чинною лише через рік після отримання документа про денонсацію. Однак, якщо через рік сторона, що заявила про денонсацію, опиниться в одній із ситуацій, зазначених у статті 1, денонсація не набуває чинності до закінчення збройного конфлікту або окупації і в будь-якому разі доти, доки не будуть завершені операції, зв'язані з остаточним звільненням або репатріацією осіб, які користуються захистом Конвенцій або цього Протоколу.

2. Повідомлення про денонсацію надсилається в письмовій формі депозитарієві, який розсилає його всім Високим Договірним Сторонам.

3. Денонсація має силу тільки щодо сторони, яка заявила про денонсацію.

4. Жодна денонсація згідно з пунктом 1 не торкається зобов'язань, уже взятих на себе у зв'язку зі збройним конфліктом відповідно до цього Протоколу стороною, що заявила про денонсацію, щодо будь-якої дії, вчиненої до набуття чинності такою денонсацією.

Стаття 100. Повідомлення

Депозитарій повідомляє Високі Договірні Сторони, а також учасників Конвенцій, незалежно від того, підписали чи не підписали вони цей Протокол:

а) про підписи, поставлені під цим Протоколом, та про здачу на зберігання ратифікаційних грамот і документів про приєднання згідно зі статтями 93 і 94;

б) про дату набуття чинності цим Протоколом згідно зі статтею 95;

с) про повідомлення й заяви, одержані згідно зі статтями 84, 90 і 97;

д) про заяви, які одержано згідно з пунктом 3 статті 96 і які повідомляються якомога швидше; і

е) про денонсацію згідно зі статтею 99.

Стаття 101. Реєстрація

1. Після набуття чинності цей Протокол надсилається депозитарієм Секретаріату Організації Об'єднаних Націй для реєстрації й опублікування відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

2. Депозитарій також повідомляє Секретаріат Організації Об'єднаних Націй про всі одержані ним ратифікаційні грамоти, документи про приєднання й заяви про денонсацію цього

Протоколу.

Стаття 102. Автентичні тексти

Оригінал цього Протоколу, англійський, арабський, іспанський, китайський, російський і французький тексти якого є автентичні, здається на зберігання депозитарієві, який надсилає завірені копії усім учасникам Конвенції.

ДОДАТОК 1

Правила, що стосуються розпізнавання

Глава I

Посвідчення особи

Стаття 1. Посвідчення особи для постійного цивільного медичного і духовного персоналу

1. Посвідчення особи для постійного медичного і духовного персоналу, про яке йдеться в пункті 3 статті 8 Протоколу, повинно:

- a) мати розпізнавальну емблему й такий розмір, що дає змогу носити його в кишені;
- b) бути, наскільки це можливо, міцним;
- c) бути написане національною або офіційною мовою (і може бути написане додатково іншими мовами);
- d) зазначати прізвище, дату народження (або, якщо немає дати, то вік на момент видачі посвідчення) та особистий номер власника, якщо такий є;
- e) зазначати, в якій якості власник має право на захист, що надається Конвенціями і Протоколом;
- f) мати фотографію власника, а також його підпис або відбиток великого пальця, або одне й друге;
- g) мати печатку й підпис компетентного органу влади;
- h) зазначати дату видачі й дату закінчення строку дії посвідчення особи.

2. Посвідчення особи має бути однаковим на всій території кожної Високої Договірної Сторони й, за можливості, мати той самий вид для всіх сторін, що перебувають у конфлікті. Сторони, що перебувають у конфлікті, можуть користуватися зразком, складеним однією мовою й зображеним на рис. 1. З початку воєнних дій ці сторони надсилають одна одній зразок форми, яку вони використовують, якщо така форма різниться від зразка, зображеного на рис. 1. Посвідчення особи виписується, за можливості, у двох примірниках, один з яких зберігається у властей, що видали посвідчення і які мають здійснювати контроль за виданими ними посвідченнями.

3. За жодних обставин постійний цивільний медичний і духовний персонал не може бути позбавлений посвідчень особи. При втраті посвідчення особи його власник має право на одержання дубліката.

Стаття 2. Посвідчення особи для тимчасового цивільного медичного і духовного персоналу

1. Посвідчення особи для тимчасового цивільного медичного і духовного персоналу повинно, якщо це можливо, бути аналогічним посвідченню, передбаченому в статті 1 цих Правил. Сторони, що перебувають у конфлікті, можуть користуватися зразком, зображеним на рис. 1.

Лицьовий бік	Зворотний бік
(місце, залишене для назви країни і властей, що видали посвідчення особи)	Зріст _____ Очі _____ Волосся _____
ПОСВІДЧЕННЯ ОСОБИ	Інші особливі прикмети або дані:
ДЛЯ ПОСТІЙНОГО ЦИВІЛЬНОГО МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ	_____
І ТИМЧАСОВОГО ДУХОВНОГО 	_____
Прізвище _____	ФОТОГРАФІЯ ВЛАСНИКА
Дата народження _____	_____
особистий номер _____	Печатка Підпис власника
Власник цього посвідчення перебуває під захистом Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року та Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), як	або відбиток його великого пальця,
_____	або одне й друге
_____	_____
Дата видачі _____ № посвідчення _____	
Підпис властей, що видали посвідчення	
Дійсне до _____	

Рис. 1. Зразок посвідчення особи (формат 74 x 105 мм)

2. Коли обставини перешкоджають видачі тимчасовому цивільному медичному і духовному персоналу посвідчень особи, аналогічних до посвідчень особи, опис яких поданий у статті 1 цих Правил, такому персоналу може видаватися довідка, підписана компетентним органом влади, яка свідчить, що особі, якій вона видана, доручено виконувати обов'язки у складі тимчасового персоналу, та зазначає, якщо це можливо, строк такого призначення і право її власника носити розпізнавальну емблему. У довідці мають бути зазначені прізвище й дата народження власника (або, якщо цю дату неможливо встановити, вік на момент видачі довідки), виконувані ним функції та особистий номер, якщо такий є. Довідка повинна мати його підпис або відбиток його великого пальця, або одне й друге.

Глава II

Розпізнавальна емблема

Стаття 3. Форма та особливості

1. Розпізнавальна емблема (червона на білому тлі) повинна бути настільки велика, наскільки це виправдано за даних обставин. Щодо форм хреста, півмісяця або лева і сонця Високі Договірні Сторони можуть керуватися зразками, наведеними на рис. 2.

2. Уночі або за обмеженої видимості розпізнавальна емблема може освітлюватись або бути такою, що світиться; вона може бути також зроблена з матеріалів, що дають змогу розрізнити її за допомогою технічних засобів виявлення.

Рис. 2. Розпізнавальні емблеми (червоні на білому тлі) (відсутні в БД)

Стаття 4. Використання

1. Розпізнавальні емблеми, коли це можливо, наносяться на плоску поверхню або на прапори, видимі з усіх можливих напрямків і з можливо більшої відстані.

2. Залежно від указівок, одержаних від компетентних властей, медичний і духовний персонал, що виконує обов'язки на полі бою, повинен, за можливості, носити головний убір і одяг з розпізнавальною емблемою.

Глава III

Розпізнавальні сигнали

Стаття 5. Необов'язкове використання

1. З урахуванням положень статті 6 цих Правил сигнали, зазначені в цій главі для виключного використання їх медичними формуваннями та санітарно-транспортними засобами, не повинні використовуватися з будь-якою іншою метою. Використання всіх сигналів, зазначених у цій главі, не є обов'язковим.

2. Тимчасові санітарні літальні апарати, які за браком часу або через свої технічні дані не

можуть бути позначені розпізнавальною емблемою, використовують розпізнавальні сигнали, дозволені в цій главі. Однак кращим методом ефективного позначення й розпізнавання санітарних літальних апаратів є використання візуальних засобів у вигляді розпізнавальної емблеми або світлового сигналу, опис якого поданий у статті 6, або одночасно одного й другого засобу разом з іншими додатковими сигналами, описаними у статтях 7 і 8 цих Правил.

Стаття 6. Світловий сигнал

1. Світловий сигнал, що подається у вигляді спалахів голубого світла, встановлений для використання його санітарними літальними апаратами як сигнал для їх розпізнавання. Жодний інший літальний апарат не повинен використовувати цей сигнал. Рекомендований голубий колір створюється шляхом використання хроматичних координат:

межа зеленого кольору $y = 0,65 + 0,805 x$;

межа білого кольору $y = 0,400 - x$;

межа пурпурного кольору $x = 0,133 + 0,600 y$.

Рекомендована частота спалахів голубого світла – від 60 до 100 спалахів за хвилину.

2. Санітарний літальний апарат має бути споряджений необхідним освітлювальним устаткуванням з тим, щоб світловий сигнал було видно з якомога більшої кількості напрямків.

3. За відсутності спеціальної угоди, укладеної між сторонами, що перебувають у конфлікті, яка резервує право використання спалахів голубого світла для розпізнавання наземних санітарно-транспортних засобів, санітарних суден і плавучих засобів, використання таких сигналів іншими наземними транспортними засобами або судами не заборонено.

Стаття 7. Радіосигнал

1. Радіосигнал являє собою радіотелефонне або радіотелеграфне повідомлення, якому передують розпізнавальний сигнал пріоритету, який буде встановлений і схвалений Всесвітньою адміністративною конференцією з радіо Міжнародного союзу електрозв'язку. Сигнал пріоритету повинен передаватися три рази до сигналу виклику даного санітарно-транспортного засобу. Радіоповідомлення передається англійською мовою через відповідні інтервали на частоті або частотах, визначених згідно з пунктом 3. Використання сигналу пріоритету дозволено виключно медичним формуванням і санітарно-транспортним засобам.

2. Радіоповідомлення, якому передують розпізнавальний сигнал пріоритету, згаданий у пункті 1, має такі дані:

a) сигнал виклику санітарно-транспортного засобу;

b) місцеперебування санітарно-транспортного засобу;

c) кількість і вид санітарно-транспортних засобів;

d) передбачуваний маршрут;

e) розрахунковий час перебування в дорозі та час відправлення і прибуття залежно від обставин;

f) будь-яка інша інформація, така як висота польоту, що знаходиться під наглядом радіочастоти, а також умовні мови, режими роботи і коди систем вторинного радіолокаційного розпізнавання.

3. Для полегшення передачі повідомлень, зазначених у пунктах 1 і 2, а також повідомлень, зазначених у статтях 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30 і 31 Протоколу, Високі Договірні Сторони, сторони, що перебувають у конфлікті, або одна із сторін, що перебувають у конфлікті, діючи погоджено або окремо, можуть згідно з таблицею розподілу частот Регламенту радіозв'язку, що є додатком до Міжнародної конвенції електрозв'язку, визначити й опублікувати національні частоти, якими вони будуть користуватися для передачі таких повідомлень. Ці частоти доводяться до відома Міжнародного союзу електрозв'язку відповідно до процедур, які мають бути схвалені Всесвітньою адміністративною конференцією по радіо.

Стаття 8. Електронне розпізнавання

1. Система вторинного радіолокаційного розпізнавання (СВРР), опис якої наводиться в додатку 10 до Чикагської конвенції про міжнародну цивільну авіацію від 7 грудня 1944 року, зі змінами, що вносяться час від часу, може застосовуватися для розпізнавання санітарного літального апарата і стеження за його курсом. Режим роботи й код СВРР, призначені для виключного використання їх санітарними літальними апаратами, визначаються Високими Договірними Сторонами, сторонами, що перебувають у конфлікті, або однією зі сторін, що перебувають у конфлікті, і діють погоджено або окремо, згідно з процедурами, які будуть рекомендовані Міжнародною організацією цивільної авіації.

2. Сторони, що перебувають у конфлікті, можуть спеціальною угодою між ними встановити для використання ними подібну електронну систему для розпізнавання наземних санітарно-транспортних засобів, а також санітарних суден та плавучих засобів.

Глава IV Зв'язок

Стаття 9. Радіозв'язок

Сигнал пріоритету, передбачений у статті 7 цих Правил, може передувати відповідним радіоповідомленням медичних формувань і санітарно-транспортних засобів при використанні процедур, викладених у статтях 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30 і 31 Протоколу.

Стаття 10. Використання міжнародних кодів

Медичні формування та санітарно-транспортні засоби можуть також використовувати коди і сигнали, встановлені Міжнародним союзом електрозв'язку, Міжнародною організацією цивільної авіації та Міжурядовою морською консультативною організацією. У даному разі ці коди і сигнали використовуються відповідно до стандартів, практики та процедур, установлених цими організаціями.

Стаття 11. Інші засоби зв'язку

Коли двосторонній радіозв'язок неможливий, то можуть використовуватися сигнали, які передбачені Міжнародним кодом сигналів, схваленим Міжурядовою морською консультативною організацією, або містяться у відповідному додатку до Чикагської конвенції про міжнародну цивільну авіацію від 7 грудня 1944 року, зі змінами, що вносяться час від часу.

Стаття 12. Плани польоту

Угоди й повідомлення, що стосуються планів польоту, передбачені у статті 29 Протоколу, мають визнатися, наскільки це можливо, відповідно до процедур, встановлених Міжнародною організацією цивільної авіації.

Стаття 13. Сигнали і процедури для перехоплення санітарного літального апарата

Якщо літальний апарат-перехоплювач використовується для розпізнавання санітарного літального апарата, що перебуває в польоті, для того, щоб примусити його приземлитися згідно зі статтями 30 і 31 Протоколу, то процедури звичайного візуального перехоплення та радіоперехоплення, передбачені Додатком 2 до Чикагської конвенції про міжнародну цивільну авіацію від 7 грудня 1944 року, зі змінами, що вносяться час від часу, повинні застосовуватись перехоплювачем і санітарним літальним апаратом.

Глава V Цивільна оборона

Стаття 14. Посвідчення особи

1. Посвідчення особи для персоналу цивільної оборони, передбачене пунктом 3 статті 66 Протоколу, регламентується положеннями статті 1 цих Правил.

2. Посвідчення особи для персоналу цивільної оборони має бути аналогічним зразку, зображеному на рис. 3.

3. Якщо персоналу цивільної оборони дозволяється носити легку особисту зброю, у посвідченні особи має бути зроблено особистий запис про це.

Лицьовий бік

_____ |
| (місце, залишене для назви країни і властей, | що видали
посвідчення особи) |
| ПОСВІДЧЕННЯ ОСОБИ | для персоналу цивільної оборони |
| Прізвище _____ |
| Дата народження (або вік) _____ |
| особистий номер (якщо такий є) _____ |
| Власник цього посвідчення перебуває під захистом
| Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року та
| Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12
| серпня 1949 року, що стосується захисту жертв | міжнародних
збройних конфліктів (Протокол I), як |
| _____ |
| _____ |
| Дата видачі _____ № посвідчення _____ |
| || Підпис властей, | що видали посвідчення |
| Дійсне до _____ |
| _____ |

Зворотний бік

_____ |
| Зріст _____ | Очі _____ | Волосся _____ |
| _____ |
| Інші особливі прикмети або дані: _____ |
| _____ |
| _____ |
| Наявність зброї _____ |
| _____ |
| ФОТОГРАФІЯ ВЛАСНИКА |
| _____ |
| Печатка Підпис власника |
| або відбиток його |
| великого пальця, |
| або одне й друге |
| _____ |

Рис. 3. Зразок посвідчення особи для персоналу цивільної оборони (формат 74 x 105 мм)

Стаття 15. Міжнародний розпізнавальний знак

1. Міжнародним розпізнавальним знаком цивільної оборони, передбаченим пунктом 4 статті 66 Протоколу, є голубий рівнобічний трикутник на оранжевому тлі, зображений на рис. 4. Голубий трикутник на оранжевому тлі (*відсутній в БД*)

2. Рекомендується, щоб:

- а) у разі, якщо трикутник зображений на прапорі, пов'язці або накидці, оранжевим тлом були прапор, пов'язка або накидка;
- б) один з кутів трикутника був спрямований вертикально вгору;
- с) жоден з кутів трикутника не торкався краю тла.

3. Міжнародний розпізнавальний знак має бути настільки великим за розмірами, наскільки цього вимагають обставини. Коли це можливо, він наноситься на плоску поверхню або на прапори, видимі з усіх можливих напрямків і з можливо більшої відстані. Відповідно до інструкцій компетентних властей персонал цивільної оборони, коли це можливо, повинен носити головні убори й одяг з міжнародним розпізнавальним знаком. Уночі або за обмеженої видимості розпізнавальний знак може освітлюватися або бути таким, що світиться, він може також бути виготовлений з матеріалів, що дають змогу розрізнити його за допомогою технічних засобів виявлення.

Глава VI

Установки і споруди, що містять небезпечні сили

Стаття 16. Міжнародний спеціальний знак

1. Міжнародним спеціальним знаком для установок і споруд, що містять небезпечні сили, як це передбачено пунктом 7 статті 56 Протоколу, є група трьох кіл яскраво оранжевого кольору, однакового розміру, розміщених на одній і тій самій осі, причому відстань між кожним з кіл має становити один радіус, згідно зі зразком, показаним на рис. 5. Міжнародний спеціальний знак для установок і споруд, що містять небезпечні сили (*відсутній в БД*)

2. Знак має бути настільки великим, наскільки цього вимагають дані обставини. При нанесенні на велику поверхню знак може бути повторений так часто, як цього потребують дані обставини. Коли це можливо, знак наноситься на плоску поверхню або на прапори таким чином, щоб його було видно з усіх можливих напрямків та з якомога більшої відстані.

3. На прапорі відстань між зовнішніми межами знака і прилеглими сторонами прапора дорівнює одному радіусу кола. Прапор повинен мати прямокутну форму і його тло має бути білого кольору.

4. Уночі або за обмеженої видимості знак може освітлюватися або бути таким, що світиться. Він може бути також виготовлений з матеріалів, що дають змогу розрізнити його за

допомогою технічних засобів виявлення.

ДОДАТОК 2

Посвідчення журналіста, що перебуває в небезпечному відрядженні

(Посвідчення журналіста відсутнє в БД.)

Відповідно до Указу Президії Верховної Ради Української РСР від 18 серпня 1989 року № 7960-ХІ

Додаткові протоколи I та II до чотирьох Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року ратифіковані з такою заявою: «Українська Радянська Соціалістична Республіка, відповідно до пункту 2 статті 90 Протоколу I, визнає ipso facto і без спеціальної угоди відносно будь-якої іншої Високої Договірної Сторони, яка бере на себе таке ж зобов'язання, компетенцію Міжнародної комісії по встановленню фактів» («Відомості Верховної Ради Української РСР», 1989, № 35, ст. 624, 625).

ДОДАТКОВИЙ ПРОТОКОЛ II, ЩО СТОСУЄТЬСЯ ЗАХИСТУ ЖЕРТВ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ НЕМІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ*

Женева, 8 червня 1977 року

Преамбула

Високі Договірні Сторони,

нагадуючи, що гуманітарні принципи, викладені у статті 3, загальній для Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, лежать в основі поваги до людської особистості в разі збройного конфлікту, що не має міжнародного характеру,

нагадуючи, що міжнародні документи, які стосуються прав людини, надають основний захист людській особистості,

підкреслюючи необхідність забезпечення ефективного захисту жертв таких збройних конфліктів,

нагадуючи, що у випадках, не передбачених чинними правовими нормами, людська особистість залишається під захистом принципів гуманності й вимог суспільної свідомості,

домовилися про таке:

Частина I

Сфера застосування цього Протоколу

Стаття 1. Основна сфера застосування

1. Цей Протокол розвиває й доповнює статтю 3, загальну для Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, не змінюючи існуючих умов їх застосування, застосовується до всіх збройних конфліктів, які не підпадають під дію статті 1 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), і відбуваються на території будь-якої Високої Договірної Сторони між її збройними силами або іншими організованими збройними групами, які, перебуваючи під відповідальним командуванням, контролюють частину її території, що дає їм змогу здійснювати безперервні й погоджені воєнні дії та застосовувати цей Протокол.

2. Цей Протокол не застосовується до випадків порушення внутрішнього порядку та виникнення обстановки внутрішньої напруженості, таких як безпорядки, окремі й спорадичні акти насильства та інші акти аналогічного характеру, оскільки вони не є збройними конфліктами.

* Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text (дата звернення : 12.08.2020)

Стаття 2. Сфера застосування щодо окремих осіб

1. Цей Протокол застосовується без будь-якої несприятливої різниці, заснованої на ознаках раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи віросповідання, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи іншого статусу або на яких-небудь інших подібних критеріях (далі іменується несприятливою різницею), до всіх осіб, яких торкається збройний конфлікт, як він визначений у статті 1.

2. Після закінчення збройного конфлікту всі особи, які були піддані позбавленню або обмеженню волі з причин, пов'язаних з таким конфліктом, а також ті особи, які піддаються позбавленню або обмеженню волі з тих же причин після конфлікту, користуються захистом, передбаченим статтями 5 і 6, до кінця періоду такого позбавлення або обмеження їх волі.

Стаття 3. Невтручання

1. Ніщо в цьому Протоколі не повинно тлумачитися як таке, що торкається суверенітету держави або обов'язку уряду всіма законними засобами підтримувати або відновлювати правопорядок у державі або захищати національну єдність і територіальну цілісність держави.

2. Ніщо в цьому Протоколі не повинно тлумачитися як виправдання прямого чи посереднього втручання з якої б то не було причини у збройний конфлікт або у внутрішні чи зовнішні справи Високої Договірної Сторони, на території якої відбувається цей конфлікт.

Частина II

Гуманне поводження

Стаття 4. Основні гарантії

1. Усі особи, які не беруть безпосередньої участі або припинили брати участь у воєнних діях, незалежно від того, обмежена їх свобода чи ні, мають право на повагу до своєї особистості, своєї честі, своїх переконань та своїх релігійних обрядів. За всіх обставин з ними поводяться гуманно й без будь-якої несприятливої різниці. Заборонено видавати наказ не залишати нікого в живих.

2. Без шкоди для загальних положень, зазначених вище, заборонено й будуть залишатися забороненими в будь-який час і в будь-якому місці такі дії щодо осіб, зазначених у пункті 1:

а) посягання на життя, здоров'я, фізичний і психічний стан осіб, зокрема, вбивство, а також таке жорстоке поводження, як катування, каліцтво чи будь-які форми тілесних покарань;

б) колективні покарання;

в) взяття заручників;

г) акти тероризму;

е) знущання над людською гідністю, зокрема, образливе поводження, згвалтування, примус до проституції або непристойне посягання у будь-якій формі;

ф) рабство й работоргівля в усіх їх формах;

г) грабїж;

h) погрози вчинити будь-яку з вищезазначених дій.

3. Дітям забезпечується необхідне піклування та допомога, зокрема:

а) вони отримують освіту, включаючи релігійне й моральне виховання, згідно з побажаннями їх батьків або, в разі відсутності батьків, тих осіб, які опікуються ними;

б) вживаються всі необхідні заходи для сприяння возз'єднанню роз'єднаних сімей;

в) діти, які не досягли п'ятнадцятирічного віку, не підлягають вербуванню у збройні сили або групи, і їм не дозволяється брати участь у воєнних діях;

г) особливий захист, передбачений цією статтею щодо дітей, які не досягли п'ятнадцятирічного віку, продовжує застосовуватися до них, якщо вони беруть безпосередню участь у воєнних діях, усупереч положенням підпункту в, і потраплять у полон.

Стаття 5. Особи, свобода яких обмежена

1. На доповнення до положень статті 4 щодо осіб, позбавлених волі з причин, пов'язаних

із збройним конфліктом, незалежно від того, інтерновані вони чи затримані, додержуються, як мінімум, таких положень:

- а) поводження з пораненими та хворими визначено положеннями статті 7;
- б) особи, зазначені в цьому пункті, такою ж мірою, як і місцеве цивільне населення, постачаються продовольством і питною водою, їм забезпечуються умови для збереження здоров'я і додержання гігієни, а також надається захист від суворих кліматичних умов і небезпек збройного конфлікту;
- в) їм дозволено отримувати допомогу в індивідуальному чи колективному порядку;
- г) їм дозволено відправляти свої релігійні обряди і, за наявності відповідних прохань та коли це доречно, отримувати духовну допомогу від осіб, таких як священики, що виконують релігійні функції;
- д) у разі залучення до роботи їх забезпечують умовами праці та захистом, аналогічними до тих, які надаються місцевому цивільному населенню.

2. Ті, хто несе відповідальність за інтернування чи затримання осіб, про яких ідеться в пункті 1, додержують, у межах своїх можливостей щодо цих осіб, таких положень:

- а) за винятком випадків спільного розміщення чоловіків і жінок, що складають одну сім'ю, жінки утримуються в приміщеннях, окремих від приміщень, що займають чоловіки, і перебувають під наглядом жінок;
- б) їм дозволено надсилати й отримувати листи та поштові листівки, кількість яких може бути обмежена компетентними властями, якщо вони вважатимуть це за необхідне;
- в) місця утримання інтернованих і затриманих осіб не повинні бути розміщені поблизу зони бойових дій. Особи, зазначені в пункті 1, мають бути евакуйовані, коли місця їх інтернування чи затримання зазнають прямої небезпеки в результаті збройного конфлікту, якщо їх евакуація може бути здійснена в досить безпечних умовах;
- г) вони користуються правом на медичне обслуговування;
- д) їх фізичному чи психічному здоров'ю й недоторканності не завдається шкоди шляхом якої-небудь невинуватої дії чи недоліку. Заборонено піддавати осіб, зазначених у цій статті, жодним медичним процедурам, необхідність в яких не викликана станом здоров'я відповідних осіб і які не відповідають загальноприйнятим медичним нормам, що застосовуються щодо вільних осіб за аналогічних з медичної точки зору обставин.

3. Особи, на яких не поширюються положення пункту 1, але свобода яких якимось чином обмежена з причин, пов'язаних із збройним конфліктом, користуються гуманним поводженням згідно зі статтею 4 та пунктами 1 а, б, г і 2 в цієї статті.

4. Якщо приймається рішення про звільнення осіб, позбавлених волі, ті, хто приймає такі рішення, вживають необхідних заходів для забезпечення безпеки таких осіб.

Стаття 6. Кримінальне переслідування

1. Ця стаття застосовується до судового переслідування й покарання за кримінальні правопорушення, пов'язані зі збройними конфліктами.

2. Жодне судове рішення не виноситься й жодне покарання не накладається щодо особи, визнаної винною у правопорушенні, крім як на підставі вироку суду, що забезпечує основні гарантії незалежності й неупередженості, зокрема:

- а) процедура має передбачати, щоб звинувачений був без затримки інформований про деталі правопорушення, що ставиться йому за вину, та надавати звинуваченому до і під час суду над ним усі необхідні права й засоби захисту;
- б) жодна особа не може бути засуджена за правопорушення, крім як на підставі особистої кримінальної відповідальності;
- в) жодна особа не може бути визнана винною у зв'язку з будь-якою дією чи бездіяльністю в будь-якому кримінальному правопорушенні, яке не було кримінальним правопорушенням за

законом під час його вчинення; також не може накладатися суворіше покарання, ніж те, яке було застосоване, коли було вчинено дане кримінальне правопорушення; якщо після вчинення правопорушення законом встановлено більш легке покарання, то дія цього закону поширюється й на даного правопорушника;

д) кожний, кому пред'явлено звинувачення у правопорушенні, вважається невинним доти, доки його вина не буде доведена згідно із законом;

е) кожний, кому пред'явлено звинувачення у правопорушенні, має право на судовий розгляд у його присутності;

ф) жодна особа не може бути примушена до подання свідчень проти самої себе чи до визнання себе винною.

3. Під час винесення вироку засудженому має бути повідомлено про його права на оскарження в судовому чи іншому порядку, а також про строк, протягом якого він може скористатися цим правом.

4. Смертний вирок не виноситься особам, які на момент вчинення правопорушення не досягли вісімнадцятирічного віку, та не виконується щодо вагітних жінок і матерів, які мають малолітніх дітей.

5. Під час припинення воєнних дій органи, що перебувають при владі, прагнуть надати якомога ширшу амністію особам, які брали участь у збройному конфлікті, та особам, позбавленим волі з причин, пов'язаних із збройним конфліктом, незалежно від того, були вони інтерновані чи затримані.

Частина III

Поранені, хворі та особи, які зазнали корабельної аварії

Стаття 7. Захист і догляд

1. Усі поранені, хворі та особи, які зазнали корабельної аварії, незалежно від того, чи брали вони участь у збройному конфлікті, користуються повагою й захистом.

2. За всіх обставин з ними поводяться гуманно й надають їм максимально можливою мірою та в найкоротші строки медичну допомогу та догляд, яких вимагає їх стан. Між ними не робиться жодної різниці з яких би то не було міркувань, крім медичних.

Стаття 8. Пошук

У всіх випадках, коли це дозволяють обставини, й особливо після бою, невідкладно вживаються всі можливі заходи для того, щоб розшукати й підібрати поранених, хворих та осіб, які потерпіли корабельну аварію, та захистити їх від пограбування й поганого поводження, забезпечити їм необхідний догляд, а також для того, щоб розшукати померлих і запобігти їх пограбуванню та належним чином їх поховати.

Стаття 9. Захист медичного і духовного персоналу

1. Медичний і духовний персонал користується повагою та захистом, і йому надається вся можлива допомога для виконання ним своїх обов'язків. Він не повинен примушуватись до виконання завдань, не сумісних з його гуманітарною місією.

2. Не можна вимагати, щоб при виконанні своїх функцій медичний персонал віддавав перевагу якій-небудь особі, крім як з міркувань медичного характеру.

Стаття 10. Особливий захист осіб, які виконують медичні функції

1. Ні за яких обставин жодна особа не може піддаватися покаранню за виконання нею медичних функцій, сумісних з медичною етикою, незалежно від того, в інтересах якої особи виконуються ці функції.

2. Особи, які виконують медичні функції, не можуть примушуватись до вчинення дій або виконання робіт на порушення норм медичної етики та інших медичних норм, що служать інтересам поранених і хворих, або на порушення положень цього Протоколу, а також до виконання дій, що вимагаються такими нормами й положеннями.

3. З урахуванням національного законодавства необхідно поважати професійні зобов'язання осіб, які виконують медичні функції, пов'язані з інформацією, яку вони можуть одержати про поранених і хворих, що перебувають під їх піклуванням.

4. З урахуванням національного законодавства жодна особа, яка виконує медичні функції, жодним чином не може бути піддана покаранню за відмову надати інформацію або за неподання інформації щодо поранених і хворих, які перебували чи перебувають під її піклуванням.

Стаття 11. Захист медичних формувань і санітарно-транспортних засобів

1. Медичні формування та санітарно-транспортні засоби в будь-який час користуються повагою й захистом і не можуть бути об'єктом нападу.

2. Захист, на який мають право медичні формування та санітарно-транспортні засоби, припиняється лише в тому разі, якщо вони використовуються для вчинення ворожих дій, що виходять за рамки їх гуманітарних функцій. Однак надання захисту може бути припинене тільки після попередження зі встановленням, якщо це вимагається, розумного строку й після того, як таке попередження не було взяте до уваги.

Стаття 12. Розпізнавальна емблема

Під контролем відповідних компетентних властей передбачено носіння або розміщення на видному місці розпізнавальної емблеми Червоного Хреста, Червоного Півмісяця або Червоного Лева і Сонця на білому тлі медичним або духовним персоналом, медичними формуваннями й санітарно-транспортними засобами. Емблема користується повагою за всіх обставин. Вона не повинна використовуватися не за призначенням.

Частина IV

Цивільне населення

Стаття 13. Захист цивільного населення

1. Цивільне населення й окремі цивільні особи користуються загальним захистом від небезпек, що виникають у зв'язку з воєнними операціями. З метою здійснення цього захисту за всіх обставин додержують таких норм.

2. Цивільне населення як таке, а також окремі цивільні особи не повинні бути об'єктом нападу. Забороняються акти насильства або погрози насильством, що мають на меті тероризувати цивільне населення.

3. Цивільні особи користуються захистом, передбаченим цією статтею, за винятком окремих випадків і на такий період, поки вони беруть безпосередню участь у воєнних діях.

Стаття 14. Захист об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення

Заборонено використовувати голод серед цивільного населення як метод ведення воєнних дій. Тому заборонено піддавати нападу, знищувати, вивозити чи приводити в непридатний стан об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення, а саме: запаси продуктів харчування, сільськогосподарські райони, що виробляють продовольство, посіви, худобу, споруди, що забезпечують питною водою, запаси останньої, а також іригаційні споруди.

Стаття 15. Захист установок і споруд, що містять небезпечні сили

Установки і споруди, що містять небезпечні сили, а саме: греблі, дамби й атомні електростанції – не повинні бути об'єктом нападу навіть у тих випадках, коли вони є воєнними об'єктами, якщо такий напад може викликати вивільнення небезпечних сил і призвести до тяжких втрат серед цивільного населення.

Стаття 16. Захист культурних цінностей та місць відправлення культу

Без шкоди для положень Гаазької конвенції від 14 травня 1954 року про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту заборонено чинити будь-які ворожі акти, спрямовані проти тих історичних пам'яток, творів мистецтва або місць відправлення культу, які становлять культурну або духовну спадщину народів, та використовувати їх для підтримки воєнних зусиль.

Стаття 17. Заборона примусового переміщення цивільних осіб

1. Не повинні віддаватися розпорядження про переміщення цивільного населення з причин, пов'язаних із збройним конфліктом, якщо необхідність у цьому не викликана вимогами забезпечення безпеки зазначених цивільних осіб або настійними причинами воєнного характеру. За необхідності здійснення таких переміщень вживаються всі необхідні заходи щодо умов приймання цивільного населення, задовільних з точки зору забезпечення пристановища, гігієни, здоров'я, безпеки та харчування.

2. Цивільні особи не можуть бути примушені покидати власну територію з причин, пов'язаних з конфліктом.

Стаття 18. Товариства допомоги й операції щодо надання допомоги

1. Товариства допомоги, що розміщені на території Високої Договірної Сторони, такі як організація Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця), можуть пропонувати послуги з метою виконання своїх традиційних функцій щодо жертв збройного конфлікту.

Цивільне населення може, навіть за власною ініціативою, підбирати поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, та доглядати за ними.

2. Якщо цивільне населення зазнає надзвичайних бідувань через недостатнє забезпечення запасами, істотно важливими для його виживання, такими як продовольство й медичні матеріали, то за згодою заінтересованої Високої Договірної Сторони проводяться операції з надання допомоги цивільному населенню, яка має виключно гуманітарний і неупереджений характер і здійснюється за будь-якої несприятливої різниці.

Частина V

Заключні положення

Стаття 19. Розповсюдження

Цей Протокол має бути якомога ширше розповсюдженим.

Стаття 20. Підписання

Цей Протокол буде відкритий для підписання учасниками Конвенцій через шість місяців після підписання Заключного акта й буде залишатися відкритим протягом дванадцяти місяців.

Стаття 21. Ратифікація

Цей Протокол повинен бути ратифікований якомога швидше. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Швейцарській Федеральній Раді, депозитарію Конвенцій.

Стаття 22. Приєднання

Цей Протокол відкритий для приєднання будь-якого учасника Конвенцій, що не підписав його. Документи про приєднання здаються на зберігання депозитарію Конвенцій.

Стаття 23. Набуття чинності

1. Цей Протокол набуває чинності через шість місяців після здачі на зберігання двох ратифікаційних грамот або документів про приєднання.

2. Для кожного учасника Конвенції, що ратифікує цей Протокол або приєднується до нього потім, він набуває чинності через шість місяців після здачі на зберігання таким учасником його ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 24. Поправки

1. Будь-яка з Високих Договірних Сторін може запропонувати поправки до цього Протоколу.

Текст будь-якої запропонованої поправки надсилається депозитарію, який після консультацій з усіма Високими Договірними Сторонами і Міжнародним Комітетом Червоного Хреста вирішує, чи належить скликати конференцію для розгляду запропонованої поправки або поправок.

2. Депозитарій запрошує на таку конференцію всі Високі Договірні Сторони, а також учасників Конвенцій незалежно від того, підписали чи не підписали вони цей Протокол.

Стаття 25. Денонсація

1. У разі, якщо Висока Договірна Сторона денонсує цей Протокол, денонсація стає чинною лише через шість місяців після одержання документа про денонсацію.

Однак, якщо через шість місяців сторона, що заявила про денонсацію, опиниться в ситуації, зазначеній у статті 1, денонсація не набуває чинності до закінчення збройного конфлікту.

Особи, які позбавляються волі або воля яких обмежена з причин, пов'язаних з цим конфліктом, проте продовжують користуватися покровительством положень цього Протоколу до їх остаточного звільнення.

2. Повідомлення про денонсацію надсилається в письмовій формі депозитарієві, який розсилає його всім Високим Договірним Сторонам.

Стаття 26. Повідомлення

Депозитарій повідомляє Високі Договірні Сторони, а також учасників Конвенцій, незалежно від того, підписали чи не підписали вони цей Протокол, про:

а) підписи, поставлені під цим Протоколом, та про здачу на зберігання ратифікаційних грамот і документів про приєднання згідно зі статтями 21 і 22;

б) дату набуття чинності цим Протоколом згідно зі статтею 23; і

с) повідомлення й заяви, одержані згідно зі статтею 24.

Стаття 27. Реєстрація

1. Після набуття чинності депозитарій надсилає цей Протокол Секретаріату Організації Об'єднаних Націй для реєстрації й опублікування відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

2. Депозитарій також повідомляє Секретаріат Організації Об'єднаних Націй про всі одержані ним ратифікаційні грамоти й документи про приєднання до цього Протоколу.

Стаття 28. Автентичні тексти

Оригінал цього Протоколу, англійський, арабський, іспанський, російський і французький тексти якого є автентичні, здається на зберігання депозитарієві, який надсилає його завірені копії усім учасникам Конвенцій.

ДОДАТКОВИЙ ПРОТОКОЛ III, ЩО СТОСУЄТЬСЯ ПРИЙНЯТТЯ ДОДАТКОВОЇ ВІДМІТНОЇ ЕМБЛЕМИ*

Женева, 8 грудня 2005 року

Преамбула

Високі Договірні Сторони, (параграф 1) підтверджуючи положення Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року (зокрема, статей 26, 38, 42 та 44 Першої Женевської конвенції та, у відповідних випадках, Додаткових протоколів до них від 8 червня 1977 року (зокрема, статей 18 та 38 Додаткового протоколу I та статті 12 Додаткового протоколу II, що стосуються використання відмітних емблем;

(параграф 2) бажаючи доповнити згадані вище положення з метою посилення їхньої захисної цінності й універсального характеру;

(параграф 3) відзначаючи, що цей Протокол не завдає шкоди визнаному праву Високих Договірних Сторін продовжувати використовувати емблеми, які вони використовують відповідно до своїх зобов'язань згідно з Женевськими конвенціями та, у відповідних випадках, Додатковими

* Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III), від 8 грудня 2005 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g74#Text (дата звернення : 11.04.2021)

протоколами до них;

(параграф 4) нагадуючи, що зобов'язання ставитися з повагою до осіб та об'єктів, які знаходяться під захистом Женевських конвенцій та Додаткових протоколів до них, впливає з їхнього статусу, що надає їм захист відповідно до міжнародного права, та не залежить від використання відмітних емблем, знаків або сигналів;

(параграф 5) наголошуючи на тому, що відмітним емблемам не надається жодного релігійного, етнічного, расового, регіонального або політичного значення;

(параграф 6) особливо відзначаючи важливість забезпечення повного дотримання зобов'язань, що стосуються відмітних емблем, визнаних Женевськими конвенціями та, у відповідних випадках, Додатковими протоколами до них;

(параграф 7) нагадуючи, що в статті 44 Першої Женевської конвенції розрізняється використання емблем із захисною метою та використанням їх для цілей позначення;

(параграф 8) нагадуючи також, що національні товариства, які здійснюють діяльність на території іншої держави, повинні пересвідчитися, що емблеми, які вони мають намір використовувати в рамках такої діяльності, можуть бути використані в країні, де така діяльність здійснюється, а також у країні чи країнах транзиту;

(параграф 9) визнаючи труднощі, на які можуть натрапляти деякі держави та національні товариства під час використання існуючих відмітних емблем;

(параграф 10) відзначаючи рішучість Міжнародного комітету Червоного Хреста, Міжнародної федерації товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця та Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця зберегти найменування та емблеми, які вони використовують зараз;

домовилися про таке:

Стаття 1 Дотримання та сфера застосування цього Протоколу

1. Високі Договірні Сторони зобов'язуються дотримуватися цього Протоколу та забезпечувати його дотримання за будь-яких обставин.

2. Цей Протокол підтверджує та доповнює положення чотирьох Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року («Женевські конвенції») та, у відповідних випадках, двох Додаткових протоколів до них від 8 червня 1977 року («Додаткові протоколи 1977 року»), що стосуються відмітних емблем, а саме: червоного хреста, червоного півмісяця, червоного лева й сонця, та застосовується у тих самих випадках, що й ці положення.

Стаття 2 Відмітні емблеми

1. Цей Протокол визнає додаткову відмітну емблему поряд з відмітними емблемами Женевських конвенцій та з тими самими цілями. Відмітні емблеми користуються однаковим статусом.

2. Ця додаткова відмітна емблема, яка складається із червоної рамки у формі квадрата, що стоїть на одній зі своїх вершин на білому тлі, відповідає зображенню, що міститься в додатку до цього Протоколу. У цьому Протоколі така відмітна емблема має назву «емблема третього Протоколу».

3. Умови використання та поваги до емблеми третього Протоколу є ідентичними умовам, що застосовуються до відмітних емблем, які визначаються Женевськими конвенціями та, у відповідних випадках, Додатковими протоколами 1977 року.

4. Медичні служби та духовний персонал збройних сил Високих Договірних Сторін можуть, без шкоди емблемам, які вони використовують зараз, тимчасово користуватися будь-якою з відмітних емблем, зазначених у пункті 1 цієї статті, у випадках, коли це може посилити захист.

Стаття 3 Використання емблеми третього Протоколу для цілей позначення

1. Національні товариства тих Високих Договірних Сторін, які приймуть рішення

використовувати емблему третього Протоколу, можуть, використовуючи емблему згідно з відповідним національним законодавством, включити до неї для цілей позначення:

а) одну з відмітних емблем, визнаних Женевськими конвенціями, чи комбінацію цих емблем або

б) іншу емблему, яка вже фактично використовується тією чи тією Високою Договірною Стороною та про яку було повідомлено іншим Високим Договірним Сторонам та Міжнародному комітетові Червоного Хреста через депозитарій до прийняття цього Протоколу.

Таке включення повинно відповідати зображенню, розміщеному в додатку до цього Протоколу.

2. Національне товариство, яке прийме рішення включити до емблеми третього Протоколу іншу емблему на підставі пункту 1 цієї статті, може відповідно до національного законодавства використовувати цю емблему та її найменування на території своєї держави.

3. Національні товариства можуть відповідно до національного законодавства у виключних випадках та для полегшення своєї роботи, тимчасово використовувати відмітну емблему, згадану в статті 2 цього Протоколу.

4. Ця стаття не зачіпає правового статусу відмітних емблем, визнаних Женевськими конвенціями та цим Протоколом, а також не зачіпає правового статусу будь-якої конкретної емблеми, уключеної до емблеми третього Протоколу для цілей позначення відповідно до пункту 1 цієї статті.

Стаття 4 Міжнародний комітет Червоного Хреста й Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця

Міжнародний комітет Червоного Хреста й Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, а також їхні належним чином уповноважені працівники можуть у виключних випадках та для полегшення своєї роботи використовувати відмітну емблему, згадану в статті 2 цього Протоколу.

Стаття 5 Операції, що проводяться під егідою Організації Об'єднаних Націй

Медичні служби та духовний персонал, які беруть участь в операціях, що проводяться під егідою Організації Об'єднаних Націй, можуть за згодою держав, які беруть у них участь, використовувати одну з відмітних емблем, згаданих у статтях 1 та 2.

Стаття 6 Запобігання неправомірному використанню емблем та припинення його

1. Положення Женевських конвенцій та, у відповідних випадках, Додаткових протоколів 1977 року, що стосуються запобігання неправомірному використанню відмітних емблем та припинення його, застосовуються так само й до емблеми третього Протоколу. Зокрема, Високі Договірні Сторони вживають заходів, необхідних для запобігання неправомірному використанню відмітних емблем, згаданих у статтях 1 і 2, та їхніх найменувань, а також для припинення такого використання будь-коли, у тому числі віроломному використанню та використанню будь-яких знаків і найменувань, які їх відтворюють, а також припинення такого використання.

2. Незалежно від положень пункту 1 цієї статті, Високі Договірні Сторони можуть дозволити тим, хто раніше використовував емблему третього Протоколу чи будь-який інший знак, який є її імітацією, продовжувати використовувати цю емблему за умови, що використання цієї емблеми під час збройного конфлікту не складе враження, що воно надає захист, передбачений Женевськими конвенціями та, у відповідних випадках, Додатковими протоколами 1977 року, та за умови, що право на таке використання було набуто до прийняття цього Протоколу.

Стаття 7 Розповсюдження

Високі Договірні Сторони зобов'язуються розповсюджувати якнайширше цей Протокол у своїх країнах як у мирний час, так і під час збройних конфліктів та, зокрема, уключати його вивчення до програми військової підготовки й заохочувати його вивчення цивільним населенням

для того, щоб цей документ міг стати відомим збройним силам та цивільному населенню.

Стаття 8 Підписання

Цей Протокол буде відкритий до підписання учасниками Женевських конвенцій у день його прийняття й залишатиметься відкритим протягом дванадцяти місяців.

Стаття 9 Ратифікація

Цей Протокол повинен бути ратифікований якнайшвидше. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Швейцарській Федеральній Раді – депозитарієві Женевських конвенцій та Додаткових протоколів 1977 року.

Стаття 10 Приєднання

Цей Протокол відкритий для приєднання будь-якого учасника Женевських конвенцій, який не підписав його. Документи про приєднання здаються на зберігання депозитарієві.

Стаття 11 Набрання чинності

1. Цей Протокол набирає чинності через шість місяців після здачі на зберігання двох ратифікаційних грамот або документів про приєднання.

2. Для кожного учасника Женевських конвенцій, який ратифікує цей протокол або приєднується до нього в подальшому, він набирає чинності через шість місяців з дня здачі таким учасником ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 12 Договірні відносини після набрання чинності цим Протоколом

1. Якщо учасники Женевських конвенцій є також учасниками цього Протоколу, Конвенції застосовуються з доповненнями, унесеними до них цим Протоколом.

2. Якщо одна зі сторін конфлікту не має зобов'язань за цим Протоколом, то він залишається обов'язковим для сторін – учасниць Протоколу в їхніх взаємовідносинах. Крім того, цей Протокол є обов'язковим для них стосовно кожної зі сторін, що не мають зобов'язань за ним, якщо остання визнає та застосовує його положення.

Стаття 13 Поправки

1. Будь-яка з Високих Договірних Сторін може запропонувати поправки до цього Протоколу. Текст будь-якої запропонованої поправки надсилається депозитарієві, який після консультації з усіма Високими Договірними Сторонами, Міжнародним комітетом Червоного Хреста й Міжнародною федерацією товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця вирішує, чи потрібно скликати конференцію для розгляду запропонованої поправки.

2. Депозитарій запрошує на цю конференцію всі Високі Договірні Сторони, а також учасників Женевських конвенцій незалежно від того, підписали вони цей Протокол чи не підписали його.

Стаття 14 Денонсація

1. Якщо Висока Договірна Сторона денонсує цей Протокол, то денонсація набирає чинності лише після закінчення року після отримання документа про денонсацію. Однак, якщо після закінчення одного року сторона, що заявила про денонсацію, опиниться в ситуації збройного конфлікту або окупації, денонсація не набирає чинності до закінчення збройного конфлікту або окупації.

2. Повідомлення про денонсацію надсилається в письмовій формі депозитарієві, який розсилає його всім Високим Договірним Сторонам.

3. Денонсація є чинною лише стосовно сторони, яка заявила про денонсацію.

4. Жодна денонсація, що здійснюється на підставі пункту 1, у зв'язку зі збройним конфліктом чи окупацією не зачіпає зобов'язань, уже взятих відповідно до цього Протоколу стороною, яка заявила про денонсацію, стосовно будь-якої дії, учиненої до набрання чинності такою денонсацією.

Стаття 15 Повідомлення

Депозитарій повідомляє Високим Договірним Сторонам, а також учасникам Женевських

конвенцій незалежно від того, підписала вони цей Протокол чи не підписали його:

а) про підписи, поставлені під цим Протоколом, та здачу на зберігання ратифікаційних грамот і документів про приєднання відповідно до статей 8, 9 й 10;

б) про дату набрання чинності цим Протоколом відповідно до статті 11 протягом 10 днів з моменту набрання ним чинності;

с) про запропоновані поправки відповідно до статті 13;

д) про заяви про денонсацію відповідно до статті 14.

Стаття 16 Реєстрація

1. Після набрання чинності цей Протокол надсилається депозитарієм до Секретаріату Організації Об'єднаних Націй для реєстрації та опублікування відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

2. Депозитарій також повідомляє Секретаріатові Організації Об'єднаних Націй про всі отримані ним ратифікаційні грамоти, документи про приєднання та заяви про денонсацію стосовно цього Протоколу.

Стаття 17 Автентичні тексти

Оригінал цього Протоколу, англійський, арабський, іспанський, китайський, російський та французький тексти якого є рівноавтентичними, здається на зберігання депозитарієві, який надсилає його засвідчені копії всім учасникам Женевських конвенцій.

**§ 3. АКТИ
МІЖНАРОДНОГО БЕЗПЕКОВОГО ПРАВА**

ДЕКЛАРАЦІЯ
ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТІВ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
В ГАЛУЗІ ПІДТРИМАННЯ МІЖНАРОДНОГО МИРУ І БЕЗПЕКИ*

Прийнята резолюцією 46/59 Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1991 року

Генеральна Ассамблея,

ссылаясь на Декларацию о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций, Манильскую декларацию о мирном разрешении международных споров, Декларацию об усилении эффективности принципа отказа от угрозы силой или ее применения в международных отношениях, Декларацию о предотвращении и устранении споров и ситуаций, которые могут угрожать международному миру и безопасности, и о роли Организации Объединенных Наций в этой области, а также на их положения, касающиеся установления фактов,

подчеркивая, что способность Организации Объединенных Наций поддерживать международный мир и безопасность в значительной степени зависит от получения ею подробной информации о фактических обстоятельствах любого спора или ситуации, дальнейшее существование которых могло бы поставить под угрозу поддержание международного мира и безопасности (именуемые ниже «споры или ситуации»),

признавая, что полноценное использование и дальнейшее совершенствование средств для установления фактов Организацией Объединенных Наций могли бы содействовать усилению роли Организации Объединенных Наций в области поддержания международного мира и безопасности и способствовать мирному разрешению споров, а также предотвращению и устранению угроз миру,

стремясь способствовать принятию во внимание государствами той роли, которую компетентные органы Организации Объединенных Наций могут играть в установлении фактов в отношении споров или ситуаций,

признавая особую полезность миссий по установлению фактов, которые могут направлять компетентные органы Организации Объединенных Наций в этой связи,

учитывая опыт и специальные знания, накопленные Организацией Объединенных Наций в области миссий по установлению фактов,

признавая необходимость того, чтобы государства, осуществляя свой суверенитет, сотрудничали с соответствующими органами Организации Объединенных Наций в том, что касается миссий по установлению фактов, направляемых ими,

стремясь содействовать повышению эффективности Организации Объединенных Наций в целях расширения взаимопонимания, укрепления доверия и стабильности в мире,

торжественно провозглашает:

I

1. При выполнении своих функций, связанных с поддержанием международного мира и безопасности, компетентным органам Организации Объединенных Наций следует стремиться быть полностью осведомленными обо всех соответствующих фактах. С этой целью они должны рассматривать возможности осуществления мероприятий по установлению фактов.

2. Для целей настоящей Декларации установление фактов означает любую деятельность, направленную на получение подробной информации о соответствующих фактах в отношении любого спора или ситуации, которая необходима компетентным органам Организации

* Декларация об установлении фактов Организацией Объединенных Наций в области поддержания международного мира и безопасности. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_570 (дата звернення : 30.01.2020)

Объединенных Наций для эффективного осуществления своих функций в связи с поддержанием международного мира и безопасности.

3. Деятельность по установлению фактов должна носить всеобъемлющий, объективный, беспристрастный и своевременный характер.

4. Если надлежащие сведения по всем соответствующим фактам нельзя получить путем использования возможностей Генерального секретаря в области сбора информации или иных существующих средств, компетентному органу Организации Объединенных Наций следует рассмотреть вопрос об организации миссии по установлению фактов.

5. При решении вопроса о необходимости и сроке направления такой миссии компетентные органы Организации Объединенных Наций должны учитывать, что направление миссии по установлению фактов может свидетельствовать об озабоченности Организации и должно способствовать укреплению доверия и урегулированию спора или ситуации и вместе с тем предотвращению любого их обострения.

6. Для направления миссии Организации Объединенных Наций по установлению фактов на территорию любого государства требуется предварительное согласие этого государства с соблюдением соответствующих положений Устава Организации Объединенных Наций.

II

7. Миссии по установлению фактов могут направляться Советом Безопасности, Генеральной Ассамблеей и Генеральным секретарем в контексте их соответствующих обязанностей по поддержанию международного мира и безопасности в соответствии с Уставом.

8. Совету Безопасности следует рассматривать возможность осуществления деятельности по установлению фактов в целях эффективного выполнения им его главной обязанности по поддержанию международного мира и безопасности в соответствии с Уставом.

9. Совету Безопасности следует всякий раз, когда это уместно, рассматривать возможность включения в свои резолюции положения об использовании механизма установления фактов.

10. Генеральной Ассамблее следует рассматривать возможность осуществления деятельности по установлению фактов в целях эффективного выполнения ее вытекающих из Устава обязанностей по поддержанию международного мира и безопасности.

11. Генеральной Ассамблее следует всякий раз, когда это уместно, рассматривать возможность включения в свои резолюции, касающиеся поддержания международного мира и безопасности, положения об использовании механизма установления фактов.

12. Генеральному секретарю следует уделять особое внимание использованию возможностей Организации Объединенных Наций по установлению фактов на ранней стадии, для того чтобы способствовать предотвращению споров и ситуаций.

13. Генеральному секретарю по его собственной инициативе или по просьбе заинтересованных государств следует рассматривать вопрос о направлении миссии по установлению фактов при наличии спора или ситуации.

14. Генеральному секретарю следует составлять и обновлять списки экспертов в различных областях, которых можно будет привлекать к участию в миссиях по установлению фактов. Ему следует также в рамках имеющихся ресурсов поддерживать и расширять возможности организации чрезвычайных миссий по установлению фактов.

15. Совету Безопасности и Генеральной Ассамблее при решении вопроса о том, на кого возложить задачу проведения миссии по установлению фактов, следует отдавать предпочтение Генеральному секретарю, который может, в частности, назначать специального представителя или группу экспертов, подотчетных ему. Может также рассматриваться возможность использования услуг какого-либо специального вспомогательного органа Совета Безопасности или Генеральной Ассамблеи.

16. При рассмотрении возможности направления миссии по установлению фактов

компетентному органу Организации Объединенных Наций следует принимать во внимание другую соответствующую деятельность по установлению фактов, в том числе усилия, предпринимаемые заинтересованными государствами, и деятельность в рамках региональных механизмов или учреждений.

17. В решении компетентного органа Организации Объединенных Наций о проведении мероприятий по установлению фактов должны всегда определяться четкий мандат миссии по установлению фактов и точные требования, которым должен отвечать ее доклад. Содержание доклада должно ограничиваться изложением полученных сведений фактологического характера.

18. Любая просьба того или иного государства к компетентному органу Организации Объединенных Наций о направлении на его территорию миссии Организации Объединенных Наций по установлению фактов должна рассматриваться без неоправданных задержек.

III

19. Любая просьба компетентного органа Организации Объединенных Наций с целью получения согласия государства на прием миссии по установлению фактов на своей территории должна своевременно рассматриваться этим государством. Этому государству следует незамедлительно сообщить указанному органу о своем решении.

20. В случае, если государство решит не принимать миссию Организации Объединенных Наций по установлению фактов на своей территории, ему следует, если оно сочтет это необходимым, указать причины своего решения. При этом ему не следует исключать возможность приема миссии по установлению фактов.

21. Государствам следует стремиться к проведению политики, обеспечивающей доступ миссий Организации Объединенных Наций по установлению фактов на свою территорию.

22. Государствам следует сотрудничать с миссиями Организации Объединенных Наций по установлению фактов и оказывать им в пределах имеющихся возможностей полную и незамедлительную поддержку, необходимую для выполнения их функций и осуществления их мандата.

23. Миссиям по установлению фактов должны предоставляться все иммунитеты и возможности, необходимые для выполнения ими своего мандата, в частности возможность работать в условиях полной конфиденциальности и возможность посещать все места и общаться со всеми лицами, которые имеют отношение к делу, при том понимании, что это не будет иметь никаких негативных последствий для этих лиц. Участники миссий по установлению фактов обязаны уважать законы и постановления государства, в котором они выполняют свои функции; вместе с тем такие законы и постановления не должны применяться в ущерб надлежащему осуществлению миссиями своих функций.

24. Участники миссий по установлению фактов должны как минимум пользоваться привилегиями и иммунитетами, определенными для экспертов в командировках в Конвенции о привилегиях и иммунитетах Объединенных Наций. Без ущерба для своих привилегий и иммунитетов участники миссий по установлению фактов обязаны соблюдать законы и постановления государства, на территории которого они выполняют свои функции.

25. Миссии по установлению фактов обязаны действовать в строгом соответствии со своим мандатом и объективно подходить к выполнению своей задачи. Их участники не должны запрашивать или получать указания от какого бы то ни было правительства или органа, не являющегося компетентным органом Организации Объединенных Наций. Они должны сохранять конфиденциальный характер информации, полученной при выполнении ими своего мандата, даже после того, как миссия выполнила свою задачу.

26. Непосредственно заинтересованным государствам на всех этапах процесса установления фактов должна предоставляться возможность выразить свои мнения по фактам, сведения о которых было поручено получить миссии по установлению фактов. Если результаты

миссии по установлению фактов будут предаваться гласности, выраженные непосредственно заинтересованными государствами мнения, если они того пожелают, также должны предаваться гласности.

27. Всякий раз, когда установление фактов предполагает проведение слушаний, соответствующие правила процедуры должны обеспечивать их объективность.

IV

28. Генеральный секретарь должен регулярно и систематически следить за состоянием международного мира и безопасности для своевременного оповещения о спорах и ситуациях, которые могли бы угрожать международному миру и безопасности. Генеральный секретарь может доводить соответствующую информацию до сведения Совета Безопасности и, в случае необходимости, Генеральной Ассамблеи.

29. С этой целью Генеральный секретарь должен в полной мере использовать возможности Секретариата в области сбора информации и держать в поле зрения вопрос о расширении этих возможностей.

30. Направление миссии Организации Объединенных Наций по установлению фактов не наносит ущерба применению заинтересованными государствами процедуры расследования или любой аналогичной процедуры или любых согласованных ими средств мирного разрешения споров.

31. Ничто в настоящей Декларации не должно истолковываться как наносящее тем или иным образом ущерб положениям Устава.

ДЕКЛАРАЦІЯ

ПРО ЗАПОБИГАННЯ Й УСУНЕННЯ СПОРІВ, ЩО МОЖУТЬ ЗАГРОЖУВАТИ МІЖНАРОДНОМУ МИРУ ТА БЕЗПЕЦІ, І ПРО РОЛЬ ООН У ЦІЙ ГАЛУЗІ*

Прийнята резолюцією 43/51 Генеральної Асамблеї ООН від 5 грудня 1988 року

Генеральная Ассамблея,

признавая важную роль, которую Организация Объединенных Наций и ее органы могут сыграть в предотвращении и устранении международных споров и ситуаций, которые могут привести к международным трениям или вызвать международный спор и продолжение которых может угрожать поддержанию международного мира и безопасности (далее именуемые «споры» или «ситуации»), в рамках своих соответствующих функций и полномочий согласно Уставу Организации Объединенных Наций,

будучи убеждена в том, что укрепление такой роли Организации Объединенных Наций повысит ее эффективность в решении вопросов, касающихся поддержания международного мира и безопасности, и в содействии мирному разрешению международных споров,

признавая первостепенную ответственность государств за предотвращение и устранение споров и ситуаций,

напоминая, что народы Организации Объединенных Наций преисполнены решимости проявлять терпимость и жить в мире, как добрые соседи,

учитывая право всех государств обращаться к мирным средствам по своему выбору для предотвращения и устранения споров или ситуаций,

вновь подтверждая Декларацию о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций, Манильскую декларацию о мирном разрешении

* Декларация о предотвращении и устранении споров и ситуаций, которые могут угрожать международному миру и безопасности, и о роли Организации Объединенных Наций в этой области. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_573 (дата звернення : 30. 01. 2020)

международных споров и Декларацию об усилении эффективности принципа отказа от угрозы силой или ее применения в международных отношениях,

напоминая об обязанности государств воздерживаться в своих международных отношениях от военной, политической, экономической или любой другой формы давления, направленного против политической независимости или территориальной целостности любого государства,

призывая государства в полной мере сотрудничать с соответствующими органами Организации Объединенных Наций и поддерживать их действия, предпринимаемые в соответствии с Уставом, по предотвращению или устранению споров и ситуаций,

учитывая обязательство государств строить свои отношения с другими государствами в соответствии с принципами международного права, включая принципы Организации Объединенных Наций,

вновь подтверждая принцип равноправия и самоопределения народов,

напоминая, что Устав возлагает на Совет Безопасности главную ответственность за поддержание международного мира и безопасности и что государства-члены согласились в соответствии с Уставом подчиняться его решениям и выполнять их,

напоминая также о важной роли Генеральной Ассамблеи и Генерального секретаря в поддержании международного мира и безопасности, возложенной на них Уставом,

1. торжественно провозглашает:

1. Государства должны действовать таким образом, чтобы предотвращать в своих международных отношениях возникновение или обострение споров или ситуаций, в частности, путем добросовестного выполнения своих обязательств, вытекающих из международного права.

2. В целях предотвращения возникновения споров или ситуаций государства должны развивать свои отношения на основе суверенного равенства государств и таким образом, чтобы содействовать повышению эффективности системы коллективной безопасности посредством эффективного осуществления положений.

3. Государствам следует учитывать возможность использования двусторонних или многосторонних консультаций, с тем чтобы лучше понимать мнения, позиции и интересы друг друга.

4. Государства, являющиеся участниками региональных соглашений или членами органов, упомянутых в статье 52 Устава, должны прилагать все усилия для предотвращения или устранения местных споров или ситуаций при помощи таких соглашений или органов.

5. Заинтересованным государствам следует учитывать возможность обращения к соответствующим органам Организации Объединенных Наций для получения советов или рекомендаций в отношении превентивных мер для урегулирования спора или ситуации.

6. Любому государству-стороне в споре или государству, которого непосредственно касается ситуация, особенно если оно намерено просить о созыве заседания Совета Безопасности, следует обращаться, прямо или косвенно, к Совету на ранней стадии и, если это целесообразно, в конфиденциальном порядке.

7. Совету Безопасности следует учитывать возможность проведения периодических заседаний, включая заседания на высоком уровне с участием, в частности, министров иностранных дел, или консультаций для обзора международного положения и поисков эффективных путей его улучшения.

8. В ходе подготовки к предупреждению или устранению конкретных споров или ситуаций Совету Безопасности следует рассматривать возможность использования имеющихся в его распоряжении различных средств, включая назначение Генерального секретаря докладчиком по какому-либо определенному вопросу.

9. Когда какой-либо конкретный спор или ситуация доводятся до сведения Совета

Безопасности без просьбы о созыве заседания, Совету следует рассмотреть возможность проведения консультаций с целью изучения фактов, относящихся к спору или ситуации, и наблюдения за ними при содействии, в случае необходимости, Генерального секретаря; заинтересованные государства должны иметь возможность изложить свои взгляды.

10. В ходе таких консультаций следует рассматривать возможность использования таких неофициальных методов, какие Совет Безопасности сочтет целесообразными, включая конфиденциальные контакты его Председателя.

11. В ходе таких консультаций Совету Безопасности следует рассматривать, в частности, возможность:

а) напоминания заинтересованным государствам о необходимости соблюдать свои обязательства по Уставу;

б) обращения к заинтересованным государствам с призывом воздерживаться от любых действий, которые могли бы привести к возникновению спора или к обострению спора или ситуации;

в) обращения к заинтересованным государствам с призывом принять любые меры, которые могли бы помочь устранить спор или ситуацию или предотвратить их продолжение или обострение.

12. Совету Безопасности следует рассматривать возможность направления на ранней стадии миссий по установлению фактов или миссий добрых услуг или обеспечения присутствия Организации Объединенных Наций в соответствующих формах, включая наблюдателей и операции по поддержанию мира, в качестве средства предотвращения дальнейшего обострения спора или ситуации в соответствующих областях.

13. Совету Безопасности следует рассматривать возможность поощрения и, где это целесообразно, одобрения усилий, предпринимаемых на региональном уровне заинтересованными государствами или при помощи региональных соглашений или органов для предотвращения или устранения спора или ситуации в соответствующем регионе.

14. С учетом любых процедур, которые уже были приняты непосредственно заинтересованными государствами, Совету Безопасности следует рассматривать возможность рекомендовать им надлежащие процедуры или методы разрешения споров или урегулирования ситуаций и такие условия разрешения споров, которые он сочтет подходящими.

15. Совету Безопасности, если это целесообразно для содействия предотвращению и устранению споров или ситуаций, следует на ранней стадии рассматривать вопрос об использовании положений Устава, касающихся возможности запрашивать консультативные заключения Международного Суда по любому юридическому вопросу.

16. Генеральной Ассамблее следует рассматривать возможность использования положений Устава для обсуждения споров или ситуаций, когда это целесообразно, и, в соответствии со статьей 11 и при условии соблюдения статьи 12 Устава, возможность вынесения рекомендаций.

17. Генеральной Ассамблее следует рассматривать возможность, где это целесообразно, поддержания усилий, предпринимаемых на региональном уровне заинтересованными государствами или при помощи региональных соглашений или органов для предотвращения или устранения спора или ситуации в соответствующем регионе.

18. Если спор или ситуация доводятся до сведения Генеральной Ассамблеи, то ей, в соответствии со статьей 11 и при условии соблюдения статьи 12 Устава, следует рассматривать возможность включения в свои рекомендации более широкого использования возможностей по установлению фактов.

19. Генеральной Ассамблее, если это целесообразно для содействия предотвращению и устранению споров или ситуаций, следует рассматривать вопрос об использовании положений

Устава, касаючихся возможности запрашивать консультативные заключения Международного Суда по любому юридическому вопросу.

20. Генеральному секретарю, если к нему обратились государство или государства, непосредственно затронутые спором или ситуацией, следует в ответ незамедлительно призвать эти государства искать пути решения или урегулирования мирными средствами по своему выбору в соответствии с Уставом и предложить свои добрые услуги или другие имеющиеся в его распоряжении средства, которые он считает подходящими.

21. Генеральному секретарю следует рассматривать возможность обращения к государствам, непосредственно затронутым спором или ситуацией, с тем чтобы не допустить их перерастания в угрозу для поддержания международного мира и безопасности.

22. Генеральному секретарю следует, где это целесообразно, рассматривать возможность полного использования возможностей по установлению фактов, включая направление представителя или миссий по установлению фактов, с согласия принимающего государства, в районы, в которых существует спор или ситуация. Когда это необходимо, Генеральному секретарю следует также рассматривать возможность принятия надлежащих мер.

23. Следует поощрять Генерального секретаря рассматривать возможность использования на такой ранней стадии, на какой он считает целесообразным, права, которое ему предоставлено в соответствии со статьей 99 Устава.

24. Генеральному секретарю следует поощрять, где это целесообразно, усилия, предпринимаемые на региональном уровне для предотвращения или устранения спора или ситуации в соответствующем регионе.

25. Если государства не могут предотвратить возникновение или обострение спора или ситуации, то они должны продолжать поиски урегулирования мирными средствами в соответствии с Уставом;

2. заявляет, что ничто в настоящей Декларации не должно истолковываться как каким-либо образом наносящее ущерб положениям Устава, включая содержащиеся в пункте 7 статьи 2, или правам и обязанностям государств, или объему функций и полномочий органов Организации Объединенных Наций в соответствии с Уставом, в частности тех, которые относятся к поддержанию международного мира и безопасности;

3. заявляет также, что ничто в настоящей Декларации не может каким-либо образом наносить ущерб праву на самоопределение, свободу и независимость народов, которые насильственно лишены этого права и о которых упоминается в Декларации о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций, в частности народов, находящихся под господством колониальных или расистских режимов или под другими формами иностранного господства.

ДОГОВІР ПРО ЗАБОРОНУ ВИПРОБУВАНЬ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ В АТМОСФЕРІ, У КОСМІЧНОМУ ПРОСТОРІ ТА ПІД ВОДОЮ*

Москва, 5 серпня 1963 року

Правительства Союза Советских Социалистических Республик, Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии, Соединенных Штатов Америки, ниже именуемые как «Первоначальные Участники»,

провозглашая своей главной целью скорейшее достижение соглашения о всеобщем и полном разоружении под строгим международным контролем в соответствии с целями

* Договор о запрещении испытаний ядерного оружия в атмосфере, в космическом пространстве и под водой.
URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_376 (дата звернення : 02. 02. 2020)

Организации Объединенных Наций, которое положило бы конец гонке вооружений и устранило бы стимул к производству и испытаниям всех видов оружия, в том числе ядерного, стремясь достичь навсегда прекращения всех испытательных взрывов ядерного оружия, исполненные решимости продолжать переговоры с этой целью и желая положить конец заражению окружающей человека среды радиоактивными веществами, согласились о нижеследующем:

Статья I

1. Каждый из Участников настоящего Договора обязуется запретить, предотвращать и не производить любые испытательные взрывы ядерного оружия и любые другие ядерные взрывы в любом месте, находящемся под его юрисдикцией или контролем:

а) в атмосфере; за ее пределами, включая космическое пространство; под водой, включая территориальные воды и открытое море; и

б) в любой другой среде, если такой взрыв вызывает выпадение радиоактивных осадков за пределами территориальных границ государства, под юрисдикцией или контролем которого проводится такой взрыв. При этом имеется в виду, что положения настоящего подпункта не должны наносить ущерб заключению договора, ведущего к запрещению навечно всех испытательных ядерных взрывов, включая все такие взрывы под землей, к заключению которого Участники, как они заявили в преамбуле к настоящему Договору, будут стремиться.

2. Каждый из Участников настоящего Договора обязуется далее воздерживаться от побуждения, поощрения или какого-либо участия в проведении любых испытательных взрывов ядерного оружия и любых других ядерных взрывов, где бы то ни было, которые проводились бы в любой из сред, названных в пункте 1 настоящей статьи, или имели бы указанные в этом пункте последствия.

Статья II

1. Любой Участник настоящего Договора может предложить поправки к этому Договору. Текст любой предложенной поправки представляется правительствам-депозитариям, которые рассылают его всем Участникам Договора. Затем, если этого потребует одна треть или более Участников Договора, правительства-депозитарии созывают конференцию, на которую они приглашают всех Участников Договора для рассмотрения такой поправки.

2. Любая поправка к настоящему Договору должна быть утверждена большинством голосов всех участников Договора, включая голоса всех Первоначальных Участников Договора. Поправка вступает в силу для всех Участников Договора после сдачи на хранение ратификационных грамот большинством всех Участников Договора, включая ратификационные грамоты всех Первоначальных Участников Договора.

Статья III

1. Настоящий Договор будет открыт для подписания его всеми государствами. Любое государство, которое не подпишет настоящий Договор до вступления его в силу в соответствии с пунктом 3 данной Статьи, может присоединиться к нему в любое время.

2. Настоящий Договор подлежит ратификации государствами, подписавшими Договор. Ратификационные грамоты и документы о присоединении должны быть сданы на хранение правительствам государств – Первоначальных Участников Договора – Союза Советских Социалистических Республик, Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии, Соединенных Штатов Америки, которые настоящим назначаются в качестве правительств-депозитариев.

3. Настоящий Договор вступит в силу после его ратификации всеми Первоначальными Участниками и сдачи ими на хранение ратификационных грамот.

4. Для государств, ратификационные грамоты или документы о присоединении которых

будут сданы на хранение после вступления в силу настоящего Договора, он вступит в силу в день сдачи на хранение их ратификационных грамот или документов о присоединении.

5. Правительства-депозитарии незамедлительно уведомляют все подписавшие и присоединившиеся к настоящему Договору государства о дате каждого подписания, дате сдачи на хранение каждой ратификационной грамоты и документа о присоединении, о дате вступления в силу настоящего Договора, о дате получения любых требований о созыве конференции, а также о других уведомлениях.

6. Настоящий Договор будет зарегистрирован правительствами-депозитариями в соответствии со статьей 102 Устава Организации Объединенных Наций.

Статья IV

Настоящий Договор является бессрочным. Каждый Участник настоящего Договора в порядке осуществления своего государственного суверенитета имеет право выйти из Договора, если он решит, что связанные с содержанием настоящего Договора исключительные обстоятельства поставили под угрозу высшие интересы его страны. О таком выходе он должен уведомить за три месяца всех других Участников Договора.

Статья V

Настоящий Договор, русский и английский тексты которого являются равно аутентичными, будет сдан на хранение в архивы правительств-депозитариев. Должным образом заверенные копии настоящего Договора будут препровождены правительствами-депозитариями правительствам государств, подписавших Договор и присоединившихся к нему. В удостоверение чего нижеподписавшиеся, должным образом на то уполномоченные, подписали настоящий Договор.

Совершено в трех экземплярах в г. Москве, августа месяца, пятого дня, тысяча девятьсот шестьдесят третьего года.

ДОГОВІР ПРО НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ*

Москва-Вашингтон-Лондон, 1 липня 1968 р.

Держави, що укладають цей Договір, поіменовані нижче «Учасниками Договору», враховуючи спустошливі наслідки, які мала б для всього людства ядерна війна, та необхідність, що випливає з цього, докласти всіх зусиль для запобігання загрози виникнення такої війни та вжити заходів для безпеки народів,

вважаючи, що розповсюдження ядерної зброї серйозно збільшило б загрозу ядерної війни, відповідно до резолюцій Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, що закликають до укладення угоди про запобігання більш широкому розповсюдженню ядерної зброї, зобов'язуючись співробітничати з метою сприяння застосуванню гарантій Міжнародного агентства по атомній енергії щодо мирної ядерної діяльності,

висловлюючи свою підтримку зусиллям по дослідженню, вдосконаленню та іншим зусиллям щодо сприяння застосуванню в рамках системи гарантій Міжнародного агентства з атомної енергії принципу ефективних гарантій відносно руху вихідних та спеціальних матеріалів, що розщеплюються шляхом використання приладів та інших технічних засобів у визначених ключових місцях,

підтверджуючи той принцип, що блага мирного застосування ядерної технології, включаючи будь-які технологічні побічні продукти, які можуть бути отримані державами, що володіють ядерною зброєю, від розвитку ядерних вибухових пристроїв, мають бути доступними для мирних цілей усім державам-учасникам Договору, як тим, що володіють, так і таким, що не

* Договір про нерозповсюдження ядерної зброї. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_098 (дата звернення : 02. 02. 2020)

володіють ядерною зброєю,

будучи впевненими, що для здійснення цього принципу всі Учасники цього Договору мають право брати участь у якомога повному обміні науковою інформацією для подальшого розвитку використання атомної енергії в мирних цілях робити в цей розвиток свій внесок як самостійно, так і у співробітництві з іншими державами,

заявляючи про свій намір якомога швидше досягти припинення гонки ядерних озброєнь і вжити ефективних заходів у напрямі ядерного роззброєння,

наполегливо закликаючи до співробітництва всі держави для досягнення цієї мети,

нагадуючи про рішимість, виявлену Учасниками Договору про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, в космічному просторі і під водою 1963 р. в його преамбулі, у прагненні назавжди досягти припинення всіх випробувальних вибухів ядерної зброї та продовжувати переговори з цією метою,

прагнучи сприяти пом'якшенню міжнародної напруженості та зміцненню довіри між державами з тим, щоб сприяти досягненню припинення виробництва ядерної зброї, знищенню всіх існуючих її запасів і виключенню ядерної зброї та засобів її доставки з національних арсеналів відповідно до договору про загальне і повне роззброєння під суворим і ефективним міжнародним контролем,

нагадуючи, що відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй держави повинні утримуватися в своїх міжнародних відносинах від загрози силою чи її застосування як проти територіальної недоторканості або політичної незалежності будь-якої держави, так і в будь-який інший спосіб, несумісний з цілями Об'єднаних Націй, та що належить сприяти встановленню та підтриманню міжнародного миру та безпеки з найменшим відверненням світових людських сил і економічних ресурсів для справи озброєння,

погодилися про таке:

Стаття I

Кожна з держав-учасниць цього Договору, що володіє ядерною зброєю, зобов'язується не передавати будь-кому ядерну зброю або інші ядерні вибухові пристрої, а також контроль над такою зброєю чи вибуховими пристроями ні безпосередньо, ні посередньо, рівно як і ніяким чином не допомагати, не заохочувати і не спонукати будь-яку державу, що не володіє ядерною зброєю, до виробництва або придбання у будь-який інший спосіб ядерної зброї чи інших ядерних вибухових пристроїв, а також контролю над такою зброєю чи вибуховими пристроями.

Стаття II

Кожна з держав-учасниць цього Договору, що не володіє ядерною зброєю, зобов'язується не приймати передачі від кого б то не було ядерної зброї чи інших ядерних вибухових пристроїв, а також контролю над такою зброєю або вибуховими пристроями ні безпосередньо, ні посередньо; не виробляти та не придбавати у будь-який інший спосіб ядерну зброю або інші ядерні вибухові пристрої, рівно як і не добиватися та не приймати будь-якої допомоги у виробництві ядерної зброї чи інших ядерних вибухових пристроїв.

Стаття III

(1) Кожна з держав-учасниць Договору, що не володіє ядерною зброєю, зобов'язується прийняти гарантії, як вони викладені в угоді, про яку будуть вестися переговори і яку буде укладено з Міжнародним агентством з атомної енергії відповідно до Статуту Міжнародного агентства по атомній енергії та системи гарантій Агентства, виключно з метою перевірки виконання його зобов'язань, прийнятих відповідно до цього Договору, з тим щоб не допустити переключення ядерної енергії з мирного застосування на ядерну зброю чи інші ядерні вибухові пристрої. Процедури гарантій, що вимагаються цією статтею, здійснюються щодо вихідного чи спеціального матеріалу, який розщеплюється, незалежно від того, чи виробляється він, обробляється чи використовується в будь-якій основній ядерній установці або знаходиться за

межами будь-якої такої установки. Гарантії, що вимагаються цією статтею, застосовуються до всього вихідного чи спеціального матеріалу, що розщеплюється в усій мирній ядерній діяльності в межах території такої держави, під її юрисдикцією чи такої, що здійснюється під її контролем де б то не було.

(2) Кожна з держав-учасниць Договору зобов'язується не надавати:

а) вихідного чи спеціального розщеплюваного матеріалу,
б) устаткування чи матеріалу, спеціально призначеного або підготовленого для обробки, використання чи виробництва спеціального матеріалу, що розщеплюється, будь-якій державі, що не володіє ядерною зброєю, для мирних цілей, якщо на цей вихідний чи спеціальний матеріал, що розщеплюється, не поширюються гарантії, які вимагаються цією Статтею.

(3) Гарантії, що вимагаються цією статтею, здійснюються такі, щоб відповідати статті IV цього Договору і уникати створення перешкод для економічного чи технологічного розвитку Учасників Договору чи міжнародного співробітництва у галузі мирної ядерної діяльності, включаючи міжнародний обмін ядерним матеріалом та обладнанням для обробки, використання чи виробництва ядерного матеріалу в мирних цілях відповідно до положень цієї статті та принципу застосування гарантії, викладеним в преамбулі Договору.

(4) Держави-учасниці Договору, що не володіють ядерною зброєю, укладають угоди з Міжнародним агентством по атомній енергії з метою виконання вимог цієї статті або в індивідуальному порядку, або спільно з іншими державами відповідно до Статуту Міжнародного агентства по атомній енергії. Переговори про такі угоди починаються протягом 180 днів з часу первісного набуття чинності цим Договором. Для держав, що здають на зберігання свої ратифікаційні грамоти чи документи про приєднання після закінчення періоду в 180 днів, переговори про такі угоди починаються не пізніше дати такої здачі. Такі угоди набувають чинності не пізніше вісімнадцяти місяців з дня початку переговорів.

Стаття IV

(1) Жодне з положень цього Договору не належить тлумачити як таке, що зачіпає невід'ємне право всіх Учасників Договору розвивати дослідження, виробництво та використання ядерної енергії в мирних цілях без дискримінації і відповідно до статей I та II цього Договору.

(2) Всі Учасники Договору зобов'язуються сприяти якомога повнішому обмінові устаткуванням, матеріалами, науковою та технічною інформацією про використання ядерної енергії в мирних цілях та мають право брати участь у такому обміні. Учасники Договору, які здатні робити це, також співпрацюють самостійно або спільно з іншими державами чи міжнародними організаціями, у справі сприяння подальшому розвитку використання ядерної енергії в мирних цілях, особливо на територіях держав-учасниць Договору, що не володіють ядерною зброєю, з належним урахуванням потреб регіонів світу, що розвиваються.

Стаття V

Кожний з Учасників цього Договору зобов'язується вжити відповідних заходів з метою забезпечення того, щоб відповідно до цього Договору, під відповідним міжнародним наглядом і шляхом відповідних міжнародних процедур потенційні блага від будь-якого мирного застосування ядерних вибухів були доступні державам-учасницям цього Договору, які не володіють ядерною зброєю, на недискримінаційній основі, і щоб вартість вибухових пристроїв, що використовуються, для таких Учасників Договору була такою низькою, наскільки це тільки можливо, і не включала витрат на їх дослідження та вдосконалення. Держави-учасниці цього Договору, що не володіють ядерною зброєю, зможуть отримувати такі блага згідно з спеціальною міжнародною угодою чи угодами через відповідний міжнародний орган, в якому належним чином представлені держави, що не володіють ядерною зброєю. Переговори з цього питання почнуться так швидко, наскільки це можливо, після набуття чинності цим Договором.

Держави-учасниці цього Договору, що не володіють ядерною зброєю, які цього

побажають, можуть також отримувати такі блага відповідно до двосторонніх угод.

Стаття VI

Кожний Учасник цього Договору зобов'язується в душі доброї волі вести переговори про ефективні заходи по припиненню гонки ядерних озброєнь у найближчому майбутньому та ядерному роззброєнню, а також про договір про загальне і повне роззброєння під суворим і ефективним міжнародним контролем.

Стаття VII

Жодне положення цього Договору не зачіпає права будь-якої групи держав укласти регіональні договори з метою забезпечення повної відсутності ядерної зброї на їх відповідних територіях.

Стаття VIII

(1) Будь-який Учасник цього Договору може запропонувати поправки до цього Договору. Текст будь-якої запропонованої поправки подається урядам-депозитаріям, котрі розсилають його всім Учасникам Договору. Потім, якщо цього вимагатиме одна третина або більше Учасників Договору, уряди-депозитарії скликають конференцію, на яку вони запрошують всіх Учасників Договору для розгляду такої поправки.

(2) Будь-яка поправка до цього Договору має бути затверджена більшістю голосів всіх Учасників Договору, включаючи голоси всіх держав-учасниць цього Договору, які володіють ядерною зброєю, та всіх інших Учасників Договору, що є членами Ради керуючих Міжнародного агентства по атомній енергії на дату розсилки такої поправки. Поправка набуває чинності для кожного Учасника Договору, який здає свою грамоту про ратифікацію поправки, після здачі на зберігання таких ратифікаційних грамот більшістю всіх Учасників Договору, включаючи ратифікаційні грамоти всіх держав-учасниць цього Договору, що володіють ядерною зброєю, і всіх інших Учасників Договору, які є членами Ради керуючих Міжнародного агентства по атомній енергії, на дату розсилки цієї поправки. Надалі вона набуває чинності для будь-якого іншого Учасника Договору після здачі ним на зберігання своєї грамоти про ратифікацію поправки.

(3) Через п'ять років після набуття чинності цим Договором у Женеві (Швейцарія) скликається конференція Учасників Договору для розгляду того, як діє цей Договір, щоб мати впевненість у тому, що цілі, викладені в преамбулі, та положення Договору здійснюються. Через кожні наступні п'ять років більшість Учасників Договору може, шляхом внесення пропозиції з цією метою урядам-депозитаріям, домогтися скликання подальших конференцій з метою розгляду того, як діє Договір.

Стаття IX

(1) Цей Договір є відкритим для підписання всіма державами. Будь-яка держава, яка не підпише Договір до набуття ним чинності, згідно з пунктом (3) даної статті, може приєднатися до нього в будь-який час.

(2) Цей Договір підлягає ратифікації державами, які підписали його. Ратифікаційні грамоти та документи про приєднання здаються на зберігання урядам Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучених Штатів Америки, котрі цим призначаються урядами-депозитаріями.

(3) Цей Договір набуває чинності після його ратифікації державами, уряди яких призначені депозитаріями Договору, і 40 іншими державами, що підписали цей Договір, та здачі ними на зберігання ратифікаційних грамот. Для цілей цього Договору державою, що володіє ядерною зброєю, є держава, яка виготовила і підірвала ядерну зброю чи інший ядерний вибуховий пристрій до 1 січня 1967 р.

(4) Для держав, ратифікаційні грамоти чи документи про приєднання яких будуть здані на зберігання після набуття чинності цим Договором, він набуває чинності в день здачі на зберігання їхніх ратифікаційних грамот чи документів про приєднання.

(5) Уряди-депозитарії безвідкладно повідомляють всі держави, що підписали та приєдналися до цього Договору, про дату кожного підписання, дату здачі на зберігання кожної ратифікаційної грамоти чи документа про приєднання, дату набуття чинності цим Договором, дату отримання будь-яких вимог про скликання конференції, а також про інші повідомлення.

(6) Цей Договір повинен бути зареєстрований урядами-депозитаріями відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Стаття X

(1) Кожний Учасник цього Договору в порядку здійснення свого державного суверенітету має право вийти з Договору, якщо він вирішить, що пов'язані зі змістом цього Договору виняткові обставини поставили під загрозу найвищі інтереси його країни. Про такий вихід він повідомляє за три місяці всіх Учасників Договору і Раду Безпеки Організації Об'єднаних Націй. В такому повідомленні має міститися заява про виняткові обставини, які він розглядає як такі, що поставили під загрозу його найвищі інтереси.

(2) Через двадцять п'ять років після набуття Договором чинності скликається конференція для того, щоб вирішити, чи повинен Договір продовжувати залишатися чинним безстроково чи його дія має бути продовжена на додатковий певний період або періоди часу. Це рішення приймається більшістю Учасників Договору.

Стаття XI

Цей Договір, російський, англійський, французький, іспанський і китайський тексти якого є рівно автентичними, здається на зберігання до архівів урядів-депозитаріїв. Належним чином завірені копії цього Договору перепроводжуються урядами-депозитаріями урядам держав, що підписали Договір та приєдналися до нього.

На посвідчення чого ті, що нижче підписалися, належним чином на те уповноважені, підписали цей Договір.

Вчинено у трьох примірниках, у містах Москві, Вашингтоні і Лондоні липня місяця 1 дня тисяча дев'ятсот шістдесят восьмого року.

ДОГОВІР ПРО ВСЕОСЯЖНУ ЗАБОРОНУ ЯДЕРНИХ ВИПРОБУВАНЬ*

*Прийнятий 50-ою сесією Генеральної Асамблеї ООН 10 вересня 1996 року
і відкритий для підписання 24 вересня 1996 року*

Прембула

Государства-участники настоящего Договора (ниже именуемые «государства-участники»),

приветствуя международные соглашения и другие позитивные меры последних лет в области ядерного разоружения, включая сокращения арсеналов ядерного оружия, а также в области предотвращения ядерного распространения во всех его аспектах, подчеркивая важность полного и скорейшего осуществления таких соглашений и мер, будучи убежденными, что нынешняя международная ситуация предоставляет возможность для принятия дальнейших эффективных мер по ядерному разоружению и против распространения ядерного оружия во всех его аспектах, и заявляя о своем намерении предпринять такие меры,

подчеркивая поэтому необходимость продолжения систематических и последовательных усилий по сокращению ядерного оружия на глобальном уровне с конечной целью ликвидации этого оружия, а также всеобщего и полного разоружения под строгим и эффективным международным контролем,

признавая, что прекращение всех испытательных взрывов ядерного оружия и всех других

*Договор о всеобъемлющем запрещении ядерных испытаний. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_372 (дата звернення : 02. 02. 2020)

ядерных взрывов посредством ограничения разработки и качественного совершенствования ядерного оружия и прекращения разработки усовершенствованных новых типов ядерного оружия представляет собой эффективную меру ядерного разоружения и нераспространения во всех его аспектах,

признавая также, что прекращение всех таких ядерных взрывов тем самым станет существенным шагом в реализации систематического процесса с целью достижения ядерного разоружения,

будучи убежденными, что наиболее эффективным способом достижения прекращения ядерных испытаний является заключение универсального и поддающегося международному и эффективному контролю договора о всеобъемлющем запрещении ядерных испытаний, что издавна является одной из наиболее приоритетных целей международного сообщества в области разоружения и нераспространения,

отмечая выраженные участниками Договора о запрещении испытаний ядерного оружия в атмосфере, в космическом пространстве и под водой 1963 г. стремления достичь навсегда прекращения всех испытательных взрывов ядерного оружия,

отмечая также выраженные мнения о том, что настоящий Договор мог бы способствовать защите окружающей среды,

подтверждая цель обеспечения присоединения всех государств к настоящему Договору и его задачу эффективно способствовать предотвращению распространения ядерного оружия во всех его аспектах, процессу ядерного разоружения, а тем самым и укреплению международного мира и безопасности,

согласились о нижеследующем:

Статья I

Основные обязательства

1. Каждое государство-участник обязуется не производить любой испытательный взрыв ядерного оружия и любой другой ядерный взрыв, а также запретить и предотвращать любой такой ядерный взрыв в любом месте, находящемся под его юрисдикцией или контролем.

2. Каждое государство-участник обязуется далее воздерживаться от побуждения, поощрения или какого-либо участия в проведении любого испытательного взрыва ядерного оружия и любого другого ядерного взрыва.

Статья II

Организация

А. Общие положения

1. Государства-участники настоящим учреждают Организацию по Договору о всеобъемлющем запрещении ядерных испытаний (ниже именуемую «Организация») для достижения объекта и цели настоящего Договора, обеспечения осуществления его положений, включая положения по международному контролю за его соблюдением, а также для обеспечения форума для консультаций и сотрудничества между государствами-участниками.

2. Членами Организации являются все государства-участники. Государство-участник не лишается своего членства в Организации.

3. Местопребыванием Организации является Вена, Австрийская Республика.

4. В качестве органов Организации настоящим учреждаются: Конференция государств-участников, Исполнительный совет и Технический секретариат, который включает Международный центр данных.

5. Каждое государство-участник сотрудничает с Организацией в выполнении ею своих функций в соответствии с настоящим Договором. Государства-участники проводят консультации непосредственно между собой или через Организацию либо посредством других

соответствующих международных процедур, включая процедуры в рамках Организации Объединенных Наций и в соответствии с ее Уставом, по любому вопросу, который может быть поднят в связи с объектом и целью или осуществлением положений настоящего Договора.

6. Организация проводит свою деятельность по контролю, предусмотренную по настоящему Договору, как можно менее проникающим образом, совместимым со своевременным и эффективным достижением целей такой деятельности. Она запрашивает только ту информацию и те данные, которые необходимы для выполнения ее обязанностей по настоящему Договору. Она принимает все меры предосторожности для защиты конфиденциальности информации о гражданской и военной деятельности и объектах, которая становится ей известной при осуществлении настоящего Договора, и, в частности, соблюдает положения о конфиденциальности, изложенные в настоящем Договоре.

7. Каждое государство-участник рассматривает в качестве конфиденциальных информацию и данные, которые оно получает на доверительной основе от Организации в связи с осуществлением настоящего Договора, и устанавливает особый режим обращения с такой информацией и такими данными. Оно рассматривает такую информацию и такие данные исключительно в связи со своими правами и обязанностями по настоящему Договору.

8. Организация как самостоятельное учреждение стремится в соответствующих случаях использовать существующие специальные знания, а также средства и достичь максимальной эффективности с точки зрения затрат путем договоренностей на основе сотрудничества с другими международными организациями, такими как Международное агентство по атомной энергии.

Такие договоренности, за исключением тех из них, которые имеют незначительный и обычный коммерческий и контрактный характер, излагаются в соглашениях, подлежащих представлению на одобрение Конференции государств-участников.

9. Расходы на деятельность Организации покрываются государствами-участниками ежегодно в соответствии со шкалой взносов Организации Объединенных Наций, скорректированной с учетом различий в членском составе Организации Объединенных Наций и Организации.

10. Финансовые взносы государств-участников в Подготовительную комиссию соответствующим образом вычитаются из их взносов в регулярный бюджет.

11. Член Организации, за которым числится задолженность по уплате Организации его начисленного взноса, не имеет права голоса в Организации, если сумма его задолженности составляет или превышает сумму взносов, причитающихся с него за два полных предыдущих года. Конференция государств-участников может, тем не менее, разрешить такому члену участвовать в голосовании, если она удостоверится, что неплатеж произошел по не зависящим от такого члена обстоятельствам.

*В. Конференция государств-участников
Состав, процедуры и принятие решений*

12. Конференция государств-участников (ниже именуемая «Конференция») состоит из всех государств-участников. Каждое государство-участник имеет на Конференции одного представителя, которого могут сопровождать заместители и советники.

13. Первоначальная сессия Конференции созывается депозитарием не позднее чем через 30 дней после вступления в силу настоящего Договора.

14. Конференция собирается на очередные сессии, которые проводятся ежегодно, если только она не примет иное решение.

15. Специальная сессия Конференции созывается:

- a) по решению Конференции;
- b) по запросу Исполнительного совета; или
- c) по запросу любого государства-участника, который поддерживает большинство

государств-участников.

Специальная сессия созывается не позднее чем через 30 дней после решения Конференции, запроса Исполнительного совета или получения необходимой поддержки, если только в решении или запросе не указано иное.

16. Конференция может также созываться в форме Конференции по рассмотрению поправок в соответствии со статьей VII.

17. Конференция может также созываться в форме Конференции по рассмотрению действия Договора в соответствии со статьей VIII.

18. Сессии проводятся по местопребыванию Организации, если Конференция не примет иное решение.

19. Конференция принимает свои правила процедуры. В начале каждой сессии она избирает своего Председателя и других необходимых должностных лиц. Они пребывают в должности до избрания нового Председателя и других должностных лиц на следующей сессии.

20. Большинство государств-участников образует кворум.

21. Каждое государство-участник имеет один голос.

22. Конференция принимает решения по процедурным вопросам большинством членов, присутствующих и участвующих в голосовании. Решения по вопросам существа по мере возможности принимаются консенсусом. Если при вынесении проблемы на решение консенсуса достичь не удастся, Председатель Конференции на 24 часа откладывает всякое голосование и в этот период отсрочки прилагает все усилия для содействия достижению консенсуса и до окончания этого периода представляет Конференции доклад. Если по истечении 24 часов достижение консенсуса оказывается невозможным, Конференция принимает решение большинством в две трети присутствующих и участвующих в голосовании членов, если только в настоящем Договоре не указано иное. Когда возникает спор относительно того, является ли тот или иной вопрос вопросом существа, этот вопрос считается вопросом существа, если только не будет принято иное решение большинством, требуемым для принятия решений по вопросам существа.

23. При осуществлении своей функции по пункту 26 к) Конференция принимает решение добавить любое государство в список государств, содержащийся в Приложении 1 к настоящему Договору, в соответствии с процедурой принятия решений по вопросам существа, изложенной в пункте 22. Независимо от пункта 22 Конференция принимает решения относительно любого другого изменения в Приложении 1 к настоящему Договору консенсусом.

Полномочия и функции

24. Конференция является главным органом Организации, Она рассматривает любые вопросы, темы или проблемы в рамках сферы действия настоящего Договора, включая те из них, которые касаются полномочий и функций Исполнительного совета и Технического секретариата, в соответствии с настоящим Договором. Она может давать рекомендации и принимать решения по любым вопросам, темам или проблемам в рамках сферы действия настоящего Договора, которые поднимаются каким-либо государством-участником или доводятся до ее сведения Исполнительным советом.

25. Конференция надзирает за осуществлением и рассматривает соблюдение настоящего Договора и принимает меры для содействия реализации его объекта и цели. Она также осуществляет надзор за деятельностью Исполнительного совета и Технического секретариата и может устанавливать для любого из них руководящие принципы в отношении осуществления ими своих функций.

26. Конференция:

а) рассматривает и принимает доклад Организации об осуществлении настоящего Договора и ежегодную программу и годовой бюджет Организации, представляемые

Исполнительным советом, а также рассматривает другие доклады;

b) принимает решения относительно шкалы финансовых взносов, выплачиваемых государствами-участниками в соответствии с пунктом 9;

c) избирает членов Исполнительного совета;

d) назначает Генерального директора Технического секретариата (ниже именуемого «Генеральный директор»);

e) рассматривает и утверждает правила процедуры Исполнительного совета, представляемые последним;

f) осуществляет рассмотрение и обзор научно-технических достижений, которые могли бы сказаться на действии настоящего Договора. В этой связи Конференция может поручить Генеральному директору учредить Научно-консультативный совет, с тем чтобы дать ему или ей возможность при выполнении им или ею своих функций предоставлять Конференции, Исполнительному совету или государствам-участникам специализированные консультации в области науки и техники, которые имеют отношение к настоящему Договору. В этом случае в состав Научно-консультативного совета входят независимые эксперты, выступающие в своем личном качестве и назначаемые в соответствии с кругом ведения, принятым Конференцией, исходя из их компетентности и опыта в конкретных научных областях, имеющих отношение к осуществлению настоящего Договора;

g) принимает необходимые меры по обеспечению соблюдения настоящего Договора и по исправлению и корректировке любой ситуации, которая нарушает положения настоящего Договора, в соответствии со статьей V;

h) рассматривает и одобряет на своей первоначальной сессии любые проекты соглашений, договоренностей, положений, процедур, оперативных руководств, руководящих принципов и любые другие документы, разработанные и рекомендованные Подготовительной комиссией;

i) рассматривает и одобряет соглашения или договоренности, разработанные Техническим секретариатом путем переговоров с государствами-участниками, другими государствами и международными организациями, подлежащие заключению Исполнительным советом от имени Организации в соответствии с пунктом 38 h);

j) учреждает вспомогательные органы, которые она считает необходимыми для выполнения своих функций в соответствии с настоящим Договором; и

k) обновляет в соответствующих случаях Приложение 1 к настоящему Договору в соответствии с пунктом 23.

С. Исполнительный совет

Состав, процедуры и принятие решений

27. Исполнительный совет состоит из 51 члена. Каждое государство-участник имеет право в соответствии с положениями настоящей статьи входить в состав Исполнительного совета.

28. Учитывая необходимость в справедливом географическом распределении, в состав Исполнительного совета входят:

a) десять государств-участников от Африки;

b) семь государств-участников от Восточной Европы;

c) девять государств-участников от Латинской Америки и Карибского бассейна;

d) семь государств-участников от Ближнего Востока и Южной Азии;

e) десять государств-участников от Северной Америки и Западной Европы; и

f) восемь государств-участников от Юго-Восточной Азии, Тихоокеанского региона и Дальнего Востока.

Все государства, относящиеся к каждому из вышеуказанных географических регионов, перечислены в Приложении 1 к настоящему Договору. Приложение 1 к настоящему Договору в

соответствующих случаях обновляется Конференцией в соответствии с пунктами 23 и 26 к). Оно не подлежит поправкам или изменениям согласно процедурам, содержащимся в статье VII.

29. Члены Исполнительного совета избираются Конференцией. В этой связи каждый географический регион выдвигает государства-участники из данного региона для избрания в качестве членов Исполнительного совета следующим образом:

а) по меньшей мере одна треть мест, закрепленных за каждым географическим регионом, заполняется с учетом политических интересов и интересов безопасности государствами-участниками данного региона, выдвигаемыми исходя из ядерного потенциала, имеющего отношение к Договору, как этот потенциал определен на основе международных данных, а также всех или каких-либо из следующих ориентировочных критериев в порядке значимости, определяемом каждым регионом:

i) количество объектов по мониторингу в составе Международной системы мониторинга;

ii) специальные знания и опыт в области технологии мониторинга; и

iii) взнос в годовой бюджет Организации;

б) одно из мест, закрепленных за каждым географическим регионом, заполняется на основе ротации государством-участником, являющимся первым в английском алфавитном порядке среди государств-участников данного региона, которые не состояли членами Исполнительного совета в течение наиболее продолжительного периода времени с тех пор, как они стали государствами-участниками, или со времени их последнего срока полномочий, в зависимости от того, что короче.

Выдвинутое на такой основе государство-участник может решить отказаться от своего места. В этом случае такое государство-участник представляет Генеральному директору письмо об отказе, и место заполняется следующим по очереди государством-участником в соответствии с настоящим подпунктом; и

с) остальные места, закрепленные за каждым географическим регионом, заполняются государствами-участниками, выдвигаемыми из числа всех государств-участников данного региона путем ротации или выборов.

30. Каждый член Исполнительного совета имеет в Исполнительном совете одного представителя, которого могут сопровождать заместители и советники.

31. Каждый член Исполнительного совета пребывает в должности с конца сессии Конференции, на которой этот член избран, до конца второй очередной ежегодной сессии Конференции после этого, за тем исключением, что при первых выборах в Исполнительный совет избираются 26 членов, которые пребывают в должности до конца третьей очередной ежегодной сессии Конференции, причем надлежащее внимание уделяется установленным количественным пропорциям, указанным в пункте 28.

32. Исполнительный совет разрабатывает свои правила процедуры и представляет их Конференции на утверждение.

33. Исполнительный совет избирает своего Председателя из числа своих членов.

34. Исполнительный совет собирается на очередные сессии. В период между очередными сессиями он собирается так часто, как это может потребоваться для выполнения им своих полномочий и функции.

35. Каждый член Исполнительного совета имеет один голос.

36. Исполнительный совет принимает решения по процедурным вопросам большинством всех его членов. Исполнительный совет принимает решения по вопросам существа большинством в две трети всех его членов, если только в настоящем Договоре не указано иное.

Когда возникает спор относительно того, является ли тот или иной вопрос вопросом существа, этот вопрос считается вопросом существа, если только большинством, требуемым для

принятия решений по вопросам существа, не будет принято иное решение.

Полномочия и функции

37. Исполнительный совет является исполнительным органом Организации. Он подотчетен Конференции. Он осуществляет полномочия и функции, возложенные на него в соответствии с настоящим Договором. При этом он действует в соответствии с рекомендациями, решениями и руководящими принципами Конференции и обеспечивает их неуклонное и надлежащее осуществление.

38. Исполнительный совет:

- a) содействует эффективному осуществлению и соблюдению настоящего Договора;
- b) надзирает за деятельностью Технического секретариата;
- c) представляет Конференции по мере необходимости рекомендации в отношении рассмотрения дальнейших предложений по содействию реализации объекта и цели настоящего Договора;
- d) сотрудничает с Национальным органом каждого государства-участника;
- e) рассматривает и представляет Конференции проект ежегодной программы и годового бюджета Организации, проект доклада Организации об осуществлении настоящего Договора, доклад об осуществлении своей собственной деятельности и такие другие доклады, какие он сочтет необходимыми или какие может запросить Конференция;
- f) организует сессии Конференции, включая подготовку проекта повестки дня;
- g) изучает предложения о внесении в Протокол или в Приложения к нему изменений по вопросам административного или технического характера согласно статье VII и представляет государствам-участникам рекомендации относительно их принятия;
- h) заключает с предварительного одобрения Конференции от имени Организации соглашения или договоренности с государствами-участниками, другими государствами и международными организациями и надзирает за их осуществлением, за исключением соглашений или договоренностей, упомянутых в подпункте I);
- i) одобряет соглашения или договоренности с государствами-участниками и другими государствами, касающиеся осуществления деятельности по контролю, и надзирает за их осуществлением; и
- j) одобряет любые новые оперативные руководства и любые изменения к существующим оперативным руководствам, которые могут предлагаться Техническим секретариатом.

39. Исполнительный совет может запрашивать проведение специальной сессии Конференции.

40. Исполнительный совет:

- a) содействует сотрудничеству между государствами-участниками и между государствами-участниками и Техническим секретариатом в связи с осуществлением настоящего Договора посредством обменов информацией;
- b) содействует проведению консультаций и разъяснений между государствами-участниками в соответствии со статьей IV; и
- c) получает и рассматривает запросы и доклады относительно инспекций на месте и принимает меры по таким запросам и докладам в соответствии со статьей IV.

41. Исполнительный совет рассматривает любую выраженную государством-участником озабоченность относительно возможного несоблюдения настоящего Договора и злоупотребления правами, установленными настоящим Договором. При этом Исполнительный совет консультируется с причастными государствами-участниками и в соответствующих случаях предлагает государству-участнику в конкретно установленный срок принять меры по исправлению ситуации. В той мере, в какой Исполнительный совет считает необходимыми

дальнейшие действия, он принимает, среди прочего, одну или более из следующих мер:

- a) уведомляет все государства-участники о проблеме или вопросе;
- b) доводит проблему или вопрос до сведения Конференции;
- c) представляет Конференции рекомендации или в соответствующих случаях предпринимает действия в отношении мер по исправлению ситуации и обеспечению соблюдения в соответствии со статьей V.

D. Технический Секретариат

42. Технический секретариат содействует государствам-участникам в осуществлении настоящего Договора.

Технический секретариат содействует Конференции и Исполнительному совету в выполнении ими своих функций.

Технический секретариат осуществляет функции контроля и другие функции, возложенные на него настоящим Договором, а также те функции, которые делегируются ему Конференцией или Исполнительным советом в соответствии с настоящим Договором. В состав Технического секретариата в качестве его неотъемлемой части входит Международный центр данных.

43. В соответствии со статьей IV и Протоколом функции Технического секретариата в отношении контроля за соблюдением настоящего Договора включают, среди прочего:

- a) ответственность за надзор над эксплуатацией Международной системы мониторинга и за ее координацию;
- b) эксплуатацию Международного центра данных;
- c) осуществление на текущей основе получения, обработки, анализа данных Международной системы мониторинга и отчетность по ним;
- d) оказание технического содействия и поддержки в установке и эксплуатации станций по мониторингу;
- e) оказание помощи Исполнительному совету в содействии консультациям и разъяснениям между государствами-участниками;
- f) получение запросов относительно инспекций на месте и их обработку, содействие рассмотрению таких запросов Исполнительным советом, осуществление приготовлений к проведению инспекций на месте и оказание технической поддержки в ходе их проведения и представление докладов Исполнительному совету;
- g) разработку путем переговоров с государствами-участниками, другими государствами и международными организациями соглашений или договоренностей и заключение с предварительного одобрения Исполнительного совета с государствами-участниками или другими государствами любых таких соглашений или договоренностей, касающихся деятельности по контролю; и
- h) содействие государствам-участникам через их национальные органы по другим проблемам контроля по настоящему Договору.

44. Технический секретариат разрабатывает и обновляет с одобрения Исполнительного совета оперативные руководства, регулирующие функционирование различных компонентов режима контроля, в соответствии со статьей IV и Протоколом. Эти руководства не являются неотъемлемой частью настоящего Договора или Протокола и могут изменяться Техническим секретариатом с одобрения Исполнительного совета. Технический секретариат незамедлительно информирует государства-участники о любых изменениях в оперативных руководствах.

45. Функции Технического секретариата в отношении административных вопросов включают:

- a) подготовку и представление Исполнительному совету проекта программы и бюджета Организации;

b) подготовку и представление Исполнительному совету проекта доклада Организации об осуществлении настоящего Договора и других докладов, которые может запросить Конференция или Исполнительный совет;

c) оказание административной и технической поддержки Конференции, Исполнительному совету и другим вспомогательным органам;

d) направление и получение от имени Организации сообщений, касающихся осуществления настоящего Договора; и

e) осуществление административных обязанностей, касающихся любых соглашений между Организацией и другими международными организациями.

46. Все запросы и уведомления государств-участников в Организацию передаются Генеральному директору через их национальные органы. Запросы и уведомления составляются на одном из официальных языков настоящего Договора. В ответах Генеральный директор использует тот язык, на котором был составлен переданный запрос или переданное уведомление.

47. Что касается обязанностей Технического секретариата по подготовке и представлению Исполнительному совету проекта программы и бюджета Организации, то Технический секретариат определяет все расходы по каждому объекту, создаваемому в составе Международной системы мониторинга, и ведет четкий учет таких расходов. Подход, аналогичный подходу в проекте программы и бюджета, применяется в отношении всех других видов деятельности Организации.

48. Технический секретариат незамедлительно информирует Исполнительный совет о любых возникающих в связи с выполнением им своих функций проблемах, которые стали ему известны при осуществлении им своей деятельности и которые он не смог разрешить путем консультаций с соответствующим государством-участником.

49. Технический секретариат состоит из Генерального директора, который является его руководителем и главным административным должностным лицом, и такого научного, технического и иного персонала, который может потребоваться. Генеральный директор назначается Конференцией по рекомендации Исполнительного совета сроком на четыре года, который может продлеваться не более, чем еще на один срок. Первый Генеральный директор назначается Конференцией на ее первоначальной сессии по рекомендации Подготовительной комиссии.

50. Генеральный директор подотчетен Конференции и Исполнительному совету в отношении назначения персонала и организации и функционирования Технического секретариата. При приеме сотрудников на службу и определении условий службы следует руководствоваться, главным образом, необходимостью обеспечить высокий уровень профессиональной квалификации, опыта, работоспособности, компетентности и добросовестности. Генеральный директор, инспекторы, а также сотрудники категории специалистов и канцелярского персонала назначаются только из числа граждан государств-участников. Должное внимание следует уделять важности подбора персонала на возможно более широкой географической основе. Набор сотрудников осуществляется исходя из принципа обеспечения минимальной численности персонала, необходимого для надлежащего выполнения обязанностей Технического секретариата.

51. Генеральный директор в соответствующих случаях после консультации с Исполнительным советом может учреждать временные рабочие группы научных экспертов для представления рекомендаций по конкретным проблемам.

52. При исполнении своих обязанностей Генеральный директор, инспекторы, помощники инспекторов и сотрудники не должны запрашивать или получать указаний от какого бы то ни было правительства или из какого-либо иного источника, постороннего для Организации. Они должны воздерживаться от любых действий, которые могли бы неблагоприятно отразиться на их

положении как международных должностных лиц, ответственных только перед Организацией. Генеральный директор берет на себя ответственность за деятельность инспекционной группы.

53. Каждое государство-участник уважает строго международный характер обязанностей Генерального директора, инспекторов, помощников инспекторов и сотрудников и не пытается оказывать на них влияние при исполнении ими своих обязанностей.

Е. Привилегии и иммунитеты

54. На территории государства-участника и в любом другом месте, находящемся под его юрисдикцией или контролем, Организация пользуется такой правоспособностью и такими привилегиями, и иммунитетами, какие необходимы для осуществления ею своих функций.

55. Делегаты государств-участников, а также их заместители и советники, представители членов, избранных в Исполнительный совет, а также их заместители и советники, Генеральный директор, инспекторы, помощники инспекторов и сотрудники Организации пользуются такими привилегиями и иммунитетами, какие необходимы для независимого осуществления ими своих функций в связи с Организацией.

56. Правоспособность, привилегии и иммунитеты, указанные в настоящей статье, определяются в соглашениях между Организацией и государствами-участниками, а также в соглашении между Организацией и государством местопребывания Организации. Такие соглашения рассматриваются и одобряются в соответствии с пунктом 26 h) и I).

57. Независимо от пунктов 54 и 55 в ходе осуществления деятельности по проверке Генеральный директор, инспекторы, помощники инспекторов и сотрудники Технического секретариата пользуются такими привилегиями и иммунитетами, которые изложены в Протоколе.

Статья III

Национальные меры по осуществлению

1. Каждое государство-участник в соответствии со своими конституционными процедурами принимает любые необходимые меры по выполнению своих обязательств по настоящему Договору. В частности, оно принимает любые необходимые меры, чтобы:

а) запретить физическим и юридическим лицам где бы то ни было на его территории или в любом другом месте, находящемся под его юрисдикцией, как это признано международным правом, заниматься любой деятельностью, запрещенной государству-участнику по настоящему Договору;

б) запретить физическим и юридическим лицам заниматься любой такой деятельностью где бы то ни было под его контролем; и

с) запретить в соответствии с международным правом физическим лицам, обладающим его гражданством, заниматься любой такой деятельностью где бы то ни было.

2. Каждое государство-участник сотрудничает с другими государствами-участниками и предоставляет в соответствующей форме правовую помощь, с тем чтобы содействовать осуществлению обязательств по пункту 1.

3. Каждое государство-участник информирует Организацию о мерах, принятых согласно настоящей статье.

4. Для выполнения своих обязательств по Договору каждое государство-участник назначает или учреждает Национальный орган и информирует об этом Организацию по вступлении Договора в силу для этого государства-участника.

Национальный орган выступает в качестве национального координационного центра для связи с Организацией и с другими государствами-участниками.

Статья IV

Контроль

А. Общие положения

1. В целях осуществления контроля за соблюдением настоящего Договора учреждается режим контроля, состоящий из следующих элементов:

- a) Международная система мониторинга;
- b) консультации и разъяснения;
- c) инспекции на месте; и
- d) меры укрепления доверия.

При вступлении в силу настоящего Договора режим контроля должен быть в состоянии отвечать требованиям в отношении контроля, установленным в настоящем Договоре.

2. Деятельность по контролю основывается на объективной информации, ограничивается предметом настоящего Договора и осуществляется на основе полного уважения суверенитета государств-участников и как можно менее проникающим образом, совместимым с эффективным и своевременным достижением ее целей. Каждое государство-участник воздерживается от любого злоупотребления правом на контроль.

3. Каждое государство-участник обязуется в соответствии с настоящим Договором сотрудничать через свой Национальный орган, учреждаемый согласно пункту 4 статьи III, с Организацией и с другими государствами-участниками для содействия контролю за соблюдением настоящего Договора путем, среди прочего:

- a) создания необходимых объектов для участия в этих мерах контроля и установления необходимой связи;
- b) предоставления данных, получаемых от национальных станций, которые входят в состав Международной системы мониторинга;
- c) участия в соответствующих случаях в процессе консультаций и разъяснений;
- d) дачи разрешения на проведение инспекций на месте; и
- e) участия в соответствующих случаях в мерах укрепления доверия.

4. Все государства-участники независимо от их технических и финансовых возможностей пользуются равным правом на контроль и берут на себя равное обязательство соглашаться на контроль.

5. Для целей настоящего Договора никакому государству-участнику не воспрещается использовать информацию, получаемую национальными техническими средствами контроля таким образом, чтобы это соответствовало общепризнанным принципам международного права, включая принцип уважения суверенитета государств.

6. Без ущерба для права государств-участников защищать чувствительные установки, виды деятельности или местоположения, не имеющие отношения к настоящему Договору, государства-участники не создают помех элементам режима контроля, установленного в настоящем Договоре, или национальным техническим средствам контроля, выполняющим свои функции в соответствии с пунктом 5.

7. Каждое государство-участник имеет право принимать меры по защите чувствительных установок и по предотвращению разглашения конфиденциальной информации и данных, не имеющих отношения к настоящему Договору.

8. Кроме того, принимаются все необходимые меры для защиты конфиденциальности любой информации, имеющей отношение к гражданской и военной деятельности и объектам, которая была получена в ходе деятельности по контролю.

9. С соблюдением пункта 8 информация, полученная Организацией посредством режима контроля, установленного настоящим Договором, предоставляется всем государствам-участникам согласно соответствующим положениям настоящего Договора и Протокола.

10. Положения настоящего Договора не истолковываются как ограничивающие международный обмен данными в научных целях.

11. Каждое государство-участник обязуется сотрудничать с Организацией и с другими

государствами-участниками в совершенствовании режима контроля и в изучении потенциальных возможностей дополнительных технологий мониторинга с точки зрения контроля, таких как электромагнитоимпульсный мониторинг или спутниковый мониторинг, с целью разработки, когда это уместно, конкретных мер по повышению действенности и эффективности с точки зрения затрат контроля за соблюдением настоящего Договора. Такие меры по их согласованию включаются в существующие положения настоящего Договора, Протокола или в качестве дополнительных разделов Протокола в соответствии со статьей VII или в соответствующих случаях отражаются в оперативных руководствах в соответствии с пунктом 44 статьи II.

12. Государства-участники обязуются развивать сотрудничество между собой, с тем чтобы содействовать как можно более полному обмену в отношении технологий, используемых при контроле за соблюдением настоящего Договора, и участвовать в таком обмене с целью обеспечить всем государствам-участникам возможность укреплять осуществление ими на национальном уровне мер контроля и пользоваться выгодами от применения таких технологий в мирных целях.

13. Положения настоящего Договора осуществляются таким образом, чтобы избежать создания помех экономическому и техническому прогрессу государств-участников для дальнейшего развития применения атомной энергии в мирных целях.

Обязанности Технического секретариата в области контроля

14. При выполнении своих обязанностей в области контроля, указанных в настоящем Договоре и Протоколе, Технический секретариат в сотрудничестве с государствами-участниками для цели настоящего Договора:

а) предпринимает меры для получения и распространения данных и отчетных продуктов, имеющих отношение к контролю за соблюдением настоящего Договора в соответствии с его положениями, и для поддержания инфраструктуры глобальной связи, соответствующей этой задаче;

б) на текущей основе через свой Международный центр данных, который в принципе является координационным центром для хранения данных и обработки данных в рамках Технического секретариата:

i) получает и инициирует запросы относительно данных от Международной системы мониторинга;

ii) получает в соответствующих случаях данные, поступающие в результате процесса консультаций и разъяснений, проведения инспекций на месте и осуществления мер укрепления доверия; и

iii) получает другие соответствующие данные от государств-участников и международных организаций в соответствии с настоящим Договором и Протоколом;

с) надзирает за функционированием Международной системы мониторинга и составляющих ее элементов, а также Международного центра данных, координирует и обеспечивает их функционирование согласно соответствующим оперативным руководствам;

д) на текущей основе осуществляет обработку, анализ и отчетность в отношении данных Международной системы мониторинга в соответствии с согласованными процедурами, с тем чтобы обеспечить эффективный международный контроль за соблюдением настоящего Договора и способствовать скорейшему снятию озабоченностей относительно соблюдения;

е) предоставляет в распоряжение всех государств-участников все данные – как первичные, так и обработанные – и любые отчетные продукты, причем каждое государство-участник несет ответственность за использование данных Международной системы мониторинга в соответствии с пунктом 7 статьи II и с пунктами 8 и 13 настоящей статьи;

ф) предоставляет всем государствам-участникам равный, открытый, удобный и своевременный доступ ко всем хранимым данным;

- g) хранит все данные – как первичные, так и обработанные – и отчетные продукты;
- h) координирует запросы относительно дополнительных данных от Международной системы мониторинга и содействует таким запросам;
- i) координирует запросы одного государства-участника к другому государству-участнику относительно дополнительных данных;
- j) оказывает техническое содействие и поддержку в развертывании и эксплуатации объектов по мониторингу и соответствующих средств связи, где такое содействие и такая поддержка требуются соответствующему государству;
- к) предоставляет в распоряжение любого государства-участника по его запросу методы, используемые Техническим секретариатом и его Международным центром данных для компиляции, хранения, обработки, анализа и отчетности в отношении данных, получаемых от режима контроля; и
- l) осуществляет контроль, оценку и отчетность в отношении функционирования в целом Международной системы мониторинга и Международного центра данных.

15. Согласованные процедуры, подлежащие использованию Техническим секретариатом при выполнении обязанностей в области контроля, указанных в пункте 14 и детализированных в Протоколе, развиваются в соответствующих оперативных руководствах.

В. Международная система мониторинга

16. Международная система мониторинга включает объекты для сейсмологического мониторинга, радионуклидного мониторинга, включая сертифицированные лаборатории, гидроакустического мониторинга, инфразвукового мониторинга и соответствующие средства связи и поддерживается Международным центром данных Технического секретариата.

17. Международная система мониторинга ставится под начало Технического секретариата. Все объекты по мониторингу в рамках Международной системы мониторинга находятся в собственности государств, принимающих их или иным образом берущих за них ответственность в соответствии с Протоколом, и эксплуатируются ими.

18. Каждое государство-участник имеет право участвовать в международном обмене данными и иметь доступ ко всем данным, предоставляемым в распоряжение Международного центра данных. Каждое государство-участник сотрудничает с Международным центром данных через свой Национальный орган.

Финансирование Международной системы мониторинга

19. Применительно к объектам, включенным в Международную систему мониторинга и указанным в таблицах 1-А, 2-А, 3 и 4 Приложения 1 к Протоколу, и применительно к их функционированию в той мере, в какой такие объекты согласованы соответствующим государством и Организацией для предоставления данных в Международный центр данных в соответствии с техническими требованиями Протокола и соответствующих оперативных руководств, Организация, как это указано в соглашениях или договоренностях согласно пункту 4 части I Протокола, покрывает расходы на:

- а) создание любых новых объектов и модернизацию существующих объектов, если только эти расходы не покрываются самим государством, ответственным за такие объекты;
- б) эксплуатацию и поддержание объектов Международной системы мониторинга, включая в соответствующих случаях физическую защиту объекта и применение согласованных процедур аутентификации данных;
- с) передачу данных Международной системы мониторинга (первичных или обработанных) в Международный центр данных с помощью наиболее прямых и эффективных с точки зрения затрат из имеющихся средств, в том числе при необходимости через соответствующие узлы связи, со станций мониторинга, из лабораторий, с аналитических объектов или из национальных центров данных, либо таких данных (включая в соответствующих случаях

пробы) от станций мониторинга в лабораторные и аналитические объекты; и

d) анализ проб по поручению Организации.

20. Применительно к сейсмическим станциям вспомогательной сети, указанным в таблице 1-В Приложения 1 к Протоколу, Организация, как это указано в соглашениях или договоренностях согласно пункту 4 части I Протокола, покрывает расходы только по:

a) передаче данных в Международный центр данных;

b) аутентификации данных от таких станций;

c) модернизации станций до требуемого технического уровня, если только эти расходы не покрываются самим государством, ответственным за такие объекты;

d) созданию при необходимости новых станций для целей настоящего Договора там, где на данный момент не существует соответствующих объектов, если только эти расходы не покрываются самим государством, ответственным за такие объекты; и

e) любые другие расходы, связанные с предоставлением данных, требуемых Организацией, как это указано в соответствующих оперативных руководствах.

21. Организация также покрывает расходы по предоставлению каждому государству-участнику запрашиваемой им подборки из стандартного набора отчетных продуктов и услуг Международного центра данных, как это указано в разделе F части I Протокола. Расходы по подготовке и передаче любых дополнительных данных или продуктов покрываются запрашивающим государством-участником.

22. Соглашения или в соответствующих случаях договоренности, заключаемые с государствами-участниками или государствами, принимающими объекты Международной системы мониторинга или иным образом несущими за них ответственность, содержат положения относительно покрытия этих расходов. Такие положения могут включать условия, согласно которым государство-участник покрывает любые расходы, упомянутые в пунктах 19 a) и 20 c) и d), применительно к объектам, которые оно принимает или за которые оно ответственно, и получает компенсацию путем соответствующего сокращения его начисленного финансового взноса в Организацию. Такое сокращение не превышает 50 процентов от годового начисленного финансового взноса государства-участника, но может быть распределено на ряд следующих друг за другом лет. Государство-участник может делить такое сокращение с другим государством-участником на основе соглашения или договоренности между ними и с согласия Исполнительного совета. Соглашения или договоренности, упомянутые в настоящем пункте, одобряются в соответствии с пунктами 26 h) и 38 I) статьи II.

Изменения в Международной системе мониторинга

23. Любые меры, упомянутые в пункте 11, которые затрагивают Международную систему мониторинга посредством добавления или исключения технологии мониторинга, включаются по согласованию в настоящий Договор и Протокол согласно пунктам 1-6 статьи VII.

24. Следующие изменения в Международной системе мониторинга рассматриваются с согласия непосредственно затрагиваемых государств как вопросы административного или технического характера согласно пунктам 7 и 8 статьи VII:

a) изменения количества объектов, указанных в Протоколе для данной технологии мониторинга; и

b) изменения других деталей по конкретным объектам, которые отражены в таблицах Приложения 1 к Протоколу (включая, среди прочего, государство, ответственное за объект; место расположения; наименование объекта; тип объекта; и отнесение объекта к первичной и вспомогательной сейсмическим сетям).

Если Исполнительный совет рекомендует согласно пункту 8 d) статьи VII принять такие изменения, он, как правило, также рекомендует согласно пункту 8 g) статьи VII, чтобы такие изменения вступали в силу по уведомлении Генеральным директором об их одобрении.

25. При представлении Исполнительному совету и государствам-участникам информации и оценки в соответствии с пунктом 8 б) статьи VII Генеральный директор приводит в случае любого предложения согласно пункту 24:

- а) техническую оценку предложения;
- б) заявление относительно административного и финансового воздействия предложения; и
- в) доклад о консультациях с государствами, непосредственно затрагиваемыми предложением, включая указание их согласия.

Временные мероприятия

26. В случаях значительного или необратимого отказа объекта по мониторингу, указанного в таблицах Приложения 1 к Протоколу, или с целью компенсировать другие временные сокращения охвата мониторингом Генеральный директор в консультации или по договоренности с непосредственно затрагиваемыми государствами и с одобрения Исполнительного совета начинает осуществление временных мероприятий продолжительностью не более одного года, продлеваемых в случае необходимости с согласия Исполнительного совета и непосредственно затрагиваемых государств еще на один год. Такие мероприятия не приводят к превышению количества действующих объектов Международной системы мониторинга, указанного применительно к соответствующей сети; по мере возможности соответствуют техническим и эксплуатационным требованиям, указанным в оперативном руководстве по соответствующей сети; и проводятся в пределах бюджета Организации. Кроме того, Генеральный директор предпринимает шаги по исправлению ситуации и вносит предложения в отношении ее окончательного урегулирования. Генеральный директор уведомляет все государства-участники о любом решении, принятом согласно настоящему пункту.

Сотрудничающие национальные объекты

27. Государства-участники могут также самостоятельно устанавливать с Организацией процедуры на основе сотрудничества для того, чтобы предоставлять в распоряжение Международного центра данных дополнительные данные от национальных станций мониторинга, которые не входят официально в состав Международной системы мониторинга.

28. Такие процедуры на основе сотрудничества могут устанавливаться следующим образом:

- а) по запросу государства-участника и за счет этого государства Технический секретариат предпринимает шаги, необходимые для сертификации того, что данный объект по мониторингу отвечает техническим и эксплуатационным требованиям, указанным в соответствующих оперативных руководствах по объекту Международной системы мониторинга, и принимает меры по аутентификации его данных. С согласия Исполнительного совета Технический секретариат затем официально назначает такой объект в качестве сотрудничающего национального объекта. Технический секретариат в соответствующих случаях предпринимает шаги, необходимые для подтверждения его сертификации;
- б) Технический секретариат ведет текущий перечень сотрудничающих национальных объектов и распространяет его среди всех государств-участников; и
- в) Международный центр данных запрашивает данные от сотрудничающих национальных объектов в случае обращения государства-участника с соответствующим запросом для целей содействия консультациям и разъяснениям и рассмотрению запросов относительно инспекции на месте, причем расходы по передаче данных покрываются этим государством-участником.

Условия, на которых предоставляются дополнительные данные от таких объектов и на которых Международный центр данных может запрашивать дополнительные или ускоренные сообщения, или разъяснения, детализируются в Оперативном руководстве по соответствующей

сети мониторинга.

С. Консультации и разъяснения

29. Без ущерба для права любого государства-участника запрашивать инспекцию наместе государства-участники всякий раз, когда это возможно, должны сначала предпринимать все усилия к тому, чтобы прояснить и урегулировать между собой или с Организацией либо через Организацию любой вопрос, который может вызывать озабоченность относительно возможного несоблюдения основных обязательств по настоящему Договору.

30. Государство-участник, получающее непосредственно от другого государства-участника запрос согласно пункту 29, предоставляет разъяснение запрашивающему государству-участнику как можно скорее, но в любом случае не позднее чем через 48 часов после запроса. Запрашивающее и запрашиваемое государства-участники могут информировать о запросе и ответе Исполнительный совет и Генерального директора.

31. Государство-участник имеет право обратиться с запросом к Генеральному директору о содействии в прояснении любого вопроса, который может вызывать озабоченность относительно возможного несоблюдения основных обязательств по настоящему Договору. Генеральный директор предоставляет имеющуюся в распоряжении Технического секретариата соответствующую информацию, имеющую отношение к такой озабоченности. В случае обращения запрашивающего государства-участника с соответствующим запросом Генеральный директор информирует Исполнительный совет о запросе и о предоставленной в ответ информации.

32. Государство-участник имеет право обратиться с запросом к Исполнительному совету относительно получения от другого государства-участника разъяснения по любому вопросу, который может вызывать озабоченность относительно возможного несоблюдения основных обязательств по настоящему Договору. В таком случае применяется следующее:

а) Исполнительный совет через Генерального директора препровождает запрос относительно разъяснения запрашиваемому государству-участнику не позднее чем через 24 часа после его получения;

б) запрашиваемое государство-участник предоставляет разъяснение Исполнительному совету как можно скорее, но в любом случае не позднее чем через 48 часов после получения запроса;

с) Исполнительный совет принимает к сведению разъяснение и препровождает его запрашивающему государству-участнику не позднее чем через 24 часа после его получения;

д) если запрашивающее государство-участник считает разъяснение недостаточным, оно имеет право обратиться с запросом к Исполнительному совету относительно получения от запрашиваемого государства-участника дополнительных разъяснений.

Исполнительный совет безотлагательно информирует все другие государства-участники о любом запросе относительно разъяснения согласно настоящему пункту, а также о любом ответе, предоставленном запрашиваемым государством-участником.

33. Если запрашивающее государство-участник считает разъяснение, полученное по пункту 32 d), неудовлетворительным, оно имеет право запросить созыв заседания Исполнительного совета, в котором вправе принимать участие причастные государства-участники, не являющиеся членами Исполнительного совета. На таком заседании Исполнительный совет рассматривает данный вопрос и может рекомендовать любую меру в соответствии со статьей V.

Д. Инспекции на месте

Запрос относительно инспекции на месте

34. Каждое государство-участник имеет право запрашивать инспекцию на месте в соответствии с положениями настоящей статьи и части II Протокола на территории или в любом

другом месте, находящемся под юрисдикцией или контролем любого государства-участника, или в любом районе, находящемся вне юрисдикции или контроля любого государства.

35. Единственная цель инспекции на месте состоит в прояснении того, действительно ли в нарушении статьи I был произведен испытательный взрыв ядерного оружия или любой другой ядерный взрыв, и, насколько это возможно, в сборе любых фактов, которые могли бы помочь в идентификации любого возможного нарушителя.

36. Запрашивающее государство-участник обязано не выходить в запросе относительно инспекции на месте за рамки сферы действия настоящего Договора и предоставлять в запросе информацию в соответствии с пунктом 37.

Запрашивающее государство-участник воздерживается от необоснованных или недобросовестных запросов относительно инспекций.

37. Запрос относительно инспекции на месте основывается на информации, собранной Международной системой мониторинга, на любой соответствующей технической информации, полученной национальными техническими средствами контроля таким образом, чтобы это соответствовало общепризнанным принципам международного права, или на их сочетании. Запрос содержит информацию согласно пункту 41 части II Протокола.

38. Запрашивающее государство-участник представляет запрос относительно инспекции на месте Исполнительному совету и одновременно Генеральному директору, с тем чтобы последний начал его немедленную обработку.

Последующие мероприятия после представления запроса относительно инспекции на месте.

39. Исполнительный совет начинает свое рассмотрение сразу же по получении запроса относительно инспекции на месте.

40. Генеральный директор после получения запроса относительно инспекции на месте в двухчасовой срок подтверждает запрашивающему государству-участнику получение запроса и в шестичасовой срок направляет данный запрос государству-участнику, в отношении которого запрашивается инспекция.

Генеральный директор удостоверяется в том, что запрос отвечает требованиям, указанным в пункте 41 части II Протокола, и при необходимости помогает запрашивающему государству-участнику в оформлении запроса соответствующим образом, а также в 24-часовой срок направляет запрос Исполнительному совету и всем другим государствам-участникам.

41. Когда запрос относительно инспекции на месте отвечает требованиям, Технический секретариат безотлагательно начинает приготовления к инспекции на месте.

42. По получении запроса относительно инспекции на месте, в котором упоминается район инспекции, находящийся под юрисдикцией или контролем того или иного государства-участника, Генеральный директор немедленно запрашивает разъяснение у государства-участника, в отношении которого запрашивается инспекция, с тем чтобы прояснить и устранить озабоченность, изложенную в запросе.

43. Государство-участник, получающее запрос относительно разъяснения согласно пункту 42, предоставляет Генеральному директору пояснения и другую имеющуюся соответствующую информацию как можно скорее, но не позднее чем через 72 часа после получения запроса относительно разъяснения.

44. Прежде чем Исполнительный совет примет решение по запросу относительно инспекции на месте, Генеральный директор немедленно передает Исполнительному совету любую дополнительную информацию, поступившую от Международной системы мониторинга или предоставленную любым государством-участником, относительно явления, указанного в запросе, включая любое разъяснение, предоставленное согласно пунктам 42 и 43, а также любую другую информацию из Технического секретариата, которую считает уместной Генеральный

директор или которую запрашивает Исполнительный совет.

45. Если только запрашивающее государство-участник не сочтет, что озабоченность, изложенная в запросе относительно инспекции на месте, устранена, и не отзовет запрос, Исполнительный совет принимает решение по данному запросу в соответствии с пунктом 46.

Решения Исполнительного совета

46. Исполнительный совет принимает решение по запросу относительно инспекции на месте не позднее чем через 96 часов после получения запроса от запрашивающего государства-участника. Решение об одобрении инспекции на месте принимается по крайней мере 30 голосами «за» членов Исполнительного совета. Если Исполнительный совет не одобряет инспекцию, то приготовления прекращаются и никакие дальнейшие действия по запросу не предпринимаются.

47. Не позднее чем через 25 дней после одобрения инспекции на месте в соответствии с пунктом 46 инспекционная группа передает Исполнительному совету через Генерального директора доклад о ходе инспекции. Продолжение инспекции считается одобренным, если только Исполнительный совет не позднее чем через 72 часа после получения доклада о ходе инспекции большинством всех своих членов не примет решение о непродолжении инспекции. Если Исполнительный совет принимает решение не продолжать инспекцию, инспекция прекращается, и инспекционная группа покидает район инспекции и территорию инспектируемого государства-участника как можно скорее в соответствии с пунктами 109 и 110 части II Протокола.

48. В ходе инспекции на месте инспекционная группа может через Генерального директора представить Исполнительному совету предложение о проведении бурения. Исполнительный совет принимает решение по такому предложению не позднее чем через 72 часа после получения предложения. Решение об одобрении бурения принимается большинством всех членов Исполнительного совета.

49. Инспекционная группа может через Генерального директора обратиться к Исполнительному совету с запросом относительно увеличения продолжительности инспекции максимум на 70 дней сверх 60-дневного срока, указанного в пункте 4 части II Протокола, если инспекционная группа считает, что такое продление имеет существенное значение для того, чтобы она могла выполнить свой мандат. Инспекционная группа указывает в своем запросе, какие из видов деятельности и какие из методов, перечисленных в пункте 69 части II Протокола, она намерена осуществлять и использовать в период продления. Исполнительный совет принимает решение по запросу относительно продления не позднее чем через 72 часа после получения данного запроса. Решение об одобрении увеличения продолжительности инспекции принимается большинством всех членов Исполнительного совета.

50. В любое время после одобрения продолжения инспекции на месте в соответствии с пунктом 47 инспекционная группа может через Генерального директора представить Исполнительному совету рекомендацию о прекращении инспекции. Такая рекомендация считается одобренной, если только Исполнительный совет не позднее чем через 72 часа после получения рекомендации не примет большинством в две трети всех своих членов решение о неодобрении прекращения инспекции. В случае прекращения инспекции инспекционная группа покидает район инспекции и территорию инспектируемого государства-участника как можно скорее в соответствии с пунктами 109 и 110 части II Протокола.

51. Запрашивающее государство-участник и государство-участник, в отношении которого запрашивается инспекция, могут участвовать в дискуссиях Исполнительного совета, касающихся запроса относительно инспекции на месте, не принимая участия в голосовании. Запрашивающее государство-участник и инспектируемое государство-участник могут также участвовать, не принимая участия в голосовании, в любых последующих дискуссиях Исполнительного совета, касающихся инспекции.

52. Генеральный директор в 24-часовой срок уведомляет все государства-участники о

любом решении Исполнительного совета и о представленных Исполнительному совету докладах, предложениях, запросах и рекомендациях согласно пунктам 46-50.

*Последующие мероприятия после одобрения инспекции на месте
Исполнительным советом*

53. Инспекция на месте, одобренная Исполнительным советом, проводится безотлагательно инспекционной группой, назначаемой Генеральным директором, и в соответствии с положениями настоящего Договора и Протокола.

Инспекционная группа прибывает в пункт въезда не позднее чем через шесть дней после получения Исполнительным советом запроса относительно инспекции на месте от запрашивающего государства-участника.

54. Генеральный директор выдает мандат на инспекцию для проведения инспекции на месте. Мандат на инспекцию содержит информацию, указанную в пункте 42 части II Протокола.

55. Генеральный директор в соответствии с пунктом 43 части II Протокола уведомляет инспектируемое государство-участник об инспекции не менее чем за 24 часа до планируемого прибытия инспекционной группы в пункт въезда.

Проведение инспекции на месте

56. Каждое государство-участник разрешает Организации провести инспекцию на месте на его территории или в местах, находящихся под его юрисдикцией или контролем, в соответствии с положениями настоящего Договора и Протокола.

Однако никакое государство-участник не обязано принимать одновременные инспекции на месте на своей территории или в местах, находящихся под его юрисдикцией или контролем.

57. В соответствии с положениями настоящего Договора и Протокола инспектируемое государство-участник имеет:

а) право и обязательство предпринимать все разумные усилия для того, чтобы продемонстрировать соблюдение им настоящего Договора и с этой целью предоставлять возможность инспекционной группе выполнить свой мандат;

б) право принимать меры, которые оно считает необходимыми для защиты интересов национальной безопасности и для предотвращения разглашения конфиденциальной информации, не имеющей отношения к цели инспекции;

в) обязательство предоставлять доступ в пределах района инспекции с единственной целью установления фактов, имеющих отношение к цели инспекции, с учетом подпункта б) и любых конституционных обязанностей, которые оно может иметь в отношении прав собственности или обысков и секвестров;

г) обязательство не использовать настоящий пункт или пункт 88 части II Протокола для сокрытия любого нарушения своих обязательств по статье I; и

е) обязательство не затруднять возможность перемещения инспекционной группы в пределах района инспекции и осуществления инспекционной деятельности в соответствии с настоящим Договором и Протоколом.

Доступ в контексте инспекции на месте означает как физический доступ инспекционной группы и инспекционного оборудования к району инспекции, так и проведение инспекционной деятельности в его пределах.

58. Инспекция на месте проводится как можно менее проникающим образом, совместимым с эффективным и своевременным осуществлением мандата на инспекцию, и в соответствии с процедурами, изложенными в Протоколе. Всякий раз, когда это возможно, инспекционная группа начинает с наименее проникающих процедур и затем переходит к более проникающим процедурам только в том случае, если она сочтет это необходимым для сбора достаточной информации с целью прояснения озабоченности относительно возможного несоблюдения настоящего Договора. Инспекторы стремятся получить только ту информацию и

те данные, которые необходимы для цели данной инспекции, и стараются свести к минимуму вмешательство в нормальные операции инспектируемого государства-участника.

59. Инспектируемое государство-участник оказывает содействие инспекционной группе на протяжении всей инспекции на месте и способствует выполнению ею своей задачи.

60. Если инспектируемое государство-участник, действуя в соответствии с пунктами 86-96 части II Протокола, ограничивает доступ в пределах района инспекции, оно в консультации с инспекционной группой предпринимает все разумные усилия к тому, чтобы с помощью альтернативных средств продемонстрировать соблюдение им настоящего Договора.

Наблюдатель

61. В отношении наблюдателя применяется следующее:

а) запрашивающее государство-участник с согласия инспектируемого государства-участника может направить представителя, который является гражданином либо запрашивающего государства-участника, либо третьего государства-участника, для наблюдения за проведением инспекции на месте;

б) инспектируемое государство-участник уведомляет Генерального директора о своем принятии или непринятии предлагаемого наблюдателя в 12-часовой срок после одобрения инспекции на месте Исполнительным советом;

с) в случае принятия инспектируемое государство-участник предоставляет наблюдателю доступ в соответствии с Протоколом;

д) инспектируемое государство-участник, как правило, принимает предлагаемого наблюдателя, но если инспектируемое государство-участник использует свое право на отказ, этот факт фиксируется в докладе об инспекции.

От общего количества запрашивающих государств-участников направляется не более трех наблюдателей.

Доклады об инспекции на месте

62. Доклады об инспекции содержат:

а) описание деятельности, проведенной инспекционной группой;

б) фактологические выводы инспекционной группы, имеющие отношение к цели инспекции;

с) отчет о сотрудничестве, оказанном в ходе инспекции на месте;

д) фактологическое описание степени предоставленного в ходе инспекции на месте доступа, включая альтернативные средства, предоставленные группе; и

е) любые другие подробности, имеющие отношение к цели инспекции.

К докладу могут прилагаться особые мнения инспекторов.

63. Генеральный директор предоставляет в распоряжение инспектируемого государства-участника проекты докладов об инспекции.

Инспектируемое государство-участник имеет право предоставить Генеральному директору в 48-часовой срок свои замечания и пояснения, а также определить любые сведения и данные, которые, по его мнению, не имеют отношения к цели инспекции и не должны распространяться за пределы Технического секретариата. Генеральный директор рассматривает предложения об изменениях в проекте доклада об инспекции, представленные инспектируемым государством-участником, и включает их всякий раз, когда это возможно. Генеральный директор также прилагает к докладу об инспекции замечания и пояснения, предоставленные инспектируемым государством-участником.

64. Генеральный директор незамедлительно передает доклад об инспекции запрашивающему государству-участнику, инспектируемому государству-участнику, Исполнительному совету и всем другим государствам-участникам. Генеральный директор также незамедлительно передает Исполнительному совету и всем другим государствам-участникам

любые результаты анализа проб, произведенного в назначенных лабораториях в соответствии с пунктом 104 части II Протокола, соответствующие данные от Международной системы мониторинга, оценки запрашивающего и инспектируемого государств-участников, а также любую другую информацию, которую Генеральный директор считает уместной. Что касается доклада о ходе инспекции, упомянутого в пункте 47, то Генеральный директор передает доклад Исполнительному совету в сроки, указанные в этом пункте.

65. Исполнительный совет в соответствии со своими полномочиями и функциями рассматривает доклад об инспекции и любой материал, предоставленный согласно пункту 64, и рассматривает любые озабоченности в отношении следующего:

- a) имело ли место какое-либо несоблюдение настоящего Договора; и
- b) имело ли место злоупотребление правом запроса относительно инспекции на месте.

66. Если Исполнительный совет в соответствии со своими полномочиями и функциями приходит к выводу о том, что могут оказаться необходимыми дальнейшие действия в связи с пунктом 65, он принимает соответствующие меры в соответствии со статьей V.

Надуманнные или недобросовестные запросы относительно инспекции на месте

67. Если Исполнительный совет не одобряет инспекцию на месте на том основании, что запрос относительно инспекции на месте является надуманным или недобросовестным, или если инспекция прекращается по тем же причинам, Исполнительный совет рассматривает и решает вопрос о принятии соответствующих мер по исправлению ситуации, включая следующее:

- a) требование к запрашивающему государству-участнику оплатить расходы в связи с любыми приготовлениями, произведенными Техническим секретариатом;
- b) приостановление права запрашивающего государства-участника запрашивать инспекцию на месте на период времени, определяемый Исполнительным советом; и
- c) приостановление права запрашивающего государства-участника входить в течение определенного периода времени в состав Исполнительного совета.

Е. Меры укрепления доверия

68. С тем чтобы:

- a) способствовать своевременному устранению любых озабоченностей относительно соблюдения возникающих в результате возможного неверного истолкования данных контроля, имеющих отношение к химическим взрывам; и
- b) содействовать калибровке станций, входящих в состав сетей, составляющих Международную систему мониторинга, каждое государство-участник обязуется сотрудничать с Организацией и с другими государствами-участниками в осуществлении соответствующих мер, изложенных в части III Протокола.

Статья V. Меры по исправлению ситуации и обеспечению соблюдения, включая санкции

1. Конференция с учетом, среди прочего, рекомендаций Исполнительного совета принимает необходимые меры, как они изложены в пунктах 2 и 3, по обеспечению соблюдения настоящего Договора и по исправлению и корректировке любой ситуации, нарушающей положения настоящего Договора.

2. В случаях, когда Конференция или Исполнительный совет предлагает государству-участнику исправить ситуацию, вызывающую проблемы в отношении соблюдения им настоящего Договора, и государство-участник не выполняет просьбу в указанный срок, Конференция может, среди прочего, принять решение ограничить или приостановить осуществление данным государством-участником его прав и привилегий по настоящему Договору до тех пор, пока Конференция не примет иное решение.

3. В случаях, когда в результате несоблюдения основных обязательств по настоящему Договору может быть причинен ущерб объекту и цели настоящего Договора, Конференция может рекомендовать государствам-участникам коллективные меры, соответствующие

международному праву.

4. Конференция или, если случай носит срочный характер, Исполнительный совет может доводить проблему, включая соответствующую информацию и выводы, до сведения Организации Объединенных Наций.

Статья VI

Урегулирование споров

1. Споры, которые могут возникать в связи с применением или толкованием настоящего Договора, урегулируются в соответствии с относящимися к этому вопросу положениями настоящего Договора и в соответствии с положениями Устава Организации Объединенных Наций.

2. При возникновении спора между двумя или более государствами-участниками или между одним или более государствами-участниками и Организацией в связи с применением или толкованием настоящего Договора соответствующие участники проводят совместные консультации с целью скорейшего урегулирования спора путем переговоров или другими мирными средствами по выбору участников, включая обращение в соответствующие органы настоящего Договора, и по взаимному согласию обращение в Международный Суд в соответствии со Статутом Суда. Участники, причастные к этому спору, информируют Исполнительный совет о предпринимаемых действиях.

3. Исполнительный совет может содействовать урегулированию спора, который может возникать в связи с применением или толкованием настоящего Договора, любыми средствами, которые он сочтет уместными, включая предложение своих добрых услуг, призыв к государствам-участникам, являющимся сторонами в споре, добиться урегулирования посредством процесса по своему собственному выбору, доведение вопроса до сведения Конференции и представление рекомендации в отношении сроков для любой согласованной процедуры.

4. Конференция рассматривает имеющие отношение к спорам вопросы, поднятые государствами-участниками или доведенные до ее сведения Исполнительным советом. Конференция, если она сочтет это необходимым, учреждает органы или поручает им выполнение задач, связанных с урегулированием этих споров, в соответствии с пунктом 26 j) статьи II.

5. Конференция и Исполнительный совет с разрешения Генеральной Ассамблеи Организации Объединенных Наций самостоятельно наделяются правом обращаться с запросом в Международный Суд о даче консультативного заключения по любому юридическому вопросу, возникающему в рамках сферы деятельности Организации. С этой целью между Организацией и Организацией Объединенных Наций заключается соглашение в соответствии с пунктом 38 h) статьи II.

6. Настоящая статья не наносит ущерба статьям IV и V.

Статья VII

Поправки

1. В любое время после вступления в силу настоящего Договора любое государство-участник может предлагать поправки к настоящему Договору, Протоколу или Приложениям к Протоколу. Любое государство-участник может также предлагать изменения в соответствии с пунктом 7 к Протоколу или к Приложениям к нему. Предложения о поправках регулируются процедурами, изложенными в пунктах 2-6. Предложения об изменениях в соответствии с пунктом 7 регулируются процедурами, изложенными в пункте 8.

2. Предлагаемая поправка рассматривается и принимается только Конференцией по рассмотрению поправок.

3. Любое предложение о поправке сообщается Генеральному директору, который рассылает его всем государствам-участникам и депозитарию и выясняет мнения государств-

участников относительно целесообразности созыва Конференции по рассмотрению поправок для рассмотрения данного предложения. Если большинство государств-участников не позднее чем через 30 дней после распространения этого предложения уведомляют Генерального директора о том, что они поддерживают дальнейшее рассмотрение данного предложения, Генеральный директор созывает Конференцию по рассмотрению поправок, на которую приглашаются все государства-участники.

4. Конференция по рассмотрению поправок проводится сразу же после очередной сессии Конференции, если только все государства-участники, поддерживающие созыв Конференции по рассмотрению поправок, не обратятся с запросом о ее проведении в более ранний срок. Конференция по рассмотрению поправок ни в коем случае не проводится менее чем через 60 дней после распространения предлагаемой поправки.

5. Поправки принимаются Конференцией по рассмотрению поправок позитивным голосованием большинства государств-участников за их принятие при условии, что ни одно государство-участник не голосует против.

6. Поправки вступают в силу для всех государств-участников через 30 дней после сдачи на хранение ратификационных грамот или документов о принятии всеми государствами-участниками, голосовавшими за их принятие на Конференции по рассмотрению поправок.

7. В целях обеспечения жизнеспособности и эффективности настоящего Договора части I и III Протокола и Приложения 1 и 2 к Протоколу подлежат изменениям в соответствии с пунктом 8, если предлагаемые изменения касаются лишь вопросов административного или технического характера. Все другие положения Протокола и Приложений к нему не подлежат изменениям в соответствии с пунктом 8.

8. Предлагаемые изменения, упомянутые в пункте 7, производятся в соответствии со следующими процедурами:

а) текст предлагаемых изменений вместе с необходимой информацией передается Генеральному директору. Любое государство-участник и Генеральный директор могут предоставлять дополнительную информацию для оценки предложения. Генеральный директор незамедлительно сообщает любые такие предложения и информацию всем государствам-участникам, Исполнительному совету и депозитарию;

б) не позднее чем через 60 дней после получения предложения Генеральный директор оценивает его для определения всех его возможных последствий для положений и осуществления настоящего Договора и сообщает любую такую информацию всем государствам-участникам и Исполнительному совету;

в) Исполнительный совет изучает предложение в свете всей имеющейся в его распоряжении информации, включая вопрос о том, отвечает ли это предложение требованиям, содержащимся в пункте 7. Не позднее чем через 90 дней после получения предложения Исполнительный совет направляет уведомление о своей рекомендации с надлежащими разъяснениями всем государствам-участникам для рассмотрения. Государства-участники подтверждают получение в 10-дневный срок;

д) если Исполнительный совет рекомендует всем государствам-участникам принять предложение, то оно считается одобренным, если в 90-дневный срок после получения рекомендации ни одно государство-участник не выдвинет возражений против него. Если Исполнительный совет рекомендует отклонить предложение, то оно считается отклоненным, если в 90-дневный срок после получения рекомендации ни одно государство-участник не выдвинет возражений против такого отклонения;

е) если рекомендация Исполнительного совета не отвечает условиям принятия, предусмотренным в подпункте д), то решение по предложению, включая вопрос о том, отвечает ли оно требованиям, содержащимся в пункте 7, принимается Конференцией как по вопросу

существа на ее следующей сессии;

f) Генеральный директор уведомляет все государства-участники и депозитария о любом решении, принятом согласно настоящему пункту;

g) изменения, одобренные по данной процедуре, вступают в силу для всех государств-участников через 180 дней после даты уведомления Генеральным директором об их одобрении, если только Исполнительный совет не рекомендует или если только Конференция не решит установить иной срок.

Статья VIII

Рассмотрение действия договора

1. Если только большинство государств-участников не примут иное решение, через десять лет после вступления в силу настоящего Договора проводится Конференция государств-участников по рассмотрению действия и эффективности настоящего Договора с целью удостовериться, что задачи и цели преамбулы и положения Договора реализуются. В ходе такого рассмотрения учитываются любые новые научно-технические достижения, имеющие отношение к настоящему Договору. На основе запроса любого государства-участника Конференция по рассмотрению действия Договора рассматривает возможность разрешить проведение подземных ядерных взрывов в мирных целях. Если Конференция по рассмотрению действия Договора решает консенсусом, что такие ядерные взрывы могут быть разрешены, то она безотлагательно начинает работу с целью рекомендовать государствам-участникам соответствующую поправку к настоящему Договору, которая исключает любые военные выгоды от таких ядерных взрывов. Любая такая предлагаемая поправка сообщается Генеральному директору любым государством-участником и рассматривается в соответствии с положениями статьи VII.

2. Впоследствии с интервалами в десять лет могут созываться дальнейшие конференции по рассмотрению действия Договора с той же целью, если в предыдущий год Конференция примет решение об этом как по процедурному вопросу. Такие конференции могут созываться с интервалом менее десяти лет, если Конференция примет решение об этом как по вопросу существа.

3. Как правило, любая Конференция по рассмотрению действия Договора проводится сразу же после очередной ежегодной сессии Конференции, предусмотренной в статье II.

Статья IX

Срок действия и выход из договора

1. Настоящий Договор является бессрочным.

2. Каждое государство-участник в порядке осуществления своего государственного суверенитета имеет право выйти из настоящего Договора, если оно решит, что связанные с содержанием настоящего Договора исключительные обстоятельства поставили под угрозу его высшие интересы.

3. Выход осуществляется путем представления заблаговременного уведомления за шесть месяцев всем другим государствам-участникам, Исполнительному совету, депозитарию и Совету Безопасности Организации Объединенных Наций.

Уведомление о выходе содержит заявление об исключительном обстоятельстве или исключительных обстоятельствах, которые государство-участник рассматривает как поставившие под угрозу его высшие интересы.

Статья X

Статус протокола и приложений

Приложения к настоящему Договору, Протокол и Приложения к Протоколу являются неотъемлемой частью Договора. Любая ссылка на настоящий Договор включает Приложения к настоящему Договору, Протокол и Приложения к Протоколу.

Статья XI

Подписание

Настоящий Договор открыт для подписания всеми государствами до его вступления в силу.

Статья XII Ратификация

Настоящий Договор подлежит ратификации государствами, подписавшими Договор, согласно их соответствующим конституционным процедурам.

Статья XIII Присоединение

Любое государство, которое не подписывает настоящий Договор до вступления его в силу, может в дальнейшем присоединиться к нему в любое время.

Статья XIV Вступление в силу

1. Настоящий Договор вступает в силу через 180 дней после даты сдачи на хранение ратификационных грамот всеми государствами, перечисленными в Приложении 2 к настоящему Договору, но ни в коем случае не ранее чем через два года после его открытия для подписания.

2. Если настоящий Договор не вступает в силу через три года после даты годовщины его открытия для подписания, депозитарий созывает Конференцию государств, которые уже сдали на хранение свои ратификационные грамоты, по просьбе большинства этих государств. Эта Конференция рассматривает, в какой мере соблюдено требование, изложенное в пункте 1, и рассматривает и решает консенсусом вопрос о том, какие меры, совместимые с международным правом, могут быть приняты для ускорения процесса ратификации с целью содействовать скорейшему вступлению в силу настоящего Договора.

3. Если только Конференция, упомянутая в пункте 2, или другие такие конференции не примут иное решение, этот процесс повторяется в последующие годовщины открытия настоящего Договора для подписания до его вступления в силу.

4. Все государства, подписавшие Договор, приглашаются присутствовать на Конференции, упомянутой в пункте 2, и на любых последующих конференциях, упомянутых в пункте 3, в качестве наблюдателей.

5. Для государств, ратификационные грамоты или документы о присоединении которых сдаются на хранение после вступления в силу настоящего Договора, он вступает в силу на 30-й день с даты сдачи на хранение их ратификационных грамот или документов о присоединении.

Статья XV Оговорки

Статьи настоящего Договора и Приложений к нему не подлежат оговоркам.

Положения Протокола к настоящему Договору и Приложений к Протоколу не подлежат оговоркам, несовместимым с объектом и целью настоящего Договора.

Статья XVI Депозитарий

1. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций является депозитарием настоящего Договора и получает подписания, ратификационные грамоты и документы о присоединении.

2. Депозитарий незамедлительно информирует все подписавшие государства и присоединившиеся государства о дате каждого подписания, дате сдачи на хранение каждой ратификационной грамоты или документа о присоединении, дате вступления в силу настоящего Договора и любых поправок, и изменений к нему, а также о получении других уведомлений.

3. Депозитарий рассылает должным образом заверенные копии настоящего Договора правительствам подписавших государств и присоединившихся государств.

4. Настоящий Договор регистрируется депозитарием в соответствии со статьей 102 Устава Организации Объединенных Наций.

Статья XVII

Аутентичные тексты

Настоящий Договор, тексты которого на английском, арабском, испанском, китайском, русском и французском языках являются равно аутентичными, сдается на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Приложение 1 к договору

Список государств согласно пункту 28 статьи II

Африка

Алжир, Ангола, Бенин, Ботсвана, Буркина-Фасо, Бурунди, Габон, Гамбия, Гана, Гвинея, Гвинея-Бисау, Джибути, Египет, Заир, Замбия, Зимбабве, Кабо-Верде, Камерун, Кения, Коморские Острова, Конго, Котд'Ивуар, Лесото, Либерия, Ливийская Арабская Джамахирия, Маврикий, Мавритания, Мадагаскар, Малави, Мали, Марокко, Мозамбик, Намибия, Нигер, Нигерия, Объединенная Республика Танзания, Руанда, Сан-Томе и Принсипи, Свазиленд, Сейшельские Острова, Сенегал, Сомали, Судан, Сьерра-Леоне, Того, Тунис, Уганда, Центральноафриканская Республика, Чад, Экваториальная Гвинея, Эритрея, Эфиопия, Южная Африка.

Восточная Европа

Азербайджан, Албания, Армения, Беларусь, Болгария, Босния и Герцеговина, бывшая югославская Республика Македония, Венгрия, Грузия, Латвия, Литва, Молдова, Польша, Российская Федерация, Румыния, Словакия, Словения, Украина, Хорватия, Чешская Республика, Эстония, Югославия.

Латинская Америка и Карибский бассейн

Антигуа и Барбуда, Аргентина, Багамские Острова, Барбадос, Белиз, Боливия, Бразилия, Венесуэла, Гаити, Гайана, Гватемала, Гондурас, Гренада, Доминика, Доминиканская Республика, Колумбия, Коста-Рика, Куба, Мексика, Никарагуа, Панама, Парагвай, Перу, Сальвадор, Сент-Винсент и Гренадины, Сент-Китс и Невис, Сент-Люсия, Суринам, Тринидад и Тобаго, Уругвай, Чили, Эквадор, Ямайка.

Ближний Восток и Южная Азия

Афганистан, Бангладеш, Бахрейн, Бутан, Израиль, Индия, Иордания, Ирак, Иран (Исламская Республика), Йемен, Казахстан, Катар, Кувейт, Кыргызстан, Ливан, Мальдивские Острова, Непал, Объединенные Арабские Эмираты, Оман, Пакистан, Саудовская Аравия, Сирийская Арабская Республика, Таджикистан, Туркменистан, Узбекистан, Шри-Ланка.

Северная Америка и Западная Европа

Австрия, Андорра, Бельгия, Германия, Греция, Дания, Ирландия, Исландия, Испания, Италия, Канада, Кипр, Лихтенштейн, Люксембург, Мальта, Монако, Нидерланды, Норвегия, Португалия, Сан-Марино, Святейший Престол, Соединенное Королевство Великобритании и Северной Ирландии, Соединенные Штаты Америки, Турция, Финляндия, Франция, Швейцария, Швеция.

Юго-Восточная Азия, Тихоокеанский регион и Дальний Восток

Австралия, Бруней-Даруссалам, Вануату, Вьетнам, Индонезия, Камбоджа, Кирибати, Китай, Корейская Народно-Демократическая Республика, Лаосская Народно-Демократическая Республика, Малайзия, Маршалловы Острова, Микронезия (Федеративные Штаты), Монголия, Мьянма, Науру, Ниуэ, Новая Зеландия, Острова Кука, Палау, Папуа-Новая Гвинея, Республика Корея, Самоа, Сингапур, Соломоновы Острова, Таиланд, Тонга, Тувалу, Фиджи, Филиппины,

Япония.

*Приложение 2 к договору
Список государств согласно статье XIV*

Список государств-членов Конференции по разоружению на 18 июня 1996 г., которые официально принимали участие в работе сессии Конференции 1996 г. и которые фигурируют в таблице 1 издания Международного агентства по атомной энергии «Ядерные энергетические реакторы в мире» за апрель 1996 г., и государств-членов Конференции по разоружению на 18 июня 1996 г., которые официально принимали участие в работе сессии Конференции 1996 г. и которые фигурируют в таблице 1 издания Международного агентства по атомной энергии «Ядерные исследовательские реакторы в мире» за декабрь 1995 г.:

Австралия, Австрия, Алжир, Аргентина, Бангладеш, Бельгия, Болгария, Бразилия, Венгрия, Вьетнам, Германия, Египет, Заир, Израиль, Индия, Индонезия, Иран (Исламская Республика), Испания, Италия, Канада, Китай, Колумбия, Корейская Народно-Демократическая Республика, Мексика, Нидерланды, Норвегия, Пакистан, Перу, Польша, Республика Корея, Российская Федерация, Румыния, Словакия, Соединенное Королевство Великобритании и Северной Ирландии, Соединенные Штаты Америки, Турция, Украина, Финляндия, Франция, Чили, Швейцария, Швеция, Южная Африка, Япония.

*Протокол
к Договору о всеобъемлющем запрещении ядерных испытаний
Часть I. Международная система мониторинга
и функции международного центра данных
А. Общие положения*

1. Международная система мониторинга включает объекты по мониторингу, как это изложено в пункте 16 статьи IV, и соответствующие средства связи.

2. Объекты по мониторингу, включенные в Международную систему мониторинга, состоят из тех объектов, которые указаны в приложении 1 к настоящему Протоколу. Международная система мониторинга отвечает техническим и эксплуатационным требованиям, указанным в соответствующих оперативных руководствах.

3. Организация в соответствии со статьей II в сотрудничестве и консультации с государствами-участниками, с другими государствами и в соответствующих случаях с международными организациями налаживает и координирует эксплуатацию и обслуживание, а также любую будущую согласованную модификацию или развитие Международной системы мониторинга.

4. Согласовано соответствующим соглашениям или договоренностям и процедурам государство-участник или другое государство, принимающее объекты Международной системы мониторинга или иным образом берущее за них ответственность, и Технический секретариат договариваются и сотрудничают в создании, эксплуатации, модернизации, финансировании и обслуживании объектов по мониторингу, относящихся к ним сертифицированных лабораторий и соответствующих средств связи в пределах районов, находящихся под юрисдикцией или контролем такого государства-участника или другого государства, или в ином месте в соответствии с международным правом. Такое сотрудничество осуществляется в соответствии с требованиями в отношении защищенности и аутентификации и с техническими спецификациями, содержащимися в соответствующих оперативных руководствах. Такое государство наделяет Технический секретариат правом доступа к объекту по мониторингу для проверки оборудования и каналов связи и соглашается на внесение необходимых изменений в оборудование и эксплуатационные процедуры с целью удовлетворения согласованных требований. Технический

секретариат предоставляет таким государствам соответствующее техническое содействие, которое, как считает Исполнительный совет, является необходимым для надлежащего функционирования объекта в составе Международной системы мониторинга.

5. Условия такого сотрудничества между Организацией и государствами-участниками или государствами, принимающими объекты Международной системы мониторинга или иным образом берущими за них ответственность, излагаются в соглашениях или договоренностях, соответствующих каждому отдельному случаю.

В. Сейсмологический мониторинг

6. Каждое государство-участник обязуется сотрудничать в международном обмене сейсмологическими данными для содействия контролю за соблюдением настоящего Договора. Это сотрудничество включает создание и эксплуатацию глобальной сети первичных и вспомогательных станций сейсмологического мониторинга. Эти станции в соответствии с согласованными процедурами предоставляют данные в Международный центр данных.

7. Сеть первичных станций состоит из 50 станций, указанных в таблице 1-А приложения 1 к настоящему Протоколу. Эти станции отвечают техническим и эксплуатационным требованиям, указанным в Оперативном руководстве по сейсмологическому мониторингу и международному обмену сейсмологическими данными. Непрерывно поступающие данные от первичных станций – непосредственно или через национальный центр данных – передаются в Международный центр данных в режиме прямого подключения.

8. В дополнение к первичной сети вспомогательная сеть в составе 120 станций предоставляет по запросу – непосредственно или через национальный центр данных – информацию в Международный центр данных. Подлежащие использованию вспомогательные станции перечислены в таблице 1-В приложения 1 к настоящему Протоколу.

Вспомогательные станции выполняют технические и эксплуатационные требования, указанные в Оперативном руководстве по сейсмологическому мониторингу и международному обмену сейсмологическими данными. Данные от вспомогательных станций могут быть в любое время запрошены Международным центром данных и немедленно предоставляются по каналам компьютерной связи в режиме прямого подключения.

С. Радионуклидный мониторинг

9. Каждое государство-участник обязуется сотрудничать в международном обмене данными о радионуклидах в атмосфере для содействия контролю за соблюдением настоящего Договора. Это сотрудничество включает создание и эксплуатацию глобальной сети станций радионуклидного мониторинга и сертифицированных лабораторий. Сеть в соответствии с согласованными процедурами предоставляет данные в Международный центр данных.

10. Сеть станций по измерению радионуклидов в атмосфере составляет общую сеть из 80 станций, как это указано в таблице 2-А приложения 1 к настоящему Протоколу. Все станции способны осуществлять мониторинг на присутствие соответствующих макрочастиц в атмосфере. Сорок из этих станций также способны по вступлении в силу настоящего Договора осуществлять мониторинг на присутствие соответствующих благородных газов. С этой целью Конференция на своей первоначальной сессии одобряет рекомендацию Подготовительной комиссии о том, какие 40 станций из таблицы 2-А приложения 1 к настоящему Протоколу способны осуществлять мониторинг благородных газов. На своей первой очередной ежегодной сессии Конференция рассматривает и принимает план реализации потенциала мониторинга благородных газов по всей сети. Генеральный директор готовит доклад для Конференции о процедурах такой реализации. Все станции по мониторингу выполняют технические и эксплуатационные требования, указанные в Оперативном руководстве по радионуклидному мониторингу и международному обмену радионуклидными данными.

11. Сеть станций радионуклидного мониторинга поддерживается лабораториями, которые

сертифицируются Техническим секретариатом согласно соответствующему Оперативному руководству для осуществления анализа проб со станций радионуклидного мониторинга по контракту с Организацией и на основе платности обслуживания. Лаборатории, указанные в таблице 2-В приложения 1 к настоящему Протоколу и надлежащим образом оснащенные, также привлекаются в зависимости от потребности Техническим секретариатом для выполнения дополнительного анализа проб со станций радионуклидного мониторинга. С согласия Исполнительного совета Технический секретариат может сертифицировать дополнительные лаборатории для выполнения в случаях, когда это необходимо, текущего анализа проб с неавтономных станций мониторинга. Все сертифицированные лаборатории предоставляют результаты такого анализа в Международный центр данных и при этом выполняют технические и эксплуатационные требования, указанные в Оперативном руководстве по радионуклидному мониторингу и международному обмену радионуклидными данными.

D. Гидроакустический мониторинг

12. Каждое государство-участник обязуется сотрудничать в международном обмене гидроакустическими данными для содействия контролю за соблюдением настоящего Договора. Это сотрудничество включает создание и эксплуатацию глобальной сети станций гидроакустического мониторинга. Эти станции в соответствии с согласованными процедурами предоставляют данные в Международный центр данных.

13. Сеть гидроакустических станций состоит из станций, указанных в таблице 3 приложения 1 к настоящему Протоколу, и составляет общую сеть из шести гидрофонных и пяти Т-фазовых станций. Эти станции выполняют технические и эксплуатационные требования, указанные в Оперативном руководстве по гидроакустическому мониторингу и международному обмену гидроакустическими данными.

E. Инфразвуковой мониторинг

14. Каждое государство-участник обязуется сотрудничать в международном обмене инфразвуковыми данными для содействия контролю за соблюдением настоящего Договора. Это сотрудничество включает создание и эксплуатацию глобальной сети станций инфразвукового мониторинга. Эти станции в соответствии с согласованными процедурами предоставляют данные в Международный центр данных.

15. Сеть инфразвуковых станций состоит из станций, указанных в таблице 4 приложения 1 к настоящему Протоколу, и составляет общую сеть из 60 станций. Эти станции выполняют технические и эксплуатационные требования, указанные в Оперативном руководстве по инфразвуковому мониторингу и международному обмену инфразвуковыми данными.

F. Функции Международного центра данных

16. Международный центр данных осуществляет получение, сбор, обработку, анализ, отчетность и архивацию в отношении данных от объектов Международной системы мониторинга, включая результаты анализов, производимых в сертифицированных лабораториях.

17. Процедуры и стандартные критерии фильтрации явлений, подлежащие использованию Международным центром данных при выполнении им своих согласованных функций, в особенности в отношении выработки стандартных отчетных продуктов и в отношении предоставления стандартного ассортимента услуг государствам-участникам, детализируются в Оперативном руководстве по Международному центру данных и постепенно дорабатываются. Процедуры и критерии, разработанные изначально Подготовительной комиссией, одобряются Конференцией на своей первоначальной сессии.

Стандартные продукты Международного центра данных

18. Международный центр данных на текущей основе применяет методы автоматической обработки и интерактивный экспертный анализ к первичным данным Международной системы мониторинга в целях выработки и архивации стандартных продуктов Международного центра

данных от имени всех государств-участников. Эти продукты предоставляются государствам-участникам бесплатно и не наносят ущерба окончательным суждениям относительно природы любого явления, вынесение которых остается прерогативой государств-участников, и включают:

а) сводные перечни всех сигналов, обнаруженных Международной системой мониторинга, а также стандартные перечни и бюллетени явлений, включая значения и соответствующие неопределенности, рассчитанные по каждому явлению, локализованному Международным центром данных, на основе набора стандартных параметров;

б) стандартные бюллетени отфильтрованных явлений, которые являются результатом применения Международным центром данных к каждому явлению стандартных критериев фильтрации явлений с использованием параметров характеристики, указанных в приложении 2 к настоящему Протоколу, с целью характеристики, выделения в стандартном бюллетене явлений, а тем самым и фильтрации тех явлений, которые, как представляется, совместимы с естественными явлениями или неядерными, антропогенными явлениями. В стандартном бюллетене явлений по каждому явлению в численном выражении указывается, в какой степени данное явление соответствует или не соответствует критериям фильтрации явлений. При применении стандартной фильтрации явлений Международный центр данных использует как глобальные, так и дополнительные критерии фильтрации для учета там, где это применимо, региональных отклонений. Международный центр данных постепенно укрепляет свои технические возможности по мере накопления опыта эксплуатации Международной системы мониторинга;

с) резюме, в которых обобщаются данные, полученные и архивированные Международным центром данных, продукты Международного центра данных, а также эффективность и эксплуатационное состояние Международной системы мониторинга и Международного центра данных; и

д) выдержки или поднаборы стандартных продуктов Международного центра данных, указанных в подпунктах «а» – «с», отбираемые по запросу отдельного государства-участника.

19. Международный центр данных проводит бесплатно для государств-участников специальные исследования для обеспечения углубленного технического обзора посредством экспертного анализа данных от Международной системы мониторинга в случае запроса со стороны Организации или государства-участника в целях уточнения расчетных значений стандартных параметров сигналов и явлений.

Услуги Международного центра данных, предоставляемые государствам-участникам

20. Международный центр данных предоставляет государствам-участникам открытый, равный, своевременный и удобный доступ ко всем данным – первичным или обработанным – Международной системы мониторинга, ко всем продуктам Международного центра данных и ко всем другим данным Международной системы мониторинга в архиве Международного центра данных или через Международный центр данных к данным объектов Международной системы мониторинга. Методы обеспечения доступа к данным и предоставления данных включают следующие услуги:

а) автоматическое и регулярное направление государству-участнику продуктов Международного центра данных или их отбор по усмотрению государства-участника и по соответствующему запросу подборку данных Международной системы мониторинга по усмотрению государства-участника;

б) предоставление данных или продуктов, выработанных по специальным запросам государств-участников относительно выборки данных и продуктов из архивов Международного центра данных и объектов Международной системы мониторинга, включая интерактивный электронный доступ к базе данных Международного центра данных; и

с) оказание содействия отдельным государствам-участникам – по их запросу и при разумных усилиях безвозмездно – с использованием экспертного технического анализа данных Международной системы мониторинга и других соответствующих данных, предоставленных запрашивающим государством-участником, с тем чтобы помочь соответствующему государству-участнику в идентификации источника конкретных явлений. Результат любого такого технического анализа считается продуктом запрашивающего государства-участника, но находится в распоряжении всех государств-участников.

Услуги Международного центра данных, указанные в подпунктах «а» и «б», предоставляются бесплатно каждому государству-участнику. Объемы и форматы данных указываются в Оперативном руководстве по Международному центру данных.

Национальная фильтрация явлений

21. Международный центр данных в случае запроса государства-участника применяет к любым из своих стандартных продуктов на регулярной и автоматической основе национальные критерии фильтрации явлений, установленные этим государством-участником, и предоставляет результаты такого анализа этому государству-участнику. Эта услуга обеспечивается бесплатно для запрашивающего государства-участника. Результаты таких процессов национальной фильтрации явлений считается продуктом запрашивающего государства-участника.

Техническое содействие

22. Международный центр данных, когда это требуется, предоставляет техническое содействие отдельным государствам-участникам:

- а) в формулировании их потребностей в отборе и фильтрации данных и продуктов;
- б) посредством внедрения в Международном центре данных – при разумных усилиях бесплатно для запрашивающего государства-участника – компьютерных алгоритмов или программных средств, предоставленных таким государством-участником для расчета новых параметров сигналов или явлений, которые не включены в Оперативное руководство по Международному центру данных, причем результаты считаются продуктами запрашивающего государства-участника; и
- с) посредством содействия государствам-участникам в развитии потенциала в области получения, обработки и анализа данных Международной системы мониторинга в национальном центре данных.

23. Международный центр данных постоянно осуществляет контроль и отчетность в отношении эксплуатационного состояния объектов Международной системы мониторинга, каналов связи и своих собственных систем обработки. В случае, если эксплуатационные характеристики любого компонента не соответствуют согласованным уровням, изложенным в соответствующем Оперативном руководстве, он немедленно уведомляет об этом ответственные стороны.

Часть II. Инспекции на месте

А. Общие положения

1. Процедуры, содержащиеся в настоящей части, осуществляются согласно положениям об инспекциях на месте, изложенным в статье IV.

2. Инспекция на месте проводится в районе, где произошло явление, вызвавшее запрос относительно инспекции на месте.

3. Район инспекции на месте представляет собой единое целое и его размер не превышает 1000 квадратных километров. Линейное расстояние в любом направлении не превышает 50 километров.

4. Продолжительность инспекции на месте не превышает 60 дней с даты одобрения запроса относительно инспекции на месте в соответствии с пунктом 46 статьи IV, но может быть увеличена максимум на 70 дней в соответствии с пунктом 49 статьи IV.

5. Если район инспекции, указанный в мандате на инспекцию, заходит на территорию или иное место, находящееся под юрисдикцией или контролем более чем одного государства-участника, то положения об инспекциях на месте в соответствующих случаях применяются к каждому из государств-участников, на территорию которого заходит район инспекции.

6. В случаях, когда район инспекции находится под юрисдикцией или контролем инспектируемого государства-участника, но расположен на территории другого государства-участника или, когда доступ от пункта въезда к району инспекции требует транзита через территорию государства-участника, не являющегося инспектируемым государством-участником, инспектируемое государство-участник осуществляет права и выполняет обязательства в отношении таких инспекций в соответствии с настоящим Протоколом. В таком случае государство-участник, на территории которого находится район инспекции, содействует инспекции и оказывает необходимую поддержку, с тем чтобы инспекционная группа могла своевременно и эффективно выполнить свои задачи. Государства-участники, через территорию которых требуется транзит для достижения района инспекции, содействуют такому транзиту.

7. В случаях, когда район инспекции находится под юрисдикцией или контролем инспектируемого государства-участника, но расположен на территории государства, не являющегося участником настоящего Договора, инспектируемое государство-участник принимает все необходимые меры с целью обеспечить, чтобы инспекция могла быть проведена в соответствии с настоящим Протоколом.

Государство-участник, имеющее под своей юрисдикцией или контролем один, или более районов на территории государства, не являющегося участником настоящего Договора, принимает все необходимые меры с целью обеспечить принятие государством, на территории которого находится район инспекции, инспекторов и помощников инспекторов, назначенных для данного государства-участника. Если инспектируемое государство-участник не в состоянии обеспечить доступ, оно демонстрирует, что оно приняло все необходимые меры для обеспечения доступа.

8. В случаях, когда район инспекции расположен на территории государства-участника, но находится под юрисдикцией или контролем государства, не являющегося участником настоящего Договора, государство-участник принимает без ущерба для норм и практики международного права все необходимые меры, требуемые от инспектируемого государства-участника и государства-участника, на территории которого находится район инспекции, с целью обеспечить, чтобы инспекция на месте могла быть проведена в соответствии с настоящим Протоколом. Если государство-участник не в состоянии обеспечить доступ к району инспекции, оно демонстрирует, что оно приняло без ущерба для норм и практики международного права все необходимые меры для обеспечения доступа.

9. Численность инспекционной группы сводится к минимуму, необходимому для надлежащего выполнения мандата на инспекцию. Общее количество членов инспекционной группы, присутствующих на территории инспектируемого государства-участника в любой данный момент, за исключением периода проведения бурения, не превышает 40 человек. Членом инспекционной группы не может быть гражданин запрашивающего государства-участника или инспектируемого государства-участника.

10. Генеральный директор определяет численность инспекционной группы и отбирает ее членов из списка инспекторов и помощников инспекторов с учетом обстоятельств конкретного запроса.

11. Инспектируемое государство-участник обеспечивает инспекционную группу или организует обеспечение ее необходимыми удобствами, такими как средства связи, устное переводческое обслуживание, транспорт, рабочие и жилые помещения, питание и медицинское обслуживание.

12. Организация возмещает инспектируемому государству-участнику в разумно короткий период времени после завершения инспекции все расходы, включая расходы, упомянутые в пунктах 11 и 49, в связи с пребыванием и функциональной деятельностью инспекционной группы на территории инспектируемого государства-участника.13.

Процедуры осуществления инспекций на месте детализируются в Оперативном руководстве по инспекциям на месте.

В. Постоянные процедуры

Назначение инспекторов и помощников инспекторов

14. Инспекционная группа может состоять из инспекторов и помощников инспекторов. Инспекция на месте проводится только квалифицированными инспекторами, специально назначенными для выполнения этой функции. Им могут помогать специально назначенные помощники инспекторов, такие как технический и административный персонал, летный экипаж и устные переводчики.

15. Кандидатуры инспекторов и помощников инспекторов выдвигаются для назначения государствами-участниками или в случае персонала Технического секретариата Генеральным директором, исходя из их специальных знаний и опыта, имеющих отношение к цели и функциям инспекций на месте. Их кандидатуры одобряются государствами-участниками заранее в соответствии с пунктом 18.

16. Каждое государство-участник не позднее чем через 30 дней после вступления для него в силу настоящего Договора уведомляет Генерального директора о фамилиях, датах рождения, поле, рангах, квалификации и профессиональном опыте лиц, предлагаемых данным государством-участником для назначения в качестве инспекторов и помощников инспекторов.

17. Не позднее чем через 60 дней после вступления в силу настоящего Договора Технический секретариат сообщает в письменной форме всем государствам-участникам первоначальный список с указанием фамилий, гражданства, дат рождения, пола и рангов инспекторов и помощников инспекторов, предлагаемых для назначения Генеральным директором и государствами-участниками, а также сведения об их квалификации и профессиональном опыте.

18. Каждое государство-участник немедленно подтверждает получение первоначального списка предлагаемых для назначения инспекторов и помощников инспекторов. Любой инспектор или помощник инспектора, включенный в этот список, считается принятым, если только государство-участник не позднее чем через 30 дней после подтверждения получения списка не заявит в письменной форме о своем непринятии. Государство-участник может привести причину отвода. В случае непринятия предложенный инспектор или помощник инспектора не занимается деятельностью по инспекции на месте и не участвует в ней на территории или в любом другом месте, находящемся под юрисдикцией или контролем государства-участника, которое заявило о своем непринятии. Технический секретариат немедленно подтверждает получение уведомления об отводе.

19. Всякий раз, когда Генеральный директор или государство-участник предлагает внести добавления или изменения в список инспекторов и помощников инспекторов, замещающие инспекторы и помощники инспекторов назначаются в том же порядке, как это указано применительно к первоначальному списку. Каждое государство-участник незамедлительно уведомляет Технический секретариат, если выдвинутый им инспектор или помощник инспектора более не может выполнять обязанности инспектора или помощника инспектора.

20. Технический секретариат обновляет список инспекторов и помощников инспекторов и уведомляет все государства-участники о любых добавлениях или изменениях в списке.

21. Государство-участник, запрашивающее инспекцию на месте, может предложить, чтобы тот или иной инспектор из списка инспекторов или помощников инспекторов выступал в

качестве его наблюдателя в соответствии с пунктом 61 статьи IV.

22. С соблюдением пункта 23 государство-участник имеет право в любое время отвести уже принятого инспектора или помощника инспектора. Оно в письменной форме уведомляет Технический секретариат о своем отводе и может указать причину отвода. Такой отвод начинает действовать через 30 дней после получения уведомления Техническим секретариатом. Технический секретариат немедленно подтверждает получение уведомления об отводе и информирует отводящие и выдвигающие кандидатов государства-участники о дате, на которую инспектор или помощник инспектора перестает быть назначенным для этого государства-участника.

23. Государство-участник, которое было уведомлено об инспекции, не добивается исключения из инспекционной группы любого из инспекторов или помощников инспекторов, упомянутых в мандате на инспекцию.

24. Число инспекторов и помощников инспекторов, принятых государством-участником, должно быть достаточным для того, чтобы обеспечить наличие соответствующего числа инспекторов и помощников инспекторов. Если по мнению Генерального директора, непринятие государством-участником предложенных инспекторов или помощников инспекторов препятствует назначению достаточного числа инспекторов и помощников инспекторов или иным образом затрудняет эффективное выполнение задач инспекции на месте, Генеральный директор передает проблему Исполнительному совету.

25. Каждый инспектор, включенный в список инспекторов и помощников инспекторов, получает соответствующую подготовку. Такая подготовка обеспечивается Техническим секретариатом согласно процедурам, указанным в Оперативном руководстве по инспекциям на месте. Технический секретариат координирует по согласованию с государствами-участниками график подготовки инспекторов.

Привилегии и иммунитеты

26. После принятия первоначального списка инспекторов и помощников инспекторов, предусмотренного в пункте 18 или измененного впоследствии в соответствии с пунктом 19, каждое государство-участник обязано выдать в соответствии со своими национальными процедурами и по ходатайству инспектора или помощника инспектора многократные въездные (выездные и) или транзитные визы и другие соответствующие документы, позволяющие каждому инспектору и помощнику инспектора въехать на территорию этого государства-участника и находиться там исключительно с целью проведения инспекционной деятельности. С этой целью каждое государство-участник выдает необходимые визовые или проездные документы не позднее чем через 48 часов после получения ходатайства или сразу по прибытии инспекционной группы в пункт въезда на территории государства-участника. Такие документы являются действительными столько, сколько необходимо для того, чтобы инспектор или помощник инспектора мог находиться на территории инспектируемого государства-участника исключительно с целью проведения инспекционной деятельности.

27. Для эффективного выполнения членами инспекционной группы своих функций им предоставляются привилегии и иммунитеты, изложенные в подпунктах «а» – «і». Привилегии и иммунитеты предоставляются членам инспекционной группы в интересах настоящего Договора, а не ради личной выгоды самих отдельных лиц. Такие привилегии и иммунитеты предоставляются им на весь период от прибытия на территорию инспектируемого государства-участника до отбытия с такой территории и после этого в отношении прежних действий, совершенных ими при выполнении своих официальных функций.

а) Члены инспекционной группы пользуются такой же неприкосновенностью, какой пользуются дипломатические агенты согласно статье 29 Венской конвенции о дипломатических сношениях от 18 апреля 1961 г.;

b) жилые и служебные помещения, занимаемые инспекционной группой, проводящей инспекционную деятельность согласно настоящему Договору, пользуются такой же неприкосновенностью и защитой, какой пользуются помещения дипломатических агентов согласно пункту 1 статьи 30 Венской конвенции о дипломатических сношениях;

c) бумаги и корреспонденция, в том числе записи, инспекционной группы пользуются такой же неприкосновенностью, какой пользуются все бумаги и корреспонденция дипломатических агентов согласно пункту 2 статьи 30 Венской конвенции о дипломатических сношениях. Инспекционная группа имеет право пользоваться кодами для своих сношений с Техническим секретариатом;

d) пробы и утвержденное оборудование, перевозимые членами инспекционной группы, пользуются неприкосновенностью с соблюдением положений, содержащихся в настоящем Договоре, и освобождаются от всех таможенных пошлин. Транспортировка опасных проб производится в соответствии с надлежащими правилами;

e) членам инспекционной группы предоставляются такие же иммунитеты, какие предоставляются дипломатическим агентам согласно пунктам 1, 2 и 3 статьи 31 Венской конвенции о дипломатических сношениях;

f) члены инспекционной группы, проводящие предписанную деятельность согласно настоящему Договору, освобождаются от сборов и налогов, от которых освобождаются дипломатические агенты согласно статье 34 Венской конвенции о дипломатических сношениях;

g) членам инспекционной группы разрешается ввозить на территорию инспектируемого государства-участника без оплаты каких-либо таможенных пошлин или связанных с этим сборов предметы личного пользования, за исключением предметов, ввоз или вывоз которых запрещен законом или регулируется карантинными правилами;

h) членам инспекционной группы предоставляются такие же льготы в отношении обмена денег и валюты, которые предоставляются представителям иностранных правительств, находящимся во временных служебных командировках; и

i) члены инспекционной группы не должны заниматься на территории инспектируемого государства-участника никакой профессиональной или коммерческой деятельностью в целях личной выгоды.

28. При транзите через территорию государств-участников, которые не являются инспектируемым государством-участником, членам инспекционной группы предоставляются такие же привилегии и иммунитеты, какие предоставляются дипломатическим агентам согласно пункту 1 статьи 40 Венской конвенции о дипломатических сношениях. Бумаги и корреспонденция, в том числе записи, а также перевозимые ими пробы и утвержденное оборудование пользуются привилегиями и иммунитетами, изложенными в пунктах 27 «с» и «d».

29. Без ущерба для привилегий и иммунитетов члены инспекционной группы обязаны уважать законы и постановления инспектируемого государства-участника и в той мере, в какой это соответствует мандату на инспекцию, обязаны не вмешиваться во внутренние дела этого государства. Если инспектируемое государство-участник считает, что имело место злоупотребление привилегиями и иммунитетами, указанными в настоящем Протоколе, то между государством-участником и Генеральным директором проводятся консультации с целью установить, имело ли место такое злоупотребление, и в случае установления такого факта предотвратить повторение такого злоупотребления.

30. Генеральный директор может отказываться от иммунитета от юрисдикции в отношении членов инспекционной группы в тех случаях, когда, по мнению Генерального директора, этот иммунитет препятствовал бы отправлению правосудия и от него можно отказаться без ущерба для осуществления положений настоящего Договора. Отказ должен быть всегда определенно выраженным.

31. Наблюдателям предоставляются такие же привилегии и иммунитеты, какие предоставляются членам инспекционной группы согласно настоящему разделу, за исключением привилегий и иммунитетов, предоставляемых согласно пункту 27 «d».

Пункты въезда

32. Каждое государство-участник назначает свои пункты въезда и предоставляет требуемую информацию Техническому секретариату не позднее чем через 30 дней после вступления для него в силу настоящего Договора. Эти пункты въезда назначаются таким образом, чтобы инспекционная группа могла достичь любого района инспекции по меньшей мере из одного пункта въезда в 24-часовой срок.

Технический секретариат сообщает всем государствам-участникам места расположения пунктов въезда. Пункты въезда могут также служить пунктами выезда.

33. Каждое государство-участник может изменять свои пункты въезда, уведомляя о таком изменении Технический секретариат.

Изменения начинают действовать через 30 дней после получения такого уведомления Техническим секретариатом, с тем чтобы можно было обеспечить соответствующее уведомление всех государств-участников.

34. Если Технический секретариат считает, что для своевременного проведения инспекций пунктов въезда недостаточно или что изменения пунктов въезда, предлагаемые государством-участником, затрудняли бы такое своевременное проведение инспекций, он начинает консультации с соответствующим государством-участником для решения данной проблемы.

Процедуры использования нерейсовых самолетов

35. Когда невозможен своевременный проезд в пункт въезда рейсовыми коммерческими маршрутами, инспекционная группа может использовать нерейсовый самолет. Не позднее чем через 30 дней после вступления для него в силу настоящего Договора каждое государство-участник извещает Технический секретариат о постоянном номере дипломатического разрешения для нерейсового самолета, перевозящего инспекционную группу и оборудование, необходимое для инспекции. Авиационные маршруты пролегают по установленным международным воздушным трассам, согласуемым между государством-участником и Техническим секретариатом в качестве основы для выдачи такого дипломатического разрешения.

Утвержденное инспекционное оборудование

36. Конференция на своей первоначальной сессии рассматривает и утверждает перечень оборудования для использования в ходе инспекций на месте. Каждое государство-участник может вносить предложения в отношении включения оборудования в перечень. Спецификации на использование оборудования, детализированные в Оперативном руководстве по инспекциям на месте, учитывают соображения безопасности и конфиденциальности в тех случаях, когда имеется вероятность использования такого оборудования.

37. Оборудование, предназначенное для использования в ходе инспекций на месте, состоит из основного оборудования для инспекционной деятельности и методов, указанных в пункте 69, а также вспомогательного оборудования, необходимого для эффективного и своевременного проведения инспекций на месте.

38. Технический секретариат обеспечивает наличие всех типов утвержденного оборудования для инспекций на месте, когда это требуется. Когда это требуется для инспекции на месте, Технический секретариат надлежащим образом сертифицирует калибровку, содержание и защищенность оборудования. Для того, чтобы содействовать проверке оборудования в пункте въезда инспектируемым государством-участником, Технический секретариат предоставляет документацию и налагает пломбы с целью аутентифицировать такую сертификацию.

39. Любое постоянно хранимое оборудование находится на попечении Технического секретариата. Технический секретариат отвечает за обслуживание и калибровку такого

оборудования.

40. В соответствующих случаях Технический секретариат достигает договоренностей с государствами-участниками в отношении предоставления оборудования, упомянутого в перечне. Такие государства-участники отвечают за обслуживание и калибровку такого оборудования.

С. Запрос относительно инспекции на месте, мандат на инспекцию и уведомление об инспекции

Запрос относительно инспекции на месте

41. Согласно пункту 37 статьи IV запрос относительно инспекции на месте содержит по меньшей мере следующую информацию:

- a) расчетные географические и вертикальные координаты местоположения явления, вызвавшего запрос, с указанием возможной величины погрешности;
- b) предлагаемые границы района, подлежащего инспекции, указываемые по карте и в соответствии с пунктами 2 и 3;
- c) государство-участник или государства-участники, подлежащие инспекции, или указание, что район, подлежащий инспекции, или его часть находится вне юрисдикции или контроля любого государства;
- d) вероятная среда явления, вызвавшего запрос;
- e) расчетное время явления, вызывавшего запрос, с указанием возможной величины погрешности;
- f) все данные, на которых основан запрос;
- g) индивидуальные сведения о предлагаемом наблюдателе, если таковой имеется; и
- h) результаты процесса консультаций и разъяснений в соответствии со статьей IV или в соответствующих случаях объяснение причин, по которым такой процесс консультаций и разъяснений не был проведен.

Мандат на инспекцию

42. Мандат на инспекцию на месте содержит:

- a) решение Исполнительного совета по запросу относительно инспекции на месте;
- b) название государства-участника или государств-участников, подлежащих инспекции, либо указание, что район инспекции или его часть находится вне юрисдикции или контроля любого государства;
- c) местоположение и границы района инспекции, указываемые по карте, с учетом всей информации, на которой основан запрос, и любой другой имеющейся в наличии технической информации, в консультации с запрашивающим государством-участником;
- d) планируемые виды деятельности инспекционной группы в районе инспекции;
- e) пункт въезда, подлежащий использованию инспекционной группой;
- f) в соответствующих случаях любые пункты транзита или базирования;
- g) фамилию руководителя инспекционной группы;
- h) фамилии членов инспекционной группы;
- i) фамилию предлагаемого наблюдателя, если таковой имеется; и
- j) перечень оборудования, подлежащего использованию в районе инспекции.

Если решение Исполнительного совета согласно пунктам 46-49 статьи IV вызывает необходимость модификации мандата на инспекцию, Генеральный директор может в соответствующих случаях обновлять мандат в отношении подпунктов «d», «h» и «j». Генеральный директор немедленно уведомляет инспектируемое государство-участник о любой такой модификации.

Уведомление об инспекции

43. Уведомление, производимое Генеральным директором согласно пункту 55 статьи IV, включает следующую информацию:

- a) мандат на инспекцию;
- b) дату и расчетное время прибытия инспекционной группы в пункт въезда;
- c) способ прибытия в пункт въезда;
- d) в соответствующих случаях постоянный номер дипломатического разрешения для нерейсового самолета; и
- e) перечень любого оборудования, о предоставлении которого инспекционной группе для использования в районе инспекции Генеральный директор обращается с запросом к инспектируемому государству-участнику.

44. Инспектируемое государство-участник подтверждает получение уведомления Генерального директора не позднее чем через 12 часов после получения уведомления.

D. Предынспекционная деятельность

Въезд на территорию инспектируемого государства-участника, деятельность в пункте въезда и проезд к району инспекции

45. Инспектируемое государство-участник, уведомленное о прибытии инспекционной группы, обеспечивает немедленный въезд инспекционной группы на свою территорию.

46. При использовании нерейсового самолета для проезда к пункту въезда Технический секретариат через Национальный орган предоставляет инспектируемому государству-участнику план полета на пролет самолета от последнего аэродрома перед вхождением в воздушное пространство такого государства-участника до пункта въезда не менее чем за шесть часов до запланированного времени вылета с этого аэродрома. Такой план оформляется в соответствии с процедурами Международной организации гражданской авиации для гражданских воздушных судов. Технический секретариат вносит в раздел примечаний каждого плана полета постоянный номер дипломатического разрешения и соответствующую пометку, свидетельствующую о том, что самолет является инспекционным самолетом. Если используется военный самолет, то Технический секретариат запрашивает у инспектируемого государства-участника предварительное разрешение на вхождение в его воздушное пространство.

47. Не менее чем за три часа до запланированного вылета инспекционной группы с последнего аэродрома перед вхождением в воздушное пространство инспектируемого государства-участника инспектируемое государство-участник обеспечивает утверждение оформленного в соответствии с пунктом 46 плана полета, с тем чтобы инспекционная группа могла прибыть в пункт въезда к расчетному времени прибытия.

48. Когда это необходимо, руководитель инспекционной группы и представитель инспектируемого государства-участника согласовывают пункт базирования и план полета от пункта въезда до пункта базирования и, если это необходимо, до района инспекции.

49. Инспектируемое государство-участник обеспечивает самолет инспекционной группы или организует обеспечение его требуемыми Техническим секретариатом стоянкой, охраной, обслуживанием и заправкой топливом в пункте въезда и, если это необходимо, в пункте базирования и в районе инспекции. Такой самолет не подлежит посадочным, взлетным и аналогичным сборам. Настоящий пункт применяется также к летательному аппарату, используемому для облета в ходе инспекции на месте.

50. С соблюдением пункта 51 инспектируемое государство-участник не налагает на инспекционную группу ограничений на ввоз ею на территорию этого государства-участника утвержденного оборудования, которое соответствует мандату на инспекцию, или на его использование в соответствии с положениями Договора и настоящего Протокола.

51. Инспектируемое государство-участник имеет право без ущерба для сроков, указанных в пункте 54, проверять в присутствии членов инспекционной группы в пункте въезда, что оборудование было утверждено и сертифицировано в соответствии с пунктом 38. Инспектируемое государство-участник может исключать оборудование, которое не

соответствует мандату на инспекцию или которое не было утверждено или сертифицировано в соответствии с пунктом 38.

52. Сразу же по прибытии в пункт въезда и без ущерба для сроков, указанных в пункте 54, руководитель инспекционной группы предъявляет представителю инспектируемого государства-участника мандат на инспекцию и первоначальный план инспекции, подготовленный инспекционной группой, с указанием видов деятельности, намеченных для проведения. Представители инспектируемого государства-участника проводят инструктаж инспекционной группы, используя в соответствующих случаях карты и иную документацию. Инструктаж включает относящийся к данному случаю естественный рельеф местности, проблемы безопасности и конфиденциальности, а также меры по материально-техническому обеспечению инспекции. Инспектируемое государство-участник может указывать местоположения в пределах района инспекции, которые, по его мнению, не имеют отношения к цели инспекции.

53. После предынспекционного инструктажа инспекционная группа в соответствующих случаях модифицирует первоначальный план инспекции с учетом любых замечаний инспектируемого государства-участника. Модифицированный план инспекции предоставляется представителю инспектируемого государства-участника.

54. Инспектируемое государство-участник делает все от него зависящее для оказания содействия и обеспечения безопасной доставки инспекционной группы, утвержденного оборудования, указанного в пунктах 50 и 51, и багажа из пункта въезда в район инспекции не позднее чем через 36 часов после прибытия в пункт въезда, если только не согласованы иные сроки в пределах временных рамок, указанных в пункте 57.

55. Для подтверждения того, что район, в который была доставлена инспекционная группа, соответствует району инспекции, указанному в мандате на инспекцию, инспекционная группа имеет право использовать утвержденное оборудование определения местонахождения. Инспектируемое государство-участник помогает инспекционной группе в выполнении этой задачи.

Е. Проведение инспекций *Общие правила*

56. Инспекционная группа осуществляет свои функции в соответствии с положениями Договора и настоящего Протокола.

57. Инспекционная группа начинает свою инспекционную деятельность в районе инспекции как можно скорее, но ни в коем случае не позднее чем через 72 часа после прибытия в пункт въезда.

58. Деятельность инспекционной группы организуется таким образом, чтобы обеспечить своевременное и эффективное осуществление ею своих функций и создавать как можно меньше неудобств инспектируемому государству-участнику и помех в районе инспекции.

59. В случаях, когда согласно пункту 43 «е» или в ходе инспекции к инспектируемому государству-участнику обращаются с запросом относительно предоставления любого оборудования для использования инспекционной группой в районе инспекции, инспектируемое государство-участник по мере возможности удовлетворяет данный запрос.

60. В ходе инспекции на месте инспекционная группа имеет, среди прочего:

- а) право определять, как будет проходить инспекция, в соответствии с мандатом на инспекцию и с учетом любых предпринимаемых инспектируемым государством-участником шагов, соответствующих положениям относительно регулируемого доступа;
- б) право предпринимать модификацию плана инспекции, необходимую для обеспечения эффективного осуществления инспекции;
- в) обязательство учитывать рекомендации инспектируемого государства-участника и предлагаемые им изменения в плане инспекции;

d) право запрашивать разъяснения в связи с неясностями, которые могут возникать в ходе инспекции;

e) обязательство использовать только те методы, которые указаны в пункте 69, и воздерживаться от деятельности, не имеющей отношения к цели инспекции. Группа собирает и документирует такие факты, которые имеют отношение к цели инспекции, но не стремится получить и не документирует информацию, которая явно не имеет отношения к цели инспекции. Любой собранный и впоследствии сочтенный не относящимся к цели инспекции материал возвращается инспектируемому государству-участнику;

f) обязательство учитывать и включать в свой доклад данные и пояснения относительно природы явления, вызвавшего запрос, предоставляемые инспектируемым государством-участником от национальных сетей мониторинга инспектируемого государства-участника и из иных источников;

g) обязательство предоставлять инспектируемому государству-участнику по его запросу копии информации и данных, собранных в районе инспекции; и

h) обязательство уважать правила инспектируемого государства-участника, регулирующие вопросы конфиденциальности, безопасности и охраны здоровья.

61. В ходе инспекции на месте инспектируемое государство-участник имеет, среди прочего:

a) право в любое время давать рекомендации инспекционной группе относительно возможной модификации плана инспекции;

b) право и обязательство выделять представителя для связи с инспекционной группой;

c) право направлять представителей для сопровождения инспекционной группы при выполнении ею своих обязанностей и для наблюдения за всей инспекционной деятельностью, проводимой инспекционной группой. Это не должно создавать задержек или иных помех для инспекционной группы при выполнении ею своих функций;

d) право предоставлять дополнительную информацию и обращаться с запросом относительно сбора и документирования дополнительных фактов, которые, по его мнению, имеют отношение к инспекции;

e) право изучать фотографические продукты и продукты измерений, а также пробы и оставлять у себя любые фотоснимки или их части, на которых изображены чувствительные площадки, не имеющие отношения к цели инспекции. Инспектируемое государство-участник имеет право получать дубликаты всех фотографических продуктов и продуктов измерений. Инспектируемое государство-участник имеет право получать дубликаты всех фотографических продуктов и продуктов измерений. Инспектируемое государство-участник имеет право оставлять у себя оригиналы фотоснимков и фотографические продукты первого поколения и помещать фотоснимки или их части в совместно опечатанное место хранения в пределах своей территории. Инспектируемое государство-участник имеет право предоставлять своего собственного фотооператора для производства фото/видеосъемок по запросу инспекционной группы. В противном случае эти функции выполняются членами инспекционной группы;

f) право предоставлять инспекционной группе от своих национальных сетей мониторинга и из иных источников данные и пояснения относительно природы явления, вызвавшего запрос; и

g) обязательство предоставлять инспекционной группе разъяснения, которые могут быть необходимы для устранения любых неясностей, возникающих в ходе инспекции.

Связь

62. Члены инспекционной группы имеют право в любое время в ходе инспекции на месте поддерживать связь друг с другом и с Техническим секретариатом. С этой целью они могут использовать с согласия инспектируемого государства-участника свое собственное, надлежащим

образом утвержденное и сертифицированное оборудование в той мере, в какой инспектируемое государство-участник не предоставляет им доступ к другим средствам телекоммуникации.

Наблюдатель

63. В соответствии с пунктом 61 статьи IV запрашивающее государство-участник связывается с Техническим секретариатом для координации прибытия наблюдателя в тот же пункт въезда или базирования, что и инспекционная группа, в пределах разумного периода времени применительно к прибытию инспекционной группы.

64. Наблюдатель имеет право на протяжении всей инспекции поддерживать связь с посольством запрашивающего государства-участника, находящимся в инспектируемом государстве-участнике, или, в случае отсутствия посольства, с самим запрашивающим государством-участником.

65. Наблюдатель имеет право прибыть в район инспекции и получить доступ к району инспекции и в его пределы, предоставляемый инспектируемым государством-участником.

66. Наблюдатель имеет право давать рекомендации инспекционной группе на протяжении всей инспекции.

67. На протяжении всей инспекции инспекционная группа информирует наблюдателя о проведении инспекции и о выводах.

68. На протяжении всей инспекции инспектируемое государство-участник обеспечивает наблюдателя или организует обеспечение его необходимыми удобствами, аналогичными тем, которыми пользуется инспекционная группа, как это изложено в пункте 11. Все расходы в связи с пребыванием наблюдателя на территории инспектируемого государства-участника несет запрашивающее государство-участник.

Виды и методы инспекционной деятельности

69. Могут осуществляться следующие виды инспекционной деятельности и использоваться следующие методы в соответствии с положениями относительно регулируемого доступа, относительно отбора проб, обращения с ними и их анализа, а также относительно облетов:

a) определение местонахождения с воздуха и на поверхности для подтверждения границ района инспекции и установления координат находящихся в нем местоположений в порядке поддержки инспекционной деятельности;

b) визуальное наблюдение, видео- и фотосъемка и многоспектральная съемка, включая инфракрасные измерения, на поверхности и под поверхностью, а также с воздуха с целью нахождения аномалий или артефактов;

c) измерение уровней радиоактивности над поверхностью, на поверхности и под поверхностью с использованием мониторинга гамма-излучения и анализа энергетического разрешения с воздуха, а также на поверхности или под поверхностью с целью нахождения и идентификации радиационных аномалий;

d) отбор и анализ твердых, жидких и газообразных экологических проб над поверхностью, на поверхности и под поверхностью с целью обнаружения аномалий;

e) пассивный сейсмологический мониторинг афтершоков с целью локализации поискового района и содействия определению природы явления;

f) резонансная сейсмометрия и активные сейсмические съемки с целью нахождения и местоопределения подземных аномалий, включая полости и зоны навала;

g) картирование магнитного и гравитационного поля, грунтопроникающие радарные измерения и измерения удельной электропроводимости на поверхности и в соответствующих случаях с воздуха с целью обнаружения аномалий или артефактов; и

h) бурение с целью получения радиоактивных проб.

70. В период до 25 дней после одобрения инспекции на месте в соответствии с пунктом 46

статьи IV инспекционная группа имеет право проводить любые из видов деятельности и использовать любые из методов, перечисленных в пункте 69 «а» – «е». После одобрения продолжения инспекции в соответствии с пунктом 47 статьи IV инспекционная группа имеет право проводить любые из видов деятельности и использовать любые из методов, перечисленных в пункте 69 «а» – «g». Инспекционная группа проводит бурение только после одобрения Исполнительным советом в соответствии с пунктом 48 статьи IV. Если инспекционная группа обращается с запросом относительно увеличения продолжительности инспекции в соответствии с пунктом 49 статьи IV, то в своем запросе она указывает, какие из видов деятельности и какие из методов, перечисленных в пункте 69, она намерена осуществить и использовать, с тем чтобы она могла выполнить свой мандат.

Облеты

71. Инспекционная группа имеет право в ходе инспекции на месте производить облет района инспекции в целях обеспечения инспекционной группе общего представления о районе инспекции, сужения границ и оптимизации местоположений для наземной инспекции и содействия сбору фактологических данных с использованием оборудования, указанного в пункте 79.

72. Облет производится так скоро, как это практически возможно. Общая продолжительность облета района инспекции не превышает 12 часов.

73. С согласия инспектируемого государства-участника могут производиться дополнительные облеты с использованием оборудования, указанного в пунктах 79 и 80.

74. Район, охватываемый облетами, не выходит за пределы района инспекции.

75. Инспектируемое государство-участник имеет право устанавливать ограничения или в исключительных случаях и при разумном обосновании запрещения на облет чувствительных площадок, не имеющих отношения к цели инспекции. Ограничения могут относиться к высоте полета, числу заходов и круговых проходов, продолжительности зависания, типу летательного аппарата, количеству инспекторов на борту и типу измерений или наблюдений.

Если инспекционная группа считает, что ограничения или запрещения на облет чувствительных площадок могут затруднять выполнение ею своего мандата, инспектируемое государство-участник предпринимает все разумные усилия к тому, чтобы предоставить альтернативные средства инспекции.

76. Облеты производятся по плану полета, должным образом оформленному и одобренному в соответствии с аэронавигационными правилами и предписаниями инспектируемого государства-участника.

На протяжении всех летных операций строго соблюдаются правила безопасности полетов, действующие в инспектируемом государстве-участнике.

77. В ходе облетов посадка обычно разрешается только в целях перевалки или дозаправки топливом.

78. Облеты производятся на запрашиваемых инспекционной группой высотах, соответствующих видам деятельности, подлежащим проведению, условиям видимости, а также аэронавигационным правилам и правилам инспектируемого государства-участника в отношении безопасности и его праву защищать чувствительную информацию, не имеющую отношения к цели инспекции. Облеты производятся на высоте, не превышающей 1500 метров над поверхностью.

79. Для облета, производимого согласно пунктам 71 и 72, на борту летательного аппарата может использоваться следующее оборудование:

- e) полевые бинокли;
- f) пассивное оборудование определения местоположения;
- g) видеокамеры; и

h) портативные фотоаппараты.

80. Для любых дополнительных облетов, производимых согласно пункту 73, инспекторы на борту летательного аппарата могут также использовать портативное, легко устанавливаемое оборудование для:

- a) многоспектральной (в том числе инфракрасной) съемки;
- b) гамма-спектроскопии; и
- c) картирования магнитного поля.

81. Облеты производятся с использованием относительно тихоходного летательного аппарата с неподвижным крылом или несущим винтом. Такой летательный аппарат обеспечивает широкий, беспрепятственный обзор низлежащей поверхности.

82. Инспектируемое государство-участник имеет право предоставлять свой собственный летательный аппарат, предварительно надлежащим образом оснащенный в соответствии с техническими требованиями соответствующего оперативного руководства, а также летный экипаж. В ином случае летательный аппарат предоставляется или арендуется Техническим секретариатом.

83. Если летательный аппарат предоставляется или арендуется Техническим секретариатом, инспектируемое государство-участник имеет право проверить летательный аппарат с целью удостовериться, что он оснащен утвержденным инспекционным оборудованием. Такая проверка завершается в сроки, указанные в пункте 57.

84. Персонал на борту летательного аппарата состоит из:

- i) минимального количества членов летного экипажа, соответствующего безопасной эксплуатации летательного аппарата;
- j) до четырех членов инспекционной группы;
- k) до двух представителей инспектируемого государства-участника;
- l) наблюдателя, если таковой имеется, с согласия инспектируемого государства-участника; и
- m) при необходимости устного переводчика.

85. Процедуры осуществления облетов детализируются в Оперативном руководстве по инспекциям на месте.

Регулируемый доступ

86. Инспекционная группа имеет право доступа к району инспекции в соответствии с положениями Договора и настоящего Протокола.

87. Инспектируемое государство-участник предоставляет доступ в пределах района инспекции в соответствии со сроками, указанными в пункте 57.

88. Согласно пункту 57 статьи IV и пункту 86 выше права и обязательства инспектируемого государства-участника включают:

- п) право принимать меры для защиты чувствительных установок и местоположений в соответствии с настоящим Протоколом;
- о) обязательство при ограничении доступа в пределах района инспекции предпринимать все разумные усилия к тому, чтобы удовлетворить требования мандата на инспекцию с помощью альтернативных средств. Разрешение любых вопросов относительно одного или более аспектов инспекции не создает задержек и не чинит помех осуществлению инспекционной группой других аспектов инспекции; и
- р) право принимать окончательное решение относительно любого доступа инспекционной группы с учетом своих обязательств по настоящему Договору и положений о регулируемом доступе.

89. Согласно пункту 57 «b» статьи IV и пункту 88 «a» выше инспектируемое государство-участник имеет право в пределах всего района инспекций принимать меры для защиты

чувствительных установок и местоположений, и предотвращения разглашения конфиденциальной информации, не имеющей отношения к цели инспекции. Такие меры могут включать, среди прочего:

- а) зачехление чувствительных дисплеев, имущества и оборудования;
- б) ограничение измерений радионуклидной активности ядерного излучения установлением наличия или отсутствия тех видов и энергий излучения, которые имеют отношение к цели инспекции;
- с) ограничение отбора или анализа проб установлением наличия или отсутствия радиоактивных или иных продуктов, имеющих отношение к цели инспекции;
- д) регулируемый доступ к зданиям или иным сооружениям в соответствии с пунктами 90 и 91; и
- е) заявление площадок ограниченного доступа в соответствии с пунктами 92-96.

90. Доступ к зданиям и иным сооружениям откладывается до тех пор, пока не будет одобрено продолжение инспекции на месте в соответствии с пунктом 47 статьи IV, за исключением доступа к зданиям и иным сооружениям, имеющим вход в шахту, иные выработки или полости большого объема, доступ к которым иным образом невозможен. Применительно к таким зданиям и сооружениям инспекционная группа имеет право только транзита по указанию инспектируемого государства-участника для входа в такие шахты, полости или иные выработки.

91. Если после одобрения продолжения инспекции в соответствии с пунктом 47 статьи IV инспекционная группа убедительно демонстрирует инспектируемому государству-участнику необходимость доступа к зданиям и иным сооружениям для выполнения мандата на инспекцию и невозможность проведения извне необходимых видов деятельности, разрешенных в мандате, инспекционная группа имеет право получить доступ к таким зданиям или иным сооружениям.

Руководитель инспекционной группы запрашивает доступ к конкретному зданию или сооружению с указанием цели такого доступа, конкретного количества инспекторов, а также намечаемых видов деятельности.

Условия доступа подлежат согласованию путем переговоров между инспекционной группой и инспектируемым государством-участником.

Инспектируемое государство-участник имеет право устанавливать ограничения или в исключительных случаях и при разумном обосновании запрещения на доступ к зданиям и иным сооружениям.

92. При заявлении площадок ограниченного доступа согласно пункту 89 «е» каждая такая площадка не превышает четырех квадратных километров. Инспектируемое государство-участник имеет право заявлять в качестве площадок ограниченного доступа до 50 квадратных километров. Если заявляется более чем одна площадка ограниченного доступа, то каждая такая площадка находится от любой другой такой площадки на минимальном расстоянии в 20 метров.

Каждая площадка ограниченного доступа имеет четко определенные и доступные границы.

93. Размеры, местоположение и границы площадок ограниченного доступа сообщаются руководителю инспекционной группы не позднее того времени, когда инспекционная группа запрашивает доступ к местоположению, в пределах которого полностью или частично находится такая площадка.

94. Инспекционная группа имеет право устанавливать оборудование и предпринимать другие шаги, необходимые для проведения своей инспекции, вплоть до границы площадки ограниченного доступа.

95. Инспекционной группе разрешается визуально наблюдать все открытые места в пределах площадки ограниченного доступа с границы данной площадки.

96. Инспекционная группа предпринимает все разумные усилия к тому, чтобы выполнять

мандат на инспекцию за пределами заявленных площадок ограниченного доступа, прежде чем запрашивать доступ к таким площадкам. Если в любое время инспекционная группа убедительно демонстрирует инспектируемому государству-участнику невозможность проведения извне необходимых видов деятельности, разрешенных в мандате, и необходимость доступа к площадке ограниченного доступа для выполнения мандата, некоторыми членами инспекционной группы предоставляется доступ для выполнения конкретных задач в пределах данной площадки.

Инспектируемое государство-участник имеет право зачехлять или иным образом защищать чувствительное оборудование, предметы и материалы, не имеющие отношения к цели инспекции. Число инспекторов сводится к минимуму, необходимому для выполнения задач, связанных с инспекцией. Условия такого доступа подлежат согласованию путем переговоров между инспекционной группой и инспектируемым государством-участником.

Отбор проб, обращение с пробами и анализ проб

97. С соблюдением пунктов 86-96 и 98-100 инспекционная группа имеет право отбирать в районе инспекции и вывозить из него соответствующие пробы.

98. Всякий раз, когда это возможно, инспекционная группа анализирует пробы на месте. Представители инспектируемого государства-участника имеют право присутствовать при анализе проб на месте. По запросу инспекционной группы инспектируемое государство-участник в соответствии с согласованными процедурами оказывает помощь в анализе проб на месте.

Инспекционная группа имеет право передавать пробы на анализ за пределами места в лабораториях, назначенных Организацией, только если она продемонстрирует, что необходимый анализ проб не может быть произведен на месте.

99. Инспектируемое государство-участник имеет право оставлять у себя части всех отобранных проб, когда эти пробы подвергаются анализу, и может брать дубликаты проб.

100. Инспектируемое государство-участник имеет право обращаться с запросом относительно возвращения любых неиспользованных проб или их частей.

101. Назначенные лаборатории проводят химический и физический анализ проб, переданных на анализ за пределами места. Детали такого анализа излагаются в Оперативном руководстве по инспекциям на месте.

102. Генеральный директор несет основную ответственность за безопасность, целостность и сохранность проб, а также за обеспечение защиты конфиденциальности проб, передаваемых на анализ за пределами места. Генеральный директор осуществляет это в соответствии с процедурами, содержащимися в Оперативном руководстве по инспекциям на месте. Генеральный директор в любом случае:

- a) устанавливает строгий режим, регулирующий отбор проб, обращение с пробами, транспортировку и анализ проб;
- b) сертифицирует лаборатории, назначенные для проведения различных видов анализа;
- c) осуществляет надзор за стандартизацией оборудования и процедур в этих назначенных лабораториях, а также мобильного аналитического оборудования и процедур;
- d) наблюдает за контролем качества и общими стандартами в связи с сертификацией этих лабораторий и в связи с мобильным оборудованием и процедурами; и
- e) выбирает из числа назначенных лабораторий те лаборатории, которые выполняют аналитические или иные функции в связи с конкретными расследованиями.

103. При проведении анализа за пределами места пробы анализируются по меньшей мере в двух назначенных лабораториях.

Технический секретариат обеспечивает оперативную обработку анализа. Технический секретариат ведет учет проб, и любые неиспользованные пробы или их части возвращаются Техническому секретариату.

104. Технический секретариат компилирует результаты лабораторного анализа проб, имеющие отношение к цели инспекции.

Согласно пункту 63 статьи IV Генеральный директор незамедлительно передает любые такие результаты инспектируемому государству-участнику на отзыв, а затем Исполнительному совету и всем другим государствам-участникам и включает подробную информацию относительно оборудования и методики, используемых назначенными лабораториями.

*Проведение инспекций в районах, находящихся вне юрисдикции
или контроля любого государства*

105. В случае проведения инспекции на месте в районе, находящемся вне юрисдикции или контроля любого государства, Генеральный директор консультируется с соответствующими государствами-участниками и согласовывает любые пункты транзита или базирования, с тем чтобы содействовать оперативному прибытию инспекционной группы в район инспекции.

106. Государства-участники, на территории которых находятся пункты транзита или базирования, содействуют, насколько это возможно, проведению инспекции, включая доставку инспекционной группы, ее багажа и оборудования к району инспекции, а также предоставление соответствующих удобств, указанных в пункте 11.

Организация возмещает содействующим государствам-участникам все понесенные ими расходы.

107. С одобрения Исполнительного совета Генеральный директор может проводить переговоры с государствами-участниками относительно постоянных процедур, с тем чтобы содействовать оказанию помощи в случае инспекции на месте в районе, находящемся вне юрисдикции или контроля любого государства.

108. В случаях, когда одно или более государств-участников провели расследование неясного явления в районе, находящемся вне юрисдикции или контроля любого государства, до того, как был подан запрос относительно инспекции на месте в этом районе, любые результаты такого расследования могут учитываться Исполнительным советом в ходе его дискуссий согласно статье IV.

Послеинспекционные процедуры

109. По окончании инспекции инспекционная группа проводит встречу с представителем инспектируемого государства-участника с целью рассмотрения предварительных выводов инспекционной группы и прояснения любых неясностей. Инспекционная группа предоставляет представителю инспектируемого государства-участника свои предварительные выводы, изложенные в письменном виде по стандартной форме, а также перечень любых проб и другого материала, вывезенных из района инспекции согласно пункту 98. Этот документ подписывается руководителем инспекционной группы. В знак ознакомления с содержанием документа представитель инспектируемого государства-участника скрепляет документ своей подписью. Встреча завершается не позднее чем через 24 часа после окончания инспекции.

Отъезд

110. По завершении послеинспекционных процедур инспекционная группа и наблюдатель как можно скорее покидают территорию инспектируемого государства-участника. Инспектируемое государство-участник делает все от него зависящее для оказания содействия инспекционной группе и обеспечения ее безопасной доставки, а также оборудования и багажа в пункт выезда. Если инспектируемым государством-участником и инспекционной группой не согласовано иное, для выезда используется тот же пункт, что и для въезда.

Часть III. Меры укрепления доверия

1. Согласно пункту 68 статьи IV каждое государство-участник на добровольной основе предоставляет Техническому секретариату уведомление о любом химическом взрыве с использованием взрывчатого материала в количестве 300 или более тонн тротилового

эквивалента, подрыв которого производится в виде единичного взрыва в любом месте на его территории или в любом месте, находящемся под его юрисдикцией или контролем. Если это возможно, такое уведомление предоставляется заблаговременно. В таком уведомлении указываются сведения о местоположении, времени, количестве и типе используемого взрывчатого вещества, а также о конфигурации предполагаемой цели взрыва.

2. Каждое государство-участник как можно скорее после вступления в силу настоящего Договора на добровольной основе предоставляет Техническому секретариату и в дальнейшем ежегодно обновляет информацию относительно своего национального использования любых других химических взрывов мощностью свыше 300 тонн тротилового эквивалента. В частности, государство-участник стремится сообщать:

- a) географические местоположения площадок, где происходят взрывы;
- b) характер операций по их производству, а также общий профиль и частоту таких взрывов;
- c) любые другие соответствующие сведения, если таковые имеются; и содействовать Техническому секретариату в прояснении происхождения любого такого явления, обнаруженного Международной системой мониторинга.

3. Государство-участник может на добровольной и взаимоприемлемой основе приглашать представителей Технического секретариата или других государств-участников посетить площадки в пределах его территории, упомянутые в пунктах 1 и 2.

4. С целью калибровки Международной системы мониторинга государства-участники могут связываться с Техническим секретариатом на предмет проведения калибровочных химических взрывов или на предмет предоставления соответствующей информации о химических взрывах, планируемых в иных целях.

ЗАКЛЮЧНИЙ АКТ НАРАДИ З БЕЗПЕКИ ТА СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПІ*

Гельсінки, 1 серпня 1975 року

Совещание по безопасности и сотрудничеству в Европе, начавшееся в Хельсинки 3 июля 1973 г. и продолжавшееся в Женеве с 18 сентября 1973 г. по 21 июля 1975 г., было завершено в Хельсинки 1 августа 1975 г. Высокими Представителями Австрии, Бельгии, Болгарии, Венгрии, Германской Демократической Республики, Федеративной Республики Германии, Греции, Дании, Ирландии, Исландии, Испании, Италии, Канады, Кипра, Лихтенштейна, Люксембурга, Мальты, Монако, Нидерландов, Норвегии, Польши, Португалии, Румынии, Сан-Марино, Святейшего Престола, Соединенного Королевства, Соединенных Штатов Америки, Союза Советских Социалистических Республик, Турции, Финляндии, Франции, Чехословакии, Швейцарии, Швеции и Югославии.

Во время начального и заключительного этапов Совещания перед его участниками в качестве почетного гостя выступил Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций. В ходе второго этапа Совещания внесли свои вклады Генеральный директор ЮНЕСКО и Исполнительный секретарь Европейской экономической комиссии ООН.

Во время заседаний второго этапа Совещания были сделаны также вклады по различным пунктам повестки дня представителями следующих неучаствующих средиземноморских государств: Алжирской Народной Демократической Республики, Арабской Республики Египет, Израиля, Королевства Марокко, Сирийской Арабской Республики, Тунисской Республики.

Вдохновляемые политической волей, в интересах народов, к улучшению и активизации их

* Заключительный акт Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055 (дата звернення : 03. 02. 2020)

отношений, содействию в Европе миру, безопасности, справедливости и сотрудничеству, сближению между ними, а также с другими государствами мира,

Преисполненные решимости в этой связи придать полную действенность результатам Совещания и обеспечить использование плодов, вытекающих из этих результатов, между их государствами и во всей Европе и тем самым расширять, углублять и сделать поступательным и прочным процесс разрядки,

Высокие Представители государств-участников торжественно приняли следующее:

Вопросы, относящиеся к безопасности в Европе

Государства-участники Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе, подтверждая свою цель содействия улучшению отношений между ними и обеспечения условий, в которых их народы могут жить в условиях подлинного и прочного мира, будучи ограждены от любой угрозы или покушения на их безопасность;

убежденные в необходимости прилагать усилия к тому, чтобы делать разрядку как непрерывным, так и все более жизнеспособным и всесторонним процессом, всеобщим по охвату, и в том, что претворение в жизнь результатов Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе будет одним из крупнейших вкладов в этот процесс;

считая, что солидарность между народами, как и общность стремления государств-участников к достижению целей, как они выдвинуты Совещанием по безопасности и сотрудничеству в Европе, должны вести к развитию лучших и более тесных отношений между ними во всех областях и, таким образом, к преодолению противостояния, проистекающего из характера их отношений в прошлом, и к лучшему взаимопониманию;

памятуя о своей общей истории и признавая, что существование общих элементов в их традициях и ценностях может помогать им в развитии их отношений, и исполненные желания изыскивать, полностью принимая во внимание своеобразие и разнообразие их позиций и взглядов, возможности объединять их усилия с тем, чтобы преодолевать недоверие и укреплять доверие, разрешать проблемы, которые их разделяют, и сотрудничать в интересах человечества;

признавая неделимость безопасности в Европе, как и свою общую заинтересованность в развитии сотрудничества во всей Европе и между собой, и выражая свое намерение предпринимать соответственно усилия;

признавая тесную связь между миром и безопасностью в Европе и в мире в целом и сознавая необходимость для каждого из них вносить свой вклад в укрепление международного мира и безопасности и в содействие основным правам, экономическому и социальному прогрессу и благополучию всех народов;

приняли следующее:

1

а) Декларация принципов, которыми государства-участники будут руководствоваться во взаимных отношениях

Государства-участники,

подтверждая свою приверженность миру, безопасности и справедливости и процессу развития дружественных отношений и сотрудничества;

признавая, что эта приверженность, отражающая интересы и чаяния народов, воплощает для каждого государства-участника ответственность сейчас и в будущем, повысившуюся в результате опыта прошлого;

подтверждая, в соответствии с их членством в Организации Объединенных Наций и в соответствии с целями и принципами Организации Объединенных Наций, свою полную и активную поддержку Организации Объединенных Наций и повышению ее роли и эффективности в укреплении международного мира, безопасности и справедливости и в содействии решению международных проблем, как и развитию дружественных отношений и сотрудничества между

государствами;

выражая свою общую приверженность принципам, которые изложены ниже и которые находятся в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций, а также свою общую волю действовать, в применении этих принципов, в соответствии с целями и принципами Устава Организации Объединенных Наций;

заявляют о своей решимости уважать и применять в отношениях каждого из них со всеми другими государствами-участниками, независимо от их политических, экономических и социальных систем, а также их размера, географического положения и уровня экономического развития, следующие принципы, которые все имеют первостепенную важность и которыми они будут руководствоваться во взаимных отношениях:

I. Суверенное равенство, уважение прав, присущих суверенитету

Государства-участники будут уважать суверенное равенство и своеобразие друг друга, а также все права, присущие их суверенитету и охватываемые им, в число которых входит, в частности, право каждого государства на юридическое равенство, на территориальную целостность, на свободу и политическую независимость. Они будут также уважать право друг друга свободно выбирать и развивать свои политические, социальные, экономические и культурные системы, равно как и право устанавливать свои законы и административные правила.

В рамках международного права все государства-участники имеют равные права и обязанности. Они будут уважать право друг друга определять и осуществлять по своему усмотрению их отношения с другими государствами согласно международному праву и в духе

настоящей Декларации. Они считают, что их границы могут изменяться, в соответствии с международным правом, мирным путем и по договоренности. Они имеют также право принадлежать или не принадлежать к международным организациям, быть или не быть участником двусторонних или многосторонних договоров, включая право быть или не быть участником союзных договоров; они также имеют право на нейтралитет.

II. Неприменение силы или угрозы силой

Государства-участники будут воздерживаться в их взаимных, как и вообще в их международных отношениях от применения силы или угрозы силой как против территориальной целостности или политической независимости любого государства, так и каким-либо другим образом, несовместимым с целями Объединенных Наций и с настоящей Декларацией. Никакие соображения не могут использоваться для того, чтобы обосновывать обращение к угрозе силой или к ее применению в нарушение этого принципа.

Соответственно государства-участники будут воздерживаться от любых действий, представляющих собой угрозу силой или прямое или косвенное применение силы против другого государства-участника. Равным образом они будут воздерживаться от всех проявлений силы с целью принуждения другого государства-участника к отказу от полного осуществления его суверенных прав. Равным образом они будут также воздерживаться в их взаимных отношениях от любых актов репрессалий с помощью силы.

Никакое такое применение силы или угрозы силой не будет использоваться как средство урегулирования споров или вопросов, которые могут вызвать споры между ними.

III. Нерушимость границ

Государства-участники рассматривают как нерушимые все границы друг друга, как и границы всех государств в Европе, и поэтому они будут воздерживаться сейчас и в будущем от любых посягательств на эти границы.

Они будут, соответственно, воздерживаться также от любых требований или действий, направленных на захват и узурпацию части или всей территории любого государства-участника.

IV. Территориальная целостность государств

Государства-участники будут уважать территориальную целостность каждого из

государства-участников.

В соответствии с этим они будут воздерживаться от любых действий, несовместимых с целями и принципами Устава Организации Объединенных Наций, против территориальной целостности, политической независимости или единства любого государства-участника и, в частности, от любых таких действий, представляющих собой применение силы или угрозу силой.

Государства-участники будут равным образом воздерживаться от того, чтобы превращать территорию друг друга в объект военной оккупации или других прямых или косвенных мер применения силы в нарушение международного права или в объект приобретения с помощью таких мер или угрозы их осуществления. Никакая оккупация или приобретение такого рода не будет признаваться законной.

V. Мирное урегулирование споров

Государства-участники будут разрешать споры между ними мирными средствами таким образом, чтобы не подвергать угрозе международный мир и безопасность и справедливость.

Они будут добросовестно и в духе сотрудничества прилагать усилия к тому, чтобы в короткий срок прийти к справедливому решению, основанному на международном праве.

В этих целях они будут использовать такие средства, как переговоры, обследование, посредничество, примирение, арбитраж, судебное разбирательство или иные мирные средства по их собственному выбору, включая любую процедуру урегулирования, согласованную до возникновения споров, в которых они были бы сторонами.

В случае, если стороны в споре не достигнут разрешения спора путем одного из вышеупомянутых мирных средств, они будут продолжать искать взаимно согласованные пути мирного урегулирования спора.

Государства-участники, являющиеся сторонами в споре между ними, как и другие государства-участники, будут воздерживаться от любых действий, которые могут ухудшить положение в такой степени, что будет поставлено под угрозу поддержание международного мира и безопасности, и тем самым сделать мирное урегулирование спора более трудным.

VI. Невмешательство во внутренние дела

Государства-участники будут воздерживаться от любого вмешательства, прямого или косвенного, индивидуального или коллективного во внутренние или внешние дела, входящие во внутреннюю компетенцию другого государства-участника, независимо от их взаимоотношений.

Они будут, соответственно, воздерживаться от любой формы вооруженного вмешательства или угрозы такого вмешательства против другого государства-участника.

Они будут точно так же при всех обстоятельствах воздерживаться от любого другого акта военного или политического, экономического или другого принуждения, направленного на то, чтобы подчинить своим собственным интересам осуществление другим государством-участником прав, присущих его суверенитету, и таким образом обеспечить себе преимущества любого рода.

Соответственно они будут, в том числе, воздерживаться от оказания прямой или косвенной помощи террористической деятельности или подрывной, или другой деятельности, направленной на насильственное свержение режима другого государства-участника.

VII. Уважение прав человека и основных свобод, включая свободу мысли, совести, религии и убеждений

Государства-участники будут уважать права человека и основные свободы, включая свободу мысли, совести, религии и убеждений, для всех, без различия расы, пола, языка и религии.

Они будут поощрять и развивать эффективное осуществление гражданских, политических, экономических, социальных, культурных и других прав и свобод, которые все вытекают из достоинства, присущего человеческой личности, и являются существенными для ее

свободного и полного развития.

В этих рамках государства-участники будут признавать и уважать свободу личности исповедовать, единолично или совместно с другими, религию или веру, действуя согласно велению собственной совести.

Государства-участники, на чьей территории имеются национальные меньшинства, будут уважать право лиц, принадлежащих к таким меньшинствам, на равенство перед законом, будут предоставлять им полную возможность фактического пользования правами человека и основными свободами и будут таким образом защищать их законные интересы в этой области.

Государства-участники признают всеобщее значение прав человека и основных свобод, уважение которых является существенным фактором мира, справедливости и благополучия, необходимых для обеспечения развития дружественных отношений и сотрудничества между ними, как и между всеми государствами.

Они будут постоянно уважать эти права и свободы в своих взаимных отношениях и будут прилагать усилия, совместно и самостоятельно, включая в сотрудничестве с Организацией Объединенных Наций, в целях содействия всеобщему и эффективному уважению их.

Они подтверждают право лиц знать свои права и обязанности в этой области и поступать в соответствии с ними.

В области прав человека и основных свобод государства-участники будут действовать в соответствии с целями и принципами Устава ООН и Всеобщей декларацией прав человека. Они будут также выполнять свои обязательства, как они установлены в международных декларациях и соглашениях в этой области, включая в том числе Международные пакты о правах человека, если они ими связаны.

VIII. Равноправие и право народов распоряжаться своей судьбой

Государства-участники будут уважать равноправие и право народов распоряжаться своей судьбой, действуя постоянно в соответствии с целями и принципами Устава ООН и соответствующими нормами международного права, включая те, которые относятся к территориальной целостности государств.

Исходя из принципа равноправия и права народов распоряжаться своей судьбой, все народы всегда имеют право в условиях полной свободы определять, когда и как они желают, свой внутренний и внешний политический статус без вмешательства извне и осуществлять по своему усмотрению свое политическое, экономическое, социальное и культурное развитие.

Государства-участники подтверждают всеобщее значение уважения и эффективного осуществления равноправия и права народов распоряжаться своей судьбой для развития дружественных отношений между ними, как и между всеми государствами; они напоминают также о важности исключения любой формы нарушения этого принципа.

IX. Сотрудничество между государствами

Государства-участники будут развивать свое сотрудничество друг с другом, как и со всеми государствами, во всех областях в соответствии с целями и принципами Устава. Развивая свое сотрудничество, государства-участники будут придавать особое значение областям, как они определены в рамках Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе, причем каждый из них будет вносить свой вклад в условиях полного равенства.

Они будут стремиться, развивая свое сотрудничество как равные, содействовать взаимопониманию и доверию, дружественным и добрососедским отношениям между собой, международному миру, безопасности и справедливости. Они будут равным образом стремиться, развивая свое сотрудничество, повышать благосостояние народов и способствовать претворению в жизнь их чаяний, используя, в частности, выгоды, вытекающие из расширяющегося взаимного ознакомления и из прогресса и достижений в экономической, научной, технической, социальной, культурной и гуманитарной областях. Они будут предпринимать шаги по содействию условиям,

благоприятствующим тому, чтобы делать эти выгоды доступными для всех; они будут учитывать интересы всех в сокращении различий в уровнях экономического развития и, в частности, интересы развивающихся стран во всем мире.

Они подтверждают, что правительства, учреждения, организации и люди могут играть соответствующую и положительную роль в содействии достижению этих целей их сотрудничества.

Они будут стремиться, расширяя свое сотрудничество, как это определено выше, развивать более тесные отношения между собой на лучшей и более прочной основе на благо народов.

Х. Добросовестное выполнение обязательств по международному праву

Государства-участники будут добросовестно выполнять свои обязательства по международному праву, как те обязательства, которые вытекают из общепризнанных принципов и норм международного права, так и те обязательства, которые вытекают из соответствующих международному праву договоров или других соглашений, участниками которых они являются.

При осуществлении своих суверенных прав, включая право устанавливать свои законы и административные правила, они будут соотноситься со своими юридическими обязательствами по международному праву; они будут, кроме того, учитывать должным образом и выполнять положения Заключительного акта Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе.

Государства-участники подтверждают, что в том случае, когда обязательства членов Организации Объединенных Наций по Уставу Организации Объединенных Наций окажутся в противоречии с их обязательствами по какому-либо договору или другому международному соглашению, преимущественную силу имеют их обязательства по Уставу в соответствии со статьей 103 Устава ООН.

Все принципы, изложенные выше, имеют первостепенную важность, и, следовательно, они будут одинаково и неукоснительно применяться при интерпретации каждого из них с учетом других.

Государства-участники выражают свою решимость полностью уважать и применять эти принципы, как они изложены в настоящей Декларации, во всех аспектах к их взаимным отношениям и сотрудничеству с тем, чтобы обеспечить каждому государству-участнику преимущества, вытекающие из уважения и применения этих принципов всеми.

Государства-участники, учитывая должным образом изложенные выше принципы и, в частности, первую фразу десятого принципа «Добросовестное выполнение обязательств по международному праву», отмечают, что настоящая Декларация не затрагивает их прав и обязательств, как и соответствующих договоров и других соглашений, и договоренностей.

Государства-участники выражают убеждение в том, что уважение этих принципов будет способствовать развитию нормальных и дружественных отношений и прогрессу сотрудничества между ними во всех областях. Они также выражают убеждение в том, что уважение этих принципов будет способствовать развитию политических контактов между ними, которые, в свою очередь, будут содействовать лучшему взаимному пониманию их позиций и взглядов.

Государства-участники заявляют о своем намерении осуществлять свои отношения со всеми другими государствами в духе принципов, изложенных в настоящей Декларации.

в) Вопросы, относящиеся к претворению в жизнь некоторых из принципов, изложенных выше

і) Государства-участники,

подтверждая, что они будут уважать и претворять в жизнь положение о неприменении силы или угрозы силой, и убежденные в необходимости сделать его действенным законом международной жизни,

заявляют, что они будут уважать и выполнять в их отношениях друг с другом, в том числе следующие положения, которые находятся в соответствии с Декларацией принципов, которыми государства-участники будут руководствоваться во взаимных отношениях:

- Претворять в жизнь и выражать всеми путями и во всех формах, которые они сочтут подходящими, обязанность воздерживаться от угрозы силой или ее применения в отношениях друг с другом.

- Воздерживаться от какого-либо применения вооруженных сил, несовместимого с целями и принципами Устава ООН и положениями Декларации принципов, которыми государства-участники будут руководствоваться во взаимных отношениях, против другого государства-участника, в особенности от вторжения или нападения на его территорию.

- Воздерживаться от всех проявлений силы с целью принуждения другого государства-участника к отказу от полного осуществления его суверенных прав.

- Воздерживаться от любого акта экономического принуждения, направленного на подчинение своим интересам осуществления другим государством-участником прав, присущих его суверенитету, и обеспечение себе таким образом преимуществ любого рода.

- Принимать эффективные меры, которые в силу их охвата и характера являются шагами в направлении достижения в конечном итоге всеобщего и полного разоружения под строгим и эффективным международным контролем.

- Содействовать всеми средствами, которые каждое из них сочтет подходящими, созданию атмосферы доверия и уважения между народами, отвечающей их обязанности воздерживаться от пропаганды агрессивных войн или любого применения силы или угрозы силой, несовместимыми с целями Объединенных Наций и с Декларацией принципов, которыми государства-участники будут руководствоваться во взаимных отношениях против другого государства-участника.

- Прилагать все усилия к тому, чтобы разрешить любые споры между ними, продолжение которых могло бы угрожать поддержанию международного мира и безопасности в Европе, исключительно мирными средствами, и прежде всего стараться разрешить споры при помощи мирных средств, указанных в статье 33 Устава ООН.

Воздерживаться от любых действий, которые могли бы затруднить мирное урегулирование споров между государствами-участниками.

ii) Государства-участники, подтверждая свою решимость разрешать свои споры, как это определено в принципе мирного урегулирования споров;

убежденные в том, что мирное урегулирование споров является дополнением неприменения силы или угрозы силой, причем оба фактора являются существенными, хотя и не исключительными, для поддержания и укрепления мира и безопасности;

желая укрепить и усовершенствовать имеющиеся в их распоряжении средства мирного урегулирования споров;

1. Полны решимости продолжить рассмотрение и разработку общеприемлемого метода мирного урегулирования споров, направленного на дополнение существующих средств, и с этой целью работу по «Проекту конвенции о Европейской системе мирного урегулирования споров», представленному Швейцарией на втором этапе Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе, как и по другим предложениям, относящимся к нему и направленным на разработку такого метода.

2. Принимают решение, что по приглашению Швейцарии будет созвано совещание экспертов всех государств-участников с целью выполнения задания, изложенного в пункте 1, в рамках и при соблюдении процедур дальнейших шагов после Совещания, определенных в разделе «Дальнейшие шаги после Совещания».

3. Это совещание экспертов состоится после встречи представителей, назначенных

министрами иностранных дел государств-участников, запланированной в соответствии с разделом «Дальнейшие шаги после Совещания» на 1977 год; результаты работы этого совещания экспертов будут представлены правительствам.

2

Документ по мерам укрепления доверия и некоторым аспектам безопасности и разоружения

Государства-участники, желая устранить причины напряженности, которая может существовать между ними, и тем самым внести вклад в укрепление мира и безопасности в мире; исполненные решимости укреплять доверие между собой и этим содействовать упрочению стабильности и безопасности в Европе;

исполненные решимости также воздерживаться в их взаимных, как и вообще в их международных отношениях от применения силы или угрозы силой как против территориальной целостности или политической независимости любого государства, так и каким-либо другим образом, несовместимым с целями Объединенных Наций и с принятой в этом Заключительном акте Декларацией принципов, которыми государства-участники будут руководствоваться во взаимных отношениях;

признавая необходимость содействовать уменьшению опасности вооруженного конфликта, неправильного понимания или неправильной оценки военной деятельности, которая могла бы вызвать опасения, в частности, в условиях, когда у государств-участников отсутствует ясная и своевременная информация о характере такой деятельности;

принимая во внимание соображения, относящиеся к усилиям, направленным на уменьшение напряженности и содействие разоружению;

признавая, что обмен по приглашению наблюдателями на военных учениях будет содействовать контактам и взаимопониманию;

изучив вопрос о предварительном уведомлении о крупных передвижениях войск применительно к укреплению доверия;

признавая, что имеются другие средства, при помощи которых отдельные государства могут дополнительно вносить вклад в достижение их общих целей;

убежденные в политической важности предварительного уведомления о крупных военных учениях для содействия взаимопониманию и укреплению доверия, стабильности и безопасности;

принимая ответственность каждого из них за то, чтобы содействовать этим целям и осуществлять эту меру в соответствии с согласованными критериями и условиями, что существенно для достижения этих целей;

признавая, что эта мера, вытекающая из политического решения, опирается на добровольную основу;

приняли следующее:

I

Предварительное уведомление о крупных военных учениях

Они будут уведомлять о своих крупных военных учениях все другие государства-участники по обычным дипломатическим каналам в соответствии со следующими положениями:

Уведомления будут даваться о крупных военных учениях сухопутных войск общей численностью более 25000 человек, проводимых самостоятельно или совместно с любыми возможными военно-воздушными или военно-морскими компонентами (в этом контексте слово «войска» включает амфибийные и воздушно-десантные войска). В случае самостоятельных учений амфибийных или воздушно-десантных войск, или совместных учений, в которых они участвуют, эти войска будут также включаться в эту численность.

Уведомления могут также даваться в случае совместных учений, которые не достигают указанной выше численности, но в которых участвуют сухопутные войска вместе со

значительным количеством амфибийных или воздушно-десантных войск или тех и других.

Уведомления будут даваться о крупных военных учениях, которые проводятся в Европе на территории какого-либо государства-участника, а также, если это применимо, в прилегающих морском районе и воздушном пространстве.

В случае, если территория государства-участника простирается за пределы Европы, предварительные уведомления должны даваться только об учениях, которые проводятся в пределах 250 км от его границы, обращенной в сторону любого другого европейского государства-участника или общей с ним, однако, для государства-участника нет необходимости давать уведомление в случае, когда этот район также примыкает к его границе, обращенной в сторону неевропейского неучаствующего государства или общей с ним.

Уведомления будут направляться за 21 день или более до начала учения при ближайшей возможности до даты его начала, если учение будет назначено за более короткий срок.

Уведомление будет содержать информацию о наименовании, если таковое присваивается, общей цели учения, участвующих в нем государствах, типе или типах и численности участвующих войск, районе и предполагаемом сроке его проведения. Государства-участники будут также, если возможно, предоставлять соответствующую дополнительную информацию, в частности, такую, которая касается компонентов участвующих сил и времени привлечения этих сил.

Предварительное уведомление о других военных учениях

Государства-участники признают, что они могут содействовать дальнейшему укреплению доверия и упрочению безопасности и стабильности и с этой целью могут также уведомлять о военных учениях меньшего масштаба другие государства-участники, особенно те, которые расположены вблизи района проведения таких учений.

С этой же целью государства-участники признают также, что они могут уведомлять о других военных учениях, проводимых ими.

Обмен наблюдателями

Государства-участники будут приглашать другие государства-участники, в добровольном порядке и на двусторонней основе, в духе взаимности и доброй воли в отношении всех государств-участников, направлять наблюдателей для присутствия на военных учениях. Приглашающее государство будет в каждом случае определять количество наблюдателей, порядок и условия их участия и предоставлять другую информацию, которую оно может счесть полезной. Оно будет обеспечивать соответствующие условия и оказывать гостеприимство.

Приглашение будет направляться по обычным дипломатическим каналам настолько заблаговременно, насколько это возможно.

Предварительное уведомление о крупных передвижениях войск

В соответствии с Заключительными рекомендациями Хельсинкских консультаций государства-участники изучили вопрос о предварительном уведомлении о крупных передвижениях войск в качестве меры укрепления доверия.

Соответственно государства-участники признают, что они могут, по своему собственному усмотрению и с целью содействия укреплению доверия, уведомлять о крупных передвижениях своих войск.

В этом же духе государствами-участниками Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе будет предпринято дальнейшее рассмотрение вопроса о предварительном уведомлении о крупных передвижениях войск, имея в виду, в частности, опыт, приобретенный в ходе осуществления мер, которые изложены в настоящем документе.

Другие меры по укреплению доверия

Государства-участники признают, что имеются другие средства, с помощью которых можно содействовать их общим целям.

В частности, они будут с должным учетом взаимности и с целью лучшего взаимопонимания содействовать обменам по приглашению между военным персоналом, включая визиты военных делегаций.

* * *

С тем, чтобы сделать более полным вклад в их общую цель укрепления доверия, государства-участники, осуществляя свою военную деятельность в районе, охватываемом положениями о предварительном уведомлении о крупных военных учениях, будут должным образом принимать во внимание и уважать эту цель.

Они признают также, что опыт, приобретенный в результате осуществления положений, изложенных выше, вместе с последующими усилиями мог бы вести к развитию и расширению мер, направленных на укрепление доверия.

II

Вопросы, относящиеся к разоружению

Государства-участники признают заинтересованность всех их в усилиях, направленных на уменьшение военного противостояния и на содействие разоружению, которые призваны дополнить политическую разрядку в Европе и укрепить их безопасность. Они убеждены в необходимости принятия эффективных мер в этих областях, которые в силу их охвата и характера являются шагами в направлении достижения в конечном итоге всеобщего и полного разоружения под строгим и эффективным международным контролем и которые должны привести к укреплению мира и безопасности во всем мире.

III

Общие соображения

Рассмотрев взгляды, выраженные по различным вопросам, относящимся к укреплению безопасности в Европе путем совместных усилий, направленных на содействие разрядке и разоружению, государства-участники, когда они вовлечены в такие усилия, будут, в этом контексте, исходить, в частности, из следующих существенных соображений:

- взаимодополняющий характер политических и военных аспектов безопасности;
- взаимное соотношение между безопасностью каждого государства-участника и безопасностью в Европе в целом и соотношение, которое, в более широком контексте всемирной безопасности, существует между безопасностью в Европе и безопасностью в районе Средиземного моря;
- уважение интересов безопасности всех государств-участников Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе, присущих их суверенному равенству;
- важность того, чтобы участники форумов, в которых ведутся переговоры, проявляли заботу о предоставлении на подходящей основе другим государствам-участникам Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе информации о соответствующем развитии, прогрессе и результатах и, с другой стороны, оправданная заинтересованность любого из этих государств в том, чтобы его взгляды были рассмотрены.

Сотрудничество в области экономики, науки и техники и окружающей среды

Государства-участники, убежденные в том, что их усилия, направленные на развитие сотрудничества в области торговли, промышленности, науки и техники, окружающей среды, а также в других областях экономической деятельности, способствуют укреплению мира и безопасности в Европе и во всем мире,

признавая, что сотрудничество в этих областях способствовало бы экономическому и социальному прогрессу и улучшению условий жизни,

сознавая различия в их экономических и социальных системах,

подтверждая свою готовность интенсифицировать такое сотрудничество друг с другом

независимо от их систем,

признавая, что такое сотрудничество с учетом различий в уровнях экономического развития может развиваться на основе равенства и обоюдного удовлетворения партнеров и взаимности, позволяющей в целом справедливое распределение выгод и обязательств сравнимого объема, при соблюдении двусторонних и многосторонних соглашений,

имея в виду интересы развивающихся стран во всем мире, в том числе среди стран-участниц, коль скоро в экономическом отношении они находятся на уровне развивающихся, подтверждая свою готовность сотрудничать для достижения целей и задач, поставленных соответствующими органами Организации Объединенных Наций в документах относительно развития, при том понимании, что каждое государство-участник придерживается позиции, которую оно по ним заняло; уделяя особое внимание наименее развитым странам,

убежденные в том, что растущая экономическая взаимозависимость в мире побуждает к более действенным общим усилиям для решения основных мировых хозяйственных проблем, таких как продовольственные, энергетические, сырьевые и валютно-финансовые, и подчеркивает тем самым необходимость содействия развитию устойчивых и справедливых международных экономических отношений, что способствовало бы долговременному и разностороннему экономическому развитию всех стран,

учитывая работу, уже проделанную соответствующими международными организациями, и желая воспользоваться возможностями, предоставляемыми этими организациями, в частности, Европейской экономической комиссией ООН, для претворения в жизнь положений заключительных документов Совещания,

считая, что основные направления и конкретные рекомендации, содержащиеся в нижеследующих текстах, имеют целью способствовать дальнейшему развитию их экономических взаимоотношений, и будучи убежденными, что их сотрудничество в этой области должно осуществляться при полном соблюдении принципов, регулирующих отношения между государствами-участниками, как они изложены в соответствующем документе,

приняли следующее:

1. Торговля

Общие положения

Государства-участники,

сознавая растущую роль международной торговли как одного из наиболее важных факторов экономического роста и социального прогресса;

признавая, что торговля является одной из основных областей их сотрудничества, и имея в виду, что положения, содержащиеся в вышеприведенной преамбуле, применяются, в частности, к этой области;

считая, что объем и структура торговли между государствами-участниками не во всех случаях отвечают возможностям, которые открывает современный уровень их экономического и научно-технического развития;

исполнены решимости содействовать на основе модальностей их экономического сотрудничества расширению их взаимной торговли и обмена услугами и обеспечивать благоприятные условия для такого развития;

признают благотворное воздействие на развитие торговли, которое может быть результатом применения режима наибольшего благоприятствования;

будут поощрять расширение торговли в возможно более широком многостороннем плане, стремясь при этом использовать различные торгово-экономические возможности;

признают значение двусторонних и многосторонних межправительственных и других соглашений для развития торговли на долговременной основе;

отмечают значение валютно-финансовых вопросов для развития международной торговли

и будут стремиться решать их таким образом, чтобы содействовать устойчивому росту товарооборота;

будут стремиться сокращать или постепенно устранять всякого рода препятствия на пути развития торговли;

будут способствовать устойчивому росту торговли, избегая, насколько это возможно, резких колебаний в их товарообороте;

считают, что их торговля различными товарами должна осуществляться таким образом, чтобы не причинять или не угрожать причинить серьезный ущерб внутренним рынкам этих товаров, а в отдельных случаях – дезорганизацию рынка, в частности, в ущерб местным производителям аналогичных или непосредственно конкурирующих товаров; что касается понятия дезорганизации рынка, то имеется в виду, что оно не может использоваться вопреки соответствующим положениям их международных соглашений; если они будут прибегать к защитным мерам, то они будут действовать в соответствии с их обязательствами в этой области, вытекающими из международных соглашений, стороной которых они являются, и будут учитывать интересы непосредственно затрагиваемых сторон;

будут уделять должное внимание мерам по содействию развитию торговли и диверсификации ее структуры;

отмечают, что рост и диверсификация торговли способствовали бы расширению возможностей выбора товаров;

считают желательным создание благоприятных условий для участия фирм, организаций и предприятий в развитии торговли.

Деловые контакты и возможности

Государства-участники,

сознавая важность вклада, который мог бы внести в развитие торгово-экономических связей улучшение деловых контактов и сопровождающий его рост доверия в деловых отношениях;

примут меры, способствующие дальнейшему улучшению условий для расширения контактов между представителями официальных органов, различных организаций, предприятий, фирм и банков, занимающихся внешней торговлей, в частности, где это целесообразно, между продавцами и потребителями товаров и услуг, в целях изучения торговых возможностей, заключения контрактов, обеспечения их реализации и осуществления послепродажного сервиса;

будут поощрять принятие организациями, предприятиями и фирмами, занимающимися внешней торговлей, мер по ускорению проведения деловых переговоров;

будут принимать, кроме того, меры, направленные на улучшение условий для деятельности представителей иностранных организаций, предприятий, фирм и банков, занимающихся внешней торговлей, в частности, путем:

- предоставления необходимой информации, включая информацию о законодательстве и порядке открытия и деятельности постоянных представительств указанными выше организациями;

- рассмотрения в возможно благожелательном плане просьб об учреждении постоянных представительств и бюро для этой цели, включая открытие в соответствующих случаях совместных бюро двумя или несколькими фирмами;

- содействия предоставлению на возможно благоприятных условиях, равных для всех представителей, указанных выше организаций, гостиниц, средств связи и других обычно требующихся им услуг, а также подходящих служебных и жилых помещений для постоянных представительств;

отмечают значение таких мер для содействия более широкому участию мелких и средних фирм в торговле между государствами-участниками.

Экономическая и коммерческая информация

Государства-участники,

сознавая растущую роль экономической и коммерческой информации в развитии международной торговли,

считая, что экономическая информация по своему характеру должна была бы обеспечивать соответствующий анализ рынков и разработку среднесрочных и долгосрочных прогнозов, содействуя тем самым установлению устойчивых торговых потоков и лучшему использованию торговых возможностей,

выражая готовность улучшать качество и расширять объем и распространение экономической и соответствующей административной информации,

считая, что ценность статистических данных в международном плане зависит в значительной степени от их сопоставимости,

будут содействовать регулярной и в возможно более короткие сроки публикации и распространению экономической и коммерческой информации, в частности:

- статистических данных о производстве, национальном доходе, бюджете, потреблении, производительности труда;
- статистических данных о внешней торговле, составленных на основе сопоставимых между собой классификаций, в разбивке по товарам с указанием объема и стоимости, а также стран происхождения и назначения;
- законов и регламентов, касающихся внешней торговли;
- информации, используемой для экономического прогнозирования с целью содействия развитию торговли, например, информации об основных направлениях народнохозяйственных планов и программ;
- другой информации, полезной для деловых людей в коммерческих контактах, например, периодически издаваемых справочников, перечней и, когда это возможно, структурных схем фирм и организаций, занимающихся внешней торговлей;

будут наряду с вышеизложенным поощрять развитие обмена экономической и коммерческой информацией, когда это целесообразно, через смешанные комиссии по экономическому и научно-техническому сотрудничеству, национальные и смешанные торговые палаты, и другие соответствующие органы;

будут поддерживать исследование в рамках Европейской экономической комиссии ООН возможностей создания многосторонней системы уведомления о законах и регламентах, касающихся внешней торговли, и об изменениях в них;

будут поощрять работу по гармонизации статистических номенклатур, проводимую в международном плане, особенно в рамках Европейской экономической комиссии ООН.

Маркетинг

Государства-участники,

признавая значение, которое имеет приспособление производства к требованиям внешних рынков для расширения международной торговли,

сознавая необходимость возможно более полного значения и учета экспортерами запросов потенциальных потребителей,

будут содействовать организациям, предприятиям и фирмам, занимающимся внешней торговлей, в дальнейшем расширении знаний и разработке методов, необходимых для эффективного сбыта;

будут поощрять улучшение условий для осуществления мер, направленных на содействие развитию торговли и удовлетворение запросов потребителей в том, что касается импорта, в частности, путем изучения рынка и проведения рекламы, а также, когда это целесообразно, путем

создания служб снабжения, поставок запасных частей, обслуживания после продажи и подготовки необходимого местного технического персонала;

будут поощрять международное сотрудничество в области содействия развитию торговли, включая маркетинг, а также работу, проводимую по этим вопросам в рамках международных организаций, и в частности, в Европейской экономической комиссии ООН.

2. Промышленное сотрудничество и проекты, представляющие общий интерес

Промышленное сотрудничество

Государства-участники,

считая, что промышленное сотрудничество, мотивирующееся экономическими соображениями, может:

- создать устойчивые связи, укрепляя тем самым долговременное экономическое сотрудничество в целом,
- содействовать экономическому росту, а также развитию и диверсификации международной торговли, и более широкому применению современной технологии,
- способствовать использованию к взаимной выгоде экономической взаимодополняемости путем более полного использования всех факторов производства и
- ускорять промышленное развитие всех участвующих в таком сотрудничестве, намерены поощрять развитие промышленного сотрудничества между компетентными организациями, предприятиями и фирмами своих стран;

считают, что промышленное сотрудничество может быть облегчено путем заключения межправительственных и других двусторонних и многосторонних соглашений между заинтересованными сторонами;

отмечают, что, содействуя промышленному сотрудничеству, они будут учитывать экономическую структуру и уровень развития их стран;

констатируют, что промышленное сотрудничество осуществляется по контрактам, заключаемым между компетентными организациями, предприятиями и фирмами на основе экономических соображений;

выражают свою готовность содействовать принятию мер, которые имеют целью создать благоприятные условия для промышленного сотрудничества;

признают, что промышленное сотрудничество охватывает ряд форм экономических связей, выходящих за рамки обычной торговли, и что при заключении контрактов о промышленном сотрудничестве партнеры совместно определяют формы и условия сотрудничества, принимая во внимание их взаимные интересы и возможности;

признают также, что при наличии их взаимной заинтересованности могут быть полезны для развития промышленного сотрудничества такие конкретные формы, как совместное производство и сбыт, специализация в области производства и сбыта, строительство, расширение и модернизация промышленных предприятий, сотрудничество в создании промышленных комплексов, имея при этом в виду получение части изготавливаемой на них продукции, смешанные общества, обмен «ноу-хау», технической информацией, патентами и лицензиями и совместные промышленные исследования в рамках конкретных проектов сотрудничества;

признают, что могут быть использованы новые формы промышленного сотрудничества, которые отвечали бы конкретным потребностям;

отмечают значение экономической, коммерческой, технической и административной информации, которая обеспечивала бы развитие промышленного сотрудничества;

считают желательным:

- улучшать качество и расширять объем информации, касающейся промышленного сотрудничества, в частности, информации о соответствующих законах и регламентах, включая те, которые относятся к валютному регулированию, об основных направлениях

народнохозяйственных планов и программ и приоритетах программ, об экономических условиях рынка, и

- распространять опубликованные материалы такого характера в возможно короткие сроки;

будут поощрять все формы обмена информацией и опытом, относящиеся к промышленному сотрудничеству, в том числе путем контактов между потенциальными партнерами, и, когда это целесообразно, через смешанные комиссии по экономическому, промышленному и научно-техническому сотрудничеству, национальные и смешанные торговые палаты, и другие соответствующие органы;

считают желательным в целях расширения промышленного сотрудничества поощрять изучение возможностей такого сотрудничества и осуществление проектов в этой области и будут в этих целях принимать, в частности, меры по облегчению и развитию всякого рода деловых контактов между компетентными организациями, предприятиями и фирмами и между их соответствующими специалистами;

отмечают, что принятые Совещанием положения, касающиеся деловых контактов в торгово-экономических отношениях, применимы также к иностранным организациям, предприятиям и фирмам, занятым в промышленном сотрудничестве, с учетом специфических условий такого сотрудничества, и будут стремиться, в частности, обеспечивать соответствующие условия труда для работников, участвующих в осуществлении проектов сотрудничества;

считают желательным, чтобы предложения по проектам промышленного сотрудничества были достаточно конкретизированы и содержали необходимые технико-экономические данные, в частности, предварительную оценку стоимости проекта, сведения о намечаемых формах сотрудничества и возможностях сбыта, с тем чтобы потенциальные партнеры могли проводить первоначальное рассмотрение таких предложений и принимать по ним решения в возможно более короткие сроки;

будут поощрять принятие сторонами, занятыми промышленным сотрудничеством, мер по ускорению переговоров о заключении контрактов о сотрудничестве;

рекомендуют далее продолжить рассмотрение, например, в рамках Европейской экономической комиссии ООН, способов улучшения предоставления заинтересованным сторонам информации об общих условиях промышленного сотрудничества и руководств по выработке контрактов в этой области;

считают желательным дальнейшее улучшение условий осуществления проектов промышленного сотрудничества, в частности, в том, что касается:

- защиты интересов партнеров по проектам промышленного сотрудничества, включая правовую защиту различных видов собственности, связанной с таким сотрудничеством;

- учета, совместимыми с их экономическими системами методами, потребностей и возможностей промышленного сотрудничества в рамках экономической политики и, в частности, в народнохозяйственных планах и программах;

считают желательным, чтобы партнеры при заключении контрактов о промышленном сотрудничестве уделяли должное внимание положениям об оказании необходимой помощи друг другу и предоставлении необходимой информации в ходе осуществления контрактов, особенно имея в виду достижение надлежащего технического уровня и качества продукции, являющейся результатом такого сотрудничества;

признают полезность более широкого участия мелких и средних фирм в проектах промышленного сотрудничества.

Проекты, представляющие общий интерес

Государства-участники,

считая, что их экономический потенциал и естественные ресурсы делают возможным

долгосрочное сотрудничество путем объединения усилий в осуществлении крупномасштабных проектов, представляющих общий интерес, в том числе на региональном и субрегиональном уровнях, и что эти проекты могут содействовать ускорению экономического развития участвующих в них стран,

считая желательным, чтобы компетентные организации, предприятия и фирмы всех стран имели возможность проявлять свой интерес к участию в подобных проектах и при достижении договоренности участвовать в их осуществлении,

отмечая, что принятые Советом положения, касающиеся промышленного сотрудничества, применимы также к проектам, представляющим общий интерес,

считают необходимым поощрять в соответствующих случаях изучение компетентными и заинтересованными организациями, предприятиями и фирмами возможностей осуществления проектов, представляющих общий интерес, в области энергетических ресурсов, использования сырья, а также в области транспорта и связи,

считают желательным, чтобы организации, предприятия и фирмы при изучении возможностей участия в проектах, представляющих общий интерес, обменивались со своими потенциальными партнерами по соответствующим каналам необходимой информацией экономического, правового, финансового и технического характера, относящейся к таким проектам,

считают, что энергетические ресурсы, в частности, нефть, природный газ и каменный уголь, а также добыча и переработка минерального сырья, в частности, железной руды и бокситов, являются подходящими областями для укрепления долгосрочного экономического сотрудничества и для развития торговли, которое может быть следствием этого,

считают, что возможности для проектов, представляющих общий интерес и направленных на долгосрочное экономическое сотрудничество, существуют равным образом в следующих областях:

- обмен электроэнергией в Европе с целью наиболее рационального использования мощностей электростанций,
- сотрудничество в области изыскания новых источников энергии, и в частности, в области атомной энергетики,
- развитие дорожных сетей и сотрудничество с целью создания единой судоходной системы в Европе,
- сотрудничество в области исследования и усовершенствования оборудования для перевозок различными видами транспорта и для обработки контейнеров,

рекомендуют государствам, заинтересованным в проектах, представляющих общий интерес, рассматривать, на каких условиях возможна их разработка, и в тех случаях, когда это желательно, создавать необходимые условия для их практического осуществления.

3. Положения, относящиеся к торговле и промышленному сотрудничеству

Гармонизация стандартов и технических условий

Государства-участники,

признавая, что развитие международной гармонизации стандартов и технических условий, а также международного сотрудничества в области сертификации является одним из важных средств устранения технических препятствий в международной торговле и промышленном сотрудничестве, содействуя тем самым их развитию и повышению производительности труда;

подтверждают свою заинтересованность в достижении возможно более широкой международной гармонизации стандартов и технических условий;

выражают готовность содействовать заключению международных соглашений и достижению других соответствующих договоренностей относительно признания свидетельств о соответствии стандартам и техническим условиям;

считают желательным расширять международное сотрудничество по вопросам стандартизации, поддерживая, в частности, деятельность межправительственных и других соответствующих организаций в этой области.

Арбитраж

Государства-участники,

считая, что быстрое и справедливое разрешение споров, могущих возникнуть из коммерческих сделок, относящихся к торговле и обмену услугами, и из контрактов в области промышленного сотрудничества, способствовало бы расширению и облегчению торговли и сотрудничества,

полагая, что арбитраж является одним из подходящих способов разрешения таких споров, рекомендуют организациям, предприятиям и фирмам своих стран в соответствующих случаях предусматривать арбитражную оговорку в коммерческих сделках и контрактах о промышленном сотрудничестве или специальных соглашениях;

рекомендуют, чтобы положения об арбитраже предусматривали проведение арбитража на основе взаимоприемлемого регламента и допускали проведение арбитража в третьей стране, с учетом действующих межправительственных и иных соглашений в этой области.

Специальные двусторонние соглашения

Государства-участники,

признавая необходимость облегчения торговли и содействия осуществлению новых форм промышленного сотрудничества,

будут относиться благожелательно к заключению в соответствующих случаях специальных двусторонних соглашений по различным вопросам, представляющим взаимный интерес, в области торговли и промышленного сотрудничества, в частности, с целью устранения двойного налогообложения и облегчения перевода прибылей и возврата стоимости вложенных средств.

4. Наука и техника

Государства-участники,

убежденные в том, что научно-техническое сотрудничество вносит важный вклад в дело укрепления безопасности и сотрудничества между ними, содействуя эффективному решению проблем, представляющих общий интерес, и улучшению условий жизни человека,

считая важным при развитии такого сотрудничества способствовать обмену информацией и опытом, содействуя изучению и передаче научно-технических достижений, а также доступу к таким достижениям на взаимовыгодной основе и в областях сотрудничества, согласованных между заинтересованными сторонами,

считая, что определять возможности для взаимовыгодного сотрудничества и разрабатывать его детали будут потенциальные партнеры, т.е. компетентные организации, учреждения, предприятия, ученые и специалисты государств-участников,

подтверждая, что такое сотрудничество может развиваться и осуществляться на двусторонней и многосторонней основе на правительственном и неправительственном уровнях, в том числе через межправительственные и другие соглашения, международные программы, совместные проекты и коммерческие каналы при использовании также различных форм контактов, включая непосредственные и индивидуальные контакты,

сознавая необходимость принятия мер по дальнейшему улучшению научно-технического сотрудничества между ними,

Возможности для улучшения сотрудничества

признают, что имеются возможности для дальнейшего улучшения научно-технического сотрудничества, и с этой целью выражают свое намерение устранять затруднения такому сотрудничеству, в частности, путем:

- улучшения возможностей для обмена и распространения между сторонами, заинтересованными в научно-технических исследованиях и сотрудничестве, научно-технической информации, в том числе информации, касающейся организации и осуществления такого сотрудничества;

- быстрого осуществления и улучшения организации международных визитов ученых и специалистов – в том числе программ этих визитов – в связи с обменами, конференциями и сотрудничеством;

- более широкого использования коммерческих каналов и деятельности для проведения исследований в области прикладной науки и техники и для передачи достижений, полученных в этой области, при обеспечении защиты прав на интеллектуальную и промышленную собственность и предоставлении информации, касающейся этих прав;

Области сотрудничества

считают, что существуют возможности расширить сотрудничество в областях, приводимых ниже в качестве примеров, имея в виду, что проекты и договоренности, представляющие взаимный интерес и выгоду, будут намечаться и разрабатываться потенциальными партнерами в странах-участницах:

Сельское хозяйство

Исследования в области новых методов и техники повышения продуктивности растениеводства и животноводства; применение достижений химии в сельском хозяйстве; проектирование, производство и использование сельскохозяйственных машин; техника ирригационных и других работ по улучшению сельскохозяйственных земель;

Энергия

Новая технология производства, передачи и распределения энергии, предназначенная для улучшения использования существующих топлив и гидроэнергетических источников; исследования в области новых источников энергии, в том числе атомной, солнечной и геотермальной энергии;

Новая технология, рациональное использование ресурсов

Исследования в области новых технологических процессов и оборудования, позволяющих, в частности, снижать потребление энергии, а также сводить до минимума или устранять производственные отходы;

Транспортная техника

Исследования в области транспортных средств и техники, применяемой при создании и эксплуатации международных, национальных и городских транспортных сетей, включая контейнерные перевозки и безопасность движения;

Физика

Изучение проблем физики высоких энергий и физики плазмы; исследования в области теоретической и экспериментальной ядерной физики;

Химия

Исследования проблем электрохимии и химии полимеров, природных соединений, металлов и сплавов, а также разработка более совершенной химической технологии, особенно технологии химической переработки материалов; практическое применение новейших достижений химии в промышленности, строительстве и других секторах экономики;

Метеорология и гидрология

Метеорологические и гидрологические исследования, включая методы сбора, оценки и передачи данных и их использование для составления гидрометеорологических прогнозов;

Океанография

Океанографические исследования, включая изучение взаимодействия воздушной и морской сред;

Сейсмологические исследования

Изучение и прогнозирование землетрясений и связанных с ними геологических изменений; исследования и разработки в области техники сейсмостойкого строительства;

Исследования в области гляциологии, вечной мерзлоты и проблем жизни в условиях холода

Исследования в области гляциологии и вечной мерзлоты; транспортная и строительная техника; адаптация человека к крайне неблагоприятным для него климатическим условиям и изменениям в условиях жизни коренного населения;

Электронно-вычислительная, телекоммуникационная и информационная техника

Разработка электронно-вычислительных машин, а также систем телекоммуникаций и информации; техника, связанная с ЭВМ и телекоммуникациями, включая их применение в системах управления, производственных процессах, для автоматизации, при изучении экономических проблем, в научно-исследовательских работах и для сбора, обработки и распространения информации;

Космические исследования

Исследования космического пространства и изучение природных ресурсов Земли и ее биосферы с использованием дистанционного зондирования, в частности, при помощи спутников и ракет-зондов;

Медицина и здравоохранение

Исследования в области сердечно-сосудистых, онкологических и вирусных заболеваний, молекулярной биологии, нейрофизиологии; разработка и проверка новых лекарственных препаратов; изучение актуальных проблем педиатрии, геронтологии, организации и техники медицинского обслуживания;

Исследования в области окружающей среды

Исследования конкретных научных и технических проблем, относящихся к окружающей человека среде;

Формы и методы сотрудничества

выражают свое мнение о том, чтобы в научно-техническом сотрудничестве использовались, в частности, следующие формы и методы:

- обмен книгами, периодическими изданиями и другими научно-техническими публикациями, и докладами и распространение их между заинтересованными организациями, научно-техническими учреждениями, предприятиями, учеными и специалистами, а также участие в международных программах по реферированию и учету публикаций;
- обмены и визиты, а также другие непосредственные контакты и связи между учеными и специалистами на основе взаимного соглашения и других договоренностей для таких целей, как консультации, чтение лекций и проведение исследований, включая использование в связи с этим лабораторий, научных библиотек и других центров документации;
- проведение международных и национальных конференций, симпозиумов, семинаров, курсов и других совещаний научно-технического характера с участием в них иностранных ученых и специалистов;
- совместная разработка и осуществление программ и проектов, представляющих взаимный интерес, на основе консультации и договоренности между всеми заинтересованными сторонами, в том числе, где это возможно и целесообразно, обмен опытом и результатами исследований, а также координация исследовательских программ между научными и технологическими исследовательскими учреждениями, и организациями;
- использование коммерческих каналов и методов для изучения и передачи передового научно-технического опыта, в том числе путем достижения взаимовыгодных договоренностей о сотрудничестве между фирмами и предприятиями в областях, согласованных

между ними, а также для осуществления, где это целесообразно, совместных проектов и программ научных исследований и разработок;

Считают желательным периодически обмениваться мнениями и информацией в области научной политики, в частности, по общим проблемам ориентации и организации исследований и по вопросам, связанным с лучшим использованием на совместной основе крупного научного и экспериментального оборудования;

Рекомендуют при развитии сотрудничества в области науки и техники, наряду с формами и методами сотрудничества, указанными в этом документе, полностью использовать существующую практику двустороннего и многостороннего сотрудничества, в том числе регионального и субрегионального;

Рекомендуют далее более эффективно использовать имеющиеся и потенциальные возможности существующих межправительственных и неправительственных международных организаций, занимающихся вопросами науки и техники, для улучшения обмена информацией и опытом, а также для развития других форм сотрудничества в областях, представляющих общий интерес, и для этого, например:

- в рамках Европейской экономической комиссии ООН изучить возможности для расширения многостороннего сотрудничества с учетом опыта реализации проектов и исследований, накопленного в различных международных организациях, а также для проведения конференций, симпозиумов, исследовательских и рабочих групп, в том числе таких, которые позволяли бы молодым ученым и инженерам встречаться с ведущими специалистами в интересующих их областях;

- путем участия в конкретных программах международного научно-технического сотрудничества, в том числе в программах ЮНЕСКО и других международных организаций, содействовать постоянному прогрессу в достижении целей таких программ, прежде всего программы ЮНИСИСТ, уделяя особое внимание вопросам определения направлений развития информации, технического консультирования, информационного обеспечения и обработки данных.

5. Окружающая среда

Государства-участники,

подтверждая, что защита и улучшение окружающей среды, а также охрана природы и рациональное использование ее ресурсов в интересах нынешнего и будущих поколений являются одной из задач, имеющих большое значение для благосостояния народов и экономического развития всех стран, и что многие проблемы окружающей среды, в частности, в Европе, могут быть эффективно решены только путем тесного международного сотрудничества,

признавая, что каждое государство-участник, в соответствии с принципами международного права, должно в духе сотрудничества принимать меры к тому, чтобы деятельность, проводимая на его территории, не являлась причиной ухудшения окружающей среды другого государства или районов, находящихся за пределами национальной юрисдикции,

считая, что успех всякой политики в области окружающей среды предполагает, чтобы все категории населения и общественные силы, сознавая свою ответственность, содействовали охране и улучшению окружающей среды, что вызывает необходимость постоянной и углубленной просветительной работы, в частности среди молодежи,

подтверждая на основании имеющегося опыта, что экономическое развитие и технический прогресс должны быть совместимы с задачей защиты окружающей среды и сохранения исторических и культурных ценностей, что избежать нанесения ущерба окружающей среде можно лучше всего с помощью предупредительных мер и что при эксплуатации и планировании развития природных ресурсов должны приниматься меры по сохранению экологического равновесия в природе,

Цели сотрудничества

выражают свое согласие, в частности, со следующими целями сотрудничества:

- изучать проблемы окружающей среды, которые по своей природе носят многосторонний, двусторонний, региональный или субрегиональный характер, имея в виду их решение, а также поощрять развитие комплексного научного подхода к проблемам окружающей среды;

- повышать эффективность национальных и международных мер по защите окружающей среды путем сопоставления и в соответствующих случаях гармонизации методов, используемых для сбора и анализа фактов, расширения знаний по проблемам загрязнения окружающей среды и рационального использования природных ресурсов, путем обмена информацией, согласования понятий и, по мере возможности, принятия общей терминологии в области окружающей среды; принимать необходимые меры для

- сближения политики в области окружающей среды и, где это целесообразно и возможно, для их гармонизации;

- поощрять, где это возможно и целесообразно, усилия, предпринимаемые на национальном и международном уровнях их заинтересованными организациями, предприятиями и фирмами в области разработки, производства и совершенствования оборудования, предназначенного для защиты и улучшения окружающей среды и наблюдений за ее состоянием.

Области сотрудничества

Для достижения этих целей государство-участники будут использовать каждую подходящую возможность для сотрудничества по вопросам окружающей среды, и, в частности, в областях, описание которых приводится ниже в качестве примеров:

Борьба с загрязнением воздуха

Десульфуризация топлив и отходящих газов; борьба с выбросом в атмосферу тяжелых металлов, пыли, аэрозолей, окисей азота, в особенности транспортными средствами, электростанциями и промышленными предприятиями; системы и методы наблюдения и контроля за загрязнением воздуха и последствиями этого загрязнения, в том числе при переносе загрязнителей на большие расстояния;

Охрана вод от загрязнения и использование пресных вод

Предотвращение загрязнения вод, в частности рек, протекающих по территории нескольких государств, и международных озер; технические способы повышения качества воды и дальнейшее развитие способов и средств очистки промышленных и коммунальных стоков; методы оценки ресурсов пресных вод и улучшение их использования, особенно путем создания производственных процессов, обеспечивающих уменьшение загрязнений и снижения потребления пресной воды;

Охрана морской среды

Охрана морской среды государств-участников, особенно Средиземного моря, от загрязнения с суши, с судов и других плавучих средств, в частности вредными веществами, перечисленными в приложениях I и II к Лондонской конвенции по предотвращению загрязнения морей из-за сброса отходов и других веществ; проблемы поддержания экологического равновесия и пищевых цепей, возникающие, в частности, в связи с разведкой и эксплуатацией биологических и минеральных ресурсов морей и морского дна;

Почвы и использование земель

Проблемы более эффективного использования земель, в том числе мелиорация, освоение и рекультивация земель; борьба с загрязнением почвы, с водной и ветровой эрозией, а также с другими видами деградации почвы; поддержание и повышение продуктивности почв с учетом возможных отрицательных последствий применения химических удобрений и ядохимикатов;

Охрана природы и заповедники

Охрана природы и заповедники, защита и сохранение существующих генетических ресурсов, особенно редких видов животных и растений; охрана природных экологических систем; организация заповедников и других охраняемых участков ландшафта и районов, включая их использование для научных исследований, туризма, отдыха и других целей;

Улучшение состояния окружающей среды в населенных районах

Проблемы окружающей среды, связанные с транспортом, жилыми районами, производственными зонами, развитием городов и их планировкой, с системами водоснабжения и канализации; оценка вредного воздействия шума и методы борьбы с шумом; сбор, обработка и утилизация отходов, в том числе извлечение и рециркуляция материалов; исследования в области заменителей биологически неразлагаемых веществ;

Фундаментальные исследования, наблюдения, прогноз и оценка изменений в окружающей среде

Изучение изменений климата, ландшафтов и экологических равновесий под влиянием естественных факторов и человеческой деятельности; прогноз возможных генетических изменений в растительном и животном мире в результате загрязнения окружающей среды; гармонизация статистических данных, разработка научных концепций и систем наблюдения за состоянием окружающей среды, стандартизированных методов наблюдения, измерения и оценки изменений в биосфере; оценка влияния уровней загрязнения и деградации окружающей среды на здоровье человека; изучение и разработка критериев и стандартов для различных загрязнителей окружающей среды и регламентации, касающейся производства и использования различных видов продукции;

Правовые и административные меры

Правовые и административные меры по охране окружающей среды, включая порядок определения критериев для оценки действий, влияющих на состояние окружающей среды.

Формы и методы сотрудничества

Государства-участники заявляют, что проблемы, касающиеся охраны и улучшения окружающей среды, будут решаться как на двусторонней, так и на многосторонней основе, в том числе региональной и субрегиональной, при полном использовании существующих форм и организационных структур сотрудничества. Они будут развивать сотрудничество в области окружающей среды, принимая, в частности, во внимание Стокгольмскую декларацию об окружающей человека среде, соответствующие резолюции Генеральной Ассамблеи ООН и Пражского симпозиума Европейской экономической комиссии ООН по проблемам окружающей среды.

Государства-участники будут стремиться к тому, чтобы сотрудничество в области окружающей среды осуществлялось, в частности, путем:

- обмена научно-технической информацией, документацией и результатами исследований, в том числе информацией о методах определения возможных последствий технической и хозяйственной деятельности для окружающей среды;
- организации конференций, симпозиумов и совещаний экспертов;
- обмена научными работниками, специалистами и стажерами;
- совместной разработки и осуществления программ и проектов по изучению и решению различных проблем охраны окружающей среды;
- гармонизации, где это уместно и необходимо, стандартов и норм, связанных с охраной окружающей среды, в частности, для того, чтобы избежать возможных трудностей в торговле, которые могут возникать в связи с усилиями по решению экологических проблем, касающихся производственных процессов, и которые относятся к обеспечению в производимых товарах качеств, удовлетворяющих требованиям охраны окружающей среды;
- консультаций по различным аспектам защиты окружающей среды по

договоренности между заинтересованными странами, особенно в связи с проблемами, которые могут иметь международные последствия.

Государства-участники будут, кроме того, развивать такое сотрудничество:

а) содействуя прогрессивному развитию, кодификации и применению международного права как одного из средств сохранения и улучшения окружающей человека среды, включая принципы и практику, которые приняты ими в отношении борьбы с загрязнениями и другим ущербом для окружающей среды, возникающими в результате деятельности, проводимой в рамках их юрисдикции или контроля и оказывающей влияние на другие страны и районы;

б) оказывая поддержку и содействуя осуществлению соответствующих международных конвенций, участниками которых они являются, в частности тех, которые направлены на предупреждение и борьбу с загрязнением морей и пресных вод, рекомендуя государствам ратифицировать уже подписанные конвенции, а также рассматривая возможности присоединения к другим соответствующим конвенциям, участниками которых они не являются в настоящее время;

с) добиваясь включения, где это целесообразно и возможно, различных областей сотрудничества в программы работы Европейской экономической комиссии ООН и поддерживая такое сотрудничество в рамках этой Комиссии и Программы ООН по окружающей среде, принимая во внимание деятельность других компетентных международных организаций, членами которых они являются;

д) применяя шире для всех видов сотрудничества имеющуюся информацию из национальных и международных источников, включая согласованные на международном уровне критерии, и используя при этом возможности и средства различных компетентных международных организаций.

Государства-участники выражают согласие со следующими рекомендациями, касающимися конкретных мер:

1. разработать путем международного сотрудничества широкую программу наблюдения и оценки переноса на большие расстояния загрязняющих воздух веществ, начиная с сернистого ангидрида, с возможным охватом в дальнейшем других загрязнителей, и в этой связи принять во внимание основные элементы программы сотрудничества, которые были намечены экспертами, встречавшимися в Осло в декабре 1974 г. по приглашению Норвежского института атмосферных исследований;

2. добиваться, чтобы в рамках Европейской экономической комиссии ООН было проведено изучение методики и соответствующего опыта, относящихся к деятельности правительств по развитию возможностей их стран достаточно полно прогнозировать последствия хозяйственной деятельности и технического развития для окружающей среды.

6. Сотрудничество в других секторах

Развитие транспорта

Государства-участники,

считая, что улучшение условий перевозок является одним из существенных факторов развития сотрудничества между ними,

полагая, что следует содействовать развитию транспорта и решению существующих проблем, используя соответствующие национальные и международные средства,

учитывая работу, проводимую по этим вопросам существующими международными организациями, в частности Комитетом по внутреннему транспорту Европейской экономической комиссии ООН,

отмечают, что быстрый технический прогресс в различных областях транспорта делает желательным развитие сотрудничества и расширение обмена информацией между ними;

высказываются в пользу упрощения и гармонизации административных, в частности, пограничных, формальностей в области международных перевозок;

считают целесообразным способствовать, с учетом их национальных особенностей в этой области, гармонизации административных и технических правил в отношении безопасности в автомобильном, железнодорожном, речном, воздушном и морском транспорте;

выражают готовность содействовать развитию международных сухопутных и водных перевозок пассажиров и грузов, а также возможностей соответствующего участия в таких перевозках на взаимовыгодной основе;

высказываются, при уважении их прав и соблюдении международных обязательств, в пользу устранения различий в правовых режимах судоходства на внутренних водных путях, подпадающих под действие международных конвенций, в частности различий в применении этих режимов, и с этой целью призывают государства-члены Центральной Рейнской комиссии, Дунайской комиссии и других организаций содействовать работам и исследованиям, проводимым, в частности, в рамках Европейской экономической комиссии ООН;

выражают готовность, с целью улучшения международных железнодорожных перевозок и при должном уважении их прав и соблюдении международных обязательств, принимать меры для устранения трудностей, возникающих в результате различий в существующих международных правовых положениях, регулирующих взаимные железнодорожные перевозки пассажиров и грузов между их территориями;

высказывают пожелание активизировать деятельность существующих международных организаций по вопросам транспорта, в частности, Комитета по внутреннему транспорту Европейской экономической комиссии ООН, и выражают намерение содействовать этому своими усилиями;

считают, что рассмотрение государствами-участниками возможности присоединения к различным конвенциям или международным специализированным организациям в области транспорта, а также их усилия с целью выполнения ратифицированных конвенций могли бы способствовать укреплению сотрудничества в этой области.

Развитие туризма

Государства-участники,

признавая вклад, вносимый международным туризмом в развитие взаимопонимания между народами и ознакомления с достижениями других стран в различных областях, а также в экономический, социальный и культурный прогресс,

признавая взаимосвязь между развитием туризма и мерами, принимаемыми в других областях экономической деятельности,

выражают намерение поощрять развитие туризма как на индивидуальной, так и на коллективной основе, в частности, путем:

1. содействия улучшению материальной базы туризма и сотрудничества в этой области;

2. поощрения осуществления совместных проектов по туризму, включая техническое сотрудничество, особенно когда это связано с территориальной близостью и совпадением интересов в области туризма;

3. содействия обмену информацией, включая соответствующие законы и правила, исследования, данные и документацию по вопросу о туризме, и улучшения статистики с целью облегчения ее сопоставимости;

4. рассмотрения в позитивном духе вопросов, связанных с финансовым обеспечением туристических поездок за границу, с учетом своих экономических возможностей, а также вопросов, связанных с формальностями, требуемыми для таких поездок, с учетом других положений о туризме, принятых Советом;

5. содействия деятельности иностранных туристических агентств и транспортных компаний, связанной с развитием международного туризма;
6. поощрения туризма во внесезонный период;
7. изучения возможности обмена студентами и специалистами в области туризма с целью повышения их квалификации;
8. содействия проведению конференций и симпозиумов по вопросам планирования и развития туризма;

считают желательным проведение в соответствующих международных рамках в сотрудничестве с компетентными национальными организациями детальных исследований в области туризма, в частности:

1. сравнительного исследования статуса и деятельности туристических агентств, а также путей и средств развития сотрудничества между ними;
2. исследования проблем, связанных с сезонной концентрацией отпусков, имея в виду в качестве конечной цели поощрение туризма вне пикового периода;
3. исследования проблем, возникающих в тех местностях, где развитие туризма нанесло ущерб окружающей среде;

считают также, что заинтересованные стороны могли бы пожелать изучить следующие вопросы:

1. унификация классификации гостиниц и
2. туристические маршруты, охватывающие две или несколько стран;

будут следить, насколько это возможно, чтобы развитие туризма не наносило ущерба окружающей среде и художественному, историческому и культурному наследию в их странах;

будут продолжать сотрудничество в области туризма на двусторонней и многосторонней основе для достижения упомянутых выше целей.

Экономические и социальные аспекты мигрирующей рабочей силы

Государства-участники,

принимая во внимание, что перемещение рабочих-мигрантов в Европе приняло большие размеры и что оно является важным экономическим, социальным и гуманитарным фактором как в принимающих странах, так и в странах происхождения,

признавая, что миграция рабочих порождает также ряд экономических, социальных, гуманитарных и иных проблем как в принимающих странах, так и в странах происхождения, учитывая надлежащим образом деятельность в этой области компетентных международных организаций, в частности Международной организации труда,

считают, что проблемы, возникающие в двустороннем плане в связи с миграцией рабочих в Европе, а также между государствами-участниками, должны рассматриваться непосредственно заинтересованными сторонами с тем, чтобы решать эти проблемы в их обоюдных интересах, в свете стремления каждого заинтересованного государства учитывать должным образом потребности, вызываемые его социально-экономическим положением, принимая во внимание обязанность каждого государства действовать в соответствии с двусторонними и многосторонними соглашениями, стороной которых оно является, и имея в виду следующие цели:

поощрять усилия стран происхождения, направленные на расширение возможностей занятости для своих граждан на своей территории, в частности, путем развития экономического сотрудничества, отвечающего этой цели и приемлемого для заинтересованных стран происхождения и принимающих стран;

обеспечивать, путем сотрудничества между принимающей страной и страной происхождения, создание условий, в которых могло бы происходить упорядоченное перемещение рабочих, ограждая при этом их личное и социальное благосостояние, и организовывать в соответствующих случаях набор и элементарную языковую и

профессиональную подготовку рабочих-мигрантов;

обеспечивать равноправие между рабочими-мигрантами и гражданами принимающих стран в том, что касается условий найма и труда, а также социального обеспечения, и следить за тем, чтобы для рабочих-мигрантов создавались удовлетворительные условия жизни, особенно в отношении жилья;

следить, насколько это возможно, за тем, чтобы рабочие-мигранты пользовались теми же возможностями, что и граждане принимающей страны, в отношении получения подходящей работы в случае безработицы;

относиться благожелательно к тому, чтобы рабочие-мигранты получали профессиональную подготовку и, насколько это возможно, бесплатно обучались языку принимающей страны по месту работы;

закрепить право рабочих-мигрантов по возможности регулярно получать информацию на своем родном языке как о стране происхождения, так и о принимающей стране;

обеспечить детям рабочих-мигрантов, проживающих в принимающей стране, доступ к обычному для этой страны образованию на тех же условиях, что и для детей этой страны, и позволить, кроме того, преподавание родного языка, национальной культуры, истории и географии;

иметь в виду, что рабочие-мигранты, особенно получившие квалификацию, возвращаясь в свою страну по прошествии некоторого времени, могут способствовать восполнению нехватки квалифицированной рабочей силы в стране происхождения;

облегчать, насколько это возможно, воссоединение семей рабочих-мигрантов;

относиться благожелательно к усилиям стран происхождения по привлечению сбережений рабочих-мигрантов с тем, чтобы в рамках их экономического развития расширить соответствующие возможности для занятости, способствуя тем самым реинтеграции этих рабочих по их возвращении.

Подготовка кадров

Государства-участники,

сознавая значение, которое приобретает подготовка и повышение квалификации специалистов и технических работников для экономического развития каждой страны,

выражают готовность поощрять сотрудничество в этой области, в частности, способствуя обмену информацией об организациях, программах и методике подготовки и повышения квалификации специалистов и технических работников в различных областях экономической деятельности, в частности, в вопросах управления, государственного планирования, сельского хозяйства, организации и техники торговли и банковского дела;

считают желательным развивать на условиях, приемлемых для каждой из сторон, обмен специалистами и техническими работниками, в частности, в форме стажировки, конкретные условия которой – сроки, вопросы финансирования, уровень образования и квалификации стажеров – могли бы согласовываться компетентными заинтересованными организациями государств-участников;

высказываются в пользу изучения, по соответствующим каналам, возможностей сотрудничества в вопросах организации и постановки профессиональной подготовки по месту работы, особенно по специальностям, связанным с применением современной техники.

Вопросы, относящиеся к безопасности и сотрудничеству в Средиземноморье

Государства-участники,

учитывая географические, исторические, культурные, экономические и политические аспекты своих взаимоотношений с неучаствующими средиземноморскими государствами,

убежденные в том, что безопасность в Европе следует рассматривать в более широком контексте безопасности в мире, что она тесно связана с безопасностью в районе Средиземноморья

в целом и что, следовательно, процесс укрепления безопасности, не ограничиваясь Европой, должен распространяться на другие районы мира, в частности на Средиземноморье,

полагая, что укрепление безопасности и развитие сотрудничества в Европе будут стимулировать позитивные процессы в районе Средиземноморья, и выражая намерение сделать вклад в дело мира, безопасности и справедливости в этом районе в общих интересах государств-участников и неучаствующих средиземноморских государств,

признавая важность своих экономических взаимоотношений с неучаствующими средиземноморскими государствами и учитывая общую заинтересованность в дальнейшем развитии сотрудничества,

отмечая с удовлетворением интерес, проявленный неучаствующими средиземноморскими государствами к Совещанию с самого его начала, и приняв должным образом во внимание их вклады,

Заявляют о своем намерении:

1. способствовать развитию добрососедских отношений с неучаствующими средиземноморскими государствами в соответствии с целями и принципам Устава Организации Объединенных Наций, на которых основаны их отношения, и с Декларацией Организации Объединенных Наций о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами, и соответственно исходить, в связи с этим, в своих отношениях с неучаствующими средиземноморскими государствами из духа принципов, изложенных в Декларации принципов, которыми государства-участники будут руководствоваться во взаимных отношениях;

2. стремиться, путем дальнейшего улучшения отношений с неучаствующими средиземноморскими государствами, укреплять взаимное доверие с тем, чтобы способствовать безопасности и стабильности в районе Средиземноморья в целом;

3. содействовать развитию взаимовыгодного сотрудничества с неучаствующими средиземноморскими государствами в различных областях экономической деятельности, особенно путем расширения торговли, на основе общего понимания необходимости стабильности и прогресса в торговых отношениях, их взаимных экономических интересов и различий в уровнях экономического развития, способствуя тем самым их экономическому росту и благосостоянию;

4. способствовать всестороннему развитию экономики неучаствующих средиземноморских стран с учетом целей их национального развития и сотрудничать с ними, особенно в области промышленности, науки и техники, в их усилиях с целью лучшего использования их ресурсов, тем самым содействуя более гармоничному развитию экономических отношений;

5. активизировать усилия и сотрудничество на двусторонней и многосторонней основе с неучаствующими средиземноморскими государствами с целью улучшения окружающей среды в Средиземноморье, особенно для сохранения биоресурсов и экологического баланса моря с помощью соответствующих мер, включая предупреждение загрязнения и борьбу с ним; в этих целях, и учитывая существующее положение, сотрудничать через посредство компетентных международных организаций, в частности, в рамках Программы ООН по окружающей среде (ЮНЕП);

6. способствовать дальнейшим контактам и сотрудничеству с неучаствующими средиземноморскими государствами в других соответствующих областях.

Для содействия целям, изложенным выше, государства-участники также заявляют о своем намерении поддерживать и расширять контакты и диалог, начатые Совещанием по безопасности и сотрудничеству в Европе с неучаствующими средиземноморскими государствами, включая все государства Средиземного моря, с целью способствовать миру, сокращению вооруженных сил в этом районе, укреплению безопасности, ослаблению в этом районе напряженности и расширению

сферы сотрудничества – задачам, в которых все совместно заинтересованы, а также с целью определения дальнейших совместных задач.

Государства-участники будут стремиться, в рамках их многосторонних усилий, содействовать прогрессу и соответствующим инициативам, а также осуществлять обмен мнениями в отношении достижения изложенных выше задач.

Сотрудничество в гуманитарных и других областях

Государства-участники,

желая содействовать укреплению мира и взаимопонимания между народами и духовному обогащению человеческой личности без различия расы, пола, языка и религии,

сознавая, что развитие связей в области культуры и образования, более широкое распространение информации, контакты между людьми и решение гуманитарных проблем будут содействовать достижению этих целей,

исполненные решимости поэтому сотрудничать между собой, независимо от своих политических, экономических и социальных систем, с тем чтобы создать лучшие условия в упомянутых выше областях, развивать и укреплять существующие формы сотрудничества, а также разрабатывать новые пути и средства, соответствующие этим целям,

убежденные, что это сотрудничество должно осуществляться при полном соблюдении принципов, регулирующих отношения между государствами-участниками, как они изложены в соответствующем документе,

приняли следующее:

1. Контакты между людьми

Государства-участники,

рассматривая развитие контактов в качестве важного элемента в укреплении дружественных отношений и доверия между народами,

подтверждая в связи с их нынешними усилиями по улучшению условий в этой области важное значение, которое они придают гуманным соображениям,

желая в этом духе и впредь прилагать по мере развития разрядки усилия с целью дальнейшего прогресса в этой области

и сознавая, что относящиеся к этому вопросы должны регулироваться заинтересованными государствами на взаимоприемлемых условиях,

ставят своей целью облегчать более свободное передвижение и контакты на индивидуальной и коллективной, неофициальной и официальной основе между людьми, учреждениями и организациями государств-участников и содействовать решению вопросов гуманного характера, возникающих в данной области,

заявляют о своей готовности принимать в этих целях меры, которые они сочтут подходящими, а также заключать между собой, в случае необходимости, соглашения или достигать договоренностей и

выражают свое намерение в настоящее время приступить к осуществлению следующего:

а) Контакты и регулярные встречи на основе семейных связей

Имея в виду содействовать дальнейшему развитию контактов на основе семейных связей, государства-участники будут благожелательно рассматривать просьбы о поездках с целью разрешения лицам въезда на их территорию или выезда с нее на временной и, если этого пожелают, регулярной основе для встреч с членами своих семей.

Заявления о временных поездках для встреч с членами своих семей будут рассматриваться безотносительно к стране выезда или въезда; существующий порядок оформления проездных документов и виз будет применяться в этом духе. Оформление и выдача таких документов и виз будут осуществляться в разумные сроки; в случаях срочной надобности – таких, как серьезная болезнь, смерть – во внеочередном порядке. Они предпримут шаги, которые могут оказаться

необходимыми для обеспечения приемлемого уровня сборов за выдачу официальных проездных документов и виз.

Они подтверждают, что подача просьбы, относящейся к контактам на основе семейных связей, не будет приводить к изменению прав и обязанностей лица, подавшего просьбу, или членов его семьи.

b) Воссоединение семей

Государства-участники будут в позитивном и гуманном духе рассматривать просьбы лиц, которые желают воссоединиться с членами своей семьи, уделяя особое внимание ходатайствам срочного характера, таким как ходатайства, поступающие от больных или престарелых.

Они будут рассматривать эти просьбы по возможности быстрее.

Они будут в случае необходимости снижать сборы, взимаемые в связи с этими просьбами, чтобы обеспечить их умеренный уровень.

Неудовлетворенные просьбы о воссоединении семей могут быть поданы вновь на соответствующем уровне и будут рассматриваться через непродолжительный период времени властями соответственно страны проживания или принимающей страны; при таких обстоятельствах сборы будут взиматься только в случае удовлетворения просьбы.

Лица, просьбы которых о воссоединении семей удовлетворены, могут привозить с собой или отправлять вещи домашнего обихода и личного потребления; с этой целью государства-участники будут использовать все возможности, содержащиеся в существующих правилах.

Пока члены одной и той же семьи не воссоединятся, встречи и контакты между ними могут осуществляться в соответствии с порядком для контактов на основе семейных связей.

Государства-участники будут поддерживать усилия обществ Красного Креста и Красного Полумесяца, занимающихся проблемами воссоединения семей.

Они подтверждают, что подача просьбы о воссоединении семей не будет приводить к изменению прав и обязанностей лица, подавшего просьбу, или членов его семьи.

Принимающее государство-участник будет проявлять соответствующую заботу о трудоустройстве лиц из других государств-участников, приезжающих в это государство на постоянное жительство в рамках воссоединения семей с его гражданами, и заботиться о том, чтобы им предоставлялись равные с собственными гражданами возможности для получения образования, медицинской помощи и социального обеспечения.

c) Браки между гражданами различных государств

Государства-участники будут благожелательно и на основе гуманных соображений изучать просьбы о разрешениях на выезд и въезд лиц, которые решили вступить в брак с гражданином другого государства-участника.

Оформление и выдача документов, требуемых для указанных выше целей и для вступления в брак, будут осуществляться в соответствии с положениями, принятыми в отношении воссоединения семей.

При рассмотрении просьб от уже вступивших в брак супругов из различных государств-участников о предоставлении возможности им и несовершеннолетним детям от их брака переносить их постоянное местожительство в государство, в котором обычно проживает один из них, государства-участники будут также применять положения, принятые в отношении воссоединения семей.

d) Поездки по личным или профессиональным причинам

Государства-участники намереваются способствовать более широким возможностям осуществления их гражданами поездок по личным или профессиональным причинам, и в этих целях они намерены, в частности:

1. постепенно упрощать и гибко применять порядок выезда и въезда;
2. облегчать порядок передвижения граждан из других государств-участников по их

территории с должным учетом требований безопасности.

Они будут стремиться постепенно снижать, где это необходимо, сборы за визы и официальные проездные документы.

Они намереваются изучать, в случае необходимости, средства совершенствования двусторонней практики консульского обслуживания, в том числе юридической и консульской помощи, включая, насколько это целесообразно, заключение многосторонних или двусторонних консульских конвенций или других соответствующих соглашений и договоренностей.

* * *

Они подтверждают, что религиозные культы, учреждения и организации, действующие в конституционных рамках государств-участников, и их представители могут в сфере их деятельности осуществлять между ними контакты и встречи и обмениваться информацией.

е) Улучшение условий для туризма на индивидуальной или коллективной основе

Государства-участники считают, что туризм содействует более полному знанию о жизни, культуре и истории других стран, росту взаимопонимания между народами, улучшению контактов и более широкому использованию досуга. Они намереваются способствовать развитию туризма на индивидуальной или коллективной основе и, в частности, имеют в виду:

1. содействовать поездкам в свои страны, поощряя предоставление соответствующих возможностей, а также упрощение и ускорение необходимых формальностей, относящихся к таким поездкам;

2. расширять на основе соответствующих соглашений или договоренностей, где необходимо, сотрудничество в деле развития туризма, рассматривая, в частности, в двустороннем плане возможные пути увеличения информации, относящейся к поездкам в другие страны, приему и обслуживанию туристов, и другие соответствующие вопросы, представляющие взаимный интерес.

ф) Встречи между молодежью

Государства-участники намереваются содействовать развитию контактов и обменов между молодежью, поощряя:

1. расширение обменов и контактов на краткосрочной или долгосрочной основе между трудящейся, проходящей профессиональную подготовку или учащейся молодежью посредством двусторонних или многосторонних соглашений или регулярных программ во всех случаях, где это представляется возможным;

2. изучение их молодежными организациями вопроса о возможных соглашениях, относящихся к формам многостороннего молодежного сотрудничества;

3. соглашения или регулярные программы, относящиеся к организации обмена студентами, международных молодежных семинаров, курсов профессионального обучения и курсов по изучению иностранных языков;

4. дальнейшее развитие молодежного туризма и предоставление для этой цели соответствующих льгот;

5. развитие, где возможно, обменов, контактов и сотрудничества на двусторонней или многосторонней основе между их организациями, представляющими широкие слои трудящейся, проходящей профессиональную подготовку и учащейся молодежи;

6. осознание молодежью важности развития взаимопонимания, укрепления дружественных отношений и доверия между народами.

г) О спорте

В целях расширения существующих связей и сотрудничества в области спорта государства-участники будут поощрять соответствующие контакты и обмены, включая спортивные встречи и соревнования всех видов, проводимые на основе общепринятых международных правил, положений и практики.

h) Расширение контактов

В порядке дальнейшего развития контактов между государственными учреждениями, неправительственными и общественными организациями, включая женские, государства-участники будут облегчать проведение встреч, а также поездки делегаций, групп и отдельных лиц.

2. Информация

Государства-участники, сознавая потребность во все более широком знании и понимании различных аспектов жизни других государств-участников, отмечая вклад этого процесса в рост доверия между народами, желая с развитием взаимопонимания между государствами-участниками и с дальнейшим улучшением отношений между ними продолжать и дальше усилия с целью прогресса в этой области,

отмечая важное значение распространения информации из других государств-участников и лучшего ознакомления с такой информацией,

подчеркивая поэтому существенную и влиятельную роль печати, радио, телевидения, кино и телеграфных агентств, и журналистов, работающих в этих областях,

ставят своей целью облегчать более свободное и широкое распространение всех форм информации, поощрять сотрудничество в области информации и обмен информацией с другими странами и улучшать условия, в которых журналисты из одного государства-участника осуществляют свою профессиональную деятельность в другом государстве-участнике, и выражают свое намерение, в частности:

a) Улучшение распространения, доступа и обмена информацией

i) Устная информация

- Способствовать распространению устной информации путем поощрения лекций и лекционных поездок видных деятелей и специалистов из других государств-участников, а также обмена мнениями типа «круглого стола», семинаров, симпозиумов, летних курсов, конгрессов и двусторонних и многосторонних встреч.

ii) Печатная информация

- Способствовать улучшению распространения на их территории газет и печатных изданий, периодических и непериодических, из других государств-участников. В этих целях:

они будут поощрять свои фирмы и компетентные организации заключать соглашения и контракты, направленные на постепенное увеличение количества и числа наименований газет и печатных изданий, импортируемых из других государств-участников. Желательно, чтобы в этих соглашениях и контрактах упоминались, в частности, условия скорейшей доставки, использование обычно существующих в каждом стане каналов распространения ее печатных изданий и газет, а также согласованные между сторонами формы и способы платежных расчетов, позволяющие осуществление целей этих соглашений и контрактов;

там, где это окажется необходимым, они будут принимать соответствующие меры для осуществления вышеизложенных целей и положений соглашений и контрактов.

- Способствовать улучшению доступа общественности к печатным изданиям, периодическим и непериодическим, импортируемым на указанной выше основе. В частности:

они будут поощрять расширение числа точек, где будут продаваться такие издания;

они будут облегчать предложение таких периодических изданий во время проведения конгрессов, конференций, официальных визитов и других международных мероприятий и туристам во время туристического сезона;

они будут расширять возможность подписки на основе правил, свойственных каждой стране;

они будут улучшать возможность предоставления во временное пользование и для чтения этих изданий в крупных публичных библиотеках и их читальных залах, а также в университетских библиотеках.

Они намерены улучшать возможности ознакомления с бюллетенями официальной информации, выпускаемыми дипломатическими представительствами и распространяемыми этими представительствами на основе договоренностей, приемлемых для заинтересованных сторон.

iii) Кино-, радио- и телевизионная информация

- Способствовать улучшению распространения кино-, радио- и телевизионной информации. В этих случаях:

они будут поощрять расширение показа и передачи более разнообразной информации, записанной на пленку, из других государств-участников, иллюстрирующей различные аспекты жизни в их странах и получаемой на основе таких соглашений или договоренностей, которые могут быть необходимы между непосредственно заинтересованными организациями и фирмами;

они будут облегчать импорт компетентными организациями и фирмами записанных на пленку аудиовизуальных материалов из других государств-участников.

Государства-участники отмечают расширение распространения радиоинформации и выражают надежду на продолжение этого процесса, так чтобы это отвечало интересам взаимопонимания между народами и целям, определенным настоящим Совещанием.

b) Сотрудничество в области информации

- Поощрять сотрудничество в области информации на основе кратко- или долгосрочных соглашений или договоренностей. В частности:

они будут способствовать более широкому сотрудничеству между органами массовой информации, в том числе между телеграфными агентствами, издательствами и издательскими организациями;

они будут способствовать сотрудничеству между радиовещательными и телевизионными организациями, как государственными, так и частными, национальными и международными, в частности, путем обмена прямыми или в записи радио- и телевизионными программами, совместного производства и распространения таких программ;

они будут поощрять встречи и контакты как между журналистскими организациями, так и между журналистами государств-участников;

они будут благоприятно относиться к возможности достижения договоренностей между периодическими изданиями, включая газеты, государств-участников об обмене статьями и их публикации;

они будут поощрять обмен технической информацией, а также организацию совместных исследований и проведение встреч специалистов по обмену опытом и мнениями в области печати, радио и телевидения.

c) Улучшение условий работы журналистов

Государства-участники, стремясь к улучшению условий, в которых журналисты одного из государств-участников осуществляют свою профессиональную деятельность в другом государстве-участнике, имеют в виду, в частности:

- изучать в благожелательном духе в подходящие и разумные сроки просьбы журналистов о выдаче виз;

- предоставлять постоянно аккредитованным журналистам государств-участников на основе договоренности многократные въездные-выездные визы на определенный срок;

- облегчать выдачу аккредитованным журналистам государств-участников разрешений на проживание в стране их временного пребывания и, если и когда таковые необходимы, других полагающихся им официальных документов;

- облегчать на основе взаимности процедуры оформления поездок журналистов государств-участников по стране, в которой они осуществляют свою профессиональную деятельность, и постепенно предоставлять большие возможности для таких поездок при соблюдении правил, связанных с наличием районов, закрытых по соображениям безопасности;
- обеспечивать, чтобы на просьбы таких журналистов о подобных поездках давался ответ по возможности быстро, с учетом срока запроса;
- увеличивать возможности личного общения журналистов государств-участников с источниками их информации, включая организации и официальные учреждения;
- предоставлять журналистам государств-участников право ввоза, лишь при условии последующего вывоза, технического оборудования (фото-, кино-, магнитофонного, радио- и телевизионного), необходимого для выполнения их профессиональной деятельности;
- предоставлять журналистам других государств-участников, будь то постоянно или временно аккредитованным, возможность передавать полностью, в обычном порядке и быстро через признанные государствами-участниками каналы в представляемые ими органы информации результаты их профессиональной деятельности, включая магнитофонные записи и непроявленную пленку, с целью опубликования или передачи по радио или телевидению.

Государства-участники подтверждают, что журналисты не могут подвергаться выдворению или иным образом наказываться в результате законного осуществления их профессиональной деятельности. В случае выдворения аккредитованного журналиста он будет информирован о причинах этого и может обращаться с просьбой о пересмотре его дела.

3. Сотрудничество и обмены в области культуры

Государства-участники, считая, что культурные обмены и сотрудничество содействуют лучшему взаимопониманию между людьми и между народами и способствуют таким образом упрочению согласия между государствами,

подтверждая уже согласованные в многостороннем плане выводы в этой области, в частности, на Межправительственной конференции по политике в области культуры в Европе, организованной ЮНЕСКО в июне 1972 г. в Хельсинки, на которой выявился интерес к активному участию самых широких слоев общества во все более многообразной культурной жизни,

желая с развитием взаимного доверия и дальнейшим улучшением отношений между государствами-участниками продолжать и дальше усилия с целью прогресса в этой области, выражая готовность в этом духе к существенному увеличению их

культурных обменов как в том, что касается людей, так и в том, что касается произведений, и к развитию между ними активного сотрудничества как на двусторонней, так и многосторонней основе во всех областях культуры,

будучи убежденными, что такое укрепление их взаимоотношений будет содействовать обогащению соответствующих культур при уважении самобытности каждой, а также укреплению между ними сознания общих ценностей при дальнейшем развитии культурного сотрудничества с другими странами мира,

заявляют о том, что они совместно ставят перед собой следующие цели:

1. развивать взаимную информацию с целью лучшего ознакомления с достижениями культуры друг друга,
 2. улучшать материальные возможности обменов и распространения культурных ценностей,
 3. благоприятствовать доступу всех к соответствующим достижениям культуры,
 4. развивать контакты и сотрудничество между деятелями культуры,
 5. изыскивать новые области и формы культурного сотрудничества,
- демонстрируют тем самым их общее стремление предпринимать постепенные

последовательные долгосрочные действия для достижения целей настоящей Декларации; и
выражают свое намерение в настоящее время приступить к осуществлению следующего:

Расширение связей

Расширять и улучшать на различных уровнях сотрудничество и связи в области культуры, в частности:

1. заключать в соответствующих случаях соглашения на двусторонней или многосторонней основе, предусматривающие расширение связей между компетентными государственными учреждениями и неправительственными организациями в области культуры, а также между деятелями культуры, учитывая необходимость как гибкости, так и наиболее полного использования существующих соглашений, и имея в виду, что соглашения, а также другие договоренности являются важным средством развития культурного сотрудничества и обменов;

2. содействовать развитию непосредственных связей и сотрудничества между соответствующими государственными учреждениями и неправительственными организациями, включая там, где это необходимо, такие связи и сотрудничество, которые осуществляются на основе специальных соглашений и договоренностей;

3. поощрять непосредственные контакты и связи между деятелями культуры, включая там, где это необходимо, такие контакты и связи, которые осуществляются на основе специальных соглашений и договоренностей.

Взаимное ознакомление

Принимать в пределах их компетенции на дву- и многосторонней основе подходящие меры, направленные на более широкое и полное взаимное ознакомление их народов с достижениями в различных областях культуры, в том числе:

1. совместно изучить, в случае необходимости с привлечением соответствующих международных организаций, возможность создания в Европе и структуру института данных в области культуры, который собирал бы поступающие от стран-участниц данные и предоставлял их своим корреспондентам по их запросам, и созвать с этой целью совещание экспертов из заинтересованных государств;

2. рассмотреть, в случае необходимости совместно с соответствующими международными организациями, пути создания в Европе каталога документальных фильмов культурного или научного характера государств-участников;

3. благоприятствовать более частому показу выставок книг и изучить возможность регулярного проведения в Европе крупной выставки книг государств-участников;

4. способствовать систематическому обмену между соответствующими учреждениями и издательствами каталогами имеющихся книг, а также рекламными материалами, по возможности, о всех готовящихся к выпуску публикациях и стимулировать обмен материалами между издательствами энциклопедической литературы с целью улучшения отображения каждой страны;

5. совместно изучать вопросы расширения и улучшения обмена информацией в различных областях культуры, в таких как театр, музыка, библиотечное дело, а также сохранение и реставрация культурных ценностей.

Обмены и распространение

Содействовать улучшению возможностей для обменов и распространения культурных ценностей подходящими способами, в частности:

1. изучать возможности гармонизации и уменьшения обложений, связанных с международным обменом на коммерческой основе книгами и другими материалами культурного характера, а также новые способы страхования произведений искусства на выставках за рубежом и снижения риска повреждения или утраты, которым подвержены эти произведения в связи с их

перемещением;

2. облегчать прохождение таможенных формальностей в совместимые с календарем художественных мероприятий сроки в отношении произведений искусства и реквизита, перечисленных в списках, согласованных между организаторами этих мероприятий;

3. поощрять встречи между представителями компетентных организаций и соответствующих фирм в целях изучения входящих в их ведение мер, таких, как упрощение оформления заказов, сроков поставок и условий платежей, которые могли бы облегчить международный обмен книгами на коммерческой основе;

4. содействовать предоставлению во временное пользование фильмов и обмену ими между их научно-исследовательскими кинематографическими институтами и фильмотеками;

5. поощрять обмен информацией между заинтересованными сторонами о мероприятиях культурного характера, запланированных для проведения в государствах-участниках в областях, где это является наиболее подходящим, таких, как музыка, театр и изобразительное искусство, с тем чтобы способствовать составлению и изданию календаря таких мероприятий, если необходимо, с помощью соответствующих международных организаций;

6. благоприятствовать изучению последствий, которые предвидимое развитие и возможная гармонизация между заинтересованными сторонами технических средств, используемых для распространения культуры, могли бы иметь для развития культурного сотрудничества и обменов, имея при этом в виду сохранение разнообразия и самобытности их соответствующих культур;

7. поощрять в рамках их культурной политики подходящими для них способами дальнейшее развитие интереса к культурному достоянию других государств-участников, сознавая, что каждая культура имеет достоинства и ценность;

8. заботиться о полном и эффективном применении международных соглашений и конвенций об авторском праве и о распространении культурных ценностей, в которых они участвуют или к которым они решили бы присоединиться в будущем.

Доступ

Содействовать более полному взаимному доступу всех к достижениям – произведениям, опыту, исполнительскому искусству – в различных областях культуры их стран и с этой целью предпринимать возможные усилия в соответствии с их компетенцией, в частности:

- содействовать дальнейшему расширению распространения книг и художественных произведений, в частности, такими путями, как:

способствовать при полном учете международных конвенций по авторскому праву, в которых они участвуют, международным контактам и связям между авторами и издательствами, а также другими учреждениями культуры, имея в виду более полный взаимный доступ к достижениям культуры;

рекомендовать, чтобы издательства при определении тиражей учитывали также запросы из других государств-участников и чтобы права на продажу, где это возможно, могли предоставляться в других государствах-участниках по согласованию между заинтересованными сторонами нескольким торговым организациям стран-импортеров;

поощрять компетентные организации и соответствующие фирмы заключать соглашения и контракты и содействовать таким путем постепенному увеличению количества и разнообразия произведений авторов других государств-участников, имеющихся в наличии в оригинале и в переводах в их библиотеках и книжных магазинах;

содействовать увеличению там, где это будет признано подходящим, числа пунктов, в которых будут продаваться в оригинале импортируемые по соглашениям и контрактам книги авторов других государств-участников и переводы;

поощрять расширение перевода произведений в области литературы и в других областях

культурной деятельности с языков других государств-участников, в частности произведений, созданных на менее распространенных языках, а также издания и распространения переводных произведений с помощью таких, например, мер, как:

- содействие более регулярным контактам между заинтересованными издательствами;
- развитие их усилий в подготовке и совершенствовании переводчиков;
- оказание содействия подходящими средствами издательствам их стран в публикации переводных произведений;
- поощрение обмена между издателями и заинтересованными учреждениями списками книг, которые могли бы быть переведены;
- содействие профессиональной деятельности и сотрудничеству переводчиков их стран;
- проведение совместного изучения путей дальнейшего развития перевода и распространения переводных произведений,
- улучшать и расширять книгообмен и обмен библиографиями и библиографическими карточками между библиотеками:
 - иметь в виду другие подходящие мероприятия, которые позволяли бы, когда необходимо, по взаимному согласию между заинтересованными сторонами, способствовать доступу и достижениям культуры друг друга, в частности, в области книжного дела;
 - содействовать соответствующим образом более широкому использованию средств массовой информации в целях лучшего взаимного ознакомления с их культурной жизнью;
 - стремиться улучшать необходимые условия для рабочих-мигрантов и их семей, с тем чтобы они могли сохранять связи со своей национальной культурой и осваиваться в новой культурной среде;
 - поощрять компетентные организации и фирмы к более широкому отбору и прокату художественных и документальных кинофильмов других государств-участников, а также содействовать более частым некоммерческим показам, таким, как премьеры, кинонедели и фестивали, уделяя должное внимание фильмам тех стран, киноискусство которых менее известно;
 - содействовать подходящими средствами расширению возможностей для работы специалистов из других государств-участников с материалами культурного характера из кино- и аудиовизуальных архивов в рамках правил, существующих для работы с такими архивными материалами;
 - поощрять совместное изучение заинтересованными организациями – с привлечением, в соответствующих случаях, компетентных международных организаций – целесообразности и условий создания перечня их телевизионных фильмов – программ культурного характера, а также средств быстрого просмотра в целях облегчения их отбора и возможного приобретения.

Контакты и сотрудничество

Способствовать подходящими средствами развитию контактов и сотрудничества в различных областях культуры, в частности, между творческими работниками и деятелями культуры, а именно стремясь:

- благоприятствовать поездкам и встречам деятелей культуры, включая там, где это необходимо, такие поездки и встречи, которые осуществляются на основе соглашений, контрактов или других специальных договоренностей и которые относятся к их культурному сотрудничеству;
- поощрять таким путем контакты между творческими работниками, исполнителями и художественными коллективами в целях совместной работы, ознакомления с их произведениями в других государствах-участниках или обмена мнениями по вопросам, относящимся к их совместной деятельности;

- поощрять, когда необходимо, путем соответствующих договоренностей, обмена стажерами и специалистами и предоставление стипендий для подготовки и совершенствования в различных областях культуры, таких как искусство и архитектура, музейное и библиотечное дело, литературоведение и литературный перевод, и содействовать созданию благоприятных условий приема в их соответствующих учреждениях;

- содействовать обмену опытом в подготовке персонала, занимающегося организационной деятельностью в области культуры, а также преподавателей и специалистов в таких областях, как театр, опера, балет, музыка и изобразительное искусство;

- продолжать поощрять организацию международных встреч творческих работников, и в частности, молодых творческих работников, по актуальным вопросам художественного и литературного творчества, представляющим интерес для совместного рассмотрения;

- изучать другие возможности развития обменов и сотрудничества между деятелями культуры в целях лучшего взаимного ознакомления с культурной жизнью государств-участников.

Области и формы сотрудничества

Поощрять поиски новых областей и форм культурного сотрудничества, содействуя в этих целях заключению между заинтересованными сторонами, где это необходимо, соответствующих соглашений и договоренностей, и в этой связи благоприятствовать:

- совместному изучению вопросов политики в области культуры, в частности, ее социальных аспектов, а также ее связи с политикой в области планирования, градостроительства, образования, окружающей среды и культурных аспектов туризма;

- обмену знаниями по вопросам культурного разнообразия, с тем чтобы способствовать таким образом лучшему пониманию заинтересованными сторонами такого разнообразия там, где оно встречается;

- обмену информацией и, где это является подходящим, встречам экспертов, подготовке и осуществлению исследовательских программ и проектов, а также их совместной оценке и распространению результатов по названным выше вопросам;

- таким формам культурного сотрудничества и дальнейшему проведению таких совместных мероприятий, как:

международные мероприятия в области изобразительного искусства, кино, театра, балета, музыки, народного творчества и т.д.; книжные ярмарки и выставки, совместные постановки спектаклей в оперных и драматических театрах, а также выступления солистов, инструментальных ансамблей, оркестров, хоровых и других художественных коллективов, в том числе самодеятельных, уделяя должное внимание организации международных культурных мероприятий молодежи и обмену молодыми артистами;

включение произведений писателей и композиторов других государств-участников в репертуар солистов и художественных коллективов;

подготовка, перевод и издание статей, очерков, монографий, а также книг по невысоким ценам и сборников по изобразительному искусству и литературе, способствующих улучшению ознакомления с соответствующими достижениями культуры, предусматривая в этих целях встречи между экспертами и представителями издательств;

совместное производство и обмен фильмами, а также теле- и радиопрограммами, содействуя, в частности, встречам между продюсерами, техническими специалистами и представителями государственных учреждений в целях выявления благоприятных условий осуществления конкретных совместных проектов и способствуя созданию, в области совместного производства, международных съемочных групп;

организация конкурсов в области архитектуры и градостроительства, имея в виду возможность осуществления лучших проектов и образования там, где это возможно,

международных групп;

осуществление совместных проектов сохранения, реставрации и возрождения произведений искусства, исторических и археологических памятников и мест, представляющих культурный интерес, с участием в подходящих случаях международных организаций правительственного и неправительственного характера, а также частных учреждений – компетентных и осуществляющих деятельность в этой области, – предусматривая в этих целях:

периодические встречи экспертов заинтересованных сторон для разработки необходимых предложений, имея в виду необходимость рассмотрения этих вопросов в более широком социальном и экономическом контексте;

опубликование статей в соответствующих периодических изданиях в целях ознакомления с наиболее значительными достижениями и нововведениями и их сопоставления между государствами-участниками;

совместное изучение в целях улучшения и возможной гармонизации различных систем, применяемых для составления перечней и каталогов исторических памятников и мест культурного характера в их странах;

изучение возможности организации международных курсов по подготовке реставраторов различных специальностей.

* * *

Национальные меньшинства или региональные культуры

Государства-участники, признавая вклад, который национальные меньшинства или региональные культуры могут вносить в сотрудничество между ними в различных областях культуры, намерены в случае, когда на их территории имеются такие меньшинства или культуры, способствовать этому вкладу с учетом законных интересов их членов.

4. Сотрудничество и обмены в области образования

Государства-участники,

сознавая, что развитие отношений международного характера в области образования и науки способствует лучшему взаимопониманию, полезно всем народам и благотворно для грядущих поколений,

готовые содействовать дальнейшему развитию обменов знаниями и опытом, а также контактов между организациями, учреждениями и деятелями образования и науки на основе специальных договоренностей, где таковые необходимы,

желая укреплять связи между учебными и научными учреждениями, а также поощрять сотрудничество между ними в областях, представляющих общий интерес, в частности, в тех, в которых уровень знаний и ресурсов требует международного объединения усилий, и

убежденные, что прогресс в этих областях должен сопровождаться и поддерживаться более широким знанием иностранных языков,

выражают в этих целях свое намерение, в частности:

а) Расширение связей

Расширять и улучшать на различных уровнях сотрудничество и связи в области образования и науки, в частности, путем:

- заключения в соответствующих случаях соглашений – на двусторонней или многосторонней основе, – предусматривающих сотрудничество и обмены между государственными учреждениями, неправительственными организациями и деятелями образования и науки, учитывая при этом необходимость как гибкости, так и более полного использования существующих соглашений и договоренностей;

- содействия установлению непосредственной договоренности между университетами и другими высшими учебными заведениями и научными учреждениями в рамках межправительственных соглашений в соответствующих случаях;

- поощрения непосредственных контактов и связей между деятелями образования и науки, включая такие, которые осуществляются на основе специальных соглашений или договоренностей там, где последние необходимы.

b) Доступ и обмены

Улучшать доступ на взаимоприемлемых условиях для студентов, преподавателей и ученых государств-участников в учебные, культурные и научные учреждения друг друга и развивать обмены между этими учреждениями во всех областях, представляющих общий интерес, в частности, путем:

- расширения обмена информацией о возможностях обучения и специальностях, открытых для иностранных участников, а также об условиях приема и пребывания;

- содействия поездкам студентов, преподавателей и ученых из одних государств-участников в другие для учебы, преподавания, научной работы, а также для лучшего ознакомления с достижениями образования, науки и культуры друг друга;

- поощрения предоставления студентам, преподавателям и ученым других государств-участников стипендий для обучения, преподавания или проведения научной работы в их странах;

- разработки, развития или поощрения программ, предусматривающих более широкие обмены студентами, преподавателями и учеными, включая организацию симпозиумов, семинаров, совместных проектов и обмен учебной и научной информацией, такой как университетские издания и библиотечные материалы;

- содействия эффективному осуществлению таких мероприятий и программ путем своевременного направления ученым, преподавателям и студентам более подробной информации относительно их приема в университеты и институты и предусмотренных для них программ; обеспечения им возможности пользоваться соответствующими учебными, научными и открытыми архивными материалами; содействия их поездкам внутри принимающего государства, осуществляемым как в учебных или научных целях, так и в форме каникулярных туров на основе обычного порядка;

- содействия более глубокому анализу проблем сравнимости и эквивалентности ученых степеней и дипломов посредством поощрения обмена информацией относительно организации, продолжительности и содержания обучения, сравнения методов оценки уровней знаний и научной квалификации и, где возможно, достижения взаимного признания ученых степеней и дипломов либо на основе правительственных соглашений, где это необходимо, либо на основе непосредственных договоренностей между университетами и другими высшими учебными заведениями и научными учреждениями;

- рекомендации, кроме того, соответствующим международным организациям, чтобы они умножили свои усилия, направленные на достижение общеприемлемого решения проблем сравнимости и эквивалентности ученых степеней и дипломов.

c) Наука

В пределах своей компетенции расширять и улучшать сотрудничество и обмены в области науки, в частности:

Развивать на двусторонней или многосторонней основе обмен и распространение научной информации и документации такими путями, как:

- более широкое предоставление этой информации ученым и научным работникам других государств-участников, например, путем участия в международных системах научной информации или посредством других соответствующих договоренностей;

- расширение и улучшение обмена образцами и другими научными материалами, в частности используемыми при фундаментальных исследованиях в областях естественных наук и медицины;

- обращение к научным учреждениям и университетам полнее и регулярнее информировать друг друга относительно их текущих и будущих исследований в областях, представляющих общий интерес.

Способствовать расширению связей, а также непосредственных контактов между университетами, научными учреждениями, научными обществами и между учеными и научными работниками, включая те, которые осуществляются, где это необходимо, на основе специальных соглашений или договоренностей таким путем, как:

- дальнейшее развитие обменов учеными и научными работниками и поощрение созыва подготовительных совещаний или рабочих групп по научно-исследовательским темам, представляющим общий интерес;

- поощрение создания объединенных коллективов ученых для осуществления исследовательских проектов на основе договоренностей между научными институтами нескольких стран;

- содействие подготовке и успешному проведению международных конференций и семинаров, и участию в них своих ученых и научных работников;

- возможность созыва, кроме того, в недалеком будущем «Научного форума», представляющего собой встречу ведущих деятелей науки государств-участников для обсуждения комплексных проблем, имеющих общий интерес в области современного и будущего развития науки, и для содействия дальнейшему расширению контактов, связей и обмена информацией между научными учреждениями и между учеными;

- возможный созыв в ближайшее время совещания экспертов, представляющих государства-участники и их национальные научные учреждения, для подготовки «Научного форума» при консультации с соответствующими международными организациями, такими как ЮНЕСКО и Европейская экономическая комиссия ООН;

- изучение в надлежащее время дальнейших шагов, которые могли бы быть предприняты в отношении «Научного форума».

Развивать в области научных исследований на двусторонней или многосторонней основе координацию программ, выполняемых в государствах-участниках, и организацию совместных программ, в частности, в нижеприводимых секторах, где могут оказаться необходимыми совместные усилия ученых и использование в определенных случаях дорогостоящего или уникального оборудования. Наименования перечисленных областей в этих секторах приводятся в качестве иллюстрации, а конкретные проекты должны впоследствии определяться потенциальными партнерами в государствах-участниках с учетом вклада, который мог бы быть сделан соответствующими международными организациями и научными учреждениями:

- точные и естественные науки, в частности, фундаментальные исследования в таких областях, как математика, физика, теоретическая физика, геофизика, химия, биология, экология и астрономия;

- медицина, в частности, фундаментальные исследования онкологических и сердечно-сосудистых заболеваний, изучение эндемических заболеваний в развивающихся странах, а также исследования в области социальной медицины, касающиеся главным образом профессиональных заболеваний, восстановления трудоспособности лиц с физическими недостатками и помощи матери, ребенку и престарелым;

- гуманитарные и социальные науки, такие как история, география, философия, психология, педагогика, лингвистика, социология, юридические, политические и экономические науки; сравнительные исследования социальных, социально-экономических и культурных явлений, представляющих общий интерес для государств-участников, в частности, проблем окружающей человека среды и развития городов, а также научные исследования в области методов сохранения и реставрации памятников и произведений искусства.

d) Иностранные языки и цивилизации

Поощрять изучение иностранных языков и цивилизаций в качестве важного средства для расширения общения между народами, для их лучшего ознакомления с культурой каждой страны, а также для укрепления международного сотрудничества и с этой целью стимулировать в пределах своей компетенции дальнейшее развитие и улучшение обучения иностранным языкам и разнообразие их выбора на различных уровнях обучения, обращая надлежащее внимание на менее распространенные или менее изучаемые языки, и в частности:

- усиливать сотрудничество, направленное на улучшение качества преподавания иностранных языков, путем обмена информацией и опытом разработки и применения современных эффективных методов обучения и технических средств, приспособленных к нуждам различных категорий обучающихся, включая методы ускоренного обучения, и иметь в виду возможность проведения на двусторонней или многосторонней основе исследований новых методов обучения иностранным языкам;

- поощрять сотрудничество между соответствующими учреждениями на двусторонней или многосторонней основе в целях более полного использования возможностей современных средств обучения иностранным языкам, осуществляемое, например, в форме сравнительных исследований, проводимых их специалистами, и, при наличии договоренности, в форме обменов или передачи аудиовизуальных материалов, а также материалов, используемых при написании учебников, и информации о новых типах технической аппаратуры, применяемой при обучении языкам;

- способствовать осуществлению обменов информацией относительно опыта подготовки преподавателей иностранных языков и расширять на двусторонней основе обмена преподавателями и студентами-лингвистами, а также содействовать их участию в летних курсах иностранных языков и цивилизаций, где таковые организованы;

- поощрять сотрудничество между экспертами в области лексикографии в целях определения необходимых терминологических эквивалентов, особенно в области научных и технических дисциплин, с тем чтобы содействовать общению между научными учреждениями и специалистами;

- содействовать более широкому распространению изучения иностранных языков в средних учебных заведениях различных типов и увеличению возможности выбора из большого числа европейских языков и в этой связи рассматривать, где это уместно, возможности расширения набора и подготовки преподавателей и организации необходимых учебных групп;

- поощрять предоставление в высших учебных заведениях большего выбора языков для студентов-лингвистов и расширение возможностей для других студентов изучать различные иностранные языки, а также содействовать, где это желательно, организации лекций по языку и цивилизации – на основе специальных договоренностей, где это необходимо, – проводимых иностранными преподавателями, в частности, из тех европейских государств, языки которых менее распространены или менее изучаются;

- содействовать в рамках образования взрослых дальнейшей разработке специализированных программ, отвечающих разносторонним интересам и потребностям, для обучения иностранным языкам граждан своих стран и для обучения языку принимающей страны интересующихся этим взрослых граждан из других стран и поощрять в этой связи сотрудничество между заинтересованными учреждениями, например, в создании программ для обучения по радио и телевидению или ускоренными методами, а также, где это желательно, в определении конкретного назначения таких программ, имея в виду достижение сравнимых уровней подготовки по языкам;

- поощрять сочетание, где это уместно, обучения иностранным языкам с изучением соответствующих цивилизаций, а также прилагать дальнейшие усилия для стимулирования

интереса к изучению иностранных языков, включая подходящие внеклассные мероприятия.

е) Методы преподавания

Содействовать на двусторонней или многосторонней основе обмену опытом относительно методов обучения, применяемых на всех уровнях образования, в том числе тех, которые используются в непрерывном образовании и при обучении взрослых, а также обмену учебными материалами, в частности, путем:

- дальнейшего развития различных форм контактов и сотрудничества в разных областях педагогической науки, например, посредством сравнительных или совместных исследований, проводимых заинтересованными учреждениями, или обмена информацией о результатах педагогических экспериментов;

- расширения обменов информацией о методах обучения, применяемых в различных системах образования, и о результатах исследований процессов усвоения знаний учащимися и студентами с учетом соответствующего опыта различных типов специальных учебных заведений;

- содействия обменов опытом относительно организации и функционирования образования, предназначенного для взрослых, включая периодическое продолжение обучения, осуществления связей между этими и другими формами и уровнями образования, а также относительно способов сочетания образования, включая профессиональное и техническое, с потребностями экономического и социального развития в их странах;

- поощрения обменов опытом воспитания молодежи, а также взрослых в духе взаимопонимания между народами, уделяя особое внимание важным проблемам человечества, решение которых требует общего подхода и более широкого международного сотрудничества;

- поощрения обменов учебными материалами – включая школьные учебники, имея в виду возможность содействовать взаимному ознакомлению и способствовать представлению в таких учебниках каждой страны, – а также обменов информацией о технических нововведениях в области образования.

* * *

Национальные меньшинства или региональные культуры

Государства-участники, признавая вклад, который национальные меньшинства или региональные культуры могут вносить в сотрудничество между ними в различных областях образования, намерены в случае, когда на их территории имеются такие меньшинства или культуры, способствовать этому вкладу с учетом законных интересов их членов.

Дальнейшие шаги после Совещания

Государства-участники,

рассмотрев и оценив прогресс, достигнутый на Совещании по безопасности и сотрудничеству в Европе,

считая далее, что, в более широком мировом контексте, Совещание является важной частью процесса упрочения безопасности и развития сотрудничества в Европе и что его результаты внесут значительный вклад в этот процесс,

намереваясь претворять в жизнь положения Заключительного акта Совещания, с тем чтобы придать полную действенность его результатам и тем самым продвигать вперед процесс упрочения безопасности и развития сотрудничества в Европе,

убежденные, что для достижения целей, преследуемых Совещанием, они должны прилагать новые односторонние, двусторонние и многосторонние усилия и продолжать в соответствующих формах, изложенных ниже, многосторонний процесс, начатый Совещанием,

1. Заявляют о своей решимости, в период после Совещания, должным образом учитывать и выполнять положения Заключительного акта Совещания:

- в одностороннем порядке во всех случаях, которые подходят для такого действия;
- в двустороннем порядке путем переговоров с другими государствами-участниками;

- в многостороннем порядке путем встреч экспертов государств-участников, а также в рамках существующих международных организаций, таких как Европейская экономическая комиссия ООН и ЮНЕСКО, в том, что касается сотрудничества в области образования, науки и культуры;

2. Заявляют далее о своей решимости продолжать многосторонний процесс, начатый Совещанием:

- путем проведения углубленного обмена мнениями как о выполнении положений Заключительного акта и задач, определенных Совещанием, так и в контексте вопросов, обсуждавшихся на нем, об улучшении их взаимоотношений, упрочении безопасности и развитии сотрудничества в Европе, развитии процесса разрядки в будущем;

- путем организации в этих целях встреч между их представителями, начиная со встречи на уровне представителей, назначенных министрами иностранных дел. Эта встреча определит соответствующие условия для проведения других встреч, которые могли бы включать последующие встречи подобного рода и возможность нового совещания;

3. Первая из встреч, упомянутых выше, состоится в Белграде в 1977 г. Подготовительная встреча для организации этой встречи состоится в Белграде 15 июня 1977 г. Подготовительная встреча примет решение о дате, продолжительности, повестке дня и других условий встречи представителей, назначенных министрами иностранных дел;

4. Правила процедуры, рабочие методы и шкала распределения расходов данного Совещания будут, *mutatis mutandis*, применяться к встречам, предусмотренным выше, в параграфах 1 «с», 2 и 3. Все вышеуказанные встречи будут проводиться в государствах-участниках в порядке ротации. Обслуживание техническим секретариатом будет обеспечиваться принимающей страной.

Подлинник настоящего Заключительного акта, составленный на английском, испанском, итальянском, немецком, русском и французском языках, будет передан правительству Финляндской Республики, которое будет хранить его в своих архивах. Каждое из государств-участников получит от правительства Финляндской Республики заверенную копию настоящего Заключительного акта.

Текст настоящего Заключительного акта будет опубликован в каждом государстве-участнике, которое распространит его и обеспечит возможно более широкое ознакомление с ним.

К правительству Финляндской Республики обращается просьба направить Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций текст настоящего Заключительного акта, который не подлежит регистрации на основании статьи 102 Устава Организации Объединенных Наций, с целью его распространения среди всех членов Организации в качестве официального документа Организации Объединенных Наций.

К правительству Финляндской Республики обращается также просьба направить текст настоящего Заключительного акта Генеральному директору ЮНЕСКО и Исполнительному секретарю Европейской экономической комиссии ООН.

В удостоверение всего этого нижеподписавшиеся Высокие Представители государств-участников, сознавая высокое политическое значение, которое придается ими результатам Совещания, и заявляя об их решимости действовать в соответствии с положениями, содержащимися в изложенных выше текстах, поставили свои подписи под настоящим Заключительным актом.

**КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАБОРОНУ АБО ОБМЕЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ
КОНКРЕТНИХ ВИДІВ ЗВИЧАЙНОЇ ЗБРОЇ, ЯКІ МОЖУТЬ ВВАЖАТИСЯ ТАКИМИ,
ЩО ЗАВДАЮТЬ НАДМІРНИХ УШКОДЖЕНЬ АБО МАЮТЬ НЕВИБІРКОВУ ДІЮ
ТА ДОДАТКОВІ ПРОТОКОЛИ ДО НЕЇ***

Женева, 10 жовтня 1980 року

Високі Договірні Сторони,

нагадуючи, що кожна держава зобов'язана відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй утримуватися у своїх міжнародних відносинах від погрози застосування сили або її застосування як проти суверенітету, територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим чином, несумісним з цілями Організації Об'єднаних Націй;

нагадуючи далі про загальний принцип захисту цивільного населення від впливу воєнних дій;

виходячи з принципу міжнародного права, згідно з яким право сторін збройного конфлікту вибирати методи чи засоби ведення війни не є обмеженим, а також із принципу, що забороняє застосування у збройних конфліктах зброї, снарядів і речовин та методів ведення війни, які можуть завдати надмірних ушкоджень або призвести до зайвих страждань;

нагадуючи також, що забороняється застосовувати методи або засоби ведення війни, які мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть широкомасштабної довготермінової і серйозної шкоди природному середовищу;

підтверджуючи свою переконаність, що у випадках, не передбачених цією Конвенцією і Протоколами, які до неї додаються, або іншими міжнародними угодами, цивільне населення і комбатанти постійно залишаються під захистом і дією принципів міжнародного права, які базуються на усталених звичаях, принципах гуманності і вимогах суспільної свідомості;

бажаючи сприяти міжнародній розрядці, припиненню гонки озброєнь і зміцненню довіри між державами і, таким чином, здійсненню прагнення всіх народів жити у мирі;

визнаючи значення всіх зусиль, які можуть сприяти прогресу в справі загального і повного роззброєння під суворим і ефективним міжнародним контролем;

знову підтверджуючи необхідність продовжувати кодифікацію і поступальний розвиток норм міжнародного права, що застосовується в період збройних конфліктів;

бажаючи заборонити або в подальшому обмежити застосування конкретних видів звичайної зброї і вважаючи, що позитивні результати, досягнуті у цій галузі, можуть сприяти основним переговорам щодо роззброєння з метою покласти край виробництву, накопиченню і розповсюдженню такої зброї;

підкреслюючи бажаність того, щоб усі держави стали учасницями цієї Конвенції і Протоколів, які до неї додаються, особливо держави, що є важливими у військовому відношенні;

враховуючи, що Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй і Комісія Організації Об'єднаних Націй з роззброєння можуть прийняти рішення вивчити питання про можливе розширення сфери заборон і обмежень, передбачених цією Конвенцією і Протоколами, які до неї додаються;

враховуючи надалі, що Комітет з роззброєння може вирішити розглянути питання про вжиття подальших заходів щодо заборони або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї;

Домовилися про таке:

* Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невивіркову дію. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_266 (дата звернення : 28. 01. 2020)

Стаття 1

Сфера застосування

(зі змінами і доповненнями від 21 грудня 2001 р.)

1. Ця Конвенція і Протоколи, які до неї додаються, застосовуються в ситуаціях, зазначених у статті 2, спільній для Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року про захист жертв війни, включаючи будь-яку ситуацію, описану в пункті 4 статті 1 Додаткового протоколу I до цих Конвенцій.

2. Ця Конвенція і Протоколи, які до неї додаються, застосовуються крім ситуацій, зазначених у пункті 1 цієї статті, також до ситуацій, зазначених у статті 3, спільній для Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року. Ця Конвенція і Протоколи, які до неї додаються, не застосовуються до випадків порушення внутрішнього порядку і виникнення обстановки внутрішньої напруженості, таких як заколот, окремі й спорадичні акти насильства та інші акти подібного характеру, оскільки вони не є збройними конфліктами.

3. У разі збройних конфліктів, які не мають міжнародного характеру і відбуваються на території однієї з Високих Договірних Сторін, кожна сторона конфлікту зобов'язана застосовувати заборони обмеження за цією Конвенцією і Протоколами, які до неї додаються.

4. Ніщо в цій Конвенції або Протоколах, які до неї додаються, не повинно тлумачитись як таке, що зачіпає суверенітет держави або обов'язок уряду всіма законними засобами підтримувати або відновлювати правопорядок у державі або захищати національну єдність і територіальну цілісність держави.

5. Ніщо в цій Конвенції або Протоколах, які до неї додаються, не повинно тлумачитись як виправдання прямого або непрямого втручання з будь-якої причини в збройний конфлікт або у внутрішні чи зовнішні справи Високої Договірної Сторони, на території якої відбувається цей конфлікт.

6. Застосування положень цієї Конвенції і Протоколів, які до неї додаються, до сторін конфлікту, які не є Високими Договірними Сторонами, що прийняли цю Конвенцію або Протоколи, які до неї додаються, ні прямо, ні опосередковано не змінює їхній юридичний статус або юридичний статус спірної території.

7. Положення пунктів 2-6 цієї статті не завдають шкоди додатковим протоколам, прийнятим після 1 січня 2002 року, які можуть застосовувати, виключати чи модифікувати сферу їхнього застосування стосовно цієї статті.

Стаття 2

Зв'язок з іншими міжнародними угодами

Ніщо в цій Конвенції або Протоколах, які до неї додаються, не може тлумачитись як таке, що применшує значення всіх зобов'язань, які покладаються на Високі Договірні Сторони міжнародним гуманітарним правом, що застосовується у збройних конфліктах.

Стаття 3

Підписання

Ця Конвенція відкрита для підписання всіма державами у штаб-квартирі Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку протягом дванадцяти місяців, починаючи з 10 квітня 1981 року.

Стаття 4

Ратифікація, прийняття, схвалення або приєднання

1. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню державами, які її підписали. Будь-яка держава, яка не підписала цю Конвенцію, може приєднатись до неї.

2. Ратифікаційні грамоти, документи про прийняття, схвалення або приєднання здаються на зберігання депозитарію.

3. Висловлення згоди на обов'язковість будь-якого із Протоколів, які додаються до цієї Конвенції, є факультативним для кожної держави за умови, що під час здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти, документа про прийняття або схвалення цієї Конвенції чи про

приєднання до неї ця держава повідомляє депозитарію про свою згоду на обов'язковість для неї будь-яких двох або більше з цих Протоколів.

4. У будь-який час після здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти, документа про прийняття або схвалення цієї Конвенції чи про приєднання до неї держава може повідомити депозитарію про свою згоду на обов'язковість для неї будь-якого Протоколу, який додається і який ще не є для неї обов'язковим.

5. Будь-який Протокол, який є обов'язковим для Високої Договірної Сторони, становить невід'ємну частину цієї Конвенції.

Стаття 5

Набуття чинності

1. Ця Конвенція набуває чинності через шість місяців після дати здачі на зберігання двадцятої ратифікаційної грамоти, документа про прийняття, схвалення або приєднання.

2. Для будь-якої держави, яка здає на зберігання свою ратифікаційну грамоту, документ про прийняття, схвалення або приєднання після дати здачі на зберігання двадцятої ратифікаційної грамоти, документа про прийняття, схвалення або приєднання, ця Конвенція набуває чинності через шість місяців після дати здачі на зберігання цією державою своєї ратифікаційної грамоти, документа про прийняття, схвалення або приєднання.

3. Кожний з Протоколів, які додаються до цієї Конвенції, набуває чинності через шість місяців після дати, до якої двадцять держав повідомили про свою згоду на обов'язковість для них цього Протоколу відповідно до пункту 3 або 4 статті 4 цієї Конвенції.

4. Для будь-якої держави, яка повідомляє про свою згоду на обов'язковість для неї будь-якого Протоколу, який додається до цієї Конвенції, після дати, до якої двадцять держав повідомили про свою згоду на його обов'язковість для них, Протокол набуває чинності через шість місяців після дати повідомлення цією державою про свою згоду на обов'язковість для неї цього Протоколу.

Стаття 6

Поширення

Високі Договірні Сторони зобов'язуються як у мирний час, так і під час збройного конфлікту поширювати цю Конвенцію і ті з Протоколів, які до неї додаються і які є для неї обов'язковими, якомога ширше у своїх відповідних країнах і, зокрема, включати їхнє вивчення до програм військової підготовки для того, щоб ці документи могли стати відомими їхнім збройним силам.

Стаття 7

Договірні відносини після набуття чинності цією Конвенцією

1. Якщо для одної зі сторін конфлікту будь-який із Протоколів, які додаються, не є обов'язковим, для сторін, для яких ця Конвенція і цей Протокол, який додається, є обов'язковими, вони залишатимуться обов'язковими у їхніх взаємовідносинах.

2. Для будь-якої Високої Договірної Сторони є обов'язковими ця Конвенція і будь-який Протокол, який до неї додається і який є чинним для неї, у будь-якій ситуації, передбаченій статтею 1, стосовно будь-якої держави, яка не є учасницею цієї Конвенції, або для якої не є обов'язковим відповідний Протокол, який додається, якщо остання приймає і застосовує цю Конвенцію або відповідний Протокол і повідомляє про це депозитарію.

3. Депозитарій негайно інформує заінтересовані Високі Договірні Сторони про будь-яке повідомлення, отримане відповідно до пункту 2 цієї статті.

4. Ця Конвенція і Протоколи, які до неї додаються і які є обов'язковими для Високої Договірної Сторони, застосовуються щодо спрямованого проти цієї Високої Договірної Сторони такого збройного конфлікту, про який йдеться в пункті 4 статті 1 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року про захист жертв війни:

а) якщо Висока Договірна Сторона також є учасницею Додаткового протоколу I і якщо влада, згадана в пункті 3 статті 96 цього Протоколу, зобов'язалася застосувати Женевські конвенції і Додатковий протокол I відповідно до пункту 3 статті 96 згаданого Протоколу і зобов'язується застосувати цю Конвенцію і відповідні Протоколи, які додаються, стосовно цього конфлікту; або

б) якщо Висока Договірна Сторона не є учасницею Додаткового протоколу I і якщо така влада, про яку йдеться у підпункті а) вище, приймає і застосовує зобов'язання за Женевськими конвенціями, а також за цією Конвенцією і відповідними Протоколами, які додаються, щодо цього конфлікту, таке прийняття і застосування спричиняють стосовно цього конфлікту таке:

I) Женевськ конвенції, а також ця Конвенція і відповідні Протоколи, які до неї додаються, негайно набувають чинності для сторін цього конфлікту;

II) згадана влада набуває таких самих прав і зобов'язань, яких набула Висока Договірна Сторона Женевських конвенцій, цієї Конвенції і відповідних Протоколів, які до неї додаються; та

III) Женевські конвенції, ця Конвенція і відповідні Протоколи, які до неї додаються, є однаковою мірою обов'язковими для всіх сторін цього конфлікту.

Висока Договірна Сторона і влада можуть також погодитись прийняти і застосувати на взаємній основі зобов'язання за Додатковим протоколом I до Женевських конвенцій.

Стаття 8

Розгляд дії і зміни та доповнення

1. а) У будь-який час після набуття чинності цією Конвенцією будь-яка Висока Договірна Сторона може запропонувати зміни і доповнення до цієї Конвенції або до будь-якого Протоколу, який додається і який є для неї обов'язковим. Будь-яка пропозиція щодо змін і доповнень направляється депозитарію, який повідомляє про неї усі Високі Договірні Сторони і запитує їхню думку щодо того, чи слід скликати конференцію для розгляду цієї пропозиції. Якщо того забажає більшість, яка повинна складати не менше вісімнадцяти Високих Договірних Сторін, він негайно скликає конференцію, на яку запрошуються усі Високі Договірні Сторони. Держави, які не є учасницями цієї Конвенції, запрошуються на конференцію як спостерігачі.

б) Така конференція може погодити зміни і доповнення, які приймаються і набувають чинності в такий самий спосіб, що і ця Конвенція і Протоколи, які додаються, за умови, що зміни і доповнення до цієї Конвенції можуть прийматися тільки Високими Договірними Сторонами і що зміни і доповнення до конкретного Протоколу, який додається, можуть прийматися тільки Високими Договірними Сторонами, для яких цей Протокол є обов'язковим.

2. а) У будь-який час після набуття чинності цією Конвенцією будь-яка Висока Договірна Сторона може внести пропозицію щодо додаткових протоколів, що стосуються інших категорій звичайної зброї, не охоплених існуючими Протоколами, які додаються. Будь-яка така пропозиція щодо додаткового протоколу направляється депозитарію, який повідомляє про неї усім Високим Договірним Сторонам відповідно до підпункту 1а) цієї статті. Якщо того забажає більшість, яка повинна складати не менше вісімнадцяти Високих Договірних Сторін, депозитарій негайно скликає конференцію, на яку запрошуються всі держави.

б) Така конференція може за участю повною мірою всіх держав, представлених на конференції, погодити додаткові протоколи, які приймаються в такий самий спосіб, що і ця Конвенція, додаються до неї і набувають чинності як передбачено в пунктах 3 і 4 статті 5 цієї Конвенції.

3. а) Якщо через десять років після набуття чинності цією Конвенцією конференції відповідно до підпунктів 1а) і 2а) цієї статті не скликались, то будь-яка Висока Договірна Сторона може звернутися до депозитаря з проханням про скликання конференції, на яку запрошуються всі Високі Договірні Сторони, для розгляду питання про сферу застосування і дію цієї Конвенції і Протоколів, які до неї додаються, і для розгляду будь-якої пропозиції щодо змін і доповнень до

цієї Конвенції або до існуючих Протоколів. Держави, які не є учасницями цієї Конвенції, запрошуються на конференцію як спостерігачі. Конференція може погодити зміни і доповнення, які приймаються і набувають чинності відповідно до підпункту 1b) вище.

b) На такій конференції може також розглядатися будь-яка пропозиція щодо додаткових протоколів, які стосуються інших категорій звичайної зброї, не охоплених існуючими Протоколами, які додаються. Усі держави, представлені на конференції, можуть повною мірою брати участь у такому розгляді. Будь-які додаткові протоколи приймаються в такий самий спосіб, що і ця Конвенція, додаються до неї і набувають чинності як передбачено в пунктах 3 і 4 статті 5 цієї Конвенції.

c) Така конференція може розглянути питання про те, чи слід передбачити скликання ще однієї конференції на прохання будь-якої Високої Договірної Сторони, якщо після закінчення періоду, подібного зазначеному у підпункті 3a) цієї статті, конференції відповідно до підпункту 1a) чи 2a) цієї статті не скликались.

Стаття 9

Денонсація

1. Будь-яка Висока Договірна Сторона може денонсувати цю Конвенцію або будь-який з Протоколів, які до неї додаються, повідомивши про це депозитарію.

2. Будь-яка така денонсація набуває чинності лише через рік після отримання депозитарієм повідомлення про денонсацію. Проте, якщо після закінчення року ця денонсуюча Висока Договірна Сторона опиняється в одній із ситуацій, згаданих у статті 1, то ця Сторона продовжує бути зв'язаною зобов'язаннями за цією Конвенцією і відповідним Протоколом, який додається, до закінчення збройного конфлікту або окупації і в будь-якому разі до завершення операцій, пов'язаних з остаточним визволенням, поверненням на батьківщину або влаштуванням осіб, що знаходяться під захистом норм міжнародного права, які застосовуються у збройних конфліктах, а у разі, коли будь-який із Протоколів, які додаються, містить положення про ситуації, в яких сили або місії Організації Об'єднаних Націй виконують у відповідному районі функції щодо підтримання миру, спостереження або подібні функції, – до припинення виконання цих функцій.

3. Будь-яка денонсація цієї Конвенції вважається такою, що стосується всіх Протоколів, які додаються і які є обов'язковими для Високої Договірної Сторони.

4. Будь-яка денонсація чинна тільки стосовно денонсуючої Високої Договірної Сторони.

5. Жодна денонсація не зачіпає зобов'язань, вже прийнятих у зв'язку із збройним конфліктом відповідно до цієї Конвенції і Протоколів, які до неї додаються, такою денонсуючою Високою Договірною Стороною стосовно будь-якої дії, вчиненої до набуття чинності цією денонсацією.

Стаття 10

Депозитарій

1. Депозитарієм цієї Конвенції і Протоколів, які до неї додаються, є Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй.

2. На додаток до своїх звичайних функцій депозитарій повідомляє всі держави про:

a) підписання цієї Конвенції відповідно до статті 3;

b) здачу на зберігання ратифікаційних грамот, документів про прийняття або схвалення цієї Конвенції чи про приєднання до неї відповідно до статті 4;

c) повідомлення щодо згоди на обов'язковість Протоколів, які додаються, відповідно до статті 4;

d) дати набуття чинності цією Конвенцією і кожним з Протоколів, які до неї додаються, відповідно до статті 5; та

e) повідомлення про денонсацію, отримані відповідно до статті 9, і про дати набуття ними чинності.

Стаття 11

Автентичні тексти

Дійсний примірник цієї Конвенції з Протоколами, які до неї додаються, тексти якої англійською, арабською, іспанською, китайською, російською і французькою мовами є рівно автентичними, здається на зберігання депозитарію, який передає завірені копії всім державам.

Додатковий протокол до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невивіркову дію*

Відень, 13 жовтня 1995 року

Стаття 1: Додатковий протокол

Цей протокол додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невивіркову дію («Конвенція»), в якості Протоколу IV:

Протокол про засліплюючу лазерну зброю (Протокол IV)

Стаття 1

Забороняється застосовувати лазерну зброю, спеціально призначену для використання у бойових діях виключно або в тому числі для того, щоб спричинити постійну сліпоту органам зору людини, яка не використовує оптичні пристрої, тобто незахищеним органам зору або органам зору, які мають пристрої для корекції зору. Високі Договірні Сторони не передаватимуть таку зброю будь-якій Державі або недержавному утворенню.

Стаття 2

При застосуванні лазерних систем Високі Договірні Сторони вживають всіх можливих запобіжних заходів для того, щоб уникнути випадків спричинення постійної сліпоты органам зору людей, які не використовують оптичні пристрої. Такі запобіжні заходи включають підготовку своїх збройних сил та інші практичні заходи.

Стаття 3

Заборона у рамках цього Протоколу не поширюється на осліплення як випадковий чи побічний ефект правомірного застосування лазерних систем у військових цілях, включаючи використання лазерних систем проти оптичного обладнання.

Стаття 4

Для цілей цього Протоколу «постійна сліпота» означає незворотну і невивіркову втрату зору, яка викликає серйозну інвалідність, що не піддається вилікуванню. Серйозна інвалідність еквівалентна зниженню гостроти зору нижче 20/200 за таблицями Снеллена, виміряного на обох очах.

Стаття 2: Набуття чинності

Цей Протокол набуває чинності у відповідності до пунктів 3 і 4 статті 5 Конвенції.

Протокол

про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв з поправками, внесеними 3 травня 1996 року (Протокол II з поправками, внесеними 3 травня 1996 року), що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування

* Додатковий протокол до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невивіркову дію. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_894#Text (дата звернення : 28. 01. 2020)

конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію*

Стаття I: Протокол з поправками

Цим вносяться поправки до Протоколу про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв (Протокол II), що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію. У тексті Протоколу з поправками йдеться про наступне:

«Протокол з поправками про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв» (Протокол з поправками)

Стаття 1. Сфера застосування

1. Цей Протокол стосується використання на суші мін, мін-пасток та інших пристроїв, визначення яких міститься в цьому документі, в тому числі й мін, що встановлюються з тією метою, щоб запобігти користуванню переправами через водні шляхи чи ріки, прибережними смугами, але його дія не поширюється на застосування протикорабельних мін на морі чи на внутрішніх водних шляхах.

2. Цей Протокол застосовується, окрім ситуацій, зазначених в статті I даної Конвенції, до ситуацій, наведених у статті 3, спільній для Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року. Цей Протокол не застосовується у випадках порушення внутрішнього порядку і виникнення обстановки внутрішнього напруження, наприклад заворушень, окремих та поодиноких актів насильства та інших актів аналогічного характеру, оскільки вони не належать до категорії збройних конфліктів.

3. У випадку збройних конфліктів, які не мають міжнародного характеру і відбуваються на території однієї з Високих Договірних Сторін, кожна сторона в конфлікті зобов'язана застосовувати заборону та обмеження, викладені в цьому Протоколі.

4. Ніщо в цьому Протоколі не повинно тлумачитися як таке, що стосується суверенітету держави чи обов'язку уряду усіма законними засобами підтримувати та встановлювати правопорядок у державі чи захищати національну єдність і територіальну цілісність держави.

5. Ніщо в цьому Протоколі не повинно тлумачитися як виправдання прямого чи опосередкованого втручання, з якої б то не було причини, у збройний конфлікт або у внутрішні чи зовнішні справи Високої Договірної Сторони, на території якої відбувається такий конфлікт.

6. Застосування положень цього Протоколу по відношенню до сторін у конфлікті, що не є Високими Договірними Сторонами, які прийняли цей Протокол, ані прямо, ані опосередковано не змінює їхнього правового статусу чи правового статусу спірної території.

Стаття 2. Визначення

Для цілей цього Протоколу:

1. «Міна» означає боєприпас, що встановлюється під землею, на землі чи поблизу землі або іншої поверхні і призначений для вибуху, спричиненого присутністю, близькістю чи контактом людини або транспортним засобом.

2. «Дистанційно встановлювана міна» означає міну, що встановлюється не безпосередньо, а за допомогою артилерії, ракет, реактивних установок, мінометів чи аналогічних засобів, або

* Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв з поправками, внесеними 3 травня 1996 року (Протокол II з поправками, внесеними 3 травня 1996 року), що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_310#Text (дата звернення : 28. 01. 2020)

скидається з літаків. Міни, що встановлюються з системи наземного базування з відстані менше ніж 500 м, не розглядаються як «дистанційно встановлювані» за умови, що вони використовуються згідно зі статтею 5 та іншими відповідними статтями цього Протоколу.

3. «Протипіхотна міна» означає міну, що призначена, головним чином, для вибуху, спричиненого присутністю, близькістю, контактом з людиною і призводить до виведення з ладу, завдання ушкоджень або смертельних уражень одній чи декільком особам.

4. «Міна-пастка» означає будь-який пристрій чи матеріал, які спроектовані, сконструйовані чи пристосовані для того, щоб убивати чи завдавати ушкоджень, і які спрацьовують раптово, коли людина торкається чи наближається до начебто нешкідливого предмета або здійснює, здавалося б, безпечну дію.

5. «Інші пристрої» означають боєприпаси і пристрої, що встановлюються вручну, включаючи саморобні вибухові пристрої, які призначені для того, щоб убивати, завдавати ушкодження або збитків, і приводяться в дію вручну, шляхом дистанційного управління або автоматично по закінченню певного проміжку часу.

6. «Військовий об'єкт» в тій мірі, в якій це стосується об'єктів, означає будь-який об'єкт, який в силу свого характеру, місцезнаходження, призначення чи використання робить ефективний внесок у військові дії і повне або часткове руйнування, захоплення або нейтралізація якого, за існуючих в даний момент умов, надає певну військову перевагу.

7. «Цивільними об'єктами» є всі об'єкти, що не є військовими об'єктами, визначення яких міститься в пункті 6 цієї статті.

8. «Мінне поле» означає певний район, в якому встановлено міни, а «мінним районом» називається район, що є небезпечним через наявність мін. «Хибне мінне поле» означає вільний від мін район, що імітує мінне поле. Термін «мінне поле» включає хибні мінні поля.

9. «Реєстрація» означає операцію матеріального, адміністративного і технічного порядку, призначену для збору з метою реєстрації в офіційних документах усієї наявної інформації, що полегшує встановлення місцезнаходження мінних полів, мінних районів, мін, мін-пасток та інших пристроїв.

10. «Механізм самознищення» означає вмонтований або прикріплений ззовні механізм, що автоматично спрацьовує і забезпечує знищення боєприпасу, в який його вмонтовано або прикріплено.

11. «Механізм самонейтралізації» означає вмонтований механізм, що автоматично спрацьовує і приводить в недієздатний стакебоєприпас, в який він вмонтований.

12. «Самодеактивація» означає автоматичне приведення боєприпасу в недієздатний стан шляхом необоротного виснаження компоненту, наприклад батареї, який має суттєве значення для дії боєприпасу.

13. «Дистанційне управління» означає управління за допомогою команд, що передаються на відстані.

14. «Елемент невилучення» означає призначений для захисту міни пристрій, котрий є її частиною, з'єднаний або прикріплений до неї або встановлений під міною, і спрацьовує при спробі вилучити міну.

15. «Передача» передбачає, окрім фізичного ввозу мін на національну територію або вивозу їх з неї, передачу прав власності стосовно мін і контролю над ними, але не включає передачу території з установленими на ній мінами.

Стаття 3. Загальні обмеження на застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв

1. Ця стаття застосовується до:

- a) мін;
- b) мін-пасток; та

с) інших пристроїв.

2. Кожна Висока Договірна Сторона або сторона в конфлікті, відповідно до положень цього Протоколу, несе відповідальність за всі міни, міни-пастки та інші пристрої, які вона застосовує, і зобов'язується розмінувати, ліквідувати, знищити чи утримувати їх, як зазначено у статті 10 цього Протоколу.

3. Забороняється за будь-яких обставин застосовувати будь-яку міну, міну-пастку чи інший пристрій, призначений для того, щоб наносити або здатний завдавати надмірних ушкоджень чи невиправданих страждань.

4. Зброя, до якої застосовується ця стаття, повинна суворо відповідати специфікаціям та обмеженням, вказаним у Технічному додатку по відношенню до кожної конкретної категорії.

5. Забороняється застосовувати міни, міни-пастки чи інші пристрої, спеціально спроектовані таким чином, щоб боєприпас вибухав від присутності загальнодоступних міношукачів в результаті їхнього магнітного чи іншого неконтактного впливу при нормальному використанні в ході операцій по виявленню.

6. Забороняється застосовувати міни, що самодеактивуються, оснащені елементом невилучення, який спроектовано таким чином, щоб цей елемент невилучення був здатний функціонувати після того, як міна втратила здатність до функціонування.

7. Забороняється за будь-яких обставин використовувати зброю, до якої застосовується ця стаття, чи то у випадку нападу, оборони або у випадку репресалій, проти цивільного населення як такого або проти окремих цивільних осіб чи цивільних об'єктів.

8. Забороняється невибіркове застосування, зброї, на яку поширюється ця стаття. Невибірковим застосуванням є установка такої зброї:

а) яка не знаходиться на військовому об'єкті чи не направлена проти нього. У випадку виникнення сумнівів відносно того, чи використовується об'єкт, що зазвичай призначений для цивільних цілей (наприклад, місце відправлення культу, житловий будинок і інше житлове помешкання або школа), для здійснення ефективного внеску у військові дії, припускається, що цей об'єкт не використовується таким чином; або

б) яка передбачає не спрямований на дію по конкретному військовому об'єкту спосіб або засіб доставки цієї зброї; або

с) яка, як можна передбачити, завдасть непередбачених втрат життя серед цивільного населення, ушкоджень цивільним особам чи збитків цивільним об'єктам, або все це разом, що перевищувало б очікувану конкретну та безпосередню військову перевагу.

9. Декілька чітко розділених та відокремлених військових об'єктів, розміщених в місті, селищі, селі або іншому районі з аналогічним зосередженням цивільних осіб чи цивільних об'єктів, не повинні розглядатись як окремий військовий об'єкт.

10. Вживають усіх можливих запобіжних заходів для захисту цивільного населення від дії зброї, деякої застосовується ця стаття. Можливі запобіжні заходи означають такі заходи, яких можливо практично вжити з урахуванням всіх існуючих в даний момент обставин, включаючи гуманітарні та військові міркування. Ці обставини включають в себе наступне, але не вичерпуються ним:

а) короткострокову або довгострокову дію мін на місцеве цивільне населення в період дієздатності мінного поля;

б) можливі заходи по захисту цивільних осіб (наприклад, огороження, знаки, оповіщення і контролювання);

с) наявність і можливість застосування альтернативних систем; та

д) короткострокові та довгострокові військові вимоги до мінного поля.

11. Про будь-яку установку мін, мін-пасток та інших пристроїв, що можуть вражати цивільне населення, здійснюється фективно завчасне оповіщення, за винятком випадків, коли на

перешкоді цьому стоять певні обставини.

Стаття 4. Обмеження на застосування протипіхотних мін

Забороняється застосовувати протипіхотні міни, які неможливо виявити, як це вказано в пункті 2 Технічного додатку.

Стаття 5. Обмеження на застосування протипіхотних мін, які не є дистанційно встановлюваними мінами

1. Ця стаття застосовується до протипіхотних мін, які не є дистанційно встановлюваними мінами.

2. Забороняється застосовувати зброю, на яку поширюється ця стаття і яка не відповідає положенням по самознищенню і самодеактивації, викладеним в Технічному додатку, за винятком випадків, коли:

а) така зброя встановлюється в межах району з маркірованим периметром, який підлягає контролю з боку військового персоналу і захищений огорожею чи в інший спосіб з метою забезпечення ефективного недопущення цивільних осіб в район. Маркірування повинно бути чітким, стійким та видимим людині, яка має намір проникнути в район з маркірованим периметром; і

б) така зброя повинна бути вилучена перш ніж територію буде покинуто, якщо така територія не переходить до військ іншої держави, які несуть відповідальність за збереження захисних засобів, що вимагаються згідно з цією статтею, і подальше розмінування цієї зброї.

3. Сторона в конфлікті звільняється від подальшого дотримання положень підпунктів 2 а) і 2 б) цієї статті тільки в тому випадку, якщо таке дотримання неможливо здійснити через вимушену втрату контролю над районом в результаті військових дій противника, включаючи ситуації, коли прямі військові дії противника роблять неможливим таке дотримання. Якщо така сторона встановлює контроль над районом, вона відновлює дотримання положень підпунктів 2 а) і 2 б) цієї статті.

4. Якщо війська сторони в конфлікті встановлюють контроль над районом, де знаходиться зброя, до якої застосовується ця стаття, такі війська максимальною мірою зберігають і, при необхідності, встановлюють захисні засоби, що вимагаються цією статтею, до тих пір, поки таку зброю не буде вилучено.

5. Вживають усіх можливих заходів для запобігання несанкціонованому вилученню, пошкодженню, знищенню чи приховуванню будь-якого пристрою, системи чи матеріалу, що використовуються для створення периметра району з маркірованим периметром.

6. Зброя, на яку поширюється ця стаття, чий горизонтальний кут розльоту уламків складає менше ніж 90 градусів і яка встановлюється на землі чи над землею, може застосовуватись без вжиття заходів, передбачених у підпункті 2 а) цієї статті, максимум протягом 72 годин, якщо:

а) вона розміщена в безпосередній близькості від військового підрозділу, який її установив; і

б) район підлягає нагляду з боку військового персоналу, з тим щоб забезпечити ефективне недопущення цивільних осіб.

Стаття 6. Обмеження на застосування дистанційно встановлюваних мін

1. Забороняється застосовувати дистанційно встановлювані міни, якщо вони не зареєстровані відповідно до підпункту 1 б) Технічного додатку.

2. Забороняється застосовувати дистанційно встановлювані протипіхотні міни, які не відповідають положенням про самознищення і самодеактивацію, переліченим в Технічному додатку.

3. Забороняється застосовувати дистанційно встановлювані міни, що не є протипіхотними мінами, якщо вони, в тій мірі, в якій це можливо, не оснащені ефективним механізмом самознищення чи самонейтралізації і не мають резервного елемента самодеактивації

спроектованого таким чином, щоб міна вже не функціонувала як міна, коли така міна більше не служить військовій меті, для якої вона була встановлена.

4. Про будь-яке встановлення чи скидання дистанційно встановлюваних мін, які можуть завдати ушкоджень цивільному населенню, здійснюється ефективно завчасне оповіщення, за винятком випадків, коли цьому перешкоджають обставини.

Стаття 7. Заборона щодо застосування мін-пасток та інших пристроїв

1. Без завдання шкоди нормам міжнародного права, що застосовуються у збройних конфліктах і стосуються віроломства та підступності, забороняється за будь-яких обставин використовувати міни-пастки та інші пристрої, які будь-яким чином поєднані або асоціюються з:

- a) міжнародно визнаними захисними емблемами, знаками чи сигналами;
- b) хворими, пораненими чи мертвими;
- c) місцями захоронення чи кремації або могилами;
- d) медичними об'єктами, медичним устаткуванням, медичним майном чи санітарним транспортом;
- e) дитячими іграшками чи іншими переносними предметами або продуктами, спеціально призначеними для годування, забезпечення здоров'я, гігієни або предметами одягу чи навчання дітей;
- f) продуктами харчування чи напоями;
- g) кухонним посудом чи приладдям, за винятком того, що знаходиться у військових установах, місцях військових дислокацій або на військових складах;
- h) предметами релігійного характеру;
- i) історичними пам'ятками, творами мистецтва чи місцями відправлення культу, що становлять культурну і духовну спадщину народів; або
- j) тваринами чи їхніми трупами.

2. Забороняється застосовувати міни-пастки або інші пристрої у формі переносних предметів, які виглядають нешкідливими і спеціально спроектовані і сконструйовані для того, щоб містити вибуховий матеріал.

3. Без завдання шкоди положенням статті 3 забороняється застосовувати зброю, на використання якої поширюється ця стаття, в будь-якому місті, селищі, селі чи іншому районі з аналогічним зосередженням цивільних осіб, в яких не ведеться і не передбачається неминучих бойових дій між сухопутними військами, за винятком тих випадків, коли:

- a) вона розміщується на військовому об'єкті або в безпосередній близькості від військового об'єкта; або
- b) вживаються заходи для захисту цивільних осіб від її дії, наприклад виставляються караульні пости, проводиться оповіщення або встановлюються огорожі.

Стаття 8. Передачі

1. В інтересах сприяння цілям цього Протоколу кожна Висока Договірна Сторона:

- a) зобов'язується не передавати будь-яку міну, застосування якої забороняється цим Протоколом;
- b) зобов'язується не передавати жодної міни жодному отримувачу, окрім держави або державної установи, уповноваженої отримувати такі передачі;
- c) зобов'язується проявляти стриманість при передачі будь-якої міни, застосування якої обмежується цим Протоколом. Зокрема, кожна Висока Договірна Сторона зобов'язується не передавати ніяких протипіхотних мін державам, не зв'язаним цим Протоколом, якщо тільки держава-отримувач не погоджується застосовувати цей Протокол; та
- d) зобов'язується забезпечувати, щоб будь-яка передача відповідно до цієї статті здійснювалася при повному дотриманні відповідних положень цього Протоколу і відповідних

норм міжнародного гуманітарного права як країнами, що передають, так і країнами отримувачами.

2. У випадку, якщо Висока Договірна Сторона заявляє, що вона відкладає дотримання конкретних положень відносно застосування конкретних мін, як це передбачено в Технічному додатку, до таких мін, проте, застосовується підпункт 1 а) цієї статті.

3. Усі Високі Договірні Сторони до набрання чинності цього Протоколу будуть утримуватись від будь-яких дій, які були б несумісними з підпунктом 1 а) цієї статті.

Стаття 9. Реєстрація та використання інформації про мінні поля, мінні райони, міни, міни-пастки та інші пристрої

1. Вся інформація, що стосується мінних полів, мінних районів, мін, мін-пасток та інших пристроїв, реєструється відповідно до положень Технічного додатку.

2. Всі такі реєстраційні документи зберігаються сторонами в конфлікті, які безвідкладно одразу ж після припинення активних військових дій вживають всіх необхідних і відповідних заходів, включаючи використання такої інформації, для захисту цивільних осіб від дії мінних полів, мінних районів, мін, мін-пасток та інших пристроїв в районах, що знаходяться під їхнім контролем.

У той же час вони також надають іншій стороні чи сторонам у конфлікті та Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй всю наявну в їхньому розпорядженні інформацію, що стосується мінних полів, мінних районів, мін, мін-пасток чи інших пристроїв, установлених ними в районах, що більше не знаходяться під їхнім контролем; проте, за умови взаємності, коли війська сторони в конфлікті знаходяться на території сторони противника, кожна сторона може не надавати таку інформацію Генеральному секретарю та іншій стороні в тій мірі, в якій такого ненадання потребують інтереси безпеки, до тих пір, поки жодна із сторін вже не буде знаходитись на території іншої сторони.

В останньому випадку не надана інформація розголошується, як тільки цього дозволять інтереси безпеки. Кожного разу, коли це можливо, сторони в конфлікті прагнуть, за взаємною згодою, забезпечити розголошення цієї інформації якомога швидше таким чином, щоб це відповідало інтересам безпеки кожної сторони.

3. Ця стаття не завдає шкоди положенням статей 10 і 12 цього Протоколу.

Стаття 10. Ліквідація мінних полів, мінних районів, мін, мін-пасток та інших пристроїв та міжнародне співробітництво

1. Безвідкладно одразу ж після припинення активних військових дій, всі мінні поля, мінні райони, міни, міни-пастки та інші пристрої розмінуються, ліквідуються, знищуються чи зберігаються відповідно до статті 3 і пункту 2 статті 5 цього Протоколу.

2. Високі Договірні Сторони і сторони в конфлікті несуть таку відповідальність стосовно мінних полів, мінних районів, мін, мін-пасток та інших пристроїв у районах, що знаходяться під їхнім контролем.

3. Що стосується мінних полів, мінних районів, мін, мін-пасток та інших пристроїв, установлених стороною в районах, над якими вона більше не здійснює контроль, така сторона передбачає надання стороні, що здійснює контроль над районом, згідно з пунктом 2 цієї статті, наскільки це дозволяється такою стороною, технічної і матеріальної допомоги, необхідної для виконання такого зобов'язання.

4. Кожного разу, коли це необхідно, сторони прагнуть дійти згоди як між собою, так і, де це доречно, з іншими державами та міжнародними організаціями стосовно забезпечення технічною та матеріальною допомогою, – включаючи, за відповідних обставин, проведення спільних операцій, – необхідних для виконання таких зобов'язань.

Стаття 11. Технологічне співробітництво та допомога

1. Кожна Висока Договірна Сторона зобов'язується сприяти якомога повному обміну

оснащенням, матеріалами та науково-технічною інформацією стосовно реалізації цього Протоколу і засобів розмінування та має право брати участь у такому обміні. Зокрема, Високі Договірні Сторони не повинні накладати неналежних обмежень на надання устаткування для розмінування і відповідної технологічної інформації в гуманітарних цілях.

2. Кожна Висока Договірна Сторона зобов'язується надавати інформацію до бази даних про розмінування, заснованої в рамках системи Організації Об'єднаних Націй, особливо інформацію, що стосується різних засобів і технологій розмінування, а також списки експертів, експертних установ чи національних контактних органів з розмінування.

3. Кожна Висока Договірна Сторона, яка у змозі це зробити, надає допомогу в цілях розмінування через систему Організації Об'єднаних Націй, інші міжнародні органи чи на двосторонній основі, або робить внесок в Цільовий фонд добровільних внесків Організації Об'єднаних Націй для надання допомоги в розмінуванні.

4. Запити на надання допомоги Високими Договірними Сторонами, підкріплені відповідною інформацією, можуть подаватись Організації Об'єднаних Націй, іншим відповідним органам чи іншим державам. Ці запити можуть подаватись Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй, який, в свою чергу, передає їх усім Високим Договірним Сторонам та відповідним міжнародним організаціям.

5. У випадку надходження запитів до Організації Об'єднаних Націй, Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй, виходячи з наявних у нього ресурсів, може вживати відповідних заходів з тим, щоб оцінити ситуацію і, у співробітництві з Високою Договірною Стороною, яка робить запит, визначити відповідне надання допомоги в розмінуванні або реалізації Протоколу. Генеральний секретар може також інформувати Високі Договірні Сторони про будь-яку таку оцінку, а також про тип та обсяги допомоги, в якій є потреба.

6. Без завдання шкоди своїм конституційним та іншим юридичним положенням Високі Договірні Сторони зобов'язуються здійснювати співробітництво та передачу технології для сприяння здійсненню відповідних заборон та обмежень, викладених в цьому Протоколі.

7. Кожна Висока Договірна Сторона має право у відповідних випадках просити та отримувати технічну допомогу від іншої Високої Договірної Сторони стосовно конкретної відповідної технології, окрім збройової технології, коли це необхідно і можливо здійснити, з метою скорочення будь-якого періоду відстрочки, положення про яку передбачене в Технічному додатку.

Стаття 12. Захист від дії мінних полів, мінних районів, мін, мін-пасток та інших пристроїв

1. Застосування.

а) За винятком сил і місій, згаданих у підпункті 2 а) І) цієї статті, ця стаття застосовується лише до місій, які виконують функції в районі за згодою Високої Договірної Сторони і на чий території виконуються такі функції.

б) Застосування положень цієї статті до сторін у конфлікті, які не є Високими Договірними Сторонами, ні прямо, ні опосередковано не змінює їхній юридичний статус чи юридичний статус спірної території.

в) Положення цієї статті відповідно не завдають шкоди існуючому міжнародному гуманітарному праву чи іншим міжнародним документам або рішенням Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, що передбачають більш високий рівень захисту персоналу, який функціонує відповідно до цієї статті.

2. Сили і місії по підтримці миру та деякі інші сили і місії.

а) Цей пункт застосовується до:

І) будь-яких сил чи місій Організації Об'єднаних Націй, що здійснюють функції по підтримці миру, спостереженню чи аналогічні функції в будь-якому районі відповідно до Статуту

Організації Об'єднаних Націй; і

II) будь-якої місії, яка започаткована згідно з розділом VIII Статуту Організації Об'єднаних Націй і виконує свої функції в районі конфлікту.

б) Кожна Висока Договірна Сторона або сторона в конфлікті, якщо про це просить керівник сил або місії, до яких застосовується цей пункт:

I) наскільки вона в змозі зробити це, вживає таких заходів, які необхідні для захисту сил або місії від дії мін, мін-пасток та інших пристроїв в будь-якому районі під його контролем;

II) якщо це необхідно для ефективного захисту такого персоналу, ліквідує або знешкоджує, наскільки вона в змозі це зробити, всі міни, міни-пастки та інші пристрої в цьому районі; та

III) інформує керівника сил або місії про місцезнаходження всіх відомих мінних полів, мінних районів, мін, мін-пасток та інших пристроїв в районі, в якому виконують свої функції сили або місія, і, наскільки це можливо, надає керівникові сил або місії всю наявну в її розпорядженні інформацію про такі мінні поля, мінні райони, міни, міни-пастки та інші пристрої.

3. Гуманітарні місії та місії по встановленню фактів системи Організації Об'єднаних Націй.

а) Цей пункт застосовується до будь-якої гуманітарної місії або місії по встановленню фактів системи Організації Об'єднаних Націй.

б) Кожна Висока Договірна Сторона чи сторона в конфлікті, якщо про це просить керівник місії, до якої застосовується цей пункт:

I) надає персоналу місії захист, наведений в підпункті 2 б) I) цієї статті; і

II) якщо необхідний доступ до будь-якого місця або через будь-яке місце під її контролем для виконання функцій місії і в цілях забезпечення персоналу місії безпечного проходу до цього місця або через нього:

аа) якщо цьому не перешкоджають поточні військові дії, інформує керівника місії про безпечний маршрут до цього місця при наявності такої інформації; або

бб) якщо інформація про безпечний маршрут не надана відповідно до підпункту аа), проробляє, наскільки це необхідно і можливо, прохід в мінних полях.

4. Місії Міжнародного комітету Червоного Хреста.

а) Цей пункт застосовується до будь-якої місії Міжнародного комітету Червоного Хреста, яка здійснює функції, за умови згоди приймаючої держави або держав, як це передбачено Женевськими конвенціями від 12 серпня 1949 року і, де це застосовується, їхніми Додатковими протоколами.

б) Кожна Висока Договірна Сторона чи сторона в конфлікті, якщо про це просить керівник місії, до якого застосовується цей пункт, повинна:

I) надавати персоналу місії захист, викладений у підпункті 2 б) I) цієї статті; і

II) вживати заходів, викладених у підпункті 3 б) II) цієї статті.

5. Інші гуманітарні місії та місії по розслідуванню.

а) В тій мірі, в якій до них не застосовуються пункти 2, 3 і 4 вище, цей пункт застосовується до наступних місій, коли вони здійснюють функції в районі конфлікту або надають допомогу жертвам конфлікту:

I) будь-якої гуманітарної місії національного товариства Червоного Хреста або Червоного Півмісяця чи їхньої Міжнародної федерації;

II) будь-якої місії неупередженої гуманітарної організації, включаючи будь-яку неупереджену гуманітарну місію з розмінування;

III) будь-якої місії з розслідування, що започатковується згідно з положеннями Женевських конвенцій від 12.08.49 р. і, де це можливо, їхніми Додатковими протоколами.

б) Кожна Висока Договірна Сторона чи сторона в конфлікті, якщо про це просить керівник місії, до якої застосовується цей пункт, наскільки це здійснимо:

- I) надає персоналу місії захист, викладений у підпункті 2 b) I) цієї статті; і
- II) вживає заходів, що подані у підпункті 3 b) II) цієї статті.

6. Конфіденційність.

Вся інформація, що надається в конфіденційному порядку згідно з цією статтею, повинна розглядатися її отримувачем як суворо конфіденційна і не розголошуватися поза рамки відповідних сил або місії без повноваження сторони, що надала цю інформацію.

7. Дотримання законів та приписів (розпоряджень).

Не завдаючи шкоди привілеям та імунітетам, що на нього поширюються, або вимогам у зв'язку з виконанням обов'язків, персонал, що бере участь в силах та місіях, згаданих у цій статті, зобов'язаний:

- a) поважати закони та приписи приймаючої держави; та
- b) утримуватись від будь-якої дії або діяльності, несумісної з неупередженим та міжнародним характером його обов'язків.

Стаття 13. Консультації Високих Договірних Сторін

1. Високі Договірні Сторони зобов'язуються проводити консультації та співпрацювати одна з одною з усього кола питань, що стосуються дії цього Протоколу. З цією метою повинна щорічно проводитись конференція Високих Договірних Сторін.

2. Участь у щорічних конференціях повинна визначатись Правилами процедури, узгодженими Високими Договірними Сторонами.

3. Робота конференції має полягати в наступному:

- a) огляд дії та статусу цього Протоколу;
- b) розгляд питань, порушених у доповідях Високих Договірних Сторін згідно з пунктом 4 цієї статті;
- c) підготовка оглядових конференцій з перегляду дії Протоколу; та
- d) розгляд питань, пов'язаних з розробкою технологій для захисту цивільного населення від невибіркової дії мін.

4. Високі Договірні Сторони повинні передавати щорічні доповіді депозитарію, який розповсюджує їх серед Високих Договірних Сторін заздалегідь до початку конференції, з будь-якого з наступних питань:

- a) поширення інформації про цей Протокол у своїх збройних силах та серед цивільного населення;
- b) розмінування та реабілітаційні програми;
- c) заходи, вжиті для виконання технічних вимог цього Протоколу, та будь-яка відповідна інформація, що має відношення до згаданого питання;
- d) законодавство, що має відношення до цього Протоколу;
- e) заходи, вжиті щодо міжнародного обміну технічною інформацією, міжнародного співробітництва в розмінуванні, технічного співробітництва та допомоги; та
- f) інші відповідні питання.

5. Витрати конференції Високих Договірних Сторін покриваються Високими Договірними Сторонами та державами, що не є сторонами, але беруть участь у роботі конференції відповідно до скорегованої належним чином шкали внесків Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 14. Дотримання

1. Кожна Висока Договірна Сторона повинна вжити всіх відповідних кроків, включаючи законодавчі та інші заходи, з метою відвернення та припинення порушень цього Протоколу особами на території, що знаходиться під її юрисдикцією чи контролем.

2. Заходи, передбачені в пункті 1 цієї статті, включають відповідні заходи по забезпеченню запровадження карних санкцій по відношенню до осіб, які в зв'язку із збройним конфліктом і всупереч положенням цього Протоколу зумисно спричиняють смерть чи завдають серйозних

ушкоджень громадянам, та по переданню цих осіб до правосуддя.

3. Кожна Висока Договірна Сторона зобов'язана вплинути також на свої збройні сили з тим, щоб вони розробили відповідні військові інструкції та оперативні процедури і щоб особистий склад військових сил отримував підготовку, яка б адекватно відповідала його обов'язкам та зобов'язанням з метою дотримання положень цього Протоколу.

4. Високі Договірні Сторони зобов'язуються проводити консультації та співпрацювати одна з одною на двосторонній основі через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй чи іншими засобами відповідних міжнародних процедур з метою врегулювання будь-яких проблем, що можуть виникнути у зв'язку з тлумаченням та застосуванням положень цього Протоколу.

Технічний додаток

1. Реєстрація.

а) Реєстрація розташування мін, які не є дистанційно встановлюваними, мінних полів, мінних районів, мін-пасток та інших пристроїв повинна здійснюватись відповідно до наступних положень:

I) розташування мінних полів, мінних районів та районів застосування мін-пасток та інших пристроїв повинно точно вказуватись засобами прив'язки до координат хоча б двох початкових точок і за допомогою визначених розмірів району, в якому знаходиться ця зброя, по відношенню до цих початкових точок;

II) карти, діаграми або інші реєстраційні документи необхідно складати таким чином, щоб було вказано розташування мінних полів, мінних районів, районів застосування мін-пасток та інших пристроїв по відношенню до початкових точок, і в цих реєстраційних документах мають бути вказані також їхні периметри та довжина;

III) для виявлення та розмінування мін, мін-пасток та інших пристроїв, карти, діаграми або інші реєстраційні документи мають містити повну інформацію щодо типу, кількості, способу установки, типу висадника та терміну придатності, дати та терміну встановлення, елементів невилучення (якщо такі використовуються) та іншу відповідну інформацію про всю таку встановлену зброю.

Кожного разу, якщо це можливо, в реєстраційному документі щодо мінного поля необхідно вказати точне розташування кожної міни, за винятком рядних мінних полів, де достатньо вказати розташування ряду. Окремо реєструється точне розташування та принцип дії кожної установленної міни-пастки.

б) Орієнтовне розташування району застосування дистанційно встановлюваних мін повинно бути вказане за допомогою координат початкових точок (як правило, кутових точок) та при першій можливості уточнене і, якщо це можливо, також маркіроване на місцеві. Реєструється також загальна кількість і тип установлених мін, дата, час установлення та періоди самознищення.

с) Копії реєстраційних документів повинні зберігатись на рівні командування, достатньому для того, щоб, наскільки це можливо, гарантувати їхню безпеку.

Забороняється застосування мін, вироблених після набуття чинності цим Протоколом, якщо вони не мають наступного маркірування англійською чи відповідною національною мовою або мовами з такою інформацією:

I) назва країни-виробника;

II) місяць та рік виробництва; та

III) серійний номер чи номер партії.

Маркірування повинно бути, наскільки це можливо, помітним, розбірливим, витривалим та стійким до впливу зовнішніх умов.

2. Специфікації по виявленню.

а) Що стосується протипіхотних мін, вироблених після 1 січня 1997 року, то такі міни повинні містити в своїй конструкції матеріал чи пристрій, який дає можливість виявити міну за допомогою загальнодоступних технічних засобів виявлення мін та забезпечувати відповідний сигнал, еквівалентний сигналу від 8 чи більше грамів заліза у вигляді суцільної концентрованої маси.

б) Що стосується протипіхотних мін, вироблених до 1 січня 1997 року, то такі міни повинні містити в своїй конструкції або до них мають бути прикріплені перед установкою матеріал або пристрій таким чином, щоб унеможливити їхнє легке вилучення.

Ці матеріал та пристрій дають можливість виявити міну за допомогою загальнодоступних технічних засобів і забезпечують відповідний сигнал, еквівалентний сигналу від 8 чи більше грамів заліза у вигляді суцільної концентрованої маси.

с) У тому випадку, якщо Висока Договірна Сторона визначить, що вона не може негайно забезпечити дотримання підпункту б), вона може заявити в момент оповіщення про свою згоду приєднатися до цього Протоколу, що вона відкладає дотримання підпункту б) на термін, який не повинен перевищувати 9 років з моменту набуття чинності цим Протоколом. В цей період, в тій мірі, в якій це можливо, вона зводить до мінімуму застосування протипіхотних мін, які не задовольняють такі вимоги.

3. Специфікації по самознищенню та самодеактивації.

а) Всі дистанційно встановлювані протипіхотні міни повинні бути спроектовані і сконструйовані таким чином, щоб протягом 30 днів після установки неспрацювання механізму самознищення відбувалося не більше ніж у 10% активованих мін, і кожна міна повинна мати резервний елемент самодеактивації, спроектований і сконструйований таким чином, щоб в комбінації з механізмом самознищення через 120 днів після установки функціонувало як міна не більше ніж одна на одну тисячу активованих мін.

б) Всі недистанційно встановлювані протипіхотні міни, що застосовуються за межами маркірованих районів, як це визначено в статті 5 цього Протоколу, повинні відповідати вимогам по самознищенню і самодеактивації, викладеним в підпункті а).

с) У випадку, якщо Висока Договірна Сторона визначить, що вона не може негайно забезпечити дотримання підпунктів а) і/або б), вона може заявити в момент оповіщення про свою згоду приєднатися до цього Протоколу, що по відношенню до мін, вироблених до набуття чинності цим Протоколом, вона відкладає дотримання підпунктів а) і/або б) на термін, який не повинен перевищувати 9 років з моменту набуття чинності цим Протоколом. У цей період відстрочки Висока Договірна Сторона зобов'язується:

I) звести до мінімуму, наскільки це можливо, застосування протипіхотних мін, що не відповідають таким вимогам, та

II) що стосується дистанційно встановлюваних протипіхотних мін, дотримуватись або вимог по самознищенню, або вимог по самодеактивації; стосовно інших протипіхотних мін слід дотримуватись хоча б вимог по самодеактивації.

4. Міжнародні знаки для позначення мінних полів та мінних районів.

Знаки, подібні до зразка, що додається, та описані нижче, повинні застосовуватися при маркіруванні мінних полів та мінних районів з метою забезпечення їхньої видимості та пізнання цивільним населенням:

а) розмір і форма: трикутник або квадрат розміром не менш ніж 28 см (11 дюймів) на 20 см (7,9 дюйма) для трикутника і зі сторонами не менш ніж 15 см (6 дюймів) для квадрата;

б) колір: червоний або оранжевий з жовтою світловіддзеркалюючою смугою;

с) символ: символ, наведений як ілюстрація в додатку, або альтернативний символ, що легко можна розпізнати в тому районі, де буде встановлено такий знак для забезпечення небезпечної зони;

d) мова: на знаку має бути позначене слово «міни» однією з шести офіційних мов Конвенції (англійською, арабською, іспанською, китайською, російською та французькою) і на мові (або мовах), поширеній (поширених) в даному районі;

е) розподіл: знаки повинні встановлюватись навколо мінного поля або мінного району на відстані, достатній для того, щоб цивільна особа, яка наближається до району, могла бачити їх з будь-якої точки.

Стаття II: Набуття чинності

Цей Протокол з внесеними до нього поправками набуває чинності, як це передбачено в пункті 1 б) статті 8 Конвенції.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАБОРОНУ ЗАСТОСУВАННЯ, НАКОПИЧЕННЯ ЗАПАСІВ, ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕДАЧІ ПРОТИПІХОТНИХ МІН ТА ПРО ЇХНЕ ЗНИЩЕННЯ*

Осло, 18 вересня 1997 року

Преамбула

Держави-учасниці,

сповнені рішучості покласти край стражданням і нещастям, викликаним протипіхотними мінами, які щотижня вбивають і калічать сотні людей, головним чином невинних і беззахисних цивільних осіб, і в першу чергу дітей, перешкоджають економічному розвитку і відновленню, ускладнюють репатріацію біженців і осіб, переміщених в межах країни, і призводять до інших тяжких наслідків протягом багатьох років після їх встановлення,

вважаючи необхідним зробити все, щоб у ефективний і скоординований спосіб сприяти вирішенню складного завдання з видалення протипіхотних мін, встановлених по всьому світу, і забезпечити їхнє знищення,

бажаючи максимально сприяти зусиллям щодо догляду і реабілітації, включаючи соціальну та економічну реінтеграцію осіб, які постраждали від мін,

визнаючи, що повна заборона протипіхотних мін стала б також важливим заходом зміцнення довіри,

схвалюючи прийняття виправленого 3 травня 1996 року Протоколу про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв, який додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, і закликаючи до якнайшвидшої ратифікації цього протоколу всіма державами, які ще цього не зробили,

схвалюючи також резолюцію 51/45 S Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 10 грудня 1996 року, в якій міститься настійний заклик до всіх держав активно працювати над ефективною міжнародною угодою про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних наземних мін, яка матиме обов'язкову юридичну силу,

схвалюючи далі заходи, вжиті за останні роки – як на односторонній, так і на багатосторонній основі – з метою заборони, обмеження або тимчасового припинення застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін,

підкреслюючи роль суспільної свідомості у зміцненні принципів гуманності, показником якої став заклик до повної заборони протипіхотних мін, і відзначаючи зусилля, що докладаються з цією метою Міжнародним рухом Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Міжнародною кампанією із заборони наземних мін та багатьма іншими неурядовими організаціями в усьому світі,

* Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_379#Text (дата звернення : 26. 01. 2020)

посилаючись на Оттавську декларацію від 5 жовтня 1996 року і Брюссельську декларацію від 27 червня 1997 року, в яких міститься настійний заклик до міжнародного співтовариства укласти міжнародну угоду про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін, яка матиме обов'язкову юридичну силу,

підкреслюючи бажаність забезпечення приєднання всіх держав до цієї Конвенції і будучи сповнені рішучості активно сприяти наданню їй універсального характеру в усіх відповідних форумах, включаючи, зокрема, Організацію Об'єднаних Націй, Конференцію з роззброєння, регіональні організації та об'єднання і конференції з розгляду дії Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні ушкодження або мають невибіркову дію,

виходячи з принципу міжнародного гуманітарного права, згідно з яким право сторін у збройному конфлікті вибирати методи і засоби ведення війни не є необмеженим, принципу, який забороняє застосування у збройних конфліктах зброї, снарядів та засобів і методів ведення війни, які можуть завдати надмірних ушкоджень або призвести до надмірних страждань, а також принципу, відповідно до якого необхідно проводити розрізнення між цивільними особами і комбатантами,

домовилися про таке:

Стаття 1

Загальні зобов'язання

1. Кожна держава-учасниця зобов'язується ніколи і ні за яких обставин:

- a) не застосовувати протипіхотні міни;
- b) не розробляти, не виробляти, не набувати іншим чином, не накопичувати, не зберігати і нікому не передавати, прямо чи опосередковано, протипіхотні міни;
- c) не допомагати, не заохочувати і не спонукати будь-яким чином будь-кого до проведення діяльності, забороненої для держави-учасниці згідно з цією Конвенцією.

2. Кожна держава-учасниця зобов'язується знищити всі протипіхотні міни або забезпечити їхнє знищення відповідно до положень цієї Конвенції.

Стаття 2

Визначення

1. «Протипіхотна міна» означає міну, призначену для вибуху від присутності, близькості або безпосереднього впливу людини і при цьому виводить з ладу, калічить або вбиває одного або кількох людей. Міни, призначені для детонації від присутності, близькості або безпосереднього впливу засобу, що рухається, а не людини, і оснащені при цьому елементом невилучення, не можуть бути віднесені до категорії протипіхотних мін лише на тій підставі, що вони так оснащені.

2. «Міна» означає боєприпас, призначений для встановлення під землею, на землі або поблизу поверхні землі або іншої поверхні та для вибуху від присутності, близькості або безпосереднього впливу людини або засобу, що рухається.

3. «Елемент невилучення» означає пристрій, призначений для захисту міни; він є частиною міни, пов'язаний з нею, приєднаний до неї або розміщений під нею і приводиться в дію при спробі доторкнутися до міни або іншим чином навмисно потривожити її.

4. «Передача» означає не лише фізичне переміщення протипіхотних мін на національну територію або з неї, але й передачу права власності на міни і контролю над ними, однак не передбачає передачу території, на якій встановлені протипіхотні міни.

5. «Замінований район» означає ділянку, яка є небезпечною через присутність або можливу присутність мін.

Стаття 3

Винятки

1. Незважаючи на існування загальних зобов'язань, викладених у статті 1, зберігання або

передача певної кількості протипіхотних мін з метою розробки методів виявлення мін, розмінування або знищення мін та навчання цим методам дозволені. Кількість таких мін не повинна перевищувати мінімального об'єму, абсолютно необхідного для досягнення вищезгаданих цілей.

2. Передача протипіхотних мін з метою знищення дозволена.

Стаття 4

Знищення запасів протипіхотних мін

З урахуванням винятків, передбачених у статті 3, кожна держава-учасниця зобов'язується знищити або забезпечити знищення всіх запасів протипіхотних мін, які їй належать, або якими вона володіє, або які знаходяться під її юрисдикцією або контролем, у можливо найкоротший термін, але не пізніше ніж через чотири роки після набуття чинності цією Конвенцією для цієї держави-учасниці.

Стаття 5

Знищення протипіхотних мін у замінованих районах

1. Кожна держава-учасниця зобов'язується знищити або забезпечити знищення всіх протипіхотних мін у замінованих районах, що знаходяться під її юрисдикцією або контролем, у можливо найкоротший термін, але не пізніше ніж через десять років після набуття чинності цією Конвенцією для цієї держави-учасниці.

2. Кожна держава-учасниця докладає всіх зусиль для того, щоб виявити всі райони, що знаходяться під її юрисдикцією або контролем, в яких, як відомо або як передбачається, встановлені протипіхотні міни, та вживає заходів з тим, щоб у можливо найкоротший термін всі місця встановлення протипіхотних мін у замінованих районах, що знаходяться під її юрисдикцією або контролем, були позначені по периметру, взяті під нагляд та ізольовані за допомогою загорож або інших засобів для того, щоб ефективно виключити туди доступ цивільних осіб доти, доки всі встановлені там протипіхотні міни не будуть знищені. Позначення повинно відповідати, принаймні, стандартам, установленим у виправленому 3 травня 1996 року Протоколі про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв, який додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що спричиняють надмірні ушкодження або мають невибіркову дію.

3. Якщо та або інша держава-учасниця вважає, що не зможе знищити або забезпечити знищення всіх протипіхотних мін, зазначених у пункті 1, у ці терміни, вона може звернутися до наради держав-учасниць або конференції з розгляду дії Конвенції з проханням збільшити проміжок часу, встановлений для повного знищення таких протипіхотних мін, на термін до десяти років.

4. У кожному проханні слід:

а) зазначити термін запропонованого продовження;

б) детально викласти підстави для запропонованого продовження, включаючи:

I) інформацію про підготовку і проведення робіт відповідно до національних програм розмінування;

II) інформацію про фінансові та технічні засоби, які держава-учасниця може спрямувати для повного знищення протипіхотних мін;

III) викладення обставин, які заважають державі-учасниці знищити всі протипіхотні міни у замінованих районах;

с) викласти гуманітарні, соціальні, економічні та екологічні наслідки цього продовження;

д) навести всю іншу інформацію, яка стосується прохання про запропоноване продовження.

5. Нарада держав-учасниць або конференція з розгляду дії Конвенції, взявши до уваги фактори, зазначені в пункті 4, аналізує прохання і більшістю голосів присутніх держав-учасниць,

які беруть участь у голосуванні, виносить рішення про те, чи слід задовольнити прохання про продовження терміну.

6. Термін може бути продовжено ще раз за умови подання нового прохання відповідно до пунктів 3, 4 і 5 цієї статті. Звертаючись із проханням про нове продовження, держава-учасниця повинна надати відповідну додаткову інформацію про те, що було зроблено в ході попереднього продовження, санкціонованого відповідно до цієї статті.

Стаття 6

Міжнародне співробітництво та сприяння

1. При виконанні своїх зобов'язань за цією Конвенцією кожна держава-учасниця має право запитувати і одержувати допомогу, де це можливо, з боку інших держав-учасниць в тій мірі, в якій це можливо.

2. Кожна держава-учасниця зобов'язується сприяти якомога ширшому обміну обладнанням, матеріалами та науково-технічною інформацією, які стосуються здійснення цієї Конвенції, і має право брати участь у такому обміні. Держави-учасниці не можуть запроваджувати необґрунтовані обмеження стосовно надання засобів розмінування та відповідної технічної інформації з гуманітарною метою.

3. Кожна держава-учасниця, яка має відповідні можливості, сприятиме зусиллям щодо догляду та реабілітації, соціальної та економічної реінтеграції осіб, які постраждали від мін, і здійсненню програм інформування про мінну небезпеку. Таке сприяння може здійснюватися, зокрема, через систему Організації Об'єднаних Націй, міжнародні, регіональні або національні організації і установи, Міжнародний комітет Червоного Хреста, національні товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та їхню міжнародну федерацію, неурядові організації або на двосторонній основі.

4. Кожна держава-учасниця, яка має відповідні можливості, сприятиме розмінуванню і здійсненню пов'язаних з цим заходів. Таке сприяння здійснюється, зокрема, через систему Організації Об'єднаних Націй, міжнародні або регіональні організації і установи, неурядові організації і установи або на двосторонній основі, а також шляхом перерахування коштів до Цільового фонду добровільних внесків Організації Об'єднаних Націй для надання допомоги у розмінуванні або до регіональних фондів, які займаються питаннями розмінування.

5. Кожна держава-учасниця, яка має відповідні можливості, сприятиме знищенню запасів протипіхотних мін.

6. Кожна держава-учасниця зобов'язується надавати інформацію для бази даних про розмінування, створеної у системі Організації Об'єднаних Націй, особливо інформацію, яка стосується різноманітних засобів та методів розмінування, а також списки експертів, установ, що спеціалізуються в цій галузі, або національних координаційних центрів, що займаються питаннями розмінування.

7. Держави-учасниці можуть звертатися до Організації Об'єднаних Націй, регіональних організацій, інших держав-учасниць або інших компетентних міжурядових або неурядових структур із проханням надати їхнім керівним органам допомогу в розробці національної програми розмінування з тим, щоб вирішити питання, які стосуються, зокрема:

- а) масштабів і сфери охоплення проблеми протипіхотних мін;
- б) фінансових, технічних і людських ресурсів, необхідних для здійснення цієї програми;
- в) визначення терміну, необхідного для знищення всіх протипіхотних мін у замінованих районах, які знаходяться під юрисдикцією або контролем відповідної держави-учасниці;
- г) заходів щодо інформування про мінну небезпеку, спрямованих на зменшення кількості інцидентів, пов'язаних із пораненням або загибеллю людей у результаті підриву на мінах;
- е) надання допомоги особам, постраждалим від мін;
- ф) взаємовідносин між урядом заінтересованої держави-учасниці та відповідними

урядовими, міжурядовими і неурядовими структурами, які братимуть участь у здійсненні цієї програми.

8. Кожна держава-учасниця, яка надає й одержує допомогу відповідно до положень цієї статті, сприятиме забезпеченню повного і своєчасного здійснення узгоджених програм надання допомоги.

Стаття 7

Заходи транспарентності

1. Кожна держава-учасниця надасть Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй якомога раніше, але в будь-якому випадку не пізніше ніж після закінчення 180 днів після набуття чинності цією Конвенцією для цієї держави-учасниці інформацію про:

- a) національні заходи щодо здійснення, згадані у статті 9;
- b) всі запаси протипіхотних мін, які їй належать, або якими вона володіє, або які знаходяться під її юрисдикцією або контролем, із зазначенням типів, кількості і, якщо це можливо, номерів партій складованих протипіхотних мін кожного типу;
- c) наскільки це можливо, координати всіх замінованих районів, в яких встановлені або ймовірно встановлені протипіхотні міни, що знаходяться під її юрисдикцією або контролем, із зазначенням якомога детальніших даних про типи і кількості протипіхотних мін кожного типу, встановлених у кожному замінованому районі, та дати їх встановлення;
- d) типи, кількість і, якщо це можливо, номери партій усіх протипіхотних мін, збережених або переданих для цілей розробки методів виявлення мін, розмінування або знищення мін і навчання цим методам, або переданих із метою знищення, а також про установи, яким держава-учасниця дозволила зберегти або передати протипіхотні міни відповідно до статті 3;
- e) про стан програм, пов'язаних з конверсією або припиненням експлуатації об'єктів з виробництва протипіхотних мін;
- f) про стан програм, пов'язаних зі знищенням протипіхотних мін відповідно до статей 4 і 5, включаючи детальні дані про методи, що будуть використані з метою здійснення процесу знищення, місце розташування всіх об'єктів, де буде здійснюватися знищення, і норми безпеки, які застосовуються, та екологічні норми, яких необхідно буде дотримуватися;
- g) типи і кількість усіх протипіхотних мін, знищених після набуття чинності цією Конвенцією для цієї держави-учасниці, включаючи кількісну розбивку за кожним типом протипіхотних мін, знищених відповідно до статей 4 і 5, а також, якщо це можливо, зазначення номерів партій протипіхотних мін кожного типу – у разі їхнього знищення відповідно до статті 4;
- h) технічні характеристики кожного типу вироблених протипіхотних мін, в тій мірі, в якій це відомо, і мін, які у цей момент належать державі-учасниці або знаходяться в її володінні, із зазначенням, де це реально можливо, такої інформації, яка може сприяти виявленню та знешкодженню протипіхотних мін; ця інформація щонайменше повинна містити дані про розміри, підривач, бойовий заряд, вміст металу, а також кольорові фотографії та інші дані, які можуть сприяти знешкодженню мін; і
- i) заходи, вжиті з метою негайного та ефективного оповіщення населення про всі райони, про які йдеться в пункті 2 статті 5.

2. Інформація, що надається відповідно до цієї статті, повинна поновлюватися державами-учасницями щорічно, охоплюючи попередній календарний рік, і подаватися Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй не пізніше 30 квітня кожного року.

3. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй передає всі такі отримані доповіді державам-учасницям.

Стаття 8

Сприяння дотриманню та роз'яснення з приводу дотримання

1. Держави-учасниці домовляються консультуватися і співробітничати одна з одною з

питань, що стосуються здійснення положень цієї Конвенції, та об'єднувати зусилля, діючи в душі співробітництва, з метою сприяння дотриманню державами-учасницями своїх зобов'язань за цією Конвенцією.

2. Якщо одна або декілька держав-учасниць бажають з'ясувати і прагнуть вирішити питання стосовно дотримання положень цієї Конвенції іншою державою-учасницею, вони можуть направити цій державі-учасниці через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, запит з проханням надати роз'яснення стосовно проблеми, що викликає їхнє занепокоєння. До такого запиту додається вся інформація, що стосується справи. Кожна держава-учасниця, піклуючись про те, щоб не було зловживань, повинна утримуватися від направлення необгрунтованих запитів. Держава-учасниця, яка одержала запит про роз'яснення, надає через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй запитуваній державі-учасниці протягом 28 днів всю інформацію, яка може сприяти з'ясуванню проблеми.

3. Якщо запитувана держава-учасниця не отримає через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй відповіді протягом цього періоду або буде вважати відповідь на запит про роз'яснення незадовільною, вона може винести цю проблему за посередництвом Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй на розгляд чергової наради держав-учасниць. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй розсилає це подання, додавши до нього всю відповідну інформацію, яка стосується запиту про роз'яснення, усім державам-учасницям. Вся така інформація повинна бути надана запитуваній державі-учасниці, яка буде мати право на відповідь.

4. До скликання будь-якої наради держав-учасниць будь-яка заінтересована держава-учасниця може звернутися до Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй з проханням надати свої добрі послуги з метою сприяння отриманню роз'яснення, яке запитується.

5. Запитувана держава-учасниця може звернутися за посередництвом Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй із пропозицією про скликання спеціальної наради держав-учасниць для розгляду цієї проблеми. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй вслід за цим передає цю пропозицію і всю інформацію, надану заінтересованими державами-учасницями, всім державам-учасницям із проханням повідомити, чи підтримують вони ідею про скликання спеціальної наради держав-учасниць для розгляду цієї проблеми. Якщо протягом 14 днів з моменту надсилання таких матеріалів принаймні одна третина держав-учасниць виступить із підтримкою скликання такої спеціальної наради, Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй скликає цю спеціальну нараду держав-учасниць протягом наступних 14 днів. Кворум на цій нараді становлять більшість держав-учасниць.

6. Нарада держав-учасниць або, в залежності від обставин, спеціальна нарада держав-учасниць у першу чергу визначає, чи слід займатися подальшим розглядом проблеми, взявши до уваги всю інформацію, надану заінтересованими державами-учасницями. Нарада держав-учасниць або спеціальна нарада держав-учасниць докладає всіх зусиль до того, щоб рішення було прийнято консенсусом. Якщо, незважаючи на всі зусилля в цьому напрямку, згоди дійти не вдалося, рішення приймається більшістю держав-учасниць, які присутні та беруть участь у голосуванні.

7. Всі держави-учасниці повинні повною мірою співробітничати з нарадою держав-учасниць або спеціальною нарадою держав-учасниць у розгляді нею цієї проблеми, включаючи роботу місій з встановлення фактів, що створюються відповідно до пункту 8.

8. Якщо потрібно додаткове роз'яснення, нарада держав-учасниць або спеціальна нарада держав-учасниць санкціонує створення місії з встановлення фактів і затверджує її мандат більшістю голосів держав-учасниць, які присутні та беруть участь у голосуванні. Запитувана держава-учасниця може в будь-який момент запропонувати направити місію з встановлення фактів на її територію. Така місія направляється без прийняття нарадою держав-учасниць або

спеціальною нарадою держав-учасниць рішення про створення такої місії. Ця місія, до складу якої можуть входити до дев'яти експертів, які призначаються і затверджуються відповідно до пунктів 9 і 10, може збирати додаткову інформацію у відповідному місці або в інших місцях, що мають безпосереднє відношення до можливої проблеми дотримання і знаходяться під юрисдикцією або контролем запитуваної держави-учасниці.

9. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй готує і поновлює список кваліфікованих експертів, які призначаються державами-учасницями із зазначенням їхніх імен, громадянства та інших відповідних даних, а також розсилає його всім державам-учасницям. Будь-який експерт, включений до цього списку, розглядатиметься як призначений до складу всіх місій з встановлення фактів, якщо тільки та або інша держава-учасниця письмово не заявить про свою незгоду. У разі незгоди цей експерт не братиме участі у роботі місій з встановлення фактів ні на території держави-учасниці, яка заперечує проти цього, ні в будь-якому іншому місці, яке знаходиться під юрисдикцією або контролем цієї держави, якщо про незгоду було заявлено до призначення цього експерта до складу таких місій.

10. Отримавши запит від наради держав-учасниць або спеціальної наради держав-учасниць, Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй, провівши консультації із запитуваною державою-учасницею, призначає членів місії, її керівника включно. Громадяни держав-учасниць, які звернулися з проханням про створення місії з встановлення фактів, або держав-учасниць, яких безпосередньо зачеплює її діяльність, не можуть бути призначені до складу місії. Члени місії з встановлення фактів користуються привілеями та імунітетами, передбаченими у статті VI Конвенції про привілеї та імунітети Організації Об'єднаних Націй, яка була прийнята 13 лютого 1946 року.

11. Члени місії з встановлення фактів прибувають на територію запитуваної держави-учасниці в якомога коротший термін, повідомивши цю державу принаймні за 72 години. Запитувана держава-учасниця вживає необхідних адміністративних заходів, пов'язаних з прийомом, транспортним забезпеченням і розміщенням членів місії, і несе відповідальність за забезпечення, у максимально можливому ступені, безпеки членів місії в період їхнього перебування на території, яка знаходиться під її контролем.

12. Без шкоди для суверенітету запитуваної держави-учасниці місія з встановлення фактів може ввезти на територію цієї держави-учасниці необхідне їй обладнання, яке використовуватиметься тільки з метою збору інформації, яка стосується можливої проблеми дотримання. До моменту прибуття місія повідомляє запитуваній державі-учасниці, яке обладнання вона має намір використовувати в межах своєї роботи з встановлення фактів.

13. Запитувана держава-учасниця повинна докласти всіх зусиль для забезпечення того, щоб місії з встановлення фактів була надана можливість поговорити з усіма особами, які мають відношення до справи та можуть надати інформацію, що стосується можливої проблеми дотримання.

14. Запитувана держава-учасниця надає місії з встановлення фактів доступ до всіх районів і об'єктів, що знаходяться під її контролем там, де, як передбачається, можуть бути зібрані факти, які мають відношення до проблеми дотримання. При цьому повинні враховуватися всі заходи, які запитувана держава-учасниця вважає за необхідне прийняти з метою:

- a) захисту секретного обладнання, засекреченої інформації та режимних районів;
- b) забезпечення дотримання конституційних обов'язків, які запитувана держава-учасниця може мати щодо прав власності, обшуку і конфіскації та інших конституційних прав; або
- c) фізичного захисту і забезпечення безпеки членів місії з встановлення фактів.

У разі вжиття запитуваною державою-учасницею таких заходів вона докладає всіх розумних зусиль, щоб продемонструвати за допомогою альтернативних засобів те, що вона дотримується цієї Конвенції.

15. Місія з встановлення фактів може залишатися на території відповідної держави-учасниці не більше 14 днів, а в будь-якому конкретному місці розташування – не більше 7 днів, якщо не було досягнуто домовленості про інше.

16. З усією інформацією, яка надана на довірчій основі та не має відношення до проблеми, якою займається місія з встановлення фактів, слід поводитись як із конфіденційною.

17. Місія з встановлення фактів подає через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй доповідь про результати своїх розслідувань нараді держав-учасниць або спеціальній нараді держав-учасниць.

18. Нарада держав-учасниць або спеціальна нарада держав-учасниць розгляне всю відповідну інформацію, включаючи доповідь, подану місією з встановлення фактів, і може запропонувати запитуваній державі-учасниці вжити заходів щодо усунення в обумовлений термін проблеми дотримання. Запитувана держава-учасниця подасть звіт щодо всіх заходів, вжитих у відповідь на цю пропозицію.

19. Нарада держав-учасниць або спеціальна нарада держав-учасниць може запропонувати заінтересованим державам-учасницям шляхи і засоби, які дозволяють ще більше прояснити або вирішити проблему, яка розглядається, включаючи залучення відповідних процедур, передбачених міжнародним правом. Якщо буде встановлено, що проблема, яка розглядається, породжена обставинами, що не залежать від запитуваної держави-учасниці, нарада держав-учасниць або спеціальна нарада держав-учасниць може рекомендувати відповідні заходи, включаючи колективні заходи, про які йдеться у статті 6.

20. Нарада держав-учасниць або спеціальна нарада держав-учасниць повинна докласти всіх зусиль до того, щоб рішення, про які йдеться у пунктах 18 і 19, були прийняті консенсусом або ж двома третинами голосів держав-учасниць, які присутні та беруть участь у голосуванні.

Стаття 9

Національні заходи з виконання

Кожна держава-учасниця вживає всіх належних правових, адміністративних та інших заходів, включаючи застосування кримінальних санкцій, для запобігання і припинення здійснення будь-якої діяльності, забороненої для держав-учасниць цією Конвенцією, особами, які знаходяться на території під її юрисдикцією або контролем.

Стаття 10

Врегулювання спорів

1. Держави-учасниці консультуються і співробітничать одна з одною з метою врегулювання будь-яких спорів, які можуть виникати з приводу застосування або тлумачення цієї Конвенції. Кожна держава-учасниця може довести інформацію про будь-який такий спір до відома наради держав-учасниць.

2. Нарада держав-учасниць може зробити внесок у врегулювання спорів, використовуючи будь-які засоби, які вона вважає за доцільні, у тому числі запропонувати свої добрі послуги, закликати держави, які є сторонами у спорі, розпочати обрану ними на свій розсуд процедуру врегулювання і рекомендувати граничний термін для здійснення будь-якої узгодженої процедури.

3. Ця стаття не завдає шкоди положенням цієї Конвенції, що стосуються сприяння дотриманню і роз'яснення з приводу дотримання.

Стаття 11

Наради держав-учасниць

1. Держави-учасниці регулярно збираються для розгляду питань, пов'язаних із застосуванням або здійсненням цієї Конвенції, включаючи:

- а) питання, що стосуються дії та статусу цієї Конвенції;
- б) питання, обумовлені доповідями, що подаються відповідно до положень цієї Конвенції;
- с) питання міжнародного співробітництва і сприяння згідно зі статтею 6;

- d) питання удосконалення методів знешкодження протипіхотних мін;
- e) питання, що стосуються подань держав-учасниць відповідно до статті 8;
- f) питання, пов'язані з рішеннями, що стосуються подань держав-учасниць, передбачених у статті 5.

2. Перша нарада держав-учасниць буде скликана Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй протягом року після набуття чинності цією Конвенцією. Наступні наради скликатимуться Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй щорічно до проведення першої конференції з розгляду дії Конвенції.

3. При виникненні обставин, про які йдеться у статті 8, Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй скликає спеціальну нараду держав-учасниць.

4. Держави, які не є учасницями цієї Конвенції, а також Організація Об'єднаних Націй, інші відповідні міжнародні організації та установи, регіональні організації, Міжнародний комітет Червоного Хреста і відповідні неурядові організації можуть бути запрошені на ці наради в якості спостерігачів відповідно до узгоджених правил процедури.

Стаття 12

Конференції з розгляду дії

1. Конференція з розгляду дії буде скликана Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй через п'ять років після набуття чинності цією Конвенцією.

Наступні конференції з розгляду дії скликатимуться Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй на прохання однієї або декількох держав-учасниць, за умови, що проміжок між конференціями з розгляду дії у жодному разі не буде менше п'яти років. Всі держави-учасниці цієї Конвенції запрошуватимуться на кожну конференцію з розгляду дії.

2. Конференція з розгляду дії скликається з метою:

- a) проведення огляду дії та статусу цієї Конвенції;
- b) розгляду необхідності проведення наступних нарад держав-учасниць і встановлення проміжків між ними, про що йдеться у пункті 2 статті 11;
- c) прийняття рішення стосовно подань держав-учасниць, передбачених у статті 5;
- d) затвердження, у разі необхідності, у своїй заключній доповіді висновків, що стосуються здійснення цієї Конвенції.

3. Держави, які не є учасницями цієї Конвенції, а також Організація Об'єднаних Націй, інші відповідні міжнародні організації та установи, регіональні організації, Міжнародний комітет Червоного Хреста і відповідні неурядові організації можуть бути запрошені на кожну конференцію з розгляду дії в якості спостерігачів відповідно до узгоджених правил процедури.

Стаття 13

Зміна та доповнення

1. У будь-який час після набуття чинності цією Конвенцією будь-яка держава-учасниця може запропонувати зміни та доповнення до цієї Конвенції. Кожна пропозиція про внесення зміни та доповнення направляється Депозитарію, який розсилає її всім державам-учасникам і запитує їхню думку про те, чи слід для розгляду цієї пропозиції скликати конференцію з розгляду зміни та доповнення. Якщо більшість держав-учасниць не пізніше ніж через 30 днів після розсилання пропозиції повідомлять Депозитарію про те, що вони виступають за подальший розгляд цієї пропозиції, Депозитарій скликає конференцію з розгляду зміни та доповнення, на яку запрошуються всі держави-учасниці.

2. Держави, що не є учасницями цієї Конвенції, а також Організація Об'єднаних Націй, інші відповідні міжнародні організації та установи, регіональні організації, Міжнародний комітет Червоного Хреста і відповідні неурядові організації можуть бути запрошені на кожну конференцію з розгляду зміни та доповнення в якості спостерігачів відповідно до узгоджених правил процедури.

3. Конференція з розгляду зміни та доповнення проводиться відразу ж після проведення наради держав-учасниць або конференції з розгляду дії, якщо тільки більшість держав-учасниць не звернеться з проханням провести її раніше.

4. Будь-яка зміна та доповнення до цієї Конвенції приймається більшістю в дві третини голосів держав-учасниць, які присутні на конференції з розгляду зміни та доповнення і беруть участь у голосуванні. Депозитарій повідомляє про будь-яку прийняту в такий спосіб зміну та доповнення державам-учасницям.

5. Зміна та доповнення до цієї Конвенції набуває чинності для всіх держав-учасниць цієї Конвенції, які прийняли її, після подання Депозитарію документів про прийняття більшістю держав-учасниць. У подальшому вона набуватиме чинності для будь-якої держави-учасниці з числа тих, що залишилися, у день здачі нею Депозитарію свого документа про прийняття.

Стаття 14

Витрати

1. Витрати, пов'язані з проведенням нарад держав-учасниць, спеціальних нарад держав-учасниць, конференцій з розгляду дії та конференцій з розгляду змін та доповнень, покриваються державами-учасницями і державами, які беруть в них участь і не є учасницями цієї Конвенції, згідно зі шкалою внесків Організації Об'єднаних Націй, скоригованою належним чином.

2. Витрати, які поніс Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй відповідно до статей 7 і 8, і витрати, пов'язані з діяльністю будь-якої місії з встановлення фактів, покриваються державами-учасницями згідно зі шкалою внесків Організації Об'єднаних Націй, скоригованою належним чином.

Стаття 15

Підписання

Ця Конвенція вчинена у Осло, Норвегія, 18 вересня 1997 року, відкрита для підписання усіма державами в Оттаві, Канада, 3 і 4 грудня 1997 року і у Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку з 5 грудня 1997 року до набуття нею чинності.

Стаття 16

Ратифікація, прийняття, затвердження або приєднання

1. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню сторонами, що її підписали.

2. Вона буде відкрита для приєднання будь-якої держави, яка не підписала Конвенцію.

3. Ратифікаційні грамоти та документи про прийняття, затвердження або приєднання здаються на зберігання Депозитарію.

Стаття 17

Набуття чинності

1. Ця Конвенція набуває чинності в перший день шостого місяця, рахуючи з місяця, протягом якого була здана на зберігання сорокова ратифікаційна грамота або документ про прийняття, затвердження або приєднання.

2. Для будь-якої держави, що здає на зберігання свою ратифікаційну грамоту або документ про прийняття, затвердження або приєднання після дати здачі на зберігання сорокової ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження або приєднання, ця Конвенція набуває чинності в перший день шостого місяця, рахуючи з дати здачі цією державою на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження або приєднання.

Стаття 18

Тимчасове застосування

Будь-яка держава може під час ратифікації, прийняття, затвердження або приєднання заявити, що вона застосовуватиме на тимчасовій основі положення пункту 1 статті 1 цієї

Конвенції до набуття нею чинності.

Стаття 19

Застереження

Застереження щодо статей цієї Конвенції не допускаються.

Стаття 20

Строк дії та вихід

1. Ця Конвенція є безстроковою.

2. Кожна держава-учасниця у порядку здійснення свого державного суверенітету має право вийти з цієї Конвенції. Вона повідомляє про такий вихід всі інші держави-учасниці, Депозитарія і Раду Безпеки Організації Об'єднаних Націй. У такому повідомленні про вихід повинно міститись повне пояснення причин, що мотивують такий вихід.

3. Такий вихід набуває чинності тільки після закінчення шести місяців з дня одержання Депозитарієм повідомлення про вихід.

Проте, якщо на момент закінчення цього шестимісячного терміну, держава-учасниця, що заявила про вихід, була втягнута в збройний конфлікт, вихід набуває чинності лише після закінчення цього збройного конфлікту.

4. Вихід держави-учасниці з цієї Конвенції жодним чином не зачіпає обов'язку держав продовжувати виконання зобов'язань, взятих у зв'язку з будь-якими відповідними нормами міжнародного права.

Стаття 21

Депозитарій

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй цим призначається Депозитарієм цієї Конвенції.

Стаття 22

Автентичні тексти

Дійсний примірник цієї Конвенції, тексти якої англійською, арабською, іспанською, китайською, російською і французькою мовами є рівно автентичними, здається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАБОРОНУ РОЗРОБКИ, ВИРОБНИЦТВА ТА НАКОПИЧЕННЯ ЗАПАСІВ БАКТЕРІОЛОГІЧНОЇ (БІОЛОГІЧНОЇ) І ТОКСИНОЇ ЗБРОЇ ТА ПРО ЇХ ЗНИЩЕННЯ*

Лондон-Москва-Вашингтон, 10 квітня 1972 року

Государства-участники настоящей Конвенции,

Преисполненные решимости действовать в целях достижения эффективного прогресса на пути всеобщего и полного разоружения, включающего запрещение и ликвидацию всех видов оружия массового уничтожения, и уверенные в том, что запрещение разработки, производства и накопления запасов химического и бактериологического (биологического) оружия и их уничтожение путем эффективных мер будут способствовать достижению всеобщего и полного разоружения под строгим и эффективным международным контролем,

Признавая важное значение Протокола о запрещении применения на войне удушливых, ядовитых или других подобных газов и бактериологических средств, подписанного в Женеве 17 июня 1925 года, а также тот вклад, который указанный Протокол уже внес и продолжает вносить

* Конвенция о запрещении разработки, производства и накопления запасов бактериологического (биологического) и токсинного оружия и об их уничтожении. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_054#Text (дата звернення : 26. 01. 2020)

в дело уменьшения ужасов войны,

Подтверждая свою верность принципам и целям упомянутого Протокола и призывая все государства к их строгому соблюдению,

Напоминая о том, что Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций неоднократно осуждала все действия, противоречащие принципам и целям Женевского протокола от 17 июня 1925 года,

Желая способствовать углублению доверия между народами и общему оздоровлению международной атмосферы,

Стремясь также способствовать осуществлению целей и принципов Устава Организации Объединенных Наций,

Будучи убеждены в важности и неотложности исключения из arsenалов государств путем эффективных мер такого опасного оружия массового уничтожения, каким является оружие с использованием химических или бактериологических (биологических) агентов,

Признавая, что соглашение о запрещении бактериологического (биологического) и токсинного оружия является первым возможным шагом в направлении достижения соглашения об эффективных мерах также по запрещению разработки, производства и накопления химического оружия, и преисполненные решимости продолжать переговоры с этой целью,

Преисполненные решимости ради всего человечества полностью исключить возможность использования бактериологических (биологических) агентов или токсинов в качестве оружия,

Будучи убеждены, что такое использование противоречило бы совести человечества и что не следует жалеть никаких усилий для уменьшения этой опасности,

Согласились о нижеследующем:

Статья I

Каждое государство-участник настоящей Конвенции обязуется никогда, ни при каких обстоятельствах не разрабатывать, не производить, не накапливать, не приобретать каким-либо иным образом и не сохранять: (1) Микробиологические или другие биологические агенты или токсины, каково бы ни было их происхождение или метод производства, таких видов и в таких количествах, которые не имеют назначения для профилактических, защитных или других мирных целей; (2) Оружие, оборудование или средства доставки, предназначенные для использования таких агентов или токсинов во враждебных целях или в вооруженных конфликтах.

Статья II

Каждое государство-участник настоящей Конвенции обязуется уничтожить или переключить на мирные цели как можно скорее, но не позднее девяти месяцев после вступления Конвенции в силу, все агенты, токсины, оружие, оборудование и средства доставки, указанные в статье I Конвенции, которыми оно обладает или которые находятся под его юрисдикцией или контролем. При выполнении положений настоящей статьи должны быть приняты все необходимые меры предосторожности с целью защиты населения и окружающей среды.

Статья III

Каждое государство-участник настоящей Конвенции обязуется не передавать кому бы то ни было ни прямо, ни косвенно, равно как и никоим образом не помогать, не поощрять и не побуждать какое-либо государство, группу государств или международные организации к производству или к приобретению каким-либо иным способом любых агентов, токсинов, оружия, оборудования или средств доставки, указанных в статье I Конвенции.

Статья IV

Каждое государство-участник настоящей Конвенции обязуется в соответствии со своими конституционными процедурами принять необходимые меры по запрещению и предотвращению разработки, производства, накопления, приобретения или сохранения агентов, токсинов, оружия, оборудования и средств доставки, указанных в статье I Конвенции, в пределах территории такого

государства, под его юрисдикцией или под его контролем где бы то ни было.

Статья V

Государства-участники настоящей Конвенции обязуются консультироваться и сотрудничать друг с другом в решении любых вопросов, которые могут возникнуть в отношении цели или в связи с выполнением положений Конвенции. Консультации и сотрудничество во исполнение этой статьи могут также предприниматься путем использования соответствующих международных процедур в рамках Организации Объединенных Наций и в соответствии с ее Уставом.

Статья VI

(1) Любое государство-участник настоящей Конвенции, которое констатирует, что какое-либо государство-участник действует в нарушение обязательств, вытекающих из положений Конвенции, может подать жалобу в Совет Безопасности Организации Объединенных Наций. Такая жалоба должна содержать все возможные доказательства, подтверждающие ее обоснованность, и просьбу о ее рассмотрении Советом Безопасности.

(2) Каждое государство-участник настоящей Конвенции обязуется сотрудничать в проведении любых расследований, которые могут быть предприняты Советом Безопасности в соответствии с положениями Устава Организации Объединенных Наций на основании жалобы, полученной Советом. Совет Безопасности информирует о результатах расследования государств-участников Конвенции.

Статья VII

Каждое государство-участник настоящей Конвенции обязуется предоставлять или поддерживать помощь в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций любому участнику Конвенции, который обратится с такой просьбой, если Совет Безопасности примет решение о том, что такой участник подвергся опасности в результате нарушения Конвенции.

Статья VIII

Никакое положение, содержащееся в настоящей Конвенции, не должно толковаться как каким-либо образом ограничивающее или умаляющее обязательства, принятые любым государством в соответствии с Протоколом о запрещении применения на войне удушливых, ядовитых или других подобных газов и бактериологических средств, подписанным в Женеве 17 июня 1925 года.

Статья IX

Каждое государство-участник настоящей Конвенции подтверждает признанную цель эффективного запрещения химического оружия и с этой целью обязуется в духе доброй воли продолжать переговоры для достижения в ближайшем будущем соглашения об эффективных мерах по запрещению его разработки, производства и накопления запасов и его уничтожению и о соответствующих мерах в отношении оборудования и средств доставки, специально предназначенных для производства либо использования химических агентов в качестве оружия.

Статья X

(1) Государства-участники настоящей Конвенции обязуются способствовать возможно самому полному обмену оборудованием, материалами, научной и технической информацией об использовании бактериологических (биологических) средств и токсинов в мирных целях и имеют право участвовать в таком обмене. Государства-участники Конвенции, которые в состоянии делать это, будут также сотрудничать в оказании содействия, в индивидуальном порядке или совместно с другими государствами или международными организациями, дальнейшей разработке и применению научных открытий в области бактериологии (биологии) для предотвращения болезней или для других мирных целей.

(2) Настоящая Конвенция осуществляется таким образом, чтобы избегать создания препятствий для экономического или технического развития государств-участников Конвенции

или международного сотрудничества в области мирной бактериологической (биологической) деятельности, включая международный обмен бактериологическими (биологическими) агентами и токсинами и оборудованием для обработки, использования или производства бактериологических (биологических) агентов и токсинов в мирных целях в соответствии с положениями Конвенции.

Статья XI

Любое государство-участник может предлагать поправки к настоящей Конвенции. Поправки вступают в силу для каждого государства-участника, принимающего эти поправки, после принятия их большинством государств-участников Конвенции, а впоследствии для каждого оставшегося государства-участника в день принятия им этих поправок.

Статья XII

Через 5 лет после вступления в силу настоящей Конвенции или ранее этого срока, если этого потребует большинство участников Конвенции путем представления предложения с этой целью правительствам-депозитариям, в Женеве (Швейцария) созывается конференция государств-участников Конвенции для рассмотрения того, как действует Конвенция, чтобы иметь уверенность в том, что цели, изложенные в преамбуле, и положения Конвенции, включая положения, касающиеся переговоров о химическом оружии, осуществляются. При таком рассмотрении должны быть приняты во внимание все новые научно-технические достижения, имеющие отношение к Конвенции.

Статья XIII

(1) Настоящая Конвенция является бессрочной.

(2) Каждое государство-участник настоящей Конвенции в порядке осуществления своего государственного суверенитета имеет право выйти из Конвенции, если оно решит, что связанные с содержанием Конвенции исключительные обстоятельства поставили под угрозу высшие интересы его страны. О таком выходе оно уведомляет за три месяца все другие государства-участники Конвенции и Совет Безопасности Организации Объединенных Наций. В таком уведомлении должно содержаться заявление об исключительных обстоятельствах, которые оно рассматривает как поставившие под угрозу его высшие интересы.

Статья XIV

(1) Настоящая Конвенция открыта для подписания всеми государствами. Любое государство, которое не подпишет Конвенцию до вступления ее в силу в соответствии с пунктом 3 данной статьи, может присоединиться к ней в любое время.

(2) Настоящая Конвенция подлежит ратификации государствами, подписавшими ее. Ратификационные грамоты и документы о присоединении сдаются на хранение правительствам Соединенных Штатов Америки, Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии и Союза Советских Социалистических Республик, которые настоящим назначаются в качестве правительств-депозитариев.

(3) Настоящая Конвенция вступает в силу после сдачи на хранение ратификационных грамот двадцатью двумя правительствами, включая правительства, назначенные в качестве депозитариев Конвенции.

(4) Для государств, ратификационные грамоты или документы о присоединении которых будут сданы на хранение после вступления в силу настоящей Конвенции, она вступит в силу в день сдачи на хранение их ратификационных грамот или документов о присоединении.

(5) Правительства-депозитарии незамедлительно уведомляют все подписавшие и присоединившиеся к настоящей Конвенции государства о дате каждого подписания, дате сдачи на хранение каждой ратификационной грамоты или документа о присоединении, дате вступления в силу Конвенции, а также о получении ими других уведомлений.

(6) Настоящая Конвенция будет зарегистрирована правительствами-депозитариями в

соответствии со статьей 102 Устава Организации Объединенных Наций.

Статья XV

Настоящая Конвенция, английский, русский, французский, испанский и китайский тексты которой являются равно аутентичными, сдается на хранение в архивы правительств-депозитариев. Должным образом завершенные копии Конвенции препровождаются правительствами-депозитариями правительствам государств, подписавших Конвенцию и присоединившихся к ней.

От имени СССР Конвенция подписана 10 апреля 1972 года.

Ратификационные грамоты СССР сданы на хранение Правительствам СССР, США и Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии 26 марта 1975 года.

Конвенция вступила в силу 26 марта 1975 года.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАБОРОНУ РОЗРОБКИ, ВИРОБНИЦТВА, НАКОПИЧЕННЯ, ЗАСТОСУВАННЯ ХІМІЧНОЇ ЗБРОЇ ТА ПРО ЇЇ ЗНИЩЕННЯ*

Париж, 13 січня 1993 року

Преамбула

Держави-учасниці цієї Конвенції, сповнені рішучості діяти з метою досягнення ефективного прогресу у напрямку загального та повного роззброєння під суворим та ефективним міжнародним контролем, включаючи заборону та ліквідацію усіх видів зброї масового знищення, бажаючи зробити внесок у реалізацію цілей та принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй, нагадуючи про те, що Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй неодноразово засуджувала всі дії, які суперечать принципам і цілям Протоколу про заборону застосування на війні задушливих, отруйних та інших подібних газів та бактеріологічних засобів, підписаного у Женеві 17 червня 1925 року (Женевський протокол 1925 року), визнаючи, що ця Конвенція в черговий раз підтверджує принципи та цілі, а також взяті зобов'язання за Женевським протоколом 1925 року і за Конвенцією про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про їх знищення, підписаною у Вашингтоні, Лондоні та Москві 10 квітня 1972 року, маючи на увазі мету, закріплену у статті IX Конвенції про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) та токсинної зброї та про їх знищення, сповнені рішучості в інтересах всього людства повністю виключити можливість застосування хімічної зброї шляхом здійснення положень цієї Конвенції, доповнюючи таким чином зобов'язання, взяті за Женевським протоколом 1925 року, визнаючи закріплену у відповідних угодах та принципах міжнародного права заборону використання гербіцидів як засобу ведення війни, вважаючи, що досягнення в галузі хімії повинні використовуватись виключно на благо людства, бажаючи заохочувати вільну торгівлю хімікатами, а також міжнародне співробітництво і обмін науково-технічною інформацією у галузі хімічної діяльності в цілях, що не забороняються цією Конвенцією, для прискорення економічного та технічного розвитку усіх держав-учасниць, впевнені, що повна та ефективна заборона розробки, виробництва, придбання, накопичення, зберігання, передавання і застосування хімічної зброї та її знищення є необхідним кроком на шляху досягнення цих загальних цілей,

погодилися про таке:

Стаття I

Загальні зобов'язання

* Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182#Text (дата звернення : 26. 01. 2020)

1. Кожна держава-учасниця цієї Конвенції зобов'язується ніколи, ні за яких умов:
 - а) не розробляти, не виробляти, не придбавати іншим чином, не накопичувати або не зберігати хімічну зброю або не передавати прямо чи непрямо хімічну зброю будь-кому;
 - б) не застосовувати хімічну зброю;
 - в) не проводити будь-яких військових підготувань до застосування хімічної зброї;
 - г) не допомагати, не заохочувати або не спонукати будь-яким чином будь-кого до будь-якої діяльності, яка забороняється державі-учасниці цією Конвенцією.
2. Кожна держава-учасниця зобов'язується знищити хімічну зброю, яка знаходиться у її власності або володінні, або яка розташована у будь-якому місці під її юрисдикцією або контролем, відповідно до положень цієї Конвенції.
3. Кожна держава-учасниця зобов'язується знищити всю хімічну зброю, яка залишена нею на території іншої держави-учасниці, відповідно до положень цієї Конвенції.
4. Кожна держава-учасниця зобов'язується знищити будь-які об'єкти з виробництва хімічної зброї, які знаходяться у її власності чи володінні, або ті, які розташовані у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем, відповідно до положень цієї Конвенції.
5. Кожна держава-учасниця зобов'язується не використовувати хімічні засоби боротьби з заворушеннями як засоби ведення війни.

Стаття II

Визначення та критерії

Для цілей цієї Конвенції:

1. «Хімічна зброя» означає у сукупності чи зокрема таке:

- а) токсичні хімікати та їх прекурсори, за винятком тих випадків, коли вони мають призначення для цілей, які не забороняються цією Конвенцією, за умов, що їх види та кількості відповідають таким цілям;
- б) боєприпаси та пристрої, спеціально призначені для смертельного ураження або заподіяння іншої шкоди за рахунок токсичних властивостей, зазначених у підпункті а) токсичних хімікатів, які вивільняються у результаті використання таких боєприпасів та пристроїв;
- в) будь-яке обладнання, спеціально призначене для використання безпосередньо у зв'язку із застосуванням боєприпасів та пристроїв, які зазначені в підпункті б).

2. «Токсичний хімікат» означає: будь-який хімікат, який за рахунок свого хімічного впливу на життєві процеси може призвести до смертельного наслідку, тимчасової недієздатності або заподіяти довготривалу шкоду людині чи тваринам. До них належать усі такі хімікати, незалежно від їх походження чи способу їх виробництва і незалежно від того, чи вироблені вони на об'єктах, у боєприпасах чи десь в іншому місці.

(Для мети здійснення цієї Конвенції токсичні хімікати, які визначені для застосування заходів перевірки, перераховуються у списках, що містяться у Додатку з хімікатів).

3. «Прекурсор» означає: будь-який хімічний реагент, задіяний у будь-якій стадії виробництва токсичного хімікату, будь-яким чином. Сюди входить будь-який ключовий компонент бінарної чи багатокомпонентної хімічної системи.

(Для мети здійснення цієї Конвенції прекурсори, які виявлені для визначення заходів перевірки, перераховуються у списках, що містяться у Додатку з хімікатів).

4. «Ключовий компонент бінарних чи багатокомпонентних хімічних систем» (який іменується далі як «ключовий компонент») означає: прекурсор, що має найважливіше значення у визначенні токсичних властивостей кінцевого продукту і який швидко реагує з іншими хімікатами бінарної чи багатокомпонентної системи.

5. «Стара хімічна зброя» означає: а) хімічну зброю, яка виготовлена до 1925 року; або б) хімічну зброю, яка виготовлена в період між 1925 та 1946 роками, яка до такої міри, що вже не може використовуватись як хімічна зброя.

6. «Залишена хімічна зброя» означає: хімічну зброю, включно із старою хімічною зброєю, яка була залишена державою після 1 січня 1925 року на території іншої держави без згоди останньої.

7. «Хімічний засіб боротьби з заворушеннями» означає: будь-який не включений до списків хімікат, здатний швидко викликати в організмі людини подразнення органів чуття або фізичні розлади, які зникають через короткий відрізок часу після закінчення дії.

8. «Об'єкт з виробництва хімічної зброї»:

а) означає будь-яке обладнання, а також будь-яку будівлю, у якій міститься таке обладнання, що було призначене, побудоване або використовувалось у будь-який час з 1 січня 1946 року:

I) як частина стадії виробництва хімікатів («остання технологічна стадія»), на якій матеріальні потоки містили б при функціонуванні обладнання:

1) будь-який хімікат, включений до Списку 1 Додатка з хімікатів; або

2) будь-який інший хімікат, який не знаходить застосування у обсязі, що перевищує 1 тону на рік на території держави-учасниці чи в будь-якому іншому місці під юрисдикцією або контролем держави-учасниці у цілях, які не забороняються цією Конвенцією, але який може використовуватись для цілей хімічної зброї; або

II) для спорядження хімічної зброї, включаючи, зокрема, спорядження хімікатів Списку 1 у боеприпаси, пристрої чи ємності для зберігання; спорядження хімікатів у контейнери, які входять до складу бінарних боеприпасів та пристроїв у зборі, чи у хімічні підзаряди, що входять до складу унітарних боеприпасів і пристроїв у зборі, та встановлення цих контейнерів і хімічних підзарядів у відповідні боеприпаси та пристрої;

b) не означає:

I) будь-який об'єкт, у якого виробнича потужність для синтезу хімікатів, що вказані у підпункті а) і), становить менше ніж 1 тону;

II) будь-який об'єкт, на якому хімікат, вказаний у підпункті а) і), виробляється чи вироблявся як неминучий побічний продукт діяльності у цілях, які не забороняються цією Конвенцією, за умови, що на такий хімікат припадає не більше ніж 3 проценти усієї продукції і що об'єкт підлягає декларуванню та інспекції відповідно з Додатком з виконання та перевірки (який іменується далі як «Додаток з перевірки»); або

III) єдиний маломасштабний об'єкт з виробництва хімікатів Списку 1 для цілей, які не забороняються цією Конвенцією, як це зазначено у частині VI Додатка з перевірки.

9. «Цілі, що не забороняються цією Конвенцією», означають:

a) промислові, сільськогосподарські, дослідні, медичні, фармацевтичні або інші мирні цілі;

b) захисні цілі, а саме цілі, безпосередньо пов'язані з захистом від токсичних хімікатів та з захистом від хімічної зброї;

c) воєнні цілі, не пов'язані із застосуванням хімічної зброї, і які не залежать від використання токсичних властивостей хімікатів як засобів ведення війни;

d) правоохоронні цілі, включаючи боротьбу з заворушеннями у країні.

10. «Виробнича потужність» означає: річний кількісний потенціал для виробництва конкретного хімікату на основі технологічного процесу, що фактично використовується або у випадку, якщо процес ще не використовується, запланований до використання на відповідному об'єкті. Вона вважається рівною номінальній потужності або, якщо така відсутня, – проектній потужності. Номінальна потужність являє собою випуск продукції в умовах, які оптимально розраховані на максимальний обсяг виробництва стосовно до виробничого об'єкта за даними одного або кількох пробних прогонів. Проектна потужність являє собою відповідний випуск продукції за даними теоретичних розрахунків.

11. «Організація» означає Організацію по забороні хімічної зброї, що засновується

відповідно до статті VIII цієї Конвенції.

12. Для цілей статті VI:

- а) «Виробництво» хімікату означає його утворення шляхом хімічної реакції;
- б) «Переробка» хімікату означає фізичний процес, наприклад, формулювання, екстракцію та очищення, під час якого хімікат не перетворюється в інший хімікат;
- с) «Витрата» хімікату означає його перетворення в інший хімікат шляхом хімічної реакції.

Стаття III

Декларації

1. Кожна держава-учасниця, не пізніше ніж через 30 днів після того, як ця Конвенція набуде для неї чинності, подає в Організацію такі декларації, в яких вона:

а) стосовно хімічної зброї:

I) заявляє, чи має вона у власності чи володінні будь-яку хімічну зброю, або чи є будь-яка хімічна зброя у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем;

II) вказує точне місце розташування, сукупну кількість і докладний інвентарний склад хімічної зброї, яка знаходиться у її власності чи володінні або розташована у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем, відповідно до пунктів 1-3 частини IV А)

Додатка з перевірки, за винятком тієї хімічної зброї, яка зазначена у підпункті III);

III) повідомляє про будь-яку хімічну зброю на її території, яка знаходиться у власності чи володінні іншої держави та розташована у будь-якому місці під юрисдикцією чи контролем іншої держави, відповідно до пункту 4 частини IV А) Додатка з перевірки;

IV) заявляє про те, чи передавала вона або отримувала прямо чи непрямо будь-яку хімічну зброю з 1 січня 1946 року, та вказує передачу чи отримання такої зброї відповідно до пункту 5 частини IV А) Додатка з перевірки;

V) подає свій загальний план знищення хімічної зброї, яка знаходиться у її власності чи володінні, або розміщена у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем, відповідно до пункту 6 частини IV А) Додатка з перевірки;

б) стосовно старої хімічної зброї та залишеної хімічної зброї:

I) заявляє, чи має вона на своїй території стару хімічну зброю, і надає всю наявну інформацію, відповідно до пункту 3 частини IV В) Додатка з перевірки;

II) заявляє, чи є на її території залишена хімічна зброя, і надає всю наявну інформацію відповідно до пункту 8) частини IV В) Додатка з перевірки;

III) заявляє, чи залишала вона хімічну зброю на території інших держав, та надає всю наявну інформацію, відповідно до пункту 10 частини IV В) Додатка з перевірки;

с) стосовно об'єктів з виробництва хімічної зброї:

I) заявляє, має чи мала вона будь-який об'єкт з виробництва хімічної зброї, який знаходиться у її власності чи володінні, або який розташований чи був розташований у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем у будь-який час після 1 січня 1946 року;

II) вказує будь-який об'єкт з виробництва хімічної зброї, який знаходиться чи знаходився у її власності чи володінні, або який розташований чи був розташований у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем у будь-який час після 1 січня 1946 року відповідно до пункту 1 частини V Додатка з перевірки, за винятком тих об'єктів, які зазначені в підпункті III);

III) повідомляє про будь-який об'єкт з виробництва хімічної зброї на її території, який знаходиться чи знаходився у власності чи володінні іншої держави і який розташований чи був розташований у будь-якому місці під юрисдикцією або контролем іншої держави у будь-який час з 1 січня 1946 року, відповідно до пункту 2 частини V Додатка з перевірки;

IV) заявляє, чи передавала вона або чи отримувала прямо чи непрямо будь-яке обладнання для виробництва хімічної зброї з 1 січня 1946 року, і вказує передачу чи отримання такого обладнання відповідно до пунктів 3-5 частини V Додатку з перевірки;

V) подає свій загальний план знищення будь-якого об'єкта з виробництва хімічної зброї, який знаходиться у її власності чи володінні або який розташований у будь-якому місці під її юрисдикцією або контролем відповідно до пункту 6 частини V Додатка з перевірки;

VI) вказує заходи, що мають бути вжиті для закриття будь-якого об'єкта з виробництва хімічної зброї, який знаходиться у її власності чи володінні або який розташований у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем відповідно до пункту 1 I) частини V Додатка з перевірки;

VII) подає свій загальний план будь-якого тимчасового переобладнання будь-якого об'єкта з виробництва хімічної зброї, який знаходиться у її власності чи володінні або який розташований у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем, в об'єкт для знищення хімічної зброї відповідно до пункту 7 частини V Додатка з перевірки;

d) стосовно інших об'єктів:

вказує точне місце розташування, характер та загальну сферу діяльності будь-якого об'єкта чи установи, що знаходиться у її власності чи володінні або розташованих у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем і призначених, збудованих або таких, що використовувались з 1 січня 1946 року переважно для розробки хімічної зброї. До такої декларації включаються, серед іншого, лабораторії, полігони та випробувальні майданчики;

e) стосовно хімічних засобів боротьби із заворушеннями:

вказує хімічну назву, структурну формулу та реєстраційний номер за «Кемікл абстрактс сервіс» (КАС), якщо такий присвоєно, кожного хімікату, яким вона володіє для цілей боротьби з заворушеннями. Ця декларація поновлюється не пізніше ніж через 30 днів після набрання чинності будь-якою зміною.

2. Положення цієї статті і відповідні положення частини IV Додатка з перевірки, на розсуд держави-учасниці, не застосовуються до хімічної зброї, що була захоронена на її території до 1 січня 1977 року та залишається захороненою або яка була скинута в море до 1 січня 1985 року.

Стаття IV

Хімічна зброя

1. Положення цієї статті та докладні процедури її здійснення застосовуються до всієї хімічної зброї, яка знаходиться у власності чи володінні держави-учасниці або розташована у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем, за винятком старої хімічної зброї та залишеної хімічної зброї, до якої застосовується частина IV B) Додатка з перевірки.

2. Докладні процедури здійснення цієї статті викладені у Додатку з перевірки.

3. Всі місця, де зберігається чи знищується хімічна зброя, зазначена у пункті 1, підлягають систематичній перевірці шляхом інспекції на місці та нагляду за допомогою приладів, які встановлюються на місці, відповідно до частини IV A) Додатка з перевірки.

4. Кожна держава-учасниця одразу ж після подання декларації відповідно до пункту 1 а) статті III надає доступ до хімічної зброї, зазначеної у пункті 1, з метою систематичної перевірки декларацій шляхом інспекції на місці. Після цього кожна держава-учасниця не вивозить будь-яку таку хімічну зброю, окрім як на об'єкт для знищення хімічної зброї. Вона надає доступ до такої хімічної зброї з метою систематичної перевірки на місці.

5. Кожна держава-учасниця надає доступ до будь-яких об'єктів для знищення хімічної зброї та їх складських ділянок, які знаходяться в її власності чи володінні або які розташовані у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем, з метою систематичної перевірки шляхом інспекції на місці і спостереження за допомогою приладів, встановлених на місці.

6. Кожна держава-учасниця знищує всю хімічну зброю, що зазначена у пункті 1, згідно з Додатком з перевірки та відповідно до узгоджених темпів і послідовністю знищення (які іменуються далі як «порядок знищення»). Таке знищення починається не пізніше ніж через два роки після того, як ця Конвенція набуде для неї чинності, та закінчується не пізніше ніж через десять років після набуття чинності цією Конвенцією. Державі-учасниці не забороняється

знищувати таку хімічну зброю більш швидкими темпами.

7. Кожна держава-учасниця:

а) подає докладні плани знищення хімічної зброї, що зазначена у пункті 1, не пізніше ніж за 60 днів до початку кожного річного періоду знищення відповідно до пункту 29 частини IV А) Додатка з перевірки; докладні плани охоплюють всі запаси, які підлягають знищенню під час наступного річного періоду знищення;

б) щорічно надає декларації про виконання своїх планів знищення хімічної зброї, зазначеної у пункті 1, не пізніше ніж через 60 днів після завершення кожного річного періоду знищення; і

с) засвідчує не пізніше ніж через 30 днів після завершення процесу знищення, що вся хімічна зброя, зазначена в пункті 1, знищена.

8. Якщо держава ратифікує цю Конвенцію чи приєднається до неї після завершення десятирічного періоду знищення, зазначеного в пункті 6, то вона знищує хімічну зброю, зазначену в пункті 1, якомога швидше. Порядок знищення та процедури суворої перевірки для такої держави-учасниці визначаються Виконавчою радою.

9. Будь-яка хімічна зброя, виявлена державою-учасницею після початкової декларації хімічної зброї, повідомляється, блокується і знищується відповідно до частини IV А) Додатка з перевірки.

10. Кожна держава-учасниця під час транспортування, відбору проб, зберігання та знищення хімічної зброї приділяє першочергову увагу дотриманню режиму безпеки людей та захисту навколишнього середовища. Кожна держава-учасниця здійснює транспортування, відбір проб, зберігання та знищення хімічної зброї відповідно до своїх національних стандартів щодо безпеки та викидів.

11. Кожна держава-учасниця, на території якої є хімічна зброя, яка знаходиться у власності чи володінні іншої держави чи розташована у будь-якому місці під юрисдикцією чи контролем іншої держави, докладає всіляких зусиль для того, щоб забезпечити усунення цієї хімічної зброї з її території не пізніше ніж через один рік після набуття для неї чинності цією Конвенцією. Якщо вона не буде усунена протягом року, то держава-учасниця може просити Організацію та інші держави-учасниці надати допомогу для знищення цієї хімічної зброї.

12. Кожна держава-учасниця зобов'язується співпрацювати з іншими державами-учасницями, які на двосторонній основі або через Технічний секретаріат запитують інформацію чи допомогу відносно способів і технологій безпечного та ефективного знищення хімічної зброї.

13. У ході здійснення діяльності з перевірки згідно з цією Статтею і частиною IV А) Додатка з перевірки Організація розглядає заходи з метою уникнення непотрібного дублювання двосторонніх чи багатосторонніх угод між державами-учасницями про перевірку зберігання хімічної зброї та її знищення.

З цією метою Виконавча рада вирішує обмежити перевірку заходами, що доповнюють заходи, які вживаються згідно з такою двосторонньою чи багатосторонньою угодою, якщо вона вважає, що:

а) положення з перевірки, що містяться в такій угоді, сумісні з положеннями з перевірки, що містяться у цій статті і частині IV А) Додатка з перевірки;

б) виконання такої угоди дає достатню гарантію дотримання відповідних положень цієї Конвенції; і

с) учасники двосторонньої чи багатосторонньої угоди повністю інформують Організацію про свою діяльність з перевірки.

14. Якщо Виконавча рада приймає рішення згідно з пунктом 13, то Організація має право контролювати здійснення двосторонньої чи багатосторонньої угоди.

15. Ніщо в пунктах 13 і 14 не зачіпає обов'язків держави-учасниці подавати декларації

відповідно до статті III, цієї статті і частини IV А) Додатка з перевірки.

16. Кожна держава-учасниця покриває витрати по знищенню хімічної зброї, яку вона зобов'язана знищити. Вона також покриває витрати по перевірці зберігання і знищення цієї хімічної зброї, якщо Виконавча рада не прийме іншого рішення. Якщо Виконавча рада вирішить обмежити засоби перевірки, які приймаються Організацією відповідно до пункту 13, то витрати на додаткову перевірку та контроль з боку Організації покриваються відповідно до шкали внесків Організації Об'єднаних Націй, як це зазначено в пункті 7 статті VIII.

17. Положення цієї статті і відповідні положення частини IV Додатка з перевірки, на розсуд держави-учасниці, не застосовуються до хімічної зброї, що була захоронена на її території до 1 січня 1977 року та залишається захороненою або яка була скинута в море до 1 січня 1985 року.

Стаття V

Об'єкти з виробництва хімічної зброї

1. Положення цієї статті та докладні процедури її здійснення застосовуються до будь-яких та всіх об'єктів з виробництва хімічної зброї, які знаходяться у власності чи володінні держави-учасниці або розташовані у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем.

2. Докладні процедури здійснення цієї статті викладені в Додатку з перевірки.

3. Всі об'єкти з виробництва хімічної зброї, зазначені у пункті 1, підлягають систематичній перевірці шляхом інспекції на місці та нагляду за допомогою приладів, які встановлюються на місці, відповідно до частини V Додатка з перевірки.

4. Кожна держава-учасниця негайно припиняє на об'єктах з виробництва хімічної зброї, зазначених у пункті 1, всю діяльність, за винятком діяльності, яка необхідна для їх закриття.

5. Ніяка держава-учасниця не споруджує ніяких нових об'єктів з виробництва хімічної зброї і не модифікує ніяких існуючих об'єктів з метою виробництва хімічної зброї або з будь-якою іншою метою, що забороняється цією Конвенцією.

6. Кожна держава-учасниця відразу ж після подання декларації відповідно до пункту 1 с) статті III надає доступ до об'єктів з виробництва хімічної зброї, зазначених у пункті 1, з метою систематичної перевірки декларації шляхом інспекції на місці.

7. Кожна держава-учасниця:

а) не пізніше ніж через 90 днів після набуття для неї чинності цією Конвенцією закриває усі об'єкти з виробництва хімічної зброї, зазначені в пункті 1, відповідно до частини V

Додатка з перевірки і подає відповідне повідомлення; та б) надає доступ до об'єктів з виробництва хімічної зброї, зазначених в пункті 1, після їх закриття з метою систематичної перевірки шляхом інспекції на місці і нагляду за допомогою приладів, що встановлюються на місці, для того щоб переконатися в тому, що об'єкт залишається закритим і надалі буде знищений.

8. Кожна держава-учасниця знищує всі об'єкти з виробництва хімічної зброї, зазначені в пункті 1, і відповідні об'єкти та обладнання згідно з Додатком з перевірки і відповідно до узгоджених темпів та послідовності знищення (які іменуються далі як «порядок знищення»). Таке знищення починається не пізніше ніж через один рік після того, як ця Конвенція набуде для неї чинності, і закінчується не пізніше ніж через десять років після набуття чинності цією Конвенцією. Державі-учасниці не забороняється знищувати такі об'єкти більш швидкими темпами.

9. Кожна держава-учасниця:

а) подає докладні плани знищення об'єктів з виробництва хімічної зброї, зазначених у пункті 1, не пізніше ніж за 180 днів до початку знищення кожного об'єкта;

б) щорічно подає декларації про виконання своїх планів знищення всіх об'єктів з виробництва хімічної зброї, зазначених в пункті 1, не пізніше ніж через 90 днів після завершення кожного річного періоду знищення; і

с) засвідчує, не пізніше ніж через 30 днів після завершення процесу знищення, що всі об'єкти з виробництва хімічної зброї, зазначені в пункті 1, знищені.

10. Якщо держава-учасниця ратифікує цю Конвенцію або приєднається до неї після десятирічного періоду знищення, зазначеного в пункті 8, то вона знищує об'єкти з виробництва хімічної зброї, зазначені в пункті 1, якомога швидше. Порядок знищення та процедури суворої перевірки для такої держави-учасниці визначаються Виконавчою радою.

11. Кожна держава-учасниця під час знищення об'єктів з виробництва хімічної зброї приділяє першочергову увагу дотриманню режиму безпеки людей та захисту навколишнього середовища. Кожна держава-учасниця знищує об'єкти з виробництва хімічної зброї відповідно до своїх національних стандартів щодо безпеки та викидів.

12. Об'єкти з виробництва хімічної зброї, зазначені в пункті 1, можуть бути тимчасово переобладнані для знищення хімічної зброї відповідно до пунктів 18-25 частини V Додатка з перевірки. Такий переобладнаний об'єкт має бути знищений, як тільки він перестане використовуватись для знищення хімічної зброї, але в будь-якому разі не пізніше ніж через 10 років після набуття чинності цією Конвенцією.

13. У надзвичайних випадках крайньої потреби держава-учасниця може запросити дозволу на використання об'єкта з виробництва хімічної зброї, зазначеного в пункті 1, в цілях, що не забороняються цією Конвенцією. За рекомендацією Виконавчої ради Конференція держав-учасниць вирішує питання про задоволення чи відхилення прохання та встановлює умови, за яких дається таке схвалення відповідно до розділу D частини V Додатка з перевірки.

14. Конверсія об'єкта з виробництва хімічної зброї здійснюється таким чином, щоб для об'єкта після конверсії можливість зворотного переобладнання в об'єкт з виробництва хімічної зброї була не більше, ніж для будь-якого іншого об'єкта, який використовується в промислових, сільськогосподарських, дослідних, медичних, фармацевтичних або інших мирних цілях, не пов'язаних з хімікатами Списку 1.

15. Всі об'єкти, стосовно яких здійснено конверсію, підлягають систематичній перевірці шляхом інспекції на місці та спостереження за допомогою приладів, які встановлені на місці, відповідно до розділу D частини V Додатка з перевірки.

16. В ході здійснення діяльності з перевірки відповідно до цієї статті і частини V Додатка з перевірки Організація розглядає заходи з метою уникнути непотрібного дублювання двосторонніх та багатосторонніх угод між державами-учасницями про перевірку об'єктів з виробництва хімічної зброї та їх знищення. З цією метою Виконавча рада вирішує обмежити перевірку заходами, що доповнюють заходи, які вживаються згідно з такою двосторонньою чи багатосторонньою угодою, якщо вона вважатиме, що:

а) положення з перевірки, які містяться в такій угоді, сумісні з положеннями з перевірки, які містяться у цій статті і частині V Додатка з перевірки;

б) здійснення такої угоди дає достатню гарантію додержання відповідних положень цієї Конвенції; та

с) учасники двосторонньої чи багатосторонньої угоди повністю інформують Організацію про свою діяльність з перевірки.

17. Якщо Виконавча рада приймає рішення відповідно до пункту 16, то Організація має право контролювати здійснення двосторонньої чи багатосторонньої угоди.

18. Ніщо в пунктах 16 і 17 не зачіпає зобов'язання держави-учасниці надавати декларації згідно з статтею III, цією статтею і частиною V Додатка з перевірки.

19. Кожна держава-учасниця покриває витрати на знищення об'єктів з виробництва хімічної зброї, які вона зобов'язана знищити. Вона також покриває витрати для перевірки згідно з цією статтею, якщо Виконавча рада не прийме іншого рішення. Якщо Виконавча рада вирішить обмежити прийняті Організацією заходи перевірки згідно з пунктом 16, то витрати на додаткову

перевірку та контроль з боку Організації покриваються відповідно до шкали внесків Організації Об'єднаних Націй, як це зазначено у пункті 7 статті VIII.

Стаття VI

Діяльність, яка не забороняється цією Конвенцією

1. Кожна держава-учасниця має право, з врахуванням положень цієї Конвенції, розробляти, виробляти, придбавати іншим чином, зберігати, передавати і використовувати токсичні хімікати та їх прекурсори у цілях, що не забороняються цією Конвенцією.

2. Кожна держава-учасниця вживає необхідних заходів до забезпечення того, щоб токсичні хімікати та їх прекурсори розроблялися, вироблялися, придбавалися іншим чином, зберігалися, передавалися та використовувались в межах її території або в будь-якому іншому місці під її юрисдикцією чи контролем тільки в цілях, що не забороняються цією Конвенцією. З цією метою та для перевірки відповідності діяльності зобов'язанням згідно з цією Конвенцією кожна держава-учасниця підпорядковує токсичні хімікати та їх прекурсори, перелічені у списках 1, 2 і 3 Додатка з хімікатів, об'єкти, пов'язані з такими хімікатами, та інші об'єкти, як це зазначено в Додатку з перевірки, які розташовані на її території або в будь-якому іншому місці під її юрисдикцією чи контролем, заходам перевірки, як це передбачається в Додатку з перевірки.

3. Кожна держава-учасниця поширює на хімікати, перелічені у Списку 1, (надалі – хімікати Списку 1), заборону стосовно виробництва, придбання, зберігання, передачі та використання, як це зазначено в частині VI Додатка з перевірки. Вона підпорядковує хімікати Списку 1 і об'єкти, зазначені в частині VI Додатка з перевірки, систематичній перевірці шляхом інспекції на місці та спостереження за допомогою приладів, що встановлюються на місці, згідно з цією частиною Додатка з перевірки.

4. Кожна держава-учасниця підпорядковує хімікати, перелічені у Списку 2 (надалі – хімікати Списку 2), і об'єкти, зазначені в частині VII Додатка з перевірки, спостереженню за даними та перевірці на місці згідно з цією частиною Додатка з перевірки.

5. Кожна держава-учасниця підпорядковує хімікати, перелічені у Списку 3 (надалі – хімікати Списку 3), і об'єкти, зазначені в частині VIII Додатка з перевірки, спостереженню за даними та перевірці на місці згідно з цією частиною Додатка з перевірки.

6. Кожна держава-учасниця підпорядковує об'єкти, що вказані в частині IX Додатка з перевірки, спостереженню за даними і, врешті, перевірці на місці згідно з цією частиною Додатка з перевірки, якщо Конференція держав-учасниць не ухвалить іншого рішення відповідно до пункту 22 частини IX Додатка з перевірки.

7. Кожна держава-учасниця, не пізніше ніж через 30 днів після того, як ця Конвенція набуде для неї чинності, робить початкову декларацію про відповідні хімікати та об'єкти згідно з Додатком з перевірки.

8. Кожна держава-учасниця робить щорічні декларації стосовно відповідних хімікатів та об'єктів згідно з Додатком з перевірки.

9. З метою перевірки на місці кожна держава-учасниця надає інспекторам доступ до об'єктів згідно з вимогами Додатка з перевірки.

10. У ході здійснення діяльності з перевірки Технічний секретаріат уникає невинного втручання в хімічну діяльність держави-учасниці в цілях, що не забороняються цією Конвенцією, і, зокрема, дотримує положень, викладених у Додатку з захисту конфіденційної інформації (далі іменується як «Додаток з конфіденційності»).

11. Положення цієї статті виконуються таким чином, щоб уникати створення перешкод для економічного та технічного розвитку держав-учасниць та міжнародного співробітництва в галузі хімічної діяльності в цілях, що не забороняються цією Конвенцією, включаючи міжнародний обмін науково-технічною інформацією, хімікатами та обладнанням для виробництва, переробки або використання хімікатів в цілях, що не забороняються цією

Конвенцією.

Стаття VII

Національні заходи щодо здійснення

Загальні зобов'язання

1. Кожна держава-учасниця відповідно до своїх конституційних процедур вживає необхідних заходів для виконання своїх зобов'язань, що випливають з цієї Конвенції. Зокрема, вона:

а) забороняє фізичним та юридичним особам, які знаходяться будь-де на її території або в будь-якому іншому місці під її юрисдикцією, як це визнано міжнародним правом, проводити будь-яку діяльність, що забороняється державі-учасниці цією Конвенцією, в тому числі приймає кримінальне законодавство стосовно такої діяльності;

б) не дозволяє проводити у будь-якому місці під її контролем будь-яку діяльність, що забороняється державі-учасниці цією Конвенцією; і

с) поширює своє кримінальне законодавство, що прийнято згідно з підпунктом а), на будь-яку діяльність, що забороняється державі-учасниці цією Конвенцією, яка проводиться будь-де фізичними особами, які мають її громадянство згідно з міжнародним правом.

2. Кожна держава-учасниця здійснює співробітництво з іншими державами-учасницями та надає у відповідній формі правову допомогу, для того щоб полегшити виконання зобов'язань по пункту 1.

3. Кожна держава-учасниця під час виконання своїх зобов'язань, що випливають з цієї Конвенції, приділяє першочергову увагу дотриманню режиму безпеки людей та захисту навколишнього середовища і, відповідно, здійснює співробітництво з іншими державами-учасницями у цьому напрямку.

Відносини між державою-учасницею та Організацією

4. Для виконання своїх зобов'язань, що випливають з цієї Конвенції, кожна держава-учасниця призначає чи засновує Національний орган, що виступає як національний координаційний центр для ефективного зв'язку з Організацією та іншими державами-учасницями. Кожна держава-учасниця повідомляє Організацію про свій Національний орган під час набуття для неї чинності цією Конвенцією.

5. Кожна держава-учасниця інформує Організацію про законодавчі та адміністративні заходи, які вжиті нею для здійснення цієї Конвенції.

6. Кожна держава-учасниця розглядає як конфіденційні інформацію і дані, які вона отримує від Організації на конфіденційній основі у зв'язку із здійсненням цієї Конвенції, і встановлює особливий режим поводження з такою інформацією і даними. Вона використовує таку інформацію і дані виключно у зв'язку зі своїми правами та обов'язками по цій Конвенції і відповідно до положень, які викладені в Додатку з конфіденційності.

7. Кожна держава-учасниця зобов'язується здійснювати співробітництво з Організацією у виконанні всіх її функцій, і, зокрема, надавати допомогу Технічному секретаріату.

Стаття VIII

Організація

А. Загальні положення

1. Держави-учасниці цієї Конвенції цим засновують Організацію по забороні хімічної зброї для реалізації предмета та мети цієї Конвенції, для забезпечення виконання її положень, в тому числі положення про міжнародну перевірку її дотримання, і для забезпечення форуму для консультацій і співробітництва між державами-учасницями.

2. Членами Організації є всі держави-учасниці цієї Конвенції.

Держава-учасниця не може бути позбавлена свого членства в Організації.

3. Місцем розташування штаб-квартири Організації є Гаага, Королівство Нідерландів.

4. Як органи Організації цим заснуються: Конференція держав-учасниць, Виконавча рада та Технічний секретаріат.

5. Організація проводить свою діяльність з перевірки, що передбачена цією Конвенцією, якомога менш інтрузивним шляхом, який сумісний із своєчасним та ефективним досягненням її цілей. Вона запитує лише такі відомості і дані, які потрібні для виконання її обов'язків, що впливають з цієї Конвенції. Вона вживає всіляких запобіжних заходів для захисту конфіденційності інформації про громадянську та військову діяльність і об'єкти, яка стає їй відома під час виконання положень цієї Конвенції, і, зокрема, дотримується положень, які викладені в Додатку з конфіденційності.

6. Під час здійснення своєї діяльності з перевірки Організація розглядає заходи з використання науково-технічних досягнень.

7. Витрати у зв'язку з діяльністю Організації покриваються державами-учасницями відповідно до шкали внесків Організації Об'єднаних Націй, скоригованої з урахуванням різниці у членському складі Організації Об'єднаних Націй та цієї Організації, та з урахуванням положень статей IV і V. Фінансові внески держав-учасниць на Підготовчу комісію відповідним чином відраховуються з їх внесків до регулярного бюджету. Бюджет Організації складається з двох окремих розділів, один з них стосується адміністративних та інших витрат, а інший – витрат з перевірки.

8. Член Організації, який має заборгованість щодо сплати Організації фінансових внесків, позбавляється права голосу в Організації, якщо сума його заборгованості дорівнює або перевищує суму внесків, що належать з нього за два повних попередніх роки. Проте, Конференція держав-учасниць може дозволити такому члену брати участь у голосуванні, якщо вона визнає, що неспроможність своєчасної сплати відбулася через обставини, що не залежали від нього.

В. Конференція держав-учасниць

Склад, процедури та прийняття рішень

9. Конференція держав-учасниць (далі іменується як «Конференція») складається з усіх членів цієї Організації. Кожний член має на Конференції одного представника, якого можуть супроводжувати заступники та радники.

10. Перша сесія Конференції скликається депозитарієм не пізніше ніж через 30 днів після набуття чинності цією Конвенцією.

11. Конференція збирається на чергові сесії, які проводяться щороку, якщо вона не прийме іншого рішення.

12. Спеціальні сесії Конференції скликаються:

a) за рішенням Конференції;

b) на прохання Виконавчої ради;

c) на прохання будь-якого члена, яке підтримує одна третина членів; або

d) відповідно до пункту 22 для розгляду дії цієї Конвенції.

За винятком випадків, зазначених в підпункті d), спеціальна сесія скликається не пізніше ніж через 30 днів після одержання прохання Генеральним директором Технічного секретаріату, якщо у проханні не зазначене інше.

13. Конференція також скликається у формі Конференції з розгляду поправок відповідно до пункту 2 статті XV.

14. Сесії Конференції проводяться за місцем перебування Організації, якщо Конференція не прийме іншого рішення.

15. Конференція приймає свої правила процедури. На початку кожної чергової сесії вона обирає свого Голову та інших необхідних посадових осіб. Вони перебувають на посаді до обрання нового Голови та інших посадових осіб на наступній черговій сесії.

16. Більшість членів Організації утворюють кворум Конференції.

17. Кожний член Організації має на Конференції один голос.

18. Конференція приймає рішення з процедурних питань звичайною більшістю голосів членів, які присутні та беруть участь у голосуванні. Рішення з питань по суті, в міру можливості, повинні прийматися консенсусом. Якщо під час прийняття рішення з якого-небудь питання досягти консенсусу не вдається, то Голова на 24 години відкладає всяке голосування і в цей період докладає всіх зусиль для того, щоб полегшити досягнення консенсусу, та до закінчення цього періоду подає Конференції доповідь. Якщо по закінченні 24 годин досягнення консенсусу неможливе, то Конференція приймає рішення більшістю у дві третини голосів членів, присутніх та які беруть участь у голосуванні, якщо цією Конвенцією не передбачено інше. У разі виникнення розбіжностей відносно того, чи є те або інше питання питанням по суті, це питання вважається питанням по суті, якщо Конференція не прийме іншого рішення більшістю голосів, необхідною для прийняття рішень з питань по суті.

Повноваження та функції

19. Конференція є головним органом Організації. Вона розглядає будь-які питання, теми або проблеми у рамках кола відання цієї Конвенції, в тому числі ті з них, які стосуються повноважень та функцій Виконавчої ради та Технічного секретаріату.

Вона може давати рекомендації та приймати рішення щодо будь-яких питань, тем або проблем, які стосуються цієї Конвенції, які ставляться державою-учасницею або доводяться до її відома Виконавчою радою.

20. Конференція здійснює нагляд за виконанням цієї Конвенції та вживає заходів для сприяння реалізації її предмета та мети. Конференція розглядає дотримання цієї Конвенції. Вона також здійснює нагляд за діяльністю Виконавчої ради та Технічного секретаріату та може відповідно до цієї Конвенції встановлювати для будь-якого з цих органів основні принципи у зв'язку із здійсненням ними своїх функцій.

21. Конференція:

а) розглядає та приймає на своїх чергових сесіях доповідь, програму та бюджет Організації, які подаються Виконавчою радою, а також розглядає інші доповіді;

б) приймає рішення відносно шкали фінансових внесків, що підлягають сплаті державами-учасницями відповідно до пункту 7;

в) обирає членів Виконавчої ради;

г) призначає Генерального директора Технічного секретаріату (іменується далі як «Генеральний директор»);

д) затверджує правила процедури Виконавчої ради, що подаються останньою;

е) засновує такі допоміжні органи, які вона вважає необхідними для виконання своїх функцій відповідно до цієї Конвенції;

ж) сприяє розвитку міжнародного співробітництва в мирних цілях у галузі хімічної діяльності;

з) розглядає науково-технічні досягнення, які могли б вплинути на дію цієї Конвенції, та в цьому зв'язку доручає Генеральному директору заснувати Науково-консультативну раду, щоб дати йому можливість у порядку виконання своїх функцій надавати Конференції, Виконавчій раді або державам-учасницям спеціалізовані консультації у тих галузях науки і техніки, які мають відношення до цієї Конвенції. До складу Науково-консультативної ради входять незалежні експерти, які призначаються у відповідності до процедур, передбачених Конференцією;

и) розглядає та затверджує на своїй першій сесії будь-які проекти угод, положень та основних принципів, що розробляються Підготовчою комісією;

й) засновує на своїй першій сесії добровільний фонд допомоги відповідно до статті X;

к) вживає необхідних заходів для забезпечення дотримання цієї Конвенції та по виправленню і коригуванню будь-якого положення, що суперечить положенням цієї Конвенції,

відповідно до статті XII.

22. Конференція не пізніше ніж через один рік після того, як закінчиться п'ятий чи десятий рік після набуття чинності цією Конвенцією, і в такі інші терміни у межах цього періоду часу, які можуть бути узгоджені, збирається на спеціальні сесії для розгляду дії цієї Конвенції. У ході таких розглядів беруться до уваги будь-які відповідні науково-технічні досягнення. Після цього з п'ятирічним інтервалом, якщо не буде прийнято іншого рішення, скликаються подальші сесії Конференції з тією ж метою.

С. Виконавча рада

Склад, процедура та прийняття рішень

23. До складу Виконавчої ради входить 41 член. Кожна держава-учасниця має право, згідно з принципом ротації входити до складу Виконавчої ради. Члени Виконавчої ради обираються Конференцією строком на два роки. Для забезпечення ефективного функціонування цієї Конвенції, причому належна увага особливо приділяється справедливому географічному розподілу, значимості хімічної промисловості, а також політичним інтересам та інтересам безпеки, склад Виконавчої ради формується таким чином:

а) дев'ять держав-учасниць від Африки, що призначаються державами-учасницями, розташованими у цьому регіоні. Підставою для цього призначення є те, що з цих дев'яти держав-учасниць три члени, як правило, є державами-учасницями, які володіють найбільш значною національною хімічною промисловістю у регіоні, що визначається згідно з даними, які повідомляються та публікуються на міжнародному рівні; крім того, регіональна група також погоджується під час призначення цих трьох членів брати до уваги інші регіональні фактори;

б) дев'ять держав-учасниць від Азії, що призначаються державами-учасницями, розташованими у цьому регіоні. Підставою для цього призначення є те, що з цих дев'яти держав-учасниць чотири члени, як правило, є державами-учасницями, які володіють найбільш значною національною хімічною промисловістю у регіоні, що визначається, згідно з даними, які повідомляються та публікуються на міжнародному рівні; крім того, регіональна група також погоджується під час призначення цих чотирьох членів брати до уваги інші регіональні фактори;

в) п'ять держав-учасниць із Східної Європи, що призначаються державами-учасницями, розташованими у цьому регіоні. Підставою для цього призначення є те, що з цих п'яти держав-учасниць один член, як правило, є державою-учасницею, яка володіє найбільш значною національною хімічною промисловістю у регіоні, що визначається, згідно з даними, які повідомляються та публікуються на міжнародному рівні; крім того, регіональна група також погоджується під час призначення цього одного члена брати до уваги інші регіональні фактори;

г) сім держав-учасниць від Латинської Америки та Карибського басейну, що призначаються державами-учасницями, розташованими у цьому регіоні. Підставою для цього призначення є те, що з цих семи держав-учасниць три члени, як правило, є державами-учасницями, що володіють найбільш значною національною хімічною промисловістю у регіоні, що визначається, згідно з даними, які повідомляються та публікуються на міжнародному рівні; крім того, регіональна група також погоджується під час призначення цих трьох членів брати до уваги інші регіональні фактори;

д) десять держав-учасниць з числа західноєвропейських та інших держав, що призначаються державами-учасницями, розташованими у цьому регіоні. Підставою для цього призначення є те, що з цих десяти держав-учасниць п'ять членів, як правило, є державами-учасницями, які володіють найбільш значною національною хімічною промисловістю у регіоні, що визначається згідно з даними, які повідомляються та публікуються на міжнародному рівні; крім того, регіональна група також погоджується під час призначення цих п'яти членів брати до уваги інші регіональні фактори;

е) одна додаткова держава-учасниця, що призначається послідовно державами-

учасницями, розташованими у регіонах Азії, Латинської Америки та Карибського басейну. Як основа для цього призначення мається на увазі, що ця держава-учасниця є членом, який ротується від цих регіонів.

24. У ході перших виборів до складу Виконавчої ради 20 членів обираються строком на один рік, причому належна увага приділяється встановленим чисельним пропорціям, як це викладено у пункті 23.

25. Після повного здійснення статей IV та V Конференція може на прохання більшості членів Виконавчої ради переглянути склад Виконавчої ради з урахуванням змін, пов'язаних із зазначеними у пункті 23 принципами, які регулюють її склад.

26. Виконавча рада розробляє свої правила процедури та подає їх на затвердження Конференції.

27. Виконавча рада обирає Голову із числа своїх членів.

28. Виконавча рада збирається на чергові сесії. У період між черговими сесіями вона збирається на засідання так часто, як це може бути потрібно для здійснення її повноважень і функцій.

29. Кожний член Виконавчої ради має один голос. Якщо цією Конвенцією не передбачено інше, то Виконавча рада приймає рішення з питань по суті більшістю у дві третини голосів усіх її членів. Виконавча рада приймає рішення з процедурних питань звичайною більшістю голосів усіх її членів. У разі виникнення розбіжностей стосовно того, чи є те або інше питання питанням по суті, це питання вважається питанням по суті, якщо Виконавча рада не прийме іншого рішення більшістю голосів, необхідних для прийняття рішень з питань по суті.

Повноваження та функції

30. Виконавча рада є виконавчим органом Організації. Вона підзвітна Конференції. Виконавча рада здійснює повноваження та функції, доручені їй відповідно до цієї Конвенції, а також функції, які делегуються їй Конференцією. При цьому вона діє відповідно до рекомендацій, рішень та вказівок Конференції та забезпечує їх належне та неухильне виконання.

31. Виконавча рада сприяє ефективному здійсненню та дотриманню цієї Конвенції. Вона здійснює нагляд за діяльністю Технічного секретаріату, здійснює співробітництво з Національним органом кожної держави-учасниці та сприяє консультаціям і співробітництву між державами-учасницями на їх прохання.

32. Виконавча рада:

а) розглядає та подає Конференції проект програми та бюджету Організації;

б) розглядає та подає Конференції проект доповіді Організації про здійснення цієї Конвенції, доповідь про проведення своєї власної діяльності та такі спеціальні доповіді, які вона вважає необхідними або які може запитувати Конференція;

в) організує сесії Конференції, включаючи підготовку проекту порядку денного.

33. Виконавча рада може просити про скликання спеціальної сесії Конференції.

34. Виконавча рада:

а) з попереднього схвалення Конференції від імені Організації укладає угоди або домовленості з державами та міжнародними організаціями;

б) укладає від імені Організації угоди з державами-учасницями у зв'язку із статтею X та здійснює нагляд за добровільним фондом, зазначеним у статті X;

в) схвалює угоди або домовленості, що стосуються здійснення діяльності з перевірки та розробляються Технічним секретаріатом на основі переговорів з державами-учасницями.

35. Виконавча рада розглядає будь-яку проблему або питання у рамках своєї компетенції, які стосуються положень цієї Конвенції та її виконання, в тому числі стурбованість щодо дотримання та випадки недотримання, і відповідно інформує держави-учасниці та доводить цю проблему чи питання до відома Конференції.

36. При розгляді сумнівів або стурбованості щодо дотримання та випадків недотримання, включаючи, серед іншого, зловживання правами, що передбачаються за цією Конвенцією, Виконавча рада проводить консультації з зацікавленими державами-учасниками та відповідно пропонує державі-учасниці у встановлений строк вжити заходів по виправленню положення. Якщо Виконавча рада вважає за необхідне подальші дії, вона вживає, серед іншого, один або декілька з таких заходів:

- a) інформує всі держави-учасниці про цю проблему чи питання;
- b) доводить цю проблему чи питання до відома Конференції;
- c) подає Конференції рекомендації щодо заходів для виправлення положення та забезпечення дотримання.

В особливо серйозних та екстрених випадках Виконавча рада доводить це питання або проблему, в тому числі відповідну інформацію та висновки, безпосередньо до відома Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй та Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй. Одночасно вона інформує про цей крок всі держави-учасниці.

D. Технічний Секретаріат

37. Технічний секретаріат допомагає Конференції та Виконавчій раді у здійсненні ними своїх функцій. Технічний секретаріат здійснює заходи перевірки, які передбачені цією Конвенцією. Він виконує інші функції, доручені йому згідно з цією Конвенцією, а також функції, які делегуються йому Конференцією та Виконавчою радою.

38. Технічний секретаріат:

- a) готує та подає Виконавчій раді проект програми та бюджету Організації;
- b) готує та подає Виконавчій раді проект доповіді Організації про виконання цієї Конвенції та такі інші доповіді, які може запросити Конференція або Виконавча рада;
- c) надає адміністративну та технічну підтримку Конференції, Виконавчій раді та допоміжним органам;
- d) від імені Організації направляє державам-учасникам та одержує від них повідомлення з питань виконання цієї Конвенції;
- e) надає технічну допомогу державам-учасникам та проводить для них технічну оцінку в ході виконання положень цієї Конвенції, включаючи оцінку спискових та позаспискових хімікатів.

39. Технічний секретаріат:

- a) розробляє з державами-учасниками угоди або домовленості, що стосуються здійснення діяльності з перевірки, зі схвалення Виконавчої ради;
- b) не пізніше ніж через 180 днів після набуття чинності цією Конвенцією координує створення та утримання державами-учасниками постійних запасів для надзвичайної та гуманітарної допомоги відповідно до пунктів 7 b) та c) статті X. Технічний секретаріат може піддавати інспекції предмети, які утримуються, з точки зору їх експлуатаційної надійності. Переліки предметів, що накопичуються, розглядаються та затверджуються Конференцією згідно з вищезгаданим пунктом 21 i);
- c) керує добровільним фондом, зазначеним у статті X, компілює декларації держав-учасниць та на відповідне прохання реєструє двосторонні угоди, що укладаються між державами-учасниками або між державою-учасницею та Організацією для цілей статті X.

40. Технічний секретаріат інформує Виконавчу раду про будь-яку проблему, що виникла у зв'язку з виконанням ним своїх функцій, включаючи сумніви, невизначеності або неясності щодо дотримання цієї Конвенції, які стали йому відомі під час здійснення своєї діяльності з перевірки та які він не зміг вирішити або прояснити шляхом консультацій з відповідною державою-учасницею.

41. До складу Технічного секретаріату входять Генеральний директор, який є його

керівником і головним адміністративним співробітником, інспектори і такий науковий, технічний та інший персонал, який може бути необхідним.

42. Інспекторат є підрозділом Технічного секретаріату та діє під наглядом Генерального директора.

43. Генеральний директор призначається Конференцією за рекомендацією Виконавчої ради строком на чотири роки, який може продовжуватися не більше ніж ще на один строк.

44. Генеральний директор підзвітний Конференції та Виконавчій раді з питань призначення персоналу та організації і функціонування Технічного секретаріату. При прийнятті на службу та визначенні умов служби слід керуватися, головним чином, необхідністю забезпечити високий рівень працездатності, компетентності та сумлінності. Генеральний директор, інспектори, а також інші співробітники категорії спеціалістів та канцелярського персоналу призначаються тільки з числа громадян держав-учасниць. Необхідну увагу слід приділяти важливості підбору персоналу на можливо більш широкій географічній основі. Набір співробітників здійснюється згідно з принципом забезпечення мінімальної чисельності персоналу, необхідного для належного виконання обов'язків Технічного секретаріату.

45. Генеральний директор відповідає за організацію та функціонування Науково-консультативної ради, зазначеної у пункті 21 h). Генеральний директор в консультації з державами-учасницями призначає членів Науково-консультативної ради, які виступають у своєму особистому статусі. Члени Ради призначаються виходячи з їх компетентності у конкретних наукових галузях, що мають відношення до здійснення цієї Конвенції. Генеральний директор може також, після відповідних консультацій з членами Ради, засновувати тимчасові робочі групи наукових експертів для подання рекомендацій з конкретних питань. У зв'язку з вищезазначеним держави-учасниці можуть подавати Генеральному директору списки експертів.

46. Під час виконання своїх обов'язків Генеральний директор, інспектори та інші співробітники не повинні запитувати або отримувати вказівки від якого б то не було уряду або з будь-якого іншого джерела, стороннього для Організації. Вони повинні утримуватись від будь-яких дій, які могли б відобразитись на їх положенні як міжнародних посадових осіб, які відповідають тільки перед Конференцією та Виконавчою радою.

47. Кожна держава-учасниця виключно поважає міжнародний характер зобов'язань Генерального директора, інспекторів та інших співробітників і не намагається впливати на них під час виконання ними своїх зобов'язань.

Е. Привілеї та імунітети

48. На території і в будь-якому іншому місці під юрисдикцією або контролем держави-учасниці Організація має таку правоздатність і користується такими привілеями та імунітетами, які необхідні для здійснення її функцій.

49. Делегати держав-учасниць, а також їх заступники та радники, представники, призначені до Виконавчої ради, а також їх заступники та радники, Генеральний директор та персонал Організації користуються такими привілеями та імунітетами, які необхідні для незалежного здійснення їх функцій у зв'язку з Організацією.

50. Правоздатність, привілеї та імунітети, зазначені у цій статті, визначаються в угодах між Організацією та державами-учасницями, а також в угоді між Організацією та державою, де розташована штаб-квартира Організації. Ці угоди розглядаються та схвалюються Конференцією згідно з пунктом 21 i).

51. Незалежно від пунктів 48 і 49, у ході здійснення діяльності по перевірці Генеральний директор і персонал Технічного секретаріату користуються такими привілеями та імунітетами, які викладені у розділі В частини II Додатка з перевірки.

Стаття IX

Консультації, співробітництво та з'ясування фактів

1. Держави-учасниці проводять консультації та здійснюють

співробітництво безпосередньо між собою або через Організацію чи з використанням інших відповідних міжнародних процедур, включаючи процедури у рамках Організації Об'єднаних Націй та у відповідності до її Статуту, з будь-якого питання, яке може бути поставлене у зв'язку з предметом та метою або здійсненням положень цієї Конвенції.

2. Без шкоди для права будь-якої держави-учасниці просити про проведення інспекції за вимогою держави-учасниці всякий раз, коли це можливо, перш за все докладають всіляких зусиль для того, щоб з'ясувати та урегулювати шляхом обміну інформацією та консультацій між собою будь-яке питання, що може викликати сумнів стосовно дотримання цієї Конвенції або викликає стурбованість стосовно пов'язаного з цим питання, яке може вважатися неясним.

Держава-учасниця, що одержує від іншої держави-учасниці прохання щодо роз'яснення будь-якого питання, яке, як вважає держава-учасниця, що запитує, викликає такий сумнів або стурбованість, надає державі-учасниці, що запитує, якомога швидше, але в будь-якому випадку не пізніше ніж через 10 днів після надходження прохання, інформацію, достатню для відповіді на висловлений сумнів чи стурбованість, поряд з роз'ясненням, яким чином надана інформація вирішує дане питання. Ніщо в цій Конвенції не зачіпає права будь-яких двох чи більше держав-учасниць на організацію за взаємною згодою інспекцій або застосування будь-яких інших процедур між собою з метою з'ясування та вирішення будь-якого питання, що може викликати сумнів відносно дотримання або викликає стурбованість відносно пов'язаного з цим питання, яке може вважатися неясним. Такі заходи не зачіпають прав та обов'язків будь-якої держави-учасниці відповідно до інших положень цієї Конвенції.

Процедура подання запитів про роз'яснення

3. Держава-учасниця має право просити Виконавчу раду сприяти у проясненні будь-якої ситуації, яка може вважатися неясною або яка викликає стурбованість стосовно можливого недотримання цієї Конвенції іншою державою-учасницею. Виконавча рада надає відповідну інформацію, яка є у її розпорядженні, і яка має відношення до такої стурбованості.

4. Держава-учасниця має право просити Виконавчу раду отримати у іншої держави-учасниці роз'яснення щодо будь-якої ситуації, яка може вважатися неясною або яка викликає стурбованість стосовно можливого недотримання нею цієї Конвенції. У такому випадку застосовується таке:

а) Виконавча рада через Генерального директора направляє запит про роз'яснення відповідній державі-учасниці не пізніше ніж через 24 години після його отримання;

б) держава-учасниця, до якої надійшов запит, надає роз'яснення Виконавчій раді якомога скоріше, але у будь-якому разі не пізніше ніж через 10 днів після отримання запиту;

в) Виконавча рада бере до відома роз'яснення та направляє його державі-учасниці, що подала запит, не пізніше ніж через 24 години після його отримання;

г) якщо держава-учасниця, що подала запит, вважає роз'яснення недостатнім, то вона має право просити Виконавчу раду отримати від держави-учасниці, до якої надають запит, подальші роз'яснення;

д) для отримання подальших пояснень, що запитуються згідно з підпунктом г), Виконавча рада може запропонувати Генеральному директору заснувати групу експертів з Технічного секретаріату, а якщо у Технічному секретаріаті відповідний персонал відсутній, то з інших джерел, для вивчення всієї наявної інформації та даних, які мають відношення до ситуації, яка викликає стурбованість. Група експертів подає Виконавчій раді фактологічну доповідь про свої висновки;

е) якщо держава-учасниця, що подала запит, вважає, що роз'яснення, одержані відповідно

до підпунктів d) та e), незадовільні, то вона має право просити про скликання спеціальної сесії Виконавчої ради, у якій мають право брати участь відповідні держави-учасниці, які не є членами Виконавчої ради. На цій спеціальній сесії Виконавча рада розглядає це питання та може рекомендувати будь-який захід, який вона вважає доцільним для врегулювання ситуації.

5. Держава-учасниця також має право просити Виконавчу раду прояснити будь-яку ситуацію, яка вважається неясною або викликає стурбованість стосовно можливого недотримання нею цієї Конвенції. Виконавча рада задовольняє таке прохання шляхом надання відповідної допомоги.

6. Виконавча рада інформує держави-учасниці про будь-який запит про роз'яснення, що передбачається цією статтею.

7. Якщо сумнів або стурбованість держави-учасниці відносно можливого недотримання не розвіяні протягом 60 днів після отримання Виконавчою радою запиту про роз'яснення або якщо вона вважає, що її сумніви заслуговують на негайний розгляд, то вона може, незалежно від свого права запитувати інспекцію за вимогою, просити про скликання спеціальної сесії Конференції відповідно до пункту 12 с) статті VIII. На цій спеціальній сесії Конференція розглядає це питання та може рекомендувати будь-який захід, який вона вважає доцільним для урегулювання ситуації.

Процедури інспекцій за вимогою

8. Кожна держава-учасниця має право просити про проведення інспекцій за вимогою на місці будь-якого об'єкта або пункту на території або у будь-якому іншому місці під юрисдикцією чи контролем будь-якої іншої держави-учасниці виключно з метою з'ясування та урегулювання будь-яких питань, що зачіпають можливе недотримання положень цієї Конвенції, а також домагатися негайного проведення цієї інспекції у будь-якому місці інспекційною групою, яка призначається Генеральним директором, згідно з Додатком з перевірки.

9. Кожна держава-учасниця зобов'язана обмежувати запит на інспекцію рамками цієї Конвенції та подавати у запиті на інспекцію всю відповідну інформацію, на основі якої виникла стурбованість стосовно можливого недотримання цієї Конвенції, як це передбачено у Додатку з перевірки. Кожна держава-учасниця утримується від необгрунтованих запитів на інспекцію, турбуючись про те, щоб уникнути зловживань. Інспекція за вимогою проводиться виключно з метою встановлення фактів, які мають відношення до можливого недотримання.

10. З метою перевірки дотримання положень цієї Конвенції кожна держава-учасниця дозволяє Технічному секретаріату проводити інспекцію на місці за вимогою відповідно до пункту 8.

11. Згідно з запитом щодо інспекції за вимогою на об'єкті або у пункті, відповідно до процедур, передбачених Додатком з перевірки, держава-учасниця, що приймає інспекцію:

а) має право та зобов'язана докладати усіх розумних зусиль з тим, щоб продемонструвати своє дотримання цієї Конвенції і з цією метою надати можливість інспекційній групі виконати свій мандат;

б) зобов'язана надавати доступ у межах місця, що запитується, виключно з метою встановлення фактів, які мають відношення до стурбованості стосовно можливого недотримання; та

с) має право вживати заходів для захисту чутливих установок, а також для запобігання розголошенню конфіденційної інформації та даних, які не мають відношення до цієї Конвенції.

12. По відношенню до спостерігача застосовується таке:

а) держава-учасниця, що подає запит, може за згодою держави-учасниці, що приймає інспекцію, направляти представника, який може бути громадянином або держави-учасниці, що подає запит, або третьої держави-учасниці, для спостереження за проведенням інспекції за вимогою;

б) держава-учасниця, що приймає інспекцію, у такому разі надає доступ спостерігачеві

відповідно до Додатка з перевірки;

с) держава-учасниця, що приймає інспекцію, як правило, приймає спостерігача, який пропонується, однак якщо держава-учасниця, що приймає інспекцію, відповідає відмовою, то цей факт фіксується у заключній доповіді.

13. Держава-учасниця, що подає запит, надає запит на інспекцію щодо інспекції за вимогою на місці Виконавчій раді та одночасно Генеральному директору для негайної обробки.

14. Генеральний директор негайно переконується в тому, що запит на інспекцію відповідає вимогам, зазначеним у пункті 4 частини X Додатка з перевірки, та, при необхідності, відповідно допомагає державі-учасниці у поданні запиту на інспекцію. Якщо запит на інспекцію відповідає вимогам, то починається підготовка до інспекції за вимогою.

15. Генеральний директор передає запит на інспекцію державі-учасниці, відносно якої планується інспекція, не пізніше ніж за 12 годин до запланованого прибуття інспекційної групи до пункту в'їзду.

16. Після отримання запиту на інспекцію Виконавча рада бере до відома дії Генерального директора у зв'язку з запитом і розглядає цей випадок протягом усієї процедури інспекції. Однак його обговорення не затримує процес інспекції.

17. Не пізніше ніж через 12 годин після отримання запиту на інспекцію Виконавча рада може більшістю у три чверті голосів усіх її членів прийняти рішення про непроведення інспекції за вимогою, якщо вона вважає, що запит на інспекцію є надуманим, недоброчесним або таким, що явно виходить за рамки цієї Конвенції, як це зазначено у пункті 8. У прийнятті такого рішення не беруть участі ні держава-учасниця, що подає запит, ні держава-учасниця, що приймає інспекцію. Якщо Виконавча рада приймає рішення про непроведення інспекції за вимогою, то підготовка до неї припиняється, ніякі подальші дії за запитом на інспекцію не розпочинаються та заінтересовані держави-учасниці інформуються відповідним чином.

18. Генеральний директор видає мандат на інспекцію для проведення інспекції за вимогою. Мандатом на інспекцію є згаданий у пунктах 8 і 9 запит на інспекцію, який викладений у робочих формулюваннях та відповідає цьому запиту на інспекцію.

19. Інспекція за вимогою проводиться у відповідності з частиною X або, у разі можливого застосування, у відповідності з частиною XI Додатка з перевірки. Інспекційна група керується принципом проведення інспекції за вимогою якомога менш інтрузивним чином, який забезпечує ефективно та своєчасне виконання її місії.

20. Держава-учасниця, що приймає інспекцію, протягом усієї інспекції за вимогою надає допомогу інспекційній групі та полегшує виконання її завдання. Якщо держава-учасниця, що приймає інспекцію, згідно з розділом С частини X Додатка з перевірки, пропонує заходи для демонстрації дотримання цієї Конвенції як альтернативи повному та всеохоплюючому доступу, то вона, шляхом консультацій з інспекційною групою, докладає усіх розумних зусиль для досягнення згоди стосовно процедур встановлення фактів з метою демонстрації свого дотримання.

21. Заключна доповідь включає фактологічні висновки, а також оцінку інспекційної групи щодо ступеня та характеру доступу та співробітництва, що були надані у цілях задовільного проведення інспекції за вимогою. Генеральний директор негайно передає заключну доповідь інспекційної групи державі-учасниці, що подала запит, державі-учасниці, що приймала інспекцію, Виконавчій раді та усім іншим державам-учасницям. Генеральний директор далі негайно передає Виконавчій раді оцінки держави-учасниці, яка подавала запит на інспекцію, та держави-учасниці, яка приймала інспекцію, а також думки інших держав-учасниць, які можуть бути подані Генеральному директору з цією метою, а потім подає їх усім іншим державам-учасницям.

22. Виконавча рада відповідно до своїх повноважень та функцій розглядає заключну

доповідь інспекційної групи одразу ж після її отримання і розглядає будь-які стурбованості щодо такого:

- а) чи мало місце будь-яке недотримання;
- б) чи укладався запит у рамки цієї Конвенції; та
- с) чи мало місце зловживання правом запиту по відношенню до інспекції за вимогою.

23. Якщо Виконавча рада відповідно до своїх повноважень і функцій приходить до висновку про те, що можуть стати необхідними подальші дії у зв'язку з пунктом 22, то вона вживає відповідних заходів для виправлення положення та забезпечення дотримання цієї Конвенції, включаючи конкретні рекомендації для Конференції. У разі зловживання Виконавча рада розглядає питання про те, чи повинна держава-учасниця, що подала запит, нести будь-які фінансові наслідки у зв'язку з інспекцією за вимогою.

24. Держава-учасниця, що подає запит, та держава-учасниця, що приймає інспекцію, мають право брати участь у процесі розгляду. Виконавча рада інформує держави-учасниці та наступну сесію Конференції про результат цього процесу.

25. Якщо Виконавча рада надала Конференції конкретні рекомендації, то Конференція розглядає питання про вжиття заходів відповідно до статті XII.

Стаття X

Допомога та захист від хімічної зброї

1. Для цілей цієї статті «допомога» означає координацію та надання державам-учасникам захисту від хімічної зброї, що включає, серед іншого, таке: засоби виявлення та системи сигналізації, захисне обладнання, дегазаційне обладнання та засоби дегазації, медичні антидоти та методи лікування, а також консультування з будь-якого з цих захисних заходів.

2. Ніщо у цій Конвенції не повинно тлумачитися як таке, що перешкоджає праву будь-якої держави-учасниці на дослідження, розробку, виробництво, придбання, передачу або використання засобів захисту від хімічної зброї для цілей, які не забороняються цією Конвенцією.

3. Кожна держава-учасниця зобов'язується полегшувати якомога більш широкий обмін обладнанням, матеріалами та науково-технічною інформацією про засоби захисту від хімічної зброї та має право брати участь у такому обміні.

4. З метою підвищення транспарентності національних програм, що пов'язані з захисними цілями, кожна держава-учасниця щороку подає Технічному секретаріату інформацію про свою програму у відповідності з процедурами, що розглядаються та затверджуються Конференцією згідно з пунктом 21 I) статті VIII.

5. Технічний секретаріат не пізніше ніж через 180 днів після набуття чинності цією Конвенцією створює та веде для використання будь-якою державою-учасницею, що подає запит, банк даних, що містить вільно доступну інформацію про різні засоби захисту від хімічної зброї, а також таку інформацію, що може бути надана державами-учасницями. Технічний секретаріат у рамках ресурсів, які є у нього, та на прохання держави-учасниці також забезпечує державі-учасниці експертні консультації та сприяння у визначенні можливих шляхів здійснення її програм розвитку та удосконалення потенціалу захисту від хімічної зброї.

6. Ніщо у цій Конвенції не повинно тлумачитися як таке, що перешкоджає праву держав-учасниць запитувати та надавати допомогу на двосторонній основі та укласти з іншими державами-учасницями окремі угоди стосовно термінового надання допомоги.

7. Кожна держава-учасниця зобов'язується надавати допомогу через Організацію та з цією метою обрати один або більше з таких заходів:

а) робити внески до добровільного фонду допомоги, який має бути створений Конференцією на її першій сесії;

б) укласти, по можливості не пізніше ніж через 180 днів після набуття для неї чинності цією Конвенцією, угоди з Організацією про надання допомоги за відповідним проханням;

с) заявити не пізніше ніж через 180 днів після набуття для неї чинності цієї Конвенцією, яку допомогу вона могла б надати за закликом Організації. Якщо ж згодом держава-учасниця не матиме можливості надати допомогу, передбачену у її декларації, то вона все ж зобов'язана надавати допомогу у відповідності з цим пунктом.

8. Кожна держава-учасниця має право подавати запит та, з урахуванням процедур, викладених у пунктах 9, 10 та 11, отримувати допомогу та захист від застосування або загрози застосування хімічної зброї, якщо вона вважає, що:

а) проти неї була застосована хімічна зброя; б) проти неї були застосовані хімічні засоби боротьби з заворушеннями як засіб ведення війни; або с) їй загрожують дії або діяльність будь-якої держави, які заборонені державам-учасницям статтею I.

9. Таке прохання, підкріплене відповідною інформацією, подається Генеральному директору, який негайно передає його Виконавчій раді і всім державам-учасницям. Генеральний директор негайно передає прохання державам-учасницям, які зголосились, відповідно до пунктів 7 б) та с), надати надзвичайну допомогу у разі застосування хімічної зброї або застосування хімічних засобів боротьби з заворушеннями як засобу ведення війни або гуманітарну допомогу у разі серйозної загрози застосування хімічної зброї або серйозної загрози застосування хімічних засобів боротьби з заворушеннями як засобу ведення війни відповідній державі-учасниці не пізніше ніж через 12 годин після отримання такого прохання.

Генеральний директор не пізніше ніж через 24 години після отримання прохання порушує розслідування з метою закладення основи для подальших дій. Він завершує розслідування протягом 72 годин та направляє доповідь Виконавчій раді. Якщо для завершення розслідування необхідний додатковий час, то в той же строк подається проміжна доповідь. Додатковий час, необхідний для розслідування, не перевищує 72 години. Однак, він може продовжуватись ще на аналогічні періоди. В кінці кожного додаткового періоду Виконавчій раді подаються доповіді. У ході розслідування належним чином і відповідно до прохання та інформації, що супроводжує таке прохання, встановлюються відповідні факти, які мають відношення до прохання, а також визначаються тип та розміри необхідної додаткової допомоги та захисту.

10. Не пізніше ніж через 24 години після отримання доповіді про розслідування Виконавча рада збирається для розгляду ситуації і в наступні 24 години звичайною більшістю голосів приймає рішення про те, чи слід дати Технічному секретаріату вказівку про надання додаткової допомоги. Технічний секретаріат негайно передає усім державам-учасницям та відповідним міжнародним організаціям доповідь про розслідування та рішення, яке прийняте Виконавчою радою. За відповідним рішенням Виконавчої ради Генеральний директор негайно надає допомогу. З цією метою Генеральний директор може співробітничати з державою-учасницею, що подає запит, та іншими державами-учасницями і відповідними міжнародними організаціями. Держави-учасниці докладають усіх можливих зусиль для надання допомоги.

11. Якщо інформація, що отримана у ході поточного розслідування або з інших надійних джерел, достатньою мірою свідчить про наявність жертв застосування хімічної зброї та про необхідність негайних заходів, то Генеральний директор повідомляє усі держави-учасниці та вживає термінових заходів для надання допомоги з використанням ресурсів, які надаються Конференцією в його розпорядження для таких надзвичайних випадків. Генеральний директор інформує Виконавчу раду про дії, які застосовані згідно з цим пунктом.

Стаття XI

Економічний та технічний розвиток

1. Положення цієї Конвенції виконуються таким чином, щоб уникнути створення перешкод для економічного або технічного розвитку держав-учасниць та для міжнародного співробітництва у галузі хімічної діяльності у цілях, які не забороняються цією Конвенцією, включно з міжнародним обміном науково-технічною інформацією, хімікатами та обладнанням

для виробництва, переробки та використання хімікатів у цілях, які не забороняються цією Конвенцією.

2. З урахуванням положень цієї Конвенції та без шкоди для принципів та норм, відповідних міжнародному праву, держави-учасниці:

а) мають право, на індивідуальній або колективній основі, проводити дослідження, розробляти, виробляти, придбавати, зберігати, передавати та використовувати хімікати;

б) зобов'язуються сприяти якомога більш повному обміну хімікатами, обладнанням та науково-технічною інформацією у зв'язку з розвитком та використанням хімії у цілях, які не забороняються цією Конвенцією, та мають право брати участь у такому обміні;

с) не зберігають у відношеннях між собою ніяких обмежень, включаючи обмеження у рамках будь-яких міжнародних угод, які є несумісними з взятими зобов'язаннями згідно з положеннями цієї Конвенції, які б обмежували або ускладнювали торгівлю, а також розвиток та розповсюдження науково-технічних знань у галузі хімії у промислових, сільськогосподарських, дослідницьких, медичних, фармацевтичних або інших мирних цілях;

д) не використовують цю Конвенцію як підставу для застосування будь-яких заходів, за винятком заходів, що передбачаються або дозволяються цією Конвенцією, та не використовують ніяку іншу міжнародну угоду для досягнення будь-якої цілі, яка є несумісною з цією Конвенцією;

е) зобов'язуються переглянути свої існуючі національні правила у галузі торгівлі хімікатами, з тим щоб привести їх у відповідність з предметом та метою цієї Конвенції.

Стаття XII

Заходи для виправлення становища та забезпечення дотримання, включаючи санкції

1. Конференція вживає необхідних заходів, які передбачені пунктами 2, 3 і 4, для забезпечення дотримання цієї Конвенції та для виправлення та коригування будь-якої ситуації, що суперечить положенням цієї Конвенції. Під час розгляду заходів згідно з цим пунктом Конференція бере до уваги всю інформацію та рекомендації з питань, які подані Виконавчою радою.

2. У тих випадках, коли Виконавча рада пропонує державі-учасниці вжити заходів для виправлення ситуації, пов'язаної з виникненням проблем щодо дотримання нею своїх зобов'язань, та коли держава-учасниця не виконує це прохання у встановлений строк, Конференція може, серед іншого, за рекомендацією Виконавчої ради обмежити або призупинити права та привілеї даної держави-учасниці, які надаються цією Конвенцією до тих пір, поки вона не вживе необхідних заходів для виконання своїх зобов'язань у відповідності до положень цієї Конвенції.

3. У тих випадках, коли за результатом діяльності, що забороняється цією Конвенцією, і зокрема статтею I, може бути заподіяно серйозну шкоду предмету та меті цієї Конвенції, Конференція може рекомендувати державам-учасникам вжити колективних заходів відповідно до міжнародного права.

4. В особливо серйозних випадках Конференція доводить цю проблему, в тому числі відповідну інформацію та висновки, до відома Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй і Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй.

Стаття XIII

Зв'язок з іншими міжнародними угодами

Ніщо у цій Конвенції не повинно тлумачитись як таке, що якимось чином обмежує або применшує зобов'язання, взяті на себе будь-якою державою за Протоколом про заборону застосування на війні задушливих, отруйних або інших подібних газів та бактеріологічних засобів, підписаним у Женеві 17 червня 1925 року, та за Конвенцією про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) та токсинної зброї та про їх знищення, підписаною у Вашингтоні, Лондоні та Москві 10 квітня 1972 року.

Стаття XIV

Урегулювання спорів

1. Урегулювання спорів, які можуть виникати у зв'язку із застосуванням або тлумаченням цієї Конвенції, провадиться згідно з відповідними положеннями цієї Конвенції та відповідно до положень Статуту Організації Об'єднаних Націй.

2. При виникненні спору між двома або більше державами-учасницями або між однією або більше державами-учасницями та Організацією у зв'язку з тлумаченням або застосуванням цієї Конвенції відповідні учасники проводять спільні консультації з метою якнайшвидшого урегулювання спору шляхом переговорів або іншими мирними засобами на розсуд учасників, включаючи звернення до відповідних органів цієї Конвенції та, за взаємною згодою, звернення до Міжнародного Суду у відповідності до Статуту Суду. Відповідні держави-учасниці інформують Виконавчу раду про заходи, що вживаються.

3. Виконавча рада може сприяти врегулюванню спору будь-якими засобами, які вона вважатиме за необхідні, в тому числі пропонувати свої добрі послуги, заклик до держав-учасниць спору розпочати процес урегулювання за своїм вибором та рекомендації щодо термінів для будь-якої узгодженої процедури.

4. Конференція розглядає питання, які мають відношення до спорів, що порушені державами-учасницями або доведені Виконавчою радою до її відома. Конференція, якщо вона визнає це за необхідне, утворює або залучає органи до виконання завдань, що пов'язані з урегулюванням цих спорів, відповідно до пункту 21 f) статті VIII.

5. Конференція та Виконавча рада, з дозволу Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, мають право самостійно просити Міжнародний Суд дати консультативний висновок щодо будь-якого правового питання, що виникає у рамках діяльності Організації. З цією метою між Організацією та Організацією Об'єднаних Націй укладається угода у відповідності з пунктом 34 а) статті VIII.

6. Ця стаття не завдає шкоди статті IX або положенням відносно заходів щодо виправлення положення та забезпечення дотримання, включаючи санкції.

Стаття XV

Поправки

1. Будь-яка держава-учасниця може пропонувати поправки до цієї Конвенції. Будь-яка держава-учасниця може також пропонувати зміни, як це зазначено у пункті 4, до додатків цієї Конвенції. Пропозиції про поправки регулюються процедурами, які викладені у пунктах 2 і 3. Пропозиції про зміни, як це зазначено у пункті 4, регулюються процедурами, які викладені у пункті 5.

2. Текст поправки, що пропонується, подається Генеральному директору для передачі всім державам-учасницям та депозитарію. Поправка, що пропонується, розглядається тільки Конференцією з розгляду поправок. Така Конференція з розгляду поправок скликається у тому випадку, коли не пізніше ніж через 30 днів після розповсюдження пропозиції одна третина або більше держав-учасниць повідомлять Генерального директора про те, що вони підтримують подальший розгляд такої пропозиції. Конференція з розгляду поправок проводиться одразу ж після чергової сесії Конференції, якщо держави-учасниці, що запитують, не звернуться з проханням провести таке засідання раніше. Конференція з розгляду поправок ні в якому разі не проводиться менш ніж через 60 днів після розповсюдження поправки, яка пропонується.

3. Поправки набувають чинності для всіх держав-учасниць через 30 днів після передачі на зберігання ратифікаційних грамот або документів про прийняття усіма державами-учасницями, зазначеними нижче у підпункті b):

а) коли вони прийняті Конференцією з розгляду поправок більшістю держав-учасниць за умови, що жодна держава-учасниця не голосувала проти; та б) ратифіковані або прийняті усіма

державами-учасницями, які голосували за їх прийняття на Конференції з розгляду поправок.

4. Для забезпечення життєздатності та ефективності цієї Конвенції, положення додатків можуть зазнавати змін у відповідності з пунктом 5, якщо зміни, що пропонуються, стосуються лише питань адміністративного або технічного характеру. Усі зміни до Додатка з хімікатів вносяться у відповідності з пунктом 5. До Розділів А та С Додатка з конфіденційності, частини Х Додатка з перевірки та тих визначень частини І Додатка з перевірки, які стосуються виключно інспекцій за вимогою, зміни відповідно до пункту 5 не вносяться.

5. Зміни, що пропонуються і які згадані у пункті 4, вносяться відповідно з такими процедурами:

а) текст змін, що пропонуються, разом з необхідною інформацією передається Генеральному директору. Будь-якою державою-учасницею та Генеральним директором може надаватися додаткова інформація для оцінки пропозицій. Генеральний директор негайно направляє будь-які такі пропозиції та інформацію усім державам-учасницям, Виконавчій раді та депозитарію;

б) не пізніше ніж через 60 днів після її отримання Генеральний директор оцінює пропозицію, з тим щоб визначити усі її можливі наслідки для положень цієї Конвенції та для її здійснення, та направляє будь-яку таку інформацію усім державам-учасницям та Виконавчій раді;

в) Виконавча рада розглядає пропозицію у світлі всієї наявної у неї інформації, включаючи питання про те, чи відповідає ця пропозиція вимогам пункту 4. Не пізніше ніж через 90 днів після її отримання Виконавча рада направляє повідомлення про свою рекомендацію з належними роз'ясненнями усім державам-учасницям для розгляду. Держави-учасниці підтверджують отримання протягом 10 днів;

г) якщо Виконавча рада рекомендує усім державам-учасницям прийняти пропозицію, то вона вважається схваленою, якщо протягом 90 днів після одержання рекомендації жодна держава-учасниця не заперечуватиме проти неї. Якщо Виконавча рада рекомендує відхилити пропозицію, то вона вважається відхиленою, якщо протягом 90 днів після отримання рекомендації жодна держава-учасниця не заперечуватиме проти цього відхилення;

д) якщо рекомендація Виконавчої ради не відповідає умовам прийняття, передбаченим у підпункті г), то рішення щодо пропозиції, включаючи питання про те, чи відповідає вона вимогам пункту 4, приймається Конференцією як з питання по суті на її наступній сесії;

е) Генеральний директор повідомляє всім державам-учасницям та депозитарію про будь-яке рішення стосовно цього пункту;

ж) зміни, схвалені відповідно до цієї процедури, набувають чинності для усіх держав-учасниць через 180 днів після дати повідомлення Генеральним директором про їх схвалення, якщо Виконавча рада не рекомендує або якщо Конференція не вирішить встановити інший строк.

Стаття XVI

Строк дії та вихід з Конвенції

1. Ця Конвенція є безстроковою.

2. Кожна держава-учасниця з метою здійснення свого національного суверенітету має право вийти з цієї Конвенції, якщо вона вирішить, що надзвичайні події, які стосуються предмета цієї Конвенції, поставили під загрозу найвищі інтереси її країни. Вона за 90 днів повідомляє про такий вихід усі інші держави-учасниці, Виконавчу раду, депозитарія та Раду Безпеки Організації Об'єднаних Націй. Таке повідомлення включає викладення надзвичайних подій, які вона розглядає як такі, що поставили під загрозу її найвищі інтереси.

3. Вихід держави-учасниці з цієї Конвенції ніяким чином не зачіпає обов'язок держав продовжувати виконання зобов'язань, згідно з будь-якими відповідними нормами міжнародного права, і, зокрема, згідно з Женевським протоколом 1925 року.

Стаття XVII

Статус додатків

Додатки складають невід'ємну частину цієї Конвенції. Будь-яке посилання на цю Конвенцію включає і додатки.

Стаття XVIII

Підписання

Ця Конвенція відкрита до підписання для всіх держав до набуття нею чинності.

Стаття XIX

Ратифікація

Ця Конвенція підлягає ратифікації державами, які підписали її, згідно з їх відповідними конституційними процедурами.

Стаття XX

Приєднання

Будь-яка держава, яка не підписала цю Конвенцію до набуття нею чинності, може приєднатися до неї у будь-який час згодом.

Стаття XXI

Набуття чинності

1. Ця Конвенція набуває чинності через 180 днів після дати передачі на зберігання 65-ї ратифікаційної грамоти, але ні в якому разі не раніше ніж через 2 роки після її відкриття до підписання.

2. Для держав, чиї ратифікаційні грамоти або документи про приєднання здані на зберігання після набуття чинності цією Конвенцією, вона набуває чинності на 30-й день після дати передачі на зберігання їх ратифікаційних грамот або документів про приєднання.

Стаття XXII

Застереження

Статті цієї Конвенції не підлягають застереженням. Додатки цієї Конвенції не підлягають застереженням, які є несумісними з її предметом та метою.

Депозитарій

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй цим призначається депозитарієм цієї Конвенції, і він, серед іншого:

а) негайно інформує усі держави, які підписали Конвенцію та приєдналися до неї, про дату кожного підписання, дату передачі на зберігання кожної ратифікаційної грамоти або документа про приєднання та дату набуття чинності цією Конвенцією, а також про отримання інших повідомлень; б) передає належним чином завірені копії цієї Конвенції урядам усіх держав, що підписали Конвенцію та приєдналися до неї; та с) реєструє цю Конвенцію згідно з статтею 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Стаття XXIV

Автентичні тексти

Ця Конвенція, тексти якої англійською, арабською, іспанською, китайською, російською та французькою мовами є рівноавтентичними, передається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

НА ПОСВІДЧЕННЯ ЧОГО, ми, хто нижче підписав, належним чином на те уповноважені, підписали цю Конвенцію.

Вчинено у Парижі тринадцятого січня тисяча дев'яносто дев'ятого року.

МАНІЛЬСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО МИРНЕ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ*

Прийнята резолюцією 37/10 Генеральної Асамблеї ООН від 15 листопада 1982 року

Генеральная Ассамблея,

подтверждая принцип Устава Организации Объединенных Наций, согласно которому все государства разрешают свои международные споры мирными средствами таким образом, чтобы не подвергать угрозе международный мир и безопасность и справедливость,

сознавая, что Устав Организации Объединенных Наций закрепляет средства и необходимые рамки для мирного разрешения международных споров, продолжение которых могло бы угрожать поддержанию международного мира и безопасности,

признавая важную роль Организации Объединенных Наций и необходимость повышения ее эффективности в мирном разрешении международных споров и поддержании международного мира и безопасности согласно принципам справедливости и международного права, в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций,

вновь подтверждая принцип Устава Организации Объединенных Наций, согласно которому все государства воздерживаются в их международных отношениях от угрозы силой или ее применения против территориальной неприкосновенности или политической независимости любого государства или каким-либо иным образом, несовместимым с целями Организации Объединенных Наций,

вновь заявляя, что ни одно государство или группа государств не имеют права вмешиваться прямо или косвенно по какой бы то ни было причине во внутренние или внешние дела любого другого государства,

вновь подтверждая Декларацию о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций,

учитывая важность поддержания и укрепления международного мира и безопасности и развития дружественных отношений между государствами независимо от их политических, экономических и социальных систем или уровней экономического развития,

вновь подтверждая принцип равноправия и самоопределения народов, как он воплощен в Уставе Организации Объединенных Наций и о котором упоминается в Декларации о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций, и в других соответствующих резолюциях Генеральной Ассамблеи,

подчеркивая необходимость всех государств воздерживаться от каких-либо насильственных действий, лишаящих народы, в частности народы, находящиеся под господством колониальных и расистских режимов или под другими формами иностранного господства, их неотъемлемого права на самоопределение, свободу и независимость, упомянутого в Декларации о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций,

памятуя о существующих международных документах, а также о соответствующих принципах и нормах, касающихся мирного разрешения международных споров, включая использование всех внутренних средств, когда они применимы,

преисполненная решимости содействовать международному сотрудничеству в политической области и поощрять прогрессивное развитие международного права и его

* Манильская декларация о мирном разрешении международных споров. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_568 (дата звернення : 30. 01. 2020)

кодификацию, в частности, в отношении мирного разрешения международных споров, торжественно провозглашает:

I

1. Все государства действуют добросовестно и в соответствии с целями и принципами, воплощенными в Уставе Организации Объединенных Наций, с целью избегать споров между собой, могущих нарушить дружественные отношения между государствами, содействуя тем самым поддержанию международного мира и безопасности. Они должны жить в мире друг с другом, как добрые соседи, и стремиться к принятию позитивных мер в целях укрепления международного мира и безопасности;

2. Все государства разрешают свои международные споры исключительно мирными средствами таким образом, чтобы не подвергать угрозе международный мир и безопасность и справедливость.

3. Международные споры разрешаются на основе суверенного равенства государств и при соблюдении принципа свободного выбора средств в соответствии с обязательствами по Уставу Организации Объединенных Наций и принципами справедливости и международного права. Применение какой-либо процедуры урегулирования спора или согласие на такую процедуру, свободно согласованную между государствами в отношении существующих или будущих споров, в которых они являются сторонами, не должно рассматриваться как несовместимое с принципом суверенного равенства государств.

4. Государства, являющиеся сторонами в споре, продолжают соблюдать в своих взаимоотношениях их обязательства в соответствии с основными принципами международного права, касающимися суверенитета, независимости и территориальной неприкосновенности государств, а также другими общепризнанными принципами и нормами современного международного права.

5. Государства стремятся в духе доброй воли и сотрудничества к скорейшему и справедливому урегулированию своих международных споров с помощью любого из следующих средств: переговоров, обследования, посредничества, примирения, арбитража, судебного разбирательства, обращения к региональным соглашениям или органам или иными мирными средствами по своему выбору, включая добрые услуги.

В поисках такого урегулирования стороны должны приходить к согласию в отношении таких мирных средств, которые соответствовали бы обстоятельствам и характеру их спора.

6. Государства-участники региональных соглашений или органов прилагают все усилия для достижения мирного разрешения местных споров при помощи таких региональных соглашений или органов до передачи этих споров в Совет Безопасности. Это не мешает государствам доводить любой спор до сведения Совета Безопасности или Генеральной Ассамблеи в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций.

7. В случае если стороны в споре не достигнут его скорейшего разрешения с помощью любого из вышеуказанных средств урегулирования, они продолжают стремиться к его мирному разрешению и незамедлительно консультируются в отношении взаимно согласованных средств для разрешения спора мирным путем. В случае если стороны не разрешат при помощи любого из вышеуказанных средств спор, продолжение которого может угрожать поддержанию международного мира и безопасности, они передают его на рассмотрение Совета Безопасности в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций и без ущерба для функций и полномочий Совета, изложенных в соответствующих положениях главы VI Устава.

8. Государства, являющиеся сторонами в международном споре, а также другие государства воздерживаются от каких бы то ни было действий, которые могут обострить положение настолько, что будет поставлено под угрозу поддержание международного мира и безопасности, и тем самым затруднить разрешение спора или явиться препятствием для его

мирного урегулирования, и действуют в этом отношении в соответствии с целями и принципами Организации Объединенных Наций.

9. Государствам следует рассматривать вопрос о заключении соглашений о мирном разрешении споров между ними. Им следует также включать, когда это целесообразно, в заключаемые двусторонние соглашения и многосторонние конвенции действенные положения, касающиеся мирного разрешения споров, возникающих в связи с их толкованием или применением.

10. Государствам следует иметь в виду, без ущерба для права свободного выбора средств, что прямые переговоры являются гибким и эффективным средством мирного разрешения их споров. Когда государства решают прибегнуть к прямым переговорам, их следует вести целенаправленно для достижения скорейшего разрешения, приемлемого для сторон. Государствам следует проявлять в равной степени готовность разрешать их споры с помощью иных средств, упомянутых в настоящей Декларации.

11. Государства в соответствии с международным правом добросовестно выполняют все положения соглашений, заключенных между ними для разрешения своих споров.

12. С целью содействия осуществлению соответствующими народами права на самоопределение, как об этом упоминается в Декларации о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций, стороны в споре могут иметь возможность, если они согласны на это и считают целесообразным, прибегать к соответствующим процедурам, упомянутым в настоящей Декларации, для мирного разрешения этого спора.

13. Ни наличие спора, ни безрезультатное применение процедуры мирного разрешения спора не дают права применять силу или угрозу силой ни одному из государств, являющихся сторонами в споре.

II

1. Государствам-членам следует в полной мере использовать положения Устава Организации Объединенных Наций, включая процедуры и средства, предусмотренные в нем, в частности в главе VI, касающейся мирного разрешения споров.

2. Государства-члены добросовестно выполняют обязательства, принятые ими в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций. В соответствии с Уставом им следует надлежащим образом принимать во внимание соответствующие рекомендации Совета Безопасности, касающиеся мирного разрешения споров. Им следует также, в соответствии с Уставом, надлежащим образом принимать во внимание соответствующие рекомендации, принятые с соблюдением положений статей 11 и 12 Устава Генеральной Ассамблеей в области мирного разрешения споров.

3. Государства-члены подтверждают важную роль, возложенную Уставом Организации Объединенных Наций на Генеральную Ассамблею в области мирного разрешения споров, и подчеркивают необходимость эффективного осуществления Ассамблеей ее функций. Соответственно им следует:

а) иметь в виду, что Генеральная Ассамблея может обсуждать любую ситуацию, независимо от ее происхождения, которая, по ее мнению, может нарушить общее благополучие или дружественные отношения между нациями, и, с учетом положений статьи 12 Устава, рекомендовать меры для ее мирного улаживания;

б) рассматривать вопрос об использовании, когда они сочтут это уместным, возможности доведения до сведения Генеральной Ассамблеи о любом споре или ситуации, которая может привести к международным трениям или вызвать спор;

в) рассматривать вопрос об использовании для мирного разрешения своих споров вспомогательных органов, учрежденных Генеральной Ассамблеей в осуществление ее функций

по Уставу;

d) рассматривать, когда они являются сторонами в споре, о котором доведено до сведения Генеральной Ассамблеи, вопрос об использовании консультаций в рамках Ассамблеи с целью содействия скорейшему разрешению спора.

4. Государствам-членам следует укреплять центральную роль Совета Безопасности, с тем чтобы он мог в полной мере и эффективно выполнять свои обязанности в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций в области разрешения споров или любой ситуации, продолжение которых могло бы угрожать поддержанию международного мира и безопасности. С этой целью им следует:

a) полностью сознавать свою обязанность передавать в Совет Безопасности такой спор, сторонами в котором они являются, если они не разрешили его при помощи средств, указанных в статье 33 Устава;

b) более широко использовать возможность доведения до сведения Совета Безопасности о любом споре или любой ситуации, которая может привести к международным трениям или вызвать спор;

c) поощрять Совет Безопасности более широко использовать возможности, предусматриваемые Уставом, с целью рассмотрения споров или ситуаций, продолжение которых могло бы угрожать поддержанию международного мира и безопасности;

d) рассматривать вопрос о более широком использовании возможностей Совета Безопасности для расследования фактов в соответствии с Уставом;

e) поощрять Совет Безопасности в качестве средства содействия мирному разрешению споров шире использовать вспомогательные органы, учрежденные им в осуществление его функций по Уставу Организации Объединенных Наций;

f) учитывать, что Совет Безопасности уполномочивается на любой стадии спора, имеющего характер, указанный в статье 33 Устава, или ситуации подобного же характера рекомендовать надлежащую процедуру или методы урегулирования;

g) поощрять Совет Безопасности действовать без промедления в соответствии со своими функциями и полномочиями, особенно в случаях, когда международные споры перерастают в вооруженные конфликты.

5. Государствам следует в полной мере сознавать роль Международного Суда, который является главным судебным органом Организации Объединенных Наций. Их внимание обращается на возможности, предоставляемые Международным Судом для урегулирования споров юридического характера, особенно после пересмотра Регламента Суда.

Государства могут поручать разрешение своих разногласий другим судам в силу уже существующих соглашений или таких, которые могут быть заключены в будущем.

Государствам следует иметь в виду:

a) что споры юридического характера должны, как общее правило, передаваться сторонами в Международный Суд в соответствии с положениями Статута Суда;

b) что желательно, чтобы они: I) рассмотрели возможность включения в договоры, когда это уместно, положений, предусматривающих передачу в Международный Суд споров, которые могут возникнуть при толковании или применении таких договоров; II) изучили возможность, в порядке свободного осуществления своего суверенитета, признания юрисдикции Международного Суда обязательной в соответствии со статьей 36 его Статута; III) рассмотрели возможность определения дел, для решения которых может быть использован Международный Суд.

Органам Организации Объединенных Наций и специализированным учреждениям следует изучить вопрос о целесообразности использования возможности запрашивать консультативные заключения Международного Суда по юридическим вопросам, возникающим в

пределах их круга деятельности, при условии, что они должным образом уполномочены на это. Обращение к судебному урегулированию споров юридического характера, в частности обращение в Международный Суд, не следует рассматривать как недружественный акт в отношениях между государствами.

б. Генеральному секретарю следует в полной мере использовать положения Устава Организации Объединенных Наций, касающиеся возложенных на него обязанностей. Генеральный секретарь может доводить до сведения Совета Безопасности о любых вопросах, которые, по его мнению, могут угрожать поддержанию международного мира и безопасности. Он выполняет такие другие функции, какие возлагаются на него Советом Безопасности или Генеральной Ассамблеей. Подготавливаемые в связи с этим по их требованию доклады представляются Совету Безопасности или Генеральной Ассамблее.

призывает все государства добросовестно соблюдать и поддерживать положения настоящей Декларации при мирном разрешении своих международных споров;

заявляет, что ничто в настоящей Декларации не должно истолковываться как каким-либо образом наносящее ущерб соответствующим положениям Устава, или правам и обязанностям государств, или объему функций и полномочий органов Организации Объединенных Наций в соответствии с Уставом, в частности тех, которые относятся к мирному разрешению споров;

заявляет, что ничто в настоящей Декларации не может каким-либо образом наносить ущерб вытекающему из Устава праву на самоопределение, свободу и независимость народов, которые насильственно лишены этого права и о которых упоминается в Декларации о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций, в частности народов, находящихся под господством колониальных и расистских режимов или под другими формами иностранного господства, а также праву этих народов бороться с этой целью и просить и получать поддержку в соответствии с принципами Устава и согласно вышеупомянутой Декларации;

подчеркивает необходимость в соответствии с Уставом продолжения усилий в процессе мирного разрешения споров путем соответствующего прогрессивного развития или кодификации международного права в зависимости от того, что будет сочтено целесообразным, а также путем повышения эффективности Организации Объединенных Наций в этой области.

**МЕМОРАНДУМ
ПРО ГАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЄДНАННЯМ УКРАЇНИ
ДО ДОГОВОРУ ПРО НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ***

Будапешт, 5 грудня 1994 року

Україна, Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки,

вітаючи приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як держави, що не володіє ядерною зброєю,

беручи до уваги зобов'язання України ліквідувати всю ядерну зброю, що знаходиться на її території, у визначений період часу,

відзначаючи зміни ситуації в галузі безпеки в усьому світі,

включаючи закінчення холодної війни, що створили умови для глибоких скорочень ядерних сил,

підтверджують таке:

* Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158#Text (дата звернення : 30. 01. 2020)

1. Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують Україні їх зобов'язання згідно з принципами Заключного акта НБСЄ поважати незалежність і суверенітет та існуючі кордони України.

2. Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують їх зобов'язання утримуватися від загрози силою чи її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України, і що ніяка їхня зброя ніколи не буде використовуватися проти України, крім цілей самооборони або будь-яким іншим чином згідно зі Статутом Організації Об'єднаних Націй.

3. Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують Україні їх зобов'язання згідно з принципами Заключного акта НБСЄ утримуватись від економічного тиску, спрямованого на те, щоб підкорити своїм власним інтересам здійснення Україною прав, притаманних її суверенітету, і таким чином отримати будь-які переваги.

4. Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують їх зобов'язання домагатися негайних дій з боку Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй з метою надання допомоги Україні як державі-учасниці Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, що не володіє ядерною зброєю, в разі, якщо Україна стане жертвою акту агресії або об'єктом погрози агресією з використанням ядерної зброї.

5. Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують щодо України їх зобов'язання не застосовувати ядерну зброю проти будь-якої держави-учасниці Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, що не володіє ядерною зброєю, крім випадку нападу на них самих, їхні території чи їхні підопічні території, їхні збройні сили або на їхніх союзників з боку такої держави спільно або в союзі з державою, яка володіє ядерною зброєю.

6. Україна, Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки будуть проводити консультації у випадку виникнення ситуації, внаслідок якої постає питання стосовно цих зобов'язань.

Цей меморандум набуває чинності з моменту підписання. Підписано у чотирьох рівно автентичних примірниках українською, англійською та російською мовами.

ПІДСУМКОВИЙ АКТ МІЖУРЯДОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ У ВИПАДКУ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ*

Гаага, 14 травня 1954 року

Конференція, що була скликана Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури для вироблення і прийняття

Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту,

Виконавчого Регламенту вказаної Конвенції,

Протоколу про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту,

відбувалася в Гаазі на запрошення Уряду Нідерландів з 21 квітня по 14 травня 1954 року і проводила дискусію на підставі проектів цих документів, що були розроблені Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

Конференція ухвалила таке:

Гаазьку конвенцію про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту та Виконавчий Регламент цієї Конвенції, Протокол про захист культурних цінностей у випадку

* Підсумковий акт міжурядової конференції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_720#Text (дата звернення : 27.04.2021)

збройного конфлікту.

Ці Конвенція, Регламент і Протокол, тексти яких було укладено англійською, іспанською, російською та французькою мовами, додаються до цього Акта.

Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури забезпечує переклади Конвенції іншими мовами, що є офіційними мовами її Генеральної конференції.

Крім того, конференція ухвалила три резолюції, які також додаються до цього Акта.

На потвердження цього ті, що підписалися нижче, належним чином уповноважені своїми урядами, ухвалили цей Підсумковий акт.

Здійснено в Гаазі 14 травня 1954 року англійською, іспанською, російською та французькою мовами; оригінал і документи, додані до нього, мусять бути здані на зберігання до архівів Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

ХАРТІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ*

Стамбул, 19 листопада 1999 року

1. На порозі двадцять першого століття ми, главы государств и правительств государств – участников ОБСЕ, заявляем о своей твердой приверженности делу формирования свободного, демократического и более единого региона ОБСЕ, где государства-участники сосуществуют в мире друг с другом, а люди и сообщества живут в условиях свободы, процветания и безопасности. Для достижения этой цели мы решили предпринять ряд новых шагов.

Мы договорились:

– принять Платформу безопасности, основанной на сотрудничестве, с тем чтобы укрепить сотрудничество между ОБСЕ и другими международными организациями и институтами и тем самым обеспечить лучшее использование ресурсов международного сообщества;

– развить роль ОБСЕ в поддержании мира, более четко отразив всеобъемлющий подход Организации к безопасности;

– создать группы оперативной экспертной поддержки и сотрудничества (РЕАКТ), что позволит ОБСЕ быстро реагировать на запросы о помощи и о проведении крупных гражданских операций на местах;

– расширить наши возможности в области полицейской деятельности с целью оказания помощи в сохранении верховенства закона;

– создать Операционный центр для планирования и развертывания операций ОБСЕ на местах;

– укрепить процесс консультаций в рамках ОБСЕ путем учреждения при Постоянном совете ОБСЕ Подготовительного комитета.

Мы считаем своим долгом предотвращать везде, где возможно, возникновение конфликтов, сопровождающихся насилием. Шаги, которые мы договорились предпринять в настоящей Хартии, укрепят возможности ОБСЕ в этом отношении, а также ее потенциал по урегулированию конфликтов и нормализации жизни обществ, пострадавших от войны и разрухи. Хартия будет способствовать формированию общего и неделимого пространства безопасности. Она приблизит нас к созданию региона ОБСЕ, в котором не будет разделительных линий и зон с различными уровнями безопасности.

I. ОБЩИЕ ДЛЯ НАС ВЫЗОВЫ

2. Последнее десятилетие XX века принесло крупные достижения в регионе ОБСЕ; на

* Хартия европейской безопасности. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_166#Text (дата звернення : 01.05.2021)

смену былой конфронтации пришло сотрудничество, однако опасность конфликтов между государствами не устранена. Мы покончили с прежними разногласиями в Европе, но перед нами возникли новые угрозы и вызовы. После подписания нами Парижской хартии стало более очевидным, что угрозы нашей безопасности могут быть следствием конфликтов как между государствами, так и внутри государств. Нам приходилось иметь дело с конфликтами, которые часто возникали из-за вопиющих нарушений норм и принципов ОБСЕ. Мы были свидетелями таких злодеяний, которые, казалось, уже отошли в прошлое. В это десятилетие стало очевидно, что все эти конфликты могут представлять угрозу для безопасности всех государств – участников ОБСЕ.

3. Мы полны решимости извлечь урок из опасных последствий конфронтации и разногласий между государствами, а также из трагедий последнего десятилетия. Безопасность и мир должны быть упрочены с помощью подхода, сочетающего два основных элемента: нам необходимо укреплять доверие между людьми внутри государств и развивать сотрудничество между государствами. Поэтому мы будем совершенствовать существующие инструменты и разрабатывать новые для оказания помощи и консультационных услуг. Мы будем приумножать усилия по обеспечению полного уважения прав человека и основных свобод, включая права лиц, принадлежащих к национальным меньшинствам. Одновременно мы будем наращивать свой потенциал по укреплению доверия и безопасности между государствами. Мы преисполнены решимости совершенствовать имеющиеся в нашем распоряжении средства для мирного урегулирования споров между ними.

4. Все большую угрозу безопасности представляют международный терроризм, экстремизм с применением насилия, организованная преступность и оборот наркотиков. Терроризм во всех его формах и проявлениях, чем бы он ни мотивировался, является неприемлемым. Мы будем наращивать свои усилия по недопущению подготовки и финансирования любых актов терроризма на территории наших государств и отказывать террористам в убежище. Чрезмерное и дестабилизирующее накопление и неконтролируемое распространение легкого и стрелкового оружия представляют собой угрозу миру и безопасности. Мы твердо намерены надежнее защитить себя от этих новых угроз и вызовов; основой такой защиты являются прочные демократические институты и верховенство закона. Мы также полны решимости более активно и тесно сотрудничать друг с другом в противодействии этим вызовам.

5. Серьезными последствиями для нашей безопасности чреватые острые экономические проблемы и деградация окружающей среды. Важнейшее значение будут иметь сотрудничество в области экономики, науки и техники, а также в экологической области. Мы будем более решительно реагировать на подобные угрозы путем проведения дальнейших экономических и экологических реформ, обеспечения стабильных и транспарентных рамок для экономической деятельности, а также путем содействия развитию рыночной экономики с уделением должного внимания социальноэкономическим правам. Мы приветствуем беспрецедентный процесс экономических преобразований, происходящих во многих государствах-участниках. Мы призываем продолжать этот процесс реформ, который будет способствовать безопасности и процветанию во всем регионе ОБСЕ. Во всех измерениях ОБСЕ мы будем наращивать свои усилия по борьбе с коррупцией и утверждению верховенства закона.

6. Мы подтверждаем, что безопасность в соседних регионах, в частности в Средиземноморье, а также в районах, находящихся в непосредственной близости к государствам-участникам, таким, как государства Центральной Азии, имеет для ОБСЕ все возрастающее значение. Мы признаем, что нестабильность в этих регионах порождает вызовы, которые прямо затрагивают безопасность и процветание государств ОБСЕ.

II. НАШИ ОБЩИЕ ОСНОВЫ

7. Мы вновь подтверждаем свою полную приверженность Уставу Организации Объединенных Наций и хельсинкскому Заключительному акту, Парижской хартии и всем другим принятым нами в рамках ОБСЕ документам. Эти документы воплощают наши общие обязательства и являются основой нашей работы. Они помогли нам положить конец прежней конфронтации в Европе и открыть новую эру демократии, мира и солидарности во всем регионе ОБСЕ. В них установлены четкие нормы обращения государств-участников друг с другом и со всеми людьми, находящимися на их территории. Все без исключения обязательства, принятые в рамках ОБСЕ, в равной мере распространяются на каждое государство-участник. Их добросовестное выполнение является крайне важным для отношений между государствами, между их правительствами и народами, а также между организациями, членами которых они являются. Государства-участники подотчетны своим гражданам и несут ответственность друг перед другом за выполнение ими обязательств, принятых ими в рамках ОБСЕ. Мы рассматриваем эти обязательства как наше общее достижение и поэтому считаем, что они представляют непосредственный и законный интерес для всех государств-участников. Мы вновь подтверждаем, что ОБСЕ является региональным соглашением по смыслу главы VIII Устава Организации Объединенных Наций, одной из основных организаций по мирному урегулированию споров в ее регионе и одним из ключевых инструментов раннего предупреждения, предотвращения конфликтов, регулирования кризисов и постконфликтного восстановления. ОБСЕ – это широко представительная, всеобъемлющая организация для проведения консультаций, принятия решений и сотрудничества в ее регионе.

8. Каждое государство-участник имеет равное право на безопасность. Мы вновь подтверждаем присущее каждому государству-участнику право свободно выбирать или менять способы обеспечения своей безопасности, включая союзные договоры, по мере их эволюции. Каждое государство также имеет право на нейтралитет. Каждое государство-участник будет уважать права всех других в этом отношении. Они не будут укреплять свою безопасность за счет безопасности других государств. В рамках ОБСЕ ни одно государство, группа государств или организация не может быть наделена преимущественной ответственностью за поддержание мира и стабильности в регионе ОБСЕ или рассматривать какую-либо часть региона ОБСЕ в качестве сферы своего влияния.

9. Мы будем строить наши отношения в соответствии с концепцией общей и всеобъемлющей безопасности, руководствуясь принципами равноправного партнерства, солидарности и транспарентности. Безопасность каждого государства-участника неразрывно связана с безопасностью всех других. Мы будем рассматривать человеческое, экономическое и военно-политическое измерения безопасности как единое целое.

10. Мы будем и далее закреплять консенсус, лежащий в основе принятия решений в ОБСЕ. Ключевым элементом опирающегося на сотрудничество всестороннего подхода ОБСЕ к обеспечению общей и неделимой безопасности должна оставаться гибкость ОБСЕ и ее способность быстро реагировать на изменение политических условий.

11. Мы признаем первоочередную ответственность Совета Безопасности Организации Объединенных Наций за поддержание международного мира и безопасности и его решающую роль в укреплении безопасности и стабильности в нашем регионе. Мы вновь подтверждаем свои права и обязанности по Уставу Организации Объединенных Наций, включая наше обязательство по вопросу о неприменении силы или угрозы силой. В этой связи мы также вновь подтверждаем свое обязательство добиваться мирного разрешения споров в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций.

* * * * *

На этих основах мы будем повышать действенность нашего общего ответа и

совершенствовать наши общие инструменты для более успешного противодействия вызовам, стоящим перед нами.

II. НАШ ОБЩИЙ ОТВЕТ

СОТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИМИ ОРГАНИЗАЦИЯМИ: ПЛАТФОРМА БЕЗОПАСНОСТИ, ОСНОВАННОЙ НА СОТРУДНИЧЕСТВЕ

12. С вызовами и угрозами, перед которыми мы находимся сегодня, самостоятельно не может справиться ни одно государство или организация. За последнее десятилетие мы предприняли важные шаги по налаживанию нового сотрудничества между ОБСЕ и другими международными организациями. Стремясь в полной мере использовать ресурсы международного сообщества, мы привержены еще более тесному взаимодействию между международными организациями. Мы обязуемся, используя Платформу безопасности, основанной на сотрудничестве, которая настоящим принимается в качестве одного из важнейших элементов данной Хартии, и далее укреплять и развивать сотрудничество с компетентными организациями на равноправной основе и в духе партнерства. Принципы Платформы безопасности, основанной на сотрудничестве, изложенные в прилагаемом к настоящей Хартии оперативном документе, применяются к любой организации или институту, члены которых индивидуально и коллективно принимают решение придерживаться их. Они применяются ко всем измерениям безопасности – военнополитическому, человеческому и экономическому. Опираясь на эту Платформу и исходя из общих ценностей, мы стремимся развивать и поддерживать согласованность действий на политическом и оперативном уровне между всеми структурами, занимающимися вопросами безопасности, как при реагировании на конкретные кризисы, так и при выработке мер в ответ на новые угрозы и вызовы. Признавая ключевую объединяющую роль, которую может играть ОБСЕ, мы предлагаем использовать Организацию, когда это целесообразно, в качестве гибкого координационного механизма для развития сотрудничества, с помощью которого различные организации могут подкреплять усилия друг друга, используя специфические преимущества каждой из них. Мы не намерены создавать иерархию организаций или устанавливать между ними постоянное разделение труда. Мы в принципе готовы задействовать ресурсы международных организаций и институтов, членами которых мы являемся, в поддержку работы ОБСЕ, для чего в соответствующих случаях должны приниматься необходимые политические решения.

13. Важным элементом повышения безопасности во всем регионе ОБСЕ стало субрегиональное сотрудничество. Такие процессы, как, например, связанный с Пактом о стабильности для Юго-Восточной Европы, который был принят под эгиду ОБСЕ, помогают утверждению наших общих ценностей. Они способствуют повышению безопасности не только в этом субрегионе, но и повсюду в регионе ОБСЕ. Мы предлагаем в соответствии с Платформой безопасности, основанной на сотрудничестве, использовать ОБСЕ в качестве форума для субрегионального сотрудничества. В этой связи и в соответствии с организационными условиями, изложенными в Оперативном документе, ОБСЕ будет способствовать обмену информацией и опытом между субрегиональными группами и может, в случае соответствующего обращения, получать и хранить тексты договоренностей и соглашений между ними.

СОЛИДАРНОСТЬ И ПАРТНЕРСТВО

14. Наилучшей гарантией мира и безопасности в нашем регионе является желание и способность каждого государства-участника поддерживать демократию, верховенство закона и уважение прав человека. Мы в индивидуальном порядке подтверждаем свое желание полностью выполнять принятые нами обязательства. Мы также несем совместную ответственность за то, чтобы отстаивать принципы ОБСЕ. Поэтому мы преисполнены решимости сотрудничать в рамках ОБСЕ, а также с ее институтами и представителями и готовы использовать имеющиеся у

ОБСЕ инструменты, средства и механизмы. Мы будем в духе солидарности и партнерства сотрудничать на постоянной основе при рассмотрении вопросов выполнения. Сегодня мы берем на себя обязательство предпринимать как в ОБСЕ, так и через организации, членами которых мы являемся, основанные на сотрудничестве совместные меры, с тем чтобы предлагать государствам-участникам помощь в улучшении соблюдения ими принципов и выполнения обязательств, принятых в рамках ОБСЕ. Мы будем укреплять существующие и разрабатывать новые инструменты, основанные на сотрудничестве, с тем чтобы эффективно откликаться на просьбы государств-участников об оказании помощи. Мы будем изучать пути дальнейшего повышения эффективности Организации в том, что касается реагирования на случаи явного, грубого и непрекращающегося нарушения этих принципов и обязательств.

15. Мы твердо намерены рассматривать способы оказания помощи государствам-участникам, обращающимся за ней в случаях распада внутреннего правопорядка. Мы будем совместно рассматривать характер ситуации и возможные пути и способы оказания поддержки соответствующему государству.

16. Мы вновь подтверждаем, что Кодекс поведения, касающийся военно-политических аспектов безопасности, сохраняет свою силу. В соответствии со своими обязанностями в рамках ОБСЕ мы будем незамедлительно проводить консультации с государством-участником, ищущим поддержки в осуществлении своего права на индивидуальную или коллективную самооборону, если его суверенитет, территориальная целостность и политическая независимость находятся под угрозой. Мы будем совместно рассматривать характер такой угрозы и вопрос о том, какие действия могут понадобиться для защиты наших общих ценностей.

НАШИ ИНСТИТУТЫ

17. Парламентская ассамблея стала одним из важнейших институтов ОБСЕ, постоянно выдвигающим новые идеи и предложения. Мы приветствуем эту ее растущую роль, особенно в области развития демократии и наблюдения за выборами. Мы призываем Парламентскую ассамблею и далее развивать свою деятельность как один из ключевых компонентов наших усилий по обеспечению демократии и процветания и повышению доверия внутри государств-участников и между ними.

18. Важнейшими инструментами обеспечения уважения прав человека, демократии и верховенства закона являются Бюро по демократическим институтам и правам человека (БДИПЧ), Верховный комиссар по делам национальных меньшинств (ВКНМ) и Представитель по вопросам свободы средств массовой информации. Секретариат ОБСЕ обеспечивает жизненно важную поддержку Действующего председателя, а также деятельности нашей Организации, особенно на местах. Мы будем также и далее укреплять оперативный потенциал Секретариата ОБСЕ, чтобы он мог решать задачи, связанные с расширением нашей деятельности, и обеспечивать, чтобы деятельность на местах осуществлялась эффективно и в соответствии с полученными мандатами и указаниями. Мы берем на себя обязательство оказывать институтам ОБСЕ полную поддержку. Мы подчеркиваем важность тесной координации действий между институтами ОБСЕ, а также в отношении нашей деятельности на местах в интересах оптимального использования наших общих ресурсов. При наборе персонала для институтов ОБСЕ и ее деятельности на местах мы будем принимать во внимание необходимость обеспечения географического многообразия кадрового состава и сбалансированной представленности в нем мужчин и женщин. Мы констатируем колоссальное развитие и все большее разнообразие форм деятельности ОБСЕ. Мы отмечаем, что значительное число государств-участников ОБСЕ не смогли выполнить решение, принятое Советом министров в Риме в 1993 году, и что отсутствие у Организации правоспособности может вызвать трудности. Мы будем стараться улучшить ситуацию.

ЧЕЛОВЕЧЕСКОЕ ИЗМЕРЕНИЕ

19. Мы вновь подтверждаем, что уважение прав человека и основных свобод, демократии и верховенства закона занимает центральное место в принятой ОБСЕ всеобъемлющей концепции безопасности. Мы берем на себя обязательство противостоять таким угрозам безопасности, как нарушения прав человека и основных свобод, включая свободу мысли, совести, религии и убеждений, и проявления нетерпимости, агрессивного национализма, расизма, шовинизма, ксенофобии и антисемитизма. Защита и содействие осуществлению прав лиц, принадлежащих к национальным меньшинствам, являются важнейшими факторами обеспечения демократии, мира, справедливости и стабильности в государствах-участниках и в отношениях между ними. В этой связи мы вновь подтверждаем наши обязательства, в частности, в рамках соответствующих положений Копенгагенского документа 1990 года по человеческому измерению, а также напоминаем о Докладе Сессии экспертов по вопросам национальных меньшинств (Женева, 1991 год). Полное уважение прав человека, включая права лиц, принадлежащих к национальным меньшинствам, помимо того, что является самоцелью, не может подрывать, но может укреплять территориальную целостность и суверенитет. Различные концепции автономии, а также другие обозначенные в вышеупомянутых документах подходы, которые соответствуют принципам ОБСЕ, являются средствами защиты и развития этнической, культурной, языковой и религиозной самобытности национальных меньшинств в рамках существующего государства. Мы осуждаем насилие в отношении любого меньшинства. Мы обязуемся принимать меры по воспитанию терпимости и построению плюралистических обществ, где всем, независимо от их этнического происхождения, обеспечено полное равенство возможностей. Мы подчеркиваем, что вопросы, относящиеся к национальным меньшинствам, могут быть удовлетворительным образом разрешены только в демократических политических рамках на основе верховенства закона. Мы вновь подтверждаем, что каждый человек имеет право на гражданство и что никто не может быть произвольно лишен своего гражданства. Мы обязуемся продолжать наши усилия с целью обеспечить, чтобы каждый смог воспользоваться этим правом. Мы также твердо намерены сделать более надежной международную защиту лиц без гражданства.

20. Мы признаем особые трудности, с которыми сталкиваются рома и синти, и необходимость принятия эффективных мер, чтобы добиться полного равенства возможностей для лиц, принадлежащих к рома и синти, соответствующего принятым в ОБСЕ обязательствам. Мы будем наращивать свои усилия для обеспечения того, чтобы рома и синти могли стать полноправными членами общества, а также для искоренения дискриминации в их отношении.

21. Мы твердо намерены искоренить пытки, а также жестокие и бесчеловечные или унижающие достоинство виды обращения и наказания во всем регионе ОБСЕ. С этой целью мы будем поощрять принятие законодательства, обеспечивающего процедурные и существенные гарантии и средства для борьбы с подобной практикой. Мы будем в той мере, в какой это целесообразно, оказывать помощь потерпевшим и сотрудничать с соответствующими международными организациями и неправительственными организациями.

22. Мы отвергаем любую политику этнических чисток или массового изгнания. Мы вновь подтверждаем свою приверженность уважению права на поиск убежища и обеспечению международной защиты беженцев в соответствии с Конвенцией о статусе беженцев 1951 года и Протоколом к ней 1967 года, а также содействию добровольному, достойному и безопасному возвращению беженцев и внутренне перемещенных лиц. Мы будем добиваться социальной реинтеграции на недискриминационной основе беженцев и внутренне перемещенных лиц в местах их первоначального проживания. С целью усиления защиты гражданских лиц во время конфликта мы будем вести поиск путей более активного применения международного гуманитарного права.

23. Полное и равное осуществление женщинами своих прав человека имеет важнейшее

значение для укрепления мира, процветания и демократии в регионе ОБСЕ. Мы обязуемся сделать обеспечение равенства между мужчинами и женщинами неотъемлемой частью своей политики как на уровне наших государств, так и в рамках Организации.

24. Мы будем принимать меры по ликвидации всех форм дискриминации женщин и прекращению насилия в отношении женщин и детей, а также сексуальной эксплуатации и всех форм торговли людьми. Для предотвращения подобных преступлений мы будем, среди прочего, содействовать принятию или укреплению законодательства для привлечения виновных в таких действиях к ответственности и усилению защиты потерпевших. Мы будем также совершенствовать и осуществлять меры по обеспечению прав и интересов детей в вооруженных конфликтах и постконфликтных ситуациях, включая детей-беженцев и детей, перемещенных внутри государства. Мы будем изучать пути недопущения принудительного или обязательного рекрутирования для использования в вооруженных конфликтах лиц младше 18-летнего возраста.

25. Мы вновь подтверждаем свое обязательство проводить свободные и честные выборы согласно обязательствам, принятым в рамках ОБСЕ, и в частности Копенгагенскому документу 1990 года. Мы признаем, что БДИПЧ может оказывать государствам-участникам помощь в разработке и осуществлении законодательства о выборах. Сообразуясь с этими обязательствами, мы будем приглашать на проводимые в наших странах выборы наблюдателей из других государств-участников, БДИПЧ, Парламентской ассамблеи ОБСЕ и соответствующих институтов и организаций, которые хотели бы наблюдать за их проведением. Мы соглашаемся незамедлительно реагировать на заключения БДИПЧ с оценкой проведения выборов и его рекомендации.

26. Мы вновь подтверждаем значение независимых средств массовой информации и свободных потоков информации, а также доступа общественности к информации. Мы берем на себя обязательство предпринять все необходимые меры по созданию необходимой основы для функционирования свободных и независимых средств массовой информации и беспрепятственного трансграничного и внутригосударственного потоков информации, которые мы считаем важнейшим компонентом любого демократического, свободного и открытого общества.

27. Неправительственные организации (НПО) могут играть чрезвычайно важную роль в содействии утверждению прав человека, демократии и верховенства закона. Они являются неотъемлемой составляющей сильного гражданского общества. Мы обязуемся расширять имеющиеся у НПО возможности вносить свой полновесный вклад в дальнейшее развитие гражданского общества и обеспечение прав человека и основных свобод.

ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЕ ИЗМЕРЕНИЕ

28. Военно-политические аспекты безопасности по-прежнему являются сферой жизненно важных интересов государств-участников. Они представляют собой центральный элемент принятой в ОБСЕ концепции всеобъемлющей безопасности. Разоружение, контроль над вооружениями и меры укрепления доверия и безопасности (МДБ) составляют важную часть общих усилий по укреплению безопасности за счет повышения стабильности, транспарентности и предсказуемости в военной области. Ключевую роль в обеспечении нашей военно-политической стабильности играют полное осуществление, своевременная адаптация и, когда это требуется, дальнейшее развитие соглашений о контроле над вооружениями и МДБ.

29. Договор об обычных вооруженных силах в Европе (ДОВСЕ) должен оставаться краеугольным камнем европейской безопасности. Он обеспечил резкое снижение уровней вооружений и техники. Ему принадлежит основополагающая роль в построении более безопасной и единой Европы. Государства – участники этого Договора делают важнейший шаг вперед. Договор укрепляется путем адаптации его положений с целью повышения стабильности, предсказуемости и транспарентности в меняющихся условиях. Ряд Государств-участников будет

осуществлять дальнейшее снижение уровней своих вооружений и техники. Адаптированный Договор по вступлении его в силу будет открыт для добровольного присоединения других государств – участников ОБСЕ в районе, простирающемся от Атлантического океана до Уральских гор, и таким образом внесет важный дополнительный вклад в стабильность и безопасность в Европе.

30. Венский документ ОБСЕ 1999 года вместе с другими принятыми Форумом по сотрудничеству в области безопасности (ФСБ) документами по военно-политическим аспектам безопасности обеспечивает для всех государств – участников ОБСЕ ценные инструменты для укрепления взаимного доверия и повышения транспарентности в военной области. Мы будем и впредь регулярно и в полной мере применять все инструменты ОБСЕ в этой области и стремиться к их своевременной адаптации, с тем чтобы обеспечить адекватное реагирование на потребности безопасности в регионе ОБСЕ. Мы сохраняем приверженность принципам, изложенным в Кодексе поведения, касающемся военно-политических аспектов безопасности. Мы преисполнены решимости предпринять в рамках ФСБ дальнейшие усилия по совместному рассмотрению вопросов безопасности, представляющих общий интерес для государств-участников, и по реализации принятой в ОБСЕ концепции всеобъемлющей и неделимой безопасности в том, что касается военно-политического измерения. Мы продолжим предметный диалог по проблемам безопасности и поручим своим представителям вести этот диалог в рамках ФСБ.

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ИЗМЕРЕНИЕ

31. В регионе ОБСЕ становятся все более очевидными связь между безопасностью, демократией и процветанием, равно как и угроза безопасности, порождаемая ухудшением состояния окружающей среды и истощением природных ресурсов. Экономическая свобода, социальная справедливость и ответственность за сохранение окружающей среды являются непреложными условиями для процветания. Исходя из этой взаимосвязи, мы будем обеспечивать, чтобы экономическому измерению уделялось надлежащее внимание, в частности, как одной из составляющих нашей деятельности по раннему предупреждению и предотвращению конфликтов. Мы будем делать это, среди прочего, для того, чтобы содействовать интеграции стран с переходной экономикой в систему мирового хозяйства, а также обеспечивать верховенство закона и формирование транспарентной и стабильной правовой системы в сфере экономики.

32. Отличительными чертами ОБСЕ являются широкий состав ее участников, всеобъемлющий подход к безопасности, большое число операций на местах и ее давние традиции как нормотворческой организации. Эти качества позволяют ей выявлять угрозы и служить катализатором сотрудничества между ключевыми международными организациями и институтами в экономической и экологической областях. ОБСЕ готова играть эту роль там, где это необходимо. Мы будем укреплять такую координацию усилий между ОБСЕ и соответствующими международными организациями согласно Платформе безопасности, основанной на сотрудничестве. Мы повысим способность ОБСЕ рассматривать экономические и экологические проблемы так, чтобы не допускать дублирования ведущейся работы или подмены действий, которые могли быть с большей эффективностью предприняты другими организациями. Мы сосредоточимся на тех областях, где ОБСЕ особенно компетентна. Деятельность ОБСЕ в области человеческого измерения приводит к значительным экономическим последствиям, и наоборот, например, за счет мобилизации человеческих ресурсов и интеллектуального потенциала и помощи в построении динамичного гражданского общества. В духе Орхусской Конвенции 1998 года о доступе к информации, участии общественности в процессе принятия решений и доступе к правосудию по вопросам, касающимся окружающей среды, мы будем, в частности, добиваться обеспечения доступа к информации, участия общественности в принятии решений, а также доступа к правосудию в вопросах, касающихся окружающей среды.

ВЕРХОВЕНСТВО ЗАКОНА И БОРЬБА С КОРРУПЦИЕЙ

33. Мы подтверждаем свою приверженность верховенству закона. Мы признаем, что коррупция представляет собой большую угрозу общим ценностям ОБСЕ. Она порождает нестабильность и затрагивает многие аспекты безопасности, экономического и человеческого измерений. Государства-участники обязуются наращивать свои усилия по борьбе с коррупцией и порождающими ее условиями, а также содействовать формированию позитивной основы для надлежащей практики государственного управления и должностной порядочности. Они будут лучше использовать существующие международные инструменты и оказывать взаимную помощь в борьбе с коррупцией. В рамках своих усилий по утверждению верховенства закона ОБСЕ будет взаимодействовать с НПО, которые борются за формирование атмосферы единодушного неприятия обществом и деловыми кругами коррупции.

IV. НАШИ ОБЩИЕ ИНСТРУМЕНТЫ РАЗВИТИЕ НАШЕГО ДИАЛОГА

34. Мы преисполнены решимости расширять и укреплять наш диалог в отношении событий, связанных со всеми аспектами безопасности в регионе ОБСЕ. Мы поручаем Постоянному совету и ФСБ, каждому в рамках своей компетенции, уделять более пристальное внимание интересам безопасности государств-участников и проводить в жизнь концепцию всеобъемлющей и неделимой безопасности, принятую в рамках ОБСЕ.

35. Постоянный совет, являясь органом, предназначенным для проведения политических консультаций и принятия решений, будет заниматься всем спектром концептуальных вопросов, а также повседневной оперативной деятельностью Организации. Для оказания помощи в его работе и принятии решений, а также для укрепления процесса политических консультаций и повышения транспарентности в рамках Организации мы учредим Подготовительный комитет, который будет работать под руководством Постоянного совета. Этот комитет открытого состава, как правило, будет проводить неофициальные заседания и по поручению Совета или его председателя обсуждать соответствующие вопросы и докладывать Совету.

36. Действуя в духе солидарности и партнерства, мы будем также расширять наш политический диалог, для того чтобы предлагать государствам-участникам помощь, обеспечивая таким образом выполнение обязательств, принятых в рамках ОБСЕ. Для содействия такому диалогу мы приняли решение активнее использовать в соответствии с установленными правилами и практикой инструментарий ОБСЕ, включающий:

- направление делегаций от институтов ОБСЕ с участием других соответствующих международных организаций, когда это целесообразно, для оказания консультационных и экспертных услуг в связи с реформой законодательства и соответствующей практики;
- направление, после консультаций с соответствующим государством, личных представителей Действующего председателя с миссией по установлению фактов или с консультативной миссией;
- проведение встреч представителей ОБСЕ и заинтересованных государств с целью рассмотрения вопросов, касающихся выполнения обязательств, принятых в рамках ОБСЕ;
- организацию учебных программ, направленных на совершенствование норм и практики, среди прочего, в области прав человека, демократизации и верховенства закона;
- рассмотрение вопросов, касающихся выполнения обязательств, принятых в рамках ОБСЕ, на совещаниях и конференциях ОБСЕ по обзору, а также на Экономическом форуме;
- вынесение таких вопросов на рассмотрение Постоянного совета, среди прочего, на основе рекомендаций, подготовленных институтами ОБСЕ в рамках их соответствующих мандатов или личными представителями Действующего председателя;
- созыв заседаний Постоянного совета в специальном или расширенном формате для обсуждения случаев невыполнения обязательств, принятых в рамках ОБСЕ, и принятия решений

о надлежащем порядке действий;

- учреждение деятельности на местах с согласия соответствующего государства.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ОБСЕ НА МЕСТАХ

37. Постоянный совет будет учреждать деятельность на местах. Он будет принимать решения по мандатам и бюджетам для такой деятельности. На этой основе Постоянный совет и Действующий председатель будут осуществлять руководство такой деятельностью.

38. Развитие деятельности ОБСЕ на местах отражает серьезные изменения в Организации, благодаря которым ОБСЕ стала играть более заметную роль в упрочении мира и безопасности и в совершенствовании выполнения обязательств, принятых в рамках ОБСЕ. Опираясь на приобретенный нами опыт, мы будем и далее развивать и укреплять данный инструмент в целях выполнения предусмотренных соответствующими мандатами задач, которые, среди прочего, могут включать следующее:

- оказание помощи и консультативных услуг или выработку рекомендаций в областях, определяемых по согласованию между ОБСЕ и принимающей страной;

- наблюдение за выполнением обязательств, принятых в рамках ОБСЕ, а также предоставление консультативных услуг или подготовку рекомендаций по совершенствованию их выполнения;

- помощь в организации выборов и наблюдении за ними;

- содействие в обеспечении главенствующей роли закона и демократических институтов, а также в поддержании и восстановлении правопорядка;

- содействие в создании условий для переговоров или прочих мер, которые могли бы способствовать мирному урегулированию конфликтов;

- проверку и(или) содействие в выполнении соглашений о мирном урегулировании конфликтов;

- поддержку восстановления и реконструкции в различных областях жизни общества.

39. При наборе персонала для деятельности на местах должно обеспечиваться выделение государствами-участниками квалифицированных кадров. Подготовка кадров является важным аспектом повышения эффективности ОБСЕ и ее деятельности на местах и поэтому будет улучшена. Активную роль в достижении этой цели могли бы играть существующие учебные заведения в государствах – участниках ОБСЕ и учебные мероприятия ОБСЕ в сотрудничестве, где это целесообразно, с другими организациями и институтами.

40. В соответствии с Платформой безопасности, основанной на сотрудничестве, будет расширяться сотрудничество в деятельности на местах между ОБСЕ и другими международными организациями. Это будет осуществляться, помимо прочего, путем выполнения совместных проектов с другими партнерами, в частности с Советом Европы, что позволит ОБСЕ использовать их экспертный потенциал при уважении своеобразия каждой соответствующей организации и действующих в ней процедур принятия решений.

41. Каждой из стран, где ОБСЕ ведет деятельность на местах, должно, когда это целесообразно, оказываться содействие в развитии собственного потенциала и накоплении знаний и опыта в областях такой деятельности. Это способствовало бы эффективной передаче принимающей стране вопросов, решаемых в рамках соответствующей деятельности, и тем самым – ее завершению.

ОПЕРАТИВНОЕ РЕАГИРОВАНИЕ (РЕАКТ)

42. Мы сознаем, что важнейшей предпосылкой эффективного предотвращения конфликтов, регулирования кризисов и постконфликтного восстановления является способность к быстрому развертыванию гражданского и полицейского экспертного потенциала. Мы твердо намерены сформировать в государствах-участниках и в ОБСЕ потенциал для создания групп оперативной экспертной поддержки и сотрудничества (РЕАКТ), которые будут находиться в

распоряжении ОБСЕ. Это позволит органам и институтам ОБСЕ, действуя согласно своим соответствующим процедурам, быстро предлагать экспертов государствам – участникам ОБСЕ для оказания содействия в соблюдении норм ОБСЕ, предотвращении конфликтов, регулировании кризисов и постконфликтном восстановлении. Такой потенциал быстрого развертывания будет охватывать широкий спектр знаний и опыта гражданских экспертов. Он позволит нам решать проблемы до их перерастания в кризисы и, при необходимости, быстро развертывать гражданский компонент операции по поддержанию мира. Эти группы могли бы также использоваться в качестве мобилизационного ресурса, способного служить ОБСЕ подспорьем в быстром развертывании крупномасштабных или специализированных операций. Мы ожидаем, что РЕАКТ будет развиваться и эволюционировать наряду с другими возможностями ОБСЕ, для того чтобы отвечать потребностям Организации.

ОПЕРАЦИОННЫЙ ЦЕНТР

43. Быстрое развертывание важно для действенности ОБСЕ, когда мы предпринимаем усилия по предотвращению конфликтов, регулированию кризисов и постконфликтному восстановлению, и зависит от эффективной подготовки и планирования. Поэтому мы принимаем решение создать в рамках Центра по предотвращению конфликтов Операционный центр с небольшим основным составом сотрудников, обладающих соответствующими знаниями в области всех видов оперативной деятельности ОБСЕ, численность которого, в случае необходимости, может быть быстро увеличена. Его роль будет заключаться в планировании и развертывании деятельности на местах, включая деятельность с использованием ресурсов РЕАКТ. В случае необходимости он будет поддерживать связь с другими международными организациями и институтами в соответствии с Платформой безопасности, основанной на сотрудничестве. Основной состав сотрудников Центра будет по мере возможности формироваться из прикомандированных государствами-участниками лиц, обладающих соответствующими знаниями, и из существующего резерва Секретариата. Этот основной состав будет служить базой для быстрого увеличения численности персонала с целью решения новых задач в случае их возникновения. Конкретные договоренности будут достигаться в соответствии с существующими процедурами.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, СВЯЗАННАЯ С ПОЛИЦЕЙСКИМИ ФУНКЦИЯМИ

44. Мы будем работать в целях укрепления роли ОБСЕ в деятельности, связанной с функциями гражданской полиции, в качестве составной части усилий Организации по предотвращению конфликтов, регулированию кризисов и постконфликтному восстановлению. Такая деятельность может включать:

- полицейский мониторинг, в том числе с целью недопущения таких действий со стороны полиции, как дискриминация по религиозному и этническому признакам;
- подготовку полицейских кадров, которая, среди прочего, могла бы включать следующие задачи:
 - повышение оперативно-тактического потенциала местных полицейских служб и реформирование военизированных сил;
 - освоение новых, современных форм полицейской работы, таких, как взаимодействие с населением на местном уровне, борьба с распространением наркотиков, коррупцией и терроризмом;
 - создание полицейской службы, объединяющей в своем составе представителей разных этнических групп и/или вероисповеданий и способной заслужить доверие всего населения;
 - обеспечение в целом уважения прав человека и основных свобод. Мы будем поощрять оснащение полицейских служб, сотрудники которых осваивают такие новые формы работы, соответствующим современным оборудованием. Кроме того, ОБСЕ рассмотрит возможные варианты и условия своего участия в правоохранительной деятельности.

45. Мы будем также способствовать развитию независимых судебных систем, играющих ключевую роль в предоставлении правовой защиты от нарушений прав человека, а также оказывать консультационные услуги и помощь в реформировании пенитенциарной системы. ОБСЕ будет также работать с другими международными организациями с целью создания политических и правовых условий, позволяющих полиции выполнять свои задачи в соответствии с принципами демократии и верховенства закона.

ПОДДЕРЖАНИЕ МИРА

46. Мы по-прежнему твердо намерены усиливать ключевую роль ОБСЕ в поддержании мира и стабильности во всем нашем регионе. ОБСЕ наиболее эффективно содействовала региональной безопасности в таких областях, как деятельность на местах, постконфликтное восстановление, демократизация, а также наблюдение за соблюдением прав человека и выборами.

Мы решили изучить варианты, предусматривающие потенциально более значительную и широкую роль ОБСЕ в поддержании мира. Вновь подтверждая свои права и обязательства по Уставу Организации Объединенных Наций и опираясь на свои существующие решения, мы подтверждаем, что ОБСЕ может, от случая к случаю и на основе консенсуса, принимать решение о выполнении той или иной роли в поддержании мира, в том числе ведущей роли тогда, когда государства-участники сочтут, что ОБСЕ является наиболее эффективной и подходящей организацией. В этом контексте она могла бы также принимать решение о предоставлении мандата, покрывающего деятельность других по поддержанию мира, и прибегать к поддержке государств-участников, а также других организаций для привлечения ресурсов и экспертной помощи. В соответствии с Платформой безопасности, основанной на сотрудничестве, она могла бы также предоставлять координационные рамки для таких усилий.

СУД ПО ПРИМИРЕНИЮ И АРБИТРАЖУ

47. Мы подтверждаем, что принцип мирного урегулирования споров является стержнем обязательств, принятых в рамках ОБСЕ. В этом отношении в распоряжении многочисленной группы государств-участников, которые стали сторонами Стокгольмской конвенции 1992 года, имеется Суд по примирению и арбитражу.

Мы призываем их использовать этот инструмент для разрешения споров между ними, а также с другими государствами-участниками, которые добровольно признают юрисдикцию Суда.

Мы также призываем те государства-участники, которые еще не присоединились к данной Конвенции, рассмотреть возможность сделать это.

V. НАШИ ПАРТНЕРЫ ПО СОТРУДНИЧЕСТВУ

48. Мы признаем взаимозависимость между безопасностью региона ОБСЕ и безопасностью партнеров по сотрудничеству, а также нашу приверженность развитию отношений и диалога с ними. Мы, в частности, подчеркиваем наши давние отношения со средиземноморскими партнерами – Алжиром, Египтом, Израилем, Иорданией, Марокко и Тунисом.

Мы признаем расширение участия в работе ОБСЕ наших партнеров по сотрудничеству и поддержку ими этой работы.

Опираясь на эту растущую взаимозависимость, мы готовы и дальше развивать данный процесс. Во исполнение и развитие положений документов Хельсинкской встречи на высшем уровне 1992 года и Будапештской встречи на высшем уровне 1994 года мы будем теснее работать с партнерами по сотрудничеству в продвижении норм и принципов ОБСЕ.

Мы приветствуем их желание способствовать претворению в жизнь норм и принципов Организации, включая основополагающий принцип разрешения конфликтов мирными средствами. В этих целях по мере развития диалога мы будем на более регулярной основе приглашать партнеров по сотрудничеству к более широкому участию в работе ОБСЕ.

49. Необходимо в полной мере изучить и задействовать потенциал Группы для контактов со средиземноморскими партнерами и семинаров по Средиземноморью. Исходя из Будапештского мандата, Постоянный совет будет изучать рекомендации, представляемые Группой по контактам и на семинарах по Средиземноморью.

Мы будем поощрять использование наших знаний и опыта средиземноморскими партнерами по сотрудничеству при создании в Средиземноморье структур и механизмов раннего предупреждения, превентивной дипломатии и предотвращения конфликтов.

50. Мы приветствуем все более широкое участие в нашей работе Японии и Республики Кореи. Мы приветствуем вклад Японии в деятельность ОБСЕ на местах. Мы будем стремиться к дальнейшему укреплению нашего сотрудничества с нашими азиатскими партнерами по нахождению ответов на вызовы, касающиеся всех нас.

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

51. Настоящая Хартия упрочит безопасность всех государств-участников посредством развития и укрепления ОБСЕ на этапе, когда мы вступаем в XXI век. Сегодня мы решили развивать ее существующие инструменты и создавать новые.

Мы будем в полной мере использовать их для обеспечения свободы, демократии и безопасности в регионе ОБСЕ. Тем самым Хартия закрепит роль ОБСЕ как единственной общеевропейской организации безопасности, призванной обеспечивать мир и стабильность в своем регионе. Мы высоко ценим работу, проделанную Комитетом по модели безопасности.

52. Подлинник настоящей Хартии, составленный на английском, испанском, итальянском, немецком, русском и французском языках, будет передан Генеральному секретарю Организации, который направит заверенную копию настоящей Хартии каждому из государств-участников.

Мы, нижеподписавшиеся Высокие Представители государств-участников, сознавая высокое политическое значение, которое придается нами настоящей Хартии, и заявляя о своей решимости действовать в соответствии с положениями, содержащимися в вышеизложенных текстах, поставили свои подписи под настоящей Хартией.

Оперативный документ – Платформа безопасности, основанной на сотрудничестве

I. Платформа

1. Целью Платформы безопасности, основанной на сотрудничестве, является усиление взаимоподкрепляющего характера отношений между организациями и институтами, заинтересованными в содействии упрочению всеобъемлющей безопасности в регионе ОБСЕ.

2. ОБСЕ будет сотрудничать с теми организациями и институтами, члены которых – в настоящее время и в будущем – индивидуально и коллективно в рамках организационных положений, применяемых в каждой такой организации или институте:

– привержены принципам Устава Организации Объединенных Наций и принципам и обязательствам ОБСЕ, изложенным в хельсинкском Заключительном акте, Парижской хартии, Хельсинкском документе 1992 года, Будапештском документе 1994 года, Кодексе поведения ОБСЕ, касающемся военно-политических аспектов безопасности, и Лиссабонской декларации о модели общей и всеобъемлющей безопасности для Европы XXI века;

– разделяют принципы транспарентности и предсказуемости в своих действиях в духе Венского документа 1999 года переговоров по мерам укрепления доверия и безопасности;

– в полном объеме выполняют взятые ими на себя обязательства по контролю над вооружениями, в том числе касающиеся разоружения и МДБ;

– исходят из того, что организации и институты, членами которых они являются, будут привержены принципу транспарентности в отношении их эволюции;

– обеспечат, чтобы их членство в таких организациях и институтах основывалось на открытости и добровольности;

– активно поддерживают принятую в ОБСЕ концепцию общей, всеобъемлющей и неделимой безопасности и единого пространства безопасности, свободного от разделительных линий;

– играют надлежащую полновесную роль в развитии связей между взаимоподкрепляющими институтами в регионе ОБСЕ, имеющими отношение к безопасности;

– в принципе готовы задействовать институциональные ресурсы международных организаций и институтов, членами которых они являются, в целях поддержки проводимой ОБСЕ работы при условии принятия необходимых политических решений по мере возникновения соответствующих обстоятельств. В связи с этим государства-участники отмечают особую значимость сотрудничества в области предотвращения конфликтов и регулирования кризисов.

3. Взятые в совокупности, эти принципы и обязательства образуют Платформу безопасности, основанной на сотрудничестве.

II. Организационные условия сотрудничества

1. В рамках соответствующих организаций и институтов, членами которых они являются, государства-участники будут добиваться, чтобы эти организации и институты твердо придерживались Платформы безопасности, основанной на сотрудничестве. Это будет обеспечиваться на базе решений, принимаемых каждым государством-членом в соответствующих организациях и институтах, и в рамках организационных положений, применяемых в каждой такой организации или институте. Контакты и сотрудничество ОБСЕ с другими организациями и институтами будут транспарентными для государств-участников и будут осуществляться в рамках организационных положений, применяемых в ОБСЕ и в этих организациях и институтах.

2. В 1997 году на встрече Совета министров в Копенгагене было принято решение об Общей концепции развития сотрудничества между подкрепляющими друг друга институтами.

Мы отмечаем последующее развитие широкой сети контактов, и в частности растущее сотрудничество с организациями и институтами, действующими как в военно-политической области, так и в области человеческого и экономического измерений безопасности, а также укрепление сотрудничества между ОБСЕ и различными органами и учреждениями Организации Объединенных Наций, напоминая о роли ОБСЕ как регионального соглашения в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций. Мы исполнены решимости развивать это далее.

3. Еще одним важным аспектом является растущее значение субрегиональных группировок в деятельности ОБСЕ; мы поддерживаем рост сотрудничества с этими группами на базе настоящей Платформы.

4. Развитию сотрудничества может дополнительно способствовать широкое применение следующих инструментов и механизмов:

– регулярных контактов, в том числе встреч; устойчивых рамок для диалога; повышенной транспарентности и практического сотрудничества, включая выделение сотрудников по связи или контактных пунктов; перекрестного представительства на соответствующих встречах; а также других контактов, направленных на лучшее понимание имеющихся у каждой организации инструментов предотвращения конфликтов.

5. Кроме того, ОБСЕ может участвовать в специальных совещаниях с другими организациями, институтами и структурами, действующими в регионе ОБСЕ. Эти совещания могут проводиться на политическом и(или) исполнительном уровнях (в целях координации политики или определения областей сотрудничества) и на рабочем уровне (в целях рассмотрения организационных условий сотрудничества).

6. Развитие в последние годы деятельности ОБСЕ на местах отражает серьезные изменения

в Организации. С принятием Платформы безопасности, основанной на сотрудничестве, нынешнее сотрудничество между ОБСЕ и другими соответствующими международными органами, организациями и институтами в деятельности на местах следует развивать и наращивать в соответствии с их конкретными мандатами. Организационные условия этой формы сотрудничества могли бы включать: регулярные обмены информацией и встречи, совместные миссии по оценке потребностей, прикомандирование к ОБСЕ экспертов других организаций, назначение сотрудников по связи, разработку совместных проектов и развитие деятельности на местах, а также совместные усилия по подготовке кадров.

7. Сотрудничество в реагировании на конкретные кризисы:

– представляется целесообразным, чтобы ОБСЕ, действуя через своего Действующего председателя и при поддержке Генерального секретаря, и соответствующие организации и институты постоянно информировали друг друга о том, какие действия они предпринимают или планируют предпринять в той или иной конкретной ситуации;

– с этой целью государства-участники призывают Действующего председателя при поддержке Генерального секретаря сотрудничать с другими организациями и институтами в формировании скоординированных подходов, позволяющих избегать дублирования усилий и эффективно использовать имеющиеся ресурсы. В соответствующих случаях ОБСЕ может предлагать свои услуги по обеспечению гибких рамок для совместного приложения различных подкрепляющих друг друга усилий. Действующий председатель будет консультироваться с государствами-участниками относительно этого процесса и будет действовать в соответствии с результатами таких консультаций.

8. Генеральный секретарь будет подготавливать ежегодный доклад Постоянному совету о взаимодействии между организациями и институтами в регионе ОБСЕ.

**§ 4. МІЖНАРОДНЕ
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО
В КОНВЕНЦІЯХ**

**ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ
ПРО НЕЗАСТОСУВАННЯ СТРОКІВ ДАВНОСТІ ДО ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ
ТА ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ***

Страсбург, 25 січня 1974 року

Держави – члени Ради Європи, що підписали цю Конвенцію, уважаючи необхідним захищати людську гідність під час війни та в мирний час; ураховуючи те, що злочини проти людяності і найсерйозніші порушення законів і звичаїв війни є серйозним замахом на людську гідність;

будучи внаслідок цього заінтересованими в забезпеченні відсутності перешкод з боку строків давності стосовно як притягнення до відповідальності, так і виконання покарання за ці злочини;

ураховуючи суттєву заінтересованість у сприянні застосуванню спільної політики в кримінальному праві з цього питання й те, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами,

домовилися про таке:

Стаття 1

Кожна Договірна Держава зобов'язується вживати будь-яких необхідних заходів з метою забезпечення незастосування строків давності притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироків у зв'язку з такими правопорушеннями настільки, наскільки вони підлягають покаранню відповідно до її внутрішнього права:

1. Злочинами проти людяності, визначеними в Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього, прийнятій Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 9 грудня 1948 р.;

2. а) порушеннями, визначеними в статті 50 Женевської конвенції 1949 р. про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях, статті 51 Женевської конвенції 1949 р. про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі, статті 130 Женевської конвенції 1949 р. про поведження з військовополоненими й статті 147 Женевської конвенції 1949 р. про захист цивільного населення під час війни;

б) будь-якими аналогічними порушеннями законів війни, що діють під час набрання чинності Конвенцією, і звичаїв війни, які існують у цей час і які не охоплюються зазначеними вище положеннями Женевських конвенцій,

коли відповідне конкретне порушення має особливо серйозний характер або за фактичними обставинами і умисним характером, або за масштабами передбачуваних наслідків.

3. Будь-яким іншим порушенням норми або звичаю міжнародного права, яке може бути надалі встановлене і яке відповідна Договірна Держава вважає відповідно до заяви, зробленої згідно зі статтею 6, таким, що має характер, аналогічний до тих, що згадані в пунктах 1 або 2 цієї статті.

Стаття 2

1. Ця Конвенція застосовується до правопорушень, учинених після набрання нею чинності для відповідної Договірної Держави.

2. Вона також застосовується до правопорушень, учинених до такого набрання чинності, у випадках, коли в той час строк давності ще не минув.

Стаття 3

* Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_125#Text (дата звернення : 26.01.2020)

1. Ця Конвенція відкрита для підписання Державами – членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації або прийняттю. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття передаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Ця Конвенція набирає чинності через три місяці після дати здачі на зберігання третьої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття.

3. Стосовно Держави-підписанта, яка ратифікує або приймає її згодом, Конвенція набирає чинності через три місяці після дати передачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття.

Стаття 4

1. Після набрання цією Конвенцією чинності Комітет Міністрів Ради Європи може запросити будь-яку Державу, що не є членом Ради, приєднатися до неї за умови, що резолюція, яка містить таке запрошення, одержить одностайне схвалення членів Ради, що ратифікували цю Конвенцію.

2. Таке приєднання здійснюється шляхом передачі на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи документа про приєднання та набирає чинності через три місяці після дати передачі на зберігання.

Стаття 5

1. Будь-яка Держава під час підписання або передачі на зберігання ратифікаційної грамоти, документа про прийняття або приєднання може точно визначити територію або території, на які поширюється дія цієї Конвенції.

2. Будь-яка Держава під час передачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти, документа про прийняття або приєднання чи будь-коли пізніше може шляхом заяви на ім'я Генерального секретаря Ради Європи, поширити дію цієї Конвенції на будь-яку іншу територію або території, які зазначено в заяві й за міжнародні відносини яких вона несе відповідальність або від імені яких вона вповноважена брати на себе зобов'язання.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до попереднього пункту стосовно будь-якої території, згаданої в такій заяві, може бути відкликана відповідно до процедури, передбаченої в статті 7 цієї Конвенції.

Стаття 6

1. Будь-яка Договірна Держава може будь-коли шляхом заяви на ім'я Генерального секретаря Ради Європи поширити дію цієї Конвенції на будь-які порушення, передбачені в пункті 3 статті 1 цієї Конвенції.

2. Будь-яка заява, зроблена відповідно до попереднього пункту, може бути відкликана відповідно до процедури, передбаченої в статті 7 цієї Конвенції.

Стаття 7

1. Ця Конвенція залишається чинною протягом невизначеного строку.

2. Будь-яка Договірна Держава може настільки, наскільки це її стосується, денонсувати цю Конвенцію шляхом надіслання повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

3. Така денонсація набирає чинності через шість місяців після дати одержання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 8

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє Державам-членам Ради і будь-якій Державі, що приєдналася до цієї Конвенції, про:

- a) будь-яке підписання;
- b) будь-яку передачу на зберігання ратифікаційної грамоти, документа про прийняття або приєднання;
- c) будь-яку дату набрання чинності Конвенцією відповідно до її статті 3;
- d) будь-яку заяву, отриману відповідно до положень статей 5 або 6;

е) будь-яке повідомлення, отримане відповідно до положень статті 7, і дату набрання чинності денонсацією.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на це вповноважені, підписали цю Конвенцію.

Учинено в Страсбурзі 25 січня 1974 р. англійською та французькою мовами, причому обидва тексти мають однакову силу, в одному примірнику, що залишається на зберіганні в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії Конвенції кожній Державі, яка підписала її або приєдналася до неї.

ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО БОРОТЬБУ З ТЕРОРИЗМОМ*

Страсбург, 27 січня 1977 року

Держави-члени Ради Європи, які підписали цю Конвенцію, враховуючи те, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами; усвідомлюючи зростаючу стурбованість, викликану збільшенням кількості терористичних актів,

бажаючи вжити ефективних заходів для забезпечення того, щоб злочинці, які вчинили такі акти, не unikнули переслідування і покарання,

впевнені в тому, що видача правопорушників є особливо ефективним заходом для досягнення цієї мети,

домовилися про таке:

Стаття 1

З метою видачі правопорушників Договірними Державами, жодний з наступних злочинів не розглядається як політичний злочин або як злочин, пов'язаний з політичним злочином, або як злочин, вчинений з політичних мотивів:

a. злочин, визначений в Конвенції про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден, підписаній в Гаазі 16 грудня 1970 року;

b. злочин, визначений в Конвенції про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації, підписаній в Монреалі 23 вересня 1971 року;

c. тяжкий злочин, пов'язаний з посяганням на життя, фізичну недоторканність або свободу осіб, які перебувають під міжнародним захистом, включаючи дипломатичних агентів;

d. злочин, пов'язаний з викраданням людей, захопленням заручників або тяжким незаконним затриманням;

e. злочин з використанням бомб, гранат, ракет, автоматичної вогнепальної зброї або вибухових листів чи посилок, якщо це призводить до загрози особам;

f. замах на вчинення будь-якого з вищенаведених злочинів або участь як співучасника особи, що вчиняє або намагається вчинити такий злочин.

Стаття 2

1. Договірна Держава, з метою видачі правопорушника іншій Договірній Державі, може вирішити не розцінювати як політичний злочин або злочин, пов'язаний з політичним злочином, або як злочин, вчинений з політичних мотивів, тяжкий злочин проти життя, фізичної недоторканності або свободи особи, пов'язаний з актом насильства, але не передбачений статтею 1.

2. Зазначене стосується тяжких злочинів, включаючи дії проти власності, не передбачені в

* Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_331#Text (дата звернення : 26.01.2020)

статті 1, якщо ці дії створюють колективну загрозу групі осіб.

3. Зазначене стосується замаху на вчинення будь-якого з вищевказаних злочинів або співучасті у вчиненні чи замаху на вчинення такого злочину.

Стаття 3

Положення всіх договорів про видачу правопорушників та домовленостей, що застосовуються між Договірними Державами, включаючи Європейську конвенцію про видачу правопорушників, замінюються у відносинах між Договірними Державами цією Конвенцією в тій мірі, в якій вони їй суперечать.

Стаття 4

Для цілей цієї Конвенції у випадках, коли злочин, передбачений статтею 1 або 2, не вказується як злочин, що призводить до видачі, в будь-якій укладеній між Договірними Державами конвенції або договорі про видачу правопорушників, його слід вважати злочином, що призводить до видачі.

Стаття 5

Ніщо в цій Конвенції не може тлумачитися як покладення обов'язку видачі, якщо у Держави, яку запитують, є серйозні підстави вважати, що запит про видачу за злочин, зазначений в статтях 1 чи 2, зроблений з метою переслідування або покарання особи в зв'язку з її расою, релігійними переконаннями, національністю або політичними переконаннями, або що становище такої особи може бути погіршене з будь-якої з цих причин.

Стаття 6

1. Кожна з Договірних Держав повинна вживати таких заходів, які можуть бути необхідними для встановлення її юрисдикції щодо злочинів, зазначених в статті 1, в тому випадку, коли підозрювана особа перебуває на її території, і вона не видає цю особу після отримання запиту про видачу від Договірної Держави, юрисдикція якої ґрунтується на нормі юрисдикції, яка існує також в законі Держави, яку запитують.

2. Ця Конвенція не виключає будь-якої кримінальної юрисдикції, здійснюваної відповідно до національного закону.

Стаття 7

Договірна Держава, на території якої виявлено особу, підозрювану у вчиненні передбаченого статтею 1 злочину, і яка отримала запит про видачу відповідно до наведених у пункті 1 статті 6 умов, якщо вона не видає таку особу, має передати справу без будь-яких винятків і неправомірних затримок на розгляд своїх компетентних органів з метою здійснення переслідування. Ці органи виносять свої рішення таким же чином, як і в разі вчинення будь-якого тяжкого злочину відповідно до законів такої Держави.

Стаття 8

1. Договірні Держави надають одна одній найширшу взаємну допомогу у справах про кримінальне переслідування за вчинення злочинів, передбачених статтями 1 або 2. Законодавство Держави, яку запитують, про взаємну допомогу у кримінальних справах має застосовуватися в усіх випадках. Проте у наданні такої допомоги не може бути відмовлено лише на тій підставі, що вона стосується політичного злочину або злочину, пов'язаного з політичним злочином, або злочину, вчиненого з політичних мотивів.

2. Ніщо в цій Конвенції не може тлумачитися як зобов'язання надавати взаємну допомогу, якщо у Держави, яку запитують, є серйозні підстави вважати, що запит про надання допомоги у зв'язку зі злочином, передбаченим статтями 1 або 2, зроблений з метою переслідування або покарання особи у зв'язку з її расою, релігійними переконаннями, національністю або політичними переконаннями, або що становище такої особи може бути погіршене з будь-якої з цих причин.

3. Положення всіх договорів та домовленостей про взаємну допомогу у кримінальних

справах, що застосовуються між Договірними Державами, включаючи Європейську конвенцію про взаємну допомогу у кримінальних справах, замінюються у відносинах між Договірними Державами цією Конвенцією в тій мірі, в якій вони їй суперечать.

Стаття 9

1. Європейський комітет з проблем злочинності Ради Європи має бути поінформований про застосування цієї Конвенції.

2. Він докладає всіх необхідних зусиль для сприяння дружньому вирішенню будь-яких труднощів, що можуть виникнути при її виконанні.

Стаття 10

1. Будь-який спір між Договірними Державами щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції, який не був урегульований відповідно до пункту 2 статті 9, на запит будь-якої Сторони в спорі повинен передаватися до арбітражу. Кожна Сторона призначає арбітра, і два арбітри мають призначити рефері. Якщо будь-яка із Сторін не призначить свого арбітра протягом трьох місяців після запиту про арбітраж, він має бути призначений на запит другої Сторони Президентом Європейського суду з прав людини. Якщо останній є громадянином однієї із Сторін у спорі, цей обов'язок виконує Віце-президент Суду або, якщо Віце-президент є громадянином однієї із Сторін у спорі, найстаршим суддею Суду, який не є громадянином однієї із Сторін у спорі. Подібна процедура має бути дотримана, якщо арбітри не можуть дійти згоди у виборі рефері.

2. Арбітражний суд повинен встановити свою власну процедуру. Його рішення приймається більшістю голосів і є остаточним.

Стаття 11

1. Цю Конвенцію відкрито для підписання Державами-членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Ця Конвенція набирає чинності через три місяці після дати здачі на зберігання третього документа про ратифікацію, прийняття чи затвердження.

3. Для будь-якої Держави, яка підписала цю Конвенцію і яка ратифікує, прийме або затвердить її пізніше, Конвенція набирає чинності через три місяці після дати здачі на зберігання документа про ратифікацію, прийняття чи затвердження.

Стаття 12

1. Будь-яка Держава під час підписання або здачі на зберігання документа про ратифікацію, прийняття чи затвердження може визначити територію або території, до яких застосовуватиметься ця Конвенція.

2. Будь-яка Держава під час здачі на зберігання документа про ратифікацію, прийняття чи затвердження або пізніше заявою на ім'я Генерального секретаря Ради Європи може поширити дію цієї Конвенції на будь-яку іншу територію або території, зазначену в цій заяві, за міжнародні відносини якої вона є відповідальною або від імені якої вона уповноважена брати зобов'язання.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до попереднього пункту щодо будь-якої території, зазначеної в цій заяві, може бути відкликана шляхом повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи. Таке відкликання набирає чинності відразу ж або пізніше з дати, яка може бути визначена у повідомленні.

Стаття 13

1. Будь-яка Держава під час підписання або здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження може заявити, що вона залишає за собою право відмовляти у видачі правопорушників щодо будь-якого із злочинів, передбачених статтею 1, якщо вона вважає цей злочин політичним, або злочином, пов'язаним з політичним злочином, або злочином, вчиненим з політичних мотивів, за умови, що вона зобов'язується взяти до уваги при

оцінці характеру злочину будь-які особливо тяжкі ознаки злочину, зокрема, якщо:

- a. він створив колективну небезпеку життю, фізичній недоторканності або свободі осіб;
- b. він завдав шкоди особам, які не мають відношення до мотивів злочину; або
- c. при вчиненні злочину були застосовані жорстокі або насильницькі засоби.

2. Будь-яка Держава може цілком або частково відкликати застереження, зроблені відповідно до попереднього пункту, шляхом перепроводження заяви Генеральному секретарю Ради Європи. Відкликання набирає чинності з дати його отримання.

3. Держава, яка зробила застереження відповідно до пункту 1 цієї статті, не може вимагати виконання положень статті 1 будь-якою іншою Державою; однак, якщо її застереження є частковими або умовними, вона може вимагати виконання цієї статті в тій мірі, наскільки сама здійснює виконання.

Стаття 14

Будь-яка Договірна Держава може денонсувати цю Конвенцію шляхом письмового повідомлення Генеральному секретарю Ради Європи. Будь-яка така денонсація набирає чинності одразу ж або пізніше з такої дати, яка може бути визначена у повідомленні.

Стаття 15

Ця Конвенція припиняє чинність для будь-якої Договірної Держави, яка виходить або припиняє членство в Раді Європи.

Стаття 16

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє Держави-члени Ради про:

- a. будь-яке підписання;
- b. будь-яку передачу на зберігання документа про ратифікацію, прийняття чи затвердження;
- c. будь-яку дату набрання чинності цією Конвенцією відповідно до статті 11;
- d. будь-яку заяву або повідомлення, отримані на виконання положень статті 12;
- e. будь-яке застереження, зроблене відповідно до положень пункту 1 статті 13;
- f. відкликання будь-якого застереження, що набрало чинності, відповідно до положень пункту 2 статті 13;
- g. будь-яке повідомлення, отримане відповідно до статті 14 і про дату, з якої денонсація набирає чинності;
- h. будь-яке припинення дії Конвенції згідно зі статтею 15.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені представники підписали цю Конвенцію.

Вчинено у Страсбурзі 27-го січня 1977 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який залишається на зберіганні в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає завірені копії кожній Державі, яка її підписала.

ЄДИНА КОНВЕНЦІЯ ПРО НАРКОТИЧНІ ЗАСОБИ 1961 Р. З ДОПОВНЕННЯМИ, ВНЕСЕНИМИ ДО НЕЇ ВІДПОВІДНО ДО ПРОТОКОЛУ 1972 Р. ПРО ДОПОВНЕННЯ ДО ЄДИНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО НАРКОТИЧНІ ЗАСОБИ 1961 Р.*

Нью-Йорк, 30 березня 1961 року

Преамбула

* Единая конвенция о наркотических средствах 1961 года с поправками, внесенными в нее в соответствии с Протоколом 1972 года о поправках к Единой конвенции о наркотических средствах 1961 года. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_177#Text. (дата звернення : 26.01.2020)

Стороны,
озабоченные здоровьем и благополучием человечества,
признавая, что применение наркотических средств в медицине продолжает быть необходимым для облегчения боли и страданий и что должны быть приняты надлежащие меры для удовлетворения потребностей в наркотических средствах для таких целей,
признавая, что наркомания является серьезным злом для отдельных лиц и чревата социальной и экономической опасностью для человечества,
сознавая свою обязанность предотвратить это зло и бороться с ним,
принимая во внимание, что эффективные меры против злоупотребления наркотическими средствами требуют принятия координированных и универсальных мер,
понимая, что такие универсальные меры требуют международного сотрудничества, руководимого теми же принципами и направленными на достижение общих целей,
признавая компетенцию Организации Объединенных Наций в области контроля над наркотиками и желая, чтобы заинтересованные международные органы находились в рамках этой Организации,
желая заключить общеприемлемую международную конвенцию, заменяющую существующие договоры о наркотических средствах, ограничивающих использование наркотических средств медицинскими и научными целями, и предусматривающую постоянное международное сотрудничество и контроль для осуществления этих принципов и целей,
настоящим согласились о нижеследующем:

Статья 1

Определения

1. Поскольку в отдельных случаях определено не указано иное или контекст не требует обратного, нижеследующие определения применяются ко всем постановлениям Конвенции:

- а) «Комитет» означает Международный комитет по контролю над наркотиками.
- б) «Каннабис» означает верхушки растения каннабис с цветами или плодами (за исключением семян и листьев, если они не сопровождаются верхушками), из которых не была извлечена смола, каким бы названием они ни были обозначены.
- в) «Растение каннабис» означает любое растение рода *Cannabis*.
- г) «Смола каннабиса» означает отделенную смолу, неочищенную или очищенную, полученную из растения каннабис.
- д) «Кокаиновый куст» означает растение любого вида рода *Erythroxylon*.
- е) «Лист кока» означает лист кокаинового куста, за исключением листьев, из которых удален весь экгонин, кокаин и любые другие алкалоиды экгоина.
- ж) «Комиссия» означает Комиссию по наркотическим средствам Совета.
- з) «Совет» означает Экономический и Социальный Совет Организации Объединенных Наций.
- и) «Культивирование» означает культивирование опийного мака, кокаинового куста или растения каннабис.
- к) «Наркотическое средство» означает любое из веществ, включенных в Списки I и II, – естественных или синтетических.
- л) «Генеральная Ассамблея» означает Генеральную Ассамблею Организации Объединенных Наций.
- м) «Незаконный оборот» означает культивирование или любое действие по сбыту наркотиков в нарушение постановлений настоящей Конвенции.
- н) «Ввоз» и «вывоз» означают, в их соответствующих смысловых оттенках, физическое перемещение наркотических средств из пределов одного государства в пределы другого государства или из пределов одной территории в пределы другой территории того же государства.

о) «Изготовление» означает все процессы, за исключением производства, при помощи которых могут быть получены наркотические средства, в том числе рафинирование, а также превращение наркотических средств в другие наркотические средства.

п) «Медицинский опий» означает опий, подвергшийся обработке, необходимой для его применения с медицинской целью.

р) «Опий» означает свернувшийся сок опийного мака.

с) «Опийный мак» означает растение вида *Papaver somniferum L.*

т) «Маковая солома» означает все части (за исключением семян) скошенного опийного мака.

у) «Препарат» означает смесь, твердую или жидкую, которая содержит какое-нибудь наркотическое средство.

ф) «Производство» означает отделение опия, листьев кока, каннабиса и смолы каннабиса от растений, от которых или из которых они получают.

х) «Список I», «Список II», «Список III» и «Список IV» означают соответственно пронумерованные перечни наркотических средств или препаратов, приложенные к настоящей Конвенции, с изменениями, которые могут быть время от времени внесены в них в соответствии со статьей 3.

ц) «Генеральный секретарь» означает Генерального секретаря Организации Объединенных Наций.

ч) «Специальные складские запасы» означают количества наркотических средств, находящихся в пределах страны или территории в распоряжении правительства этой страны или территории для специальных правительственных целей, а также на случай исключительных обстоятельств; выражение «специальные цели» понимается соответственно.

ш) «Складские запасы» означают количества наркотических средств, находящихся в какой-нибудь стране или на какой-нибудь территории и предназначенных для: I) потребления в пределах данной страны или территории для медицинских и научных целей или II) использования в пределах страны или территории для изготовления наркотических средств и других веществ или III) вывоза, но не включают количеств наркотических средств, находящихся в пределах данной страны или территории в распоряжении; IV) розничных аптекарей или других должным образом уполномоченных розничных торговцев, а также учреждений или квалифицированных лиц при осуществлении ими терапевтических или научных функций, для выполнения которых они должным образом уполномочены, или V) в виде «специальных складских запасов».

щ) «Территория» означает любую часть какого-нибудь государства, рассматриваемую как отдельная единица для целей применения системы свидетельств на ввоз и разрешений на вывоз, предусмотренных в статье 31. Это определение не относится к понятию «территория», как оно употребляется в статьях 42 и 46.

2. Для целей настоящей Конвенции наркотическое средство рассматривается как «потребленное», если оно было доставлено любому лицу или предприятию для розничного распределения, медицинского применения или для научно-исследовательской работы; термин «потребление» понимается соответственно.

Статья 2

Вещества, подлежащие контролю

1. За исключением мер контроля, применение которых ограничено определенно указанными наркотическими средствами, наркотические средства, включенные в Список I, подлежат всем мерам контроля, применимым к наркотическим средствам на основании настоящей Конвенции, и в частности мерам, предписанным в статьях 4 «в», 19, 20, 21, 29, 30, 31, 32, 33, 34 и 37.

2. Наркотические средства, включенные в Список II, подлежат тем же мерам контроля, что

и наркотические средства, включенные в Список I, за исключением мер, предписанных в пунктах 2 и 5 статьи 30 в отношении розничной торговли.

3. Препараты, за исключением тех, которые включены в Список III, подлежат тем же мерам контроля, что и наркотические средства, которые в них содержатся, но представления отдельных исчислений (статья 19) и статистических сведений (статья 20), помимо представляемых по данным наркотическим средствам, не требуется в случае таких препаратов, и подпункт 2 «в» статьи 29 и абзац 1 «б» статьи 30 могут не применяться.

4. Препараты, включенные в Список III, подлежат тем же мерам контроля, что и препараты, содержащие наркотические средства, включенные в Список II, за исключением того, что подпункт 1 «б» и пункты от 3 до 15 статьи 31, и, что касается их приобретения и розничного распределения, пункт «б» статьи 34, могут не применяться и что для целей исчислений (статья 19) и статистических сведений (статья 20) требуемая информация ограничивается количествами наркотических средств, использованных для изготовления таких препаратов.

5. Наркотические средства, включенные в Список IV, включаются также в Список I и подлежат всем мерам контроля, применимым к наркотическим средствам в этом последнем списке, и кроме того:

а) каждая Сторона принимает любые специальные меры контроля, которые, по ее мнению, необходимы, учитывая особо опасные свойства какого-нибудь включенного таким образом наркотического средства; и

б) каждая Сторона, если, по ее мнению, существующие в ее стране условия делают это наиболее подходящим способом охраны народного здоровья и благополучия, запрещает производство, изготовление, вывоз и ввоз любого такого наркотического средства, торговлю им и его хранение или применение, за исключением лишь количеств, которые могут быть необходимы для медицинской и научно-исследовательской работы, включая клинические испытания, проводимые под непосредственным наблюдением и контролем данной Стороны или подлежащие такому непосредственному наблюдению и контролю.

6. В добавление к мерам контроля, применяемым ко всем наркотическим средствам, включенным в Список I, опий подпадает под действие постановлений подпункта «е» пункта 1 статьи 19 и статей 21 бис, 23 и 24, листья кока – под действие постановлений 26 и 27 и каннабис – под действие постановлений статьи 28.

7. Опийный мак, кокаиновый куст, растение каннабис, маковая солома и листья каннабиса подлежат мерам контроля, предусмотренным соответственно в подпункте «д» пункта 1 статьи 19, подпункте «ж» пункта 1 статьи 20, в статье 21 бис и статьях 22 – 24; 22, 26 и 27; 22 и 28; 25; и 28.

8. Стороны делают все от них зависящее, чтобы применять к веществам, не подпадающим под действие настоящей Конвенции, но которые могут быть использованы для незаконного изготовления наркотических средств, такие меры надзора, какие могут быть практически осуществимы.

9. Стороны не обязаны применять постановления настоящей Конвенции к наркотическим средствам, которые обычно используются в промышленности для целей иных, чем медицинские и научные, при условии, что:

а) они обеспечивают посредством надлежащих методов денатурации или другими способами, чтобы используемые таким образом наркотические средства не могли быть предметом злоупотребления или вызывать вредные последствия (пункт 3 статьи 3), а также чтобы вредные вещества не могли быть практически из них извлечены; и

б) они включают в представляемые ими статистические сведения (статья 20) количество каждого наркотического средства, использованного таким образом.

Статья 3

Изменения в сфере применения контроля

1. В тех случаях, когда какая-нибудь Сторона или Всемирная организация здравоохранения располагают сведениями, которые, по их мнению, могут потребовать изменения какого-либо из Списков, они уведомляют об этом Генерального секретаря и представляют ему эти сведения в подтверждение указанного уведомления.

2. Генеральный секретарь препровождает это уведомление и любые сведения, которые он считает относящимися к делу, Сторонам, Комиссии и, если уведомление делается какой-нибудь Стороной, Всемирной организации здравоохранения.

3. В тех случаях, когда уведомление касается какого-либо вещества, еще не включенного в Список I или в Список II,

I) Стороны рассматривают в свете имеющихся сведений возможность временного применения к данному веществу всех мер контроля, применяемых к наркотическим средствам, включенным в Список I;

II) впредь до вынесения ею постановления, как это предусмотрено в подпункте «iii» настоящего пункта, Комиссия может постановить, чтобы Стороны временно применяли к этому веществу все меры контроля, применяемые к наркотическим средствам, включенным в Список I. Стороны временно применяют такие меры к веществу, о котором идет речь;

III) если Всемирная организация здравоохранения находит, что данное вещество способно быть предметом аналогичного злоупотребления и вызывать аналогичные вредные последствия, что и наркотические средства, включенные в Список I или в Список II, или что оно может быть превращено в наркотическое средство, она сообщает об этом своем заключении Комиссии, которая может, в соответствии с рекомендацией Всемирной организации здравоохранения, постановить, что данное вещество должно быть добавлено к Списку I или к Списку II.

4. Если Всемирная организация здравоохранения находит, что какой-нибудь препарат, вследствие содержащихся в нем веществ, не способен быть предметом злоупотребления и не может вызывать вредных последствий (пункт 3) и что содержащееся в нем наркотическое средство не может быть легко извлечено, Комиссия может, в соответствии с рекомендацией Всемирной организации здравоохранения, добавить этот препарат к Списку III.

5. Если Всемирная организация здравоохранения находит, что какое-нибудь наркотическое средство, включенное в Список I, особенно способно быть предметом злоупотребления и вызывать вредные последствия (пункт 3) и что такая способность не компенсируется существенными терапевтическими преимуществами, которыми не обладают другие вещества, помимо наркотических средств, включенных в Список IV, Комиссия может, в соответствии с рекомендацией Всемирной организации здравоохранения, внести это наркотическое средство в Список IV.

6. В тех случаях, когда уведомление касается какого-нибудь наркотического средства, уже включенного в Список I или в Список II, или препарата, включенного в Список III, Комиссия, помимо меры, предусмотренной в пункте 5, может, в соответствии с рекомендацией Всемирной организации здравоохранения, изменить любой из Списков:

а) перенеся какое-нибудь наркотическое средство из Списка I в Список II или из Списка II в Список I; или

б) исключив какое-нибудь наркотическое средство или препарат, в зависимости от случая, из какого-либо Списка.

7. Любое постановление Комиссии, принятое на основании настоящей статьи, сообщается Генеральным секретарем всем государствам-членам Организации Объединенных Наций, другим государствам-участникам Конвенции, не являющимся членами Организации Объединенных Наций, Всемирной организации здравоохранения и Комитету. Такое постановление вступает в

силу в отношении каждой из Сторон в день получения ею такого сообщения, и Стороны принимают после этого такие меры, какие могут потребоваться на основании настоящей Конвенции.

8. а) Постановления Комиссии, изменяющие любой из Списков, подлежат пересмотру Советом по просьбе, поданной любой Стороной в течение девяноста дней, считая со дня получения уведомления об этом постановлении. Просьба о пересмотре посылается Генеральному секретарю вместе со всей относящейся к делу информацией, на которой основана просьба о пересмотре;

б) Генеральный секретарь препровождает копии просьбы о пересмотре и относящуюся к делу информацию Комиссии, Всемирной организации здравоохранения и всем Сторонам, предлагая им представить свои замечания в течение девяноста дней. Все полученные замечания представляются Совету для рассмотрения;

в) Совет может утвердить, изменить или отменить постановления Комиссии, и решение Совета является окончательным. Уведомления о решении Совета посылаются всем государствам-членам Организации Объединенных Наций, государствам-участникам Конвенции, не являющимся членами Организации Объединенных Наций, Комиссии, Всемирной организации здравоохранения и Комитету;

г) Первоначальное постановление Комиссии остается в силе до окончания процедуры пересмотра.

9. Постановления Комиссии, принятые в соответствии с настоящей статьей, не подлежат процедуре пересмотра, предусмотренной в статье 7.

Статья 4

Общие обязательства

Стороны принимают такие законодательные и административные меры, какие могут быть необходимы для того, чтобы:

а) ввести в действие и выполнять постановления настоящей Конвенции в пределах их собственных территорий;

б) сотрудничать с другими государствами в выполнении постановлений настоящей Конвенции; и

в) при условии соблюдения постановлений настоящей Конвенции ограничить исключительно медицинскими и научными целями производство, изготовление, вывоз, ввоз, распределение наркотических средств, торговлю ими и их применение и хранение.

Статья 5

Международные органы контроля

Стороны, признавая компетенцию Организации Объединенных Наций в отношении международного контроля над наркотическими средствами, соглашаютсяверить Комиссии по наркотическим средствам Экономического и Социального Совета и Международному комитету по контролю над наркотиками функции, соответственно присвоенные им согласно настоящей Конвенции.

Статья 6

Расходы международных органов контроля

Расходы Комиссии и Комитета несет Организация Объединенных Наций в порядке, который будет определяться Генеральной Ассамблеей. Стороны, которые не являются членами Организации Объединенных Наций, вносят на покрытие этих расходов такие суммы, которые Генеральная Ассамблея считает справедливыми и которые она определяет время от времени по консультации с правительствами этих Сторон.

Статья 7

Пересмотр постановлений и рекомендаций Комиссии

За исключением постановлений, принимаемых согласно статье 3, каждое постановление или рекомендация, принятые Комиссией на основании постановлений настоящей Конвенции, подлежит утверждению или изменению со стороны Совета или Генеральной Ассамблеи таким же образом, как и другие постановления или рекомендации Комиссии.

Статья 8

Функции Комиссии

Комиссия правомочна рассматривать все вопросы, имеющие отношение к целям настоящей Конвенции, и в частности:

- а) вносить изменения в Списки в соответствии со статьей 3;
- б) обращать внимание Комитета на любые обстоятельства, которые могут иметь отношение к функциям Комитета;
- в) делать рекомендации относительно проведения в жизнь целей и постановлений настоящей Конвенции, включая программы научных исследований и обмен научной и технической информацией; и
- г) обращать внимание государств, не являющихся участниками Конвенции, на постановления и рекомендации, которые она принимает на основании настоящей Конвенции, с тем чтобы они рассмотрели вопрос о принятии мер в соответствии с такими постановлениями и рекомендациями.

Статья 9

Состав и функции Комитета

1. Комитет состоит из тринадцати членов, избираемых Советом следующим образом:

а) три члена с медицинским, фармакологическим или фармацевтическим опытом – из списка, включающего по крайней мере пять лиц, указанных Всемирной организацией здравоохранения, и

б) десять членов – из списка лиц, указанных государствами-членами Организации Объединенных Наций и Сторонами, не состоящими членами Организации Объединенных Наций.

2. Членами Комитета должны быть лица, которые, в силу своей компетентности, беспристрастности и незаинтересованности, будут пользоваться общим доверием. Пока они состоят в этой должности, они не должны занимать какого-либо поста или заниматься какой-либо деятельностью, которые могли бы повредить их беспристрастности при выполнении ими своих функций. Совет, по совещании с Комитетом, принимает все необходимые меры для обеспечения полной технической независимости Комитета при выполнении им своих функций.

3. Совет, учитывая должным образом принцип справедливого географического представительства, принимает во внимание важность включения в состав Комитета в справедливом численном соотношении лиц, обладающих знанием положения с наркотическими средствами как в производящих и изготовляющих, так и в потребляющих наркотики странах и связанных с такими странами.

4. Комитет, в сотрудничестве с правительствами и с учетом постановлений настоящей Конвенции, стремится ограничить культивирование, производство, изготовление и использование наркотических средств достаточным количеством, необходимым для медицинских и научных целей, обеспечить их наличие для таких целей и предотвратить незаконное культивирование, производство, изготовление и использование наркотических средств и незаконный оборот наркотических средств.

5. Все меры, принимаемые Комитетом в соответствии с настоящей Конвенцией, должны быть мерами, в наибольшей степени отвечающими целям содействия развитию сотрудничества между правительствами и Комитетом и обеспечению механизма для постоянного диалога между

правительствами и Комитетом, который будет оказывать содействие и способствовать проведению эффективных национальных мер, направленных на достижение целей настоящей Конвенции.

Статья 10

Сроки полномочий и вознаграждение членов Комитета

1. Члены Комитета состоят в этой должности в течение пяти лет и могут быть переизбраны.
2. Срок полномочий каждого члена Комитета истекает накануне первого заседания Комитета, на котором его преемник имеет право присутствовать.
3. Член Комитета, который не присутствовал на трех последовательных сессиях, считается ушедшим в отставку.
4. Совет, по рекомендации Комитета, может отстранить от должности любого члена Комитета, который перестал отвечать условиям, установленным для членства в пункте 2 статьи 9. Для принятия такой рекомендации требуется, чтобы за нее голосовало девять членов Комитета.
5. Если в Комитете открывается вакансия в течение срока полномочий какого-либо члена Комитета, Совет заполняет эту вакансию в кратчайший, по возможности, срок и в соответствии с применимыми постановлениями статьи 9, выбирая на остаток этого срока нового члена.
6. Члены Комитета получают соответствующее вознаграждение, размеры которого определяются Генеральной Ассамблеей.

Статья 11

Правила процедуры Комитета

1. Комитет избирает своего председателя и таких других должностных лиц, которых он считает необходимыми, и принимает свои правила процедуры.
2. Комитет собирается так часто, как это, по его мнению, может быть необходимо для надлежащего выполнения его функций, но проводит не менее двух сессий в каждом календарном году.
3. Кворум, необходимый на заседаниях Комитета, составляют восемь членов.

Статья 12

Применение системы исчислений

1. Комитет устанавливает срок или сроки и порядок представления исчислений, предусмотренных в статье 19, и устанавливает образцы бланков для этой цели.
2. В отношении стран и территорий, на которые настоящая Конвенция не распространяется, Комитет просит заинтересованные правительства представлять исчисления согласно постановлениям настоящей Конвенции.
3. Если какое-либо государство не представляет к назначенному сроку исчислений по любой из своих территорий, то, поскольку это возможно, эти исчисления устанавливаются Комитетом. При установлении таких исчислений Комитет, по мере возможности, делает это в сотрудничестве с заинтересованным правительством.
4. Комитет рассматривает исчисления, в том числе дополнительные исчисления, и может, за исключением того, что касается потребностей для специальных целей, требовать представления такой информации, которую он сочтет необходимой по любой стране или территории, от имени которой было представлено исчисление, с тем чтобы закончить составление исчислений или объяснить любое содержащееся там заявление.
5. Комитет с целью ограничения использования и распределения наркотических средств достаточным количеством, необходимым для медицинских и научных целей, и для обеспечения их наличия для таких целей в кратчайший, по возможности, срок утверждает исчисления, в том числе дополнительные исчисления, или, с согласия заинтересованного правительства, может изменить такие исчисления. В случае разногласий между правительством и Комитетом последний будет иметь право составлять, сообщать и публиковать свои собственные исчисления,

в том числе дополнительные исчисления.

6. Помимо докладов, упомянутых в статье 15, Комитет в устанавливаемые им сроки, но не реже чем раз в год, публикует такие сведения, касающиеся исчислений, которые, по его мнению, будут облегчать проведение в жизнь настоящей Конвенции.

Статья 13

Применение системы статистических сведений

1. Комитет определяет порядок и форму представления статистических сведений, предусмотренных в статье 20, и устанавливает образцы бланков для этой цели.

2. Комитет рассматривает представленные сведения, чтобы определить, выполнены ли данной Стороной или любым другим государством постановления настоящей Конвенции.

3. Комитет может требовать представления такой дальнейшей информации, которую он сочтет необходимой для того, чтобы пополнить или объяснить данные, содержащиеся в этих статистических сведениях.

4. В компетенцию Комитета не входит выражать сомнения или высказывать свое мнение относительно статистической информации, касающейся наркотических средств, требуемых для специальных целей.

Статья 14

Меры, принимаемые Комитетом для обеспечения выполнения постановлений Конвенции

1. а) Если в результате рассмотрения сведений, представленных ему правительствами на основании постановлений настоящей Конвенции, или сведений, сообщенных ему органами Организации Объединенных Наций или специализированными учреждениями, или при условии, что они одобрены Комиссией по рекомендации Комитета, иными межправительственными организациями или международными неправительственными организациями, которые непосредственно компетентны в данном вопросе и имеют консультативный статус при Экономическом и Социальном Совете в соответствии со статьей 71 Устава Организации Объединенных Наций или пользуются подобным статусом на основе специального соглашения с Советом, Комитет имеет объективные причины считать, что осуществление целей настоящей Конвенции находится под серьезной угрозой в результате невыполнения какой-либо Стороной, страной или территорией постановлений настоящей Конвенции, Комитет имеет право предложить заинтересованному правительству приступить к консультациям или просить его представить объяснения. Если какая-либо Страна или страна, или территория, выполняющая постановления настоящей Конвенции, стала важным центром незаконного культивирования, производства или изготовления, или незаконного оборота или незаконного потребления наркотических средств и если имеется доказательство наличия серьезной опасности того, что данная Страна или страна, или территория может стать таким центром, Комитет имеет право предложить заинтересованному правительству приступить к консультациям. С соблюдением права Комитета обращать внимание Стран, Совета и Комиссии на вопрос, указанный в подпункте «г» ниже, Комитет рассматривает как конфиденциальную просьбу о представлении сведений и объяснение данного правительства или предложение о консультациях и консультации, проводимые с правительством в соответствии с настоящим подпунктом.

б) После принятия мер, предусматриваемых в подпункте «а» выше, Комитет, если он признает это необходимым, может предложить заинтересованному правительству принять такие коррективные меры, какие представляются при существующих обстоятельствах необходимыми для исполнения постановлений настоящей Конвенции.

в) Комитет может, если он полагает, что такая мера необходима в целях выяснения одного из вопросов, упомянутых в подпункте «а» настоящего пункта, предложить заинтересованному правительству провести изучение этого вопроса на своей территории такими средствами, какие данное правительство сочтет уместными. Если заинтересованное правительство принимает

решение об осуществлении этого изучения, оно может просить Комитет предоставить ему средства экспертизы и услуги одного или более лиц, обладающих необходимой компетентностью, для оказания содействия должностным лицам данного правительства при осуществлении предложенного изучения. Лицо или лица, которых Комитет намеревается предоставить данному правительству, подлежат одобрению этим правительством. Условия этого изучения и сроки его завершения определяются посредством консультации между правительством и Комитетом. Правительство сообщает Комитету о результатах данного изучения и о коррективных мерах, которые оно считает необходимым принять.

г) Если Комитет находит, что данное правительство не дало удовлетворительного объяснения в ответ на сделанное ему на основании подпункта «а» выше предложение или не приняло никаких коррективных мер, которые ему было предложено принять на основании подпункта «б» выше, или что существует серьезная обстановка, требующая совместных мер на международном уровне с целью ее исправления, он может обратить внимание Сторон, Совета и Комиссии на это обстоятельство. Комитет поступает таким образом в том случае, если осуществление целей настоящей Конвенции ставится под серьезную угрозу и если не было возможности удовлетворительно решить этот вопрос иным образом. Комитет поступает таким образом также в том случае, если он находит, что существует серьезная обстановка, требующая совместных мер на международном уровне с целью ее исправления, и что доведение такой обстановки до сведения Сторон, Совета и Комиссии является наиболее целесообразным методом содействия таким совместным мерам; после рассмотрения докладов Комитета и, если таковые имеются, докладов Комиссии по данному вопросу Совет может обратить внимание Генеральной Ассамблеи на это обстоятельство.

2. Обращая внимание Сторон, Совета и Комиссии на какое-либо обстоятельство в соответствии с подпунктом «г» пункта 1 выше, Комитет может, если он признает такой порядок действий необходимым, рекомендовать Сторонам приостановить ввоз наркотических средств, вывоз наркотических средств, или то и другое, в данную страну или территорию или из данной страны или территории либо на указанный срок, либо до тех пор, пока Комитет не признает положение в данной стране или территории удовлетворительным. Заинтересованное государство может передать этот вопрос в Совет.

3. Комитет имеет право опубликовывать доклады по любым вопросам, которые были предметом рассмотрения на основании постановлений настоящей статьи, и препровождать их Совету, который рассылает их всем Сторонам. Если Комитет опубликовывает в таком докладе какое-либо решение, вынесенное на основании настоящей статьи, или какие-либо относящиеся к данному вопросу сведения, он публикует в нем также и мнение заинтересованного правительства, если последнее о том просит.

4. Если в каком-нибудь случае решение Комитета, опубликованное на основании настоящей статьи, принято не единогласно, мнения меньшинства должны быть изложены.

5. Любое государство приглашается присутствовать на заседании Комитета, на котором, в соответствии с настоящей статьей, рассматривается вопрос, непосредственно его касающийся.

6. Решения Комитета, выносимые на основании настоящей статьи, принимаются большинством в две трети голосов всех членов Комитета.

Статья 14 бис

Техническая и финансовая помощь

В случаях, когда Комитет считает это уместным и либо в дополнение, либо в качестве альтернативы мерам, изложенным в пунктах 1 и 2 статьи 14, с согласия заинтересованного правительства он может рекомендовать компетентным органам Организации Объединенных Наций и ее специализированным учреждениям предоставление данному правительству технической или финансовой помощи или и той и другой в поддержку усилий этого

правительства, направленных на выполнение его обязательств, вытекающих из настоящей Конвенции, включая меры, предусмотренные в статьях 2, 35, 38 и 38 бис.

Статья 15

Доклады Комитета

1. Комитет составляет годовой доклад о своей работе и такие дополнительные доклады, которые он считает необходимыми, содержащие также анализ исчислений и статистических сведений, имеющихся в его распоряжении, и, в соответствующих случаях, отчет об объяснениях, если таковые были даны правительствами или запрошены у них, вместе с любыми замечаниями и рекомендациями, которые Комитет пожелает сделать. Эти доклады представляются Совету через Комиссию, которая может делать такие замечания, какие она считает необходимыми.

2. Эти доклады сообщаются Сторонам, а затем опубликовываются Генеральным секретарем. Стороны разрешают их неограниченное распространение.

Статья 16

Секретариат

Обслуживание Комиссии и Комитета Секретариатом предоставляется Генеральным секретарем. В частности, секретарь Комитета назначается Генеральным секретарем в консультации с Комитетом.

Статья 17

Особое управление

Стороны будут иметь особое управление для целей применения постановлений настоящей Конвенции.

Статья 18

Сведения, сообщаемые Сторонами Генеральному секретарю

1. Стороны сообщают Генеральному секретарю сведения, которые могут запрашиваться Комиссией, как необходимые для выполнения ею своих функций, и в частности:

- а) ежегодные доклады о применении Конвенции на их территориях;
- б) тексты всех законов и правил, издаваемых время от времени для выполнения настоящей Конвенции;
- в) такие данные, которые Комиссия укажет, относительно случаев незаконного оборота, включая данные о каждом случае обнаруженного незаконного оборота, который может быть важным либо потому, что он дает указания относительно источников получения наркотических средств для незаконного оборота, либо вследствие количеств, о которых идет речь, или методов, примененных лицами, занимающимися незаконным оборотом;
- г) названия и адреса правительственных учреждений, уполномоченных выдавать разрешения на вывоз или свидетельства на ввоз.

2. Стороны сообщают упомянутые в предыдущем пункте сведения таким образом, в такие сроки и на таких бланках, какие может предложить Комиссия.

Статья 19

Исчисления потребностей в наркотических средствах

1. Стороны представляют Комитету ежегодно по каждой из своих территорий в порядке и по форме, предписанных Комитетом, исчисления на разосланных им бланках по следующим вопросам:

- а) количества наркотических средств, предназначенных для потребления в медицинских и научных целях;
- б) количества наркотических средств, предназначенных для изготовления других наркотических средств, препаратов, включенных в Список III, и веществ, на которые не распространяется настоящая Конвенция;
- в) складские запасы наркотических средств по состоянию на 31 декабря того года, к

которому исчисления относятся;

г) количества наркотических средств, необходимые для пополнения специальных складских запасов;

д) площадь (в гектарах) и географическое местоположение земли, подлежащей использованию для культивирования опийного мака;

е) приблизительное количество опиума, которое предполагается произвести;

ж) число промышленных предприятий, которые будут изготавливать синтетические наркотические средства; и

з) количества синтетических наркотических средств, которые будут изготовлены на каждом из предприятий, упомянутых в предыдущем подпункте.

2. а) С учетом вычетов, упомянутых в пункте 3 статьи 21, итог исчислений по каждой территории и по каждому наркотическому средству, за исключением опиума и синтетических наркотических средств, составляется из суммы количеств, указанных в подпунктах «а», «б» и «г» пункта 1 настоящей статьи, с добавлением любого количества, требующегося для доведения существующих на 31 декабря предыдущего года складских запасов до уровня, определенного согласно подпункту «в» пункта 1;

б) с учетом вычетов, упомянутых в пункте 3 статьи 21, в том, что касается ввоза, и пункте 2 статьи 21 бис, итог исчислений по опию по каждой территории составляется или из суммы количеств, указанных в подпунктах «а», «б» и «г» пункта 1 настоящей статьи, с добавлением любого количества, требующегося для доведения существующих на 31 декабря предыдущего года складских запасов до уровня, определенного согласно подпункту «в» пункта 1, или количества, указанного в подпункте «е» пункта 1 настоящей статьи, в зависимости от того, какое из этих количеств больше;

в) с учетом вычетов, упомянутых в пункте 3 статьи 21, итог исчислений по каждой территории по каждому синтетическому наркотическому средству составляется или из суммы количеств, указанных в подпунктах «а», «б» и «г» пункта 1 настоящей статьи, с добавлением любого количества, требующегося для доведения существующих на 31 декабря предыдущего года складских запасов до уровня, определенного согласно подпункту «в» пункта 1, или из суммы количеств, указанных в подпункте «з» пункта 1 настоящей статьи, в зависимости от того, какое из этих количеств больше;

г) исчисления, представляемые согласно предыдущим подпунктам настоящего пункта, изменяются надлежащим образом, с тем чтобы учесть любое количество, на которое был наложен арест и которое было затем освобождено для законного использования, а также любое количество, взятое из специальных запасов для удовлетворения потребностей гражданского населения.

3. Любое государство может в течение года представлять дополнительные исчисления с объяснением обстоятельств, вызвавших необходимость в таких исчислениях.

4. Стороны уведомляют Комитет о методе, примененном для установления показанных в исчислениях количеств, и о всяких изменениях в указанном методе.

5. С учетом вычетов, указанных в пункте 3 статьи 21, и принимая во внимание в надлежащих случаях постановления статьи 21 бис, исчисления не должны превышать.

Статья 20

Статистические сведения, представляемые Комитету

1. Стороны представляют Комитету по каждой из своих территорий в порядке и по форме, предписанных Комитетом, статистические сведения на разосланных Комитетом бланках по следующим вопросам:

а) производство или изготовление наркотических средств;

б) использование наркотических средств для изготовления других наркотических средств,

препаратов, включенных в Список III, и веществ, на которые не распространяется настоящая Конвенция, а также использование маковой соломы для изготовления наркотических средств;

в) потребление наркотических средств;

г) ввоз и вывоз наркотических средств и маковой соломы;

д) наложение ареста на наркотические средства и распоряжение ими;

е) складские запасы наркотических средств по состоянию на 31 декабря того года, к которому эти сведения относятся; и

ж) поддающаяся определению площадь, используемая под культивирование опийного мака.

2. а) Статистические сведения по вопросам, указанным в пункте 1, за исключением подпункта «г», составляются ежегодно и представляются Комитету не позднее 30 июня года, следующего за годом, к которому они относятся.

б) Статистические сведения по вопросам, указанным в подпункте «г» пункта 1, составляются поквартально и представляются Комитету в месячный срок по истечении квартала, к которому они относятся.

3. Стороны не обязаны сообщать статистические сведения о специальных складских запасах, но представляют отдельно сведения о наркотических средствах, ввезенных в данную страну или территорию или приобретенных в данной стране или территории для специальных целей, а также о количествах наркотических средств, изъятых из специальных складских запасов для удовлетворения потребностей гражданского населения.

Статья 21

Ограничение изготовления и ввоза

1. Общие количества каждого наркотического средства, изготовленного и ввезенного любой страной или территорией в течение любого года, не должны превышать суммы следующих количеств:

а) количества, потребленного, в пределах соответствующего исчисления, для медицинских и научных целей;

б) количества, использованного, в пределах соответствующего исчисления, для изготовления других наркотических средств, препаратов, включенных в Список III, и веществ, на которые не распространяется настоящая Конвенция;

в) вывезенного количества;

г) количества, добавленного к складским запасам с целью доведения таковых до уровня, указанного в соответствующем исчислении; и

д) количества, приобретенного, в пределах соответствующего исчисления, для специальных целей.

2. Из суммы количеств, указанных в пункте 1, вычитается всякое количество, на которое был наложен арест и которое было освобождено для законного использования, а также всякое количество, взятое из специальных складских запасов для нужд гражданского населения.

3. Если Комитет находит, что изготовленное и ввезенное в любом данном году количество превышает сумму количеств, указанных в пункте 1, за вычетом любых количеств, определенных в пункте 2 настоящей статьи, всякий установленный таким образом и остающийся на конец года излишек подлежит в следующем году вычету из количеств, которые должны быть изготовлены или ввезены, и из итога исчислений, как определено в пункте 2 статьи 19.

4. а) Если из статистических сведений о ввозе и вывозе (статья 20) следует, что количество, вывезенное в какую-либо страну или территорию, превышает итог исчислений для данной страны или территории, как это определено в пункте 2 статьи 19, с добавлением количеств, показанных как вывезенные, и после вычета любого излишка, установленного согласно пункту 3 настоящей статьи, Комитет может довести об этом факте до сведения государств, которые, по мнению

Комитета, должны быть об этом поставлены в известность;

б) по получении этого уведомления Стороны не разрешают в течение данного года никакого дальнейшего вывоза данного наркотического средства в эту страну или территорию, кроме: I) случая представления по данной стране или территории дополнительного исчисления в отношении как количества, ввезенного сверх исчисления, так и необходимого дополнительного количества, или II) исключительных случаев, когда вывоз, по мнению правительства вывозящей страны, необходим для лечения больных.

Статья 21 бис

Ограничение производства опия

1. Производство опия любой страной или территорией организуется и контролируется таким образом, чтобы, насколько это возможно, обеспечить, чтобы количество опия, произведенное в течение любого года, не превышало исчисления производства опия, установленного в соответствии с подпунктом «е» пункта 1 статьи 19.

2. Если Комитет на основе сведений, имеющихся в его распоряжении в соответствии с постановлениями настоящей Конвенции, приходит к заключению, что какая-либо Сторона, представившая исчисление согласно подпункту «е» пункта 1 статьи 19, не ограничила в пределах своих границ производство опия законными целями согласно соответствующим исчислениям и что значительное количество опия, произведенного законно или незаконно в пределах границ такой Стороны, поступило в незаконный оборот, он после изучения разъяснений заинтересованной Стороны, представляемых ему в течение месяца после уведомления об упомянутом заключении, может принять решение о вычете полностью или частично такого количества из количества, подлежащего производству, и из итога исчислений, определенного в подпункте «б» пункта 2 статьи 19 на следующий год, в котором такой вычет может быть технически осуществлен, с учетом времени года и договорных обязательств по экспорту опия. Это решение вступает в силу через девяносто дней после уведомления о нем заинтересованной Стороны.

3. После уведомления заинтересованной Стороны о решении, принятом им в отношении вычета в соответствии с пунктом 2 выше, Комитет консультируется с этой Стороной с целью удовлетворительного разрешения обстановки.

4. Если обстановка удовлетворительно не разрешена, Комитет может применить постановления статьи 14 в том случае, когда это целесообразно.

5. Принимая решение о вычете в соответствии с пунктом 2 выше, Комитет учитывает не только все относящиеся к данному вопросу обстоятельства, в том числе обстоятельства, в связи с которыми возникает проблема незаконного оборота, упомянутая в пункте 2 выше, но также любые соответствующие новые меры контроля, которые могли быть приняты данной Стороной.

Статья 22

Специальные положения относительно культивирования

1. В тех случаях, когда существующие в стране или территории условия делают запрещенное культивирование опийного мака, кокаинового куста или растения каннабиса наиболее целесообразной, по их мнению, мерой для охраны народного здоровья и благополучия и для предупреждения перехода наркотических средств в незаконный оборот, заинтересованная Сторона запрещает такое культивирование.

2. Сторона, запрещающая культивирование опийного мака или растения каннабиса, принимает соответствующие меры для того, чтобы наложить арест на любые незаконно культивируемые растения и уничтожить их, за исключением небольших количеств, необходимых данной Стороне для научных или исследовательских целей.

Статья 23

Государственные учреждения по опию

1. Сторона, разрешающая культивирование опийного мака для производства опия, создает, если она этого еще не сделала, и содержит одно или несколько правительственных учреждений (далее в настоящей статье именуемых «Учреждение») для выполнения функций, предусматриваемых настоящей статьёй.

2. Каждая такая Сторона применяет к культивированию опийного мака для производства опия и к опию следующие постановления:

а) Учреждение определяет районы и участки земли, где разрешается культивирование опийного мака для производства опия.

б) Культивирование допускается только земледельцам, получившим лицензию от Учреждения.

в) В каждой лицензии точно указываются размеры земельной площади, на которой разрешается культивирование.

г) Все земледельцы, занимающиеся культивированием опийного мака, обязаны сдавать весь собранный ими опий Учреждению. Учреждение покупает и вступает в фактическое владение собранного опия возможно скорее, но не позднее чем через четыре месяца по окончании уборки урожая.

д) В отношении опия Учреждение имеет исключительное право ввоза, вывоза, оптовой торговли и содержания складских запасов, помимо тех, которые имеют фабриканты алкалоидов опия, медицинского опия или препаратов опия. Стороны не обязаны распространять это исключительное право на медицинский опий и препараты опия.

3. Правительственные функции, упомянутые в пункте 2, выполняются единым правительственным учреждением, если это допускается конституцией данной Стороны.

Статья 24

Ограничение производства опия для международной торговли

1. а) Если какая-либо Сторона намеревается начать производство опия или увеличить существующее производство, она принимает во внимание существующий мировой спрос на опий в соответствии с исчислениями, опубликованными Комитетом, с тем чтобы производство опия данной Стороной не привело к перепроизводству опия в мире.

б) Стороны не разрешают производства опия или увеличение существующего производства опия, если, по их мнению, такое производство или увеличенное производство на их территории может привести к незаконному обороту опия.

2. а) С соблюдением пункта 1, если какая-либо Сторона, которая на 1 января 1961 года не производила опия для экспорта, желает вывозить производимый ею опий в количествах, не превышающих 5 тонн в год, она уведомляет Комитет, представляя вместе с этим уведомлением сведения относительно: I) находящейся в силе системы контроля, как это требуется согласно настоящей Конвенции в отношении опия, который будет произведен и вывезен; и II) названия страны или стран, в которую или, соответственно, в которые она намеревается вывозить этот опий; и Комитет может либо одобрить такое уведомление, либо он может рекомендовать данной Стороне, чтобы она не производила опия для экспорта.

б) В тех случаях, когда какая-либо Сторона, не из числа Сторон, о которых говорится в пункте 3, желает производить опий для вывоза в количествах, превышающих 5 тонн в год, она уведомляет об этом Совет, представляя вместе с этим уведомлением относящиеся к делу сведения, включая сведения относительно: I) предполагаемых количеств, которые должны быть произведены для вывоза; II) существующей или намечаемой системы контроля в отношении опия, который должен быть произведен; и III) названия страны или стран, в которую или, соответственно, в которые она намеревается вывозить этот опий; и Совет либо одобряет это

уведомление, либо может рекомендовать данной Стороне, чтобы она не производила опия для вывоза.

3. Независимо от постановлений подпунктов 2 «а» и 2 «б» Сторона, которая за период десяти лет, непосредственно предшествовавших 1 января 1961 г., вывезла опий, который эта страна произвела, может продолжать вывозить опий, который она производит.

4. а) Стороны не ввозят опий из какой-либо страны или территории, за исключением опия, произведенного на территории: I) Стороны, упоминаемой в пункте 3; II) Стороны, которая уведомила Комитет, как это предусмотрено в подпункте 2 «а»; или III) Стороны, которая получила одобрение Совета, как это предусмотрено в подпункте 2 «б».

б) Независимо от подпункта «а» настоящего пункта, Стороны могут ввозить опий, произведенный для вывоза любой страной, которая произвела и вывезла опий за период десяти лет, предшествовавших 1 января 1961 года, если эта страна создала и содержит государственный орган контроля или учреждение для целей, изложенных в статье 23, и осуществляет эффективные меры для того, чтобы производимый ею опий не поступал в незаконный оборот.

5. Постановления настоящей статьи не препятствуют никакой Стороне:

а) производить опий в количествах, достаточных для ее собственных потребностей; или

б) вывозить опий, задержанный вследствие незаконного оборота, на территорию другой Стороны, в соответствии с требованиями настоящей Конвенции.

Статья 25

Контроль над маковой соломой

1. Сторона, разрешающая у себя разведение опийного мака для целей иных, чем производство опия, принимает все необходимые меры для того, чтобы:

а) из этого опийного мака не производился опий; и

б) изготовление наркотических средств из маковой соломы надлежаще контролировалось.

2. Стороны применяют в отношении маковой соломы систему свидетельств на ввоз и разрешений на вывоз, предусмотренную в пунктах от 4 до 15 статьи 31.

3. Стороны представляют статистические сведения о ввозе и вывозе маковой соломы, которые требуются в отношении наркотических средств согласно подпунктам 1 «г» и 2 «б» статьи 20.

Статья 26

Кокаиновый куст и листья кока

1. Если какая-либо Сторона разрешает культивирование кокаинового куста, она применяет к нему, а также к листьям кока систему контроля, как она предусмотрена в статье 23 в отношении контроля над опийным маком, но, что касается подпункта 2 «г» указанной статьи, обязанность, возложенная на упомянутое в этой статье Учреждение, состоит лишь во вступлении в фактическое владение урожаем в кратчайший, по возможности, срок после окончания его уборки.

2. Стороны, по мере возможности, принимают меры по выкорчевыванию всех дикорастущих кокаиновых кустов. Они уничтожают эти растения в случае их незаконного культивирования.

Статья 27

Дополнительные постановления, касающиеся листьев кока

1. Стороны могут разрешать использование листьев кока для приготовления вкусового вещества, не содержащего каких-либо алкалоидов, и, поскольку это необходимо для такого использования, могут разрешать производство, ввоз, вывоз этих листьев, а также торговлю ими и их хранение.

2. Стороны представляют отдельно исчисления (статья 19) и статистические сведения (статья 20) по листьям кока, используемым для приготовления данного вкусового вещества, за исключением случаев, когда те же самые листья кока используются для извлечения как

алкалоидов, так и вкусового вещества, и это обстоятельство объяснено в исчислениях и статистических сведениях.

Статья 28

Контроль над каннабисом

1. Если какая-либо Сторона разрешает культивирование растения каннабиса для производства каннабиса или смолы каннабиса, она применяет при этом систему контроля, как она предусмотрена в статье 23 в отношении контроля над опийным маком.

2. Настоящая Конвенция не применяется к растению каннабиса, культивируемому исключительно для промышленных целей (волокно и семя) или для садоводства.

3. Стороны принимают такие меры, какие могут быть необходимы для предупреждения злоупотребления листьями растения каннабиса и их незаконного оборота.

Статья 29

Изготовление

1. Стороны требуют, чтобы изготовление наркотических средств осуществлялось по лицензиям, за исключением случаев, когда это изготовление осуществляется государственным предприятием или государственными предприятиями.

2. Стороны:

а) контролируют всех лиц и все предприятия, изготавливающие наркотические средства или занимающиеся этим изготовлением;

б) контролируют при помощи лицензий предприятия и помещения, в которых такое изготовление может иметь место; и

в) требуют, чтобы имеющие лицензию фабриканты наркотических средств получали периодические разрешения с точным указанием видов и количеств наркотических средств, которые они имеют право изготавливать. Однако периодического разрешения не требуется для изготовления препаратов.

3. Стороны не допускают сосредоточения в распоряжении фабрикантов наркотических средств количеств наркотических средств и маковой соломы, превышающих количества, необходимые для нормальной деятельности предприятия, с учетом существующей конъюнктуры рынка.

Статья 30

Торговля и распределение

1. а) Стороны требуют, чтобы торговля наркотическими средствами и их распределение осуществлялись по лицензиям, за исключением случаев, когда эта торговля или распределение осуществляется государственным предприятием или государственными предприятиями.

б) Стороны: I) контролируют всех лиц и все предприятия, осуществляющие торговлю наркотическими средствами или их распределение или занимающиеся этой торговлей или распределением; II) контролируют при помощи лицензий предприятия и помещения, в которых такая торговля или распределение может иметь место. Требование о лицензиях может не относиться к препаратам.

в) Постановления подпунктов «а» и «б», касающиеся лицензий, могут не применяться к лицам, должным образом уполномоченным осуществлять врачебные и научные функции – на период их осуществления.

2. Стороны также:

а) Не допускают сосредоточения в распоряжении торговцев, распределительных организаций, государственных предприятий или должным образом на то уполномоченных лиц, упомянутых выше, количеств наркотических средств и маковой соломы, превышающих количества, необходимые для их нормальной деятельности, с учетом существующей конъюнктуры рынка; и

б) I) Требуют предъявления медицинских рецептов для доставки или выдачи наркотических средств отдельным лицам; это требование может не относиться к тем наркотическим средствам, которые отдельные лица могут законным образом получать, использовать, отпускать или назначать в связи с осуществлением ими их надлежаще разрешенных терапевтических функций; и II) Если Стороны считают эти меры необходимыми или желательными, они требуют, чтобы рецепты на наркотические средства, включенные в Список I, выписывались на официальных бланках, которые выпускаются компетентными властями или уполномоченными на то профессиональными ассоциациями в виде книжек с корешками.

3. Желательно, чтобы Стороны требовали обозначения международного незарегистрированного названия, сообщенного Всемирной организацией здравоохранения в письменных или печатных предложениях наркотических средств, во всякого рода рекламе, в описательной литературе, относящейся к наркотическим средствам и используемой для коммерческих целей, на внутренней упаковке пакетов, содержащих наркотические средства, и на этикетках, под которыми наркотические средства поступают в продажу.

4. Если какая-либо Сторона считает такую меру необходимой или желательной, она требует, чтобы на внутренней упаковке пакета, содержащего наркотическое средство, или на его обертке имелась ясно видимая двойная красная полоса. Внешняя упаковка пакета, содержащего такое наркотическое средство, не должна иметь двойной красной полосы.

5. Стороны требуют, чтобы на этикетках, под которыми наркотические средства поступают в продажу, точно указывалось в единицах веса или в процентах содержание наркотических средств. Это требование относительно указания сведений на этикетках может не применяться к наркотическим средствам, отпускаемым отдельным лицам по рецепту врача.

6. Постановления пунктов 2 и 5 могут не применяться к розничной торговле наркотическими средствами, включенными в Список II, или к их розничному распределению.

Статья 31

Специальные постановления, касающиеся международной торговли

1. Стороны сознательно не разрешают вывоза наркотических средств ни в какую страну или территорию, иначе как:

а) в соответствии с законами и правилами данной страны или территории; и

б) в пределах итога исчислений для данной страны или территории, как это определено в пункте 2 статьи 19, с добавлением количеств, предназначенных для реэкспорта.

2. В свободных портах и зонах Стороны осуществляют такое же наблюдение и такой же контроль, как и в других частях своих территорий, с тем, однако, что они могут применять более строгие меры.

3. Стороны:

а) контролируют при помощи лицензий ввоз и вывоз наркотических средств, за исключением случаев, когда такой ввоз или вывоз осуществляется государственным предприятием или государственными предприятиями; и

б) контролируют всех лиц и все предприятия, осуществляющие такой ввоз или вывоз или занимающиеся таким ввозом или вывозом.

4. а) Каждая Сторона, разрешающая ввоз или вывоз наркотических средств, требует получения отдельного свидетельства на ввоз или разрешения на вывоз для каждого случая ввоза или вывоза, независимо от того, касается ли это одного или нескольких наркотических средств;

б) в таком разрешении или свидетельстве указывается название наркотического средства, международное незарегистрированное название, если такое имеется, количество, подлежащее ввозу или вывозу, наименование и адрес импортера и экспортера, а также срок, в течение которого должен быть осуществлен данный ввоз или вывоз;

в) в разрешении на вывоз, кроме того, указывается номер и дата свидетельства на ввоз (пункт 5), а также выдавшее его учреждение;

г) в свидетельстве на ввоз может предусматриваться ввоз несколькими партиями.

5. Перед тем как выдать разрешение на вывоз, Стороны требуют представления ввозного свидетельства, выданного компетентными властями ввозящей страны или территории, в котором должно быть удостоверено, что ввоз упомянутого в нем наркотического средства или наркотических средств разрешен, и такое свидетельство представляется лицом или предприятием, подающим заявление о получении разрешения на вывоз. Стороны придерживаются, по мере возможности, образцов бланков ввозного свидетельства, утвержденного Комиссией.

6. Каждая вывозимая партия должна сопровождаться копией разрешения на вывоз, и правительство, выдающее разрешение на вывоз, посылает правительству ввозящей страны или территории копию этого разрешения.

7. а) После того как ввоз произведен или после того как срок, назначенный для ввоза, истек, правительство ввозящей страны или территории возвращает правительству ввозящей страны или территории разрешение на вывоз с соответствующей на нем надписью;

б) в упомянутой надписи должно быть указано фактически ввезенное количество;

в) если фактически вывезено меньшее количество, чем то, которое указано в разрешении на вывоз, на означенном разрешении и на всех официальных его копиях компетентными властями указывается фактически вывезенное количество.

8. Вывоз в виде отправлений в адрес почтового ящика или банка для лица иного чем то, которое указано в разрешении на вывоз, воспрещается.

9. Вывоз в виде отправления в адрес приписного таможенного склада воспрещается, за исключением случаев, когда правительство ввозящей страны отмечает на ввозном свидетельстве, представляемом лицом или учреждением, подающим заявление о выдаче разрешения на вывоз, что оно разрешает помещение ввозимой партии на приписной таможенный склад. В таком случае в разрешении на вывоз указывается, что вывоз производится с этой целью. На всякую выдачу с приписного таможенного склада требуется разрешение властей, в ведении которых находится данный таможенный склад, а в случае направления за границу выдача рассматривается как новый вывоз по смыслу настоящей Конвенции.

10. Партия наркотических средств, ввозимая на территорию какой-нибудь Стороны или вывозимая с ее территории без сопровождающего ее разрешения на вывоз, подлежит задержанию таможенными властями.

11. Стороны не разрешают прохождения транзитом наркотических средств, направляемых в другую страну, независимо от того, сняты ли они с перевозочных средств, на которых они провозились, за исключением случаев, когда компетентным властям этой Стороны предъявлена копия разрешения на вывоз.

12. Компетентные власти страны или территории, через которую разрешен провоз партии наркотических средств, принимают все необходимые меры, для того чтобы предотвратить изменение пути партии по иному назначению, чем то, которое обозначено в сопровождающей партию копии разрешения на вывоз, за исключением случаев, когда это производится с разрешения правительства страны или территории, через которую проходит данная партия. Правительство данной страны или территории рассматривает всякую партию наркотических средств, относительно которой поступило заявление об изменении пути, как партию вывоза из страны или территории транзита в страну или территорию нового назначения. Если изменение пути разрешено, то постановления подпунктов «а» и «б» пункта 7 применяются также к отношениям между страной или территорией транзита и страной или территорией, откуда первоначально эта партия была вывезена.

13. Никакая партия наркотических средств, находящаяся в транзите или помещенная на приписной таможенный склад, не может подвергаться переработке, которая изменила бы природу наркотических средств, о которых идет речь. Упаковка не может быть изменена без разрешения компетентных властей.

14. Постановления пунктов с 11 по 13, касающиеся провоза наркотических средств через территорию одной из Сторон, не применяются в тех случаях, когда партия, о которой идет речь, перевозится воздушным путем, при условии, что самолет пролетает над страной или территорией транзита без посадки. Если самолет производит посадку в этой стране или территории, эти постановления применяются постольку, поскольку обстоятельства того требуют.

15. Постановления настоящей статьи не нарушают постановлений каких-либо международных соглашений, ограничивающих контроль, который может осуществляться одной из Сторон над наркотическими средствами, находящимися в транзите.

16. Ничто в настоящей статье, за исключением подпункта 1 «а» и пункта 2, не является обязательным в отношении препаратов, включенных в Список III.

Статья 32

Специальные постановления, касающиеся провоза наркотических средств в аптечках первой помощи судов и самолетов международного сообщения

1. Провоз на судах или самолетах международного сообщения ограниченных количеств наркотических средств, необходимых во время путешествий или рейсов для оказания первой помощи или в экстренных случаях, не считается ввозом, вывозом или транзитом по смыслу настоящей Конвенции.

2. Существующие меры предосторожности принимаются страной регистрации для предупреждения ненадлежащего использования наркотических средств, упомянутых в пункте 1, или перехода их в незаконный оборот. Комиссия, по совещанию с надлежащими международными организациями, рекомендует такие меры предосторожности.

3. К наркотическим средствам, провозимым на судах или самолетах в соответствии с пунктом 1, применяются законы, правила и постановления о разрешениях и лицензиях страны регистрации, без ущерба для каких-либо прав компетентных местных властей производить проверку, инспекцию и применять другие меры контроля на борту судов или самолетов. Применение таких наркотических средств в экстренных случаях не рассматривается как нарушение требований подпункта 2 «б» статьи 30.

Статья 33

Хранение наркотических средств

Стороны не разрешают хранения наркотических средств, иначе как на основании законного права.

Статья 34

Меры надзора и инспекции

Стороны требуют:

а) чтобы все лица, получающие лицензии в соответствии с постановлениями настоящей Конвенции или занимающие директорские или контрольные должности в государственных предприятиях, созданных в соответствии с настоящей Конвенцией, обладали надлежащей квалификацией для эффективного и точного проведения в жизнь постановлений таких законов и правил, которые изданы с этой целью; и

б) чтобы правительственные власти, фабриканты, торговцы, ученые, научные институты и больницы вели записи, показывающие количества каждого изготовленного наркотического средства и каждого отдельного приобретения и использования наркотических средств. Эти записи соответственно сохраняются в течение не менее двух лет. При пользовании книжками с корешками для выписывания рецептов (подпункт 2 «б» статьи 30) эти книжки, включая корешки,

также сохраняются в течение не менее двух лет.

Статья 35

Меры по борьбе с незаконным оборотом

С должным учетом своих конституционных, правовых и административных систем Стороны:

а) принимают внутригосударственные меры для координации превентивных и репрессивных мероприятий против незаконного оборота; с этой целью они могут с пользой для дела назначить соответствующий орган, который будет ответственным за такую координацию;

б) помогают друг другу в проведении кампании по борьбе с незаконным оборотом;

в) тесно сотрудничают друг с другом и с компетентными международными организациями, членами которых они состоят, для проведения согласованной кампании по борьбе с незаконным оборотом;

г) обеспечивают быстрое осуществление международного сотрудничества между соответствующими органами;

д) обеспечивают, чтобы в тех случаях, когда для судебного преследования требуется передача в международном порядке юридических документов, такая передача производилась быстрым образом тем органам, которые будут указаны Сторонами; это требование не нарушает права Сторон требовать, чтобы официальные документы направлялись к ним дипломатическим путем;

е) представляют, если они считают целесообразным, Комитету и Комиссии через Генерального секретаря, в дополнение к сведениям, требуемым согласно статье 18, сведения о незаконной деятельности, связанной с наркотическими средствами, в пределах своих границ, в том числе сведения о незаконном культивировании, производстве, изготовлении и незаконном обороте и использовании наркотических средств; и

ж) представляют сведения, упомянутые в предыдущем пункте, насколько это возможно, таким образом и в такие сроки, как об этом может просить Комитет; в случае поступления просьбы от Стороны Комитет может предложить ей свой совет в представлении этих сведений и в стремлении сократить в пределах своих границ незаконную деятельность, связанную с наркотическими средствами.

Статья 36

Постановления о наказаниях

1. а) С соблюдением своих конституционных ограничений каждая Сторона принимает меры, которые обеспечат, что культивирование и производство, изготовление, извлечение, приготовление, хранение, предложение, предложение с коммерческими целями, распределение, покупка, продажа, доставка на каких бы то ни было условиях, маклерство, отправка, переотправка транзитом, перевоз, ввоз и вывоз наркотических средств в нарушение постановлений настоящей Конвенции и всякое другое действие, которое, по мнению Сторон, может являться нарушением постановлений настоящей Конвенции, будут признаваться наказуемыми деяниями в тех случаях, когда они совершены умышленно, а также что серьезные преступления будут подлежать соответствующему наказанию, в частности тюремным заключением или иным способом лишения свободы.

б) Независимо от постановлений предыдущего подпункта настоящей статьи в тех случаях, когда лица, злоупотребляющие наркотическими средствами, совершают такие преступления, Стороны могут предусмотреть либо в качестве замены осуждения или наказания, либо в дополнение к наказанию, чтобы в отношении таких лиц применялись в соответствии с пунктом 1 статьи 38 меры, направленные на их лечение, воспитание, наблюдение за ними после окончания ими лечения, восстановление их трудоспособности и возвращение их в общество.

2. С соблюдением конституционных ограничений Сторон, их системы права и внутреннего

закона

а) I) каждое из перечисленных в пункте 1 преступлений, если они совершены в разных странах, будет рассматриваться как отдельное преступление; II) умышленное соучастие в каком-либо из таких преступлений, участие в сообществе с целью совершения и покушения на совершение какого-либо из таких преступлений и подготовительные действия и финансовые операции в связи с преступлениями, перечисленными в настоящей статье, будут признаваться наказуемыми деяниями, предусмотренными в пункте 1; III) приговоры иностранных судов за такие преступления будут учитываться для целей установления рецидивизма; IV) упомянутые выше серьезные преступления, если они совершены либо гражданами данной страны, либо иностранцами, преследуются Стороной, на территории которой совершено данное преступление, или Стороной, на территории которой обнаружен преступник, если выдача недопустима по законам Стороны, к которой обращена соответствующая просьба, и если этот преступник еще не подвергся судебному преследованию и приговор по его делу еще не состоялся.

б) I) Каждое из перечисленных в пунктах 1 и 2 «а» II) настоящей статьи преступлений считается подлежащим включению в качестве преступления, влекущего выдачу, в любой договор о выдаче, заключенный между Сторонами. Стороны обязуются включать такие преступления в качестве преступлений, влекущих выдачу, в любой договор о выдаче, заключаемый между ними. II) Если Сторона, обуславливающая выдачу наличием договора, получает просьбу о выдаче от другой Стороны, с которой она не имеет договора о выдаче, она может по своему усмотрению рассматривать настоящую Конвенцию в отношении преступлений, перечисленных в пунктах 1 и 2 «а» III) настоящей статьи, в качестве юридического основания для выдачи. Выдача осуществляется в соответствии с другими условиями, предусматриваемыми законодательством Стороны, к которой обращена просьба о выдаче. III) Стороны, не обуславливающие выдачу наличием договора, рассматривают в отношениях между собой преступления, перечисленные в пунктах 1 и 2 «а» IV) настоящей статьи, в качестве преступлений, влекущих выдачу в соответствии с условиями, предусмотренными законодательством Стороны, к которой обращена просьба о выдаче. IV) Выдача разрешается в соответствии с законодательством Стороны, к которой обращена просьба о выдаче, и, независимо от положений подпунктов «б» I), «II» и «III» настоящего пункта, данная Сторона имеет право отказать в выдаче в тех случаях, когда компетентные власти этой Стороны считают, что данное преступление не является достаточно серьезным.

3. В вопросах юрисдикции постановления уголовного права заинтересованной Стороны имеют преимущественную силу перед постановлениями настоящей статьи.

4. Ничто содержащееся в настоящей статье не затрагивает принципа, что преступления, к которым она относится, определяются, преследуются и караются Стороной согласно внутреннему праву данной Стороны.

Статья 37

Наложение ареста и конфискация

Любые наркотические средства, вещества и предметы оборудования, использованные или предназначенные для совершения преступлений, о которых говорится в статье 36, подлежат наложению ареста и конфискации.

Статья 38

Меры борьбы со злоупотреблениями наркотическими средствами

1. Стороны уделяют особое внимание и принимают все возможные меры, направленные на предотвращение злоупотребления наркотическими средствами и на раннее выявление, лечение, воспитание, восстановление трудоспособности, возвращение в общество соответствующих лиц и на наблюдение за ними после окончания ими лечения, и координируют свои усилия для достижения этих целей.

2. Стороны содействуют, насколько это возможно, подготовке кадров для лечения, восстановления трудоспособности, возвращения в общество лиц, злоупотребляющих наркотическими средствами, а также для наблюдения за ними после окончания ими лечения.

3. Стороны принимают все возможные меры, чтобы содействовать ознакомлению лиц, которым это необходимо по работе, с проблемами злоупотребления наркотическими средствами и его предотвращения, а также способствовать ознакомлению с этими проблемами населения в случае, если есть опасность того, что злоупотребление наркотическими средствами приобретает широкие масштабы.

Статья 38 бис

Соглашения о региональных центрах

Если Сторона считает желательным в качестве составной части своих мер, направленных против незаконного оборота наркотических средств, с должным учетом своих конституционной, правовой и административной систем, и, если она это пожелает, при техническом совете со стороны Комитета или специализированных учреждений, она способствует достижению, в консультации с другими заинтересованными Сторонами в данном районе, соглашений, предусматривающих создание региональных научно-исследовательских и просветительных центров для борьбы с проблемами, возникающими в связи с незаконным использованием и оборотом наркотических средств.

Статья 39

Применение более строгих мер контроля над наркотическими средствами, чем мер, требуемых на основании настоящей Конвенции

Независимо от каких-либо постановлений настоящей Конвенции ничто не препятствует, или считается препятствующим, Сторонам принимать более строгие или более суровые меры контроля, чем те, которые предусматриваются настоящей Конвенцией, и, в частности, требовать, чтобы препараты, включенные в Список III, или наркотические средства, включенные в Список II, подлежали всем или таким мерам контроля, применяемым к наркотическим средствам Списка I, которые, по мнению данной Стороны, необходимы или желательны для охраны народного здоровья и благополучия.

Статья 40 (*)

Языки Конвенции и процедура подписания, ратификации и присоединения

1. Настоящая Конвенция, английский, испанский, китайский, русский и французский тексты которой равно аутентичны, открыта для подписания до 1 августа 1961 года от имени любого государства-члена Организации Объединенных Наций, любого государства, не являющегося членом Организации Объединенных Наций, но являющегося участником Статута Международного Суда (995_010) или членом какого-либо специализированного учреждения Организации Объединенных Наций, а также от имени любого другого государства, которое Совет может пригласить стать Стороной в Конвенции.

(*) См. пункты 3 и 4 во вступительном примечании.

2. Настоящая Конвенция подлежит ратификации. Ратификационные грамоты сдаются на хранение Генеральному секретарю.

3. Настоящая Конвенция открыта после 1 августа 1961 года для присоединения государств, указанных в пункте 1. Акты о присоединении сдаются на хранение Генеральному секретарю.

Статья 41 (*)

Вступление в силу

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день, считая со дня, следующего за датой сдачи на хранение, в соответствии со статьей 40, сорокового акта о ратификации или присоединении.

(*) См. пункты 3 и 4 во вступительном примечании.

2. В отношении любого государства, сдавшего на хранение акт о ратификации или присоединении после даты сдачи на хранение указанного сорокового акта, настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи на хранение этим государством своего акта о ратификации или присоединении.

Статья 42

Территориальное применение

Настоящая Конвенция применяется ко всем внеметропольным территориям, за международные отношения которых какая-либо Сторона является ответственной, за исключением случаев, когда предварительное согласие такой территории требуется конституцией данной Стороны или заинтересованной территории или когда того требует обычай. В этом случае данная Сторона старается обеспечить необходимое согласие заинтересованной территории в кратчайший, по возможности, срок и по получении такого согласия уведомляет об этом Генерального секретаря. Настоящая Конвенция применяется к территории или территориям, указанным в таком уведомлении, со дня получения последнего Генеральным секретарем. В тех случаях, когда предварительного согласия внеметропольной территории не требуется, заинтересованная Сторона в момент подписания, ратификации или присоединения указывает внеметропольную территорию или территории, к которым настоящая Конвенция применяется.

Статья 43

Понятие территории для целей постановлений статей 19, 20, 21 и 31

1. Любая Сторона может уведомить Генерального секретаря, что для целей статей 19, 20, 21 и 31 одна из ее территорий разделена на две или несколько территорий или что две или несколько ее территорий объединяются в одну территорию.

2. Две или несколько Сторон могут уведомить Генерального секретаря, что в результате образования между ними таможенного союза эти Стороны составляют для целей статей 19, 20, 21 и 31 единую территорию.

3. Любое уведомление, сделанное на основании пунктов 1 и 2 настоящей статьи, вступает в силу 1 января года, следующего за годом, в котором было сделано это уведомление.

Статья 44

Прекращение действия прежних международных договоров

1. Постановления настоящей Конвенции, по вступлении ее в силу, заменяют, прекращая их действие в отношениях между Сторонами, положения следующих договоров:

- а) Международной конвенции по опиуму, подписанной в Гааге 23 января 1912 года;
- б) Соглашения относительно производства опиума для курения, внутренней торговли им и его использования, подписанного в Женеве 11 февраля 1925 года;
- в) Международной конвенции по опиуму, подписанной в Женеве 19 февраля 1925 года;
- г) Конвенции об ограничении производства и о регламентации распределения наркотических средств, подписанной в Женеве 13 июля 1931 года;
- д) Соглашения об установлении контроля над курением опиума на Дальнем Востоке, подписанного в Бангкоке 27 ноября 1931 года;
- е) Протокола, подписанного в Лейк Саксесе 11 декабря 1946 года, о внесении изменений в Соглашения, Конвенции и Протоколы о наркотических средствах, заключенные в Гааге 23 января 1912 года, в Женеве 11 февраля 1925 года, 19 февраля 1925 года и 13 июля 1931 года, в Бангкоке 27 ноября 1931 года и в Женеве 26 июня 1936 года, за исключением его действия в отношении последней из названных Конвенций;
- ж) Конвенций и Соглашений, упомянутых в подпунктах от «а» до «д», с изменениями, внесенными упомянутым в подпункте «е» Протоколом 1946 года;
- з) Протокола, подписанного в Париже 19 ноября 1948 года, распространяющего международный контроль на лекарственные вещества, не подпадающие под действие Конвенции

от 13 июля 1931 года об ограничении производства и о регламентации распределения наркотических средств, с изменениями, внесенными в нее Протоколом, подписанным в Лейк Саксесе 11 декабря 1946 года;

и) Протокола об ограничении и регламентации культивирования растения мака, производства опиума, международной и оптовой торговли им и его употребления, подписанного в Нью-Йорке 23 июня 1953 года, если бы этот Протокол вступил в действие.

2. По вступлении в силу настоящей Конвенции статья 9 Конвенции по борьбе с незаконным оборотом вредных лекарственных веществ, подписанной в Женеве 26 июня 1936 года, в отношениях между Сторонами этой Конвенции, являющимися также Сторонами в настоящей Конвенции, перестанет действовать, и она будет заменена подпунктом 2 «б» статьи 36 настоящей Конвенции при условии, что такие Стороны могут путем уведомления на имя Генерального секретаря сохранить в силе упомянутую статью 9.

Статья 45 (*)

Переходные постановления

1. Со дня вступления в силу настоящей Конвенции (пункт 1 статьи 41) функции Комитета, предусмотренные статьей 9, временно выполняются Постоянным центральным комитетом, учрежденным на основании главы VI Конвенции, указанной в пункте «в» статьи 44 в измененной редакции, и Контрольным органом, учрежденным на основании главы II Конвенции, указанной в пункте «г» статьи 44 в измененной редакции, в соответствии с характером их соответствующих функций.

2. Совет устанавливает дату вступления нового упомянутого в статье 9 Комитета в свои обязанности. Начиная с этой даты Комитет принимает на себя в отношении государств, являющихся участниками перечисленных в статье 44 договоров, но не являющихся Сторонами в настоящей Конвенции, функции Постоянного центрального комитета и Контрольного органа, указанных в пункте 1.

Статья 46

Денонсация

1. По истечении двух лет со дня вступления в силу настоящей Конвенции (пункт 1 статьи 41) любая Страна может как от своего имени, так и от имени территории, за которую она несет международную ответственность и которая взяла обратно данное в соответствии со статьей 42 согласие, денонсировать настоящую Конвенцию письменным актом, сданным на хранение Генеральному секретарю.

2. Денонсация, если она получена Генеральным секретарем в любом году 1 июля или раньше, вступает в силу 1 января следующего года, а если она получена после 1 июля, то она вступает в силу, как если бы она была получена 1 июля или раньше в следующем году.

3. Действие настоящей Конвенции прекращается, если в результате денонсаций, представленных согласно пункту 1, условия, необходимые для ее вступления в силу согласно пункту 1 статьи 41, перестают существовать.

Статья 47

Поправки

1. Любая Страна может предложить поправку к настоящей Конвенции. Текст любой такой поправки и основания для этого сообщаются Генеральному секретарю, который сообщает их Сторонам и Совету. Совет может постановить либо:

а) что должна быть созвана конференция в соответствии с пунктом 4 статьи 62 Устава Организации Объединенных Наций для рассмотрения предложенной поправки; либо

б) что следует опросить Стороны, принимают ли они предложенную поправку, а также просить их представить Совету любые замечания по поводу этого предложения.

2. Если предложенная поправка, разосланная на основании подпункта 1 «б» настоящей

статьи, не была отклонена какой-либо Стороной в течение восемнадцати месяцев после ее рассылки, она после этого вступает в силу. Если же предложенная поправка отклоняется какой-либо Стороной, Совет может решить, в свете замечаний, полученных от Сторон, должна ли быть созвана конференция для рассмотрения этой поправки.

Статья 48

Споры

1. В случае возникновения какого-либо спора между двумя или несколькими Сторонами относительно толкования или применения настоящей Конвенции эти Стороны консультируются между собой с целью разрешения спора путем переговоров, расследования, посредничества, примирения, арбитража, обращения к региональным органам, судебного разбирательства или другими мирными средствами по их собственному выбору.

2. Любой спор такого рода, который не может быть разрешен указанным в пункте 1 путем, передается на разрешение в Международный Суд.

Статья 49

Переходные оговорки

1. При подписании, ратификации или присоединении каждая Сторона может оговорить за собой право временно разрешать на любой из своих территорий:

- а) квазимедицинское употребление опия;
- б) курение опия;
- в) жевание листьев кока;
- г) употребление каннабиса, смолы каннабиса, экстрактов и настоек каннабиса для немедицинских целей; и
- д) производство и изготовление наркотических средств, упомянутых в подпунктах от «а» до «г», и торговлю ими для указанных там целей.

2. Оговорки, сделанные согласно пункту 1, подлежат следующим ограничениям:

а) упомянутые в пункте 1 виды деятельности могут быть разрешаемы, лишь поскольку они являются обычными на территориях, в отношении которых сделана оговорка и на которых они были разрешены на 1 января 1961 года;

б) вывоз упомянутых в пункте 1 наркотических средств для указанных там целей в участвующую в настоящей Конвенции страну или в пределы территории, на которую настоящая Конвенция не распространяется согласно статье 42, не разрешается;

в) курение опия разрешается только лицам, которые зарегистрированы для этого компетентными властями на 1 января 1964 года;

г) квазимедицинское употребление опия должно быть прекращено в течение пятнадцати лет, считая со дня вступления в силу настоящей Конвенции, как это предусмотрено в пункте 1 статьи 41;

д) жевание листьев кока должно быть прекращено в течение двадцати пяти лет, считая со дня вступления в силу настоящей Конвенции, как это предусмотрено в пункте 1 статьи 41;

е) употребление каннабиса для целей иных, чем медицинские и научные, должно прекратиться возможно скорее, но во всяком случае в течение двадцати пяти лет, считая со дня вступления в силу настоящей Конвенции, как это предусмотрено в пункте 1 статьи 41;

ж) производство и изготовление наркотических средств, упомянутых в пункте 1, а также торговля ими, для любого из упомянутых там видов использования, должны быть сокращены и, в конечном счете, прекращены вместе с сокращением и прекращением этих видов использования.

3. Сторона, делающая оговорку на основании пункта 1:

а) включает в свой годовой доклад, представляемый Генеральному секретарю на основании подпункта 1 «а» пункта 1 статьи 18, отчет о достигнутом за предыдущий год прогрессе в направлении ликвидации употребления, производства, изготовления или торговли, о которых

говорится в пункте 1; и

б) представляет Комитету отдельные исчисления (статья 19) и статистические сведения (статья 20), касающиеся оговоренных видов деятельности в порядке и по форме, указанных Комитетом.

4. а) Если Сторона, сделавшая согласно пункту 1 оговорку, не представляет:

I) указанного в подпункте 3 «а» доклада в течение шести месяцев после конца года, к которому относится эта информация; II) указанных в подпункте 3 «б» исчислений в течение трех месяцев после срока, установленного для этой цели Комитетом на основании пункта 1 статьи 12; III) указанных в подпункте 3 «б» статистических сведений в течение трех месяцев после срока, установленного для их представления на основании пункта 2 статьи 20, Комитет или Генеральный секретарь, в зависимости от обстоятельств, посылает данной Стороне уведомление о запоздании и просит представить требуемые сведения в трехмесячный по получении уведомления срок.

б) Если Сторона не исполняет в указанный срок этой просьбы Комитета или Генерального секретаря, оговорка, сделанная на основании пункта 1, теряет силу.

5. Государство, сделавшее оговорку, может, посредством письменного уведомления, в любое время взять обратно все или часть сделанных им оговорок.

Статья 50 ()**

Другие оговорки

1. Допускаются только оговорки, сделанные в соответствии со статьей 49 или постановлениями нижеследующих пунктов.

2. При подписании, ратификации или присоединении любое государство может сделать оговорку в отношении следующих постановлений настоящей Конвенции:

пунктов 2 и 3 статьи 12; пункта 2 статьи 13; пунктов 1 и 2 статьи 14; подпункта 1 «б» статьи 31 и статьи 48.

3. Государство, желающее стать Стороной, но с тем, чтобы сделать оговорки иные, чем те, которые сделаны в соответствии с пунктом 2 настоящей статьи или со статьей 49, может уведомить о таком намерении Генерального секретаря. Если по истечении двенадцати месяцев со дня уведомления Генеральным секретарем о соответствующей оговорке эта оговорка не отклоняется одной третью государств, которые ратифицировали настоящую Конвенцию или присоединились к ней до конца этого периода, она считается допустимой, при условии, однако, что государства, которые возражали против оговорки, не обязаны принимать на себя в отношении сделавшего оговорку государства какого-либо юридического обязательства на основании настоящей Конвенции, затрагиваемой данной оговоркой.

4. Государство, сделавшее оговорку, может посредством письменного уведомления в любое время взять обратно все или часть сделанных им оговорок.

Статья 51

Уведомления

Генеральный секретарь уведомляет все государства, указанные в пункте 1 статьи 40:

а) о подписаниях, ратификациях и присоединениях в соответствии со статьей 40;

б) о дате вступления настоящей Конвенции в силу в соответствии со статьей 41;

в) о денонсациях в соответствии со статьей 46; и

г) о заявлениях и уведомлениях в соответствии со статьями 42, 43, 47, 49 и 50.

* * *

Вступительное примечание

1. В соответствии со статьей 22 Протокола о поправках к Единой конвенции о наркотических средствах 1961 года, совершенной в Женеве 25 марта 1972 года, генеральный секретарь подготовил текст Единой конвенции о наркотических средствах 1961 года (именуемой

далее Единая конвенция) с поправками, внесенными в нее в соответствии с Протоколом.

2. Настоящий документ содержит текст Единой конвенции с поправками, внесенными в нее Протоколом, который был принят Конференцией Организации Объединенных Наций для внесения поправок в Единую конвенцию о наркотических средствах 1961 года, проходившей в Женеве с 6 по 24 марта 1972 года.

3. Протокол о поправках к Единой конвенции о наркотических средствах 1961 года (именуемый далее Протокол 1972 года) вступил в силу 8 августа 1975 года в соответствии с пунктом 1 статьи 18 Протокола. Что касается любого государства, которое уже является Стороной Единой конвенции и сдает на хранение Генеральному секретарю документ о ратификации или присоединении, после даты сдачи на хранение сорокового документа о ратификации или присоединении к Протоколу 1972 года последний вступит в силу на тридцатый день после сдачи на хранение этим государством его документа (см. статьи 17 и 18 Протокола 1972 года).

4. Любое государство, которое становится Стороной Единой конвенции после вступления в силу Протокола 1972 года, если только оно не заявляет об ином намерении, считается:

а) Стороной Единой конвенции, с внесенными в нее поправками; и

б) Стороной Единой конвенции, без внесенных в нее поправок, в отношении любой Стороны этой Конвенции, не связанной Протоколом 1972 года (см. статью 19 Протокола 1972 года).

5. Для облегчения поиска справочного материала были добавлены сноски. В статьях 45 и 50 Единой конвенции, озаглавленных «Переходные постановления» и «Другие оговорки», текст соответствующих статей Протокола 1972 года включен полностью в сноски.

(*) Ниже приводится текст статьи 20 Протокола 1972 года (см. также пункт 5 во вступительном примечании):

Статья 20

Переходные постановления

1. Со дня вступления в силу настоящего Протокола в соответствии с пунктом 1 статьи 18, выше, функции Международного комитета по контролю над наркотиками, предусмотренные поправками, содержащимися в настоящем Протоколе, выполняются Комитетом, учрежденным на основании Единой конвенции без внесенных в нее поправок.

2. Экономический и Социальный Совет устанавливает дату вступления Комитета, учрежденного в соответствии с содержащимися в настоящем Протоколе поправками, в свои обязанности. Начиная с этой даты учрежденный таким образом Комитет принимает на себя в отношении тех Сторон Единой конвенции без внесенных в нее поправок и в отношении тех участников договоров, перечисленных в статье 44 Единой конвенции, которые не являются Сторонами настоящего Протокола, функции Комитета, учрежденного в соответствии с Единой конвенцией без внесенных в нее поправок.

3. При первых выборах после увеличения числа членов Комитета с одиннадцати до тринадцати членов срок полномочий шести членов истекает через три года, а срок полномочий семи других членов – через пять лет.

4. Генеральный секретарь немедленно по окончании первых выборов определяет по жребию, кто из членов считается избранным на указанный выше первоначальный срок в три года.

(**) Ниже приводится текст статьи 21 Протокола 1972 года (см. также пункт 5 во вступительном примечании):

Статья 21

Оговорки

1. При подписании или ратификации настоящего Протокола или присоединении к нему любое государство может сделать оговорки в отношении любой содержащейся в нем поправки, за исключением пунктов 6 и 7 статьи 2 (статья 1 настоящего Протокола), пунктов 1, 4 и 5 статьи

9 (статья 2 настоящего Протокола), пунктов 1 и 4 статьи 10 (статья 3 настоящего Протокола), статьи 11 (статья 4 настоящего Протокола), статьи 14-бис (статья 7 настоящего Протокола), статьи 16 (статья 8 настоящего Протокола), статьи 22 (статья 12 настоящего Протокола), статьи 35 (статья 13 настоящего Протокола), подпункта «б» пункта 1 статьи 36 (статья 14 настоящего Протокола), статьи 38 (статья 15 настоящего Протокола) и статьи 38-бис (статья 16 настоящего Протокола) (*).

2. Государство, сделавшее оговорки, может, посредством письменного уведомления, в любое время взять обратно все или части сделанных им оговорок.

(*) Следует отметить, что государства, желающие сделать оговорку к одной или более поправкам в соответствии с вышеуказанной статьей 21 Протокола 1972 года, должны прежде стать Сторонами Единой конвенции до внесения в нее поправок (если они этого еще не сделали) и затем должны ратифицировать Протокол 1972 года или присоединиться к нему в соответствии с желаемой оговоркой.

Единая конвенция о наркотических средствах 1961 года с поправками, внесенными Протоколом от 25.03.1972, вступила в силу 08.08.1975.

КОНВЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРО БОРТЬБУ ПРОТИ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ І ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН*

Відень, 20 грудня 1988 року

Сторони цієї Конвенції,

будучи глибоко стурбовані масштабами і тенденцією зростання незаконного виробництва, попиту і обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, що становлять серйозну загрозу для здоров'я і добробуту людей і справляють негативний вплив на економічні, культурні й політичні основи суспільства,

будучи також глибоко стурбовані все більшим розповсюдженням незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин серед різних соціальних груп і особливо тим, що діти в багатьох районах світу використовуються як споживачі незаконних наркотичних засобів і психотропних речовин і експлуатуються при їх незаконному виробництві та обігу, що є величезною небезпекою,

визнаючи взаємозв'язок між незаконним обігом та іншими пов'язаними з ним формами організованої злочинності, що підривають законну економіку і створюють загрозу для стабільності, безпеки і суверенітету держав,

визнаючи також, що незаконний обіг є міжнародною злочинною діяльністю, припинення якої вимагає невідкладної й першочергової уваги,

усвідомлюючи, що незаконний обіг забезпечує великі прибутки і фінансові кошти, що дає змогу транснаціональним злочинним організаціям проникати в урядові механізми, законну торговельну і фінансову діяльність і суспільство на всіх його рівнях, розкладати і підривати їх,

будучи сповнені рішучості позбавити осіб, які займаються незаконним обігом, доходів, одержуваних від злочинної діяльності, і тим самим усунути головний мотив, який спонукає їх до цього,

прагнучи усунути корінні причини проблеми зловживання наркотичними засобами і

* Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text (дата звернення : 28. 01. 2020)

психотропними речовинами, включаючи незаконний попит на такі засоби і речовини і величезні доходи, одержувані від незаконного обігу,

вважаючи, що необхідні засоби контролю за деякими речовинами, в тому числі прекурсорами, хімічними речовинами і розчинниками, які використовуються при незаконному виготовленні наркотичних засобів і психотропних речовин, легкодоступність яких призвела до зростання підпільного виробництва наркотичних засобів і психотропних речовин,

прагнучи поліпшити міжнародне співробітництво з метою припинення незаконного обігу на морі,

визнаючи, що викоренення незаконного обігу є колективним обов'язком усіх держав і що з цією метою необхідна координація зусиль у межах міжнародного співробітництва,

визнаючи компетенцію Організації Об'єднаних Націй у сфері контролю над наркотичними засобами і психотропними речовинами і бажаючи, щоб міжнародні органи, які займаються таким контролем, знаходились у межах цієї Організації,

знову підтверджуючи керівні принципи існуючих договорів, що стосуються наркотичних засобів і психотропних речовин, і передбачувану ними систему контролю,

визнаючи необхідність зміцнення і доповнення заходів, передбачених Єдиною конвенцією про наркотичні засоби 1961 року, цією Конвенцією з поправками, внесеними до неї згідно з Протоколом 1972 року про поправки до Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року, і Конвенцією про психотропні речовини 1971 року, з метою зменшення розмаху і масштабів незаконного обігу та його серйозних наслідків,

визнаючи також важливе значення зміцнення і посилення ефективних правових засобів міжнародної співпраці в правовій галузі для припинення міжнародної злочинної діяльності, якою є незаконний обіг,

бажаючи укласти всеосяжну, ефективну і дієву міжнародну конвенцію, спеціально спрямовану на боротьбу з незаконним обігом, в якій враховуються різні аспекти проблеми в цілому, і зокрема ті з них, що не передбачені існуючими договорами, які стосуються наркотичних засобів і психотропних речовин,

погодилися про нижченаведене:

Стаття 1 **Визначення**

За винятком тих випадків, коли прямо зазначено інше або за змістом тексту мається на увазі інше, в цій Конвенції використовуються наступні визначення:

а) «Комітет» означає Міжнародний комітет по контролю над наркотиками, заснований на підставі Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року і цієї Конвенції з поправками, внесеними до неї згідно з Протоколом 1972 року про поправки до Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року;

б) «Рослина каннабіс» означає будь-яку рослину роду Cannabis;

с) «Кокаїновий кущ» означає рослину будь-якого виду роду Erythroxylon;

д) «Комерційний перевізник» означає будь-яку особу або будь-яке суспільне, приватне або інше підприємство, що займається перевезенням осіб, товарів або пошти за яку-небудь винагороду;

е) «Комісія» означає Комісію по наркотичних засобах Економічної і Соціальної Ради Організації Об'єднаних Націй;

ф) «Конфіскація», що включає у відповідних випадках вилучення, означає остаточне позбавлення власності за постановою суду або іншого компетентного органу;

г) «Контрольована поставка» означає метод, при якому допускається вивезення, провезення або ввезення на територію однієї або декількох країн незаконних або таких, що викликають підозру, партій наркотичних засобів, психотропних речовин, речовин, включених до

Таблиці I або Таблиці II, що містяться в Додатку до цієї Конвенції, або речовин, що їх замінюють, з відома і під наглядом їх компетентних органів з метою виявлення осіб, які беруть участь у здійсненні правопорушень, визнаних такими відповідно до пункту (1) статті 3 цієї Конвенції;

h) «Конвенція 1961 року» означає Єдину конвенцію про наркотичні засоби 1961 року;

i) «Конвенція 1961 року з поправками» означає Єдину конвенцію про наркотичні засоби 1961 року з поправками, внесеними до неї відповідно до Протоколу 1972 року про поправки до Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року;

j) «Конвенція 1971 року» означає Конвенцію про психотропні речовини 1971 року;

k) «Рада» означає Економічну і Соціальну Раду Організації Об'єднаних Націй;

l) «Заморожування» або «накладення арешту» означає тимчасову заборону переведення, конверсії, розміщення або переміщення власності чи тимчасовий арешт або взяття під контроль власності на підставі ухвали, винесеної судом або компетентним органом;

m) «Незаконний обіг» означає правопорушення, зазначені в пунктах (1) і (2) статті 3 цієї Конвенції;

n) «Наркотичний засіб» означає будь-яку з речовин, природних або синтетичних, внесених до Списків I і II Конвенції про наркотичні засоби 1961 року і цієї Конвенції з поправками;

o) «Опійний мак» означає рослину виду *Papaver somniferum L.*;

p) «Доходи» означають будь-яку власність, отриману або придбану прямо або непрямо внаслідок вчинення правопорушення, визнаного таким відповідно до пункту (1) статті 3;

q) «Власність» означає активи будь-якого роду, матеріальні або нематеріальні, рухомі або нерухомі, відчутні або невідчутні, а також юридичні документи або акти, які посвідчують право на такі активи або участь у них;

r) «Психотропна речовина» означає будь-яку речовину, природну або синтетичну, або будь-який природний матеріал, внесені до Списків I, II, III і IV Конвенції 1971 року;

s) «Генеральний секретар» означає Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй;

t) «Таблиця I» і «Таблиця II» означають відповідно пронумеровані переліки речовин, що містяться в Додатку до цієї Конвенції, до яких час від часу вносяться поправки відповідно до статті 12;

u) «Держава транзиту» означає державу, через територію якої переміщуються незаконні наркотичні засоби, психотропні речовини і речовини, внесені до Таблиці I і Таблиці II, і яка не є ні місцем походження, ні місцем кінцевого призначення таких засобів і речовин.

Стаття 2

Сфера застосування Конвенції

(1) Метою цієї Конвенції є сприяння співробітництву між Сторонами з тим, щоб вони могли більш ефективно вирішувати різноманітні проблеми незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, що мають міжнародний характер. При здійсненні своїх зобов'язань за Конвенцією Сторони вживають необхідні заходи, включаючи заходи законодавчого та організаційного характеру, відповідно до основних положень своїх внутрішніх законодавчих систем.

(2) Сторони здійснюють свої зобов'язання за цією Конвенцією згідно з принципами суверенної рівності й територіальної цілісності держав і принципом невтручання у внутрішні справи інших держав.

(3) Сторона не здійснює на території іншої Сторони юрисдикції та функції, які належать виключно до компетенції органів цієї іншої Сторони згідно з її національним законодавством.

Стаття 3

Правовідносини і санкції

(1) Кожна Сторона вживає такі заходи, які можуть бути потрібні, з тим, щоб визнати кримінальними злочинами згідно зі своїм законодавством наступні дії, коли вони здійснюються

навмисно:

а) (I) виробництво, виготовлення, екстрагування, приготування, пропозиція, пропозиція з метою продажу, розповсюдження, продажу, постачання на будь-яких умовах, посередництво, переправлення, транзитне переправлення, транспортування, імпорт або експорт будь-якого наркотичного засобу чи будь-якої психотропної речовини на порушення положень Конвенції 1961 року, цієї Конвенції з поправками або Конвенції 1971 року;

(II) культивування опійного маку, кокаїнового куща або рослини каннабіс з метою виробництва наркотичних засобів на порушення положень Конвенції 1961 року і цієї Конвенції з поправками;

(III) зберігання або купівлю будь-якого наркотичного засобу або психотропної речовини для цілей будь-якого з видів діяльності, перелічених у підпункті (I) вище;

(IV) виготовлення, транспортування або розповсюдження обладнання, матеріалів або речовин, зазначених у Таблиці I і Таблиці II, якщо відомо, що вони призначені для використання з метою незаконного культивування, виробництва або виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин;

(V) організацію, керівництво або фінансування будь-яких правопорушень, перелічених у підпунктах (I), (II), (III) або (IV) вище;

б) (I) конверсію або переведення власності, якщо відомо, що така власність отримана внаслідок будь-якого правопорушення або правопорушень, визнаних такими відповідно до підпункту а) цього пункту, або внаслідок участі в такому правопорушенні чи правопорушеннях, з метою приховання або утаювання незаконного джерела власності або з метою надання допомоги будь-якій особі, яка бере участь у вчиненні такого правопорушення або правопорушень, з тим, щоб вона могла ухилитися від відповідальності за свої дії;

(II) приховання або утаювання справжнього характеру, джерела, місцезнаходження, способу розпорядження, переміщення, справжніх прав стосовно власності або її належності, якщо відомо, що така власність одержана внаслідок правопорушення або правопорушень, визнаних такими згідно з підпунктом а) цього пункту, або внаслідок участі в такому правопорушенні або правопорушеннях;

с) з урахуванням своїх конституційних положень і основних принципів своєї правової системи:

(I) придбання, володіння або використання власності, якщо в момент її одержання було відомо, що така власність отримана внаслідок правопорушення або правопорушень, визнаних такими згідно з підпунктом а) цього пункту, або внаслідок участі в такому правопорушенні або правопорушеннях;

(II) володіння обладнанням або матеріалами чи речовинами, зазначеними у Таблиці I і Таблиці II, якщо відомо, що вони використовуються або призначені для використання з метою незаконного культивування, виробництва або виготовлення будь-яких наркотичних засобів або психотропних речовин;

(III) публічне підбурювання або спонукання інших будь-якими засобами до вчинення будь-якого з правопорушень, визнаних такими згідно з цією статтею, або до незаконного використання наркотичних засобів або психотропних речовин;

(IV) участь, причетність або вступ у злочинну змову з метою вчинення будь-якого правопорушення або правопорушень, визнаних такими згідно з цією статтею, спроби вчинити таке правопорушення або такі правопорушення, а також пособництво, підбурювання, сприяння або надання порад при їх вчиненні.

(2) З урахуванням своїх конституційних положень і основних принципів своєї правової системи кожна Сторона вживає такі заходи, які можуть бути потрібні, для того, щоб визнати правопорушеннями згідно зі своїм законодавством, коли вони вчиняються навмисно, зберігання,

придбання або культивування будь-якого наркотичного засобу або психотропної речовини для особистого споживання на порушення положень Конвенції 1951 року, Конвенції 1961 року з поправками або Конвенції 1971 року.

(3) Усвідомлення, намір або мета як складові елементи правопорушення, зазначеного в пункті (1) цієї статті, можуть бути встановлені з об'єктивних фактичних обставин справи.

(4) а) Кожна Сторона за вчинення правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) цієї статті, передбачає застосування таких санкцій, що враховують серйозний характер цих правопорушень, як тюремне ув'язнення або інші види позбавлення волі, штрафні санкції і конфіскації.

б) Сторони можуть передбачити на доповнення до засудження або покарання за правопорушення, визнане таким згідно з пунктом (1) цієї статті, застосування щодо правопорушника таких заходів, як лікування, перевиховання, наступне спостереження за ним, відновлення працездатності або соціальна реінтеграція.

с) Незважаючи на положення попередніх підпунктів, у певних випадках, коли скоюються незначні правопорушення, Сторони можуть передбачити як альтернативу засудженню або покаранню такі заходи, як перевиховання, відновлення працездатності або соціальна реінтеграція, а також, якщо правопорушник є наркоманом, його лікування і наступне спостереження за ним.

д) Сторони можуть передбачити або замість засудження, або покарання, або на доповнення до засудження, або покарання за правопорушення, визнане таким згідно з пунктом (2) цієї статті, заходи для лікування, виховання, спостереження після закінчення лікування, відновлення працездатності і соціальної реінтеграції правопорушника.

(5) Сторони забезпечують, щоб їхні суди та інші компетентні органи, які мають юрисдикцію, могли брати до уваги як обставини, що обтяжують правопорушення, визнані такими згідно з пунктом (1) цієї статті, такі фактичні обставини, як:

а) участь у правопорушенні організованої злочинної групи, до складу якої входить правопорушник;

б) участь правопорушника в інших видах міжнародної організованої злочинної діяльності;

с) участь правопорушника в інших незаконних видах діяльності, яким сприяло вчинення даного правопорушення;

д) застосування правопорушником насильства або зброї;

е) той факт, що правопорушник є посадовою особою і дане правопорушення пов'язане з його посадою;

ф) втягнення або використання неповнолітніх;

г) той факт, що правопорушення, вчинене у виправній установі або в навчальному закладі, або громадській установі, або в безпосередній близькості від них, або в інших місцях, що використовуються школярами і студентами для проведення навчальних, спортивних і громадських заходів;

h) попереднє засудження, особливо за аналогічні правопорушення, за кордоном або в своїй країні, наскільки це допустимо згідно з національним законодавством відповідної Сторони.

(6) Сторони прагнуть забезпечити використання згідно з їхнім національним законодавством будь-яких дискреційних юридичних повноважень, які стосуються до кримінального переслідування осіб за правопорушення, визнані такими відповідно до цієї статті, для досягнення максимальної ефективності правоохоронних заходів щодо цих правопорушень і з належним врахуванням необхідності перешкодити вчиненню таких правопорушень.

(7) Сторони забезпечують, щоб їхні суди або інші компетентні органи враховували серйозний характер правопорушень, перелічених у пункті (1) цієї статті, і обставин, перелічених у пункті (5) цієї статті, при розгляді питання про можливість дострокового або умовного звільнення осіб, засуджених за такі правопорушення.

(8) Кожна Сторона в необхідних випадках встановлює згідно з її національним законодавством тривалий строк давності для кримінального переслідування за будь-яке правопорушення, визнане таким відповідно до пункту (1) цієї статті, і більш тривалий строк давності в тих випадках, коли гаданий правопорушник ухиляється від правосуддя.

(9) Кожна Сторона відповідно до своєї правової системи вживає належні заходи з тим, щоб забезпечити присутність особи, що знаходиться на її території, обвинуваченої або засудженої за правопорушення, визнане таким згідно з пунктом (1) цієї статті, на необхідному кримінальному розгляді.

(10) Для цілей співробітництва між Сторонами згідно з цією Конвенцією, включаючи, зокрема, співробітництво відповідно до статей 5, 6, 7 і 9, правопорушення, визнані такими згідно з цією статтею, не розглядаються як фінансові або політичні правопорушення або як правопорушення, вчинені з політичних мотивів, без шкоди для конституційних обмежень і основних національних законів Сторін.

(11) Ніщо в цій статті не зачіпає той принцип, що опис правопорушень, про які в ній говориться, належить до компетенції національного законодавства кожної Сторони і що переслідування і покарання за такі правопорушення здійснюються відповідно до цього законодавства.

Стаття 4 Юрисдикція

(1) Кожна Сторона:

а) вживає такі заходи, що можуть бути потрібні, з тим, щоб встановити свою юрисдикцію стосовно правопорушень, які вона визнала такими відповідно до пункту (1) статті 3, у тих випадках, коли:

(I) дане правопорушення вчинене на її території;

(II) дане правопорушення вчинене на борту судна, що несе її прапор, або повітряного судна, зареєстрованого відповідно до її законів у момент вчинення правопорушення;

б) може вживати такі заходи, що можуть бути потрібні, з тим, щоб встановити свою юрисдикцію стосовно правопорушень, які вона визнала такими відповідно до пункту (1) статті 3, у тих випадках, коли:

(I) дане правопорушення вчинене її громадянином або особою, що звичайно мешкає на її території;

(II) дане правопорушення вчинене на борту судна, стосовно якого ця Сторона отримала дозвіл вжити відповідні дії згідно зі статтею 17 за умови, що така юрисдикція здійснюється тільки на основі угод або домовленостей, згаданих у пунктах (4) і (9) цієї статті;

(III) дане правопорушення є одним з правопорушень, визнаних такими згідно з підпунктом

с) (iv) пункту (1) статті 3, і вчинене за межами її території з метою наступного вчинення на її території правопорушення, визнаного таким відповідно до пункту (1) статті 3.

(2) Кожна Сторона:

а) вживає також такі заходи, що можуть бути потрібні, з тим, щоб встановити свою юрисдикцію стосовно правопорушень, які вона визнала такими відповідно до пункту (1) статті 3, коли гаданий правопорушник знаходиться на її території і вона не видає його іншій Стороні на тій підставі, що дане правопорушення було вчинене:

(I) на її території або на борту морського судна, що несе її прапор, або повітряного судна, зареєстрованого відповідно до її законодавства в момент скоєння правопорушення;

(II) її громадянином;

б) може також вживати такі заходи, що можуть бути потрібні, з тим, щоб встановити свою юрисдикцію стосовно правопорушень, які вона визнала такими відповідно до пункту (1) статті 3, коли гаданий правопорушник знаходиться на її території і вона не видає його іншій Стороні.

(3) Ця Конвенція не виключає здійснення будь-якої кримінальної юрисдикції, встановлюваної Стороною згідно з її національним законодавством.

Стаття 5 **Конфіскація**

(1) Кожна Сторона вживає такі заходи, що можуть бути необхідні, для конфіскації:

а) доходів, отриманих в результаті скоєння правопорушень, що визнаються такими згідно з пунктом (1) статті 3, або власності, вартість якої відповідає таким доходам;

б) наркотичних засобів і психотропних речовин, матеріалів та обладнання чи інших засобів, що використовувалися або призначалися для використання яким-небудь чином при вчиненні правопорушень, визнаних такими відповідно до пункту (1) статті 3.

(2) Кожна Сторона вживає також такі заходи, що можуть бути потрібні, з тим, щоб її компетентні органи могли визначити, виявити та заморозити або арештувати доходи, власність, засоби або будь-які інші предмети, згадані в пункті (1) цієї статті, з метою наступної конфіскації.

(3) З метою вжиття заходів, згаданих у цій статті, кожна Сторона уповноважує *свої суди чи інші компетентні органи видавати постанови про надання або арешт банківських, фінансових або комерційних документів*. Сторона не ухиляється від вжиття заходів згідно з положеннями цього пункту, посилаючись на необхідність збереження банківської таємниці.

(4) а) Після одержання прохання, направлено на підставі цієї статті іншою Стороною, під юрисдикцію якої підпадає правопорушення, визнане таким відповідно до пункту (1) статті 3, Сторона, на території якої знаходяться доходи, власність, засоби або будь-які інші предмети, згадані в пункті (1) цієї статті:

(I) подає запит своїм компетентним органам з метою отримання постанови про конфіскацію і, у випадку видачі такої постанови, здійснює її виконання; або

(II) подає своїм компетентним органам постанову про конфіскацію, видану запитуючою Стороною згідно з пунктом (1) цієї статті, з метою виконання в тому обсязі, який вказаний у проханні, і в тій мірі, в якій вона стосується доходів, що знаходяться на території запитуваної Сторони, власності, засобів або будь-яких інших предметів, згаданих у пункті (1).

б) Після одержання прохання, направлено на підставі цієї статті іншою Стороною, під юрисдикцію якої підпадає правопорушення, визнане таким відповідно до пункту (1) статті 3, запитуюча Сторона вживає заходи з тим, щоб визначити, виявити і заморозити або накласти арешт на доходи, власність, засоби чи будь-які інші предмети, згадані в пункті (1) цієї статті, з метою наступної конфіскації, постанова про яку видається або запитуючою Стороною або відповідно до прохання на підставі підпункту а) цього пункту запитуваною Стороною.

с) Рішення або заходи, передбачені в підпунктах а) і б) цього пункту, приймаються запитуваною Стороною відповідно до положень її національного законодавства і при їх дотриманні і згідно з її процесуальними нормами або будь-якими двосторонніми або багатосторонніми договорами, угодами або домовленостями, якими вона може бути пов'язана із запитуючою Стороною.

д) Положення пунктів (6)-(19) статті 7 застосовуються *mutatis mutandis*. На доповнення до інформації, зазначеної в пункті (10) статті 7, у проханнях, направлених на підставі цієї статті, міститься:

(I) у випадку прохання, передбаченого в підпункті а) (i) цієї статті, – опис власності, що підлягає конфіскації, і заява з викладенням фактів, на які посилається запитуюча Сторона і достатні для того, щоб запитувана Сторона могла вжити заходи для винесення постанови відповідно до її внутрішнього законодавства;

(II) у випадку прохання, передбаченого в підпункті а) (ii), – юридично оформлена копія виданої запитуючою Стороною постанови про конфіскацію, на якій ґрунтується прохання, заява з викладенням фактів та інформація стосовно обсягу запитуваного виконання постанови;

(III) у випадку прохання, передбаченого в підпункті b), – заява з викладенням фактів, на які посилається запитуюча Сторона, та опис запропонованих заходів.

е) Кожна Сторона подає Генеральному секретарю тексти будь-яких своїх законів і правил, що забезпечують здійснення положень цього пункту, а також тексти будь-яких наступних змін до таких законів і правил.

ф) Якщо будь-яка Сторона побажає обумовити вжиття заходів, згаданих у підпунктах а) і b) цього пункту, наявністю відповідного договору, то ця Сторона розглядає цю Конвенцію як необхідну і достатню договірно-правову основу.

г) Сторони прагнуть укласти двосторонні і багатосторонні договори, угоди або домовленості для підвищення ефективності міжнародного співробітництва на виконання цієї статті.

(5) а) Сторона, що конфіскувала доходи або власність на підставі пункту (1) або пункту (4) цієї статті, розпоряджається ними відповідно до свого національного законодавства та адміністративних процедур.

б) Діючи на прохання іншої Сторони згідно з цією статтею, Сторона може окремо розглянути можливість укладання угод про:

(I) передачу суми таких доходів і власності або засобів, отриманих внаслідок реалізації таких доходів або власності чи їх значної частини, міжурядовим органам, що спеціалізуються в галузі боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин і зловживання ними;

(II) передачу іншим Сторонам на регулярній або разовій основі частини таких доходів або власності чи засобів, отриманих внаслідок реалізації таких доходів або власності, відповідно до її національного законодавства, адміністративних процедур чи двосторонніх або багатосторонніх угод, укладених з цією метою.

(6) а) Якщо доходи були перетворені або змінені на іншу власність, то заходи, зазначені в цій статті, застосовуються щодо такої власності, а не доходів.

б) Якщо доходи були долучені до власності, придбаної із законних джерел, така власність без шкоди для будь-яких повноважень, що стосуються накладання арешту або заморожування, підлягає конфіскації в обсязі, який відповідає оціненій вартості цих долучених доходів.

с) Стосовно надходжень або іншого прибутку, отриманих від:

(I) доходів;

(II) власності, на яку були перетворені або змінені доходи; або

(III) власності, до якої були залучені доходи, також застосовуються заходи, зазначені в цій статті, таким же чином і в тій же мірі, як і щодо доходів.

(7) Кожна Сторона може розглянути можливість забезпечення перенесення тягара доказування законного походження передбачуваних доходів або іншої власності, що підлягають конфіскації, в тій мірі, в якій такий захід відповідає принципам її національного законодавства і характеру судового та іншого розгляду.

(8) Положення цієї статті ніяким чином не розглядаються як такі, що завдають шкоди правам діючих сумлінно третіх сторін.

(9) Ніщо, що міститься в цій статті, не зачіпає той принцип, що заходи, про які в ній говориться, визначаються і здійснюються згідно з національним законодавством відповідної Сторони і на основі його положень.

Стаття 6

Видача

(1) Ця стаття застосовується до правопорушень, визнаних такими Сторонами відповідно до пункту (1) статті 3.

(2) Кожне з правопорушень, до яких застосовується ця стаття, вважається таким, що

підлягає включенню в будь-який існуючий між Сторонами договір про видачу як правопорушення, що може потягти видачу. Сторони зобов'язуються включати такі правопорушення як правопорушення, що можуть потягти видачу, в будь-який договір про видачу, який буде укладений між ними.

(3) Якщо Сторона, що обумовлює видачу наявністю договору, одержує прохання про видачу від іншої Сторони, з якою вона не має договору про видачу, вона може розглядати цю Конвенцію як юридичну підставу для видачі в зв'язку з будь-яким правопорушенням, до якого застосовується ця стаття. Сторони, яким необхідне докладне законодавство з тим, щоб використати цю Конвенцію як юридичну підставу для видачі, розглядають можливість прийняття такого законодавства, що може бути потрібне.

(4) Сторони, що не обумовлюють видачу наявністю договору, визнають правопорушення, до яких застосовується ця стаття, як правопорушення, що можуть спричинити взаємну видачу.

(5) Видача здійснюється відповідно до умов, передбачених законодавством запитованої Сторони або застосовуваними договорами про видачу, включаючи підстави, за якими запитована Сторона може відмовити у видачі.

(6) При розгляді прохань, отриманих відповідно до цієї статті, запитована Сторона може відмовитися від виконання таких прохань, якщо є вагомі підстави, що дозволять її судовим або іншим компетентним органам вважати, що їх виконання полегшить судове переслідування або покарання будь-якої особи на підставі її раси, віросповідання, громадянства або політичних переконань або завдасть шкоди за будь-якою з цих причин будь-якій особі, якої стосується це прохання.

(7) Стосовно правопорушень, до яких застосовується ця стаття, Сторони докладають зусиль до того, щоб прискорити процедуру видачі і спростити пов'язані з нею вимоги про подання доказів.

(8) З урахуванням положень свого національного законодавства і своїх договорів про видачу запитована Сторона, переконавшись у тому, що обставини вимагають цього і мають невідкладний характер, і на прохання запитуючої Сторони може взяти під варту особу, видача якої запитується і яка знаходиться на її території, або вжити інші належні заходи для забезпечення її присутності у ході процедури видачі.

(9) Без шкоди для здійснення будь-якої кримінальної юрисдикції, встановленої згідно з її національним законодавством, Сторона, на території якої знаходиться гаданий правопорушник:

а) у випадку, якщо вона не видає його в зв'язку з правопорушенням, визнаним таким відповідно до пункту (1) статті 3, на підставах, зазначених у підпункті а) пункту (2) статті 4, передає справу своїм компетентним органам з метою кримінального переслідування, якщо із запитуючою Стороною не досягнуто угоди про інше;

б) у випадку, якщо вона не видає його в зв'язку з таким правопорушенням і встановила свою юрисдикцію стосовно цього правопорушення відповідно до підпункту b) пункту (2) статті 4, передає справу своїм компетентним органам з метою кримінального переслідування, якщо запитуюча Сторона не звертається з іншим проханням з метою збереження своєї законної юрисдикції.

(10) Якщо у видачі, що запитується з метою виконання вироку, відмовлено, оскільки особа, яка розшукується, є громадянином запитованої Сторони, запитована Сторона – якщо це припускає її законодавство і згідно з його положеннями по заяві запитуючої Сторони – розглядає питання про приведення до виконання вироку або частини вироку, що залишалася, який був винесений згідно із законодавством запитуючої Сторони.

(11) Сторони прагнуть укладати двосторонні і багатосторонні угоди з метою здійснення або підвищення ефективності видачі.

(12) Сторони можуть розглядати можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх

угод спеціального або загального характеру щодо передачі осіб, засуджених до тюремного ув'язнення або інших видів позбавлення волі за правопорушення, до яких застосовується ця стаття, їх країнами з тим, щоб вони могли відбути строк покарання, що залишився, в цих країнах.

Стаття 7

Взаємна юридична допомога

(1) Сторони надають одна одній згідно з даною статтею найширшу взаємну юридичну допомогу в розслідуванні, кримінальному переслідуванні і судовому розгляді, що стосуються кримінального правопорушення, визнаного таким згідно з пунктом (1) статті 3.

(2) Взаємна юридична допомога, що надається згідно з даною статтею, може запитуватися з метою:

- a) збору доказів або показань;
- b) ознайомлення з матеріалами судового розгляду;
- c) проведення обшуків і арештів;
- d) обстеження предметів і місць;
- e) надання інформації і доказових предметів;
- f) надання оригіналів або завірених копій відповідних документів і матеріалів, включаючи банківські, фінансові, фірмові або комерційні документи;
- g) визначення або виявлення доходів, власності, засобів або інших речей для доказових цілей.

(3) Сторони можуть надавати одна одній будь-які інші форми взаємної юридичної допомоги, які дозволяються національним законодавством запитуваної Сторони.

(4) Згідно з проханням Сторони полегшують або заохочують, наскільки це допускається їх національним законодавством і практикою, присутність або доступність осіб, включаючи осіб, які знаходяться під вартою, які згодні надавати допомогу в розслідуванні або брати участь у судовому розгляді.

(5) Сторона не повинна відмовлятися від надання юридичної допомоги згідно з цією статтею, посилаючись на банківську таємницю.

(6) Положення цієї статті не впливають на зобов'язання, які випливають з будь-яких інших двосторонніх або багатосторонніх договорів, що регулюють або будуть регулювати, повністю або частково, надання взаємної юридичної допомоги щодо кримінальних справ.

(7) Пункти (8)-(19) цієї статті застосовуються стосовно прохань, представлених на підставі цієї статті, якщо відповідні Сторони не пов'язані зобов'язаннями за яким-небудь договором про взаємну юридичну допомогу. Якщо ці Сторони пов'язані зобов'язаннями за таким договором, застосовуються відповідні положення такого договору, якщо Сторони не дійшли згоди про застосування замість нього пунктів (8)-(19) цієї статті.

(8) Сторони призначають орган або, у випадку необхідності, органи, які зобов'язані та уповноважені виконувати прохання про надання взаємної юридичної допомоги або перепроводжувати їх на виконання відповідним компетентним органам. Генеральному секретарю повідомляється про орган або органи, що призначаються з цієї метою. Перепроводження прохань про надання взаємної юридичної допомоги і будь-яких повідомлень, які належать до них, здійснюється між призначеними Сторонами органами; це положення не завдає шкоди праву Сторони вимагати, щоб такі прохання і повідомлення спрямовувалися їй по дипломатичних каналах і, у випадку надзвичайних обставин, по каналах Міжнародної організації кримінальної поліції, якщо це можливо.

(9) Прохання направляються в письмовій формі на мові, прийнятній для запитуваної Сторони. Генеральному секретарю повідомляється про мову або мови, прийнятні для кожної Сторони. В надзвичайних обставинах і у випадку погодження цього між Сторонами такі прохання можуть направлятися в усній формі, однак вони негайно підтверджуються в письмовій формі.

(10) У проханні про взаємну юридичну допомогу вказується:

- а) інформація про орган, який звернувся з проханням;
- б) суть питання і характеру розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду, до яких належать прохання, а також назва і функції органу, що здійснює таке розслідування, кримінальне переслідування або судовий розгляд;
- в) стисле викладення відповідних фактів, за винятком того, що стосується прохань з приводу ознайомлення із судовими документами;
- г) опис запитуваної допомоги і докладна інформація про будь-яку конкретну процедуру, яку бажає застосувати Сторона, що звертається з проханням;
- д) по можливості дані про особу, місцезнаходження і громадянство відповідної особи;
- е) мета збору доказів, інформації або вжиття заходів.

(11) Запитувана Сторона може запросити додаткову інформацію, якщо ця інформація є необхідною для виконання прохання згідно з її національним законодавством або якщо ця інформація може полегшити виконання такого прохання.

(12) Прохання виконується згідно з національним законодавством запитуваної Сторони і в тій мірі, в якій це не суперечить національному законодавству цієї Сторони, по можливості згідно з процедурами, що містяться в проханні.

(13) Запитуюча Сторона не передає і не використовує інформацію або докази, наведені запитуючою Стороною для проведення розслідувань, кримінального переслідування або судового розгляду, інших, ніж ті, які вказані в проханні, без попередньої згоди на це запитуваної Сторони.

(14) Запитуюча Сторона може зажадати, щоб запитувана Сторона зберігала конфіденційність наявності і суті прохання за винятком того, що необхідно для виконання самого прохання. Якщо запитувана Сторона не може виконати вимогу про конфіденційність, вона негайно інформує про це запитуючу Сторону.

(15) У взаємній юридичній допомозі може бути відмовлено:

- а) якщо прохання не відповідає положенням цієї статті;
- б) якщо запитувана Сторона вважає, що виконання прохання може завдати шкоди її суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим суттєвим інтересам;
- в) якщо національне законодавство запитуваної Сторони забороняє її органам виконувати подане прохання щодо аналогічного правопорушення, якщо це правопорушення стало предметом розслідування, кримінального переслідування або розгляду згідно з їх власною юрисдикцією;
- г) якщо вона суперечить положенням правової системи запитуваної Сторони, які стосуються виконання прохань про надання взаємної юридичної допомоги.

(16) Будь-яка відмова в наданні взаємної юридичної допомоги мотивується.

(17) Надання взаємної юридичної допомоги може бути відкладене запитуваною Стороною на тій підставі, що воно перешкоджає розслідуванню, яке ведеться, кримінальному переслідуванню або судовому розгляду. В такому випадку запитувана Сторона консультується із запитуючою Стороною для того, щоб визначити, чи можна надати допомогу в такі строки і на таких умовах, які запитувана Сторона вважає необхідними.

(18) Свідок, експерт або інша особа, яка погоджується давати показання в ході розгляду або надавати допомогу при проведенні розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду на території запитуючої Сторони, не зазнає кримінального переслідування, затримання, покарання або яких-небудь інших обмежень її особистої свободи на цій території в зв'язку з діями, порушеннями або засудженнями, які стосуються періоду до її відбуття з території запитуваної Сторони. Чинність такої гарантії особистої безпеки припиняється, якщо свідок, експерт або інша особа протягом п'ятнадцяти наступних днів або протягом будь-якого, погодженого між Сторонами періоду, починаючи з дати, коли вона була офіційно повідомлена,

що її присутність більше не потрібна судовим органам, мала можливість залишити цю територію, проте добровільно залишилася на цій території або, покинувши її, повернулася назад за власним бажанням.

(19) Звичайні видатки по здійсненню прохання бере на себе запитувана Сторона, якщо відповідні Сторони не домовилися про інше. Якщо для здійснення прохання необхідні або будуть необхідні суттєві видатки або видатки екстраординарного характеру, Сторони проводять консультації з метою визначення строків і умов здійснення прохання, а також способу покриття цих видатків.

(20) Сторони розглядають, у міру необхідності, можливість укладання двосторонніх і багатосторонніх угод або домовленостей, які відповідали б меті цієї статті, зміцнювали її положення і забезпечували б її чинність на практиці.

Стаття 8

Передача матеріалів кримінального розгляду

Сторони розглядають можливість взаємної передачі матеріалів для кримінального переслідування правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3, у випадках, коли вважається, що така передача відповідає інтересам належного провадження правосуддя.

Стаття 9

Інші форми співробітництва і підготовка кадрів

(1) Сторони тісно співробітничать одна з одною, діючи відповідно до своїх національних правових і адміністративних систем, з метою підвищення ефективності правоохоронних заходів для припинення правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3. Вони, зокрема, на основі двосторонніх або багатосторонніх угод або домовленостей:

а) встановлюють і підтримують канали зв'язку між їхніми компетентними установами і службами з тим, щоб полегшити надійний і швидкий обмін інформацією, яка стосується всіх аспектів правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3, включаючи, якщо відповідні Сторони визнають це доцільним, зв'язок з іншими видами злочинної діяльності;

б) співробітничать одна з одною в розслідуванні правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3 і що мають міжнародний характер, з метою виявлення:

(I) особи, місце перебування і діяльності осіб, які підозрюються в участі в правопорушеннях, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3;

(II) переміщення доходів або власності, отриманих внаслідок вчинення таких правопорушень;

(III) переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, речовин, внесених до Таблиці I і Таблиці II цієї Конвенції, і засобів, що використовуються або призначені для використання при вчиненні таких правопорушень;

с) створюють, у відповідних випадках і, якщо це не порушує законів країни, спільні групи, беручи до уваги необхідність забезпечення безпеки осіб і операцій, для здійснення положень цього пункту. Службові особи будь-якої Сторони, що входять до складу таких груп, діють за санкцією відповідних органів Сторони, на території якої повинна проводитися дана операція; в усіх таких випадках зацікавлені Сторони забезпечують повне дотримання суверенітету Сторони, на території якої проводиться дана операція;

д) у відповідних випадках надають у необхідній кількості зразки речовин у дослідних або слідчих цілях;

е) сприяють ефективній координації між їхніми компетентними установами і службами й обміну співробітниками та іншими експертами, включаючи розміщення співробітників зв'язку.

(2) Кожна Сторона в необхідних межах здійснює, розробляє або вдосконалює конкретні програми підготовки персоналу правоохоронних та інших органів, у тому числі митних, які відповідають за припинення правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3. Такі

програми, зокрема, стосуються наступного:

а) методів, що використовуються при виявленні і припиненні правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3;

б) маршрутів і засобів, що використовуються особами, які підозрюються в участі у правопорушеннях, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3, зокрема, в державах транзиту, і відповідних контрзаходів;

с) спостереження за ввезенням і вивезенням наркотичних засобів, психотропних речовин і речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II;

д) виявлення і спостереження за обігом доходів і власності, одержаних внаслідок вчинення правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3, і наркотичних засобів, психотропних речовин і речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, і засобів, які використовувалися або призначалися для використання при вчиненні таких правопорушень;

е) методів передачі, приховання або утаювання таких доходів, власності і засобів;

ф) збору доказів;

г) методів контролю в зонах вільної торгівлі і вільних портах;

h) сучасних правоохоронних методів.

(3) Сторони сприяють одна одній в плануванні і здійсненні програм досліджень і підготовки кадрів, покликаних забезпечити обмін спеціальними знаннями в галузях, указаних у пункті (2) цієї статті, і з цією метою використовують також, у відповідних випадках, регіональні й міжнародні конференції і семінари для сприяння співробітництву й обговоренню проблем, які становлять взаємний інтерес, включаючи особливі проблеми і потреби держав транзиту.

Стаття 10

Міжнародне співробітництво і допомога для держав транзиту

(1) Сторони співробітничать безпосередньо або через компетентні міжнародні або регіональні організації з метою надання допомоги і підтримки державам транзиту і, зокрема, в міру можливості країнам, що розвиваються, які потребують такої допомоги і підтримки, шляхом здійснення програм технічного співробітництва в припиненні незаконного обігу, а також шляхом вжиття інших пов'язаних з цим заходів.

(2) Сторони можуть взяти на себе зобов'язання надавати безпосередньо або через компетентні міжнародні або регіональні організації фінансову допомогу таким державам транзиту для розширення і зміцнення інфраструктури, необхідної для ефективного припинення і запобігання незаконному обігу.

(3) Сторони можуть укладати двосторонні або багатосторонні угоди або домовленості з метою підвищення ефективності міжнародного співробітництва на виконання цієї статті і можуть у цьому зв'язку брати до уваги фінансові домовленості.

Стаття 11

Контрольовані поставки

(1) Сторони, якщо це дозволяють основні принципи їх національних правових систем, вживають, у рамках своїх можливостей, необхідні заходи, які передбачають належне використання контрольованих поставок на міжнародному рівні на основі взаємоприйнятних угод або взаємних домовленостей з метою виявлення осіб, які беруть участь у правопорушеннях, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3, та їх кримінального переслідування.

(2) Рішення про використання контрольованих поставок приймаються в кожному окремому випадку і можуть при необхідності враховувати фінансові домовленості й взаєморозуміння щодо здійснення юрисдикції, які досягнуті відповідними Сторонами.

(3) Незаконні партії, контрольовані поставки яких здійснюються згідно з досягнутими домовленостями, за згодою Сторін можуть бути перехоплені і залишені для подальшого перевезення із збереженням або вилученням чи повною або частковою заміною наркотичних

засобів або психотропних речовин.

Стаття 12

Речовини, що часто використовуються при незаконному виготовленні наркотичних засобів або психотропних речовин

(1) Сторони вживають заходи, які вони вважають необхідними, для запобігання відпливу речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, що використовуються для незаконного виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин, і з цією метою співробітничать одна з одною.

(2) Якщо Сторони або Комітет володіють інформацією, яка, на їх думку, може вимагати включення якої-небудь речовини до Таблиці I або Таблиці II, вони повідомляють про це Генерального секретаря і надають йому інформацію на підтвердження вказаного повідомлення. Процедура, викладена в пунктах (2)–(7) цієї статті, застосовується також, якщо Сторона або Комітет володіють інформацією, що виправдовує виключення якої-небудь речовини з Таблиці I або Таблиці II або перенесення речовини з одного переліку в інший.

(3) Генеральний секретар направляє таке повідомлення і будь-які відомості, які він вважає такими, що стосуються справи, Сторонам, Комісії і, якщо яка-небудь Сторона робить щодо цього повідомлення, Комітету. Сторони повідомляють Генерального секретаря про свої зауваження, що стосуються повідомлення, разом з усією додатковою інформацією, яка може допомогти Комітету в проведенні оцінки і Комісії у виробленні рішення.

(4) Якщо Комітет, зважаючи на масштаби, значення і різноманітність законного використання цієї речовини, а також можливість і легкість застосування альтернативних речовин як у законних цілях, так і для незаконного виготовлення наркотичних засобів і психотропних речовин, вважає, що:

а) речовина часто використовується при незаконному виготовленні наркотичних засобів або психотропних речовин;

б) обсяг і масштаби незаконного виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин створюють серйозні проблеми для здоров'я населення або соціальні проблеми, які дадуть підстави вжити заходи на міжнародному рівні, Комітет повідомляє Комісію про результати оцінки цієї речовини, враховуючи можливі наслідки включення цієї речовини до Таблиці I або Таблиці II для законного використання і незаконного виготовлення, а також рекомендації щодо заходів по контролю, якщо такі необхідні, в світлі результатів оцінки.

(5) Комісія, беручи до уваги зауваження, наведені Сторонами, і зауваження і рекомендації Комітету, оцінка якого має визначальне значення щодо наукових питань, а також належним чином враховуючи будь-які фактори, що стосуються даного питання, може більшістю голосів у дві третини її членів прийняти рішення про включення речовини до Таблиці I або Таблиці II.

(6) Про будь-яке рішення Комісії, яке прийняте згідно з цією статтею, Генеральний секретар повідомляє всі держави та інші організації, які є та які мають право стати Сторонами цієї Конвенції, і Комітет. Таке рішення повністю набирає чинності для кожної Сторони через сто вісімдесят днів після дати направлення такого повідомлення.

(7) а) Рішення Комісії, прийняті на підставі цієї статті, підлягають перегляду Радою на прохання будь-якої Сторони, з яким вона звернулася протягом ста вісімдесяти днів після дати повідомлення про це рішення. Прохання про перегляд направляється Генеральному секретарю разом з усією інформацією, яка стосується справи, на основі якої подається прохання про перегляд.

б) Генеральний секретар надсилає копії прохання про перегляд та інформацію, яка стосується справи, Комісії, Комітету і всім Сторонам, пропонуючи їм подати свої зауваження протягом дев'яноста днів. Усі одержані зауваження подаються Раді для розгляду.

с) Рада може затвердити або скасувати рішення Комісії. Повідомлення про рішення Ради

направляється всім державам та іншим організаціям, які є Сторонами цієї Конвенції та які мають право стати такими, Комісії і Комітету.

(8) а) Без шкоди для загального характеру положень пункту (1) цієї статті і для положень Конвенції 1961 року, цієї Конвенції з поправками і Конвенції 1971 року Сторони здійснюють такі заходи, які вони вважають необхідними, для контролю над виготовленням і розповсюдженням речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II цієї Конвенції.

б) З цією метою Сторони можуть:

(I) здійснювати контроль над усіма особами і підприємствами, які виробляють і розповсюджують такі речовини або беруть участь у такому виготовленні і розповсюдженні;

(II) контролювати за допомогою ліцензій підприємства і приміщення, в яких таке виготовлення або розповсюдження може мати місце;

(III) вимагати від ліцензіатів одержання дозволу на здійснення згаданих вище операцій;

(IV) не допускати зосередження в розпорядженні виготовлювачів і розповсюджувачів такої кількості цих речовин, яка перевищує кількість, необхідну для їх нормальної діяльності, з урахуванням існуючої кон'юнктури ринку.

(9) Щодо речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, кожна Сторона вживає наступні заходи:

а) створює і підтримує систему моніторингу міжнародної торгівлі речовинами, включеними до Таблиці I і Таблиці II, з метою сприяння виявленню підозрілих операцій. Використання таких систем моніторингу здійснюється в тісному співробітництві з виготовлювачами, імпортерами, експортерами, оптовими і роздрібними торговцями, які інформують компетентні органи про підозрілі замовлення та операції;

б) забезпечує вилучення будь-яких речовин, включених до Таблиці I або Таблиці II, якщо є переконливе свідчення того, що вони призначені для використання з метою незаконного виготовлення якого-небудь наркотичного засобу або психотропної речовини;

в) повідомляє по можливості в найкоротші строки компетентні національні органи і служби зацікавлених Сторін, якщо є підстави вважати, що імпорт, експорт або транзит якої-небудь речовини, включеної до Таблиці I або Таблиці II, здійснюються з метою незаконного виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин, інформуючи, зокрема, про засоби платежу або будь-які інші основні елементи, що стали основою для такого висновку;

г) вимагає, щоб імпортовані й експортовані речовини мали належні маркування і документацію. Комерційні документи, такі, як рахунки-фактури, вантажні декларації, митні, транспортні та інші вантажні документи, повинні містити вказані в Таблиці I або Таблиці II назви речовин, що імпортуються або експортуються, зазначення кількості речовини, що імпортується або експортується, найменування та адресу імпортера, експортера і, за наявності, вантажоодержувача;

д) забезпечує, щоб документи, згадані в підпункті г) цього пункту, зберігалися протягом не менше двох років і могли надаватися компетентним національним органам для інспекції.

(10) а) На доповнення до положень пункту (9) і на прохання зацікавленої Сторони, направлене Генеральному секретарю, кожна Сторона, з території якої буде робитися експорт якої-небудь речовини, включеної до Таблиці I, забезпечує, щоб до здійснення такого експорту її компетентні органи надали компетентним органам країни-імпортера наступну інформацію:

(I) найменування та адресу експортера та імпортера і, якщо такий є, вантажоодержувача;

(II) позначення речовини, включеної до Таблиці I;

(III) кількість речовини, яка підлягає експорту;

(IV) гаданий пункт ввезення і передбачувану дату відправлення;

(V) будь-яку іншу інформацію, щодо якої Сторонами досягнуто взаємної домовленості.

б) Сторона може вживати більш суворі або жорсткі заходи контролю у порівнянні з тими,

які передбачені в цьому пункті, якщо, на її думку, такі заходи доцільні або необхідні.

(11) Якщо одна Сторона надає інформацію іншій Стороні згідно з пунктами (9) і (10) цієї статті, то Сторона, що надає таку інформацію, може вимагати, щоб Сторона, яка її отримує, зберігала конфіденційність будь-якої торгової, ділової, комерційної або професійної таємниці або торгової операції.

(12) Кожна Сторона щорічно подає Комітету в передбаченій ним формі, у встановленому ним порядку і на наданих ним бланках наступну інформацію:

а) про обсяг вилучених речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, і, коли це відомо, про їх походження;

б) про будь-яку речовину, що не включена до Таблиці I або Таблиці II, яка, за наявними даними, використовувалася при незаконному виготовленні наркотичних засобів або психотропних речовин і яка, на думку Сторони, становить досить серйозну проблему, що заслуговує на увагу Комітету;

с) про види відтоку і засоби незаконного виготовлення.

(13) Комітет щорічно повідомляє Комісію про виконання цієї статті, і Комісія періодично проводить огляд адекватності та відповідності Таблиці I і Таблиці II.

(14) Положення цієї статті не застосовуються ні щодо фармацевтичних препаратів, ні щодо інших препаратів, які містять речовини, включені до Таблиці I або Таблиці II, але мають такий склад, що ці речовини не можуть бути легко використані або вилучені за допомогою наявних засобів.

Стаття 13

Матеріали та обладнання

Сторони вживають такі заходи, які вони вважають необхідними, з метою запобігання торгівлі матеріалами і обладнанням та їх відтоку для незаконного виробництва або виготовлення наркотичних засобів і психотропних речовин і з цією метою співробітничать одна з одною.

Стаття 14

Заходи по викорінюванню незаконного культивування наркотикомістких рослин і по ліквідації незаконного попиту на наркотичні засоби і психотропні речовини

(1) Будь-які заходи, які застосовуються згідно з цією Конвенцією Сторонами, повинні бути не менш суворими, ніж положення, що стосуються викорінювання незаконного культивування рослин, які містять наркотичні і психотропні речовини, і ліквідації незаконного попиту на наркотичні засоби і психотропні речовини, передбачені в Конвенції 1961 року, цій Конвенції з поправками і Конвенції 1971 року.

(2) Кожна Сторона вживає належні заходи для запобігання незаконному культивуванню і для знищення рослин, що містять наркотичні або психотропні речовини, таких, як опійний мак, кокаїновий куш і рослина каннабіс, які культивуються незаконно на її території. При вжитті цих заходів дотримуються основні права людини і належним чином враховуються традиційні форми законного використання таких рослин, коли є історичні факти, які підтверджують таке використання, а також інтереси захисту навколишнього середовища.

(3) а) Сторони можуть співробітничати з метою підвищення ефективності зусиль по викорінюванню незаконного культивування. Таке співробітництво може, зокрема, включати, коли це доцільно, допомогу по комплексному розвитку сільських районів, що забезпечує економічно ефективні альтернативи незаконному культивуванню. Для здійснення таких програм розвитку сільських районів слід враховувати такі чинники, як доступ на ринки, наявність ресурсів та існуючі соціально-економічні умови. Сторони можуть домовлятися про будь-які інші належні заходи співробітництва.

б) Сторони сприяють також обміну науковою і технічною інформацією і проведенню досліджень у галузі викорінювання незаконного культивування.

с) У тих випадках, коли Сторони мають спільні кордони, вони прагнуть до співробітництва при здійсненні програм по викоринюванню незаконного культивування в районах, які прилягають до таких кордонів.

(4) З метою зменшення страждань людей і ліквідації фінансових стимулів для незаконного обігу Сторони вживають належні заходи, спрямовані на ліквідацію або скорочення незаконного попиту на наркотичні засоби і психотропні речовини. Ці заходи можуть спиратися, зокрема, на рекомендації Організації Об'єднаних Націй, спеціалізованих установ Організації Об'єднаних Націй, таких, як Всесвітня організація охорони здоров'я, та інших компетентних міжнародних організацій, а також Всеохоплюючий міждисциплінарний план, прийнятий Міжнародною конференцією по боротьбі зі зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом, яка відбулася в 1987 році, в тій мірі, в якій він стосується урядових і неурядових установ і діяльності приватних осіб і організацій у галузях профілактики наркоманії, лікування і відновлення працездатності наркоманів. Сторони можуть укладати двосторонні або багатосторонні угоди чи досягати домовленості, спрямованої на ліквідацію або зменшення попиту на наркотичні засоби і психотропні речовини.

(5) Сторони можуть вживати також необхідні заходи для найшвидшого знищення або законного використання наркотичних засобів, психотропних речовин і речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, на які було накладено арешт або які були конфісковані, і для забезпечення допустимості використання як доказу належним чином посвідченої необхідної кількості таких речовин.

Стаття 15

Комерційні перевізники

(1) Сторони вживають належні заходи для забезпечення того, щоб транспортні засоби, експлуатовані комерційними перевізниками, не використовувались при вчиненні правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3; такі заходи можуть включати спеціальні домовленості з комерційними перевізниками.

(2) Кожна Сторона зобов'язує комерційних перевізників вживати розумні застережні заходи з метою попередження використання їхніх транспортних засобів для вчинення правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3. Такі застережні заходи можуть включати:

а) якщо центральна контора комерційного перевізника розміщена на території Сторони:

(I) навчання персоналу виявленню підозрілих вантажів або осіб;

(II) заохочення сумлінного ставлення персоналу до своїх обов'язків;

б) якщо комерційний перевізнак діє в межах території Сторони:

(I) завчасне подання вантажних декларацій, коли це можливо;

(II) використання надійних, що перевіряються в індивідуальному порядку, пломб на контейнерах;

(III) оперативне повідомлення відповідних органів про всі підозрілі обставини, що можуть стосуватися правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) статті 3.

(3) Кожна Сторона прагне до забезпечення співробітництва між комерційними перевізниками і відповідними органами в пунктах в'їзду і виїзду та інших зонах митного контролю з метою недопущення несанкціонованого доступу до транспортних засобів і вантажу та здійснення відповідних заходів безпеки.

Стаття 16

Комерційні документи і маркування вантажів, що експортуються

(1) Кожна Сторона вимагає, щоб законно експортовані наркотичні засоби і психотропні речовини супроводжувались належними документами. На доповнення до вимог, які висуваються до документації згідно зі статтею 31 Конвенції 1961 року, статтею 31 цієї Конвенції з поправками

і статтею 12 Конвенції 1971 року, в комерційних документах, таких, як рахунки-фактури, вантажні декларації, митні, транспортні та інші вантажні документи, повинні вказуватися наведені у відповідних Списках Конвенції 1961 року, цієї Конвенції з поправками і Конвенції 1971 року найменування наркотичних засобів і психотропних речовин, що експортуються, кількість експортованої речовини, назва та адреса експортера, імпортера і, за наявності, вантажоодержувача.

(2) Кожна Сторона вимагає, щоб експортовані партії наркотичних засобів і психотропних речовин не були неправильно марковані.

Стаття 17

Незаконний обіг на морі

(1) Сторони згідно з міжнародним морським правом співробітничать у максимально можливій мірі з метою запобігання незаконному обігу на морі.

(2) Сторона, яка має розумні підстави підозрювати, що судно, яке несе її прапор або не має прапора або розпізнавальних знаків, що вказують на його реєстрацію, бере участь у незаконному обігу, може запросити допомогу інших Сторін у попередженні його використання з цією метою. Сторони, до яких звертаються з подібним проханням, надають таку допомогу в межах наявних в їх розпорядженні засобів.

(3) Сторона, яка має розумні підстави підозрювати, що судно, здійснюючи свободу судноплавства згідно з міжнародним правом і несучи прапор або розпізнавальні знаки, які вказують на його реєстрацію іншою Стороною, бере участь у незаконному обігу, може повідомити про це державу прапора, запросити підтвердження реєстрації і, у випадку підтвердження, просити дозволу держави прапора вжити належних заходів щодо цього судна.

(4) Згідно з пунктом (3) або згідно з чинними договорами між ними, чи згідно з будь-якою угодою або домовленістю, досягнутими іншим чином між цими Сторонами, держава прапора може дозволити запитуючій державі, зокрема:

- a) висаджуватися на це судно;
- b) робити огляд цього судна;
- c) у випадку виявлення доказів участі в незаконному обігу вживати належні заходи щодо цього судна, осіб і вантажу на борту.

(5) У випадку вжиття заходів на підставі цієї статті відповідні Сторони належним чином враховують необхідність не ставити під загрозу безпеку життя на морі, судна і вантажу, так само як і не завдавати шкоди комерційним інтересам, безпеці та іншим законним інтересам держави прапора або будь-якої іншої зацікавленої держави.

(6) Держава прапора може згідно зі своїми зобов'язаннями в пункті (1) цієї статті супроводити свій дозвіл умовами, які повинні бути взаємно погоджені між нею і запитуючою Стороною, включаючи умови, які стосуються відповідальності.

(7) Для цілей пунктів (3) і (4) Сторона негайно дає відповідь на отриманий від іншої Сторони запит для визначення того, чи має судно, що несе її прапор, право на це, а також відповідь на запити про відповідний дозвіл, що направляються на підставі пункту (3). Стаючи учасником цієї Конвенції, кожна Сторона призначає орган або, у випадку необхідності, органи, які повинні одержувати такі запити і відповідати на них. Повідомлення про таке призначення направляється через Генерального секретаря всім іншим Сторонам протягом одного місяця з моменту призначення.

(8) Сторона, яка застосувала будь-які дії згідно з цією статтею, негайно інформує відповідну державу прапора про результати цих дій.

(9) Сторони розглядають питання про укладання двосторонніх і регіональних угод або домовленостей з метою виконання положень цієї статті або підвищення їх ефективності.

(10) Заходи, що вживаються на підставі пункту (4) цієї статті, здійснюються тільки

військовими кораблями або військовими літальними апаратами чи іншими кораблями або літальними апаратами, що мають чіткі зовнішні знаки, які дозволяють розпізнати їх як такі, що перебувають на урядовій службі, та уповноважені для цієї мети.

(11) Будь-які дії, які застосовуються згідно з цією статтею, належним чином враховують необхідність не перешкоджати або не завдавати шкоди здійсненню прав і обов'язків, а також юрисдикції прибережних держав відповідно до міжнародного морського права.

Стаття 18

Зони вільної торгівлі та вільні порти

(1) З метою запобігання незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II, у зонах вільної торгівлі та у вільних портах Сторони вживають не менш суворі заходи, ніж ті, що вживаються в інших частинах їх територій.

(2) Сторони прагнуть:

а) здійснювати в зонах вільної торгівлі та вільних портах контроль за рухом товарів і людей і з цією метою уповноважують компетентні національні органи робити огляд вантажів і суден, які відбувають і прибувають, включаючи прогулянкові і риболовецькі судна, а також літаки і сухопутні транспортні засоби, і у випадку необхідності робити огляд членів екіпажу і пасажирів, а також їхнього багажу;

б) створити і використати систему виявлення вантажів, підозрюваних у тому, що вони містять наркотичні засоби, психотропні речовини і речовини, включені до Таблиці I і Таблиці II, що ввозяться в зони вільної торгівлі та вільні порти або вивозяться з них;

в) створити і використати системи контролю в районах портових споруд, в аеропортах і в пунктах прикордонного контролю в цих районах.

Стаття 19

Використання поштових відправлень

(1) Згідно зі своїми зобов'язаннями за Конвенцією Всесвітнього поштового союзу і згідно з основними принципами своїх національних правових систем Сторони вживають заходи по запобіганню використанню поштових відправлень для незаконного обігу і з цією метою співробітничать одна з одною.

(2) Заходи, згадані в пункті (1) цієї статті, включають, зокрема:

а) скоординовані дії по відвертанню і запобіганню використанню поштових відправлень для незаконного обігу;

б) впровадження і використання уповноваженими працівниками правоохоронних органів методів і засобів розшуку і контролю, призначених для виявлення в пошті незаконних відправлень наркотичних засобів, психотропних речовин і речовин, включених до Таблиці I і Таблиці II;

в) законодавчі заходи, що дозволяють використовувати відповідні засоби з метою отримання доказів, необхідних для кримінального переслідування.

Стаття 20

Інформація, що подається Сторонами

(1) Сторони подають Комісії через Генерального секретаря інформацію про чинність цієї Конвенції на їхній території, і зокрема:

а) тексти законів і правил, прийнятих з метою забезпечення виконання цієї Конвенції;

б) докладну інформацію про справи, пов'язані з незаконним обігом, що підпадають під їхню юрисдикцію, які вони вважають важливими з огляду на виявлені нові тенденції, кількість, втягнуту в такий обіг, джерела отримання речовин або засобів, що використовувались особами, які займаються незаконним обігом.

(2) Сторони подають дану інформацію таким чином і в такі строки, як про це може просити Комісія.

Стаття 21

Функції Комісії

Комісія уповноважена розглядати всі питання, які стосуються цілей цієї Конвенції, і зокрема:

- а) Комісія на основі інформації, поданої Сторонами згідно зі статтею 20, стежить за виконанням цієї Конвенції;
- б) Комісія може вносити пропозиції і загальні рекомендації, що ґрунтуються на розгляді інформації, отриманої від Сторін;
- в) Комісія може звертати увагу Комітету на будь-які питання, що можуть стосуватися функцій Комітету;
- г) Комісія застосовує з будь-якого питання, направлено на її розгляд Комітетом згідно з пунктом (1) б) статті 22, такі заходи, які вона визнає доцільними;
- д) Комісія згідно з процедурами, викладеними в статті 10, може вносити поправки до Таблиці I і Таблиці II;
- е) Комісія може звертати увагу держав, що не є Сторонами, на рішення і рекомендації, які вона приймає згідно з цією Конвенцією, з тим, щоб ці Сторони розглянули питання про можливість вжиття заходів відповідно до згаданої Конвенції.

Стаття 22

Функції Комітету

(1) Без шкоди для функцій Комітету на підставі статті 21 і без шкоди для функцій Комітету і Комісії на підставі Конвенції 1961 року, цієї Конвенції з поправками і Конвенції 1971 року:

а) якщо на підставі розгляду інформації, поданої йому, Генеральному секретарю або Комісії, або інформації, переданої органами Організації Об'єднаних Націй, Комітет має підстави вважати, що мета цієї Конвенції в питаннях, що стосуються його компетенції, не здійснюється, Комітет може запропонувати Стороні або Сторонам подати йому будь-яку відповідну інформацію;

б) щодо статей 12, 13 і 16:

(I) після вжиття заходів на підставі підпункту а) цієї статті Комітет, якщо він визнає, що це необхідно зробити, може закликати відповідну Сторону вжити такі корективні заходи, які уявляються необхідними за даних обставин для здійснення положень статей 12, 13 і 16;

(II) до вжиття заходів на підставі підпункту (iii) нижче Комітет розглядає як конфіденційні свої контакти з відповідною Стороною на підставі попередніх підпунктів;

(III) якщо Комітету стає відомо, що відповідна Сторона не вжила корективних заходів, які їй пропонувалося вжити на підставі цього підпункту, він може звернути увагу Сторін, Ради і Комісії на дане питання. В будь-якій доповіді, опублікованій Комітетом на підставі цього підпункту, викладаються також думки відповідної Сторони, якщо остання просить про це.

(2) Будь-якій Стороні пропонується бути присутньою на засіданні Комітету, на якому на підставі цієї статті розглядається питання, що її безпосередньо цікавить.

(3) Якщо в якому-небудь випадку рішення Комітету, що приймається на підставі цієї статті, не є одностайним, думки меншості вказуються.

(4) Рішення Комітету на підставі цієї статті приймаються більшістю в дві третини голосів від усіх членів Комітету.

(5) При виконанні своїх функцій згідно з підпунктом (1) а) цієї статті Комітет забезпечує конфіденційність усієї інформації, яка може надійти в його розпорядження.

(6) Відповідальність Комітету на підставі цієї статті не поширюється на здійснення договорів або угод, укладених між Сторонами згідно з положеннями цієї Конвенції.

(7) Положення цієї статті не застосовуються щодо спорів між Сторонами, що підпадають під чинність положень статті 32.

Стаття 23

Доповіді Комітету

(1) Комітет готує щорічну доповідь про свою роботу, яка містить аналіз наявної в його розпорядженні інформації та у відповідних випадках виклад роз'яснень, якщо такі були дані Сторонами або запитані в них, разом з будь-якими зауваженнями і рекомендаціями, які Комітет побажає зробити. Комітет може готувати такі додаткові доповіді, які він вважає необхідними. Доповіді подаються Раді через Комісію, яка може зробити такі зауваження, які визнає доцільними.

(2) Доповіді Комітету надсилаються Сторонам і потім публікуються Генеральним секретарем. Сторони дозволяють їх необмежене розповсюдження.

Стаття 24

Застосування більш суворих заходів, ніж заходи, передбачені цією Конвенцією

Сторона може вживати більш строгі або суворі заходи, ніж ті, які передбачені цією Конвенцією, якщо, на її думку, такі заходи є доцільними або необхідними для запобігання або припинення незаконного обігу.

Стаття 25

Збереження прав і зобов'язань за попередніми договорами

Положення цієї Конвенції не зменшують будь-які права або зобов'язання, прийняті на себе Сторонами цієї Конвенції згідно з Конвенцією 1961 року, цією Конвенцією з поправками і Конвенцією 1971 року.

Стаття 26

Підписання

Ця Конвенція відкрита для підписання у відділенні Організації Об'єднаних Націй у Відні з 20 грудня 1988 року до 28 лютого 1989 року, а після цієї дати в центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку до 20 грудня 1989 року:

- а) усіма державами;
- б) Намібією, представленою Радою Організації Об'єднаних Націй по Намібії;
- с) регіональними організаціями економічної інтеграції, що володіють компетенцією щодо ведення переговорів, укладання і застосування міжнародних угод з питань, що є предметом цієї Конвенції; посилання в рамках Конвенції на Сторони, держави або національні служби, застосовні до цих організацій в межах їх компетенції.

Стаття 27

Ратифікація, прийняття, схвалення або акт офіційного підтвердження

(1) Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню державами і Намібією, представленою Радою Організації Об'єднаних Націй по Намібії, і актам офіційного підтвердження регіональних організацій економічної інтеграції, згаданих у підпункті с) статті 26. Ратифікаційні грамоти і документи про прийняття або схвалення, а також документи, що стосуються актів офіційного підтвердження, здаються на зберігання Генеральному секретарю.

(2) У своїх документах про офіційне підтвердження регіональні організації економічної інтеграції заявляють про межі своєї компетенції щодо питань, які регулюються цією Конвенцією. Ці організації також інформують Генерального секретаря про будь-які зміни меж їх компетенції щодо питань, які регулюються цією Конвенцією.

Стаття 28

Приєднання

(1) Ця Конвенція залишається відкритою для приєднання будь-якої держави, Намібії, представленої Радою Організації Об'єднаних Націй по Намібії, і регіональних організацій економічної інтеграції, згаданих у підпункті с) статті 26. Приєднання здійснюється шляхом здачі на зберігання Генеральному секретарю документа про приєднання.

(2) У своїх документах про приєднання регіональні організації економічної інтеграції заявляють про межі своєї компетенції щодо питань, які регулюються цією Конвенцією. Ці організації також інформують Генерального секретаря про будь-які зміни меж їх компетенції щодо питань, які регулюються цією Конвенцією.

Стаття 29

Набуття чинності

(1) Ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день з дати здачі на зберігання Генеральному секретарю двадцятої ратифікаційної грамоти, документа про прийняття, схвалення або приєднання держав або Намібії, представленої Радою по Намібії.

(2) Для кожної держави або Намібії, представленої Радою по Намібії, що ратифікувала, прийняла, ухвалила цю Конвенцію або приєдналася до неї після здачі на зберігання двадцятої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, схвалення або приєднання, Конвенція набуває чинності на дев'яностий день з дати здачі на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, схвалення або приєднання.

(3) Для кожної регіональної організації економічної інтеграції, згаданої в підпункті с) статті 26, яка здає на зберігання документ, що стосується акта офіційного підтвердження, або документ про приєднання, ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день після такої здачі на зберігання або в дату набуття Конвенцією чинності згідно з пунктом (1) цієї статті в залежності від того, яка з цих дат є більш пізньою.

Стаття 30

Денонсація

(1) Будь-яка Сторона може денонсувати цю Конвенцію в будь-який час шляхом письмового повідомлення на ім'я Генерального секретаря.

(2) Така денонсація набуває чинності для даної Сторони через рік після одержання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 31

Поправки

(1) Будь-яка Сторона може запропонувати поправку до цієї Конвенції. Текст будь-якої такої поправки і підстави для неї повідомляються цією Стороною Генеральному секретарю, який повідомляє про неї інші Сторони та опитує їх, чи згодні вони із запропонованою поправкою. Якщо запропонована поправка, розіслана таким чином, не була відхилена жодною із Сторін протягом двадцяти чотирьох місяців після її розсилання, вона вважається прийнятою і набирає чинності для будь-якої Сторони по закінченні дев'яноста днів після здачі на зберігання Генеральному секретарю документа, що виражає її згоду бути пов'язаною такою поправкою.

(2) Якщо ж запропонована поправка відхиляється будь-якою Стороною, Генеральний секретар консультується зі Сторонами і на прохання більшості повідомляє про це, як і будь-які зауваження, зроблені Сторонами, Раду, яка може прийняти рішення скликати конференцію згідно з пунктом (4) статті 62 Статуту Організації Об'єднаних Націй (995_010). Будь-яка поправка, прийнята на такій конференції, включається до Протоколу про поправку. Генеральний секретар особливо інформується про згоду бути пов'язаним таким Протоколом.

Стаття 32

Врегулювання спорів

(1) У випадку виникнення якого-небудь спору між двома або кількома Сторонами щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції Сторони консультуються між собою з метою врегулювання спору шляхом переговорів, розслідування, посередництва, примирення, арбітражу, звернення до регіональних органів, судового розгляду або іншими мирними засобами на їх вибір.

(2) Будь-який такий спір, який не може бути врегульований у порядку, запропонованому пунктом (1) цієї статті, на прохання будь-якої з держав, що є Сторонами в спорі, передається в

Міжнародний Суд для прийняття рішення.

(3) Якщо будь-яка регіональна організація економічної інтеграції, згадана в підпункті с) статті 26, є однією зі Сторін у спорі, який не може бути врегульований у порядку, приписаному пунктом (1) цієї статті, то через будь-яку державу-члена Організації Об'єднаних Націй вона може звернутися в Раду з тим, щоб вона затребувала консультативний висновок Міжнародного Суду згідно зі статтею 65 Статуту Суду, думка якого вважається вирішальною.

(4) Кожна держава при підписанні або ратифікації, прийнятті або схваленні цієї Конвенції або при приєднанні до неї або кожна регіональна організація економічної інтеграції при підписанні або здачі на зберігання акта офіційного підтвердження або приєднання можуть зробити заяву про те, що вони не вважають себе пов'язаними положеннями пунктів (2) і (3) цієї статті. Інші Сторони не пов'язані положеннями пунктів (2) і (3) щодо будь-якої Сторони, яка зробила таку заяву.

(5) Будь-яка Сторона, що зробила таку заяву згідно з пунктом (4) цієї статті, може в будь-який час зняти цю заяву шляхом повідомлення Генерального секретаря.

Стаття 33

Автентичні тексти

Англійський, арабський, іспанський, китайський, російський і французький тексти цієї Конвенції є однаково автентичними.

Стаття 34

Депозитарій

Депозитарієм цієї Конвенції є Генеральний секретар.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином уповноважені на те, підписали цю Конвенцію.

Здійснено у Відні в одному примірнику двадцятого грудня одна тисяча дев'ятсот вісімдесят восьмого року.

КОНВЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРОТИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ*

Нью-Йорк, 15 листопада 2000 року

Стаття 1. Мета

Мета цієї Конвенції полягає у сприянні співробітництву в справі більш ефективного попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею.

Стаття 2. Терміни

Для цілей цієї Конвенції:

а) «організована злочинна група» означає структурно оформлену групу в складі трьох або більше осіб, що існує протягом визначеного періоду часу і діє узгоджено з метою здійснення одного або декількох серйозних злочинів або злочинів, визнаних такими відповідно до цієї Конвенції, для того, щоб одержати, прямо або посередньо, фінансову або іншу матеріальну вигоду;

б) «серйозний злочин» означає злочин, який карається позбавленням волі на максимальний строк не менше чотирьох років або більш суворою мірою покарання;

с) «структурно оформлена група» означає групу, яка не була випадково утворена для негайного вчинення злочину і в якій не обов'язково формально визначені ролі її членів, обговорений безперервний характер членства або створена розвинута структура;

* Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text (дата звернення : 28. 01. 2020)

d) «майно» означає будь-які активи, матеріальні чи нематеріальні, рухомі чи нерухомі, виражені в речах чи у правах, а також юридичні документи або акти, які підтверджують право на такі активи або інтерес у них;

e) «доходи від злочину» означають будь-яке майно, придбане чи отримане, прямо або посередньо, в результаті вчинення будь-якого злочину;

f) «арешт» або «виймка» означають тимчасову заборону передачі, перетворення, відчуження або пересування майна, або тимчасовий вступ у володіння таким майном, або тимчасове здійснення контролю над ним за постановою суду або іншого компетентного органу;

g) «конфіскація» означає остаточне позбавлення майна за постановою суду або іншого компетентного органу;

h) «основне правопорушення» означає будь-яке правопорушення, в результаті якого були отримані доходи, щодо яких можуть бути вчинені діяння, зазначені у статті 6 цієї Конвенції, що утворюють склад злочину;

i) «контрольована поставка» означає метод, при якому допускається вивезення, провезення або ввезення на територію однієї або декількох держав незаконних або таких, що викликають підозри, партій вантажу з відома та під наглядом їхніх компетентних органів з метою розслідування будь-якого злочину і виявлення осіб, які беруть участь у вчиненні цього злочину;

j) «регіональна організація економічної інтеграції» означає організацію, створену суверенними державами будь-якого регіону, якій її держави-члени передали повноваження з питань, регульованих цією Конвенцією, і яка належним чином уповноважена відповідно до її внутрішніх процедур підписувати, ратифікувати, приймати, затверджувати цю Конвенцію або приєднуватися до неї; посилання в цій Конвенції на «Держави-учасниці» відносяться до таких організацій у межах їхньої компетенції.

Стаття 3. Сфера застосування

1. Ця Конвенція, якщо в ній не зазначене інше, застосовується до попередження, розслідування і карного переслідування у зв'язку з:

a) злочинами, визнаними такими відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції, і

b) серйозними злочинами, як вони визначені у статті 2 цієї Конвенції, якщо ці злочини носять транснаціональний характер і вчинені за участю організованої злочинної групи.

2. Для Мети пункту 1 цієї статті злочин носить транснаціональний характер, якщо:

a) він вчинений у більш ніж одній державі;

b) він вчинений в одній державі, але істотна частина його підготовки, планування, керівництва або контролю має місце в іншій державі;

c) він вчинений в одній державі, але за участю організованої злочинної групи, яка здійснює злочинну діяльність у більш ніж одній державі; або

d) він вчинений в одній державі, але його істотні наслідки мають місце в іншій державі.

Стаття 4. Захист суверенітету

1. Держави-учасниці здійснюють свої зобов'язання за цією Конвенцією відповідно до принципів суверенної рівності та територіальної цілісності держав і принципу невтручання у внутрішні справи інших держав.

2. Ніщо у цій Конвенції не наділяє Державу-учасницю правом здійснювати на території іншої держави юрисдикцію і функції, які входять виключно до компетенції органів цієї іншої держави відповідно до її внутрішнього законодавства.

Стаття 5. Криміналізація участі в організованій злочинній групі

1. Кожна Держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караних такі діяння, коли вони вчиняються навмисно:

а) обидва чи одне з таких діянь, не відносячи їх до замаху на вчинення злочину і незалежно від фактичного вчинення злочинного діяння: I) змова з одним або декількома особами щодо вчинення серйозного злочину, що переслідує мету, прямо чи посередньо пов'язану з одержанням фінансової або іншої матеріальної вигоди, причому, якщо це передбачено внутрішнім законодавством, також передбачається фактичне вчинення одним з учасників змови будь-якої дії для реалізації цієї змови або причетність організованої злочинної групи; II) діяння будь-якої особи, яка, усвідомлюючи або мету і загальну злочинну діяльність організованої злочинної групи, або її наміри вчинити відповідні злочини, бере активну участь у: а. злочинній діяльності організованої злочинної групи; б. інших видах діяльності організованої злочинної групи, усвідомлюючи, що її участь сприятиме досягненню вищезгаданої злочинної мети;

б) організацію, керівництво, пособництво, підбурювання, сприяння або надання порад щодо серйозного злочину, вчиненого за участю організованої злочинної групи.

2. Усвідомлення, намір, умисел, мета або змова, про які йдеться у пункті 1 цієї статті, можуть бути встановлені з об'єктивних фактичних обставин справи.

3. Держави-учасниці, внутрішнє законодавство яких як елемент складів злочинів, визнаних такими відповідно до пункту 1 (а) (I) цієї статті, передбачає причетність організованої злочинної групи, забезпечують, щоб їхнє внутрішнє законодавство відносило до числа серйозних злочинів усі злочини, вчинені за участю організованих злочинних груп. Такі Держави-учасниці, а також Держави-учасниці, внутрішнє законодавство яких як елемент складів злочинів, визнаних такими відповідно до пункту 1 (а) (I) цієї статті, передбачає фактичне вчинення дії по реалізації змови, повідомляють про це Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй під час підписання ними цієї Конвенції або під час здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження або приєднання.

Стаття 6. Криміналізація відмивання доходів від злочинів

1. Кожна Держава-учасниця вживає відповідно до основних принципів свого внутрішнього законодавства таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально карані такі діяння, коли вони вчинені навмисно:

а) I) конверсію або переказ майна, якщо відомо, що таке майно являє собою доходи від злочинів, з метою приховання злочинного походження цього майна або з метою надання допомоги будь-якій особі, яка бере участь у вчиненні основного правопорушення, для того, щоб вона могла ухилитися від відповідальності за свої діяння; II) приховування справжнього характеру, походження, місцезнаходження, способу розпорядження, переміщення, прав на майно або його належність, якщо відомо, що таке майно являє собою доходи від злочинів;

б) за умови дотримання основних принципів своєї правової системи: I) придбання, володіння або використання майна, якщо в момент його одержання відомо, що таке майно являє собою доходи від злочинів; II) участь, причетність або вступ у змову з метою вчинення будь-якого зі злочинів, визнаних такими відповідно до цієї статті, замах на його вчинення, а також пособництво, підбурювання, сприяння або надання порад під час його вчинення.

2. Для цілей здійснення або застосування пункту 1 цієї статті:

а) кожна Держава-учасниця прагне застосовувати пункт 1 цієї статті до найширшого кола основних правопорушень;

б) кожна Держава-учасниця включає до числа основних правопорушень усі серйозні злочини, як вони визначені у статті 2 цієї Конвенції, та злочини, визнані такими у статтях 5, 8 і 23 цієї Конвенції. У разі, коли законодавство Держав-учасниць містить перелік конкретних основних правопорушень, до нього включається, як мінімум, всеосяжне коло злочинів, пов'язаних з діяльністю організованих злочинних груп;

с) для цілей підпункту (б) основні правопорушення включають злочини, вчинені як в межах, так і за межами юрисдикції відповідної Держави-учасниці. Проте злочини, вчинені за

межами юрисдикції будь-якої Держави-учасниці, являють собою основні правопорушення тільки за умови, що відповідне діяння є кримінально караним відповідно до внутрішнього законодавства держави, в якій воно вчинене, і було б кримінально караним відповідно до внутрішнього законодавства Держави-учасниці, в якій здійснюється або застосовується ця стаття, якби воно було вчинене в ній;

d) кожна Держава-учасниця надає Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй тексти своїх законів, що забезпечують здійснення положень цієї статті, а також тексти будь-яких наступних змін до таких законів або їхній опис;

e) якщо цього вимагають основні принципи внутрішнього законодавства Держави-учасниці, то можна передбачити, що злочини, зазначені в пункті 1 цієї статті, не відносяться до осіб, які вчинили основне правопорушення;

f) усвідомлення, умисел або мета як елементи складу злочину, зазначеного в пункті 1 цієї статті, можуть бути встановлені з об'єктивних фактичних обставин справи.

Стаття 7. Заходи щодо боротьби з відмиванням коштів

1. Кожна Держава-учасниця:

a) встановлює всеосяжний внутрішній режим регулювання і нагляду щодо банків і небанківських фінансових установ, а також, у відповідних випадках, інших органів, що є особливо уразливими з погляду відмивання коштів, у межах своєї компетенції з метою недопущення і виявлення усіх форм відмивання коштів, причому такий режим ґрунтується на вимогах щодо ідентифікації особи клієнта, ведення звітності та надання інформації про підозрілі угоди;

b) без шкоди для статей 18 і 27 цієї Конвенції забезпечує, щоб адміністративні, регулюючі, правоохоронні й інші органи, які ведуть боротьбу з відмиванням коштів (у тому числі, коли це відповідає внутрішньому законодавству, і судові органи), були здатні здійснювати співробітництво й обмін інформацією на національному і міжнародному рівнях на умовах, що встановлюються її внутрішнім законодавством, і з цією метою розглядає питання про заснування підрозділу з фінансової оперативної інформації, що буде діяти як національний центр для збору, аналізу і поширення інформації, що стосується можливих випадків відмивання коштів.

2. Держави-учасниці розглядають питання про застосування практично можливих заходів щодо виявлення переміщення готівкових коштів і відповідних оборотних інструментів через їхні кордони і щодо контролю за таким переміщенням за умови дотримання гарантій, спрямованих на забезпечення належного використання інформації, і не створюючи будь-яких перешкод переміщенню законного капіталу. Такі заходи можуть включати вимогу про те, щоб фізичні особи і комерційні організації повідомляли про транскордонні переведення значних обсягів готівкових коштів і передачі відповідних оборотних інструментів.

3. При встановленні внутрішнього режиму регулювання і нагляду відповідно до положень цієї статті і без шкоди для будь-якої іншої статті цієї Конвенції Державам-учасницям пропонується керуватися відповідними ініціативами регіональних, міжрегіональних і багатосторонніх організацій, спрямованими проти відмивання коштів.

4. Держави-учасниці прагнуть до розвитку і заохочення глобального, регіонального, субрегіонального і двостороннього співробітництва між судовими і правоохоронними органами, а також органами фінансового регулювання з метою боротьби з відмиванням коштів.

Стаття 8. Криміналізація корупції

1. Кожна Держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караних такі діяння, коли вони вчиняються навмисно:

a) обіцянка, пропозиція або надання публічній посадовій особі, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої посадової особи або іншої фізичної чи

юридичної особи для того, щоб ця посадова особа вчинила будь-яку дію або бездіяльність при виконанні своїх службових обов'язків;

б) вимагання або прийняття публічною посадовою особою, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої посадової особи або іншої фізичної або юридичної особи для того, щоб ця посадова особа вчинила будь-яку дію чи бездіяльність при виконанні своїх службових обов'язків.

2. Кожна Держава-учасниця розглядає можливість вжиття таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караних діяння, зазначені в пункті 1 цієї статті, коли в них бере участь будь-яка іноземна публічна посадова особа або міжнародний цивільний службовець. Кожна Держава-учасниця також розглядає можливість визнати кримінально караними інші форми корупції.

3. Кожна Держава-учасниця також вживає таких заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караної участь в якості співника у вчиненні будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до цієї статті.

4. Для цілей пункту 1 цієї статті і статті 9 цієї Конвенції «публічною посадовою особою» є публічна посадова особа або особа, що надає будь-яку публічну послугу, як це визначається внутрішнім законодавством Держави-учасниці, в якій ця особа виконує такі функції, і як це застосовується в кримінальному законодавстві цієї Держави-учасниці.

Стаття 9. Заходи проти корупції

1. На додаток до заходів, викладених у статті 8 цієї Конвенції, кожна Держава-учасниця в тій мірі, в якій це потрібно і відповідає її правовій системі, вживає законодавчих, адміністративних або інших ефективних заходів для сприяння добросовісності, а також для попередження і виявлення корупції серед публічних посадових осіб і покарання за неї.

2. Кожна Держава-учасниця вживає заходів для забезпечення ефективних дій її органів у сфері попередження і виявлення корупції серед публічних посадових осіб і покарання за неї, у тому числі шляхом надання таким органам достатньої незалежності, щоб перешкодити неправомірному впливу на їхні дії.

Стаття 10. Відповідальність юридичних осіб

1. Кожна Держава-учасниця вживає таких заходів, які з урахуванням її правових принципів можуть знадобитися для встановлення відповідальності юридичних осіб за участь у серйозних злочинах, до яких причетна організована злочинна група, і за злочини, визнані такими відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції.

2. За умови дотримання правових принципів Держави-учасниці відповідальність юридичних осіб може бути кримінальною, цивільно-правовою або адміністративною.

3. Покладання такої відповідальності не завдає шкоди кримінальній відповідальності фізичних осіб, які вчинили злочини.

4. Кожна Держава-учасниця, зокрема, забезпечує застосування щодо юридичних осіб, які притягуються до відповідальності згідно з цією статтею, відповідних ефективних кримінальних або некримінальних санкцій, які здійснюють стримуючий вплив, включаючи грошові санкції.

Стаття 11. Переслідування, винесення судового рішення і санкції

1. Кожна Держава-учасниця за вчинення будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції, передбачає застосування таких санкцій, які враховують ступінь небезпеки цього злочину.

2. Кожна Держава-учасниця прагне забезпечити використання будь-яких передбачених у її внутрішньому законодавстві дискреційних юридичних повноважень, що відносяться до кримінального переслідування осіб за злочини, що охоплюються цією Конвенцією, для досягнення максимальної ефективності правоохоронних заходів щодо цих злочинів та з належним урахуванням необхідності перешкодити вчиненню таких злочинів.

3. Стосовно злочинів, визнаних такими відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції, кожна Держава-учасниця вживає належних заходів, відповідно до свого внутрішнього законодавства і з належним урахуванням прав захисту, з метою забезпечення того, щоб умови, які встановлюються у зв'язку з рішеннями про звільнення до суду або до ухвалення рішення по касаційній скарзі або протесту, враховували необхідність забезпечення присутності обвинувачуваного в ході подальшого кримінального провадження.

4. Кожна Держава-учасниця забезпечує, щоб її суди або інші компетентні органи враховували небезпечний характер злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, при розгляді питання про можливість дострокового або умовного звільнення осіб, засуджених за такі злочини.

5. Кожна Держава-учасниця у належних випадках встановлює відповідно до свого внутрішнього законодавства тривалий строк давності для порушення кримінального переслідування за будь-який злочин, що охоплюється цією Конвенцією, і більш тривалий строк давності в тих випадках, коли особа, підозрювана у вчиненні злочину, ухиляється від правосуддя.

6. Ніщо у цій Конвенції не зачіпає принципу, згідно з яким визначення злочинів, визнаних такими відповідно до цієї Конвенції, і застосовних юридичних заперечень або інших правових принципів, що визначають правомірність діянь, входить до сфери внутрішнього законодавства кожної Держави-учасниці, а кримінальне переслідування і покарання за такі злочини здійснюються відповідно до цього законодавства.

Стаття 12. Конфіскація та арешт

1. Держави-учасниці вживають, у максимальному ступені, можливому в межах їхніх внутрішніх правових систем, таких заходів, які можуть знадобитися для забезпечення можливості конфіскації:

а) доходів від злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, або майна, вартість якого відповідає вартості таких доходів;

б) майна, устаткування або інших засобів, які використовувалися або призначалися для використання при вчиненні злочинів, що охоплюються цією Конвенцією.

2. Держави-учасниці вживають таких заходів, які можуть знадобитися для забезпечення можливості виявлення, відстеження, арешту або виїмки будь-чого з перерахованого в пункті 1 цієї статті з метою подальшої конфіскації.

3. Якщо доходи від злочинів були перетворені, частково або повністю, в інше майно, то заходи, зазначені у цій статті, вживаються щодо такого майна.

4. Якщо доходи від злочинів були залучені до майна, придбаного за рахунок законних джерел, то конфіскації, без шкоди для будь-яких повноважень, що стосуються накладення арешту або виїмки, підлягає та частина майна, яка відповідає оціненій вартості залучених доходів від злочинів.

5. До прибутку або інших вигод, отриманих від доходів від злочинів, до майна, в яке були перетворені доходи від злочинів, або до майна, до якого були залучені доходи від злочинів, також вживаються заходи, зазначені у цій статті, у такий же спосіб і в тій мірі, як і щодо доходів від злочинів.

6. Для цілей цієї статті і статті 13 цієї Конвенції кожна Держава-учасниця уповноважує свої суди або інші компетентні органи видавати постанови про представлення або арешт банківських, фінансових або комерційних документів. Держави-учасниці не ухиляються від вживання заходів щодо положень цього пункту, посилаючись на необхідність збереження банківської таємниці.

7. Держави-учасниці можуть розглянути можливість встановлення вимоги про те, щоб особа, яка вчинила злочин, довела законне походження передбачуваних доходів від злочину або іншого майна, яке підлягає конфіскації, у тій мірі, у якій така вимога відповідає принципам їхнього внутрішнього законодавства і характеру судового та іншого розгляду.

8. Положення цієї статті не тлумачаться як такі, що завдають шкоди правам сумлінних третіх сторін.

9. Ніщо у цій статті не зачіпає принципу, відповідно до якого заходи, про які в ній ідеться, визначаються і вчиняються відповідно до положень внутрішнього законодавства Держави-учасниці та за умови їх дотримання.

Стаття 13. Міжнародне співробітництво з метою конфіскації

1. Держава-учасниця, яка одержала від іншої Держави-учасниці, під юрисдикцію якої підпадає будь-який злочин, що охоплюється цією Конвенцією, прохання про конфіскацію згаданих у пункті 1 статті 12 цієї Конвенції доходів від злочинів, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів, що знаходяться на її території, у максимальній мірі, що можлива в рамках її внутрішньої правової системи:

а) направляє це прохання своїм компетентним органам з метою одержання постанови про конфіскацію і, у разі винесення такої постанови, приводить її у виконання; або

б) направляє своїм компетентним органам постанову про конфіскацію, винесену судом на території запитуючої Держави-учасниці відповідно до пункту 1 статті 12 цієї Конвенції, з метою виконання у тому обсязі, що зазначений у проханні, і в тій мірі, в якій вона відноситься до доходів, що знаходяться на території запитуваної Держави-учасниці, від злочинів, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів, згаданих у пункті 1 статті 12.

2. Після одержання прохання, направленого іншою Державою-учасницею, під юрисдикцію якої підпадає будь-який злочин, що охоплюється цією Конвенцією, запитувана Держава-учасниця вживає заходів для виявлення, відстеження, арешту або виїмки доходів від злочину, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів, згаданих у пункті 1 статті 12 цієї Конвенції, з метою подальшої конфіскації, постанова про яку виноситься або запитуючою Державою-учасницею або, відповідно до прохання згідно з пунктом 1 цієї статті, запитуваною Державою-учасницею.

3. Положення статті 18 цієї Конвенції застосовуються *mutatis mutandis* до цієї статті. На додаток до інформації, зазначеної у пункті 15 статті 18, у проханнях, направлених на підставі цієї статті, міститься:

а) стосовно прохання, передбаченого в пункті 1 (а) цієї статті, – опис майна, що підлягає конфіскації, і заява з викладом фактів, на які посилається запитуюча Держава-учасниця і які є достатніми для того, щоб запитувана Держава-учасниця могла вжити заходів для винесення постанови відповідно до свого внутрішнього законодавства;

б) стосовно прохання, передбаченого в пункті 1 (б) цієї статті, – юридично прийнятна копія виданої запитуючою Державою-учасницею постанови про конфіскацію, на якій ґрунтується прохання, заява з викладом фактів та інформація щодо обсягу запитуваного виконання постанови;

с) стосовно прохання, передбаченого в пункті 2 цієї статті, – заява з викладом фактів, на які посилається запитуюча Держава-учасниця, і опис запитуваних заходів.

4. Рішення або заходи, передбачені в пунктах 1 і 2 цієї статті, приймаються запитуваною Державою-учасницею відповідно до положень її внутрішнього законодавства і її процесуальних норм або будь-яких двосторонніх або багатосторонніх договорів, угод або домовленостей, якими вона може бути зв'язана у відносинах із запитуючою Державою-учасницею, і за умови їхнього дотримання.

5. Кожна Держава-учасниця надає Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй тексти своїх законів і правил, що забезпечують виконання положень цієї статті, а також тексти будь-яких наступних змін до таких законів і правил або їхній опис.

6. Якщо будь-яка Держава-учасниця побажає обумовити вжиття заходів, згаданих у пунктах 1 і 2 цієї статті, наявністю відповідного договору, то ця Держава-учасниця розглядає цю Конвенцію в якості необхідної і достатньої договірно-правової основи.

7. Держава-учасниця може відмовити у співробітництві відповідно до цієї статті, якщо злочин, до якого відноситься прохання, не є злочином, що охоплюється цією Конвенцією.

8. Положення цієї статті не тлумачаться як такі, що завдають шкоди правам сумлінних третіх сторін.

9. Держави-учасниці розглядають можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх договорів, угод або домовленостей для підвищення ефективності міжнародного співробітництва, яке здійснюється відповідно до цієї статті.

Стаття 14. Розпорядження конфіскованими доходами від злочинів або майном

1. Доходами від злочинів або майном, конфіскованими Державою-учасницею на підставі статті 12 або пункту 1 статті 13 цієї Конвенції, розпоряджається ця Держава-учасниця згідно зі своїм внутрішнім законодавством і адміністративними процедурами.

2. Діючи на прохання, направлене іншою Державою-учасницею відповідно до статті 13 цієї Конвенції, Держави-учасниці в тій мірі, в якій це допускається внутрішнім законодавством, і, у разі одержання відповідного запиту, у першочерговому порядку розглядають питання про повернення конфіскованих доходів від злочинів або майна запитуючій Державі-учасниці для того, щоб вона могла надати компенсацію потерпілим від злочину або повернути такі доходи від злочинів або майно їхнім законним власникам.

3. Діючи на прохання, направлене іншою Державою-учасницею відповідно до статей 12 і 13 цієї Конвенції, Держава-учасниця може особливо розглянути можливість укладання угод або домовленостей про:

а) перерахування суми, що відповідає вартості доходів від злочинів або майна, чи коштів, отриманих в результаті реалізації таких доходів чи майна або їхньої частини, на рахунок, призначений для цієї мети відповідно до пункту 2 (с) статті 30 цієї Конвенції, чи міжурядовим органам, що спеціалізуються у боротьбі проти організованої злочинності;

б) передачу іншим Державам-учасницям на регулярній або разовій основі частини доходів від злочинів, або майна, чи коштів, отриманих в результаті реалізації таких доходів або майна, відповідно до свого внутрішнього законодавства чи адміністративних процедур.

Стаття 15. Юрисдикція

1. Кожна Держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть знадобитися для того, щоб установити свою юрисдикцію щодо злочинів, визнаних такими відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції, коли:

а) злочин вчинено на території цієї Держави-учасниці; або

б) злочин вчинено на борту судна, яке несло прапор цієї Держави-учасниці в момент вчинення злочину, чи повітряного судна, зареєстрованого відповідно до законодавства цієї Держави-учасниці в такий момент.

2. За умови дотримання статті 4 цієї Конвенції Держава-учасниця може також встановити свою юрисдикцію щодо будь-якого такого злочину, коли:

а) злочин вчинено проти громадянина цієї Держави-учасниці;

б) злочин вчинено громадянином цієї Держави-учасниці або особою без громадянства, яка звичайно проживає на її території; або

с) злочин: I) є одним зі злочинів, визнаних такими відповідно до пункту 1 статті 5 цієї Конвенції, і вчинений за межами її території з метою вчинення серйозного злочину на її території; II) є одним зі злочинів, визнаних такими відповідно до пункту 1 (b) (II) статті 6 цієї Конвенції, і вчинений за межами її території з метою вчинення будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до пункту 1 (a) (I) чи (I) або (b) (I) статті 6 цієї Конвенції, на її території.

3. Для цілей пункту 10 статті 16 цієї Конвенції кожна Держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть знадобитися для того, щоб установити свою юрисдикцію щодо злочинів, які охоплюються цією Конвенцією, коли особа, підозрювана у вчиненні злочину, знаходиться на її

території і вона не видає таку особу лише на тій підставі, що вона є одним з її громадян.

4. Кожна Держава-учасниця може також вжити таких заходів, які можуть знадобитися для того, щоб установити свою юрисдикцію щодо злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, коли особа, підозрювана у вчиненні злочину, знаходиться на її території і вона не видає її.

5. Якщо Держава-учасниця, що здійснює свою юрисдикцію відповідно до пункту 1 або 2 цієї статті, одержує повідомлення або іншим способом дізнається про те, що одна або декілька інших Держав-учасниць проводять розслідування, кримінальне переслідування або судовий розгляд у зв'язку з тим самим діянням, компетентні органи цих Держав-учасниць проводять, у відповідних випадках, консультації один з одним з метою координації їхніх дій.

6. Без шкоди для норм загального міжнародного права ця Конвенція не виключає здійснення будь-якої кримінальної юрисдикції, встановленої Державою-учасницею відповідно до її внутрішнього законодавства.

Стаття 16. Видача

1. Ця стаття застосовується до злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, або у випадках, якщо до вчинення злочину, згаданого в пункті 1 (а) або (б) статті 3, причетна організована злочинна група та особа, щодо якої запитується видача, знаходиться на території запитуваної Держави-учасниці, за умови, що діяння, у зв'язку з яким запитується видача, є кримінально караним відповідно до внутрішнього законодавства як запитуючої Держави-учасниці, так і запитуваної Держави-учасниці.

2. Якщо прохання про видачу стосується декількох окремих серйозних злочинів, деякі з яких не охоплюються цією статтею, то запитувана Держава-учасниця може застосувати цю статтю також і щодо цих останніх злочинів.

3. Кожний зі злочинів, до яких застосовується ця стаття, вважається включеним до будь-якого існуючого між Державами-учасницями договору про видачу як злочин, що може спричинити видачу. Держави-учасниці зобов'язуються включати такі злочини як злочини, що можуть спричинити видачу, до будь-якого договору про видачу, який буде укладений між ними.

4. Якщо Держава-учасниця, яка обумовлює видачу наявністю договору, одержує прохання про видачу від іншої Держави-учасниці, з якою вона не має договору про видачу, вона може розглядати цю Конвенцію як правову підставу для видачі у зв'язку з будь-яким злочином, до якого застосовується ця стаття.

5. Держави-учасниці, що обумовлюють видачу наявністю договору:

а) під час здачі на зберігання своїх ратифікаційних грамот або документів про прийняття або затвердження цієї Конвенції або приєднання до неї повідомляють Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй про те, чи будуть вони використовувати цю Конвенцію як правову підставу для співробітництва в питаннях видачі з іншими Державами-учасницями цієї Конвенції;

і
б) якщо вони не використовують цю Конвенцію як правову підставу для співробітництва в питаннях видачі, прагнуть, у відповідних випадках, до укладання договорів про видачу з іншими Державами-учасницями цієї Конвенції з метою застосування цієї статті.

6. Держави-учасниці, що не обумовлюють видачу наявністю договору, у відносинах між собою визнають злочини, до яких застосовується ця стаття, як злочини, що можуть спричинити видачу.

7. Видача здійснюється відповідно до умов, що передбачаються внутрішнім законодавством запитуваної Держави-учасниці або договорами про видачу, що застосовуються, включаючи в тому числі умови, пов'язані з вимогами про мінімальне покарання щодо видачі, і підстави, на яких запитувана Держава-учасниця може відмовити у видачі.

8. Щодо будь-якого злочину, до якого застосовується ця стаття, Держави-учасниці, за умови дотримання свого внутрішнього законодавства, докладають зусиль для того, щоб

прискорити процедури видачі та спростити пов'язані з нею вимоги про надання доказів.

9. За умови дотримання положень свого внутрішнього законодавства та своїх договорів про видачу запитувана Держава-учасниця, переконавшись у тому, що обставини вимагають цього і носять невідкладний характер, і на прохання запитуючої Держави-учасниці може взяти під варту особу, яка знаходиться на її території і видача якої запитується, або вжити інших відповідних заходів для забезпечення її присутності в ході процедури видачі.

10. Держава-учасниця, на території якої знаходиться особа, підозрювана у вчиненні злочину, якщо вона не видає таку особу у зв'язку зі злочинном, до якого застосовується ця стаття, лише на тій підставі, що вона є одним з його громадян, зобов'язана на прохання Держави-учасниці, що запитує видачу, передати справу без невинуватених затримок своїм компетентним органам з метою переслідування. Ці органи приймають своє рішення і здійснюють провадження у такий же спосіб, як і у разі будь-якого іншого злочину небезпечного характеру відповідно до внутрішнього законодавства цієї Держави-учасниці. Заінтересовані Держави-учасниці співробітничать одна з одною, зокрема з процесуальних питань і питань доведення, для забезпечення ефективності такого переслідування.

11. У всіх випадках, коли Державі-учасниці відповідно до її внутрішнього законодавства дозволяється видавати або іншим способом передавати одного зі своїх громадян тільки за умови, що ця особа буде повернута до цієї держави для відбування покарання, призначеного в результаті судового розгляду або провадження, у зв'язку з яким запитувалася видача або передача цієї особи, і ця Держава-учасниця і Держава-учасниця, що запитує видачу цієї особи, погодилися з таким порядком та іншими умовами, які вони можуть вважати належними, така умовна видача або передача є достатніми для виконання зобов'язання, встановленого в пункті 10 цієї статті.

12. Якщо у видачі, що запитується з метою виконання вироку, відмовлено, оскільки розшукувана особа є громадянином запитуваної Держави-учасниці, запитувана Держава-учасниця, якщо це допускає її внутрішнє законодавство і якщо це відповідає вимогам такого законодавства, за зверненням запитуючої Учасниці розглядає питання про приведення у виконання вироку або частини вироку, що залишилася, який був винесений відповідно до внутрішнього законодавства запитуючої Учасниці.

13. Будь-якій особі, у справі якої здійснюється провадження у зв'язку з будь-яким злочином, до якого застосовується ця стаття, гарантується справедливе поводження на всіх стадіях провадження, включаючи здійснення всіх прав і гарантій, передбачених внутрішнім законодавством Держави-учасниці, на території якої знаходиться ця особа.

14. Ніщо в цій Конвенції не тлумачиться як таке, що встановлює зобов'язання видачі, якщо у запитуваної Держави-учасниці є істотні підстави думати, що прохання про видачу має на меті переслідування або покарання будь-якої особи з причини її статі, раси, віросповідання, громадянства, етнічного походження або політичних переконань або що задоволення цього прохання завдало б шкоди становищу цієї особи через будь-яку із цих причин.

15. Держави-учасниці не можуть відмовляти у виконанні прохання про видачу лише на тій підставі, що злочин вважається також пов'язаним з податковими питаннями.

16. До відмови у видачі запитувана Держава-учасниця, у відповідних випадках, проводить консультації із запитуючою Державою-учасницею для того, щоб надати їй достатні можливості для викладу її думок і подання інформації, що стосується викладених у її проханні фактів.

17. Держави-учасниці прагнуть укладати двосторонні та багатосторонні угоди або домовленості з метою здійснення або підвищення ефективності видачі.

Стаття 17. Передача засуджених осіб

Держави-учасниці можуть розглядати можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей про передачу осіб, засуджених до тюремного ув'язнення або інших видів позбавлення волі за злочини, що охоплюються цією Конвенцією, для того, щоб

вони могли відбувати строк покарання на їхніх територіях.

Стаття 18. Взаємна правова допомога

1. Держави-учасниці надають одна одній найширшу взаємну правову допомогу в розслідуванні, кримінальному переслідуванні та судовому розгляді у зв'язку зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією, як це передбачено у статті 3, і на взаємній основі надають одна одній іншу аналогічну допомогу, якщо запитуюча Держава-учасниця має розумні підстави підозрювати, що злочин, зазначений у пункті 1 (а) чи (б) статті 3, є транснаціональним за своїм характером і, у тому числі, що потерпілі, свідки, доходи, засоби вчинення злочинів або докази щодо таких злочинів знаходяться у запитуваній Державі-учасниці, а також щодо вчинення цього злочину причетна організована злочинна група.

2. Взаємна правова допомога надається в обсязі, максимально можливого відповідно до законів, договорів, угод і домовленостей запитуваної Держави-учасниці, щодо розслідування, кримінального переслідування і судового розгляду у зв'язку зі злочинами, за вчинення яких до відповідальності у запитуючій Державі-учасниці може бути притягнута юридична особа відповідно до статті 10 цієї Конвенції.

3. Взаємна правова допомога, що надається відповідно до цієї статті, може запитуватися з будь-якою з нижчеперелічених цілей:

- а) одержання показань свідків або заяв від окремих осіб;
- б) вручення судових документів;
- с) проведення обшуку і здійснення виїмки або арешту;
- д) огляд об'єктів і ділянок місцевості;
- е) надання інформації, речових доказів і оцінок експертів;
- ф) надання оригіналів або завірених копій відповідних документів і матеріалів, включаючи урядові, банківські, фінансові, корпоративні чи комерційні документи;
- г) виявлення або відстеження доходів від злочинів, майна, засобів вчинення злочинів або інших предметів з метою доведення;
- h) сприяння добровільній явці відповідних осіб до органів запитуючої Держави-учасниці;
- і) надання будь-якого іншого виду допомоги, що не суперечить внутрішньому законодавству запитуваної Держави-учасниці.

4. Без шкоди для внутрішнього законодавства компетентні органи Держави-учасниці можуть без попереднього прохання передавати інформацію, що стосується кримінально-правових питань, компетентному органу в іншій Державі-учасниці у тих випадках, коли вони вважають, що така інформація може надати допомогу цьому органу у здійсненні чи успішному завершенні розслідування і кримінального переслідування або може привести до прохання, складеного цією Державою-учасницею відповідно до цієї Конвенції.

5. Передача інформації відповідно до пункту 4 цієї статті здійснюється без шкоди для розслідування і кримінального провадження у державі компетентних органів, що надають інформацію. Компетентні органи, що одержують інформацію, виконують прохання про збереження конфіденційного характеру цієї інформації, навіть на тимчасовій основі, чи дотримують обмеження на її використання. Це, однак, не перешкоджає Державі-учасниці, що одержує інформацію, розкривати в ході проведеного в ній провадження ту інформацію, яка виправдовує обвинувачуваного. У такому разі до розкриття інформації Держава-учасниця, що одержує інформацію, повідомляє Державою-учасницею, що надає інформацію, і, якщо отримане прохання про це, проводить консультації з Державою-учасницею, що надає інформацію. Якщо, у виняткових випадках, завчасне повідомлення неможливе, то Держава-учасниця, що одержує інформацію, негайно повідомляє про таке розкриття Державою-учасницею, що надає інформацію.

6. Положення цієї статті не зачіпають зобов'язань за будь-яким іншим договором, чи то двостороннім чи багатостороннім, який регулює або буде регулювати, повністю або частково,

взаємну правову допомогу.

7. Пункти 9-29 цієї статті застосовуються до прохань, направлених на підставі цієї статті, якщо відповідні Держави-учасниці не зв'язані будь-яким договором про взаємну правову допомогу. Якщо ці Держави-учасниці зв'язані таким договором, то застосовуються відповідні положення цього договору, якщо тільки Держави-учасниці не погоджуються застосовувати замість них пункти 9-29 цієї статті. Державам-учасницям настійно пропонується застосовувати ці пункти, якщо це сприяє співробітництву.

8. Держави-учасниці не відмовляють у наданні взаємної правової допомоги відповідно до цієї статті на підставі банківської таємниці.

9. Держави-учасниці можуть відмовити у наданні взаємної правової допомоги відповідно до цієї статті на підставі відсутності обопільного визнання відповідного діяння злочином. Однак запитувана Держава-учасниця може, якщо вона вважає це за належне, надати допомогу, обсяг якої вона визначає на власний розсуд, незалежно від того, чи є відповідне діяння злочином відповідно до внутрішнього законодавства запитуваної Держави-учасниці.

10. Особа, що перебуває під вартою або відбуває термін тюремного ув'язнення на території однієї Держави-учасниці та присутність якої в іншій Державі-учасниці необхідна з метою встановлення особи, давання показань або надання іншої допомоги в одержанні доказів для розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду у зв'язку зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією, може бути передана із дотриманням таких умов:

а) ця особа вільно дає на це свою свідому згоду;

б) компетентні органи обох Держав-учасниць дійшли згоди на таких умовах, які ці Держави-учасниці можуть вважати належними.

11. Для цілей пункту 10 цієї статті:

а) Держава-учасниця, якій передається особа, вправі та зобов'язана утримувати передану особу під вартою, якщо тільки Держава-учасниця, яка передала цю особу, не просила про інше або не санкціонувала інше;

б) Держава-учасниця, якій передається особа, негайно виконує своє зобов'язання щодо повернення цієї особи у розпорядження Держави-учасниці, що передала цю особу, як це було погоджено раніше або як це було іншим способом погоджено компетентними органами обох Держав-учасниць;

в) Держава-учасниця, якій передається особа, не вимагає від Держави-учасниці, що передала цю особу, порушення процедури видачі для її повернення;

г) переданій особі до строку покарання, що відбувається в державі, яка її передала, зараховується строк утримання під вартою в Державі-учасниці, якій вона передана.

12. Без згоди Держави-учасниці, яка відповідно до пунктів 10 і 11 цієї статті повинна передати будь-яку особу, ця особа, незалежно від її громадянства, не піддається кримінальному переслідуванню, утриманню під варту, покаранню або будь-якому іншому обмеженню її особистої волі на території держави, якій передається ця особа, у зв'язку з дією, бездіяльністю або засудженням, що відносяться до періоду до її від'їзду з території держави, яка передала цю особу.

13. Кожна Держава-учасниця призначає центральний орган, що несе відповідальність за одержання прохань про надання взаємної правової допомоги та або за їхнє виконання, або за їхнє перепроведження для виконання компетентним органам і має відповідні повноваження. Якщо в Державі-учасниці є спеціальний регіон або територія з окремою системою надання взаємної правової допомоги, вона може призначити особливий центральний орган, що буде виконувати таку ж функцію щодо цього регіону або території. Центральні органи забезпечують оперативне і належне виконання або перепроведження отриманих прохань. Якщо центральний орган перепроводжує прохання для виконання компетентному органу, він сприяє оперативному і

належному виконанню цього прохання компетентним органом. Під час здачі на зберігання кожною Державою-учасницею її ратифікаційної грамоти або документа про прийняття або затвердження цієї Конвенції або приєднання до неї Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй повідомляється про центральний орган, що призначений з цією метою. Прохання про надання взаємної правової допомоги і будь-які повідомлення щодо них перепроводжуються центральним органам, призначеним Державами-учасницями. Ця вимога не завдає шкоди праву Держави-учасниці вимагати, щоб такі прохання і повідомлення направлялися їй по дипломатичних каналах і, у разі надзвичайних обставин, коли Держави-учасниці домовилися про це, через Міжнародну організацію кримінальної поліції, якщо це можливо.

14. Прохання направляються в письмовій формі або, якщо це можливо, за допомогою будь-яких інших засобів, що дають можливість скласти письмовий запис, мовою, прийнятною для запитуваної Держави-учасниці, за умов, що дозволяють цій Державі-учасниці встановити автентичність. Під час здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття або затвердження цієї Конвенції або приєднання до неї Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй повідомляється про мову або мови, прийнятні для кожної Держави-учасниці. За надзвичайних обставин і у разі погодження цього Державами-учасницями прохання можуть направлятися в усній формі, однак вони негайно підтверджуються у письмовій формі.

15. У проханні про надання взаємної правової допомоги зазначаються:

- a) найменування органа, що звертається з проханням;
- b) суть питання і характер розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду, до яких відноситься прохання, а також найменування і функції органа, що здійснює це розслідування, кримінальне переслідування або судовий розгляд;
- c) короткий виклад відповідних фактів, за винятком того, що стосується прохань щодо вручення судових документів;
- d) опис запитуваної допомоги і докладна інформація про будь-яку конкретну процедуру, дотримання якої хотіла б забезпечити запитуюча Держава-учасниця;
- e) по можливості, дані про особу, місцезнаходження і громадянство будь-якої відповідної особи; і
- f) мета запитуваних доказів, інформації або заходів.

16. Запитувана Держава-учасниця може запросити додаткову інформацію, якщо ця інформація є необхідною для виконання прохання відповідно до її внутрішнього законодавства, або якщо ця інформація може полегшити виконання такого прохання.

17. Прохання виконується відповідно до внутрішнього законодавства запитуваної Держави-учасниці і в тій мірі, в якій це не суперечить внутрішньому законодавству запитуваної Держави-учасниці, по можливості, відповідно до зазначених у проханні процедур.

18. У тій мірі, в якій це можливо і відповідає основним принципам внутрішнього законодавства, якщо будь-яка особа знаходиться на території Держави-учасниці і повинна бути заслухана як свідок або експерт судовими органами іншої Держави-учасниці, перша Держава-учасниця може на прохання іншої Держави-учасниці дозволити проведення заслуховування за допомогою відеозв'язку, якщо особиста присутність відповідної особи на території запитуючої Держави-учасниці не є можливою або бажаною. Держави-учасниці можуть домовитися про те, що заслуховування проводиться судовим органом запитуючої Держави-учасниці у присутності представників судовий орган запитуваної Держави-учасниці.

19. Запитуюча Держава-учасниця не передає і не використовує інформацію або докази, подані запитуваною Державою-учасницею, для здійснення розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду, іншого, ніж те, що зазначене у проханні, без попередньої згоди на це запитуваної Держави-учасниці. Ніщо у цьому пункті не перешкоджає запитуючій Державі-учасниці розкривати в ході провадження, що проводилося в ній, ту інформацію або

докази, які виправдовують обвинувачуваного. У цьому разі до розкриття інформації чи доказів запитуюча Держава-учасниця повідомляє запитувану Державу-учасницю і, якщо отримано прохання про це, проводить консультації із запитуваною Державою-учасницею. Якщо, у виняткових випадках, завчасне повідомлення неможливе, то запитуюча Держава-учасниця негайно повідомляє про таке розкриття запитувану Державу-учасницю.

20. Запитуюча Держава-учасниця може вимагати, щоб запитувана Держава-учасниця зберігала конфіденційність наявності і суті прохання, за винятком того, що необхідно для виконання самого прохання. Якщо запитувана Держава-учасниця не може виконати вимогу про конфіденційність, вона негайно повідомляє про це запитуючу Державу-учасницю.

21. У взаємній правовій допомозі може бути відмовлено:

- a) якщо прохання не було надано відповідно до положень цієї статті;
- b) якщо запитувана Держава-учасниця вважає, що виконання прохання може завдати шкоди її суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим життєво важливим інтересам;
- c) якщо внутрішнє законодавство запитуваної Держави-учасниці забороняє її органам здійснювати запитувані заходи щодо будь-якого аналогічного злочину, якби такий злочин був предметом розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду в межах її юрисдикції;
- d) якщо виконання прохання суперечило б правовій системі запитуваної Держави-учасниці стосовно питань взаємної правової допомоги.

22. Держави-учасниці не можуть відмовляти у виконанні прохання про взаємну правову допомогу лише на тій підставі, що злочин вважається також пов'язаним із податковими питаннями.

23. Будь-яка відмова у наданні взаємної правової допомоги мотивується.

24. Запитувана Держава-учасниця виконує прохання про надання взаємної правової допомоги у можливо короткі строки і, наскільки це можливо, повністю враховує будь-які крайні строки, що запропоновані запитуючою Державою-учасницею і мотивовані бажано у самому проханні. Запитувана Держава-учасниця відповідає на розумні запити запитуючої Держави-учасниці щодо ходу виконання прохання. Запитуюча Держава-учасниця оперативно повідомляє запитувану Державу-учасницю про те, що необхідності у запитаній допомозі більше немає.

25. Надання взаємної правової допомоги може бути відстрочено запитуваною Державою-учасницею на тій підставі, що це перешкодить здійснюваному розслідуванню, кримінальному переслідуванню або судовому розгляду.

26. До відмови у виконанні прохання відповідно до пункту 21 цієї статті або відстрочки її виконання відповідно до пункту 25 цієї статті запитувана Держава-учасниця проводить консультації із запитуючою Державою-учасницею для того, щоб визначити, чи може допомога бути надана в такі строки і на таких умовах, які запитувана Держава-учасниця вважає необхідними. Якщо запитуюча Держава-учасниця приймає допомогу на таких умовах, то вона дотримується цих умов.

27. Без шкоди для застосування пункту 12 цієї статті свідок, експерт або інша особа, яка на прохання запитуючої Держави-учасниці погоджується давати показання в ході провадження або надавати допомогу при здійсненні розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду на території запитуючої Держави-учасниці, не піддається кримінальному переслідуванню, утриманню під вартою, покаранню або будь-якому іншому обмеженню її особистої свободи на цій території у зв'язку з дією, бездіяльністю або засудженням, що відносяться до періоду до її від'їзду з території запитуваної Держави-учасниці. Дія такої гарантії особистої безпеки припиняється, якщо свідок, експерт або інша особа протягом п'ятнадцяти послідовних днів або протягом будь-якого погодженого між Державами-учасницями строку, починаючи з дати, коли така особа була офіційно повідомлена про те, що її присутність більше

не потрібна судовим органам, мала можливість залишити територію запитуючої Держави-учасниці, проте, добровільно залишилася на цій території, або залишивши її, повернулася назад з власної волі.

28. Звичайні витрати, пов'язані з виконанням прохання, покриваються запитуваною Державою-учасницею, якщо заінтересовані Держави-учасниці не домовилися про інше. Якщо виконання прохання вимагає або вимагатиме істотних або надзвичайних витрат, то Держави-учасниці проводять консультації з метою визначення умов, на яких буде виконане прохання, а також порядку покриття витрат.

29. Запитувана Держава-учасниця:

а) надає запитуючій Державі-учасниці копії урядових матеріалів, документів або інформації, які вона має і які відповідно до її внутрішнього законодавства відкриті для публічного доступу;

б) може на свій розсуд надавати запитуючій Державі-учасниці повністю або частково або при дотриманні таких умов, які вона вважає необхідними, копії будь-яких урядових матеріалів, документів або інформації, які вона має і які відповідно до її внутрішнього законодавства закриті для публічного доступу.

30. Держави-учасниці розглядають, у міру необхідності, можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей, які відповідали б цілям цієї статті, забезпечували б її дію на практиці або зміцнювали б її положення.

Стаття 19. Спільні розслідування

Держави-учасниці розглядають можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей, в силу яких у зв'язку зі справами, що є предметом розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду в одній або декількох державах, заінтересовані компетентні органи можуть створювати органи з проведення спільних розслідувань. За відсутності таких угод або домовленостей спільні розслідування можуть проводитися за угодою в кожному окремому випадку. Відповідні Держави-учасниці забезпечують повну повагу суверенітету Держави-учасниці, на території якої повинно бути проведено таке розслідування.

Стаття 20. Спеціальні методи розслідування

1. Якщо це допускається основними принципами її внутрішньої правової системи, кожна Держава-учасниця, у межах своїх можливостей в умовах, встановлених її внутрішнім законодавством, вживає необхідних заходів для того, щоб дозволити належне використання контрольованих поставок і у тих випадках, коли вона вважає це доречним, використання інших спеціальних методів розслідування, таких як електронне спостереження або інші форми спостереження, а також агентурні операції, її компетентними органами на її території з метою проведення ефективної боротьби проти організованої злочинності.

2. З метою розслідування злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, Держави-учасниці заохочуються до укладання, у разі необхідності, відповідних двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей для використання таких спеціальних методів розслідування в контексті співробітництва на міжнародному рівні. Такі угоди або домовленості укладаються і здійснюються при повному дотриманні принципу суверенної рівності держав і реалізуються у суворій відповідності до умов цих угод або домовленостей.

3. За відсутності угоди або домовленості, зазначених у пункті 2 цієї статті, рішення про використання таких спеціальних методів розслідування на міжнародному рівні приймаються в кожному окремому випадку і можуть, у разі необхідності, враховувати фінансові домовленості та взаєморозуміння щодо здійснення юрисдикції заінтересованими Державами-учасницями.

4. Рішення про використання контрольованих поставок на міжнародному рівні можуть, за згодою заінтересованих Держав-учасниць, включати такі методи, як перехоплення вантажів і

залишення їх недоторканими або їхнє вилучення або заміна, повністю або частково.

Стаття 21. Передача кримінального провадження

Держави-учасниці розглядають можливість взаємної передачі провадження з метою кримінального переслідування у зв'язку зі злочином, що охоплюється цією Конвенцією, у випадках, коли вважається, що така передача відповідає інтересам належного здійснення правосуддя, зокрема, у випадках, коли зачіпаються декілька юрисдикцій, для забезпечення об'єднання кримінальних справ.

Стаття 22. Відомості про судимість

Кожна Держава-учасниця може вживати таких законодавчих або інших заходів, які можуть знадобитися для врахування, на таких умовах і з такими цілями, які вона вважає належними, будь-якого раніше винесеного в іншій державі обвинувального вироку щодо особи, підозрюваної у вчиненні злочину, що розслідується, для використання такої інформації в ході кримінального провадження у зв'язку зі злочином, що охоплюється цією Конвенцією.

Стаття 23. Криміналізація перешкоджання здійсненню правосуддя

Кожна Держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караних такі діяння, коли вони вчиняються навмисно:

а) застосування фізичної сили, погроз чи залякування або обіцянка, пропозиція або надання неправомірної переваги з метою схилення до давання неправдивих показань або втручання у процес давання показань або подання доказів у ході провадження у зв'язку із вчиненням злочинів, що охоплюються цією Конвенцією;

б) застосування фізичної сили, погроз або залякування з метою втручання у виконання службових обов'язків посадовою особою судових або правоохоронних органів у ході провадження у зв'язку із вчиненням злочинів, що охоплюються цією Конвенцією. Ніщо у цьому підпункті не завдає шкоди права Держав-учасниць мати законодавство, що забезпечує захист інших категорій публічних посадових осіб.

Стаття 24. Захист свідків

1. Кожна Держава-учасниця вживає, у межах своїх можливостей, належних заходів, спрямованих на забезпечення ефективного захисту від імовірної помсти або залякування щодо свідків, які беруть участь у кримінальному провадженні та дають свідчення у зв'язку зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією, і, у відповідних випадках, щодо їхніх родичів та інших близьких їм осіб.

2. Заходи, передбачені в пункті 1 цієї статті, без шкоди для прав обвинувачуваного, у тому числі для права на належний розгляд, можуть, зокрема, включати:

а) встановлення процедур для фізичного захисту таких осіб, наприклад – у тій мірі, в якій це необхідно і практично може бути здійснене, – для їхнього переселення в інше місце, і прийняття таких положень, які дозволяють, у відповідних випадках, не розголошувати інформацію, що стосується особи і місцезнаходження таких осіб, або встановлюють обмеження на таке розголошення інформації;

б) прийняття правил доведення, що дозволяють свідчити таким чином, який забезпечує безпеку свідка, наприклад, дозвіл свідчити за допомогою засобів зв'язку, таких як відеозв'язок або інші належні засоби.

3. Держави-учасниці розглядають питання про укладання з іншими державами угод або домовленостей щодо переселення осіб, зазначених у пункті 1 цієї статті.

4. Положення цієї статті застосовуються також до потерпілих, оскільки вони є свідками.

Стаття 25. Допомога потерпілим та їхній захист

1. Кожна Держава-учасниця вживає, у межах своїх можливостей, відповідних заходів для надання допомоги і захисту потерпілим від злочинів, що охоплюються цією Конвенцією,

особливо у випадках погрози помстою або залякування.

2. Кожна Держава-учасниця встановлює належні процедури для забезпечення доступу до компенсації і відшкодування збитків потерпілим від злочинів, що охоплюються цією Конвенцією.

3. Кожна Держава-учасниця, за умови дотримання свого внутрішнього законодавства, створює можливості для викладу і розгляду думок і побоювань потерпілих на відповідних стадіях кримінального провадження щодо осіб, які вчинили злочини, так, щоб це не завдавало шкоди правам захисту.

Стаття 26. Заходи, спрямовані на розширення співробітництва з правоохоронними органами

1. Кожна Держава-учасниця вживає відповідних заходів для того, щоб заохочувати осіб, які беруть або брали участь в організованих злочинних групах, до:

а) надання інформації, корисної для компетентних органів, з метою розслідування і доведення у зв'язку з такими питаннями, як: I) ідентифікаційні дані, характер, членський склад, структура, місцезнаходження або діяльність організованих злочинних груп; II) зв'язки, в тому числі міжнародні зв'язки, з іншими організованими злочинними групами; III) злочини, що вчинені або можуть бути вчинені організованими злочинними групами;

б) надання фактичної, конкретної допомоги компетентним органам, що може сприяти позбавленню організованих злочинних груп їхніх ресурсів або доходів від злочинів.

2. Кожна Держава-учасниця розглядає питання про те, щоб передбачити можливість пом'якшення, у відповідних випадках, покарання обвинувачуваної особи, яка істотно співробітничала у розслідуванні або кримінальному переслідуванні у зв'язку з будь-яким злочином, що охоплюється цією Конвенцією.

3. Кожна Держава-учасниця розглядає питання про те, щоб передбачити, відповідно до основних принципів свого внутрішнього законодавства, можливість надання імунітету від кримінального переслідування особі, яка істотно співробітничала у розслідуванні або кримінальному переслідуванні у зв'язку зі злочином, що охоплюється цією Конвенцією.

4. Захист таких осіб здійснюється в порядку, передбаченому у статті 24 цієї Конвенції.

5. У тих випадках, коли особа, що згадується в пункті 1 цієї статті і знаходиться в одній Державі-учасниці, може істотно співробітничати з компетентним органом іншої Держави-учасниці, заінтересовані Держави-учасниці можуть розглянути можливість укладання угод або домовленостей, відповідно до свого внутрішнього законодавства, щодо можливого надання іншою Державою-учасницею режиму, зазначеного в пунктах 2 і 3 цієї статті.

Стаття 27. Співробітництво між правоохоронними органами

1. Держави-учасниці тісно співробітничать одна з одною, діючи відповідно до своїх внутрішніх правових та адміністративних систем, з метою підвищення ефективності правозастосовних заходів для боротьби зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією. Кожна Держава-учасниця, зокрема, вживає ефективних заходів, спрямованих на:

а) зміцнення, або де це необхідно, установа каналів зв'язку між їхніми компетентними органами, установами і службами для того, щоб забезпечити надійний і швидкий обмін інформацією про всі аспекти злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, включаючи, якщо заінтересовані Держави-учасниці вважають це за належне, зв'язки з іншими видами злочинної діяльності;

б) співробітництво з іншими Державами-учасницями у проведенні розслідувань у зв'язку зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією, з метою виявлення: I) особи, місцезнаходження і діяльності осіб, підозрюваних в участі у вчиненні таких злочинів, або місцезнаходження інших причетних осіб; II) переміщення доходів від злочинів чи майна, отриманого в результаті вчинення таких злочинів; III) переміщення майна, устаткування або інших засобів, що використовувалися чи призначалися для використання при вчиненні таких злочинів;

с) надання, у відповідних випадках, необхідних предметів або необхідної кількості речовин для цілей аналізу чи розслідування;

д) сприяння ефективній координації між їхніми компетентними органами, установами і службами заохочення обміну співробітниками й іншими експертами, включаючи, за умови укладання заінтересованими Державами-учасницями двосторонніх угод або домовленостей, направлення співробітників по зв'язках;

е) обмін з іншими Державами-учасницями інформацією про конкретні засоби і методи, які застосовуються організованими злочинними групами, включаючи, у відповідних випадках, маршрути і засоби транспорту, а також використання підроблених посвідчень особи, змінених чи підроблених документів або інших засобів приховування їхньої діяльності;

ф) обмін інформацією і координацію адміністративних та інших заходів, що вживаються у відповідних випадках з метою завчасного виявлення злочинів, що охоплюються цією Конвенцією.

2. Для цілей практичного застосування цієї Конвенції Держави-учасниці розглядають можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей про безпосереднє співробітництво між їхніми правоохоронними органами, а в тих випадках, коли такі угоди чи домовленості вже є, їхньої зміни. За відсутності таких угод чи домовленостей між заінтересованими Державами-учасницями учасниці можуть розглядати цю Конвенцію як основу для взаємного співробітництва між правоохоронними органами щодо злочинів, які охоплюються цією Конвенцією. У відповідних випадках Держави-учасниці повною мірою використовують угоди чи домовленості, у тому числі механізми міжнародних чи регіональних організацій, для розширення співробітництва між своїми правоохоронними органами.

3. Держави-учасниці прагнуть співробітничати, у межах своїх можливостей, з метою протидії транснаціональним організованим злочинам, які вчиняються з використанням сучасних технологій.

Стаття 28. Збір та аналіз інформації про характер організованої злочинності та обмін такою інформацією

1. Кожна Держава-учасниця розглядає можливість проведення, у консультації з науково-дослідними колами, аналізу тенденцій в галузі організованої злочинності на своїй території, умов, в яких діє організована злочинність, а також вивчення залучених професійних груп і технологій, що використовуються.

2. Держави-учасниці розглядають можливість розширення аналітичних знань щодо організованої злочинної діяльності та обміну ними між собою і через посередництво міжнародних і регіональних організацій. З цією метою у відповідних випадках повинні розроблятися і використовуватися загальні визначення, стандарти і методологія.

3. Кожна Держава-учасниця розглядає можливість здійснення контролю за своєю політикою і практичними заходами щодо боротьби проти організованої злочинності, а також проведення оцінки їхньої ефективності та дієвості.

Стаття 29. Підготовка кадрів і технічна допомога

1. Кожна Держава-учасниця у необхідних межах здійснює, розробляє чи вдосконалює конкретні програми підготовки персоналу правоохоронних органів, у тому числі працівників прокуратури, слідчих і співробітників митних органів, а також інших співробітників, що відповідають за попередження, виявлення і припинення злочинів, що охоплюються цією Конвенцією. Такі програми можуть включати відрядження співробітників і обмін ними. Такі програми стосуються, зокрема й у тій мірі, в якій це допускається внутрішнім законодавством, таких питань:

а) методи, що використовуються при попередженні, виявленні та припиненні злочинів, що охоплюються цією Конвенцією;

b) маршрути і засоби, що використовуються особами, підозрюваними у причетності до злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, у тому числі в державах транзиту, а також відповідні заходи у відповідь;

c) спостереження за переміщенням предметів контрабанди;

d) виявлення і спостереження за переміщенням доходів від злочинів, майна, устаткування чи інших засобів вчинення злочинів і за методами передачі, приховування чи утаювання таких доходів, майна, устаткування чи інших засобів вчинення злочинів, а також методи, що використовуються у боротьбі з відмиванням коштів та іншими фінансовими злочинами;

e) збір доказів;

f) способи контролю в зонах вільної торгівлі та вільних портах;

g) сучасне устаткування і методи, що використовуються в роботі правоохоронних органів, включаючи електронне спостереження, контрольовані поставки й агентурні операції;

h) методи, які використовуються в боротьбі з транснаціональними організованими злочинами, які вчиняються з використанням комп'ютерів, телекомунікаційних мереж та інших видів сучасної технології; і

i) методи, які використовуються при захисті потерпілих і свідків.

2. Держави-учасниці сприяють одна одній у плануванні і здійсненні програм досліджень і підготовки кадрів, покликаних забезпечити обмін спеціальними знаннями у сферах, згаданих у пункті 1 цієї статті, і з цією метою використовують також у відповідних випадках регіональні та міжнародні конференції і семінари для сприяння співробітництву й обговоренню проблем, що становлять взаємний інтерес, у тому числі особливих проблем і потреб держав транзиту.

3. Держави-учасниці сприяють наданню допомоги у підготовці кадрів і технічної допомоги, що сприятимуть видачі та взаємній правовій допомозі. Така допомога у підготовці кадрів і технічна допомога можуть включати вивчення іноземних мов, відрядження і обмін співробітниками центральних органів або установ, що виконують відповідні функції.

4. У випадку чинних двосторонніх і багатосторонніх угод чи домовленостей Держави-учасниці, наскільки це необхідно, активізують зусилля, спрямовані на максимальне підвищення ефективності практичних і навчальних заходів у межах міжнародних і регіональних організацій і в межах інших двосторонніх і багатосторонніх угод або домовленостей.

Стаття 30. Інші заходи: виконання цієї Конвенції за допомогою економічного розвитку і технічної допомоги

1. Держави-учасниці вживають заходів, що сприяють оптимальному виконанню цієї Конвенції, наскільки це можливо, за допомогою міжнародного співробітництва з урахуванням негативних наслідків організованої злочинності для суспільства в цілому, у тому числі для стійкого розвитку.

2. Держави-учасниці, наскільки це можливо та у координації одна з одною, а також з міжнародними і регіональними організаціями, докладають конкретних зусиль для:

a) активізації свого співробітництва на різних рівнях з країнами, що розвиваються, в цілях зміцнення можливостей цих країн у галузі попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею;

b) розширення фінансової і матеріальної допомоги в цілях підтримки зусиль країн, що розвиваються, щодо ефективної протидії транснаціональній організованій злочинності та надання їм допомоги для успішного виконання цієї Конвенції;

c) надання технічної допомоги країнам, що розвиваються, і країнам з перехідною економікою в цілях сприяння задоволенню їхніх потреб у зв'язку з виконанням цієї Конвенції. Для цього Держави-учасниці прагнуть вносити на періодичній основі достатні добровільні внески на рахунок, конкретно призначений для цієї мети в механізмі фінансування, створеному Організацією Об'єднаних Націй. Держави-учасниці можуть також окремо розглянути, відповідно

до свого внутрішнього законодавства і положень цієї Конвенції, можливість перерахування на вищезгаданий рахунок визначеної частки коштів або відповідної вартості доходів від злочинів або майна, конфіскованих відповідно до положень цієї Конвенції;

d) заохочення і переконання інших держав і фінансових установ, у відповідних випадках, приєднатися до них у зусиллях, що докладаються відповідно до цієї статті, у тому числі шляхом забезпечення для країн, що розвиваються, більшого обсягу програм підготовки кадрів і сучасного устаткування, для того, щоб допомогти їм у досягненні цілей цієї Конвенції.

3. Наскільки це можливо, ці заходи не завдають шкоди існуючим зобов'язанням щодо іноземної допомоги чи іншим домовленостям про фінансове співробітництво на двосторонньому, регіональному чи міжнародному рівні.

4. Держави-учасниці можуть укласти двосторонні чи багатосторонні угоди чи домовленості про матеріально-технічну допомогу, беручи до уваги фінансові домовленості, необхідні для забезпечення ефективності міжнародного співробітництва, передбаченого цією Конвенцією, а також для попередження і виявлення транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею.

Стаття 31. Попередження транснаціональної організованої злочинності

1. Держави-учасниці прагнуть розробляти й оцінювати ефективність національних проєктів, а також виявляти і впроваджувати оптимальні види практики і політики, спрямовані на попередження транснаціональної організованої злочинності.

2. Держави-учасниці прагнуть, відповідно до основних принципів свого внутрішнього законодавства, скорочувати існуючі чи майбутні можливості для організованих злочинних груп діяти на законних ринках при використанні доходів від злочинів, за допомогою вжиття належних законодавчих, адміністративних або інших заходів. Такі заходи повинні зосереджуватися на:

a) зміцненні співробітництва між правоохоронними органами чи органами прокуратури і відповідними приватними організаціями, у тому числі з різних секторів економіки;

b) сприяттні розробці стандартів і процедур, призначених для забезпечення сумлінності в роботі публічних і відповідних приватних організацій, а також кодексів поведінки для представників відповідних професій, зокрема адвокатів, нотаріусів, консультантів з питань оподаткування і бухгалтерів;

c) попередженні зловживань з боку організованих злочинних груп процедурами торгів, що проводяться публічними органами, і субсидіями та ліцензіями, що видаються публічними органами для здійснення комерційної діяльності;

d) попередженні зловживань з боку організованих злочинних груп юридичними особами; такі заходи можуть включати: I) створення публічного реєстру юридичних і фізичних осіб, що беруть участь у заснуванні юридичних осіб, керуванні ними і їхньому фінансуванні; II) створення можливості позбавлення за рішенням суду чи за допомогою інших належних способів на розумний період часу осіб, засуджених за злочини, що охоплюються цією Конвенцією, права займати посади керівників юридичних осіб, зареєстрованих у межах їхньої юрисдикції; III) створення національного реєстру осіб, позбавлених права займати посади керівників юридичних осіб; і iv) обмін інформацією, що міститься в реєстрах, зазначених у підпунктах (d) (I) та (III) цього пункту, з компетентними органами інших Держав-учасниць.

3. Держави-учасниці прагнуть сприяти реінтеграції в суспільство осіб, засуджених за злочини, що охоплюються цією Конвенцією.

4. Держави-учасниці прагнуть періодично проводити оцінку існуючих правових документів і видів адміністративної практики з відповідних питань з метою виявлення їхньої уразливості з погляду зловживань з боку організованих злочинних груп.

5. Держави-учасниці прагнуть сприяти поглибленню розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру транснаціональної організованої злочинності, а

також загроз, створюваних нею. Відповідна інформація включає відомості про заходи для сприяння участі населення у попередженні такої злочинності та боротьбі з нею і може поширюватися у відповідних випадках через засоби масової інформації.

6. Кожна Держава-учасниця повідомляє Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй назву й адресу органу або органів, які можуть надавати іншим Державам-учасницям допомогу в розробці заходів щодо попередження транснаціональної організованої злочинності.

7. Держави-учасниці, у відповідних випадках, співробітничать одна з одною і з відповідними міжнародними і регіональними організаціями у розробці та сприянні вжиттю заходів, зазначених у цій статті. Це включає участь у міжнародних проектах, спрямованих на попередження транснаціональної організованої злочинності, наприклад шляхом поліпшення умов, що визначають уразливість груп населення, які знаходяться у несприятливому соціальному становищі, з погляду діяльності транснаціональних організованих злочинних груп.

Стаття 32. Конференція Учасників Конвенції

1. Цим засновується Конференція Учасників Конвенції з метою розширення можливостей Держав-учасниць щодо боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, а також сприяння виконанню цієї Конвенції і проведення спостереження за ходом її виконання.

2. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй скликає Конференцію Учасників не пізніше, ніж через один рік після набуття чинності цією Конвенцією. Конференція Учасників приймає правила процедури і правила, що регулюють види діяльності, зазначені в пунктах 3 і 4 цієї статті (у тому числі правила, що стосуються оплати витрат, понесених при здійсненні цих видів діяльності).

3. Конференція Учасників погоджує механізми для досягнення цілей, згаданих у пункті 1 цієї статті, включаючи таке:

а) сприяння діяльності Держав-учасниць відповідно до статей 29, 30 і 31 цієї Конвенції, у тому числі шляхом сприяння мобілізації добровільних внесків;

б) сприяння обміну інформацією між Державами-учасницями про форми транснаціональної організованої злочинності та тенденції у цій галузі, а також про успішні методи боротьби з нею;

в) співробітництво з відповідними міжнародними і регіональними організаціями, а також неурядовими організаціями;

г) періодичний розгляд питання про виконання цієї Конвенції;

д) винесення рекомендацій стосовно вдосконалення цієї Конвенції і її виконання.

4. Для цілей пункту 3 (г) та (д) цієї статті Конференція Учасників одержує необхідні відомості про заходи, вжиті Державами-учасницями для виконання цієї Конвенції, і труднощі, з якими вони при цьому стикалися, на основі наданої ними інформації та за посередництвом таких додаткових механізмів проведення спостереження, які можуть бути створені Конференцією Учасників.

5. Кожна Держава-учасниця подає Конференції Учасників інформацію про свої програми, плани і практику, а також про законодавчі й адміністративні заходи, спрямовані на виконання цієї Конвенції, як це потрібно Конференції Учасників.

Стаття 33. Секретаріат

1. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй забезпечує необхідне секретарське обслуговування Конференції Учасників Конвенції.

2. Секретаріат:

а) надає Конференції Учасників допомогу в здійсненні діяльності, про яку йдеться у статті 32 цієї Конвенції, а також організує сесії Конференції Учасників і забезпечує їх необхідним обслуговуванням;

б) на прохання, надає Державам-учасницям допомогу в наданні інформації Конференції

Учасників, як це передбачено в пункті 5 статті 32 цієї Конвенції; і

с) забезпечує необхідну координацію з секретаріатами інших відповідних міжнародних і регіональних організацій.

Стаття 34. Виконання Конвенції

1. Кожна Держава-учасниця вживає відповідно до основних принципів свого внутрішнього законодавства необхідних заходів, включаючи законодавчі й адміністративні заходи, для забезпечення здійснення своїх зобов'язань відповідно до цієї Конвенції.

2. Злочини, визнані такими відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції, визнаються такими у внутрішньому законодавстві кожної Держави-учасниці незалежно від елементів транснаціонального характеру або причетності організованої злочинної групи, як це зазначено в пункті 1 статті 3 цієї Конвенції, крім тих випадків, коли відповідно до статті 5 цієї Конвенції вимагається наявність елемента причетності організованої злочинної групи.

3. Кожна Держава-учасниця може вживати більш суворі або жорсткі заходи, ніж заходи, передбачені цією Конвенцією, для попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею.

Стаття 35. Врегулювання спорів

1. Держави-учасниці прагнуть врегулювати спори щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції шляхом переговорів.

2. Будь-який спір між двома чи більше Державами-учасницями щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції, який не може бути врегульований шляхом переговорів протягом розумного періоду часу, передається на прохання однієї з цих Держав-учасниць на арбітражний розгляд. Якщо протягом шести місяців з дня звернення з проханням про арбітраж ці Держави-учасниці не зможуть домовитися про його організацію, будь-яка з цих Держав-учасниць може передати спір до Міжнародного Суду, звернувшись із заявою відповідно до Статуту Суду (995 010).

3. Кожна Держава-учасниця може під час підписання, ратифікації, прийняття або затвердження цієї Конвенції або приєднання до неї заявити про те, що вона не вважає себе зв'язаною положеннями пункту 2 цієї статті. Інші Держави-учасниці не зв'язані положеннями пункту 2 цієї статті щодо будь-якої Держави-учасниці, яка зробила таке застереження.

4. Будь-яка Держава-учасниця, що зробила застереження відповідно до пункту 3 цієї статті, може в будь-який час зняти це застереження шляхом направлення повідомлення Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 36. Підписання, ратифікація, прийняття, затвердження і приєднання

1. Ця Конвенція відкрита для підписання всіма державами з 12 по 15 грудня 2000 року в Палермо, Італія, а потім у Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку до 12 грудня 2002 року.

2. Ця Конвенція також відкрита для підписання регіональними організаціями економічної інтеграції за умови, що принаймні одна з держав-членів такої організації підписала цю Конвенцію відповідно до пункту 1 цієї статті.

3. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття або затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Регіональна організація економічної інтеграції може здати на зберігання свою ратифікаційну грамоту чи документ про прийняття або затвердження, якщо принаймні одна з її держав-членів вчинила у такий же спосіб. У цій ратифікаційній грамоті чи документі про прийняття або затвердження така організація заявляє про сферу своєї компетенції щодо питань, регульованих цією Конвенцією. Така організація також повідомляє депозитарію про будь-які відповідні зміни сфери своєї компетенції.

4. Ця Конвенція відкрита для приєднання будь-якої держави чи будь-якої регіональної

організації економічної інтеграції, принаймні одна з держав-членів якої є учасницею цієї Конвенції. Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Під час приєднання регіональна організація економічної інтеграції заявляє про сферу своєї компетенції щодо питань, врегульованих цією Конвенцією. Така організація також повідомляє депозитарію про будь-які відповідні зміни сфери своєї компетенції.

Стаття 37. Взаємозв'язок із протоколами

1. Ця Конвенція може бути доповнена одним чи декількома протоколами.
2. Для того, щоб стати учасницею протоколу, держава чи регіональна організація економічної інтеграції повинні бути також Учасницею цієї Конвенції.
3. Держава-учасниця цієї Конвенції не зв'язана протоколом, якщо тільки вона не стає учасницею протоколу відповідно до його положень.
4. Будь-який протокол до цієї Конвенції тлумачиться разом з цією Конвенцією з урахуванням мети цього протоколу.

Стаття 38. Набуття чинності

1. Ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день після дати здачі на зберігання сорокової ратифікаційної грамоти чи документа про прийняття, затвердження чи приєднання. З метою цього пункту будь-яка така грамота чи документ, здані на зберігання регіональною організацією економічної інтеграції, не розглядаються в якості додаткових до грамот або документів, зданих на зберігання державами-членами такої організації.

2. Для кожної держави чи регіональної організації економічної інтеграції, що ратифікують, приймають чи затверджують цю Конвенцію або приєднуються до неї після здачі на зберігання сорокової ратифікаційної грамоти чи документа про таку дію, ця Конвенція набуває чинності на тридцятий день після дати здачі на зберігання такою державою чи організацією відповідної грамоти чи документа.

Стаття 39. Зміни та доповнення

1. Після закінчення п'яти років після набуття чинності цією Конвенцією Держава-учасниця може запропонувати зміни та доповнення і направити їх Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй, який потім перепроводжує запропоновані зміни та доповнення Державам-учасницям і Конференції Учасників Конвенції з метою розгляду цих пропозицій й ухвалення рішення щодо них. Конференція Учасників докладає всіх зусиль для досягнення консенсусу щодо кожної зміни та доповнення. Якщо всі зусилля з досягнення консенсусу були вичерпані і згоди не було досягнуто, то, як останній захід, для прийняття змін та доповнень потрібна більшість у дві третини голосів Держав-учасниць, які присутні та беруть участь у голосуванні на засіданні Конференції Учасників.

2. У питаннях, що входять до сфери їхньої компетенції, регіональні організації економічної інтеграції здійснюють своє право голосу відповідно до цієї статті, маючи число голосів, що дорівнює числу їхніх держав-членів, які є Учасницями цієї Конвенції. Такі організації не здійснюють своє право голосу, якщо їхні держави-члени здійснюють своє право голосу, і навпаки.

3. Зміни та доповнення, прийняті відповідно до пункту 1 цієї статті, підлягають ратифікації, прийняттю або затвердженню Державами-учасницями.

4. Зміни та доповнення, прийняті відповідно до пункту 1 цієї статті, набувають чинності для Держави-учасниці через дев'яносто днів після дати здачі нею на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй її ратифікаційної грамоти чи документа про прийняття чи затвердження таких змін та доповнень.

5. Коли зміни та доповнення набувають чинності, вони стають обов'язковими для тих Держав-учасниць, які висловили згоду бути зв'язаними ними. Інші Держави-учасниці продовжують бути зв'язаними положеннями цієї Конвенції та будь-якими змінами та доповненнями, ратифікованими, прийнятими чи затвердженими ними раніше.

Стаття 40. Денонсація

1. Держава-учасниця може денонсувати цю Конвенцію шляхом направлення письмового повідомлення Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Така денонсація набуває чинності після закінчення одного року з дати одержання повідомлення Генеральним секретарем.

2. Регіональна організація економічної інтеграції перестає бути Учасницею цієї Конвенції, коли всі її держави-члени денонсували цю Конвенцію.

3. Денонсація цієї Конвенції відповідно до пункту 1 цієї статті спричиняє денонсацію будь-яких протоколів до неї.

Стаття 41. Депозитарій і мови

1. Депозитарієм цієї Конвенції призначається Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй.

2. Оригінал цієї Конвенції, англійський, арабський, іспанський, китайський, російський і французький тексти якої є рівно автентичними, здається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

На засвідчення чого нижчепідписані повноважні представники, належним чином уповноважені на те своїми урядами, підписали цю Конвенцію.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ВІДМИВАННЯ, ПОШУК, АРЕШТ ТА КОНФІСКАЦІЮ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ*

Страсбург, 8 листопада 1990 року

Преамбула

Держави-члени Ради Європи та інші держави, які підписали цю Конвенцію, враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами, будучи переконаними в необхідності проведення спільної кримінальної політики, спрямованої на захист суспільства,

вважаючи, що боротьба з тяжкими злочинами, що стали зростаючою міжнародною проблемою, вимагає застосування сучасних і ефективних методів на міжнародному рівні,

вважаючи, що одним з таких методів є позбавлення злочинців доходів, одержаних злочинним шляхом,

вважаючи, що для досягнення цієї мети обов'язково необхідно також створити життєздатну систему міжнародного співробітництва,

погодилися про таке:

Глава I

Використання термінів

Стаття 1

Використання термінів

Для цілей цієї Конвенції:

а) «доходи» означає будь-яку економічну вигоду, набуту злочинним шляхом. Вона може складатися з будь-якої власності, зазначеної в підпункті b цієї статті;

б) «власність» включає власність будь-якого виду, матеріальну власність чи власність, виражену в правах, рухоме чи нерухоме майно і правові документи або документи, які підтверджують право на таку власність чи частку в ній;

с) «засоби» означає будь-яку власність, яка використовується або може використовуватися

* Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_029#Text (дата звернення : 28. 01. 2020)

будь-яким чином, повністю або частково, для вчинення кримінального злочину чи кримінальних злочинів;

д) «конфіскація» означає покарання або захід, призначені судом після розгляду справи стосовно кримінального злочину чи кримінальних злочинів, результатом якого є остаточне позбавлення власності;

е) «предикатний злочин» означає будь-який кримінальний злочин, в результаті якого виникли доходи, що можуть стати предметом злочину, зазначеного в статті 6 цієї Конвенції.

Глава II

Заходи, які повинні вживатися на національному рівні

Стаття 2

Конфіскаційні заходи

1. Кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення її спроможності конфіскувати засоби і доходи або власність, вартість якої відповідає таким доходам.

2. Кожна Сторона під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може заявити шляхом перепроводження заяви на ім'я Генерального секретаря Ради Європи про те, що пункт 1 цієї статті застосовується тільки до злочинів або категорій злочинів, зазначених в такій заяві.

Стаття 3

Слідчі та прелімінари заходи

Кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення її спроможності встановлювати і висліджувати власність, яка підлягає конфіскації згідно з пунктом 1 статті 2, і запобігати будь-якому використанню, будь-якій передачі або будь-якому розпорядженню такою власністю.

Стаття 4

Спеціальні слідчі повноваження та методи

1. Кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для уповноваження її судів або інших компетентних органів видавати розпорядження про надання банківських, фінансових або комерційних облікових документів або про їх вилучення з метою здійснення дій, зазначених в статтях 2 і 3. Сторони не повинні ухилятися від вжиття заходів згідно з положеннями цієї статті на підставі банківської таємниці.

2. Кожна Сторона розглядає питання про вжиття таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення її спроможності використовувати спеціальні слідчі методи, що сприяють встановленню і висліджуванню доходів і збиранню пов'язаних з ними доказів. Такі методи можуть включати постанови про підслуховування, нагляд, перехват телекомунікаційних повідомлень, доступ до комп'ютерних систем і постанови про надання конкретних документів.

Стаття 5

Засоби правового захисту

Кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення того, щоб зацікавлені сторони, інтереси яких зачіпаються діями згідно з положеннями статей 2 і 3, мали ефективні засоби правового захисту для збереження їх прав.

Стаття 6

Злочини, пов'язані з відмиванням доходів

1. Кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для того, щоб дії, вчинені навмисно, розглядалися внутрішнім законодавством як злочини, а саме:

а) перетворення або передача власності, усвідомлюючи, що така власність є доходом, з

метою приховування або маскуванню незаконного походження власності або з метою сприяння будь-якій особі, замішаній у вчиненні предикатного злочину, уникнути правових наслідків її дій;

b) приховування або маскуванню справжнього характеру, джерела, місцезнаходження, стану, переміщення, прав стосовно власності або володіння нею, усвідомлюючи, що така власність є доходом;

і з урахуванням її конституційних принципів і фундаментальних засад її правової системи:

c) набуття, володіння або використання власності, усвідомлюючи під час отримання, що така власність була доходом;

d) участь у вчиненні, об'єднання або змова з метою вчинення, замах на вчинення, пособництво, підмова, сприяння і поради щодо вчинення будь-якого із злочинів, визначених відповідно до цієї статті.

2. Для цілей виконання або застосування пункту 1 цієї статті:

a) не має значення, чи підлягав предикатний злочин кримінальній юрисдикції Сторони;

b) може бути обумовлено, що злочини, зазначені в пункті 1, не застосовуються до осіб, які вчинили предикатний злочин;

c) обізнаність, намір чи ціль, необхідні як елемент складу злочину, зазначеного в пункті 1, можуть виводитися з об'єктивних, фактичних обставин.

3. Кожна Сторона може вживати таких заходів, які вона вважає також необхідними для кваліфікації своїм внутрішнім законодавством як злочинних всіх або деяких з дій, зазначених в пункті 1 цієї статті, а також в будь-якому або в усіх з нижченаведених випадків, коли правопорушник:

a) повинен був припускати, що власність є доходом;

b) діяв з метою одержання прибутку;

c) діяв з метою сприяння продовженню злочинної діяльності.

4. Кожна Сторона під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання може заявити шляхом перепроводження заяви на ім'я Генерального секретаря Ради Європи про те, що пункт 1 цієї статті застосовується тільки до предикатних злочинів або категорій таких злочинів, які зазначені в цій заяві.

Глава III

Міжнародне співробітництво

Розділ 1

Принципи міжнародного співробітництва

Стаття 7

Загальні принципи і заходи в галузі міжнародного співробітництва

1. Сторони у якнайширше можливий спосіб співпрацюють між собою з метою розслідування і судового розгляду справ, що стосуються конфіскації засобів і доходів.

2. Кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення її спроможності задовольняти, за умов, передбачених цієї статтею, прохання:

a) стосовно конфіскації конкретних предметів власності, що являють собою доходи або засоби, а також стосовно конфіскації доходів у вигляді вимоги сплати грошової суми, еквівалентної вартості доходів;

b) стосовно допомоги у проведенні слідства та прелімінарних заходів з метою використання будь-якої форми конфіскації, зазначеної у підпункті а вище.

Розділ 2

Допомога у проведенні розслідування

Стаття 8

Зобов'язання надавати допомогу

На прохання, Сторони у якнайширше можливий спосіб надають одна одній допомогу у встановленні і розшуку засобів, доходів та іншої власності, що підлягають конфіскації. Така допомога включає надання і забезпечення доказів стосовно існування, місцезнаходження або пересування, характеру, юридичного статусу чи вартості вищезгаданої власності.

Стаття 9

Надання допомоги

Допомога згідно зі статтею 8 надається в межах і відповідно до внутрішнього законодавства запитованої Сторони згідно з визначеними у проханні процедурами, якщо вони не суперечать її внутрішньому законодавству.

Стаття 10

Надання інформації без попереднього прохання

Без шкоди для її власного розслідування або судового розгляду Сторона без попереднього прохання може надіслати іншій Стороні інформацію про засоби і доходи, коли вона вважає, що надання такої інформації може допомогти Стороні, якій вона надається, в порушенні чи проведенні розслідування або судового розгляду або може заохотити цю Сторону до звернення з проханням згідно з положеннями цієї глави.

Розділ 3

Прелімінарні заходи

Стаття 11

Зобов'язання вживати прелімінарних заходів

1. На прохання іншої Сторони, яка порушила кримінальне переслідування або судовий розгляд справи з метою конфіскації, Сторона вживає необхідних прелімінарних заходів, таких як заморожування чи накладення арешту, з метою запобігання будь-якому використанню, передачі або розпорядженню власністю, яка пізніше може бути предметом клопотання про конфіскацію або яка може бути такою, що відповідатиме вимогам клопотання.

2. Сторона, яка отримала клопотання про конфіскацію згідно зі статтею 13, вживає, при наявності відповідного прохання, заходів, зазначених в пункті 1 цієї статті, стосовно будь-якої власності, яка є предметом клопотання або яка може бути такою, що відповідає вимогам клопотання.

Стаття 12

Здійснення прелімінарних заходів

1. Прелімінарні заходи, зазначені в статті 11, здійснюються в межах і відповідно до внутрішнього законодавства запитованої Сторони згідно з визначеними у проханні процедурами, якщо вони не суперечать її внутрішньому законодавству.

2. До припинення будь-якого прелімінарного заходу, здійснюваного згідно з цією статтею, запитована Сторона, по можливості, надає запитуючій Стороні можливість обґрунтувати необхідність продовження здійснення заходу.

Розділ 4

Конфіскація

Стаття 13

Зобов'язання здійснювати конфіскацію

1. Сторона, яка від іншої Сторони отримала клопотання про конфіскацію засобів або доходів, розташованих на її території:

а) забезпечує виконання постанови про конфіскацію, ухваленої судом запитуючої

Сторони, щодо таких засобів чи доходів; або

б) передає це клопотання своїм компетентним властям з метою отримання постанови про конфіскацію і, в разі одержання такої постанови, виконує її.

2. Для цілей застосування пункту 1b цієї статті, кожна Сторона, у разі необхідності, має право порушувати справу про конфіскацію згідно з її власним законодавством.

3. Положення пункту 1 цієї статті застосовуються також до конфіскації у вигляді вимоги сплати грошової суми, еквівалентної вартості доходів, якщо власність, до якої може бути застосована конфіскація, розташована на території запитованої Сторони. В таких випадках, при застосуванні конфіскації згідно з пунктом 1, запитована Сторона, у разі неотримання платежу, звертає вимогу на будь-яку власність, яка може бути використана для цих цілей.

4. Якщо клопотання про конфіскацію стосується конкретного предмета власності, Сторони можуть дійти згоди про те, що запитована Сторона може застосувати конфіскацію у вигляді вимоги сплати грошової суми, еквівалентної вартості власності.

Стаття 14

Здійснення конфіскації

1. Процедури домагання і застосування конфіскації згідно зі статтею 13 регулюються законодавством запитованої Сторони.

2. Запитована Сторона повинна враховувати висновки щодо фактів, які викладені в обвинувальному вирокі чи судовому рішенні запитуючої Сторони або на яких побічно ґрунтується такий обвинувальний вирок чи судове рішення.

3. Кожна Сторона під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання може заявити шляхом перепроводження заяви на ім'я Генерального секретаря Ради Європи про те, що пункт 2 цієї статті застосовується тільки за умови дотримання її конституційних принципів і фундаментальних засад її правової системи.

4. Якщо конфіскація полягає у вимозі сплати грошової суми, компетентний орган запитованої Сторони конвертує цю суму в валюту цієї Сторони за обмінним курсом, який діє на час прийняття рішення про застосування конфіскації.

5. У випадках, що підпадають під дію пункту 1a статті 13, право приймати рішення стосовно будь-якого клопотання про перегляд постанови про конфіскацію має тільки запитуюча Сторона.

Стаття 15

Конфіскована власність

Запитована Сторона розпоряджається будь-якою конфіскованою власністю відповідно до свого внутрішнього законодавства, якщо зацікавлені Сторони не дійдуть іншої згоди.

Стаття 16

Право застосування і максимальний розмір конфіскації

1. Клопотання про конфіскацію, заявлене згідно зі статтею 13, не зачіпає права запитуючої Сторони самостійно виконувати постанову про конфіскацію.

2. Ніщо в цій Конвенції не повинно тлумачитися як таке, що дозволяє, щоб загальна вартість конфіскації перевищувала грошову суму, визначену в постанові про конфіскацію. Якщо, на думку Сторони, це може трапитися, зацікавлені Сторони розпочинають консультації для запобігання цьому.

Стаття 17

Тюремне ув'язнення за неплатоспроможність

Запитована Сторона не застосовує тюремне ув'язнення за неплатоспроможність і не вживає ніякого іншого заходу, що обмежує свободу особи, внаслідок клопотання згідно зі статтею 13, якщо це обумовлено у клопотанні запитуючої Сторони.

Розділ 5

Відмова від співробітництва та відстрочка співробітництва

Стаття 18

Підстави для відмови

1. Згідно з цією главою у співробітництві може бути відмовлено, якщо:

- a) захід, що вимагається, може суперечити фундаментальним принципам правової системи запитованої Сторони; або
- b) задоволення клопотання може завдати шкоди суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим суттєвим інтересам запитованої Сторони; або
- c) на думку запитованої Сторони важливість справи, якої стосується клопотання, не виправдовує здійснення заходу, що вимагається; або
- d) злочин, якого стосується клопотання, є політичним чи фінансовим злочином; або
- e) запитована Сторона вважає, що вжиття заходу, що вимагається, може суперечити принципу *ne bis in idem*; або
- f) злочин, якого стосується клопотання, не вважався б злочином за законодавством запитованої Сторони у разі, якби підлягав її юрисдикції. Проте така підстава для відмови поширюється на співробітництво згідно з розділом 2 тільки в тій мірі, в якій допомога, що вимагається, передбачає примусові дії.

2. У співробітництві згідно з розділом 2, коли допомога, що вимагається, передбачає примусові дії, і згідно з розділом 3 цієї глави може також бути відмовлено, якщо заходи, що вимагаються, не могли б бути вжиті згідно з внутрішнім законодавством запитованої Сторони з метою розслідування чи судового розгляду в аналогічній внутрішній справі.

3. У випадках, передбачених законодавством запитованої Сторони, у співробітництві, згідно з розділом 2, коли допомога, що вимагається, передбачає примусові дії, і згідно з розділом 3 цієї глави, може також бути відмовлено, якщо здійснення заходів, що вимагаються, або будь-яких інших аналогічних заходів суперечило б законодавству запитуючої Сторони або, у тому, що стосується компетентних властей запитуючої Сторони, якщо клопотання не санкціоноване суддею чи іншим судовим органом, включаючи державних обвинувачів, при цьому будь-яка з цих інстанцій повинна мати відношення до кримінальних справ.

4. У співробітництві згідно з розділом 4 цієї глави може також бути відмовлено, якщо:

- a) за законодавством запитованої Сторони у зв'язку із злочином, якого стосується клопотання, конфіскація не передбачається; або
- b) без шкоди для зобов'язання за пунктом 3 статті 13 воно може суперечити принципам внутрішнього законодавства запитованої Сторони щодо обмежень конфіскації, які стосуються співвідношення між злочином і:
 - I) економічною вигодою, яку можна було б розглядати як доход, одержаний внаслідок вчинення злочину; або
 - II) власністю, яку можна було б розглядати як знаряддя вчинення злочину; або
- c) за законодавством запитованої Сторони конфіскація не може більше бути застосована або здійснена у зв'язку із закінченням строку давності; або
- d) клопотання не стосується попереднього обвинувального вироку або рішення, яке має судовий характер, чи заяви в такому рішенні про те, що був вчинений один або декілька злочинів, на підставі чого було ухвалене рішення про конфіскацію або вживаються заходи для його ухвалення; або
- e) конфіскація або не може бути забезпечена запитуючою Стороною, або все ще може бути оскаржена у звичайному порядку; або
- f) клопотання стосується постанови про конфіскацію, яка впливає з рішення, прийнятого за відсутності особи, проти якої була ухвалена постанова, і, на думку запитованої Сторони,

судовий розгляд, здійснений запитуючою Стороною, внаслідок якого було ухвалене таке рішення, не забезпечив дотримання мінімальних прав на захист, які в обов'язковому порядку визнаються за кожною особою, проти якої висувається кримінальне обвинувачення.

5. Для цілей пункту 4f цієї статті рішення не вважається прийнятим за відсутності особи, якщо:

- a) воно було затверджене або ухвалене після заперечень цієї особи; або
- b) воно було оскаржене, за умови, що апеляція була подана цією особою.

6. Оцінюючи, для цілей пункту 4f цієї статті, чи були забезпечені мінімальні права на захист, запитувана Сторона зважає на те, чи намагалася ця особа навмисно уникнути відповідальності, або на те, що ця особа, маючи можливість законним шляхом оскаржити рішення, прийняте за її відсутності, вирішила не вдатися до цього. Це також стосується випадків, коли ця особа, одержавши відповідний виклик до суду, не з'явилася до суду і не просила відкласти слухання.

7. Сторона не повинна посылатися на банківську таємницю як підставу для відмови у будь-якому співробітництві згідно з цією статтею. У випадках, передбачених законом, Сторона може вимагати, щоб прохання про співробітництво, яке може передбачати розкриття банківської таємниці, було санкціоноване суддею або іншим судовим органом, включаючи державних обвинувачів, при цьому будь-яка з цих інстанцій повинна мати відношення до кримінальних справ.

8. Без шкоди для підстави для відмови, передбаченої в пункті 1a цієї статті:

a) той факт, що особа, яка перебуває під слідством або щодо якої власті запитуючої Сторони ухвалили постанову про конфіскацію, є юридичною особою, не може використовуватися запитуваною Стороною як перешкода для будь-якого співробітництва згідно з цією главою; b) той факт, що фізична особа, щодо якої була ухвалена постанова про конфіскацію доходів, згодом померла, або той факт, що юридична особа, стосовно якої була ухвалена постанова про конфіскацію доходів, згодом була ліквідована, не може використовуватися як перешкода для надання допомоги відповідно до пункту 1a статті 13.

Стаття 19

Відкладення

Запитувана Сторона може відкласти вжиття заходів у відповідь на клопотання, якщо такі заходи завдають шкоди розслідуванню або судовому розгляду, що здійснюється її органами.

Стаття 20

Часткове або умовне задоволення клопотання

Перед тим як відмовити у співробітництві згідно з цією главою або відкласти його, запитувана Сторона у разі необхідності після консультацій із запитуючою Стороною розглядає питання стосовно можливості задоволення клопотання частково або за таких умов, які вона вважає необхідними.

Розділ 6

Повідомлення і захист прав третіх сторін

Стаття 21

Повідомлення про документи

1. Сторони надають одна одній якнайширшу взаємну допомогу у врученні судових документів особам, щодо яких застосовуються прелімінарні заходи і конфіскація.

2. Ніщо в цій статті не заважає:

a) можливості надсилання за кордон поштовими каналами судових документів безпосередньо особам;

b) можливості судових посадових осіб, службовців чи інших компетентних органів Сторони походження здійснювати передачу судових документів безпосередньо через консульські

установи цієї Сторони або через судових посадових осіб, службовців чи інші компетентні органи Сторони призначення, якщо Сторона призначення не заявить свого заперечення Генеральному секретарю Ради Європи під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання.

3. При врученні за кордоном судових документів особам, щодо яких застосовуються прелімінарні заходи або ухвалені постанови про конфіскацію у відправляючій Стороні, ця Сторона вказує, які засоби правового захисту такі особи мають згідно з її законодавством.

Стаття 22

Визнання іноземних рішень

1. Розглядаючи прохання про співробітництво згідно з розділами 3 і 4, запитувана Сторона визнає будь-яке судове рішення, ухвалене у запитуючій Стороні, стосовно прав, визнання яких вимагають треті сторони.

2. У визнанні може бути відмовлено, якщо:

- a) треті сторони не мали відповідної можливості для того, щоб відстояти свої права; або
- b) рішення є несумісним з вже прийнятим у запитуваній Стороні рішенням по цій самій справі; або
- c) воно є несумісним з громадським порядком запитуваної Сторони; або
- d) рішення було прийняте всупереч положенням про виключну юрисдикцію, передбачену законодавством запитуваної Сторони.

Розділ 7

Процедурні та інші загальні правила

Стаття 23

Центральний орган

1. Сторони визначають центральний орган або, у разі необхідності, органи, які відповідають за надсилання порушених згідно з цією главою клопотань і відповіді на них, за виконання цих клопотань або їх передачу компетентним інстанціям для здійснення.

2. Кожна Сторона під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання повідомляє Генеральному секретарю Ради Європи назви і адреси органів, визначених на виконання пункту 1 цієї статті.

Стаття 24

Безпосередній зв'язок

1. Центральні органи підтримують між собою безпосередній зв'язок.

2. У термінових випадках прохання або повідомлення згідно з цією главою можуть надсилатися безпосередньо судовими органами, включаючи державних обвинувачів, запитуючої Сторони аналогічним органам запитуваної Сторони. В таких випадках через центральний орган запитуючої Сторони одночасно надсилається копія центральному органу запитуваної Сторони.

3. Будь-яке прохання або повідомлення згідно з пунктами 1 і 2 цієї статті може бути зроблене через Міжнародну організацію кримінальної поліції (Інтерпол).

4. Якщо прохання зроблене згідно з пунктом 2 цієї статті, а орган не має компетенції його розглядати, цей орган передає прохання до компетентної національної інстанції і безпосередньо повідомляє про це запитуючу Сторону.

5. Прохання або повідомлення згідно з розділом 2 цієї глави, які не передбачають примусових дій, можуть безпосередньо передаватися компетентними органами запитуючої Сторони компетентним органам запитуваної Сторони.

Стаття 25

Форма прохання і мови

1. Всі прохання згідно з цією главою складаються у письмовій формі. Можуть використовуватися сучасні засоби телекомунікації, такі як телефакс.

2. За винятком положень пункту 3 цієї статті, прохання або підтвердні документи не перекладаються.

3. Під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання будь-яка Сторона може передати Генеральному секретарю Ради Європи заяву про те, що вона залишає за собою право вимагати, щоб прохання до неї і підтвердні документи до таких прохань супроводжувалися перекладом на її мову або на одну з офіційних мов Ради Європи, або на таку з цих мов, яку вона вкаже. У цьому зв'язку вона може заявити про свою готовність приймати переклади на будь-яку іншу вказану нею мову. Інші Сторони можуть застосовувати принцип взаємності.

Стаття 26

Легалізація

Документи, що надсилаються згідно з цією главою, звільняються від усіх легалізаційних формальностей.

Стаття 27

Зміст прохання

1. Будь-яке прохання про співробітництво має містити:

a) назву органу, який звертається із проханням, та органу, що проводить розслідування або судовий розгляд;

b) предмет прохання і його причину;

c) факти, включаючи відповідні факти (такі як дату, місце і обставини вчинення злочину), що стосуються розслідування або судового розгляду, за винятком прохання про повідомлення;

d) коли співробітництво передбачає примусові дії:

I) текст положень, передбачених законом, або, коли це неможливо, виклад відповідного чинного закону; і

II) вказівку на те, що захід, який вимагається, або будь-які інші аналогічні заходи могли б бути застосовані на території запитуючої Сторони згідно з її власним законодавством;

e) у разі необхідності і у міру можливості:

I) детальні відомості про відповідну особу чи осіб, включаючи прізвище, дату і місце народження, громадянство і місце перебування, а у випадку юридичної особи – її місцезнаходження; і

II) відомості про власність, стосовно якої надходить прохання про співробітництво, її місцезнаходження, її зв'язок з відповідною особою чи особами, будь-яке відношення до злочину, а також будь-яку наявну інформацію про частку інших осіб у цій власності; і

f) визначення будь-якої конкретної процедури, якої, за бажанням запитуючої Сторони, необхідно дотримуватися.

2. Клопотання про прелімінарні заходи згідно з розділом 3 у зв'язку з арештом власності, відносно якої може бути ухвалена постанова про конфіскацію, що передбачає вимогу сплати грошової суми, повинне також зазначити максимальну суму, відшкодування якої вимагається за допомогою цієї власності.

3. На додаток до інформації, наведеної в пункті 1, будь-яке прохання згідно з розділом 4 містить:

a) у випадку застосування пункту 1а статті 13:

I) засвідчену копію постанови про конфіскацію, ухваленої судом запитуючої Сторони, і виклад підстав, на основі яких була ухвалена постанова, якщо вони не зазначені в самій постанові;

II) підтвердження, видане компетентним органом запитуючої Сторони, що постанова про конфіскацію може бути примусово виконана і що вона не підлягає оскарженню у звичайному порядку;

III) інформацію стосовно обсягу виконання постанови; і

- IV) інформацію щодо необхідності вжиття будь-яких прелімінарних заходів;
- б) у випадку застосування пункту 1б статті 13 – виклад фактів, на які посилається запитуюча Сторона і які є достатніми для того, щоб запитувана Сторона була в змозі домагатися ухвалення постанови згідно з її внутрішнім законодавством;
- с) якщо треті сторони мали можливість вимагати визнання прав – документи на підтвердження цього.

Стаття 28

Прохання, сформульовані неналежним чином

1. Коли прохання не відповідає положенням цієї глави або надана інформація є недостатньою для розгляду прохання запитуваною Стороною, ця Сторона має право вимагати від запитуючої Сторони виправлення прохання або надання їй додаткової інформації.
2. Запитувана Сторона може встановлювати термін одержання таких виправлень або інформації.
3. До одержання необхідних виправлень або інформації стосовно прохання згідно з розділом 4 цієї глави запитувана Сторона може вжити будь-який із заходів, згаданих в розділах 2 або 3 цієї глави.

Стаття 29

Множинність прохань

1. Якщо запитувана Сторона отримує більше одного прохання згідно з розділами 3 або 4 цієї глави стосовно однієї і тієї ж особи або власності, множинність прохань не заважає цій Стороні розглядати прохання, що передбачають вжиття прелімінарних заходів.
2. У разі множинності прохань згідно з розділом 4 цієї глави запитувана Сторона розглядає питання про проведення консультацій із запитуючими Сторонами.

Стаття 30

Зобов'язання пояснювати причини

Запитувана Сторона пояснює причини прийняття будь-якого рішення про відмову від співробітництва, його відкладення або будь-яке умовне співробітництво згідно з цією главою.

Стаття 31

Інформація

1. Запитувана Сторона без зволікань інформує запитуючу Сторону про:
 - а) вжиття заходів щодо прохання згідно з цією главою;
 - б) кінцевий результат заходів, вжитих у зв'язку із проханням;
 - с) рішення про відмову від будь-якого співробітництва, його відкладення або будь-яке умовне співробітництво, повністю або частково, згідно з цією главою;
 - д) будь-які обставини, що роблять неможливим вжиття заходів, що вимагаються, або серйозним чином затримують їх; і
 - е) у разі вжиття прелімінарних заходів на виконання прохання згідно з розділами 2 або 3 цієї глави, такі положення свого внутрішнього законодавства, які автоматично можуть привести до припинення прелімінарного заходу.
2. Запитуюча Сторона без зволікань інформує запитувану Сторону про:
 - а) будь-який перегляд справи, рішення чи будь-який інший факт, на підставі якого дія постанови про конфіскацію повністю або частково припиняється; і
 - б) будь-який розвиток подій, фактичний або правовий, на підставі якого вжиття будь-якого заходу згідно з цією главою більше не виправдовується.
3. Якщо Сторона на основі однієї і тієї ж постанови про конфіскацію звертається з клопотанням про конфіскацію до більш ніж однієї Сторони, вона інформує про це клопотання всі Сторони, які зачіпаються виконанням цієї постанови.

Стаття 32

Обмеження використання

1. Запитувана Сторона може обумовити задоволення клопотання тим, що отримані інформація або докази, без її попередньої згоди, не використовуватимуться і не передаватимуться властями запитуючої Сторони для проведення розслідування або судового розгляду, не зазначеного у клопотанні.

2. Кожна Сторона під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання шляхом перепроводження заяви на ім'я Генерального секретаря Ради Європи може заявити про те, що без її попередньої згоди інформація або докази, надані нею згідно з цією главою, не можуть використовуватися або передаватися властями запитуючої Сторони для цілей проведення розслідування або судового розгляду, не зазначеного в клопотанні.

Стаття 33

Конфіденційність

1. Запитуюча Сторона може вимагати, щоб запитувана Сторона не розголошувала факти і зміст клопотання, за винятком меж, необхідних для виконання клопотання. Якщо запитувана Сторона не може забезпечити необхідну конфіденційність, вона без зволікань інформує про це запитуючу Сторону.

2. Запитуюча Сторона, якщо це не суперечить фундаментальним засадам її національного законодавства і при наявності відповідного прохання, забезпечує конфіденційність будь-яких доказів і інформації, наданих запитуваною Стороною, крім випадків, коли їх розголошення є необхідним для проведення слідства або судового розгляду, зазначеного у клопотанні.

3. З урахуванням положень свого внутрішнього законодавства, Сторона, яка отримала незапитувану інформацію згідно із статтею 10, задовольняє будь-яку вимогу щодо конфіденційності, висунуту Стороною, яка надає таку інформацію. Якщо інша Сторона не може задовольнити таку вимогу, вона без зволікань інформує про це Сторону, яка передала інформацію.

Стаття 34

Витрати

Звичайні витрати на виконання клопотання покриває запитувана Сторона. Якщо виконання клопотання вимагає додаткових або надзвичайних витрат, Сторони проводять консультації між собою з метою погодження умов виконання клопотання і шляхів покриття відповідних витрат.

Стаття 35

Збитки

1. Якщо та чи інша особа в судовому порядку заявляє позов про відшкодування збитків, які є наслідком діяльності або бездіяльності у зв'язку із співробітництвом згідно з цією статтею, зацікавлені Сторони у разі необхідності розглядають питання про проведення консультацій між собою з метою розподілу будь-якої належної суми збитків.

2. Сторона, яка стала учасницею спору про відшкодування збитків, докладає зусиль для сповіщення іншої Сторони про такий спір, якщо та Сторона може бути зацікавлена у такій справі.

Глава IV

Заключні положення

Стаття 36

Підписання та набрання чинності

1. Цю Конвенцію відкрито для підписання державами-членами Ради Європи і державами, які не є членами Ради, але які брали участь у її розробці. Ці держави можуть висловити свою згоду на обов'язковість для них Конвенції шляхом:

- а) підписання без застереження щодо ратифікації, прийняття чи затвердження; або
- б) підписання з умовою ратифікації, прийняття чи затвердження з подальшою ратифікацією, прийняттям чи затвердженням.

2. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

3. Ця Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати, на яку три держави, принаймні дві з яких є членами Ради Європи, висловили свою згоду на обов'язковість для них цієї Конвенції відповідно до положень пункту 1.

4. Стосовно будь-якої держави, яка підписала цю Конвенцію і яка висловлюватиме свою згоду на обов'язковість для неї цієї Конвенції після набрання нею чинності, Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати висловлення згоди на обов'язковість для неї цієї Конвенції відповідно до положень пункту 1.

Стаття 37

Приєднання до Конвенції

1. Після набрання цією Конвенцією чинності Комітет міністрів Ради Європи після консультацій з державами – учасниками Конвенції може запропонувати будь-якій державі, яка не є членом Ради і яка не брала участі в її розробці, приєднатися до цієї Конвенції, у рішенні, що приймається більшістю голосів, передбаченою у статті 20d Статуту Ради Європи, і одноставним голосуванням представників Договірних Держав, які мають право засідати в Комітеті.

2. Стосовно будь-якої держави, що приєднується, Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що наступає після закінчення тримісячного періоду від дати здачі на зберігання документа про приєднання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 38

Територіальне застосування

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може визначити територію (території), до якої застосовуватиметься ця Конвенція.

2. Будь-яка держава може в подальшому в будь-який час заявою на ім'я Генерального секретаря Ради Європи поширити дію цієї Конвенції на будь-яку іншу територію, визначену в цій заяві. Щодо такої території Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до двох попередніх пунктів, може стосовно будь-якої території, визначеної в цій заяві, бути відкликана шляхом перепроводження повідомлення на ім'я Генерального секретаря. Відкликання набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 39

Відношення до інших конвенцій та угод

1. Ця Конвенція не зачіпає права і зобов'язання, що впливають з міжнародних багатосторонніх конвенцій, які стосуються спеціальних питань.

2. Учасники Конвенції можуть укладати між собою двосторонні або багатосторонні угоди з питань, які розглядаються в цій Конвенції, з метою доповнення або посилення її положень чи сприяння застосуванню викладених в ній принципів.

3. Якщо дві або більше Сторони вже уклали угоду чи договір з питання, яке розглядається цією Конвенцією, або іншим чином встановили між собою відносини у цьому питанні, вони мають право застосовувати замість цієї Конвенції таку угоду або такий договір чи відповідним чином регулювати такі відносини, якщо це сприяє міжнародному співробітництву.

Стаття 40

Застереження

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання може заявити про те, що вона вдається до одного або декількох застережень, передбачених в пункті 2 статті 2, пункті 4 статті 6, пункті 3 статті 14, пункті 2 статті 21, пункті 3 статті 25 і пункті 2 статті 32. Інші застереження не дозволяються.

2. Будь-яка держава, яка заявила застереження згідно з попереднім пунктом, може повністю або частково відкликати його шляхом перепроводження відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

Відкликання набирає чинності від дати отримання Генеральним секретарем такого повідомлення.

3. Сторона, яка заявила застереження щодо якого-небудь положення цієї Конвенції, не може вимагати застосування цього положення будь-якою іншою Стороною; однак, якщо її застереження є частковим або умовним, вона може вимагати застосування цього положення у тому обсязі, в якому вона сама його прийняла.

Стаття 41

Поправки

1. Поправки до цієї Конвенції можуть бути запропоновані будь-якою Стороною, і вони повідомляються Генеральним секретарем Ради Європи державам-членам Ради Європи і кожній державі, яка не є членом Ради, але приєдналася до цієї Конвенції або якій було запропоновано приєднатися до цієї Конвенції відповідно до положень статті 37.

2. Будь-яка поправка, запропонована Стороною, передається в Європейський комітет з проблем злочинності, який подає Комітету міністрів свій висновок щодо запропонованої поправки.

3. Комітет міністрів розглядає запропоновану поправку і висновок Європейського комітету з проблем злочинності і має право прийняти поправку.

4. Текст будь-якої поправки, прийнятої Комітетом міністрів відповідно до пункту 3 цієї статті, направляється Сторонам для прийняття.

5. Будь-яка поправка, прийнята відповідно до пункту 3 цієї статті, набирає чинності на тридцятий день після того, як всі Сторони проінформують Генерального секретаря про її прийняття.

Стаття 42

Врегулювання спорів

1. Європейський комітет з проблем злочинності постійно інформується про тлумачення і застосування цієї Конвенції.

2. У разі виникнення між Сторонами спорів щодо тлумачення чи застосування цієї Конвенції вони намагаються врегулювати спір шляхом переговорів або у будь-який інший мирний спосіб на їхній розсуд, включаючи передачу спору на розгляд Європейського комітету з проблем злочинності, арбітражного суду, рішення яких є обов'язковими для Сторін, або Міжнародного суду за згодою зацікавлених Сторін.

Стаття 43

Денонсація

1. Будь-яка Сторона може в будь-який час денонсувати цю Конвенцію шляхом перепроводження відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

2. Така денонсація набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

3. Однак ця Конвенція продовжує застосовуватися щодо здійснення згідно із статтею 14

конфіскації, клопотання про яку було заявлене згідно із положеннями цієї Конвенції до дати, на яку така денонсація набрала чинності.

Стаття 44 Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє держави-члени Ради і будь-яку державу, яка приєдналася до цієї Конвенції, про:

- а) будь-яке підписання;
- б) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або будь-якого документа про прийняття, затвердження чи приєднання;
- с) будь-яку дату набрання чинності цією Конвенцією відповідно до статей 36 і 37;
- д) будь-яке застереження, заявлене згідно з пунктом 1 статті 40;
- е) будь-яку іншу дію, будь-яке повідомлення або сповіщення, які стосуються цієї Конвенції.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені представники підписали цю Конвенцію.

Вчинено в Страсбурзі восьмого дня листопада місяця 1990 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цієї Конвенції кожній державі-члену Ради Європи, державам, які не є членами Ради Європи, але які брали участь у розробці Конвенції, і будь-якій державі, якій запропоновано приєднатися до Конвенції.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ*

Страсбург, 21 березня 1983 року

Держави-члени Ради Європи та інші держави, які підписали цю Конвенцію, враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами, бажаючи далі розвивати міжнародне співробітництво у галузі кримінального права, вважаючи, що таке співробітництво повинне сприяти цілям правосуддя та соціальній реабілітації засуджених осіб,

враховуючи, що такі цілі вимагають, щоб іноземцям, які позбавлені волі на підставі вчинення ними кримінального злочину, була надана можливість відбувати призначене їм покарання в їхньому власному суспільстві, і

враховуючи, що ця мета може бути найкращим чином досягнута шляхом передачі їх у їхні власні країни,

погодилися про таке:

Стаття 1 Визначення

Для цілей цієї Конвенції:

- а) «вирок» означає будь-яке покарання чи захід, який передбачає позбавлення волі за рішенням суду на визначений або невизначений період часу на підставі вчинення кримінального злочину;
- б) «рішення» означає постанову або розпорядження суду, який виносить вирок;
- с) «держава винесення вироку» означає державу, в якій було винесено вирок особі, що може бути або вже була передана;

* Конвенція про передачу засуджених осіб. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_025#Text (дата звернення : 26. 01. 2020)

d) «держава виконання вироку» означає державу, в яку засуджена особа може бути або вже була передана для відбування покарання.

Стаття 2

Загальні принципи

1. Сторони зобов'язуються якнайширше співробітничати одна з одною у тому, що стосується передачі засуджених осіб відповідно до положень цієї Конвенції.

2. Особу, засуджену на території однієї Сторони, може бути передано на територію іншої Сторони, відповідно до положень цієї Конвенції, для відбування призначеного їй покарання. З цією метою засуджена особа може висловити державі винесення вироку або державі виконання вироку своє побажання бути переданою згідно з цією Конвенцією.

3. Із запитом про передачу засудженої особи може звертатися як держава винесення вироку, так і держава виконання вироку.

Стаття 3

Умови передачі

1. Засуджену особу може бути передано за цією Конвенцією тільки за таких умов:

a) якщо ця особа є громадянином держави виконання вироку;

b) якщо рішення є остаточним;

c) якщо на час отримання запиту про передачу засуджена особа має відбувати покарання впродовж якнайменш шести місяців або якщо їй винесено вирок до ув'язнення на невизначений строк;

d) якщо на передачу згодна засуджена особа або, коли з врахуванням її віку або фізичного чи психічного стану одна із двох держав вважає це за необхідне, – законний представник засудженої особи;

e) якщо дія або бездіяльність, на підставі якої було винесено вирок, є кримінальним злочином згідно із законодавством держави виконання вироку або була б кримінальним злочином у разі вчинення на її території; і

f) якщо держава винесення вироку і держава виконання вироку згодні на передачу засудженої особи.

2. У виняткових випадках Сторони можуть погодитися на передачу засудженої особи, навіть якщо засудженій особі залишилося відбувати покарання протягом меншого часу, ніж визначено у пункті 1с.

3. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може у заяві на ім'я Генерального секретаря Ради Європи повідомити про те, що вона має намір виключити із своїх відносин з іншими Сторонами застосування однієї із процедур, передбачених у статті 9.1a і b.

4. Для цілей цієї Конвенції будь-яка держава у будь-який час може у заяві на ім'я Генерального секретаря Ради Європи визначити, у тому, що її стосується, термін «громадянин».

Стаття 4

Зобов'язання надавати інформацію

1. Держава винесення вироку інформує будь-яку засуджену особу, до якої може застосовуватися ця Конвенція, про зміст цієї Конвенції.

2. Якщо засуджена особа висловила державі винесення вироку побажання бути переданою за цією Конвенцією, така держава інформує про це державу виконання вироку у можливо найкоротші строки після того, як рішення стане остаточним.

3. Інформація включає:

a) прізвище, дату і місце народження засудженої особи;

b) її постійну адресу, якщо вона є, у державі виконання вироку;

c) виклад фактів, на яких ґрунтується вирок;

d) характер, тривалість покарання і дату, з якої починається його обчислення.

4. Якщо засуджена особа висловила своє побажання про передачу державі виконання вироку, держава винесення вироку на запит надсилає цій державі інформацію, згадану в пункті 3 вище.

5. Засуджену особу інформують у письмовій формі про будь-які заходи, вжиті державою винесення вироку або державою виконання вироку на підставі попередніх пунктів, а також про будь-які рішення, прийняті кожною державою у відповідь на запит про її передачу.

Стаття 5

Запити і відповіді

1. Запити про передачу і відповіді на них виконуються у письмовій формі.

2. Запити надсилаються міністерством юстиції держави, яка звертається із запитом, міністерству юстиції держави, до якої звернено запит. Відповіді повідомляються по тих же каналах.

3. Будь-яка Сторона може у заяві на ім'я Генерального секретаря Ради Європи повідомити про те, що вона буде використовувати інші канали зв'язку.

4. Держава, до якої звернено запит, у найкоротші строки інформує державу, яка звертається із запитом, про те, погоджується вона, чи ні на передачу засудженої особи, про яку йдеться у запиті.

Стаття 6

Підтвердні документи

1. Держава виконання вироку на прохання держави винесення вироку надсилає їй:

a) документ або заяву, що свідчить про те, що засуджена особа є громадянином цієї держави;

b) копію тексту відповідного закону держави виконання вироку, який передбачає, що дія або бездіяльність, на підставі якої було винесено вирок у державі винесення вироку, є кримінальним злочином згідно із законодавством держави виконання вироку або була б кримінальним злочином у разі вчинення на її території;

c) заяву, що містить інформацію, згадану у статті 9.2.

2. У разі отримання запиту про передачу засудженої особи держава винесення вироку надає державі виконання вироку, якщо тільки одна з держав вже не повідомила про свої заперечення щодо передачі засудженої особи, такі документи:

a) засвідчену копію рішення суду і тексту закону, на якому воно ґрунтується;

b) документ про тривалість вже відбутої частини строку покарання, включаючи інформацію про будь-яке попереднє ув'язнення, звільнення від покарання і про будь-які інші обставини, що стосуються виконання вироку;

c) заяву, що містить згоду на передачу засудженої особи, згадану у статті 3.1.d; і

d) у разі необхідності, будь-які довідки про стан здоров'я і поведінку засудженої особи, інформацію про поведження з нею у державі винесення вироку і будь-які рекомендації щодо подальшого поведження з нею у державі виконання вироку.

3. До звернення із запитом про передачу засудженої особи або до прийняття рішення щодо згоди або незгоди на таку передачу кожна держава може звернутися із проханням надати їй будь-який з документів чи будь-яку із заяв, згаданих у пунктах 1 або 2 вище.

Стаття 7

Згода та її перевірка

1. Держава винесення вироку забезпечує, щоб особа, яка повинна дати згоду на передачу відповідно до статті 3.1.d, робила це добровільно і з повним розумінням правових наслідків такої згоди. Процедура надання такої згоди регулюється законодавством держави винесення вироку.

2. Держава винесення вироку дає державі виконання вироку можливість перевірити за

допомогою консула або іншої офіційної особи, кандидатура якої погоджується із державою виконання вироку, чи була згода на передачу засудженої особи дана відповідно до положень пункту 1 вище.

Стаття 8

Наслідки передачі засудженої особи для держави винесення вироку

1. Взяття під варту засудженої особи властями держави виконання вироку має силу зупинення виконання вироку в державі винесення вироку.

2. Держава винесення вироку може більше не виконувати вирок, якщо держава виконання вироку вважає виконання вироку закінченим.

Стаття 9

Наслідки передачі засудженої особи для держави виконання вироку

1. Компетентні власті держави виконання вироку:

а) продовжують виконання вироку одразу або на основі судової чи адміністративної постанови згідно із положеннями статті 10; або

б) визнають вирок з використанням судової або адміністративної процедури своєї держави і таким чином замінюють міру покарання, призначену в державі винесення вироку, мірою покарання, передбаченою законодавством держави виконання вироку за такий самий злочин, згідно з положеннями статті 11.

2. Держава виконання вироку, на прохання, до передачі засудженої особи інформує державу винесення вироку про те, яку із цих процедур вона буде використовувати.

3. Виконання вироку регулюється законодавством держави виконання вироку, і тільки ця держава має право приймати всі відповідні рішення.

4. Будь-яка держава, яка, зважаючи на своє національне законодавство, не може використовувати одну із згаданих в пункті 1 процедур для виконання заходів, призначених на території іншої Сторони особам, які через психічний стан не були притягнуті до кримінальної відповідальності за вчинення злочину, і яка готова прийняти таких осіб для подальшого лікування, може у заяві на ім'я Генерального секретаря Ради Європи вказати, які процедури вона буде застосовувати в таких випадках.

Стаття 10

Продовження виконання вироку

1. У разі продовження виконання вироку держава виконання вироку дотримується характеру і тривалості покарання, призначеного державою винесення вироку.

2. Однак, якщо це покарання за своєю природою або тривалістю є несумісним із законодавством держави виконання вироку або якщо її законодавство цього вимагає, ця держава може на основі судової або адміністративної постанови співвіднести призначену міру покарання з покаранням чи заходом, передбаченим її власним законодавством за вчинення аналогічного злочину. За своїм характером таке покарання або такий захід повинні у міру можливості відповідати покаранню або заходу, призначеному у вирокі для виконання. Покарання чи захід за своїм характером або своєю тривалістю не може бути більш суворим, ніж міра покарання, призначена в державі винесення вироку, і не може перевищувати максимальні строки позбавлення волі, передбачені законодавством держави виконання вироку.

Стаття 11

Заміна вироку

1. У випадку заміни вироку застосовуються процедури, передбачені законодавством держави виконання вироку. Замінюючи вирок, компетентний орган:

а) повинен врахувати зроблені щодо фактів висновки, які ясно викладені або припускаються в рішенні, ухваленому державою винесення вироку;

б) не може замінювати міру покарання, що передбачає позбавлення волі, грошовим

штрафом;

с) повинен зарахувати у строк покарання весь період, впродовж якого засуджена особа була позбавлена волі; і

д) не повинен посилювати кримінальне покарання засудженої особи і не повинен вважати обов'язковими жодні мінімальні строки позбавлення волі, які законодавство держави виконання вироку може передбачати за вчинення злочину або злочинів.

2. Якщо процедура заміни вироку здійснюється після передачі засудженої особи, держава виконання вироку тримає цю особу під вартою або іншим чином забезпечує її присутність у державі виконання вироку до закінчення цієї процедури.

Стаття 12

Помилування, амністія, пом'якшення вироку

Кожна Сторона може прийняти рішення про помилування, амністію або пом'якшення вироку у відповідності до своєї конституції або інших законів.

Стаття 13

Перегляд судового рішення

Право вирішувати щодо будь-якого клопотання про перегляд судового рішення має тільки держава винесення вироку.

Стаття 14

Припинення виконання вироку

Держава виконання вироку припиняє виконання вироку, як тільки держава винесення вироку інформує її про будь-яке рішення або будь-який захід, внаслідок якого вирок перестає бути обов'язковим для виконання.

Стаття 15

Інформація про виконання вироку

Держава виконання вироку надає державі винесення вироку інформацію стосовно виконання вироку:

- а) коли вона вважає, що вирок виконано;
- б) якщо засуджена особа втікла з-під варти до закінчення виконання вироку; або
- с) якщо держава винесення вироку звертається із проханням надіслати спеціальне повідомлення.

Стаття 16

Транзитне перевезення

1. Сторона відповідно до свого законодавства задовольняє прохання про транзитне перевезення засудженої особи по її території, якщо інша Сторона звертається до неї з таким проханням і якщо ця держава домовилася з іншою Стороною або з третьою державою про передачу такої особи на її територію або з її території.

2. Сторона може відмовити у дозволі на транзитне перевезення:

- а) якщо засуджена особа є її громадянином, або
- б) якщо злочин, за який було призначено покарання, не вважається злочином за її власним законодавством.

3. Прохання про транзитне перевезення і відповіді на них надсилаються по каналах, визначених в положеннях статті 5.2 і 5.3.

4. Сторона може задовольнити прохання третьої держави про транзитне перевезення засудженої особи по її території, якщо ця держава домовилася з іншою Стороною про передачу такої особи на її територію або з її території.

5. Сторона, у якої було запитано дозвіл на транзитне перевезення, може тримати засуджену особу під вартою тільки впродовж того часу, який необхідний для перевезення по її території.

6. Стороні, у якої було запитано дозвіл на транзитне перевезення, може бути

запропоновано надати гарантії того, що засуджена особа не буде переслідуватися або, за винятком передбаченого в попередньому пункті, утримуватися під вартою або що на території держави транзиту її свобода не буде ніяким іншим чином обмежуватися за будь-який вчинений злочин чи вирок, винесений до її від'їзду з території держави винесення вироку.

7. Дозвіл на транзитне перевезення не запитується, якщо перевезення здійснюється повітряним транспортом над територією Сторони без запланованої посадки. Однак кожна держава у заяві на ім'я Генерального секретаря Ради Європи може під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання зажадати, щоб їй надсилалися повідомлення про будь-які такі транзитні перевезення над її територією.

Стаття 17

Мови та витрати

1. Інформація, згадана у пунктах 2-4 статті 4, надається мовою Сторони, до якої вона надсилається, або однією з офіційних мов Ради Європи.

2. За винятком положень пункту 3 нижче, запити про передачу засуджених осіб або підтвердні документи не перекладаються.

3. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може у заяві на ім'я Генерального секретаря Ради Європи зажадати, щоб запити про передачу засуджених осіб та підтвердні документи супроводжувалися перекладом на її мову або одну з офіційних мов Ради Європи, або на одну із тих мов, які вона вкаже. У цьому зв'язку вона може заявити про свою готовність приймати переклади на будь-яку іншу мову на додаток до офіційної мови або офіційних мов Ради Європи.

4. За винятком положень статті 6.2.а, документи, що перепроводжуються на виконання цієї Конвенції, засвідчення не потребують.

5. Будь-які витрати, пов'язані з виконанням цієї Конвенції, покриваються державою виконання вироку, за винятком витрат, що виникли виключно на території держави винесення вироку.

Стаття 18

Підписання та набрання чинності

1. Цю Конвенцію відкрито для підписання державами-членами Ради Європи і державами, які не є членами Ради, але які брали участь у її розробці. Вона підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Ця Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати, на яку три держави-члена Ради Європи висловили свою згоду вважати для себе цю Конвенцію обов'язковою відповідно до положень пункту 1.

3. Стосовно будь-якої держави, яка підписала цю Конвенцію і яка висловлюватиме свою згоду вважати її для себе обов'язковою після набрання нею чинності, Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження.

Стаття 19

Приєднання держав, які не є членами Ради

1. Після набрання цієї Конвенцією чинності Комітет міністрів Ради Європи після консультацій з Договірними Державами може запропонувати будь-якій державі, яка не є членом Ради і яка не згадується у статті 18.1, приєднатися до цієї Конвенції, у рішенні, що приймається більшістю голосів, передбаченою у статті 20.d Статуту Ради Європи, і одноставним голосуванням представників Договірних Держав, які мають право засідати в Комітеті.

2. Стосовно будь-якої держави, що приєднується, Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати здачі на зберігання документа про приєднання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 20

Територіальне застосування

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може визначити територію (території), до якої застосовуватиметься ця Конвенція.

2. Будь-яка держава може в подальшому в будь-який час заявою на ім'я Генерального секретаря Ради Європи поширити дію цієї Конвенції на будь-яку іншу територію, визначену в цій заяві. Щодо такої території Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до двох попередніх пунктів, може стосовно будь-якої території, визначеної в цій заяві, бути відкликана шляхом перепроводження повідомлення на ім'я Генерального секретаря. Відкликання набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 21

Часові рамки застосування

Ця Конвенція застосовується для виконання вироків, які були винесені або до, або після набрання нею чинності.

Стаття 22

Відношення до інших конвенцій та угод

1. Ця Конвенція не зачіпає права і зобов'язання, що випливають з договорів про екстрадицію та інших договорів про міжнародне співробітництво у кримінальних справах, які передбачають передачу затриманих осіб для цілей ставки віч-на-віч або свідчення.

2. Якщо дві або більше Сторін вже уклали угоду чи договір про передачу засуджених осіб або іншим чином встановили між собою відносини у цьому питанні або якщо вони зроблять це в подальшому, вони мають право застосовувати замість цієї Конвенції таку угоду або такий договір чи відповідним чином регулювати такі відносини.

3. Ця Конвенція не зачіпає права держав-учасниць Європейської конвенції про міжнародну чинність судових рішень у кримінальних справах укладати між собою двосторонні або багатосторонні угоди з питань, які в ній розглядаються на додаток до її положень або для сприяння застосуванню викладених в ній принципів.

4. Якщо запит про передачу засудженої особи підпадає водночас під дію цієї Конвенції, Європейської конвенції про міжнародну чинність судових рішень у кримінальних справах або інших угод чи договорів про передачу засуджених осіб, держава, яка звертається із запитом, надсилаючи свій запит, вказує, на основі якого документа такий запит робиться.

Стаття 23

Дружнє врегулювання

Європейський комітет Ради Європи з проблем злочинності інформується щодо застосування цієї Конвенції і вживає всіх необхідних заходів для сприяння дружньому врегулюванню будь-яких труднощів, які можуть виникнути у зв'язку з її застосуванням.

Стаття 24

Денонсація

1. Будь-яка Сторона може в будь-який час денонсувати цю Конвенцію шляхом перепроводження відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

2. Така денонсація набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

3. Однак ця Конвенція продовжує застосовуватися для виконання вироків, винесених особам, які були передані відповідно до положень цієї Конвенції до дати, на яку така денонсація набрала чинності.

Стаття 25 Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє держави-члени Ради Європи, держави, які не є членами Ради, але які брали участь у розробці цієї Конвенції, і будь-яку державу, яка приєдналася до цієї Конвенції, про:

- a) будь-яке підписання;
- b) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або будь-якого документа про прийняття, затвердження чи приєднання;
- c) будь-яку дату набрання чинності цією Конвенцією відповідно до статей 18.2 і 18.3, 19.2 і 20.2 і 20.3;
- d) будь-яку іншу дію, заяву, будь-яке повідомлення або сповіщення, які стосуються цієї Конвенції.

На посвідчення чого нижчепідписані, відповідним чином на те уповноважені представники підписали цю Конвенцію.

Вчинено в Страсбурзі двадцять першого дня березня місяця 1983 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цієї Конвенції кожній державі-члену Ради Європи, державам, які не є членами Ради, але які брали участь у розробці Конвенції, і будь-якій державі, якій запропоновано приєднатися до Конвенції.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ПСИХОТРОПНІ РЕЧОВИНИ*

Відень, 21 лютого 1971 року

Преамбула

Сторони,
заботясь о здоровье и благополучии человечества,
отмечая с беспокойством наличие проблемы для здоровья населения и социальной проблемы, возникающих в результате злоупотребления некоторыми психотропными веществами, исполненные решимости предотвращать злоупотребление такими веществами и незаконный оборот, который оно порождает, и борются против них,
считая, что необходимы строгие меры для ограничения использования таких веществ законными целями,
признавая, что использование психотропных веществ для медицинских и научных целей необходимо и что их доступность для таких целей не должна чрезмерно ограничиваться,
считая, что для того, чтобы меры против злоупотребления такими веществами были эффективными, они должны быть координированными и универсальными,
признавая компетенцию Организации Объединенных Наций в области контроля над психотропными веществами и желая, чтобы заинтересованные международные органы находились в рамках этой Организации,
признавая, что для достижения этих целей необходима международная конвенция,

* Конвенция о психотропных веществах. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_176#Text (дата звернення : 26. 01. 2020)

согласились о нижеследующем:

Статья 1

Использование терминов

Если определенно не указано иное или контекст не требует иного, нижеследующие термины, используемые в настоящей Конвенции, имеют следующие значения:

а) «Совет означает Экономический и Социальный Совет Организации Объединенных Наций.

б) «Комиссия означает Комиссию по наркотическим средствам Экономического и Социального Совета.

с) «Комитет означает Международный комитет по контролю над наркотиками, предусмотренный в Единой конвенции о наркотических средствах 1961 года.

д) «Генеральный секретарь означает Генерального секретаря Организации Объединенных Наций.

е) «Психотропное вещество означает любое вещество, природное или синтетическое, или любой природный материал, включенные в Список I, II, III или IV.

ф) «Препарат означает: I) любой раствор или смесь в любом физическом состоянии, содержащие одно или несколько психотропных веществ, или II) одно или несколько психотропных веществ в терапевтических дозах.

г) «Список I», «Список II», «Список III» и «Список IV» означают соответственно пронумерованные перечни психотропных веществ, приложенные к настоящей Конвенции, в которые могут вноситься изменения в соответствии со статьей 2.

h) «Экспорт и импорт означают, каждый в соответствующем контексте, физическое перемещение какого-либо психотропного вещества из одного государства в другое государство.

и) «Изготовление означает все процессы, с помощью которых могут быть получены психотропные вещества, и включает как рафинирование, так и превращение одних психотропных веществ в другие психотропные вещества. Этот термин включает также изготовление препаратов, кроме препаратов, приготовляемых по рецепту в аптеках.

ж) «Незаконный оборот означает изготовление психотропных веществ, или их сбыт, или приобретение в нарушение положений настоящей Конвенции.

к) «Район означает любую часть какого-либо государства, которая в соответствии со статьей 28 рассматривается для целей настоящей Конвенции как отдельная единица.

л) «Помещения означают здания или части зданий, включая обслуживающий их земельный участок.

Статья 2

Сфера применения контроля над веществами

1. Если какая-либо Страна или Всемирная организация здравоохранения располагает сведениями о каком-либо веществе, не находящемся еще под международным контролем, которые, по ее мнению, могут потребовать включения этого вещества в один из Списков настоящей Конвенции, она уведомляет об этом Генерального секретаря и представляет ему информацию в подтверждение этого уведомления. Вышеуказанная процедура применяется и в том случае, если какая-либо Страна или Всемирная организация здравоохранения располагает сведениями, на основании которых следовало бы перенести какое-либо вещество из одного Списка настоящей Конвенции в другой или же изъять какое-либо вещество из этих Списков.

2. Генеральный секретарь направляет такое уведомление, а также любую информацию, которая, по его мнению, относится к данному вопросу, Страна, Комиссии и, когда такое уведомление поступает от какой-либо Страны, – Всемирной организации здравоохранения.

3. Если информация, направленная вместе с таким уведомлением, говорит о том, что

данное вещество подходит для включения его в Список I или Список II настоящей Конвенции в соответствии с пунктом 4 настоящей статьи, Стороны изучают в свете всей имеющейся в их распоряжении информации возможность временного применения к данному веществу всех мер контроля, применяемых к веществам, включенным соответственно в Список I или в Список II.

4. Если Всемирная организация здравоохранения считает, что

а) данное вещество обладает способностью I) 1) вызывать состояние зависимости и 2) оказывать стимулирующее или депрессивное воздействие на центральную нервную систему, вызывая галлюцинации или нарушения моторной функции, либо мышления, либо поведения, либо восприятия, либо настроения, или II) приводить к аналогичному злоупотреблению и аналогичным вредным последствиям, что и какое-либо вещество, включенное в Список I, II, III или IV, и

б) есть достаточные свидетельства того, что имеет место злоупотребление данным веществом или существует вероятность такого злоупотребления, которое представляет или может представить собой проблему для здоровья населения и социальную проблему, дающие основания для применения к этому веществу мер международного контроля,

Всемирная организация здравоохранения сообщает Комиссии оценку данного вещества, включая оценку степени или вероятности злоупотребления им, степени серьезности проблемы для здоровья населения и социальной проблемы и степени полезности данного вещества в терапевтической практике, а также рекомендации, если таковые имеются, о мерах контроля, которые были бы целесообразными в свете ее оценки.

5. Комиссия, принимая во внимание указанное сообщение Всемирной организации здравоохранения, оценки которой в медицинских и научных вопросах являются определяющими, и учитывая экономические, социальные, юридические, административные и другие факторы, которые, по ее мнению, имеют отношение к данному вопросу, может включить это вещество в Список I, II, III или IV. Комиссия может обращаться за дополнительной информацией к Всемирной организации здравоохранения или к другим соответствующим источникам.

6. Если какое-либо уведомление в соответствии с пунктом 1 касается того или иного вещества, уже включенного в один из Списков, Всемирная организация здравоохранения сообщает Комиссии свое новое заключение, любую новую оценку данного вещества, которую она может дать в соответствии с пунктом 4, а также любые новые рекомендации относительно мер контроля, которые она сочтет целесообразными в свете этой оценки. Комиссия, принимая во внимание сообщение Всемирной организации здравоохранения в соответствии с пунктом 5 и учитывая факторы, о которых идет речь в указанном пункте, может принять решение о перенесении данного вещества из одного Списка в другой или об изъятии его из Списков.

7. О любом решении Комиссии, принятом согласно настоящей статье, Генеральный секретарь направляет сообщение всем государствам-членам Организации Объединенных Наций, Сторонам настоящей Конвенции, не являющимся членами Организации Объединенных Наций, Всемирной организации здравоохранения и Комитету. Такое решение полностью вступает в силу для каждой Стороны через 180 дней, начиная с даты направления такого сообщения, за исключением любой Стороны, которая, в пределах этого срока, в том, что касается решения о добавлении какого-либо вещества к одному из Списков, направила Генеральному секретарю письменное уведомление о том, что ввиду исключительных обстоятельств она не в состоянии ввести в действие в отношении данного вещества все положения настоящей Конвенции, применимые к веществам, включенным в этот Список. В таком уведомлении указываются причины этой исключительной меры. Независимо от своего уведомления, каждая Сторона применяет, как минимум, меры контроля, перечисленные ниже:

а) Сторона, направив такое уведомление относительно не подлежащего ранее контролю вещества, добавленного к Списку I, принимает во внимание в той мере, в какой это возможно,

специальные меры контроля, перечисленные в статье 7, и в отношении данного вещества:

I) требует наличия лицензии на изготовление, торговлю и распределение, как это предусмотрено в статье 8 для веществ, включенных в Список II;

II) требует наличия рецепта врача для поставки или отпуска, как это предусмотрено в статье 9 для веществ, включенных в Список II;

III) выполняет обязательства, касающиеся экспорта и импорта, предусмотренные в статье 12, за исключением обязательств в отношении другой Стороны, направившей такое уведомление относительно данного вещества;

IV) выполняет обязательства, предусмотренные в статье 13 для веществ, включенных в Список II, в отношении запрещения и ограничения экспорта и импорта;

V) представляет статистические отчеты Комитету в соответствии с подпунктом «а пункта 4 статьи 16; и

VI) принимает меры в соответствии со статьей 22 для подавления действий, противоречащих законам или постановлениям, принятым во исполнение вышеупомянутых обязательств.

b) Сторона, направив такое уведомление относительно не подлежавшего ранее контролю вещества, добавленного к Списку II, в отношении данного вещества;

I) требует наличия лицензий на изготовление, торговлю и распределение в соответствии со статьей 8;

II) требует наличия рецепта врача для поставки или отпуска в соответствии со статьей 9;

III) выполняет обязательства, касающиеся экспорта и импорта, предусмотренные в статье 12, за исключением обязательств в отношении другой Стороны, направившей такое уведомление относительно данного вещества;

IV) выполняет обязательства, изложенные в статье 13, в отношении запрещения и ограничения экспорта и импорта;

V) представляет статистические отчеты Комитету в соответствии с подпунктами «а», «с и «d пункта 4 статьи 16; и

VI) принимает меры в соответствии со статьей 22 для подавления действий, противоречащих законам или постановлениям, принятым во исполнение вышеупомянутых обязательств.

c) Сторона, направив такое уведомление относительно не подлежавшего ранее контролю вещества, добавленного к Списку III, в отношении данного вещества:

I) требует наличия лицензий на изготовление, торговлю и распределение в соответствии со статьей 8;

II) требует наличия рецепта врача для поставки или отпуска в соответствии со статьей 9;

III) выполняет обязательства, касающиеся экспорта, предусмотренные в статье 12, за исключением обязательств в отношении другой Стороны, направившей такое уведомление относительно данного вещества;

IV) выполняет обязательства, изложенные в статье 13, в отношении запрещения и ограничения экспорта и импорта; и v) принимает меры в соответствии со статьей 22 для подавления действий, противоречащих законам или постановлениям, принятым во исполнение вышеупомянутых обязательств.

d) Сторона, направив такое уведомление относительно не подлежавшего ранее контролю вещества, добавленного к Списку IV, в отношении данного вещества:

I) требует наличия лицензий на изготовление, торговлю и распределение в соответствии со статьей 8;

II) выполняет обязательства, изложенные в статье 13, в отношении запрещения и ограничения экспорта и импорта; и

III) принимает меры в соответствии со статьей 22 для подавления действий, противоречащих законам или постановлениям, принятым во исполнение вышеупомянутых обязательств.

е) Сторона, направив такое уведомление относительно какого-либо вещества, перенесенного в Список, предусматривающий более строгие меры контроля и обязательства, применяет, как минимум, все положения настоящей Конвенции, применяемые к Списку, из которого оно было перенесено.

8. а) Решения Комиссии, принятые в соответствии с настоящей статьей, подлежат пересмотру Советом по просьбе любой Стороны, направленной в течение 180 дней с момента получения уведомления о принятии данного решения. Просьба о пересмотре направляется Генеральному секретарю вместе со всей соответствующей информацией, на которой основана просьба о пересмотре.

б) Генеральный секретарь направляет копии упомянутой просьбы о пересмотре и соответствующую информацию Комиссии, Всемирной организации здравоохранения и всем Сторонам, предлагая им представить свои замечания в течение девяноста дней. Все полученные замечания представляются на рассмотрение Совета.

в) Совет может подтвердить, изменить или отменить решение Комиссии. Уведомление о решении Совета направляется всем государствам-членам Организации Объединенных Наций, государствам-Сторонам настоящей Конвенции, не являющимся членами Организации Объединенных Наций, Комиссии, Всемирной организации здравоохранения и Комитету.

д) В течение периода до упомянутого пересмотра первоначальное решение Комиссии, при условии соблюдения пункта 7, остается в силе.

9. Стороны делают все от них зависящее, чтобы применять к веществам, не подпадающим под действие настоящей Конвенции, но которые могут быть использованы для незаконного изготовления психотропных веществ, такие меры надзора, какие могут быть практически осуществимы.

Статья 3

Специальные положения, касающиеся контроля над препаратами

1. За исключением случаев, предусмотренных в нижеследующих пунктах настоящей статьи, к препарату применяются те же меры контроля, что и к содержащемуся в нем психотропному веществу; если препарат содержит не одно, а несколько таких веществ, он подпадает под действие мер, применяемых к тому из веществ, которое подлежит наиболее строгим мерам контроля.

2. Если какой-либо препарат, содержащий какое-либо психотропное вещество, за исключением какого-либо вещества, включенного в Список I, имеет такой состав, что риск злоупотребления им отсутствует или является незначительным и что это вещество не может быть извлечено посредством легкодоступных способов в количестве, при котором возможно злоупотребление, так что данный препарат не создает проблемы для здоровья населения и социальной проблемы, такой препарат может быть изъят из-под действия некоторых мер контроля, предусмотренных в настоящей Конвенции, в соответствии с пунктом 3.

3. Если Сторона делает заключение на основе предыдущего пункта в отношении какого-либо препарата, то она может принять решение об изъятии этого препарата в своей стране или в одном из своих районов из-под действия какой-либо одной или всех мер контроля, предусмотренных в настоящей Конвенции, за исключением положений:

- а) статьи 8 (лицензии) в части, касающейся изготовления;
- б) статьи 11 (регистрационные записи) в части, касающейся препаратов, изъятых из-под контроля;
- в) статьи 13 (запрещение и ограничение экспорта и импорта);

- d) статьи 15 (инспекция) в части, касающейся изготовления;
- e) статьи 16 (доклады, представляемые Сторонами) в части, касающейся препаратов, изъятых из-под контроля; и
- f) статьи 22 (положения о наказаниях) в той мере, в какой это необходимо для подавления действий, противоречащих законам или постановлениям, принятым во исполнение вышеназванных обязательств.

Сторона уведомляет Генерального секретаря о любом таком решении, о названии и составе этого препарата, изъятого из-под контроля, и о мерах контроля, из-под действия которых он изъят. Генеральный секретарь передает это уведомление другим Сторонам, Всемирной организации здравоохранения и Комитету.

4. Если какая-либо Сторона или Всемирная организация здравоохранения располагает сведениями о каком-либо препарате, изъятом из-под контроля во исполнение пункта 3, которые, по ее мнению, могут потребовать полного или частичного прекращения изъятия, она уведомляет об этом Генерального секретаря и представляет ему информацию в подтверждение этого уведомления. Генеральный секретарь направляет такое уведомление и любую информацию, которая, по его мнению, относится к данному вопросу, Сторонам, Комиссии и, когда это уведомление поступает от какой-либо Стороны, – Всемирной организации здравоохранения. Всемирная организация здравоохранения сообщает Комиссии оценку данного препарата по вопросам, указанным в пункте 2, вместе с рекомендацией о мерах контроля, если они вообще необходимы, из-под действия которых должно прекратиться изъятие данного препарата. Комиссия, принимая во внимание указанное сообщение Всемирной организации здравоохранения, оценки которой в медицинских и научных вопросах являются определяющими, и учитывая экономические, социальные, юридические, административные и другие факторы, которые, по ее мнению, имеют отношение к данному вопросу, может принять решение о прекращении изъятия данного препарата из-под действия какой-либо одной или всех мер контроля. О любом решении Комиссии, принятом согласно настоящему пункту, Генеральный секретарь направляет сообщение всем государствам-членам Организации Объединенных Наций, Сторонам настоящей Конвенции, не являющимся членами Организации Объединенных Наций, Всемирной организации здравоохранения и Комитету. Все Стороны принимают меры по прекращению изъятия из-под действия рассматриваемой меры или мер контроля в течение 180 дней со дня направления сообщения Генеральным секретарем.

Статья 4

Прочие специальные положения, касающиеся сферы применения контроля

В отношении психотропных веществ, кроме веществ, включенных в Список I, Стороны могут разрешать:

- a) лицам, путешествующим из одной страны в другую, иметь при себе для их личного пользования небольшое количество препаратов; каждая Сторона, однако, имеет право удостовериться в том, что эти препараты были получены законным путем;
- b) использование таких веществ в промышленности для изготовления непсихотропных веществ или продуктов, применяя к ним меры контроля, предусматриваемые настоящей Конвенцией, до тех пор, пока данные психотропные вещества не приобретут такого состояния, при котором практически не будет иметь место злоупотребление этими веществами или их извлечение; и
- c) использование таких веществ – при соблюдении мер контроля, предусматриваемых настоящей Конвенцией, – для отлова животных лицами, имеющими специальное разрешение компетентных органов на использование таких веществ для этой цели.

Статья 5

Ограничение использования медицинскими и научными целями

1. Каждая Сторона ограничивает использование веществ, включенных в Список I, как это предусмотрено в статье 7.

2. Каждая Сторона, за исключением случаев, предусмотренных в статье 4, ограничивает путем таких мер, которые она считает целесообразными, изготовление, экспорт, импорт, распределение и складские запасы, использование веществ, включенных в Списки II, III и IV, а также торговлю и владение ими, медицинскими и научными целями.

3. Желательно, чтобы Стороны не разрешали владение веществами, включенными в Списки II, III и IV, иначе, как на законном основании.

Статья 6

Специальное управление

Желательно, чтобы в целях применения положений настоящей Конвенции каждая Сторона создала и содержала специальное управление, которое может быть тем же самым – и это будет преимуществом, – что и специальное управление, созданное во исполнение положений конвенции о контроле над наркотическими средствами, или может работать в тесном сотрудничестве с ним.

Статья 7

Специальные положения, касающиеся веществ, включенных в Список I

В отношении веществ, включенных в Список I, Стороны:

а) запрещают всякое их использование, за исключением использования в научных и в очень ограниченных медицинских целях должным образом уполномоченными лицами в медицинских или научно-исследовательских учреждениях, находящихся непосредственно под контролем их правительств, или по специально выдаваемому ими разрешению;

б) требуют, чтобы изготовление, распределение этих веществ, торговля и владение ими осуществлялись по специальным лицензиям или заблаговременно полученным разрешением;

с) обеспечивают тщательный надзор над деятельностью и действиями, упомянутыми в пунктах «а» и «б»;

д) ограничивают количество вещества, выдаваемого какому-либо должным образом уполномоченному лицу, количеством, необходимым для разрешенной ему цели;

е) требуют, чтобы лица, выполняющие медицинские или научные функции, вели регистрационные записи, касающиеся приобретения этих веществ, с подробным описанием их использования; такие записи сохраняются в течение не менее двух лет после внесения последней записи об использовании таких веществ; и

ф) запрещают экспорт и импорт, за исключением тех случаев, когда и экспортер и импортер являются компетентными органами или учреждениями экспортирующей и импортирующей страны или района, соответственно, или другими лицами или предприятиями, имеющими специальное разрешение, выданное компетентными органами их страны или района для данной цели. Положения пункта 1 статьи 12 о предоставлении разрешений на экспорт и импорт веществ, включенных в Список II, относятся также к веществам, включенным в Список I.

Статья 8

Лицензии

1. Стороны требуют, чтобы изготовление, распределение веществ, включенных в Списки II, III и IV, а также торговля ими (включая экспортную и импортную торговлю) осуществлялись по лицензиям или с применением другой аналогичной меры контроля.

2. Стороны:

а) осуществляют контроль над всеми должным образом уполномоченными лицами и предприятиями, которые занимаются или связаны с изготовлением или распределением веществ,

упомянутых в пункте 1, а также торговлей ими (включая экспортную и импортную торговлю);

б) контролируют при помощи лицензий или другой аналогичной меры контроля предприятия и помещения, в которых такое изготовление или распределение, а также такая торговля могут иметь место; и

в) обеспечивают принятие мер безопасности в отношении таких предприятий и помещений в целях предотвращения кражи или прочей утечки складских запасов.

3. Положения пунктов 1 и 2 настоящей статьи, касающиеся лицензий или других аналогичных мер контроля, могут не применяться к лицам, должным образом уполномоченным на осуществление врачебных и научных функций, при осуществлении ими этих функций.

4. Стороны требуют, чтобы все лица, которые получают лицензии в соответствии с настоящей Конвенцией или которые получают иное разрешение в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи или пунктом «б» статьи 7, обладали надлежащими качествами, необходимыми для эффективного и точного проведения в жизнь положений таких законов и постановлений, которые принимаются во исполнение настоящей Конвенции.

Статья 9

Рецепты

1. Стороны требуют, чтобы вещества, включенные в Списки II, III и IV, поставлялись или отпускались для использования их отдельными лицами только по рецепту врача, за исключением случаев, когда отдельные лица могут на законных основаниях получать, использовать, выдавать или назначать такие вещества при выполнении ими должным образом разрешенных врачебных или научных функций.

2. Стороны принимают меры для обеспечения того, чтобы рецепты на вещества, включенные в Списки II, III и IV, выдавались в соответствии с принятой медицинской практикой и подпадали под такое регламентирование, касающееся, в частности, числа их возможного повторного использования и срока их действия, которое явится средством охраны здоровья и благосостояния населения.

3. Независимо от пункта 1, Страна может, если, по ее мнению, местные обстоятельства требуют этого, и на таких условиях, которые она может предписать, включая ведение регистрационных записей, разрешать аптекарям, имеющим лицензии, или прочим розничным распределителям, имеющим лицензии, назначенным органами, ответственными за здоровье населения в ее стране или части ее страны, поставлять по их усмотрению и без рецепта для использования в исключительных случаях отдельными лицами для медицинских целей небольшие количества веществ, включенных в Списки III и IV, в пределах, которые определяются Странами.

Статья 10

Предостерегающие надписи на упаковках и реклама

1. Каждая Страна, принимая во внимание соответствующие решения или рекомендации Всемирной организации здравоохранения, требует, чтобы на этикетках, когда это возможно, и в любом случае на сопроводительном листке розничных упаковок, содержащих психотропные вещества, имелись такие указания относительно использования, включая предостережения и предупреждения, какие, по ее мнению, необходимы для безопасности тех, кто использует эти вещества.

2. Каждая Страна, учитывая должным образом свои конституционные положения, запрещает рекламирование таких веществ среди населения.

Статья 11

Регистрационные записи

1. Стороны требуют, чтобы в отношении веществ, включенных в Список I, изготовители и все иные лица, имеющие согласно статье 7 разрешение на торговлю этими веществами и на их

распределение, вели регистрационные записи в порядке, устанавливаемом каждой Стороной, приводя подробные сведения о количествах изготовленных веществ, о количествах складских запасов этих веществ, а для каждого случая получения и выдачи таких веществ – подробные сведения о количестве, дате, поставщике и получателе.

2. Стороны требуют, чтобы в отношении веществ, включенных в Списки II и III, изготовители, оптовые распределители, экспортеры и импортеры вели регистрационные записи в порядке, устанавливаемом каждой Стороной, приводя подробные сведения о количестве изготовленных веществ, а для каждого случая получения и выдачи таких веществ – подробные сведения о количестве, дате, поставщике и получателе.

3. Стороны требуют, чтобы в отношении веществ, включенных в Список II, розничные распределители, больничные и лечебно-профилактические, а также научно-исследовательские учреждения вели регистрационные записи в порядке, устанавливаемом каждой Стороной, приводя для каждого случая получения и выдачи таких веществ подробные сведения о количестве, дате, поставщике и получателе.

4. Стороны обеспечивают, посредством соответствующих методов и принимая во внимание профессиональную и торговую практику в своих странах, чтобы информация, касающаяся получения и выдачи веществ, включенных в Список III, розничными распределителями, больничными и лечебно-профилактическими, научно-исследовательскими учреждениями, была легкодоступна.

5. Стороны требуют, чтобы в отношении веществ, включенных в Список IV, изготовители, экспортеры и импортеры вели регистрационные записи в порядке, устанавливаемом каждой Стороной, указывая количества изготовленных, экспортированных и импортированных веществ.

6. Стороны требуют от изготовителей препаратов, изъятых из-под контроля в соответствии с пунктом 3 статьи 3, ведения регистрационных записей относительно количества каждого психотропного вещества, использованного при изготовлении препарата, изъятого из-под контроля, а также относительно характера, общего количества и первоначальной выдачи изъятого из-под контроля препарата, изготовленного из вышеуказанного вещества.

7. Стороны обеспечивают сохранение в течение не менее двух лет регистрационных записей и информации, упомянутых в настоящей статье, которые необходимы для целей представления доклада согласно статье 16.

Статья 12

Положения, касающиеся международной торговли

1. а) Каждая Сторона, разрешающая экспорт или импорт веществ, включенных в Список I или II, требует представления на бланке, который будет установлен Комиссией, отдельного разрешения на экспорт или импорт, получаемого для каждой такой отдельной экспортной или импортной сделки, независимо от того, касается ли она одного или нескольких веществ.

б) В таком разрешении указывается международное незарегистрированное название или, в случае отсутствия такого названия, обозначение данного вещества в соответствующем Списке, количество, предназначающееся для экспорта или импорта, фармацевтическая форма, наименование и адрес экспортера и импортера, а также срок, в течение которого должен быть произведен экспорт или импорт. В случае, если данное вещество экспортируется или импортируется в виде препарата, необходимо, кроме того, указание названия этого препарата, если таковое имеется. В разрешении на экспорт указывается также номер разрешения на импорт, дата его выдачи и наименование органа, выдавшего это разрешение.

с) До выдачи разрешения на экспорт Стороны требуют представления разрешения на импорт, выдаваемого компетентными органами импортирующей страны или района и удостоверяющего, что импорт вещества или веществ, указанных в нем, разрешен; такое разрешение представляется лицом или предприятием, обращающимся за разрешением на

экспорт.

d) Каждая экспортируемая партия веществ должна сопровождаться копией разрешения на экспорт, а правительство, выдавшее разрешение на экспорт, направляет правительству импортирующей страны или района копию выданного разрешения.

e) После того, как импорт произведен, правительство импортирующей страны или района возвращает правительству экспортирующей страны или района указанное разрешение на экспорт с отметкой, удостоверяющей фактически импортированное количество.

2. a) Стороны требуют, чтобы в отношении каждого случая экспорта веществ, включенных в Список III, экспортеры составляли в трех экземплярах на формуляре, установленном Комиссией, декларацию, содержащую следующую информацию:

I) наименование и адрес экспортера и импортера;

II) международное незарегистрированное название вещества или, в случае отсутствия такого названия, обозначение этого вещества в соответствующем Списке;

III) количество вещества и фармацевтическая форма, в которой указанное вещество экспортируется, и, если оно экспортируется в виде препарата, название препарата, если таковое имеется; и

IV) дата отправления.

b) Экспортеры представляют компетентным органам своей страны или района два экземпляра упомянутой декларации. Третий экземпляр они отправляют со своим грузом.

c) Сторона, с территории которой осуществлен экспорт какого-либо вещества, включенного в Список III, в возможно короткий срок, но не позднее чем через девяносто дней после даты отправления, посылает заказной почтой компетентным органам импортирующей страны или района один экземпляр декларации, полученный от экспортера, с просьбой подтвердить его получение.

d) Стороны могут требовать, чтобы по получении данного груза импортер направлял компетентным органам своей страны или района должным образом заверенный экземпляр декларации, приложенный к грузу, с указанием полученного количества и даты получения.

3. В отношении веществ, включенных в Списки I и II, применяются следующие дополнительные положения:

a) Стороны осуществляют в свободных портах и зонах такой же надзор и контроль, как и в других частях своей территории, при условии, однако, что они могут применять более строгие меры.

b) Экспорт грузов в адрес почтового ящика или банка на счет лица, иного, чем указано в данном разрешении на экспорт, запрещается.

c) Экспорт грузов с веществами, включенными в Список I, в адрес приписных таможенных складов запрещается. Экспорт грузов с веществами, включенными в Список II, в адрес приписного таможенного склада запрещается, за исключением случаев, когда правительство импортирующей страны указывает в разрешении на импорт, представляемом лицом или учреждением, которое обращается за разрешением на экспорт, что оно разрешает импорт с целью помещения импортируемого груза на приписной таможенный склад. В таком случае в разрешении на экспорт указывается, что данный груз экспортируется с этой целью. На всякую выдачу груза с приписного таможенного склада требуется разрешение органов, в ведении которых находится данный таможенный склад, а в случае направления груза за границу его выдача рассматривается как новый экспорт в контексте настоящей Конвенции.

d) Грузы, ввозимые на территорию какой-нибудь Стороны или вывозимые с ее территории без сопроводительного разрешения на экспорт, подлежат задержанию компетентными органами.

e) Сторона не разрешает транзита через свою территорию каких-либо веществ, предназначенных для другой страны, независимо от того, снят или нет груз с данными

веществами с транспортного средства, на котором он перевозился, за исключением случаев, когда компетентным органам такой Стороны предъявляется копия разрешения на экспорт груза.

f) Компетентные органы любой страны или района, через которые разрешен транзит того или иного груза с веществами, принимают все необходимые меры для того, чтобы предотвратить следование данного груза по иному назначению, чем то, которое обозначено в сопроводительной копии разрешения на экспорт, за исключением случаев, когда такое изменение следования производится с разрешения правительства страны или района, через которые данный груз направляется транзитом. Правительство страны или района, через которые осуществляется транзит, рассматривает всякую просьбу об изменении следования груза так, как если бы такое изменение представляло собой экспорт из страны или района, через которые осуществляется транзит, в страну или район нового назначения. Если такое изменение следования разрешено, то положения подпункта «е» пункта 1 настоящей статьи применяются также в отношении между страной или районом, через которые осуществляется транзит, и страной или районом, откуда первоначально этот груз был экспортирован.

g) Никакой груз с веществами, следующий транзитом или находящийся на приписном таможенном складе, не может подвергаться воздействию какого-либо процесса, который изменил бы природу данного вещества. Упаковка не может быть изменена без разрешения компетентных органов.

h) Положения подпунктов «е» – «g» настоящего пункта, касающиеся следования веществ через территорию той или иной Стороны, не применяются в тех случаях, когда данный груз перевозится самолетом, при условии, что самолет пролетает без посадки над страной или районом, через которые осуществляется транзит. Если самолет производит посадку в любой такой стране или любом таком районе, указанные положения применяются в зависимости от обстоятельств.

i) Положения настоящего пункта не наносят ущерба положениям каких-либо международных соглашений, ограничивающих контроль, который может осуществляться любой из Сторон над такими веществами, следующими транзитом.

Статья 13

Запрещение и ограничение экспорта и импорта

1. Страна может уведомить все другие Стороны через Генерального секретаря о том, что она запрещает импорт в свою страну или в один из своих районов одного или нескольких веществ, включенных в Список II, III или IV, названия которых указаны в ее уведомлении. В любом таком уведомлении указывается то название вещества, под которым оно дается в Списке II, III или IV.

2. По получении той или иной Стороной уведомления о каком-либо запрещении в соответствии с пунктом 1 она принимает меры для обеспечения того, чтобы ни одно из веществ, указанных в таком уведомлении, не экспортировалось в страну или в один из районов Стороны, приславшей уведомление.

3. Независимо от положений предыдущих пунктов, Страна, сделавшая уведомление в соответствии с пунктом 1, может, выдавая в каждом случае специальные лицензии на импорт, разрешать импорт определенных количеств упомянутых веществ или препаратов, содержащих такие вещества. Органы импортирующей страны, выдающие такие лицензии, направляют два экземпляра данной специальной лицензии на импорт, указывая в них название адрес импортера и экспортера, компетентным органам экспортирующей страны или района, которые по получении их могут разрешить экспортеру произвести отправку груза. Один экземпляр этой специальной лицензии на импорт, должным образом заверенный компетентным органом экспортирующей страны или экспортирующего района, прилагается к грузу.

Статья 14

Специальные положения, касающиеся провоза психотропных веществ в аптечках первой помощи на судах, в самолетах или на других видах общественного транспорта, курсирующего по международным линиям

1. Провоз на судах, в самолетах или на других видах международного общественного транспорта, таких как международные железнодорожные поезда и автобусы, таких ограниченных количеств веществ, включенных в Список II, III или IV, которые могут потребоваться для оказания первой помощи или в экстренных случаях во время их передвижения, не рассматривается как экспорт, импорт или транзит через страну в контексте настоящей Конвенции.

2. Страна регистрации принимает надлежащие меры предосторожности для предотвращения использования веществ, упомянутых в пункте 1, не по назначению или их утечки для использования в незаконных целях. Комиссия по консультации с соответствующими международными организациями рекомендует такие меры предосторожности.

3. В отношении веществ, провозимых в соответствии с пунктом 1 на судах, в самолетах или на других видах международного общественного транспорта, таких как международные железнодорожные поезда и автобусы, действуют законы, постановления, разрешения и лицензии страны регистрации без ущерба для каких-либо прав компетентных местных органов на проведение проверок, инспекций и других мер контроля на этих транспортных средствах. Применение таких веществ в экстренном случае не рассматривается как нарушение положений пункта 1 статьи 9.

Статья 15

Инспекция

Стороны должны иметь систему инспекций изготовителей, экспортеров и импортеров, оптовых и розничных распределителей психотропных веществ, а также медицинских и научно-исследовательских учреждений, использующих такие вещества. Стороны предусматривают различную инспекцию соответствующих помещений, складских запасов и регистрационных записей, которая производится так часто, как они считают необходимым.

Статья 16

Доклады, представляемые Сторонами

1. Стороны представляют Генеральному секретарю такую информацию, какую Комиссия может запросить у них как необходимую для выполнения своих функций, и, в частности, ежегодные доклады о применении настоящей Конвенции на их территориях, включая информацию в отношении:

а) важных изменений в их законах и постановлениях, касающихся психотропных веществ;

и

б) значительных изменений в отношении злоупотребления психотропными веществами и незаконного оборота на их территориях.

2. Стороны также сообщают Генеральному секретарю названия и адреса правительственных органов, упомянутых в подпункте «f» статьи 7, в статье 12 и в пункте 3 статьи 13. Такая информация предоставляется Генеральным секретарем в распоряжение всех Сторон.

3. Стороны направляют Генеральному секретарю в возможно короткий срок после данного происшествия сообщение в отношении любого случая незаконного оборота или изъятия из незаконного оборота, которые они считают важными ввиду:

а) выявленных новых тенденций;

б) количеств, о которых идет речь;

с) сведений, проливающих свет на источники, из которых получены эти вещества; или

д) методов, применяемых лицами, которые занимаются незаконным оборотом. Копии такого сообщения направляются в соответствии с подпунктом «b» статьи 21.

4. Стороны представляют Комитету ежегодные статистические отчеты на бланках, установленных Комитетом:

а) в отношении каждого вещества, включенного в Списки I и II, – о количествах такого вещества, изготовленного, экспортированного в каждую страну или в каждый район и импортированного из каждой страны или из каждого района, а также о складских запасах этого вещества, находящихся у изготовителей;

б) в отношении каждого вещества, включенного в Списки III и IV, – о количествах такого изготовленного вещества, а также об общих количествах такого экспортированного и импортированного вещества;

с) в отношении каждого вещества, включенного в Списки II и III, – о количествах такого вещества, использованного при изготовлении препаратов, изъятых из-под контроля; и

д) в отношении каждого вещества, кроме веществ, включенных в Список I, – о количествах вещества, использованного для промышленных целей в соответствии с подпунктом «b» статьи 4.

Количества изготовленного вещества, о которых говорится в подпунктах «а» и «б» настоящего пункта, не включают количеств изготовленных препаратов.

5. Сторона представляет по просьбе Комитета дополнительную статистическую информацию, относящуюся к будущим периодам, о количествах любого из веществ, включенных в Списки III и IV, экспортированных в каждую страну или в каждый район и импортированных из каждой страны или из каждого района. Данная Сторона может обратиться с просьбой о том, чтобы Комитет рассматривал как свою просьбу о представлении информации, так и информацию, представленную в соответствии с настоящим пунктом, как конфиденциальные.

6. Стороны представляют информацию, о которой идет речь в пунктах 1 и 4 настоящей статьи, таким образом и в такие сроки, как об этом может быть запрошено Комиссией или Комитетом.

Статья 17

Функции Комиссии

1. Комиссия может рассматривать все вопросы, касающиеся достижения целей настоящей Конвенции и проведения в жизнь ее положений, и может давать рекомендации по таким вопросам.

2. Решения Комиссии, предусмотренные в статьях 2 и 3, принимаются большинством в две трети голосов членов Комиссии.

Статья 18

Доклады Комитета

1. Комитет подготавливает ежегодные доклады о своей работе, содержащие анализ статистической информации, имеющейся в его распоряжении, и – в надлежащих случаях – сводку объяснений, если таковые имеются, представленных правительствами или требуемых от них, вместе с любыми замечаниями и рекомендациями, которые Комитет пожелает сделать. Комитет может подготовить такие дополнительные доклады, какие он сочтет нужными. Эти доклады представляются Совету через Комиссию, которая может сделать такие замечания, какие она сочтет целесообразными.

2. Доклады Комитета направляются Сторонам, а затем публикуются Генеральным секретарем. Стороны разрешают неограниченное распространение этих докладов.

Статья 19

Меры, принимаемые Комитетом в целях обеспечения выполнения положений Конвенции

1. а) Если в результате изучения Комитетом информации, представленной ему правительствами, или информации, направленной органами Организации Объединенных Наций, Комитет имеет основание считать, что достижение целей настоящей Конвенции оказывается под

серьезной угрозой по той причине, что какая-либо страна или какой-либо район не выполняет положений настоящей Конвенции, то Комитет имеет право обратиться за разъяснениями к правительству этой страны или этого района. С сохранением в силе права Комитета обращать внимание Сторон, Совета и Комиссии на вопрос, о котором говорится в подпункте «с настоящей статьи, он рассматривает просьбу о представлении в соответствии с настоящим подпунктом информации или разъяснения правительства как конфиденциальные.

б) Приняв меры в соответствии с подпунктом «а настоящей статьи, Комитет, если он убедится в том, что необходимо сделать это, может призвать соответствующее правительство принять такие коррективные меры, какие в сложившихся обстоятельствах представляются необходимыми для выполнения положений настоящей Конвенции.

с) Если Комитет считает, что соответствующее правительство не дало удовлетворительных разъяснений, когда ему было предложено сделать это согласно подпункту «а настоящей статьи, или не приняло никаких коррективных мер, которые ему было предложено принять согласно подпункту «б настоящей статьи, он может обратить внимание Сторон, Совета и Комиссии на этот вопрос.

2. Комитет, обращая внимание Сторон, Совета и Комиссии на какой-либо вопрос в соответствии с подпунктом «с пункта 1 настоящей статьи, может – если он убедится, что это необходимо, – рекомендовать Сторонам прекратить экспорт, импорт или и экспорт, и импорт определенных психотропных веществ из соответствующей страны или соответствующего района или в соответствующую страну или в соответствующий район либо на какой-либо определенный срок, либо до тех пор, пока Комитет не убедится в том, что обстановка в этой стране или этом районе является удовлетворительной. Соответствующее государство может поставить этот вопрос перед Советом.

3. Комитет имеет право опубликовать доклад по любому вопросу, рассматривавшемуся согласно положениям настоящей статьи, и направить этот доклад Совету, который рассылает его всем Сторонам. Если Комитет включает в публикуемый доклад решение, принятое согласно настоящей статье, или какую-либо информацию, относящуюся к такому решению, он должен также включить в этот доклад точку зрения соответствующего правительства, если оно об этом просит.

4. Если в каком-либо случае решение Комитета, публикуемое согласно настоящей статье, было принято не единогласно, излагается точка зрения меньшинства.

5. Любое государство приглашается направить своего представителя на заседание Комитета, на котором рассматривается согласно настоящей статье вопрос, непосредственно касающийся этого государства.

6. Решения Комитета согласно настоящей статье принимаются большинством в две трети голосов всех членов Комитета.

7. Положения вышеизложенных пунктов применяются также в случаях, когда у Комитета есть основания полагать, что достижение целей настоящей Конвенции оказывается под серьезной угрозой в результате какого-либо решения, принятого той или иной Стороной согласно пункту 7 статьи 2.

Статья 20

Меры против злоупотребления психотропными веществами

1. Стороны принимают все возможные меры, направленные на предотвращение злоупотребления психотропными веществами и на раннее выявление, лечение, воспитание, восстановление трудоспособности, возвращение в общество соответствующих лиц и на наблюдение за ними после окончания ими лечения, а также координируют свои усилия для достижения этих целей.

2. Стороны содействуют, насколько это возможно, подготовке кадров для лечения,

восстановления трудоспособности и возвращения в общество лиц, злоупотребляющих психотропными веществами, а также для наблюдения за ними после окончания ими лечения.

3. Стороны содействуют ознакомлению лиц, которым это необходимо по работе, с проблемами злоупотребления психотропными веществами и его предотвращения, а также способствуют ознакомлению с этими проблемами населения в случае, если есть опасность того, что злоупотребление этими веществами приобретет широкие размеры.

Статья 21

Меры против незаконного оборота

С должным учетом своих конституционных, правовых и административных систем Стороны:

а) принимают внутригосударственные меры для координации превентивных и репрессивных мер против незаконного оборота; с этой целью они могут с пользой для дела назначить соответствующий орган, который будет ответственным за такую координацию;

б) помогают друг другу в проведении кампании по борьбе с незаконным оборотом психотропных веществ и, в частности, немедленно направляют по дипломатическим каналам или через компетентные органы, назначенные Сторонами для этой цели, другим непосредственно заинтересованным Сторонам копию любого сообщения, направленного ими Генеральному секретарю в соответствии со статьей 16 в связи с обнаружением случая незаконного оборота или в связи с изъятием;

с) тесно сотрудничают друг с другом и с теми компетентными международными организациями, членами которых они являются, с целью проведения согласованной кампании по борьбе с незаконным оборотом;

д) обеспечивают оперативное осуществление международного сотрудничества между соответствующими органами; и

е) обеспечивают, чтобы в тех случаях, когда для судебного преследования требуется передача юридических документов в международном порядке, такая передача производилась оперативно тем органам, которые будут назначены Сторонами; это положение не наносит ущерба праву какой-либо Стороны требовать, чтобы юридические документы направлялись ей по дипломатическим каналам.

Статья 22

Положения о наказаниях

1. а) С соблюдением своих конституционных ограничений каждая Сторона рассматривает как наказуемое правонарушение в тех случаях, когда оно совершено умышленно, любое деяние, противоречащее какому-либо закону или постановлению, принятому во исполнение ее обязательств по настоящей Конвенции, и обеспечивает, чтобы серьезные правонарушения подлежали соответствующему наказанию, в частности, тюремному заключению или наказанию иным способом лишения свободы;

б) независимо от положений предыдущего подпункта настоящей статьи, в тех случаях, когда лица, злоупотребляющие психотропными веществами, совершают такие правонарушения, Стороны могут предусмотреть либо в качестве замены осуждения или наказания, либо в дополнение к наказанию, чтобы в отношении таких лиц применялись в соответствии с пунктом 1 статьи 20 меры, направленные на их лечение, воспитание, наблюдение за ними после окончания ими лечения, восстановления их трудоспособности и возвращение их в общество.

2. С соблюдением конституционных ограничений той или иной Стороны, ее правовой системы и внутреннего права,

а) I) если ряд взаимосвязанных деяний, составляющих правонарушения в соответствии с пунктом 1, был совершен в разных странах, каждое на этих деяний рассматривается как отдельное правонарушение; II) умышленное участие в совершении, сговор с целью совершения и попытки

совершения любого из таких правонарушений, а также подготовительные действия и финансовые операции в связи с правонарушениями, упомянутыми в настоящей статье, являются наказуемыми правонарушениями, как это предусматривается в пункте III) приговоры иностранных судов за такие правонарушения учитываются для целей установления рецидивизма; и iv) упомянутые выше серьезные правонарушения, совершенные либо гражданами данной страны, либо иностранцами, преследуются Стороной, на территории которой совершено данное правонарушение, или Стороной, на территории которой обнаружен правонарушитель, если выдача недопустима по законам Стороны, к которой обращена соответствующая просьба, и если этот правонарушитель еще не подвергся судебному преследованию и приговор по его делу еще не выносился.

б) Желательно, чтобы указанные в пункте 1 и в подпункте «а «II» пункта 2 правонарушения были включены в число преступлений, за которые виновные подлежат выдаче, в любом договоре о выдаче, который заключен или может быть впоследствии заключен между любыми Сторонами, и признавались в отношениях между любыми Сторонами, которые не обуславливают выдачу существованием договора или взаимностью, как преступления, за которые виновные подлежат выдаче, при условии, что она разрешается в соответствии с законом Стороны, к которой обращена просьба о выдаче, и что данная Сторона имеет право отказать произвести арест или разрешить выдачу в случаях, когда ее компетентные органы считают, что данное правонарушение не является достаточно серьезным.

3. Любое психотропное вещество или другое вещество, а также любое оборудование, использовавшиеся или предназначавшиеся для совершения любого из правонарушений, упомянутых в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, подлежат изъятию и конфискации.

4. В вопросах юрисдикции положения внутреннего права соответствующей Стороны имеют преимущественную силу перед положениями настоящей статьи.

5. Ничто содержащееся в настоящей статье не затрагивает принципа, согласно которому охватываемые ею правонарушения определяются, преследуются и караются в соответствии с внутренним правом той или иной Стороны.

Статья 23

Применение более строгих мер контроля, чем меры, предусматриваемые настоящей Конвенцией

Сторона может принимать более строгие или суровые меры контроля, чем меры, предусматриваемые настоящей Конвенцией, если, по ее мнению, такие меры являются желательными или необходимыми для охраны здоровья и благополучия населения.

Статья 24

Расходы международных органов в связи с проведением в жизнь положений настоящей Конвенции

Расходы Комиссии и Комитета в связи с выполнением ими своих функций в соответствии с настоящей Конвенцией несет Организация Объединенных Наций в порядке, который будет определяться Генеральной Ассамблеей. Стороны, которые не являются членами Организации Объединенных Наций, вносят на покрытие этих расходов такие суммы, которые Генеральная Ассамблея считает справедливыми и которые она определяет время от времени по консультации с правительствами этих Сторон.

Статья 25

Процедура допуска, подписания, ратификации и присоединения

1. Государства-члены Организации Объединенных Наций, государства, не являющиеся членами Организации Объединенных Наций, но являющиеся членами какого-либо специализированного учреждения Организации Объединенных Наций или Международного агентства по атомной энергии или участниками Статута Международного Суда, или любое иное

государство, приглашенное Советом, могут стать Сторонами настоящей Конвенции:

- а) путем ее подписания; или
- б) путем ратификации после подписания ее с условием ратификации; или
- с) путем присоединения к ней.

2. Конвенция открыта для подписания до 1 января 1972 года включительно. После этой даты она будет открыта для присоединения к ней.

3. Акты о ратификации или присоединении передаются на хранение Генеральному секретарю.

Статья 26

Вступление в силу

1. Конвенция вступает в силу на девяностый день после того, как сорок государств, упомянутых в пункте 1 статьи 25, подпишут ее без оговорки о ратификации или передадут на хранение свои ратификационные грамоты или акты о присоединении.

2. В отношении любого иного государства, которое подписывает настоящую Конвенцию без оговорки о ратификации или сдает на хранение ратификационную грамоту, или акт о присоединении после последнего подписания или последней сдачи на хранение, о которых говорится в предыдущем пункте, Конвенция вступает в силу на девяностый день после подписания или сдачи на хранение акта о ратификации или присоединении.

Статья 27

Территориальное применение

Настоящая Конвенция применяется ко всем территориям вне метрополий, за международные отношения которых какая-либо Страна является ответственной, за исключением случаев, когда предварительное согласие такой территории требуется конституцией данной Страны или заинтересованной территории или когда того требует обычай. В этом случае данная Страна должна стремиться заручиться в возможно короткий срок необходимым согласием заинтересованной территории и по получении такого согласия уведомляет об этом Генерального секретаря. Настоящая Конвенция применяется к территории или территориям, указанным в таком уведомлении, со дня получения последнего Генеральным секретарем. В тех случаях, когда предварительного согласия территории вне метрополии не требуется, заинтересованная Страна в момент подписания, ратификации или присоединения указывает территорию вне метрополии или территории, к которым настоящая Конвенция применяется.

Статья 28

Районы для целей настоящей Конвенции

1. Любая Страна может уведомить Генерального секретаря о том, что для целей настоящей Конвенции ее территория разделена на два или несколько районов или что два или несколько е-районов объединяются в один район.

2. Две или несколько Стран могут уведомить Генерального секретаря о том, что в результате заключения между ними таможенного союза эти Страны составляют для целей настоящей Конвенции один район.

3. Любое уведомление, сделанное на основании пунктов 1 и 2 настоящей статьи, вступает в силу 1 января года, следующего за годом, в котором было сделано это уведомление.

Статья 29

Денонсация

1. По истечении двух лет со дня вступления в силу настоящей Конвенции любая Страна может от своего имени или от имени территории, за которую она несет международную ответственность и которая взяла обратно данное в соответствии со статьей 27 согласие, денонсировать настоящую Конвенцию письменным актом, сданным на хранение Генеральному

секретарю.

2. Денонсация, если уведомление о ней получено Генеральным секретарем в любом году 1 июля или раньше, вступает в силу 1 января следующего года, а если такое уведомление получено после 1 июля, то денонсация вступает в силу, как если бы оно было получено 1 июля или раньше в следующем году.

3. Действие настоящей Конвенции прекращается, если в результате денонсаций, осуществленных согласно пунктам 1 и 2, условия, необходимые для ее вступления в силу согласно пункту 1 статьи 26, перестают существовать.

Статья 30

Поправки

1. Любая Сторона может предложить поправку к настоящей Конвенции. Текст любой такой поправки и основания для этого сообщаются Генеральному секретарю, который сообщает их Сторонам и Совету. Совет может постановить, что:

а) или должна быть созвана конференция в соответствии с пунктом 4 статьи 62 Устава Организации Объединенных Наций для рассмотрения предложенной поправки, или

б) следует опросить Стороны, принимают ли они предложенную поправку, а также просить их представить Совету любые замечания по поводу этого предложения.

2. Если предложенная поправка, разосланная на основании подпункта «б» пункта 1 настоящей статьи, не была отклонена какой-либо Стороной в течение восемнадцати месяцев после ее рассылки, она после этого вступает в силу. Если же предложенная поправка отклоняется какой-либо Стороной, Совет может решить в свете замечаний, полученных от Сторон, должна ли быть созвана конференция для рассмотрения этой поправки.

Статья 31

Споры

1. В случае возникновения какого-либо спора между двумя или несколькими Сторонами относительно толкования или применения настоящей Конвенции эти Стороны консультируются между собой с целью разрешения споров путем переговоров, расследования, посредничества, примирения, арбитража, обращения к региональным органам судебного разбирательства или другими мирными средствами по их собственному выбору.

2. Любой спор такого рода, который не может быть разрешен указанным в пункте 1 путем, передается по просьбе любой из Сторон, выступающих в споре, для разрешения в Международный Суд.

Статья 32

Оговорки

1. Допускаются только оговорки, сделанные в соответствии с пунктами 2, 3 и 4 настоящей статьи.

2. При подписании, ратификации или присоединении любое государство может сделать оговорки в отношении следующих положений настоящей Конвенции:

а) пунктов 1 и 2 статьи 19;

б) статьи 27; и

с) статьи 31.

3. Государство, желающее стать Стороной, но с тем, чтобы сделать оговорки иные, чем те, которые сделаны в соответствии с пунктами 2 и 4 настоящей статьи, может уведомить о таком намерении Генерального секретаря. Если по истечении двенадцати месяцев со дня уведомления Генеральным секретарем о соответствующей оговорке эта оговорка не отклоняется одной третью государств, которые подписали настоящую Конвенцию без оговорки о ратификации, ратифицировали ее или присоединились к ней до конца этого периода, она считается допустимой, при условии, однако, что государства, которые возражали против оговорки, не обязаны

принимать на себя в отношении сделавшего оговорку государства какого-либо юридического обязательства на основании настоящей Конвенции, затрагиваемого данной оговоркой.

4. Государство, на территории которого встречаются дикорастущие растения, содержащие психотропные вещества из числа веществ, включенных в Список I, и по традиции использующиеся некоторыми небольшими, четко определенными группами населения в магических или религиозных обрядах, может при подписании, ратификации или присоединении сделать оговорки относительно этих растений в отношении положений статьи 7 настоящей Конвенции, за исключением положений, относящихся к международной торговле.

5. Государство, сделавшее оговорки, может посредством письменного уведомления в адрес Генерального секретаря в любое время взять обратно все или часть сделанных им оговорок.

Статья 33

Уведомления

Генеральный секретарь уведомляет все государства, указанные в пункте 1 статьи 25:

- a) о подписаниях, ратификациях и присоединениях в соответствии со статьей 25;
- b) о дате вступления настоящей Конвенции в силу в соответствии со статьей 26;
- c) о денонсациях в соответствии со статьей 29; и
- d) о заявлениях и уведомлениях в соответствии со статьями 27, 28, 30 и 32.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся, будучи должным образом на то уполномочены, подписали настоящую Конвенцию от имени своих правительств.

Совершено в Вене двадцать первого февраля тысяча девятьсот семьдесят первого года в одном экземпляре, английский, испанский, китайский, русский и французский тексты которого являются равно аутентичными. Настоящая Конвенция будет сдана на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций, который препровождает заверенные копии настоящей Конвенции всем членам Организации Объединенных Наций и другим государствам, указанным в пункте 1 статьи 25.

КОНВЕНЦІЯ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТЕРОРИЗМУ*

Варшава, 16 травня 2005 року

Держави-члени Ради Європи та інші держави, які підписали цю Конвенцію;
ураховуючи те, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами;
визнаючи цінність посилення співробітництва з іншими Сторонами цієї Конвенції;

бажаючи вживати ефективних заходів, щоб запобігати тероризму та протидіяти, зокрема, публічним підбурюванням до вчинення терористичних злочинів, а також залученню до терористичної діяльності й навчанню їй;

усвідомлюючи велике занепокоєння, викликане збільшенням кількості терористичних злочинів і зростанням терористичної загрози;

усвідомлюючи становище, яке залежить від непередбачуваних обставин і в якому перебувають ті, хто страждає від тероризму, та в цьому зв'язку підтверджуючи свою глибоку солідарність із жертвами тероризму та їхніми сім'ями;

визнаючи, що терористичні злочини та злочини, викладені в цій Конвенції, незалежно від того, хто їх учинив, за жодних обставин є невинуватими міркуваннями політичного, філософського, ідеологічного, расового, етнічного, релігійного або іншого подібного характеру, а також пам'ятаючи зобов'язання всіх Сторін запобігати таким злочинам та, якщо їх учинено, здійснювати переслідування й забезпечувати покарання винних, беручи до уваги тяжкий характер

* Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text
(дата звернення : 26. 01. 2020)

таких злочинів;

пам'ятаючи потребу посилити боротьбу з тероризмом та знову підтверджуючи, що, уживаючи всіх заходів для недопущення терористичних злочинів і для боротьби з ними, необхідно поважати принцип верховенства права, демократичні цінності, права людини й основні свободи людини, а також інші положення міжнародного права, зокрема у відповідних випадках міжнародного гуманітарного права;

визнаючи, що ця Конвенція не має за мету зашкодити визнаним принципам свободи волевиявлення і свободи зібрань;

пам'ятаючи, що акти тероризму за своїм характером або з погляду обставин учинення мають за мету серйозно залякати населення або неправомірно спонукати уряд чи міжнародну організацію здійснити якусь дію чи утриматися від здійснення її, або серйозно дестабілізувати чи зруйнувати основні політичні, конституційні, економічні або соціальні структури країни чи міжнародної організації;

домовилися про таке:

Стаття 1

Термінологія

1. Для цілей цієї Конвенції термін «терористичний злочин» означає будь-який із злочинів, викладених і визначених в одному з договорів, перелік яких наведено в Додатку.

2. Здаючи на зберігання свою ратифікаційну грамоту або документ про прийняття, затвердження чи приєднання до Конвенції, Держава або Європейське Співтовариство, які не є учасниками договору, уключеного до наведеного в Додатку переліку, може зробити заяву про те, що під час застосування цієї Конвенції до відповідної Сторони цей договір вважається таким, який не включено до Додатка. Ця заява втрачає чинність після того, як договір набуде чинності для Сторони, яка зробила заяву, і яка повідомляє Генеральному секретарю Ради Європи про це набуття чинності.

Стаття 2

Мета

Метою цієї Конвенції є збільшення зусиль Сторін у запобіганні тероризму і його негативним наслідкам стосовно повного здійснення прав людини, зокрема права на життя, як заходами, вжитими на національному рівні, так і шляхом міжнародного співробітництва, з приділенням належної уваги чинним багатостороннім або двостороннім договорам чи угодам між Сторонами.

Стаття 3

Національна політика запобігання

1. Кожна Сторона вживає відповідних заходів, зокрема у сфері підготовки кадрів для правоохоронних та інших органів, а також у сферах освіти, культури, інформації, засобів масової інформації та розвитку обізнаності населення, з метою запобігання терористичним злочинам і їхнім негативним наслідкам з одночасним дотриманням зобов'язань стосовно прав людини, передбачених – у випадках, що відповідають цій Стороні – Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), Міжнародним пактом про громадянські й політичні права (1966 р.) та інших зобов'язань відповідно до міжнародного права.

2. Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для поліпшення й розвитку співробітництва між національними органами з метою запобігання терористичним злочинам та їхнім негативним наслідкам, зокрема, шляхом:

а) здійснення обміну інформацією;

б) удосконалення фізичного захисту осіб й об'єктів;

с) поліпшення навчання й планів координації дій на випадок надзвичайних громадських ситуацій.

3. Кожна Сторона сприяє толерантності шляхом заохочення міжрелігійного діалогу й діалогу між тими, хто належить до різних культур, залучаючи у відповідних випадках неурядові організації та інші елементи громадянського суспільства з метою запобігання виникненню напруженостей у суспільстві, які могли б сприяти вчиненню терористичних злочинів.

4. Кожна Сторона прагне сприяти розвитку обізнаності населення стосовно існування, причин, серйозності терористичних злочинів, загрози, яку вони становлять, а також злочинів, викладених у цій Конвенції, та брати до уваги заохочення громадськості до надання фактичної, специфічної допомоги її компетентним органам, що може сприяти запобігання терористичним злочинам і злочинам, викладеним у цій Конвенції.

Стаття 4

Міжнародне співробітництво у сфері запобігання

Сторони залежно від обставин та з огляду на свої можливості надають одна одній допомогу й підтримку з метою посилення здатності запобігати вчиненню терористичних злочинів, зокрема шляхом обміну інформацією та передовим досвідом, а також підготовки кадрів та інших спільних зусиль превентивного характеру.

Стаття 5

Публічне підбурювання до вчинення терористичного злочину

1. Для цілей цієї Конвенції термін «публічне підбурювання до вчинення терористичного злочину» означає розповсюдження повідомлення для населення або доведення такого повідомлення до відома населення в інший спосіб з метою підбурювання його до вчинення терористичного злочину, якщо така поведінка, незалежно від того, є чи не є вона безпосередньою підтримкою терористичних злочинів, становить загрозу того, що може бути вчинено один чи більш ніж один такий злочин.

2. Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення в національному законодавстві положень про те, що вчинене незаконно та умисно публічне підбурювання до здійснення терористичного злочину, яке визначено в пункті 1, є злочином.

Стаття 6

Залучення до тероризму

1. Для цілей цієї Конвенції термін «залучення до тероризму» означає спонукання іншої особи до вчинення чи участі у вчиненні терористичного злочину або до вступу до об'єднання чи групи з метою сприяння вчиненню ними одного чи більш ніж одного терористичних злочинів.

2. Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення в національному законодавстві положень про те, що вчинене незаконно та умисно залучення до тероризму, визначене в пункті 1, є злочином.

Стаття 7

Навчання тероризму

1. Для цілей цієї Конвенції термін «навчання тероризму» означає надання інструкцій стосовно виготовлення або використання вибухових речовин, вогнепальної чи іншої зброї або шкідливих чи небезпечних речовин або стосовно інших специфічних методів чи засобів для вчинення або сприяння вчиненню терористичного злочину зі знанням того, що навички, які надаються, призначені для використання із цією метою.

2. Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення в національному законодавстві положень про те, що вчинене незаконно та умисно навчання тероризму, визначене в пункті 1, є злочином.

Стаття 8

Відповідальність безвідносно до фактичного вчинення терористичного злочину

Для того, щоб діяння вважали одним із злочинів, викладених у статтях 5-7 цієї Конвенції, немає необхідності у фактичному вчиненні терористичного злочину.

Стаття 9

Супутні злочини

1. Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення в національному законодавстві положень про те, що кримінальним злочином є:

а) участь як співучасник у вчиненні одного із злочинів, викладених у статтях 5-7 цієї Конвенції;

б) організація інших осіб або надання їм інструкцій для вчинення одного із злочинів, викладених у статтях 5-7 цієї Конвенції;

с) сприяння у вчиненні одного чи більш ніж одного зі злочинів, викладених у статтях 5-7 цієї Конвенції, групою осіб, які діють зі спільною метою. Таке сприяння повинно бути умисним та:

i) здійсненим з метою сприяння кримінальній діяльності або злочинному наміру групи осіб у випадках, коли така діяльність або намір спричиняють вчинення одного із злочинів, викладених у статтях 5-7 цієї Конвенції; або

ii) здійсненим зі знанням наміру групи вчинити один із злочинів, викладених у статтях 5-7 цієї Конвенції.

2. Кожна Сторона також уживає таких заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення в національному законодавстві положень про те, що спроба вчинити один із злочинів, викладених у статтях 6 і 7 цієї Конвенції, є кримінальним злочином.

Стаття 10

Відповідальність юридичних осіб

1. Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними згідно з її правовими засадами для встановлення відповідальності юридичних осіб за участь у вчиненні злочинів, викладених у статтях 5-7 та 9 цієї Конвенції.

2. Залежно від правових засад Сторони відповідальність юридичних осіб може бути кримінальною, цивільною і адміністративною.

3. Така відповідальність не завдає шкоди кримінальній відповідальності фізичних осіб, які вчинили злочини.

Стаття 11

Санкції та заходи

1. Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для ефективного, пропорційного й такого, що відроджує, покарання за злочини, викладені в статтях 5-7 та 9 цієї Конвенції.

2. Остаточні вироки, винесені раніше в іноземних Державах у зв'язку зі злочинами, викладеними в цій Конвенції, можуть враховуватися настільки, наскільки дозволяє національне законодавство, для визначення покарання відповідно до національного законодавства.

3. Кожна Сторона гарантує, що юридичні особи, які вважаються відповідальними згідно зі статтею 10, підлягають ефективним, пропорційним і таким, що відраджують, кримінальним або некримінальним санкціям, зокрема грошовим.

Стаття 12

Умови та гарантії

1. Кожна Сторона гарантує, що встановлення, реалізація та застосування криміналізації згідно зі статтями 5-7 та 9 цієї Конвенції здійснюються з дотриманням зобов'язань стосовно прав людини, зокрема права на свободу волевиявлення, свободу об'єднань та свободу віросповідання, передбачених, – у випадках, що відповідають цій Стороні – Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.), Міжнародному пакті про громадянські й політичні права (1966 р.), а також інших зобов'язань відповідно до міжнародного права.

2. Установлення, реалізація та застосування криміналізації згідно зі статтями 5-7 та 9 цієї

Конвенції повинні, крім того, відповідати принципу пропорційності з урахуванням законних цілей, які переслідують, і їхньої необхідності в демократичному суспільстві й повинні виключати будь-яку форму свавілля або дискримінаційного чи расистського ставлення.

Стаття 13

Захист, компенсація та підтримка жертв тероризму

Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для захисту й підтримки жертв тероризму, здійсненого на її території. Ці заходи можуть включати, завдяки використанню відповідних національних схем та з урахуванням національного законодавства, зокрема, надання фінансової допомоги й компенсації жертвам тероризму та близьким членам їхніх сімей.

Стаття 14

Юрисдикція

1. Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для встановлення своєї юрисдикції стосовно злочинів, викладених у цій Конвенції:

- a) коли злочин вчинено на території цієї Сторони;
- b) коли злочин вчинено на борту корабля, на якому піднято прапор цієї Сторони, чи повітряного судна, зареєстрованого згідно із законодавством цієї Сторони;
- c) коли злочин вчинено громадянином цієї Сторони.

2. Кожна Сторона може також встановити свою юрисдикцію стосовно злочинів, викладених у цій Конвенції:

- a) коли злочин був спрямований на або призвів до вчинення злочину, зазначеного в статті 1 цієї Конвенції, на території цієї Сторони або проти її громадянина;
- b) коли злочин був спрямований на або призвів до вчинення злочину, зазначеного в статті 1 цієї Конвенції, проти Держави або урядового об'єкта цієї Сторони за кордоном, зокрема дипломатичних або консульських приміщень цієї Сторони;
- c) коли злочин був спрямований на або призвів до вчинення злочину, зазначеного в статті 1 цієї Конвенції, з метою примусити цю Сторону здійснити якусь дію або утриматися від її здійснення;
- d) коли злочин був учинений особою без громадянства, яка постійно проживає на території цієї Сторони;
- e) коли злочин було вчинено на борту повітряного судна, що експлуатується Урядом цієї Сторони.

3. Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для встановлення її юрисдикції стосовно злочинів, викладених у цій Конвенції, у випадку, коли гаданий злочинець знаходиться на її території, а вона не видає таку особу Стороні, юрисдикція якої ґрунтується на правилі юрисдикцій, однаково наявному в законодавстві Сторони, до якої звертаються із запитом.

4. Ця Конвенція не виключає жодної кримінальної юрисдикції, здійснюваної відповідно до національного законодавства.

5. Коли більш ніж одна Сторона заявляє про свою юрисдикцію стосовно гаданого злочину, викладеного в цій Конвенції, відповідні Сторони проводять у відповідних випадках консультації між собою з метою визначення найбільш відповідної юрисдикції для здійснення кримінального переслідування.

Стаття 15

Обов'язок здійснити розслідування

1. Сторона, отримавши інформацію про те, що особа, яка вчинила злочин, викладений у цій Конвенції, або підозрюється у вчиненні такого злочину, може знаходитися на її території, уживає таких заходів, які можуть бути необхідними відповідно до її національного законодавства для розслідування фактів, які містить інформація.

2. Пересвідчившись, що обставини того вимагають, Сторона, на території якої перебуває злочинець або гаданий злочинець, уживає відповідних заходів, передбачених національним законодавством, щоб забезпечити присутність цієї особи для її кримінального переслідування або видачі.

3. Будь-яка особа, стосовно якої вживають заходів, зазначених у пункті 2 цієї статті, має право:

а) невідкладно зв'язатися з найближчим відповідним представником Держави, громадянином якої вона є або яка з інших поглядів має право захищати права цієї особи, чи, якщо вона є особою без громадянства, з представником Держави, на території якої така особа постійно проживає;

б) на відвідування її представником такої Держави;

с) бути поінформованою про свої права, викладені в підпунктах «а» й «б».

4. Права, зазначені в пункті 3, здійснюються відповідно до законів і підзаконних актів Сторони, на території якої перебуває злочинець або гаданий злочинець, з урахуванням того, що зазначені закони й підзаконні акти повинні забезпечити можливість досягнення в повному обсязі цілей, для яких призначено права, надані відповідно до пункту 3.

5. Положення пунктів 3 та 4 не завдають шкоди праву будь-якої Сторони, яка претендує на юрисдикцію відповідно до підпункту «с» пункту 1 та підпункту «d» пункту 2 статті 14, просити Міжнародний комітет Червоного Хреста зв'язатися з гаданим злочинцем та відвідати його.

Стаття 16

Незастосування Конвенції

Ця Конвенція не застосовується у випадках, коли будь-який зі злочинів, установлених згідно зі статтями 5-7 та 9, учинено в одній Державі, гаданий злочинець є громадянином цієї Держави й знаходиться на її території, та жодна інша Держава не має підстав згідно з пунктом 1 або 2 статті 14 цієї Конвенції для здійснення своєї юрисдикції; при цьому розуміють, що, положення статей 17, 20-22 цієї Конвенції залежно від обставин застосовуються в цих випадках.

Стаття 17

Міжнародне співробітництво в кримінальних справах

1. Сторони надають одна одній максимальну допомогу у зв'язку з розслідуванням або судовим розглядом кримінальних справ або провадженнями щодо видачі правопорушників, які стосуються злочинів, викладених у статтях 5-7 та 9 цієї Конвенції, зокрема допомогу в отриманні наявних у них доказів, які необхідні для таких проваджень.

2. Сторони виконують свої зобов'язання, передбачені в пункті 1, відповідно до будь-якого договору або інших угод про взаємну правову допомогу, які можуть існувати між ними. У разі відсутності таких договорів або угод Сторони надають одна одній допомогу згідно зі своїм національним законодавством.

3. Сторони співпрацюють між собою у максимальному обсязі, який може бути згідно з відповідним законодавством, договорами, угодами та домовленостями запитуваної Сторони, у розслідуванні або судовому розгляді кримінальних справ, що стосуються злочинів, за вчинення яких до відповідальності в запитуючій Сторони може бути притягнута юридична особа згідно зі статтею 10 цієї Конвенції.

4. Кожна Сторона може розглядати питання про створення додаткових механізмів спільного використання з іншими Сторонами інформації або доказів, які необхідні для встановлення кримінальної, цивільної або адміністративної відповідальності згідно зі статтею 10.

Стаття 18

Екстрадиція або кримінальне переслідування

1. Сторона, на території якої знаходиться гаданий злочинець, у випадках, коли вона має юрисдикцію згідно зі статтею 14, якщо вона не здійснює екстрадиції такої особи, зобов'язана без

будь-яких винятків і незалежно від того, було чи не було вчинено злочин на її території, передати справу без необґрунтованої затримки до своїх компетентних органів для кримінального переслідування у порядку, встановленому законодавством цієї Сторони. Такі органи приймають рішення так само, як і в справі про будь-який інший злочин серйозного характеру відповідно до закону цієї Сторони.

2. У тих випадках, коли національне законодавство Сторони дозволяє їй видати або іншим способом передати одного з її громадян лише за умови, що ця особа буде повернена до цієї Сторони для відбування покарання, призначеного у результаті судового розгляду або провадження, для яких запитувалась видача або передача особи, та ця Сторона й Сторона, яка домагається видачі такої особи, погоджуються з таким варіантом й іншими умовами, які вони можуть визнати відповідними, така обумовлена видача або передача будуть достатніми для звільнення від виконання обов'язку, викладеного в пункті 1.

Стаття 19

Видача правопорушників

1. Злочини, викладені в статтях 5-7 та 9 цієї Конвенції, вважаються такими, які включено як такі, що тягнуть видачу, до будь-якого договору про видачу правопорушників, що існує між будь-якими Сторонами до набуття чинності цією Конвенцією. Сторони зобов'язуються включати такі злочини як такі, що тягнуть видачу, до кожного договору про видачу правопорушників, який буде в подальшому укладено між ними.

2. Коли Сторона, яка обумовлює видачу правопорушників наявністю договору, отримує запит про видачу від іншої Сторони, з якою вона не має договору про видачу правопорушників, запитувана Сторона може, якщо вона так вирішить, уважати цю Конвенцію правовою підставою для видачі стосовно злочинів, викладених у статтях 5-7 та 9 цієї Конвенції. Видача правопорушників здійснюється з дотриманням інших умов, які передбачені законодавством запитуваної Сторони.

3. Сторони, які не обумовлюють видачу правопорушників наявністю договору, у відносинах між собою визнають злочини, викладені в статтях 5-7 та 9 цієї Конвенції, як такі, що тягнуть видачу, з дотриманням умов, передбачених законодавством запитуваної Сторони.

4. У разі необхідності злочини, викладені в статтях 5-7 та 9 цієї Конвенції, вважаються Сторонами з метою здійснення видачі правопорушників такими, які нібито було вчинено не тільки на місці їхнього вчинення, а й на території Сторін, які встановили юрисдикцію відповідно до статті 14.

5. Положення всіх договорів угод про видачу правопорушників, укладених між Сторонами стосовно злочинів, викладених у статтях 5-7 та 9 цієї Конвенції, вважаються зміненими у відносинах між Сторонами настільки, наскільки вони є несумісними із цією Конвенцією.

Стаття 20

Виключення можливості обґрунтування відмови нібито політичним характером злочину

1. Жодний зі злочинів, викладених у статтях 5-7 та 9 цієї Конвенції, для цілей видачі правопорушників або надання взаємної правової допомоги не вважається політичним злочином, злочином, пов'язаним з політичним злочином, або злочином, зумовленим політичними мотивами. Відповідно, у задоволенні пов'язаного з таким злочином запиту про видачу або взаємну правову допомогу не може бути відмовлено лише на тій підставі, що він стосується політичного злочину або злочину, пов'язаного з політичним злочином, чи злочину, зумовленого політичними мотивами.

2. Без шкоди для застосування статей 19-23 Віденської конвенції про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року (995 118) до інших статей цієї Конвенції будь-яка Держава або Європейське Співтовариство може під час підписання або здачі на зберігання своєї

ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи схвалення цієї Конвенції або документа про приєднання до неї заявити, що залишає за собою право не застосовувати пункт 1 цієї статті настільки, наскільки це стосується видачі правопорушників, пов'язаної зі злочином, викладеним у цій Конвенції. Така Сторона бере на себе зобов'язання застосовувати це застереження в кожному випадку окремо шляхом прийняття обґрунтованого рішення.

3. Будь-яка Сторона може повністю або частково відкликати застереження, зроблене нею відповідно до пункту 2, за допомогою заяви, яку надсилають на ім'я Генерального секретаря Ради Європи і яка набуває чинності з дня її отримання.

4. Сторона, яка зробила застереження відповідно до пункту 2 цієї статті, не може вимагати застосування пункту 1 цієї статті будь-якою іншою Стороною; однак, якщо її застереження є частковим чи обумовленим, вона може вимагати застосування цієї статті настільки, наскільки вона сама прийняла її.

5. Застереження є чинним упродовж трьох років від дати набуття чинності цією Конвенцією стосовно відповідної Сторони. Однак таке застереження може поновлюватися на строки такої самої тривалості.

6. За дванадцять місяців до дати закінчення строку застереження Генеральний секретар Ради Європи повідомляє про закінчення строку відповідній Стороні. Не пізніше, ніж за три місяці до закінчення строку, така Сторона повідомляє Генеральному секретарю Ради Європи, що вона зберігає своє застереження, уносить до нього зміни або знімає його. У випадках, коли Сторона повідомляє Генеральному секретарю Ради Європи, що вона зберігає своє застереження, вона надає пояснення підстав, які виправдовують продовження його чинності. Якщо відповідна Сторона не надіслала повідомлення, то Генеральний секретар Ради Європи повідомляє цій Стороні, що строк чинності її застереження вважається автоматично продовженим на шість місяців. Якщо відповідна Сторона не надіслала повідомлення про свій намір зберегти своє застереження або внести до нього зміни до закінчення цього строку, то застереження втрачає чинність.

7. У випадках, коли Сторона, одержавши запит іншої Сторони про видачу правопорушника, не здійснює видачу особи, застосовуючи застереження, вона передає справу без будь-яких винятків та без необґрунтованої затримки до своїх компетентних органів для кримінального переслідування, якщо запитуюча Сторона та запитувана Сторона не домовляться про інше. Компетентні органи для цілей кримінального переслідування в запитуваній Стороні приймають рішення так само, як й у випадку будь-якого злочину тяжкого характеру відповідно до законодавства цієї Сторони. Запитувана Сторона повідомляє без необґрунтованої затримки остаточні результати судового розгляду запитуючій Стороні та Генеральному секретарю Ради Європи, який пересилає їх Консультативній нараді Сторін, передбаченій у статті 30.

8. Рішення про відмову в задоволенні запиту про видачу правопорушника, прийняте на підставі застереження, передається запитуючій Стороні негайно. Якщо протягом обґрунтованого строку не було прийнято судового рішення по суті справи в запитуваній Стороні відповідно до пункту 7, то запитуюча Сторона може повідомити про цей факт Генеральному секретарю Ради Європи, який передає це питання Консультативній нараді Сторін, передбаченій у статті 30. Ця Консультативна нарада розглядає це питання та надає висновок про відповідність відмови Конвенції та подає його до Комітету міністрів для видання заяви із цього питання. Під час здійснення своїх функцій відповідно до цього пункту Комітет міністрів збирається у своєму складі, що обмежується до Сторін.

Стаття 21

Положення стосовно дискримінації

1. Ніщо в цій Конвенції не тлумачиться як таке, що зобов'язує видачу правопорушника або надати взаємну правову допомогу, якщо запитувана Сторона має істотні підстави вважати, що

запит про видачу правопорушників у зв'язку зі злочинами, викладеними в статтях 5-7 та 9, або про надання взаємної правової допомоги стосовно таких злочинів зроблено з метою судового переслідування або покарання особи на підставі її раси, віросповідання, національності, етнічного походження чи політичних поглядів або, що задоволення такого запиту зашкодило б такій особі з будь-якої із цих причин.

2. Ніщо в цій Конвенції не тлумачиться як таке, що зобов'язує здійснити видачу, якщо особа, про яку йдеться в запиті про видачу правопорушника, ризикує бути підданою катуванням або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.

3. Ніщо в цій Конвенції також не тлумачиться як таке, що зобов'язує здійснити видачу, якщо існує ризик, щодо особи, про яку йдеться в запиті про видачу правопорушника, буде застосовано покарання у виді смертної кари або, якщо законодавство запитуваної Сторони не передбачає довічного ув'язнення, – до довічного ув'язнення без можливості дострокового звільнення, за винятком випадків, коли згідно із договорами про видачу правопорушників, що застосовуються, запитувана Сторона зобов'язана видати правопорушника, якщо запитуюча Сторона надасть гарантію, яку запитувана Сторона вважатиме достатньою, що смертна кара не буде призначена або, у разі її призначення, вона не буде виконана, або що відповідній особі не буде призначено довічного ув'язнення без можливості дострокового звільнення.

Стаття 22

Надання інформації без прохання

1. Без завдання шкоди власним розслідуванням або судовим розглядам компетентні органи Сторони можуть без попереднього запиту надіслати до компетентних органів іншої Сторони інформацію, отриману в рамках їхніх розслідувань, коли вони вважають, що надання такої інформації може сприяти отримуючій Стороні в порушенні справи або проведенні розслідувань чи судових розглядів або може зумовити надіслання запиту такою Стороною згідно з цією Конвенцією.

2. Сторона, яка надає інформацію, може відповідно до свого національного законодавства встановити умови використання такої інформації отримуючою Стороною.

3. Отримуюча Сторона зобов'язана виконувати такі умови.

4. Однак будь-яка Сторона будь-коли за допомогою заяви, надісланої на ім'я Генерального секретаря Ради Європи, може заявити, що вона залишає за собою право не бути зобов'язаною умовами, установленними Стороною, яка надає інформацію згідно з викладеним вище пунктом 2, якщо вона не отримає попереднього повідомлення про характер інформації, що буде надана, та не погодиться на її передачу.

Стаття 23

Підписання та набуття чинності

1. Ця Конвенція є відкритою для підписання Державами-членами Ради Європи, Європейським Співтовариством та Державами, які не є членами Ради Європи, але брали участь в розробленні цієї Конвенції.

2. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню. Ратифікаційні грамоти, документи про прийняття або схвалення здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

3. Ця Конвенція набуває чинності першого дня місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду, що починається з дати, коли шість підписантів цієї Конвенції, з яких принаймні чотири є Державами-членами Ради Європи, висловили свою згоду бути зобов'язаними цією Конвенцією відповідно до положень пункту 2.

4. Для будь-якого підписанта, який у подальшому висловлює свою згоду на обов'язковість Конвенції, вона набуває чинності першого дня місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду від дати, коли він висловив свою згоду бути зобов'язаним цією Конвенцією відповідно

до положень пункту 2.

Стаття 24

Приєднання до Конвенції

1. Після набуття чинності цією Конвенцією Комітет міністрів Ради Європи, провівши консультації та отримавши односторонню згоду Сторін цієї Конвенції, може запропонувати будь-якій Державі, яка не є членом Ради Європи й не брала участі в розробленні цієї Конвенції, приєднатися до неї. Це рішення приймається більшістю, передбаченою в пункті «d» статті 20 Статуту Ради Європи (994 001), та одностороннім голосуванням представниками Сторін, які вповноважені брати участь у засіданнях Комітету міністрів.

2. Стосовно будь-якої Держави, яка приєднується до Конвенції відповідно до викладеного вище пункту 1, Конвенція набуває чинності першого дня місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду від дати здачі документа про приєднання на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 25

Територіальне застосування

1. Будь-яка Держава або Європейське Співтовариство може під час підписання або здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, схвалення чи приєднання визначити територію або території, до яких ця Конвенція застосовується.

2. Будь-яка Сторона будь-коли в подальшому за допомогою заяви, надісланої на ім'я Генерального секретаря Ради Європи, може поширити застосування цієї Конвенції на будь-яку іншу територію, визначену в заяві. Стосовно такої території Конвенція набуває чинності першого дня місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання заяви Генеральним секретарем Ради Європи.

3. Будь-яка заява, зроблена згідно з двома попередніми пунктами, стосовно будь-якої території, визначеної у такій заяві, може бути відкликана за допомогою повідомлення, надісланого на ім'я Генерального секретаря Ради Європи. Відкликання набуває чинності першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем Ради Європи.

Стаття 26

Наслідки прийняття Конвенції

1. Ця Конвенція доповнює відповідні багатосторонні або двосторонні договори або угоди між Сторонами, зокрема положення таких договорів Ради Європи:

- Європейської конвенції про видачу правопорушників, відкритої для підписання в Парижі 13 грудня 1957 р. (ETS № 24);
- Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах, відкритої для підписання в Страсбурзі 20 квітня 1959 р. (ETS № 30);
- Європейської конвенції про боротьбу з тероризмом, відкритої для підписання в Страсбурзі 27 січня 1977 (ETS № 90);
- Додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах, відкритого для підписання в Страсбурзі 17 березня 1978 р. (ETS № 99);
- Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах, відкритих для підписання в Страсбурзі 8 листопада 2001 р. (ETS № 182);
- Протоколу, що доповнює Європейську конвенцію про боротьбу з тероризмом, відкритого для підписання в Страсбурзі 15 травня 2003 р. (ETS № 190).

2. Якщо дві чи більш ніж дві Сторони вже уклали угоду або договір стосовно питань, які розглядаються в цій Конвенції, або іншим чином вже визначили свої відносини з таких питань, або зроблять це в майбутньому, вони також мають право відповідно застосовувати таку угоду чи договір або врегулювати такі відносини. Однак у випадках, коли Сторони визначають свої

відносини з питань, які розглядаються у цій Конвенції, інакше, ніж це регулюється нею, вони діють у такий спосіб, який не суперечить цілям та принципам цієї Конвенції.

3. Без завдання шкоди предмету й меті цієї Конвенції й без завдання шкоди її повному застосуванню з іншими Сторонами, Сторони, які є членами Європейського Союзу, у своїх взаємних відносинах застосовують норми Співтовариства та Європейського Союзу настільки, наскільки є норми Співтовариства або Європейського Союзу, які регулюють окремі відповідні питання й можуть бути застосовані в конкретному випадку.

4. Ніщо в цій Конвенції не зачіпає тих інших прав, обов'язків та зобов'язань Сторони та фізичних осіб, які передбачені міжнародним правом, зокрема міжнародним гуманітарним правом.

5. Дії збройних сил під час збройного конфлікту, відповідно до того, як ці терміни розуміються в рамках міжнародного гуманітарного права та які підпадають під його дію, не підпадають під дію цієї Конвенції, як і дії збройних сил Сторони під час виконання ними офіційних функцій, оскільки вони підпадають під дію інших норм міжнародного права, а не цієї Конвенції.

Стаття 27

Зміни до Конвенції

1. Зміни до цієї Конвенції можуть бути запропоновані будь-якою Стороною, Комітетом міністрів Ради Європи або Консультативною нарадою Сторін.

2. Будь-яка пропозиція стосовно змін передається Генеральним секретарем Ради Європи на розгляд Сторін.

3. Крім того, будь-яка зміна, запропонована Стороною або Комітетом міністрів, передається на розгляд Консультативної наради Сторін, яка надає Комітету міністрів свій висновок стосовно запропонованої зміни.

4. Комітет міністрів розглядає запропоновану зміну та будь-який висновок, наданий Консультативною нарадою Сторін, і може ухвалити таку зміну.

5. Текст будь-якої зміни, ухваленої Комітетом міністрів згідно з пунктом 4, надсилається Сторонам для прийняття.

6. Будь-яка зміна, прийнята згідно з пунктом 4, набуває чинності тридцятого дня після повідомлення Сторонами Генеральному секретарю про її прийняття.

Стаття 28

Перегляд Додатка

1. З метою оновлення переліку договорів, зазначених у Додатку, зміни можуть бути запропоновані будь-якою Стороною або Комітетом міністрів. Такі пропозиції внести зміни стосуються лише універсальних договорів, які укладено в рамках Організації Об'єднаних Націй, які стосуються безпосередньо тероризму та вже набули чинності. Генеральний секретар Ради Європи передає їх Сторонам.

2. Після проведення консультацій зі Сторонами, які не є членами Ради Європи, Комітет міністрів може прийняти запропоновану зміну більшістю, передбаченою в пункті «d» статті 20 Статуту Ради Європи. Зміна набуває чинності після закінчення періоду, що становить один рік від дати її передачі Сторонам. Протягом цього періоду будь-яка Сторона може повідомити Генеральному секретарю Ради Європи про будь-яке заперечення проти набуття чинності зміною стосовно такої Сторони.

3. Якщо про заперечення проти набуття чинності зміною Генеральному секретарю Ради Європи повідомляє одна третина Сторін, то зміна чинності не набуває.

4. Якщо про заперечення повідомляє менше однієї третини Сторін, то зміна набуває чинності стосовно тих Сторін, які не повідомили про заперечення.

5. Як тільки зміна набула чинності згідно з пунктом 2 та Сторона повідомила про

заперечення проти неї, ця зміна набуває чинності стосовно відповідної Сторони першого дня місяця, що настає після дати повідомлення цією Стороною Генеральному секретарю Ради Європи про її прийняття.

Стаття 29

Урегулювання спорів

У випадку виникнення спорів між Сторонами стосовно тлумачення або застосування цієї Конвенції вони намагаються врегулювати спір шляхом переговорів або завдяки іншим мирним засобам на їхній вибір, зокрема шляхом винесення спору на розгляд арбітражного суду, рішення якого є обов'язковим для Сторін, що є сторонами спору, або Міжнародного Суду ООН, згідно з домовленістю відповідних Сторін.

Стаття 30

Консультативна нарада Сторін

1. Сторони періодично проводять консультативні наради з метою:

- a) унесення пропозицій стосовно сприяння ефективному використанню та здійсненню цієї Конвенції або стосовно вдосконалення такого використання та здійснення, зокрема стосовно виявлення будь-яких проблем і результатів будь-якої заяви, зробленої в рамках цієї Конвенції;
- b) формулювання висновку про відповідність тієї відмови здійснити видачу правопорушника, яку подано на її розгляд відповідно до пункту 8 статті 20;
- c) унесення пропозицій стосовно змін до цієї Конвенції згідно зі статтею 27;
- d) формулювання висновку стосовно такої пропозиції внести зміни до цієї Конвенції, яку подано на її розгляд відповідно до пункту 3 статті 27;
- e) висловлення думки з будь-якого питання, пов'язаного із застосуванням цієї Конвенції та сприяння обміну інформацією про важливі правові, політичні або технічні події.

2. Консультативна нарада Сторін скликається Генеральним секретарем Ради Європи щоразу, коли він вважає це необхідним і в будь-якому випадку, коли більшість Сторін або Комітет міністрів звертаються з проханням про її скликання.

3. Секретаріат Ради Європи допомагає Сторонам у виконанні їхніх функцій згідно із цією статтею.

Стаття 31

Денонсація

1. Будь-яка Сторона може будь-коли денонсувати цю Конвенцію за допомогою повідомлення, надісланого на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

2. Така денонсація набуває чинності першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання повідомлення Генеральним секретарем Ради Європи.

Стаття 32

Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє Державам-членам Ради Європи, Європейському Співтовариству, Державам, які не є членами Ради Європи, але брали участь у розробленні цієї Конвенції, а також будь-якій іншій Державі, яка приєдналася або якій було запропоновано приєднатися до цієї Конвенції, про:

- a) будь-яке підписання;
- b) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти чи будь-якого документа про прийняття, ухвалення або приєднання;
- c) будь-яку дату набуття чинності цією Конвенцією згідно зі статтею 23;
- d) будь-яку заяву, зроблену згідно з пунктом 2 статті 1, пунктом 4 статті 22 й статтею 25;
- e) будь-яку іншу дію, повідомлення чи сповіщення, які стосуються цієї Конвенції.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином уповноважені на те, підписали цю Конвенцію.

Учинено у Варшаві цього 16 дня травня 2005 року англійською та французькою мовами, причому обидва тексти є автентичними, в одному примірнику, який зберігається в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії кожній Державі-члену Ради Європи, Європейському Співтовариству, Державам, які не є членами Ради Європи, але брали участь у розробленні цієї Конвенції, та будь-якій Державі, якій запропоновано приєднатися до неї.

МІЖНАРОДНА КОНВЕНЦІЯ ПРО БОРТЬБУ ІЗ ЗАХОПЛЕННЯМ ЗАРУЧНИКІВ*

Нью-Йорк, 17 грудня 1979 року

Держави-сторони цієї Конвенції,

беручи до уваги цілі й принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй, що стосуються підтримання міжнародного миру і безпеки та розвитку дружніх відносин і співробітництва між державами,

визнаючи особливо, що кожна людина має право на життя, свободу і безпеку, як це передбачено в Загальній декларації прав людини та Міжнародному пакті про громадянські і політичні права,

знову підтверджуючи принцип рівноправності і самовизначення народів, проголошений у Статуті Організації Об'єднаних Націй та в Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами згідно із Статутом Організації Об'єднаних Націй, а також в інших відповідних резолюціях Генеральної асамблеї,

вважаючи, що захоплення заручників є злочином, який викликає серйозне занепокоєння з боку міжнародного співтовариства, і що згідно з положеннями цієї Конвенції будь-яка особа, яка вчиняє акт захоплення заручників, підлягає або судовому переслідуванню, або видачі,

будучи переконаними в тому, що є настійна необхідність у розвитку міжнародного співробітництва між державами в розробці та прийнятті ефективних заходів для запобігання, переслідування й покарання всіх актів захоплення заручників як вияву міжнародного тероризму, домовилися про таке:

Стаття 1

1. Будь-яка особа, яка захоплює або утримує іншу особу й погрожує вбити, завдати пошкодження або продовжувати утримувати іншу особу (далі називається «заручник») для того, щоб примусити третю сторону, а саме: державу, міжнародну міжурядову організацію, будь-яку фізичну, юридичну особу або групу осіб, – здійснити чи утриматись від здійснення будь-якого акту як прямої, так і опосередкованої умови для звільнення заручника, вчиняє, відповідно до змісту цієї Конвенції, злочин захоплення заручників.

2. Будь-яка особа, яка:

а) намагається здійснити акт захоплення заручників; чи

б) бере участь як співучасник будь-якої особи, яка здійснює чи намагається здійснити акт захоплення заручників,

також здійснює злочин проти мети даної Конвенції.

Стаття 2

Кожна держава-сторона передбачає відповідні покарання за злочини, зазначені у статті 1, з урахуванням тяжкого характеру цих злочинів.

Стаття 3

* Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_087#Text (дата звернення : 26. 01. 2020)

1. Держава-сторона, на території якої утримується захоплений злочинцем заручник, вживає всіх заходів, які вона вважає за доцільні, для полегшення становища заручника, зокрема – забезпечення його звільнення і сприяння в певному випадку його від'їзду після звільнення.

2. Якщо певний об'єкт, яким злочинець заволодів у результаті захоплення заручників, опиняється в розпорядженні держави-сторони, ця держава-сторона повертає його якомога швидше заручнику або третій стороні, зазначеній у статті 1, залежно від обставин, чи компетентним органам його країни.

Стаття 4

Держави-сторони співробітничать у запобіганні злочинам, зазначеним у статті 1, зокрема шляхом:

а) вжиття всіх практично здійснюваних заходів для запобігання підготовці в межах їх відповідних територій до вчинення цих злочинів у межах чи поза межами їх територій, включаючи вжиття заходів для заборони на їх території незаконної діяльності осіб, груп і організацій, які заохочують, підбурюють, організують чи беруть участь у вчиненні актів захоплення заручників;

б) обміну інформацією та координації адміністративних та інших відповідних заходів, спрямованих на запобігання таким злочинам.

Стаття 5

1. Кожна держава-сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідні для встановлення її юрисдикції щодо будь-якого із злочинів, зазначених у статті 1, який було вчинено:

а) на її території або на борту морського чи повітряного судна, зареєстрованого в цій державі;

б) будь-яким з її громадян або, якщо зазначена держава вважає це за доцільне, апатридами, які звичайно проживають на її території;

с) для того, щоб примусити цю державу здійснити який-небудь акт чи утриматися від його здійснення; або

д) щодо заручника, який є громадянином зазначеної держави, якщо ця держава вважає це за доцільне.

2. Кожна держава-сторона аналогічним чином вживає таких заходів, які можуть бути необхідними, щоб встановити свою юрисдикцію щодо злочинів, зазначених у статті 1, у випадках, коли гаданий злочинець перебуває на території цієї держави й вона не видає його якій-небудь державі, згаданій у пункті 1 цієї статті.

3. Ця Конвенція не виключає будь-якої кримінальної юрисдикції, здійснюваної згідно з внутрі державним правом.

Стаття 6

1. Переконавшись, що обставини цього вимагають, будь-яка держава-сторона, на території якої перебуває гаданий злочинець, згідно зі своїми законами бере його під варту або вживає інших заходів, що забезпечують його присутність доти, доки це необхідно для того, щоб розпочати кримінальне переслідування чи вжити дій щодо його видачі. Така держава-сторона негайно проводить досудове розслідування фактів.

2. Про взяття під варту чи інші заходи, про які йдеться в пункті 1 цієї статті, невідкладно повідомляється або безпосередньо, або через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй:

а) держава, на території якої було вчинено злочин;

б) держава, проти якої було застосовано примус чи спробу примусу;

с) держава, громадянином якої є фізична особа або до якої належить юридична особа, проти яких було застосовано примус чи спробу примусу;

д) держава, громадянином якої є заручник або на території якої він звичайно проживає;

е) держава, громадянином якої є гаданий злочинець, або у разі, коли він є апатридом, – на території якої він звичайно проживає;

ф) міжнародна міждержавна організація, проти якої було застосовано примус чи спробу примусу;

г) інші заінтересовані держави.

3. Будь-якій особі, стосовно якої вживаються заходи, передбачені в пункті 1 цієї статті, надається право:

а) невідкладно зв'язатися з найближчим відповідним представником держави, громадянином якої вона є, або яка іншим чином право можна встановити такий зв'язок, чи якщо вона є апатридом держави, на території якої вона звичайно проживає;

б) відвідання представником цієї держави.

4. Права, зазначені в пункті 3 цієї статті, мають здійснюватися згідно із законами і правилами держави, на території якої перебуває гаданий злочинець, за умови, однак, що ці закони і правила повинні сприяти повному здійсненню цілей, для яких призначені права, що надаються відповідно до пункту 3 цієї статті.

5. Положення пунктів 3 і 4 цієї статті не завдають шкоди праву будь-якої держави-сторони, що претендує на юрисдикцію згідно з пунктом 1 статті 5, просити Міжнародний комітет Червоного Хреста зв'язатися з гаданим злочинцем чи відвідати його.

6. Держава, яка проводить досудове розслідування, передбачене пунктом 1 цієї статті, негайно повідомляє про одержані нею дані держави або міжнародні організації, зазначені в пункті 2 цієї статті, і повідомляє, чи має вона намір здійснювати юрисдикцію.

Стаття 7

Держава-сторона, на території якої злочинець піддається кримінальному переслідуванню, повідомляє згідно із своїм законодавством про остаточні результати розгляду Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, який надсилає цю інформацію іншим заінтересованим державам-сторонам і заінтересованим міжнародним міждержавним організаціям.

Стаття 8

1. Держава-сторона, на території якої перебуває гаданий злочинець, якщо вона не видає його, зобов'язана без жодних винятків і незалежно від того, чи вчинено злочин на її території, передати справу своїм компетентним органам для кримінального переслідування шляхом проведення судового розгляду відповідно до законодавства цієї держави. Ці органи приймають рішення таким же чином, як і в разі звичайного злочину тяжкого характеру згідно із законодавством цієї держави.

2. Будь-якій особі, стосовно якої проводиться судовий розгляд у зв'язку з будь-яким із злочинів, зазначених у статті 1, гарантується справедливе ставлення на всіх стадіях судового розгляду, в тому числі користування всіма правами й гарантіями, передбаченими законодавством держави, на території якої вона перебуває.

Стаття 9

1. Прохання про видачу гаданого злочинця згідно з цією Конвенцією не може бути задоволене, якщо у держави-сторони, якій адресоване прохання про видачу, є достатні підстави вважати:

а) що прохання про видачу за вчинення злочину, зазначеного у статті 1, було подане з метою переслідування чи покарання особи з причин, пов'язаних з її расовою, релігійною, національною чи етнічною належністю або політичними поглядами; або

б) що позиції даної особи може бути завдана шкода:

I) з будь-якої з причин, зазначених у підпункті «а» цього пункту;

II) з тієї причини, що відповідні власті держави, які мають право на здійснення права захисту, не можуть зв'язатися з нею.

2. Що стосується злочинів, зазначених у цій Конвенції, положення всіх договорів і угод про видачу, застосовуваних між державами-сторонами, змінюються у відносинах між державами-сторонами тією мірою, якою вони несумісні з цією Конвенцією.

Стаття 10

1. Злочини, зазначені у статті 1, вважаються такими, що належать до числа злочинів, які спричиняють видачу, й підлягають включенню до будь-якого договору про видачу, який існує між державами-сторонами. Держави-сторони зобов'язуються включати такі злочини, як злочини, що тягнуть за собою видачу, до будь-якого договору про видачу, що укладається між ними.

2. Якщо держава-сторона, яка обумовлює видачу наявністю договору, одержує прохання про видачу від іншої держави-сторони, з якою вона не має договору про видачу, вона може на свій розсуд розглядати цю Конвенцію щодо злочинів, зазначених у статті 1, як правову підставу для видачі. Видача проводиться згідно з іншими умовами, передбаченими законодавством держави, якій адресоване прохання про видачу.

3. Держави-сторони, які не обумовлюють видачу наявністю договору, розглядають у відносинах між собою злочини, зазначені у статті 1, як злочини, що мають наслідком видачу, відповідно до умов, передбачених законодавством держави, якій адресоване прохання про видачу.

4. Злочини, зазначені у статті 1, розглядаються державами-сторонами для видачі як такі, що були вчинені не лише в місці їх вчинення, а й на території держав, які зобов'язані встановити свою юрисдикцію згідно з пунктом 1 статті 5.

Стаття 11

1. Держави-сторони надають одна одній найбільш повну допомогу в зв'язку з кримінально-процесуальними діями, вжитими щодо злочинів, зазначених у статті 1, включаючи надання всіх наявних у їх розпорядженні доказів, необхідних для судового розгляду.

2. Положення пункту 1 цієї статті не впливають на зобов'язання про взаємну правову допомогу, встановлені будь-яким іншим договором.

Стаття 12

Тією мірою, якою Женевські конвенції 1949 року про захист жертв війни або Додаткові протоколи до цих Конвенцій застосовні до будь-якого конкретного акту захоплення заручників, і тією мірою, якою держави-сторони цієї Конвенції зобов'язані згідно з вищезазначеними Конвенціями переслідувати в кримінальному порядку або видати особу, яка захопила заручників, ця Конвенція не застосовується до акту захоплення заручників, вчиненого під час збройних конфліктів, як вони визначені, зокрема, в Женевських конвенціях 1949 року та Протоколах до них, включаючи збройні конфлікти, зазначені в пункті 4 статті 1 Протоколу від 1977 року, коли народи, здійснюючи своє право на самовизначення, втілене в Статуті Організації Об'єднаних Націй і Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, ведуть боротьбу проти колоніального панування, іноземної окупації і расистських режимів.

Стаття 13

Ця Конвенція не застосовується у тих випадках, коли злочин вчинено в межах однієї держави, коли заручник і гаданий злочинець є громадянами цієї держави й гаданий злочинець перебуває на території цієї держави.

Стаття 14

Ніщо в цій Конвенції не може тлумачитись як таке, що виправдовує порушення територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави всупереч Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 15

Положення цієї Конвенції не торкаються застосування договорів про притулок, які діють

на час прийняття цієї Конвенції між державами-сторонами цих договорів; однак держава-сторона цієї Конвенції не може вдаватися до цих договорів щодо іншої держави-сторони цієї Конвенції, яка не є стороною цих договорів.

Стаття 16

1. Будь-який спір між двома чи більше державами-сторонами, що стосується тлумачення або застосування цієї Конвенції, який не врегульовано шляхом переговорів, передається на прохання однієї із сторін на арбітраж; якщо протягом шести місяців з дня прохання сторони не дійдуть згоди в питанні про організацію арбітражу, на прохання будь-якої з цих сторін спір може бути переданий до Міжнародного суду згідно із Статутом Суду.

2. При підписанні чи ратифікації цієї Конвенції або приєднанні до неї кожна держава може зробити заяву про те, що вона не вважає себе зв'язаною положеннями пункту 1 цієї статті. Інші держави-сторони не будуть зв'язані положеннями пункту 1 цієї статті з будь-якою державою-стороною, яка зробила таке застереження.

3. Будь-яка держава-сторона, яка зробила застереження згідно з пунктом 2 цієї статті, може в будь-який час зняти це застереження шляхом повідомлення Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 17

1. Ця Конвенція відкрита для підписання всіма державами до 31 грудня 1980 року в центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку.

2. Ця Конвенція підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

3. Ця Конвенція відкрита для приєднання будь-якої держави. Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 18

1. Ця Конвенція набуває чинності на тридцятий день після здачі на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй двадцять другою державою ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

2. Для кожної держави, яка ратифікує цю Конвенцію або приєднається до неї після здачі на зберігання двадцять другою державою ратифікаційної грамоти або документа про приєднання, Конвенція набуває чинності на тридцятий день після здачі на зберігання цією державою своєї ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 19

1. Будь-яка держава-сторона може денонсувати цю Конвенцію шляхом письмового повідомлення Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

2. Денонсація набуває чинності через рік після дати отримання повідомлення Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 20

Оригінал цієї Конвенції, тексти якої англійською, арабською, іспанською, китайською, російською та французькою мовами є цілком автентичними, здається на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй, який розсилає завірені копії цієї Конвенції всім державам.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені своїми урядами, підписали цю Конвенцію.

МІЖНАРОДНА КОНВЕНЦІЯ ЩОДО БОРОТЬБИ З ПІДРОБКОЮ ГРОШОВИХ ЗНАКІВ*

Женева, 20 апреля 1929 года

Его Величество Король Албании; Президент Германской Республики; Президент Соединенных Штатов Америки; Федеральный Президент Австрийской Республики; Его Величество Король Бельгийцев; Его Величество Король Великобритании, Ирландии и Британских владений за морями, Император Индии; Его Величество Король Болгар; Президент Национального Правительства Китайской Республики; Президент Республики Колумбии; Президент Республики Кубы; Его Величество Король Дании; Президент Польской Республики, за вольный город Данциг; Его Величество Король Испании; Президент Французской Республики; Президент Эллинской Республики; Его Светлость Регент Королевства Венгрии; Его Величество Король Италии; Его Величество Император Японии; Ее Королевское Высочество Великая Герцогиня Люксембургская; Его Светлость Принц Монакский; Его Величество Король Норвегии; Президент Панамской Республики; Ее Величество Королева Нидерландская; Президент Польской Республики; Президент Португальской Республики; Его Величество Король Румынии; Его Величество Король Сербов, Хорватов и Словен; Центральный исполнительный комитет Союза Советских Социалистических Республик; Швейцарский Федеральный Совет; Президент Чехо-Словацкой Республики,

желая сделать все более и более действительными предупреждение подделки денежных знаков и борьбу с нею, назначили своими уполномоченными:

Его Величество Король Албании – доктора Ставро Ставри, поверенного в делах в Париже;

Президент Германской Республики – доктора Эриха Краске, советника миссии в Министерстве иностранных дел; доктора Вольфганга Меттгенберга, министерского советника в имперском Министерстве юстиции; доктора Фоке, тайного финансового советника, члена правления Рейхсбанка;

Президент Соединенных Штатов Америки – г. Юза Р. Вильсона, чрезвычайного посланника и полномочного министра при Швейцарском федеральном совете;

Федеральный президент Австрийской республики – доктора Бруно Шульца, директора полиции, начальника отделения уголовной полиции в полицейском управлении Вены;

Его Величество Король Бельгийцев – г. Сервэ, государственного министра, почетного главного прокурора при Брюссельской апелляционной палате;

Его Величество Король Великобритании, Ирландии и Британских владений за морями, Император Индии – за Великобританию и Северную Ирландию, а равно за все части Британской империи, не являющиеся отдельными членами Лиги Наций, – сэра Джона Фишера Уильямса, британского юридического советника при Репарационной комиссии; Ласли С. Брасса, эск., помощника директора в Министерстве внутренних дел; за Индию – Вернонанона Даусона, эск., К. И. И., директора в Министерстве по делам Индии;

Его Величество Король Болгар – г. Д. Микова, поверенного в делах в Берне;

Президент Национального Правительства Китайской Республики – г. Лона Ляна, советника Китайской миссии при президенте Германской Республики;

Президент Республики Колумбии – доктора Антонио Хозе Рестрепо, чрезвычайного посланника и полномочного министра, постоянного делегата при Лиге Наций;

Президент Республики Кубы – г. Г. де Бланк и Менокаль, чрезвычайного посланника и полномочного министра, постоянного делегата при Лиге Наций; г. Мануэля Р. Альвареца, коммерческого атташе при постоянной делегации при Лиге Наций;

* Международная конвенция по борьбе с подделкой денежных знаков. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_589#Text (дата звернення : 26. 01. 2020)

Его Величество Король Дании – г. Уильяма Борберга, постоянного делегата при Лиге Наций;

Президент Польской Республики, за вольный город Данциг – г. Франциска Сокаля, чрезвычайного посланника, делегата Польской Республики при Лиге Наций; г. Джона Муля, главного прокурора и начальника уголовной полиции вольного города;

Его Величество Король Испании – г. Морисио Лопец Робертс, маркиза де Торрегермоза, чрезвычайного посланника и полномочного министра при Швейцарском федеральном совете;

Президент Французской Республики – графа де Шаландар, финансового атташе при посольстве при его британском величестве;

Президент Эллинской Республики – г. Мегалоса Калоянни, почетного советника при Каирской высшей апелляционной палате;

Его Светлость Регент Королевства Венгрии – г. П. де Гевеси де Гевес, министра резидента, постоянного делегата при Лиге Наций;

Его Величество Король Италии – командора доктора Уго Аллоизи, советника при кассационной палате, причисленного к Министерству юстиции;

Его Величество Император Японии – г. Райзабуро Хаяши, главного прокурора кассационной палаты; г. Шигеру Нагаи, директора монетного двора;

Ее Королевское Высочество Великая Герцогиня Люксембургская – г. Карла Г. Вермера, консула в Женеве;

Его Светлость Принц Монакский – г. Родольфа Элеса, вице-консула в Женеве;

Его Величество Король Норвегии – г. Хр. Л. Ланге, Генерального секретаря Междупарламентского союза;

Президент Панамской Республики – доктора Аросемена, статс-секретаря по иностранным делам;

Ее Величество Королева Нидерландская – барона А. А. ван дер Фельца, бывшего начальника Нидерландского центрального бюро по борьбе с подделками, бывшего генерального прокурора при Амстердамской апелляционной палате; г. П. И. Герке, главного казначея финансового департамента Нидерландской Индии; г. К. Г. Брекгоффа, комиссара государственной полиции, главного полицейского инспектора;

Президент Польской Республики – г. Франциска Сокаля, полномочного министра, делегата при Лиге Наций; доктора Влодимиржа Сокальского, судью Верховного суда;

Президент Португальской Республики – доктора Хозе Казйро да Матта, директора Португальского банка, профессора юридического факультета Лиссабонского университета;

Его Величество Король Румынии – г. Константина Антониаде, чрезвычайного посланника и полномочного министра при Лиге Наций; г. Веспасиана В. Пелла, профессора уголовного права Ясского университета; г. Паскаля Тонческо, адвоката при апелляционной палате;

Его Величество Король сербов, хорватов и словен – доктора Фому Живановича, профессора уголовного права Белградского университета;

Центральный исполнительный комитет Союза Советских Социалистических Республик – г. Георгия Лашкевича, юрисконсульта посольства Союза при президенте Французской республики; г. Николая Любимова, атташе посольства Союза при Президенте Французской Республики;

Швейцарский Федеральный Совет – г. Е. Делакиса, начальника отделения полиции в Швейцарском федеральном департаменте юстиции и полиции, профессора права Бернского университета;

Президент Чехо-Словацкой Республики – доктора Ярослава Каллаба, профессора уголовного и международного права университета в Брно;

каковые, предъявив свои полномочия, найденные в должной и надлежащей форме,

согласились о нижеследующих постановлениях:

Часть первая

Статья 1

Высокие Договаривающиеся Стороны признают правила, изложенные в первой части настоящей Конвенции, наиболее действительным средством при существующих условиях для предупреждения подделки денежных знаков и в качестве борьбы с таковой.

Статья 2

В настоящей Конвенции под словами «денежные знаки» понимаются бумажные деньги, включая банковые билеты, и металлическая монета, имеющие хождение в силу закона.

Статья 3

Должны быть наказуемы как обычные уголовные преступления:

1. Все обманные действия по изготовлению или изменению денежных знаков, каков бы ни был способ, употребляемый для достижения этого результата.
2. Сбыт поддельных денежных знаков.
3. Действия, направленные к сбыту, к ввозу в страну или к получению или к добыванию для себя поддельных денежных знаков, при условии, что их поддельный характер был известен.
4. Покушения на эти правонарушения и действия по умышленному соучастию.
5. Обманные действия по изготовлению, по получению или по приобретению для себя орудий или иных предметов, предназначенных по своей природе для изготовления поддельных денежных знаков или для изменения денежных знаков.

Статья 4

Каждое из действий, предусмотренных в статье 3, поскольку они совершены в различных странах, должно рассматриваться как обособленное правонарушение.

Статья 5

Не должно устанавливаться в отношении карательных мер различия между действиями, предусмотренными в статье 3, с точки зрения того, совершены ли они в отношении национальных денежных знаков или иностранных денежных знаков; это постановление не может быть поставлено в зависимость от каких-либо условий взаимности, вытекающей из закона или из договора.

Статья 6

Страны, которые допускают принцип международного рецидива, признают при соблюдении условий, установленных их законодательствами по принадлежности, в качестве обстоятельства, создающего подобного рода рецидив, иностранные судебные приговоры, вынесенные в силу совершения одного из действий, предусмотренных в статье 3.

Статья 7

В той мере, в которой выступление в качестве гражданского истца допускается внутренним законодательством, иностранные гражданские истцы, включая в нужных случаях ту Высокую Договаривающуюся Сторону, денежные знаки которой были подделаны, должны иметь возможность осуществлять все права, признаваемые за местными уроженцами, по законам страны, где ведется судебное дело.

Статья 8

В странах, не признающих принципа выдачи своих граждан, собственные уроженцы, возвратившиеся на территорию своей страны после того, как они совершили за границей действия, предусмотренные в статье 3, должны понести наказание в том же порядке, как если бы действие было совершено на их территории, и притом даже в тех случаях, когда виновный приобрел гражданство после совершения правонарушения.

Это постановление не применяется, если в подобном случае иностранец не может быть выдан.

Статья 9

Иностранцы, совершившие за границей действия, предусмотренные в статье 3 и находящиеся на территории страны, внутреннее законодательство которой допускает в качестве общего правила принцип привлечения к ответственности за правонарушения, совершенные за границей, должны понести наказание в том же порядке, как если бы действие было совершено на территории этой страны.

Обязательство привлечения к ответственности обусловливается тем, что выдача была потребована и что страна, к которой обращено требование, не может выдать обвиняемого по причине, не связанной с данным делом.

Статья 10

Действия, предусмотренные в статье 3, включаются автоматически как основание для выдачи во все договоры о выдаче, заключенные или имеющие быть заключенными между различными Высокими Договаривающимися Сторонами.

Высокие Договаривающиеся Стороны, которые не ставят выдачу в зависимость от существования договора или от условия взаимности, отныне признают действия, предусмотренные в статье 3 как основание для выдачи между ними.

Выдача последует согласно праву страны, к которой обращено требование.

Статья 11

Поддельные денежные знаки, равно как орудия и иные предметы, указанные в статье 3, пункт 5, должны быть отобраны и конфискованы. Эти денежные знаки, эти орудия и эти предметы должны быть после конфискации переданы по соответствующему требованию либо правительству, либо эмиссионному банку, о денежных знаках которых идет речь, за исключением вещественных доказательств, сохранение которых в уголовных архивах необходимо по законам страны, где имело место преследование, а равно образцов, передача которых центральному бюро, о котором идет речь в статье 12, казалась бы полезной. Во всяком случае все эти предметы должны быть сделаны негодными для употребления.

Статья 12

В каждой стране дознание по делам подделки денежных знаков должно вестись в рамках национального законодательства особым центральным бюро.

Это центральное бюро должно быть в тесном контакте:

- а) с эмиссионными органами;
- б) с милицейскими (полицейскими) властями внутри страны;
- с) с центральными бюро других стран.

Оно должно централизовать в каждой стране все сведения, могущие облегчить розыск случаев подделки денежных знаков, предупреждение и пресечение их.

Статья 13

Центральные бюро различных стран должны сноситься непосредственно между собой.

Статья 14

Каждое центральное бюро в пределах, в которых оно найдет это полезным, должно вручить центральным бюро других стран собрание подлинных перфорированных образцов денежных знаков своей страны.

Оно должно будет регулярно сообщать в тех же пределах иностранным центральным бюро, давая им все необходимые сведения:

- а) о новых выпусках денежных знаков, производимых в его стране;
- б) об изъятии и аннулировании денежных знаков.

За исключением случаев чисто местного значения каждое центральное бюро в тех пределах, в каких оно сочтет это полезным, должно будет сообщать иностранным центральным

бюро:

1. Об обнаружении поддельных денежных знаков. Сообщение о подделке банковских или государственных денежных знаков будет сопровождаться техническим описанием подделок, составленным исключительно тем эмиссионным органом, билеты которого подверглись подделке, будет сообщаться фотографическое воспроизведение или, если возможно, экземпляр поддельного билета. В экстренных случаях заинтересованным центральным бюро могут доверительно сообщаться уведомления и краткое описание, исходящие от милицейских (полицейских) властей, без нанесения ущерба уведомлениям и техническим описаниям, о которых упоминается выше.

2. О розысках, преследованиях, арестах, осуждениях, изгнаниях, поддельвателей денежных знаков, а также в нужных случаях о переменах ими места жительства и всякие полезные сведения, как-то: приметы, отпечатки пальцев и фотографические снимки поддельвателей денежных знаков.

3. О подробностях обнаружения подделки, с указанием, позволили ли эти обнаружения захватить полностью всю массу подделок, выпущенных в обращение.

Статья 15

Для того, чтобы обеспечить, усовершенствовать и развивать непосредственное международное сотрудничество в области предупреждения и пресечения подделки денежных знаков, представители центральных бюро Высоких Договаривающихся Сторон должны от времени до времени созывать конференции, с участием представителей эмиссионных банков и заинтересованных центральных властей. Организация центрального международного справочного бюро и наблюдение за его деятельностью могут явиться предметом одной из этих конференций.

Статья 16

Передача судебных поручений, относящихся к правонарушениям, указанным в статье 3, должна производиться:

а) Предпочтительно путем непосредственных сношений судебных властей или, когда это возможно, через посредство центральных бюро.

б) Путем непосредственной переписки министров юстиции обеих стран или же путем непосредственной отсылки властью страны, дающей поручение, министру юстиции страны, которой дается поручение.

в) Через посредство дипломатического или консульского агента страны, дающей поручение, в стране, которой дается поручение, этот агент непосредственно отошлет судебное поручение судебным властям, компетентным в деле, или тем, которые будут указаны правительством страны, которой дается поручение, и непосредственно получит от этих властей документы, составляющие выполнение судебного поручения.

В случаях «а» и «в» копия судебного поручения должна будет во всех случаях одновременно адресоваться высшей власти страны, которой оно дается.

При отсутствии иного соглашения, судебное поручение должно быть изложено на языке власти, дающей поручение, причем от страны, которой дается поручение, зависит потребовать его перевода, совершенного на свой язык и заверенного властью, дающей поручение.

Каждая из Договаривающихся Сторон сообщит путем уведомления, адресованного каждой из остальных Высоких Договаривающихся Сторон, относительно того или тех из перечисленных выше методов, которые она допускает для судебных поручений данной Высокой Договаривающейся Стороны.

До тех пор, пока Высокая Договаривающаяся Сторона не сделает такого сообщения, сохраняется действующая в ней процедура в отношении судебных поручений.

Выполнение судебных поручений не может служить основанием для возмещения сборов

или издержек иных, чем издержки по экспертизе.

Ничто в настоящей статье не может быть истолковано как образующее со стороны Высоких Договаривающихся Сторон обязательство допустить в отношении системы доказательств в уголовной области какие-либо отступления от их законов.

Статья 17

Участие одной из Высоких Договаривающихся Сторон в настоящей Конвенции не должно быть толкуемо как наносящее ущерб ее позиции в общем вопросе о компетентности уголовной юстиции как вопроса международного права.

Статья 18

Настоящая Конвенция оставляет незатронутым тот принцип, что действия, предусмотренные в статье 3, должны быть в каждой стране квалифицируемы, преследуемы и судимы согласно общих правил его внутреннего законодательства, но без того, чтобы как бы то ни было была обеспечена безнаказанность за них.

Часть вторая

Статья 19

Высокие Договаривающиеся Стороны соглашаются, что все споры, могущие возникнуть между ними по поводу толкования или применения настоящей Конвенции, они не могут быть разрешены непосредственными переговорами, будут отсылаться на разрешение Постоянной палаты Международного Суда. Если Высокие Договаривающиеся Стороны, между которыми возник спор, или одна из них не являются участниками Протокола от 16 декабря 1920 г. относительно Постоянной палаты Международного Суда, то это разногласие будет передаваться на разрешение, в зависимости от их желания и сообразно с конституционными правилами каждой из них, либо Постоянной палате Международного Суда, либо третейскому суду, образуемому сообразно Конвенции от 18 октября 1907 г. о мирном разрешении международных столкновений, либо любому другому третейскому суду.

Статья 20

Настоящая Конвенция, французский и английский тексты которой будут одинаково аутентичны, будет датирована числом настоящего дня; до 31 декабря 1929 г. она может быть подписана от имени всякого члена Лиги Наций и всякого государства, не члена ее, которое будет представлено на конференции, выработавшей настоящую Конвенцию, или которому Совет Лиги Наций препроводит экземпляр означенной Конвенции.

Настоящая Конвенция будет ратифицирована. Ратификационные грамоты будут переданы Генеральному секретарю Лиги Наций, который уведомит о получении их всех членов Лиги, а также государства, не являющиеся членами, подпадающие под предыдущий раздел.

Статья 21

Начиная с 1 января 1930 г. можно будет присоединиться к настоящей Конвенции от имени всякого члена Лиги Наций или всякого государства, не являющегося ее членом, подпадающего под статью 20, от имени которого настоящее Соглашение окажется еще не подписанным.

Документы о присоединении будут переданы Генеральному секретарю Лиги Наций, который уведомит о получении их всех членов Лиги, а также государства, не являющиеся ее членами, подпадающие под названную статью.

Статья 22

Страны, которые расположены ратифицировать Конвенцию согласно второму разделу статьи 20 или присоединиться к ней в силу статьи 21, но которые желают получить разрешение на внесение оговорок в отношении применения Конвенции, могут известить о своем намерении Генерального секретаря Лиги Наций. Последний сообщит немедленно эти оговорки всем Высоким Договаривающимся Сторонам, от имени которых была сдана на хранение грамота о

ратификации или о присоединении, спрашивая их о том, имеют ли они предъявить возражения. Если в шестимесячный срок со дня этого сообщения ни одна из Высоких Договаривающихся Сторон не сделает возражений, то участие в Конвенции страны, сделавшей указанную оговорку, будет рассматриваться как принятое всеми другими Высокими Договаривающимися Сторонами под указанной оговоркой.

Статья 23

Ратификация одною из Высоких Договаривающихся Сторон настоящей Конвенции или присоединение ее к ней предполагает, что законодательство и ее административное устройство отвечают правилам, изложенным в Конвенции.

Статья 24

При отсутствии иного заявления со Стороны Высокой Договаривающейся Стороны при подписании, при ратификации или при присоединении постановления настоящей Конвенции не применяются к колониям, заморским владениям, протекторатам или территориям под сюзеренитетом или мандатом. Однако Высокие Договаривающиеся Стороны сохраняют право присоединиться к Конвенции на основании условий статей 21 и 23 за свои колонии, заморские владения, протектораты или территории под сюзеренитетом или мандатом. Они сохраняют за собой равным образом право денонсировать ее отдельно на условиях статьи 27.

Статья 25

Настоящая Конвенция вступит в силу лишь тогда, когда она будет ратифицирована или когда к ней присоединятся от имени пяти членов Лиги Наций или государств, не являющихся ее членами. Датой вступления в силу явится девяностый день, который последует за принятием Генеральным секретарем Лиги Наций пятой ратификации или присоединения.

Статья 26

Каждая ратификация или каждое присоединение, которые произойдут после вступления Конвенции в силу, согласно статье 25 возымеют действие начиная, с девяностого дня после даты приема их Генеральным секретарем Лиги Наций.

Статья 27

Настоящая Конвенция может быть денонсирована от имени всякого члена Лиги Наций или всякого государства, не являющегося ее членом, путем письменного заявления, адресованного Генеральному секретарю Лиги Наций, который уведомит об этом всех членов Лиги и государства, не являющиеся ее членами, подпадающие под статью 20. Денонсация вступит в силу через один год после даты получения ее Генеральным секретарем Лиги Наций; она будет действительна лишь в отношении Высокой Стороны, от имени которой она будет произведена.

Статья 28

Настоящая Конвенция будет зарегистрирована Генеральным секретарем Лиги Наций датой вступления ее в силу.

В удостоверение чего вышепоименованные уполномоченные подписали настоящую Конвенцию.

Учинено в Женеве, двадцатого апреля тысяча девятьсот двадцать девятого года, в одном экземпляре, который останется на хранении в архивах Секретариата Лиги Наций, а надлежащим образом заверенные копии ее будут выданы всем членам Лиги Наций и государствам, не членам ее, подпадающим под статью 20.

Норвегия. В момент подписания настоящей Конвенции нижеподписавшийся заявляет от имени своего правительства, что: ввиду постановлений статьи 176, раздел 2, общего норвежского уголовного кодекса и статьи 2 норвежского закона о выдаче злоумышленников, выдача, предусмотренная в статье 10 настоящей Конвенции, не может быть разрешена за правонарушение, указанное в статье 3, раздел 2, в случае если лицо, которое пускает в обращение поддельные денежные знаки, само получило их добросовестно.

Протокол
Женева, 20 апреля 1929 года

I. Толкования

В момент подписания Конвенции от сего числа нижеподписавшиеся уполномоченные заявляют, что они принимают в отношении различных постановлений Конвенции изложенные ниже толкования.

Установлено:

1) что подделка штампов, наложенных на банковский билет, результатом которой должна явиться придача ему законной силы в определенной стране, составляет подделку билета;

2) что Конвенция не наносит никакого ущерба праву Высоких Договаривающихся Сторон регулировать по своему внутреннему законодательству, как они считают это нужным, режим смягчения наказания, а также право помилования и амнистирования;

3) что правило, составляющее предмет статьи 4 Конвенции, не влечет за собой никакого изменения во внутренних правилах, которые устанавливают наказания в случае совокупности преступлений. Оно не может составить препятствия тому, чтобы одно и то же лицо, являющееся одновременно поддельвателем и распространителем, не могло быть преследуемо только как поддельватель;

4) что Высокие Договаривающиеся Стороны обязаны выполнять судебные поручения лишь в мере, предусмотренной их внутренним законодательством.

II. Оговорки

Высокие Договаривающиеся Стороны, которые делают изложенные ниже оговорки, ставят в зависимость от таковых принятие ими Конвенции; их участие с этими оговорками принимается всеми другими Высокими Договаривающимися Сторонами.

1. Правительство Индии делает ту оговорку, что статья 9 не применяется к Индии, где утверждение правила, изложенного в этой статье, не входит в функции законодательной власти.

2. В ожидании исхода переговоров относительно отмены консульской юрисдикции, которой пользуются граждане некоторых держав, для китайского правительства невозможно принять статью 10, которая содержит общие обязательства правительства согласиться на выдачу иностранца, обвиненного в подделке денежных знаков третьим государством.

3. По поводу постановления статьи 20 делегация Союза Советских Социалистических Республик сохраняет за своим правительством право сообщить, если оно того пожелает, грамоту своей ратификации другому подписавшему государству, дабы последнее передало ее копию Генеральному секретарю Лиги Наций для оповещения всех других подписавшихся или присоединившихся государств.

III. Декларации

Швейцария

В момент подписания Конвенции представитель Швейцарии сделал следующую декларацию:

«Швейцарский федеральный совет, который не может принять на себя обязательства касательно уголовных постановлений Конвенции до того, пока не будет положительно разрешен вопрос о введении в Швейцарии единого уголовного кодекса, отмечает, что ратификация Конвенции не может последовать в определенный промежуток времени.

Однако Швейцарский федеральный совет расположен выполнять в мере присвоенной ему власти административные постановления Конвенции, как только последняя вступит в силу согласно статье 25».

Союз Советских Социалистических Республик

В момент подписания Конвенции представитель Союза Советских Социалистических Республик сделал следующую декларацию:

«Делегация Союза Советских Социалистических Республик, принимая постановление статьи 19, заявляет, что правительство Союза не имеет в виду прибегать, поскольку то его касается, к юрисдикции Постоянной палаты Международного Суда.

В отношении постановления той же статьи, по которому споры, не могущие быть разрешенными непосредственными переговорами, передавались бы на разрешение в любом третейском порядке, кроме обращения к Постоянной палате Международного Суда, делегация Союза Советских Социалистических Республик определенно заявляет, что принятие этого постановления не должно быть толкуемо как изменяющее точку зрения правительства Союза на общий вопрос о третейском суде как средство разрешения споров между государствами».

Настоящий протокол, поскольку он создает обязательства между Высокими Договаривающимися Сторонами, будет иметь ту же силу, значение и длительность, как и Конвенция, заключенная сего числа, причем он должен рассматриваться как составляющий нераздельную часть ее.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся уполномоченные приложили свои подписи под настоящим Протоколом.

Учинено в Женеве, двадцатого апреля тысяча девятьсот двадцать девятого года, в одном единственном экземпляре, который останется на хранении в архивах секретариата Лиги Наций; надлежащим образом заверенные копии его будут выданы всем членам Лиги Наций и всем государствам, не членам, представленным на конференции.

МІЖНАРОДНА КОНВЕНЦІЯ ПРО БОРТЬБУ З ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ*

Нью-Йорк, 9 грудня 1999 року

Преамбула

Держави-учасниці цієї Конвенції,

беручи до уваги цілі та принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй, які стосуються підтримання міжнародного миру та безпеки і заохочення добросусідських та дружніх відносин і співробітництва між державами,

будучи глибоко занепокоєні ескалацією актів тероризму в усіх його формах і проявах в усьому світі,

посилаючись на Декларацію з нагоди п'ятдесятої річниці Організації Об'єднаних Націй, яка міститься в резолюції 50/6 Генеральної Асамблеї від 24 жовтня 1995 року,

посилаючись також на всі відповідні резолюції Генеральної Асамблеї з цього питання, включаючи резолюцію 49/60 від 9 грудня 1994 року та додаток до неї, який містить Декларацію про заходи по ліквідації міжнародного тероризму, в якій держави-члени Організації Об'єднаних Націй урочисто підтвердили, що вони беззастережно засуджують як злочинні і такі, що не мають виправдання, всі акти, методи і практику тероризму, де б і ким би вони не вчинялись, в тому числі ті, які ставлять під загрозу дружні відносини між державами і народами та загрожують територіальній цілісності і безпеці держав,

відмічаючи, що в Декларації про заходи по ліквідації міжнародного тероризму державам пропонується також в терміновому порядку провести огляд сфери застосування існуючих міжнародно-правових положень про запобігання, припинення та ліквідацію тероризму в усіх його формах і проявах з метою забезпечення наявності всеохоплюючих правових рамок, що

* Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text (дата звернення : 26.01.2020).

включають всі аспекти цього питання,

посилаючись на підпункт (f) пункту 3 резолюції 51/210 Генеральної Асамблеї від 17 грудня 1996 року, в якому Асамблея закликала всі держави вжити заходів для того, щоб перешкодити та протидіяти шляхом відповідних внутрішніх заходів фінансуванню терористів і терористичних організацій, незалежно від того, здійснюється таке фінансування прямо чи опосередковано через організації, які також мають або стверджують, що мають, благодійні, суспільні або культурні цілі, або також залучені до заборонених видів діяльності, таких, як незаконні поставки зброї, незаконний обіг наркотиків та вимагання, включаючи використання осіб з метою фінансування терористичної діяльності, та, зокрема, де це доцільно, розглянути питання про вжиття заходів регулювання для того, щоб перешкодити та протидіяти переміщенню коштів, відносно яких є підозра, що вони призначені для терористичних цілей, в жодному разі не ущемляючи при цьому свободу переміщення законного капіталу, та активізувати обмін інформацією про міжнародний обіг таких коштів,

посилаючись також на резолюцію 52/165 Генеральної Асамблеї від 15 грудня 1997 року, в якій Асамблея закликала держави розглянути, зокрема, питання про здійснення заходів, викладених у підпунктах (a)–(f) пункту 3 її резолюції 51/210 від 17 грудня 1996 року,

посилаючись далі на резолюцію 53/108 Генеральної Асамблеї від 8 грудня 1998 року, в якій Асамблея постановила, що Спеціальному комітету, заснованому резолюцією 51/210 Генеральної Асамблеї від 17 грудня 1996 року, слід розробити проект міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму, яка доповнить відповідні існуючі міжнародні документи,

враховуючи, що фінансування тероризму є предметом серйозної стурбованості всього міжнародного співтовариства,

відмічаючи, що кількість і тяжкий характер актів міжнародного тероризму залежать від фінансування, до якого терористи можуть отримати доступ,

відмічаючи також, що в існуючих багатосторонніх правових документах таке фінансування конкретно не розглядається,

будучи переконані в нагальній необхідності зміцнювати міжнародне співробітництво між державами у справі розробки та вжиття ефективних заходів по недопущенню фінансування тероризму, а також боротьбі з ним шляхом переслідування та покарання осіб, що його вчиняють, домовилися про таке:

Стаття 1

Для цілей цієї Конвенції:

1. «Кошти» означають активи будь-якого роду, матеріальні чи нематеріальні, рухомі чи нерухомі, незалежно від способу їх придбання, а також юридичні документи або акти у будь-якій формі, в тому числі в електронній або цифровій, які засвідчують право на такі активи або участь у них, включаючи банківські кредити, дорожні чеки, банківські чеки, поштові перекази, акції, цінні папери, облігації, векселя, акредитиви, але не обмежуючись ними.

2. «Державний або урядовий об'єкт» означає будь-який постійний чи тимчасовий об'єкт чи транспортний засіб, який використовують або займають представники держави, члени уряду, представники законодавчого або судового органу чи посадові особи або державні службовці або службовці будь-якого іншого державного органу або установи, чи службовці або посадові особи міжурядової організації у зв'язку з виконанням ними своїх службових обов'язків.

3. «Надходження» означають будь-які кошти, отримані або набуті прямо чи опосередковано, шляхом вчинення злочину, зазначеного в статті 2.

Стаття 2

1. Будь-яка особа чинить злочин за змістом цієї Конвенції, якщо вона будь-якими методами, прямо чи опосередковано, незаконно та умисно надає кошти або здійснює їх збір з наміром, щоб вони використовувались, або при усвідомленні того, що вони будуть використані,

повністю чи частково, для вчинення:

а) будь-якого діяння, яке являє собою злочин відповідно до сфери застосування одного з договорів, перелічених у додатку, та до визначення, що міститься в ньому;

б) будь-якого іншого діяння, спрямованого на те, щоб викликати смерть будь-якої цивільної особи або будь-якої іншої особи, яка не бере активної участі у воєнних діях в ситуації збройного конфлікту, або заподіяти їй тяжке тілесне ушкодження, коли мета такого діяння в силу його характеру чи контексту полягає в тому, щоб залякати населення чи змусити уряд чи міжнародну організацію вчинити будь-яку дію або утриматись від неї.

2. а) Після здачі на зберігання своїх ратифікаційних грамот чи документів про прийняття, затвердження чи приєднання держава, яка не є стороною, що бере участь в одному з договорів, перелічених у додатку, може заявити, що при застосуванні цієї Конвенції до такої держави-учасниці вважається, що цей договір не включений до додатка, згаданого в підпункті (а) пункту 1. Така заява припиняє свою дію, як тільки цей договір набуває чинності для цієї держави-учасниці, яка повідомляє про цей факт депозитарія.

б) Коли держава-учасниця перестає бути стороною одного з договорів, перелічених в додатку, вона може зробити, як це передбачено цією статтею, заяву відносно цього договору.

3. Для того, щоб будь-яке діяння становило злочин, зазначений в пункті 1, необов'язково, щоб кошти фактично використовувались для скоєння злочину, згаданого у підпунктах (а) або (б) пункту 1.

4. Будь-яка особа також чинить злочин, якщо вона намагається скоїти будь-який із злочинів, зазначених у пункті 1 цієї статті.

5. Будь-яка особа також чинить злочин, якщо вона:

а) бере участь як співучасник у вчиненні будь-якого із злочинів, зазначених у пункті 1 або 4 цієї статті;

б) організовує інших осіб або керує ними з метою вчинення будь-якого із злочинів, зазначених у пункті 1 або 4 цієї статті;

с) сприяє вчиненню одного або кількох злочинів, зазначених у пункті 1 або 4 цієї статті, групою осіб, які діють із спільною метою. Таке сприяння повинно носити умисний характер і повинно надаватись:

i) або з метою підтримки злочинної діяльності чи злочинних цілей групи, коли така діяльність або ціль передбачає вчинення одного із злочинів, зазначених в пункті 1 цієї статті;

ii) або з усвідомленням умислу групи вчинити один із злочинів, зазначених в пункті 1 цієї статті.

Стаття 3

Ця Конвенція не застосовується у випадках, коли злочин вчинено в одній державі, підозрюваний у скоєнні злочину є громадянином цієї держави і знаходиться на території цієї держави і жодна інша держава не має підстав для здійснення своєї юрисдикції відповідно до пункту 1 або 2 статті 7 цієї Конвенції, що не виключає застосування до цих випадків при відповідних обставинах положень статей 12-18.

Стаття 4

Кожна держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть бути необхідними:

а) для визнання кримінальними злочинами згідно з її внутрішнім законодавством злочинів, зазначених у статті 2;

б) для встановлення за ці злочини відповідних покарань з урахуванням тяжкого характеру цих злочинів.

Стаття 5

1. Кожна держава-учасниця відповідно до принципів свого внутрішнього законодавства вживає необхідних заходів для того, щоб можна було притягнути юридичну особу, яка

знаходиться на її території або заснована згідно з її законами, до відповідальності в разі вчинення фізичною особою, відповідальною за управління цією юридичною особою або контроль за нею, яка виступає в своєму офіційному статусі, злочину, зазначеного в статті 2. Така відповідальність може мати кримінальний, цивільний або адміністративний характер.

2. Така відповідальність настає без шкоди для кримінальної відповідальності фізичних осіб, які скоїли ці злочини.

3. Кожна держава-учасниця забезпечує, зокрема, щоб до юридичних осіб, які несуть відповідальність згідно з пунктом 1 вище, застосовувались ефективні, пропорційні та дійові кримінальні, цивільно-правові або адміністративні санкції. Такі санкції можуть включати фінансові санкції.

Стаття 6

Кожна держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть бути необхідними, в тому числі у відповідних випадках в галузі внутрішнього законодавства, для забезпечення того, щоб злочинні діяння, які підпадають під дію цієї Конвенції, за жодних обставин не підлягали виправданню з будь-яких міркувань політичного, філософського, ідеологічного, расового, етнічного, релігійного або іншого аналогічного характеру.

Стаття 7

1. Кожна держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для встановлення її юрисдикції відносно злочинів, зазначених у статті 2, коли:

- а) злочин вчинено на території цієї держави;
- б) злочин вчинено на борту судна, яке плаває під прапором цієї держави, або повітряного судна, яке зареєстроване відповідно до законів цієї держави під час вчинення злочину;
- с) злочин вчинено громадянином цієї держави.

2. Держава-учасниця може також встановити свою юрисдикцію відносно будь-якого такого злочину, коли:

- а) злочин був спрямований на вчинення злочину, зазначеного в підпункті (а) або (б) пункту 1 статті 2, на території чи відносно одного з громадян цієї держави або такий злочин був його результатом;
- б) злочин був спрямований на вчинення злочину, зазначеного в підпункті (а) або (б) пункту 1 статті 2, проти державного або урядового об'єкта зазначеної держави за кордоном, включаючи приміщення дипломатичного або консульського представництва цієї держави, або такий злочин був його результатом;
- с) злочин був спрямований на вчинення злочину, зазначеного в підпункті (а) або (б) пункту 1 статті 2, як спроба змусити цю державу вчинити будь-яку дію або утриматись від неї або такий злочин призвів до його вчинення;
- д) злочин вчинено особою без громадянства, яка звичайно мешкає на території цієї держави;
- е) злочин вчинено на борту повітряного судна, яке експлуатується урядом цієї держави.

3. При ратифікації, прийнятті, схваленні цієї Конвенції або приєднанні до неї кожна держава-учасниця повідомляє Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй про встановлення нею юрисдикції відповідно до пункту 2. У разі яких-небудь змін відповідна держава-учасниця негайно повідомляє про це Генерального секретаря.

4. Кожна держава-учасниця вживає також таких заходів, які можуть бути необхідними для встановлення її юрисдикції відносно злочинів, зазначених у статті 2, у випадках, коли особа, яка підозрюється у скоєнні злочину знаходиться на її території і вона не видає його жодній з держав-учасниць, які встановили свою юрисдикцію відповідно до пунктів 1 або 2.

5. Коли більше ніж одна держава-учасниця претендує на юрисдикцію щодо одного із злочинів, зазначених у статті 2, відповідні держави-учасниці прагнуть належним чином

координувати свої дії, зокрема відносно порядку кримінального переслідування та способів реалізації взаємної правової допомоги.

6. Без шкоди для норм загального міжнародного права ця Конвенція не виключає можливості здійснення будь-якої кримінальної юрисдикції, встановленої державою-учасницею відповідно до її внутрішнього законодавства.

Стаття 8

1. Кожна держава-учасниця вживає відповідно до принципів свого внутрішнього законодавства необхідних заходів для того, щоб визначити, виявити, заблокувати або заарештувати будь-які кошти, які використовуються або виділяються з метою вчинення злочинів, зазначених у статті 2, а також надходження, отримані в результаті таких злочинів, з метою можливої конфіскації.

2. Кожна держава-учасниця вживає відповідно до принципів свого внутрішнього законодавства належних заходів для конфіскації коштів, які використовувались або були виділені з метою вчинення злочинів, зазначених у статті 2, і надходжень, отриманих в результаті таких злочинів.

3. Кожна відповідна держава-учасниця може розглянути питання про укладення угод про поділ з іншими державами на регулярній основі або в кожному конкретному випадку коштів, отриманих в результаті конфіскації, передбаченої цією статтею.

4. Кожна держава-учасниця розглядає можливість створення механізмів, за допомогою яких кошти, отримані в результаті конфіскації, передбаченої цією статтею, використовувались б для виплати компенсації жертвам злочинів, зазначених у підпункті (а) або (б) пункту 1 статті 2, або членам їхніх сімей.

5. Застосування положень цієї статті здійснюється за умови дотримання прав добросовісних третіх осіб.

Стаття 9

1. Отримавши інформацію про те, що особа, яка скоїла злочин або підозрюється у скоєнні злочину, зазначеного у статті 2, може знаходитись на її території, відповідна держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть бути необхідними відповідно до її внутрішнього законодавства для розслідування фактів, наведених у цій інформації.

2. Переконавшись, що обставини дають для цього підстави, держава-учасниця, на території якої знаходиться особа, яка скоїла або підозрюється у скоєнні злочину, вживає відповідно до її внутрішнього законодавства належних заходів для забезпечення присутності цієї особи з метою кримінального переслідування або видачі.

3. Будь-яка особа, відносно якої вживаються заходи, зазначені в пункті 2, має право:

а) невідкладно зв'язатися з найближчим відповідним представником держави, громадянином якої вона є або яка іншим чином правомочна захищати права цієї особи, або, якщо вона є особою без громадянства, – з представником держави, на території якої ця особа звичайно мешкає;

б) на відвідання її представником цієї держави;

с) бути поінформованою про свої права згідно з підпунктами (а) та (б).

4. Права, зазначені в пункті 3, здійснюються відповідно до законів та постанов держави, на території якої знаходиться особа, яка скоїла або підозрюється у скоєнні злочину, з урахуванням положення про те, що згадані закони та постанови мають забезпечувати можливість повного досягнення цілей, для яких призначені права відповідно до пункту 3 цієї статті.

5. Положення пунктів 3 і 4 не завдають шкоди праву будь-якої держави-учасниці, яка претендує на юрисдикцію відповідно до підпункту (б) пункту 1 або підпункту (б) пункту 2 статті 7, просити Міжнародний комітет Червоного Хреста зв'язатися з підозрюваним у скоєнні злочину та відвідати його.

6. Після того, як держава-учасниця відповідно до цієї статті взяла особу під варту, вона безпосередньо або через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй негайно повідомляє держави-учасниці, які встановили юрисдикцію відповідно до пункту 1 або 2 статті 7, та, якщо вона вважає за доцільне, будь-які інші заінтересовані держави-учасниці про факт знаходження такої особи під вартою і про обставини, які є підставою для затримання цієї особи. Держава, яка проводить розслідування відповідно до пункту 1, оперативно інформує згадані держави-учасниці про його результати і зазначає, чи має вона намір здійснити свою юрисдикцію.

Стаття 10

1. Держава-учасниця, на території якої знаходиться особа, яка скоїла чи підозрюється у скоєнні злочину, у випадках, до яких може бути застосована стаття 7, якщо вона не видає цю особу, зобов'язана без будь-яких винятків і незалежно від того, чи вчинено цей злочин на її території, без надмірних затримок передати справу своїм компетентним органам з метою кримінального переслідування шляхом проведення розгляду відповідно до законодавства цієї держави. Ці органи приймають рішення таким же чином, як і у випадку будь-якого іншого злочину тяжкого характеру, відповідно до законів цієї держави.

2. У всіх випадках, коли внутрішнє законодавство держави-учасниці дозволяє їй видати або іншим чином передати одного із своїх громадян тільки за тієї умови, що ця особа буде повернена до цієї держави для відбування покарання за вироком, який був винесений в результаті судового розгляду або розгляду справи в суді, для якого запитувалася видача або передача цієї особи, і ця держава та держава, яка клопочеться про видачу цієї особи, згодні з цим варіантом та іншими умовами, які вони можуть визнати доцільними, такої обумовленої видачі або передачі буде достатньо для виконання зобов'язань, про які йдеться в пункті 1.

Стаття 11

1. Злочини, зазначені у статті 2, вважаються такими, що підлягають включенню як злочини, що спричиняють видачу, до будь-якого з договорів про видачу, укладеного між будь-якими державами-учасницями до набуття цією Конвенцією чинності. Держави-учасниці зобов'язуються включати ці злочини як такі, що спричиняють видачу, до всіх договорів про видачу, які будуть в подальшому укладатися між ними.

2. Коли держава-учасниця, яка обумовлює видачу наявністю договору, отримує прохання про видачу від іншої держави-учасниці, з якою вона не має договору про видачу, держава-учасниця, що запитує, може на свій розсуд розглядати цю Конвенцію як правову підставу для видачі відносно злочинів, зазначених у статті 2. Видача здійснюється з дотриманням інших умов, передбачених законодавством запитуваної держави.

3. Держави-учасниці, які не обумовлюють видачу наявністю договору, розглядають у відносинах між собою зазначені у статті 2 злочини як такі, що спричиняють видачу, з дотриманням умов, передбачених законодавством запитуваної держави.

4. У разі необхідності зазначені у статті 2 злочини розглядаються державами-учасницями з метою видачі так, ніби вони були скоєні не тільки в місці їх вчинення, але й на території держав, які встановили свою юрисдикцію відповідно до пунктів 1 і 2 статті 7.

5. Положення всіх договорів та домовленостей про видачу між державами-учасницями у зв'язку із злочинами, зазначеними у статті 2, вважаються зміненими у відносинах між державами-учасницями в тій мірі, в якій вони несумісні з цією Конвенцією.

Стаття 12

1. Держави-учасниці надають одна одній максимальну допомогу у зв'язку з кримінальними розслідуваннями, кримінальним переслідуванням або процедурами видачі, які були розпочаті відносно зазначених у статті 2 злочинів, включаючи сприяння в отриманні наявних у них доказів, необхідних для розгляду.

2. Держави-учасниці не можуть відхилити прохання про взаємну правову допомогу,

посилаючись на банківську таємницю.

3. Сторона, що запитує, не передає і не використовує інформацію або докази, надані запитуваною стороною, для проведення розслідувань, кримінального переслідування або судового розгляду інших, ніж ті, які вказані у запиті, без попередньої згоди на це запитуваної сторони.

4. Кожна держава-учасниця може розглянути питання про створення механізмів для того, щоб ділитися з іншими державами-учасницями інформацією або доказами, необхідними для встановлення кримінальної, цивільної або адміністративної відповідальності відповідно до статті 5.

5. Держави-учасниці виконують свої зобов'язання по пунктах 1 і 2 згідно з будь-якими договорами або іншими домовленостями про взаємну правову допомогу, або обмін інформацією, які можуть існувати між ними. За відсутності таких договорів або домовленостей держави-учасниці надають одна одній допомогу відповідно до їхнього внутрішнього законодавства.

Стаття 13

Жодний із злочинів, зазначених у статті 2, не розглядається для цілей видачі або взаємної правової допомоги як злочин, пов'язаний з податками. Держави-учасниці не можуть відхилити прохання про видачу або взаємну правову допомогу тільки на тій підставі, що вона стосується злочину, пов'язаного з податками.

Стаття 14

Жодний із злочинів, зазначених у статті 2, не розглядається для цілей видачі або взаємної правової допомоги між державами-учасницями як політичний злочин або злочин, пов'язаний з політичним злочином, або злочин, скоєний з політичних мотивів. Внаслідок цього, пов'язане з таким злочином прохання про видачу або взаємну правову допомогу не може бути відхилено тільки на тій підставі, що воно стосується політичного злочину або злочину, пов'язаного з політичним злочином, або злочину, скоєного з політичних мотивів.

Стаття 15

Ніщо в цій Конвенції не повинно тлумачитись як таке, що зобов'язує видавати будь-яку особу або надавати взаємну допомогу, якщо запитувана держава-учасниця має вагомі підстави вважати, що прохання про видачу у зв'язку із зазначеними у статті 2 злочинами або про взаємну правову допомогу відносно таких злочинів має на меті судове переслідування або покарання цієї особи з причини її раси, віросповідання, громадянства, етнічного походження чи політичних переконань або що задоволення цього прохання завдало б шкоди становищу цієї особи з будь-якої з цих причин.

Стаття 16

1. Особа, яка знаходиться під вартою або відбуває строк тюремного ув'язнення в одній державі-учасниці і присутність якої в іншій державі-учасниці необхідна для встановлення особи, давання свідчень або надання іншої допомоги в отриманні доказів для розслідування або кримінального переслідування у зв'язку із злочинами, зазначеними у статті 2, може бути передана з дотриманням таких умов:

а) ця особа добровільно дає на те свою згоду на основі повної інформації;
б) компетентні органи обох держав дійшли згоди на таких умовах, які ці держави можуть вважати прийнятними.

2. Для цілей цієї статті:

а) держава, якій передається особа, правомочна і зобов'язана утримувати передану особу під вартою, якщо тільки держава, яка передала цю особу, не просила про інше або не санкціонувала інше;

б) держава, якій передана особа, без затримок виконує своє зобов'язання щодо повернення цієї особи в розпорядження держави, яка раніше передала цю особу, як це було узгоджено

заздальгідь або як це було іншим чином узгоджено компетентними органами обох держав;

с) держава, якій передана особа, не повинна вимагати від держави, яка передала цю особу, порушення процедури видачі для її повернення;

д) переданій особі в строк покарання, яке вона відбуває в державі, з якої вона передана, зараховується строк перебування під вартою в державі, якій вона була передана.

3. Без згоди держави-учасниці, з якої відповідно до цієї статті має бути передана та чи інша особа, ця особа, незалежно від її громадянства, не підлягає переслідуванню чи утриманню під вартою і не може зазнавати будь-яких інших обмежень відносно її особистої свободи на території держави, якій передається ця особа, у зв'язку з діями чи вироками, винесеними відносно неї до її від'їзду з території держави, з якої вона передана.

Стаття 17

Будь-якій особі, яка взята під варту або відносно якої вжиті будь-які інші заходи або провадиться розгляд відповідно до цієї Конвенції, гарантується справедливе поводження, в тому числі користування всіма правами і гарантіями відповідно до законодавства держави, на території якої ця особа знаходиться, і застосовуваних положень міжнародного права, включаючи міжнародні стандарти в галузі прав людини.

Стаття 18

1. Держави-учасниці співробітничать у запобіганні злочинам, зазначеним у статті 2, шляхом вжиття всіх практично можливих заходів, зокрема шляхом зміни, за необхідності, їхнього внутрішнього законодавства для запобігання та протидії підготовці в межах їхніх відповідних територій до вчинення цих злочинів на їхній території або за її межами, в тому числі:

а) заходів, які забороняють на їхніх територіях незаконну діяльність осіб або організацій, які навмисно заохочують, підбурюють, організують, або вчиняють злочини, зазначені у статті 2;

б) заходів, зобов'язуючих фінансові установи та інші організації, що беруть участь у здійсненні фінансових операцій, вживати найефективніших з наявних у них в розпорядженні заходів для ідентифікації їхніх постійних чи випадкових клієнтів, а також клієнтів, на користь яких відкриті рахунки, та звертати особливу увагу на незвичайні чи підозрілі операції і повідомляти про операції, які можливо пов'язані із злочинною діяльністю. З цією метою держави-учасниці вивчають можливість:

I) прийняття правил, які забороняють відкриття рахунків, власники або бенефіціари яких не ідентифіковані або не можуть бути ідентифіковані, та заходів для забезпечення такими установами перевірки особи дійсних учасників таких операцій;

II) відносно ідентифікації юридичних осіб – пред'явлення до фінансових установ вимоги, коли це необхідно, вживати заходів щодо перевірки юридичного статусу та структури клієнта шляхом отримання – від державного реєстраційного органу, клієнта або від обох – доказів оформлення клієнта як юридичної особи, включаючи дані про найменування клієнта, його юридичну форму, адресу, керівників та положеннях, регулюючих повноваження щодо прийняття зобов'язань від імені цієї юридичної особи;

III) прийняття правил, що накладають на фінансові установи зобов'язання оперативно повідомляти компетентним органам про всі складні, незвичайно великі операції та про незвичайну динаміку операцій, які не мають явної економічної або очевидної законної причини, не побоюючись при цьому кримінальної чи цивільної відповідальності за порушення будь-яких обмежень на розголошення інформації, якщо вони добросовісно повідомляють про свої підозри;

IV) пред'явлення до фінансових установ вимоги зберігати протягом як мінімум п'яти років всі необхідні документи по операціях, як внутрішніх, так і міжнародних.

2. Держави-учасниці співробітничать далі у попередженні злочинів, зазначених у статті 2, вивчаючи можливість:

а) вжиття заходів з наглядом за роботою всіх агентств, які здійснюють грошові перекази,

включаючи, наприклад, їх ліцензування;

б) вжиття реально здійснених заходів по виявленню або відслідкуванню фізичного переміщення готівкових коштів та оборотних документів на пред'явника через кордон за умови суворого дотримання гарантій належного використання інформації і без обмеження в якій би то не було формі свободи переміщення капіталу.

3. Держави-учасниці співробітничать далі у попередженні злочинів, зазначених у статті 2, шляхом обміну точними та перевіреними даними відповідно до їхнього внутрішнього законодавства та координації адміністративних та інших заходів, які вживаються, коли це необхідно, з метою попередження вчинення злочинів, зазначених у статті 2, зокрема шляхом:

а) створення та забезпечення функціонування каналів зв'язку між їхніми компетентними установами та службами з метою сприяння захищеному та оперативному обміну інформацією про всі аспекти злочинів, зазначених у статті 2;

б) співробітництва одна з одною у проведенні розслідувань у зв'язку із злочинами, зазначеними у статті 2, що стосуються:

i) особи, місцезнаходження та роду занять осіб, відносно яких існують обгрунтовані підозри в тому, що вони причетні до таких злочинів;

ii) переміщення фінансових коштів, які мають відношення до вчинення таких злочинів.

4. Держави-учасниці можуть обмінюватися інформацією через Міжнародну організацію кримінальної поліції (Інтерпол).

Стаття 19

Держава-учасниця, в якій підозрюваний у скоєнні злочину зазнає кримінального переслідування, повідомляє відповідно до свого внутрішнього законодавства або застосовних процедур про остаточні результати розгляду Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй, який направляє цю інформацію іншим державам-учасницям.

Стаття 20

Держави-учасниці виконують свої зобов'язання за цією Конвенцією таким чином, щоб це відповідало принципам суверенної рівності і територіальної цілісності держав, і принципу невтручання у внутрішні справи інших держав.

Стаття 21

Ніщо в цій Конвенції не зачіпає інших прав, зобов'язань та обов'язків держав та окремих осіб згідно з міжнародним правом, зокрема згідно з цілями Статуту Організації Об'єднаних Націй, міжнародним гуманітарним правом та іншими відповідними конвенціями.

Стаття 22

Ніщо в цій Конвенції не наділяє державу-учасницю правом здійснювати на території іншої держави-учасниці юрисдикцію і функції, які входять виключно до компетенції влади цієї іншої держави-учасниці відповідно до її внутрішнього законодавства.

Стаття 23

1. У додаток можна вносити зміни та доповнення шляхом додавання договорів, які:

а) відкриті для участі всіх держав;

б) набули чинності;

с) ратифіковані, прийняті, схвалені або до яких приєдналися принаймні двадцять дві держави-учасниці цієї Конвенції.

2. Після набуття чинності цією Конвенцією будь-яка держава-учасниця може запропонувати таку зміну та доповнення. Будь-яка пропозиція про внесення зміни та доповнення передається депозитарію в письмовому вигляді. Депозитарій повідомляє про всі пропозиції, які відповідають вимогам пункту 1, всі держави-учасниці та запитує їхню думку відносно того, чи слід приймати запропоновану зміну та доповнення.

3. Запропонована зміна та доповнення вважається прийнятою, за винятком випадків, коли одна третина держав-учасниць заперечує проти неї, повідомивши про це письмово не пізніше ніж через 180 днів після її розповсюдження.

4. Прийнята зміна та доповнення до додатка набуває чинності через 30 днів після здачі на зберігання двадцять другої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття або схвалення такої зміни та доповнення для всіх держав-учасниць, які здали на зберігання такий документ. Для кожної держави-учасниці, яка ратифікує, приймає або схвалює зміну та доповнення після здачі на зберігання двадцять другої ратифікаційної грамоти, зміна та доповнення набуває чинності на тридцятий день після здачі на зберігання такою державою-учасницею її ратифікаційної грамоти або документа про прийняття або схвалення.

Стаття 24

1. Будь-який спір між двома чи більше державами-учасницями щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції, який не може бути врегульований шляхом переговорів протягом розумного періоду часу, передається на прохання однієї з них до арбітражу. Якщо протягом шести місяців з дня звернення з проханням про арбітраж сторони не зможуть домовитися про його організацію, будь-яка з цих сторін може передати спір до Міжнародного Суду, звернувшись із заявою відповідно до Статуту Суду.

2. Кожна держава може при підписанні, ратифікації, прийнятті, схваленні цієї Конвенції або приєднанні до неї заявити про те, що вона не вважає себе зв'язаною положеннями пункту 1. Інші держави-учасниці не будуть зв'язані положеннями пункту 1 відносно будь-якої держави-учасниці, яка зробила таке застереження.

3. Будь-яка держава, яка зробила застереження відповідно до пункту 2, може в будь-який час зняти це застереження шляхом повідомлення Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 25

1. Ця Конвенція відкрита для підписання всіма державами з 10 січня 2000 року до 31 грудня 2001 року в Центральних установах Організації Об'єднаних Націй в Нью-Йорку.

2. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття або схвалення здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

3. Ця Конвенція відкрита для приєднання будь-якої держави. Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 26

1. Ця Конвенція набуває чинності на тридцятий день після здачі на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй двадцяти двох ратифікаційних грамот чи документів про прийняття, схвалення або приєднання.

2. Для кожної держави, яка ратифікує, приймає чи схвалює цю Конвенцію або приєднується до неї після здачі на зберігання двадцяти двох ратифікаційних грамот чи документів про прийняття, схвалення або приєднання, Конвенція набуває чинності на тридцятий день після здачі на зберігання цією державою своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, схвалення чи приєднання.

Стаття 27

1. Будь-яка держава-учасниця може денонсувати цю Конвенцію шляхом письмового повідомлення Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

2. Денонсація набуває чинності після закінчення одного року з дати отримання повідомлення Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 28

Оригінал цієї Конвенції, тексти якої англійською, арабською, іспанською, китайською, російською та французькою мовами є рівно автентичними, здається на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй, який розсилає завірені копії цієї Конвенції всім державам.

НА ПОСВІДЧЕННЯ ЧОГО нижчепідписані, належним чином на те уповноважені своїми відповідними урядами, підписали цю Конвенцію, відкриту для підписання в Центральних установах Організації Об'єднаних Націй в Нью-Йорку 10 січня 2000 року.